

18.d.
GRAMMATICÆ
LATINÆ
INSTITUTIONES.

*Facili, atque ad Puerorum captum accom-
modatâ, Methodo perscriptæ.*

Additæ sunt, in Profectiorum gratiam, NOTÆ per-
petuæ: Quibus non solum LATINI sermonis Præ-
cepta plenius explicantur, sed & ea pleraque omnia,
quæ à summis GRAMMATICIS aliisque ad hanc Ar-
tem illustrandam sunt observata, succinctè simul
perspicuèque traduntur.

Perfecit, & suis Animadversionibus auxit,
THOMAS RUDDIMANNUS, A. M. K.

PARS PRIMA.

*Qui ante nos ista moverunt, non domini nostri, sed duces sunt. Pates
omnibus veritas; nondum est occupata: multum ex illa etiam futu-
ris relictum est. SENECA.*

*Corrigenda si qua sanè visa vobis hinc erunt;
Non ero stultè repugnans, aut amans pravè mea;
Quin statim culpanda delens, praebeam rectis locum.*

TER. MAURUS.

EDINBURGI:
In Aedibus AUCTORIS, M. DCC. XXV.

AMPLISSIMO AC FLORENTISSIMO,

Quod in SCOTIA est,

Jurisconsultorum Collegio:

D. ROBERTO DUNDASSIO,
Facultatis Decano,

Cæterisque ejusdem Collegii, coram summis Tri-
bunalibus, CAUSARUM PATRONIS:

Dominis ac Mæcenatibus suis benignissimis.

QUOD sub celebratissimi vestri nominis
auspiciis, VIRI *illustres*, hoc quod-
cunque est operis Grammatici pro-
dire voluerim, non est cur labore
anxio mecum exputem rationes. Quæ enim
aliæ aliis lucubrationes suas viris inscribendi in-
signibus

signibus causæ venditantur, cæ in me omnes propemodum consentiunt; neque ad vos amicè modò ducunt & alliciunt, sed etiam vel invitum rapiunt & impellunt. Et quidem, ut hinc exordiar, sive ex loci amplitudine, sive ex literarum fama Patroni deligendi sunt: unde benignius sibi præsidium, & certiolem firmioremque adversus seculi malignitatem tutelam ac defensionem, expetere quis vel exspectare possit; quàm à viris, nascendi conditione supra vulgus elatis, omni doctrinarum genere excultis & perpolitis, opibus denique, gratiâ & auctoritate pollentibus? Quòd si beneficiorum acceptorum publico aliquo testimonio recolenda memoria sit; ea certè in me à vobis tot ac tanta existunt, ut illis vix enumerandis, nedum ex merito prædicandis sufficere valeam. At hæc è medio ferè petitæ, mihiq; cum pluribus communes vos appellandi rationes fuerint. Alio autem & propiore titulo hæc mea qualiscunque ingenii foetura vobis debetur; eodem nimirum quo me quasi ipse, meaque omnia vobis debeo. Quintum jam lustrum agitur, ex quo rerum vestrarum pretiosissimas, amplissimam vestram dico atque instructissimam Bibliothecam, curæ meæ demandatam atque
con-

DEDICATIO.

concreditam voluistis : quo munere ut mihi nihil gratius jucundiusve obtingere unquam potuisset ; ita absque illius auxilio opibusque fuisset, nequicquam atque irritò labore in Grammatica hac palæstra me exercuisset. Hæc mihi ad aggrèdiendum fiduciam, ad progrediendum materiem & facultatem, ad perficiendum vires & animum, sola ferè atque unica subministravit. Quod igitur in ædibus vestris natum, divitiis vestris suffultum, vestræ denique benignitatis aurâ fœtum atque maturatum sit ; id totum, quicquid est, ad vos pleno jure revertatur oportet : ut proinde qui vos eo fraudare aut intervertere voluerit, nemini non facinus prorsus indignum, & piaculo proximum admisisse videatur. Et hanc quidem infamiæ maculam à me amoliri facile fuit : cæterùm id potiùs hîc est verendum, ne alia & diversi prorsus generis noxa mihi deprecanda sit : quòd rem scilicet personis vestris reverentiæque vobis debitæ minus convenientem videar fecisse ; qui vos à gravioribus curis, atque à maximarum & reipublicæ utilissimarum occupationum fastigio ad Grammaticas hæc, quales à plerisque habentur, tricas & quisquilias, devocare ausus fuerim. Grammati-

co quidem, nisi alia & altiora respiciat, in tenui, fateor, labor, ac pertenuis gloria est. Secus autem, si penitiùs rem intuebimur, hanc artem inueniemus, ut in se non ignobilem, ita cæterarum omnium & fundamentum & januam esse. Huic solo quisquis non inædificârit, hanc viam quisquis non institerit, næ ille frustra ad sublimiores scientias, aut ad veræ eruditionis laudem, gradum promoverit. Id probè norânt viri omnis ævi maximi & doctissimi, qui neque dignitate suâ, neque ingenio inferius existimabant, ad disceptationes Grammaticas sese demittere. *An ideò (ut summi illius dicendi Magistri Quinctiliani verbis utar) minor est M. Tullius orator, quòd idem artis hujus diligentissimus fuit, & in filio (ut in Epistolis apparet) rectè loquendi usquequaque asper quoque exactor? Aut vim C. Cæsaris fregerunt editi de Analogia libri? Aut ideò minus Messala nitidus, quia quosdam totos libellos non de verbis modò singulis, sed etiam literis dedit?* Et, ut cæteræ quidem artes universæ haud parum, suo quæque modo, lucis atque nitoris ab hac nostrâ foenerantur: ita nobilissima hæc vestra in primis, quamque tantâ cum laude tractatis Jurisprudentia,

prudencia, sive causarum orandarum facultas, tam arcto cum ea necessitudinis vinculo connexa ac colligata est ; ut hâc è rebus humanis sublatâ, illam quoque unâ everti labefactarique prorsus necesse sit. *Quo minus* (ut Quinctilianum rursus in partes advocem) *ferendi ii sunt, qui hanc artem ut tenuem ac jejunam cavillantur : quæ nisi Oratori futuro fundamenta fideliter jecerit, quicquid superstruxeris corruet : necessaria pueris, jucunda senibus : dulcis secretorum comes : Et quæ sola omni studiorum genere plus habet operis quàm ostentationis. Ne quis igitur tanquam parva fastidiat Grammatices elementa : quia* (ut paulò post idem addit) *interiora velut sacri hujus adeuntibus, apparebit multa rerum subtilitas, quæ non modò acuere ingenia puerilia, sed exercere quoque altissimam eruditionem ac scientiam possit ?* Hæc ego cum vobis, VIRI illustres, comperta, quàm quæ maximè, esse cognoscam, non est quòd à conspectu vestro me deterreat operis suscepti argumentum. Id solum mihi metuendum videtur, ne vel onus, cui sustinendo non sim, humeris meis imposuerim, vel ne industriæ meæ nervis aliorum negotiorum mole

nonnunquam laxatis, non eam huic operi accurando limandoque animi vim atque intentionem, quam res postulabat, ubique adhibuerim. Sed ut hîc quoque, apud vos, Patronos meos benignissimos, eosdemque Judices cum primis idoneos atque æquissimos, pro me pauca loquar: Quanquam non sim nescius, fatis curtam mihi esse angustamque ingenii supellectilem, neque cā me fortè, quā par erat, Latini sermonis facultate, aliisque doctrinæ judiciiue subsidiis instructum, ad provinciam hanc tam arduam obeundam accessisse: cum tamen animadverterem, post tot doctissimorum virorum ad rem Grammaticam apud alias gentes instaurandam impenfos labores, illas interea, quæ in Scholis nostris vulgò præleguntur, Latinæ linguæ Institutiones, multis magnisque vitiis ac erroribus adhuc corruptas & inquinatas jacere; huic malo quoad possem occurrendum existimans, medicas & ipse ei manus admovi. Neque mearum virium fiduciā rem tantam aggressus sum: sed, quod proximum fuit, ex aliorum copia inopiam meam sublevavi, & quod ingenio defuit, diligentia saltem ac sedulitate id compensare sum adnexus. Hoc verò mihi insuper addere fas fit,

me

D E D I C A T I O.

12

me in nullius nominis quantumvis magni servitutem addictum, liberè, ut liberum hominem decebat, animi mei sensa ubique ferè exprompsisse; multa etiam ab aliis intacta aut inobservata in Commentarios meos annotata retulisse. Ut verò neque votis meis, neque eruditorum expectationi sic fatis responderim: id tamen de me prædicare liceat, me summâ ope adlaborâsse, nihilque adeò, quod quidem in me erat, prætermisisse, ut si non omnibus suis numeris absolutâ (neque enim mihi illud sperandum assumo;) accuratiore certè, paucioribusque quàm antea mendis obnoxia, Scholæ posthac nostræ Grammaticâ utantur. Quòd si vos, *VIRI amplissimi*, qualescunque hos meos conatus aspectu patrocinioque vestro dignemini; aliorum censuras & cavillationes minus morabor. Id solum reliquum est, *VIRI illustres*, ut vobis ac inclyto vestro COLLEGIO, insigni non SCOTIÆ modò, sed orbis eruditi lumini ac ornamento, fausta omnia ac honorifica exoptem; & quàm publicâ demum possim voce contester, quanto sim studio ac veneratione,

Scribebam in Bibliotheca
vestra Kalendis Novem-
bribus, Anno orbis re-
dempti M. DCC. XXV.

*Coleberrimi vestri Nomi-
nis æternùm devinctus
Cultor ac Client,*
THO. RUDDIMANNUS.

Ad Lectorem PRÆFATIO.

ETSI non ignorem, Lector benevole, quantum famæ suæ periculum sit aditurus, qui eruditissimo hoc ac perspicacissimo seculo, quòque omnes artes & scientiæ ad summum quasi culmen perductæ videntur, Cramben hanc Grammaticam recoquere voluerit: tuâ tamen æquitate fretus futurum confido, ut postquam consilii mei rationes, quæque me causæ eò impellebant, tibi aperuero, labores meos, neque in se ingratos, neque iis, quorum commodis sunt destinati, inutiles velis existimare. Atque, ut ambagibus semotis ad rem ipsam protinus accedam: Cum, ante annos aliquot, & ipse animadverterem, & alii itidem conquesti essent, post Despauterii Grammaticam Latinam è Scholis nostris tantum non profligatam, alias in ejus locum & novas & varias successisse, ut priore illâ non multum potiores, ita methodo tradendique ratione, ut quidem videbatur, inferiores: animum tandem meum ea cupido incessit, ut huic rei & ipse manum admove-rem, & commodius aliquod accuratiusque hujus artis, si possem, systema concinnarem. Et id quidem eò facilius factu arbitrabar, quod aliquid ejusmodi antea tentâsssem, mihiq; insuper præsto adesset satis larga earum rerum, quæ ad illud requiruntur, copia & facultas. Non hîc ingenium meum doctrinamque intelligo, quæ in me sentio perquam exigua ac mediocria esse: sed ea quæ à libris subsidia petuntur, quæque mihi plenè ubertimque suppeditabat nobilis illa, quæ Edinburgi est, Jurisconsultorum Bibliotheca; cui, omnibus ferè bonis Auctoribus,

P R Æ F A T I O.

xi

etoribus, iis præsertim qui Humaniores vulgò insigniuntur, refertissimæ, proximè post Cl. virum Jo. Spottifodium, Causarum Patronum, per plures annos custos appositus sum. Hujus opibus in primis suffultus hanc ego provinciam sum aggressus: quo autem modo eam obierim, quidque in hac re à me præstitum sit, proximum est ut expediam. Et primùm omnium, ad præcipuos hujus artis Magistros, tam veteres quàm recentiores, me contuli; cunctosque, vel quorum laudatissima illa quam diximus Bibliotheca copiam præbebat, vel quos aliunde nancisci poteram, sedulâ ac diligente lectione pervolutavi: atque ex iis quæ utilia ac observatione digna videbantur, in Adversariis primùm descripta, posteaque ad usus meos translata, in hunc quem vides ordinem omnia digessi. In hoc autem censu, quanquam cæteros haud prorsus neglexerim, mihi ante alios nominandi sunt; è veteribus quidem, M. Terentius Varro, A. Gellius, Festus Pompeius & Nonius Marcellus: item Fl. Sosipater Charisius, Diomedes, Priscianus, reliquique quos duobus voluminibus disposuit ediditque Helias Putschius: è recentioribus autem, Laur. Valla, Ant. Nebrifensis, Jo. Despauterius, Tho. Linacrus, Jul. Scaliger, Augustinus Saturnius, Pet. Ramus, Nicod. Frischlinus, Eman. Alvarus, Franc. Sanctius, Gaspar Scioppius, Jo. Rhenius, Simon Verepæus, Tho. Farnabius, Jo. Danesius, Novæ Methodi Auctor Gallus, & qui præ aliis omnibus memorari debuerat, Grammaticorum non sui tantum, sed omnium seculorum princeps, Ger. Jo. Vossius: item nostrâ ætate viri doctissimi, Jac. Perizonius, Geo. Henr. Ursinus, & qui, si nimius aliorum contemptus abesset, si non primum, primis certè proximum, ob insignem ac penè improbam quam in hac re posuerit diligentiam, locum meretur, Richardus Johnsonus. Neque hîc popularibus meis suam laudem

in-

industriamque detractam volo: quamvis, ut quod res est fatear, si unum Jac. Carmichaellem excepero, parum admodum lucis, nisi quod ipsi ex aliis prius hausissent, ex eorum mihi licuit laboribus fœnerari. Et illi quidem à me supra laudati Scriptores, licet egregiis suis monumentis rem Grammaticam mirum in modum illustrârint ampliârintque: non tamen his solis fidendum existimans, statui antiquos illos ac puriores Latinitatis fontes, id est, qui stantere Romanâ scripsêre Auctores, adire; nihilque, nisi quod ii probarent sancirentque, admittere. Ex horum autem plerorumque non perfunctoriâ lectione, visus sum post plenissimas etiam aliorum vindemias, non contemnendam racemationem mihi relictam deprehendisse. Hinc verò & aliud ex alio consilium exortum est, quodque haud scio an mihi proprium & quasi palmarium liceat arrogare: ut nimirum quæ à Grammaticis è veteribus illis testimonia essent prolata, ea meis ipse oculis lustrarem, omniaque ad præstantissimarum Editionum, quantum fieri posset, stateram exigere. Et mihi quidem hanc rem, quam tædii molestiæque plenam, eò accuratiùs faciendam existimavi; quòd eam scirem à pluribus neglectam multos eosque fœdissimos in Grammaticam Latinam errores invexisse. Dum enim, qui plerisque mos est, alii alios exscribunt, & à prioribus tradita posteriores securè arripiunt; fieri non potest, quin quæ ab illis, pravorum codicum vitio, linguæ omnium principi maculæ erant adpersæ, ab his hoc pacto propagatæ, ei deinceps adhærescant. Neque ab hoc malo, quamvis ei aliàs fortiter obviam ierint, se prorsus immunes præstiterunt Vossius, Ursinus & Johnsonus: sed & ipsi, vel corruptorum exemplarium (quæ præcipua Johnsoni infelicitas est) fraude decepti, vel aliorum fidem incautiùs sequuti, è veri regione haud rarò deerrârunt. Id quod Annotationibus nostris (neque enim exemplis hic est locus)

abundè

abundè me reor legentibus ostendisse. Cæterùm quò magis omnibus testata esset mea hac in re diligentia; simulque ut paucis illis, qui suis potiùs quàm alienis oculis sapere volunt, quærendi labor imminueretur: ubique ferè curandum duxi, ut quæcunque à me, sive ex Auctoribus Latinis, sive ex Grammaticis aliisque loca proferuntur; eis vel versuum numeros, vel capitum & minorum etiam sectionum distinctiones, quæ ab aliis sæpiùs omissæ erant, adjicerem.

Quod ad harum Institutionum Methodum attinet, cum ea se statim legentibus prodatur, non est cur tua tempora longo sermone hîc morer. Id mihi summatim dixisse suffecerit; duplicem me, vel duplici potiùs formâ Grammaticam exhibere; alteram in tyronum, alteram in Præceptorum aliorumque provectiorum gratiam adornatam. Illa, quam Minorem appellare possis, quamque propterea seorsum edendam curavi, generalia, & quæ magis necessaria sunt artis præcepta, uno quasi contextu descripta complectitur. Hæc verò, quam Majorem dicere liceat, nullâ aliâ re à priore illa distat, quàm quòd adjectas sibi habeat perpetuas Notas ac Observationes, quibus non tantum generaliores Latini sermonis regulæ uberius explicantur; sed ea ferè omnia, quæ vel ab aliis tradita, vel à me ipso animadversa, ad hanc artem illustrandam pertinere videbantur, in quoddam quasi compendium sunt relata. Erunt nonnulli, sat scio, (id enim animo antea præceperam) qui me in Annotationibus hisce justo succinctorum; alii contrà, qui in textu, quem rudioribus ediscendum proposuerim, plus nimio prolixum criminabuntur. At prioribus illis facilis est responsio: non enim mihi grande volumen pertexere, sed summa tantum rerum fastigia sequi consilium fuit. Iis verò, qui pleniorum magisque explicatam quærent harum rerum notitiam, Scriptores eos ubique monstravi, unde eam

si velint, haurire possint. Ad posteriores autem quod attinet, non me pudet in his nomen meum profiteri, qui superesse sibi aliquid, quàm deesse malint; meminerintque, ut primariam sermonis virtutem perspicuitatem, ita brevitati obscuritatem comitem quàm sæpiissimè esse conjunctam. Quin, ut paulò apertiùs rem loquar: nunquam mihi placuerunt eorum rationes, qui nescio quo facilitatis puerisque onus levandi prætextu, tot sibi novas docendi vias, tot Grammatices compendia, quorum nullus est modus, comminiscuntur. Nam, ut perpetuum illum novitatis pruritum, quæque ex eo redundant mala, præteream; amplissima certè res est, latiùsque suos fines extendit Lingua Latina, quàm ut angustis hisce, quos illi constituunt, limitibus coarctari se patiatur. In hac quidem, ut in aliis rebus omnibus, modum tenendum esse lubens agnosco; atque id ego ut facerem ubique me comparavi, neque quidquam, quod eorum scire non interesset, pueris traderem. Quòd si quædam tamen, aut superflua, aut tardioribus ingeniis minus apta videantur; docto atque cordato Præceptori omnia permitto, ut ea vel intacta prorsus transilire, vel in aliud tempus, pro arbitrio suo, differre queat. Superest, ut cùm primam tantum Grammaticæ partem hâc tempestate edere potuerim, illos, quibus ea res curæ est, hîc in fine admoneam, mihi cæteras quoque eodem pacto totas ferè descriptas ac paratas esse; meque cum bono Deo operam daturum, ut & eæ, nullâ morâ interpositâ, prælo committantur, puerisque opportuno tempore in manus tradantur. Tu interea, Lector benevole, meos labores boni consule; mihiq; si mereor, favere perge, ac vale.

GRAM.

GRAMMATICÆ LATINÆ INSTITUTIONES.

GRAMMATICA¹ est ars rectè loquendi scribendique.

Partes Grammaticæ sunt quatuor, ORTHOGRAPHIA,
PROSODIA, ETYMOLOGIA & SYNTAXIS.

Prima de Literis, Secunda de Syllabis, Tertia de sin-
gulis Vocibus, Quarta de Vocibus conjunctis, seu Orati-
one, agit.

[* Quamvis natura ordine Orthographia primum, ac Prosodia secun-
dum in re Grammaticâ locum sibi vindicent ; nobis tamen, ob majorem
docendi discendique facilitatem, commodius visum est de Etymologia prius
& Syntaxi, posteriusque de Orthographia & Prosodia tractare.]

Grammaticæ pars prima,

De ETYMOLOGIA.

ETYMOLOGIA² est ea Grammaticæ pars, quæ singularum
vorum naturas & proprietates explicat.

Voces communiter in octo Classes distribuuntur³, quæ alio nomi-
ne Partes orationis⁴ appellantur.

A

Ex

1. Nomen habet à Græca voce Gramma [γράμμα] i. e. Litera, sic
dicta, quod à literis capiat initium. Propriè igitur nomen Grammatica convenit
Orthographiæ, sed per Synecdochen arti universæ tribuitur. Voss.

2. Ita cum vulgo hanc Grammaticæ partem nominamus, quam melius cum
Varrone Analogiam dixerimus.

3. Alii plures, alii pauciores vorum classes constituunt ; nos receptionem
earum divisionem, eamque satis commodam, retinendam censuimus.

4. Quia ex his omnis oratio conficitur.

Ex his quatuor sunt *Declinabiles*; aliæ item quatuor *Indeclinabiles*.

DECLINABILES dicuntur, quæ per casus vel tempora in fine possunt variari; sciz. *Nomen* 5, *Pronomen*, *Verbum*, *Participium*.

INDECLINABILES, quæ non possunt in fine eo modo 6 variari; nempe, *Adverbium*, *Præpositio*, *Interjectio*, *Conjunctio*.

Liber primus,

De N O M I N E.

NOMEN est pars orationis, quæ rem primario 7 sine tempore 8 significat.

Nomen est, aut *Substantivum*, aut *Adjectivum*.

SUBSTANTIVUM 9 est, quod verbo junctum per se perfectam efficit sententiam: ut *homo*, *equus*, *arbor*. Nam perfecta sententia est, *homo ridet*, *equus currit*, *arbor floret*.

ADJECTIVUM 10 est, quod verbo junctum non efficit sententiam perfectam, nisi substantivum aut expressè ponatur, aut animo tacitè intelligatur: ut *bonus*, *velox*, *fertilis*. Nec enim perfecta erit sententia, *bonus ridet*; nisi *homo*, *Petrus*, aut simile, vel addas, vel intelligas.

Nomen *substantivum* est, vel *Proprium*, vel *Appellativum*.

PROPRIUM est, quod uni rei singulatim convenit 11: ut, *Paulus*, *Edinburgum*, *Tamefis*.

APPELLATIVUM est, quod multis est commune: ut, *homo*, *urbs*, *fluvius*.

Nominis

5. Quædam tamen nomina non variantur in fine, ut aptota, & monoptota: quædam etiam verba in uno tantum tempore usurpantur. Id autem non ex harum vocum natura, sed ex loquentium consuetudine provenit.

6. Alio enim modo, nempe per gradus, Adverbia etiam variantur.

7. Addimus *primariò*, ut distinguatur à Pronomine. Pronomen enim, cum pro Nominè (uti vox ipsa indicat) positum sit, primariò quidem nomen respicit, secundariò autem rem significat. V. Voss. Anal. I. 3.

8. Hoc est, sine adsignificatione temporis, quo differt à Verbo & Participio. Nam nomen interdum quidem tempus significat: ut, *annus*, *dies*; *antiquus*, *novus*: sed Verbum & Participium *adsignificant* tempus, h. e. primariè suæ significationi addunt significationem temporis; seu præsentis; ut, *ama*, *amans*; seu præteriti; ut, *amavi*, *amatus*; seu futuri; ut, *amabo*, *amaturus*: ubi tempus non est propria vocis significatio; sed ad propriam significationem adjunctio temporis. Voss.

9. Substantivum ita dicitur, quia per se in oratione subsistit.

10. Adjectivum sic vocatur, quia non subsistit per se in oratione, sed substantivo adjicitur.

11. Plures quidem eodem nomine dicuntur; ut, *tres Roberti Reges Scotorum*; sed singulatim tamen prius huic, postea alii, ac deinde alii datum fuit nomen *Roberti*: non autem univèrse, rationeque habitæ communis naturæ, quemadmodum fit in Appellativis.

De Generibus Nominum, CAP. I. 3

Nominis ACCIDENTIA sunt novem, *Genus, Casus, Numerus, Persona, Declinatio, Motio, Comparatio, Species & Figura* ¹².

GENUS est, discrimen nominis secundum sexum, vel ejus in structura Grammatica imitatio ¹³.

Genera nominum sunt tria : *Masculinum* ; ut, *hic vir, hic annus* : *Femininum* ; ut, *hac femina, hac mensa* : *Neutrum* ; ut, *hoc animal, hoc templum*.

Quædam nomina habent hæc tria genera, & dicuntur *omnis generis* : qualia sunt omnia ferè *Adjectiva* ; ut, *hic bonus, hac bona, hoc bonum* ; *hic & hac mitis, & hoc mite* ; *hic & hac & hoc felix*.

Quædam habent duo genera : & dicuntur vel *generis communis*, cum idem sciz. nomen, pro diversitate sexûs, nunc in masculino, nunc in feminino usurpatur : ut, *hic & hac parens*. Vel *dubii generis* appellantur, cum varium nimirum eidem nomini genus arbitrarius auctorum usus imponit : ut, *hic aut hac dies* ; *hic aut hoc vulgus* ¹⁴ ; *hæc aut hoc atriplex* ; *hic, aut hac, aut hoc animans*.

Cætera habent unum genus tantum ¹⁵.

Nominum genera duplici modo cognoscuntur, vel, 1. Ex eorum *significatione*, per *regulas generales* : vel 2. Ex ipsorum *terminatione*, per *regulas speciales* ; suo utrasque ordine deinceps tradendas.

A 3

CAP.

12. Ex his duobus postrema omnibus orationis partibus communia sunt : *Numerus* autem partibus declinabilibus. *Genus, Casus, Declinatio* non Nomini tantum accidunt, sed Pronomini etiam & Participio : ut, *Persona* Nomini, Pronomini & Verbo. *Motio* denique & *Comparatio* solis ferè *Adjectivis* competunt. Illa fit per *Genera* ; ut, *doctus, docta, doctum* ; hæc per *Gradus* ; ut, *doctus, doctior, doctissimus*. Imò & quædam *Substantiva* moventur, sed *Genere* tantum *Masculino & Feminino* ; ut, *Dominus, domina* ; *Poeta, poetria* ; *Leo, leona*.

13. Discrimen generis propter convenientiam *Adjectivi & Substantivi* inquitur. Genus autem aliud est *naturale*, aliud *Grammaticum*. *Naturale* est, quod nominibus pro diversitate sexûs tribuitur ; ut, *puer, puella* : naturaliter enim duo sexus, adeoque & duo tantum genera sunt. *Grammaticum* verò triplex est genus : *Masculinum*, quo Latine loquentium consuetudo maribus quasi ea omnia accenset, quæ marium instar construuntur : *Femininum*, quo pro femellis ea quasi accipiuntur, quæ eandem quam femellæ structuram sunt hæc : *Neutrum* denique (quod duorum generum naturalium negatio est,) quo nihil aliud intelligitur, quam rerum vocabula hoc genus sortita, non ut alia, ad marium aut femellarum similitudinem, sed tertio aliquo sibi peculiari modo, construi solere.

14. Dubii autem generis sunt, non tantum nomina quædam sexu carentia : ut, *margo, finis, linter, &c.* sed nonnulla etiam, quibus sexus quidem inest, sed nulla ejus ratio habetur : ut, *serpens, dama, lynx, &c.*

15. Etiam nomina *Epicana*, de quibus mox in Reg. IV. dicitur,

C A P. I.

De Generibus Nominum.

REGULÆ GENERALES.

1. **Q**UÆ maribus solum tribuuntur, mascula sunt.

Omnia nomina, quæ solis maribus, aut virili specie conceptis conveniunt, sunt masculini generis.

Sub hac regula continentur,

1. Nomina virorum propria : ut, *hic Carolus, Charles.*

2. Appellativa solis viris data : ut, *Pater, a Father.*

3. Gentilia, seu populorum nomina substantiva ¹⁶ : ut, *Persa, a Persian ; Tros, a Trojan.*

4. Multa nomina, quæ licet utrumque sexum includant, adjectivum tamen masculinum duntaxat admittunt : ut, *homo, a Man or Woman ; Fur, a Thief* ¹⁷.

5. Nomina Spirituum, & Deorum Ethnicorum : ut, *Michael, the Archangel Michael ; Satanas, Satan, or the Devil* ¹⁸ ; *Mars, the God of War* ¹⁹.

6. Nomina

16. Hæc atque ejusmodi gentilia, substantiva idèò appellamus, quod (quamvis naturaliter quidem adjectiva sint, vocibus *vir* aut *femina* intellectis) non tamen recipiant communem adjectivorum motionem : ut, *Tros, Cres, Thrax, Lacon, Sunamita* ; quorum feminina sunt, *Troas, Cressa, Threissa, Lacena, Snamitis*. Item *Persa, Macedo, Acarnan*, quæ nullum ex se substantivum femininum efformant ; ut necesse ferè in his sit ad possessiva recurrere ; *mulier Persica, Macedonica, &c.*

17. Multa sunt nomina, significatione quidem communis, constructione verò masculini tantum generis ; qualia sunt haud pauca in a : ut, *advena, accola, indigena, scriba, agricola, pincerna, verna* ; quædam in o : ut, *bibo, caupo, cachinno, epulo, congerro, homo, latro, larco, prado, susurro* ; in l, ut, *pugil, exul* ; in r, ut, *fur* ; in as, ut, *vas* ; in es, ut, *cocles, eques, pedes, præs* ; in ex, ut, *artifex, opifex, &c.* quæ quanquam & de feminis dici possunt, nunquam tamen cum adjectivis femininis juncta inveniuntur. Neque huic observationi obstat, quod Sulpitius, apud Cic. Fam. iv. 5. *Quoniam homo nata fuerat*, & Plaut. Poen. v. 4. 67. *Futes estis amba*, & Terent. Eun. ii. 3. 23. *Si qua est habitior paullo, pugilem esse aiunt* ; dixerunt. In his enim adjectiva, vel ad voces generales, *femina* vel *femina*, vel ad earum propria de quibus loquuntur, sunt referenda : non aliter quàm si, *Animal nata fuerat* ; aut, *Mancipia estis amba*, dixissent : nemo enim propterea *animal*, aut *mancipium*, feminina esse pronunciaverit.

18. His adde nomina monstrorum à Poetis virili specie confictorum : ut, *Centaurus, Minotaurus.*

19. Nomina Deorum, cum de rebus quibus præsident, sumuntur, genus suum retinent : ut, *Mars*, pro bello ; *Bacchus*, pro vino ; *Vulcanus*, pro igne. Idem quoque de Dearum nominibus tenendum : ut, *Ceres*, pro frumente ; *Tellus*, pro terra ; *Lavora*, pro fure, *Auton*. Epist. iv, ult,

De Generibus Nominum, CAP. I. 5

6. Nomina brutorum animantium virilis sexûs, tum appellativa, tum propria : ut, *equus*, a Horse ; *Bucephalus*, the Name of a Horse ; *Hylax*, the Name of a Dog ²⁰.

2. Esto feminineum, quod femina sola reposcit.

Omnia nomina, quæ solis feminis, aut femininâ specie conceptis conveniunt, sunt feminini generis.

Hæc regula complectitur,

1. Nomina propria mulierum : ut, *hec Maria*, *Mary*.

2. Appellativa solis mulieribus attributa : ut, *mater*, a Mother.

3. Gentilia, seu populorum nomina substantiva, solis mulieribus convenientia : ut, *Troas* ; a Trojan Woman ; *Sicelis*, a Woman of Sicily.

4. Nomina Dearum Ethnicarum : ut, *Venus*, the Goddess of Love ²¹.

5. Nomina brutorum animantium feminini sexûs, sive appellativa, seu propria : ut, *equa*, a Mare ; *Thoe*, the Name of a Mare ; *Lyfisca*, the Name of a Bitch.

3. Sit commune duûm, sexum quod signat utrumque.

Omnia nomina, quæ sub una terminatione maribus & feminis ita conveniunt, ut pro maribus masculino, pro feminis feminino genere usurpentur, sunt communis generis : ut, *hic & hæc parens*, a Father or Mother ; *hic & hæc canis*, a Dog or Bitch.

Nomina autem communis generis hisce versiculis continentur ²².

A 3

Conjux

20. Nomina quædam, propriè actiones aut status hominum significantia, cum pro hominibus ipsis accipiuntur, eodem quo prius genere adhibentur : ut, *opera*, pro operariis ; *vigilia* pro vigilibus ; *copia*, pro exercitiis, feminina : *servitia*, pro servis ; *matrimonia*, pro matronis, vel uxoribus, [Justin. III. 3. 8.] neutra. Huc etiam spectare videntur, *mancipium*, *scortum*, *prostitulum* ; quæ quanquam à primaria sua significatione deflexa, de viris aut feminis nunc semper ferè usurpentur, neutrum tamen, quod primum habebant, genus retinent.

21. Huc refer nomina Nympharum, Musarum, Gratiarum, Furiarum, &c. ut, *Calisto*, *Calliope*, *Aglæa*, *Tisiphone*. Item monstra femineâ facie depicta : ut, *Siren*, *Sphinx*, &c.

22. Ex his, quæ quinque prioribus versibus memorantur, Alvaro, Vossio Danesio, &c. debemus, qui & omnia idoneis exemplis confirmant. E reliquis, quinque addidit summus Grammaticus R. Johnsonus, App. p. 51. & Addit. p. 30. *Cliens* autem male, ab eodem, auctoritate fulcitur Arg. Mil. glor. ap. Plautum. Illic enim *clientam*, non *clientem*, emendatiores codices exhibent. Firmius hac in re testimonium Charisii, qui p. 77. *cliens* communis esse generis disertè affirmat. His adjecimus (annuente ipso Vossio) vocem *Martyr*, quam in utroque genere constans Ecclesiasticorum usus admisit. Adduntur ab Urfino *contubernalis* & *familiaris*, substantivè posita : de quibus tamen testimonia proferri oportuit. Caterum in hunc censum referenda *satellos* & *index*, ostendit illud veteris Poetæ ap. Cicer. de Divin. I. 47. *Fovis pinnata satel-los* ; & illud Val. Max. II. 5. *Antiquorum simplicitas certissima index*,

*Conjux atque parens, infans, patruelis & hares,
Affinis, vindex, judex, dux, miles & hostis,
Augur & antistes* ²³, *juvenis, conviva, sacerdos,
Muniqueceps, vates, adolescens, civis, & auctor,
Custos, nemo, comes, testis, sus, bosque, canisque,
Interpresque, cliens, princeps, pras, martyr, & obses* ²⁴.

4. Multa, quibus sexus promiscuus, unaque vox est,
Nomina sunt, quorum genus est à fine petendum.

Nomina brutorum animantium, quæ sub uno vocabulo, unoque genere, utrumque sexum comprehendunt, terminationum regulas plerumque sequuntur : ut, *hic elephantus*, an *Elephant* ; *hæc vulpes*, a *For* ; *hic passer*, a *Sparrow* ; *hæc aquila*, an *Eagle* ; *hic salmo*, a *Salmond* ; *hæc balæna*, a *Whale*.

Ejusmodi nomina vulgo *EPICŒNA* ²⁵, seu *Promiscua*, appellantur ; qualia

²³. Dicimus etiam in feminino *antistita*.

²⁴. De communibus hisce, *OBSERV. I.* Quædam naturâ suâ substantiva esse ; ut, *bos, sus, canis, &c.* quædam veriùs adjectiva : ut, *patruelis, adolescens, conviva, princeps, &c.* quæ non videntur naturâ adsciscere femininum, sed quia per Synthesin vel Ellipsin ad vocem *femina* attenditur. *OBS. 2.* Distinguendas esse auctoritates Poetarum à prosæ scriptoribus, ratorum à receptionibus. Quamvis enim *Stat. Theb. IX. 629. Augur cassa futuri.* Et *Ovid. Heroid. XI. 48. Et nova miles eram*, dixerint : non tamen ideò solutâ oratione ea femininè adhibenda censuerim. *OBS. 3.* Veteribus etiam communia fuisse, *puer, socrus, nepos, deus* ; ut exemplis docent *Charisius, Priscianus, Nonius, & alii.*

²⁵. Haud rectè (ut mihi quidem videtur) *Epicœnis* nominibus à quibusdam accensentur, 1. Voces generaliores : ut, *bestia, avis, proles, soboles, liberi, catulus.* Pari enim ratione, *animal, jumentum, pecus, & similia neutra* ; item, *corpus, substantia, creatura*, cum de rebus animatis dicuntur, inter *Epicœna* numerari possunt. Neque 2. In hoc album referenda sunt, *mancipium, scortum, prostibulum*, quæ de hominibus per tropum dicuntur, eodem modo quo vir aut femina *corculum* aut *suavium, delicia* aut *amores*, nominantur ; & *Ter. 3. Eun. I. 2. 5. meretricem ignem*, *Catull. XL. 14. eam lupanar*, appellant. Nec 3. denique, cum *Sanctio, Scioppio, Urfino, Epicœnis* adjunxerim humanæ actionis, conditionis & officii nomina, quæ adjectiva feminina respuere videntur, qualia sunt *advena, indigena, incola, pugil, fur, larro, &c.* Hæc enim (ut accuratissimus *Perizonius* observat) non propriè ipsos homines notat, sed quandam eorum qualitatem, quæ in utrumque sexum potest cadere. Huc addè, quod quamvis hæc nomina vix unquam adjectivo feminino juncta reperiantur ; non ideo tamen, de muliere disertè loquens, *novus incola, strenuus agricola, fur manifestarius*, cum *Sanctio* dicere ausim. Aliter certè *Phædrus*, cui *Fab. I. 6. 6. rana* etiam incerti sexûs *quædam stagni incola*, non *quidam*, appellatur. Atque ob hanc unicè rationem, *Cl. Johnsonus* vocem *homo*, & rectè quidem meo judicio, *Epicœnorum* numero exulare jussit ; quod nusquam *mulierem, hominem probum, malum, formosum*, dictam legamus. Restat igitur, ut ea solum & propriè *Epicœna* statuatur, quæ sub una terminatione, unoque genere Grammatico, utrumque

De Generibus Nominum, C A P. I. 7

qualia sunt multa ferarum, plurima avium, omnia ferè piscium & insectorum nomina, in quibus sexus differentia vel difficilius discernitur, vel rariùs attenditur. Quotiescunque autem alteruter sexus certò designatur, voces *mas* aut *femina* plerumque adduntur.

5. Menses cum Ventis generi conjunge virili.

Momina Mensium & Ventorum masculina sunt : ut, *hic Aprilis* ; the Month April ; *hic Aquilo*, the North-wind ²⁶.

NOT. Tamen omnia Mensium, multa Ventorum ²⁷ nomina adjectiva potiùs, quàm substantiva esse.

6. Masculeum Fluvii nomen Montisque reponere : Sæpè tamen norma est finalis syllaba utrique.

Nomina Fluviorum & Montium sunt masculini generis : ut, *hic Tiberis*, the River Tiber ²⁸ ; *hic Othrys*, a Hill in Thessaly ²⁹.

EX C. Multa tum Fluviorum, tum Montium nomina, eorum præsertim, quæ in *a*, *e* & *um* finiuntur, genus suum ex terminatione accipiunt :

A 4

cipiunt :

sexum ita comprehendant, ut iis adjectivum adjungi possit terminatione conveniens ei generi, non item sexui, de quo agitur. Ita Plinius N. H. VIII. 55. *Lepus* (ait) *solus superfoetatur*. Item IX. 51. *Mus marinus in terra scrobe effosso parit ova*. Item XXX. 7. *Sistit [alvum] anatum muscularum sanguis*. Varro, R. R. iii. 12. *Qui lepus dicitur, cum sit prægnans, tamen concipere*. Sed ejusmodi exempla rariora sunt ; nam qui planius pleniùsque loquuntur, sexus discernendi gratiâ voces *mas* & *femina* sæpius adjecerunt : idque non in Epicœnis modò, sed aliis etiam animalium nominibus : ut, *agnus mas idemque femina*, apud Liv. XXVIII. 11. *Mares homines*, Plaut. Poen. V. 5. 32. *Femina piscis*, Ovid. Art. ii. 482. *Bos femina*, Plin. VIII. 46. *Canis femina*, Justin. I. 4. 10. *Feminae sacerdotes*, Gell. XIII. 20. Interdum & in Epicœnis hæ voces animo reticentur : ut, *Elephantus gravida*, ap. Plaut. Stich. I. 3. 14. *Mures prægnantes reperta*, ap. Plin. X. 65. *Singula anseres non plus quater in anno pariunt*, ap. Varr. R. R. iii. 10. Ceterum ad Epicœna etiam referenda sunt nomina quædam animalium dubii generis ; qualia sunt, *anguis*, *grus*, *lynx*, *talpa*, *dama*, &c. in quibus cum generis Grammatici diversitas, non ex sexus discrimine, sed auctorum arbitrio pendeat, malè ea Verepæus, Kirkwodus noster, alique, inter communia recensuerunt.

26. Sic *Libs*, *Casias*, *Etesia*, *Ornithia*, & alia Ventorum nomina, de quibus Gellius II. 22.

27. Ut *Africus*, *Subsolannus*, *Iapyx*, i. e. *Iapygius*, in quibus *ventus* intelligitur. V. Voss. Anal. I. 10.

28. Fluviorum nomina in *er*, *on*, *os*, *us*, item in *as* primæ, tam terminatione quàm significatione masculina sunt : ut, *Ister*, *Thermodon*, *Ismenos*, *Tagus*, *Euphrates*. Masculina etiam sunt omnia in *is*, *ys* & *ar*, itemque in *as* & *es* tertiæ, licet terminationis sint femininæ, aut neutræ : ut, *Albis*, *Tigris*, *Phasis*, *Halys*, *Arar* [vel *Araris*] *Euphrates*, *Ganges*, *Araxes*, *Melas*. Iader tamen Lucanò IV. 405. neutrum est. Nar quoque, in plerisque codicibus, Ciceroni, ad Attic. IV. 15. neutri generis est, aliis omnibus masculini.

29. Sic *Othrys nudus*, Ovid. Met. XII. 512. *nemorosus*, Lucan. VI. 338. *nubilus*, Stat. Achill. I. 238. Græcis tamen *femina*, ἡ Ὀθρυς, Strab. IX. p. 298.

8 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

cipiunt : ut, *hac Matrona*, the River Marne in France ³⁰; *hac Lethe*, *hac Styx*, Rivers in Hell ; *hoc Plemmyrium*, a River in Sicily ; *hac Aetna*, a Mountain in Sicily ; *hac Rhodope*, a Mountain in Thrace ³¹, *hoc Soracte*, a Hill in Italy ³² ; *hoc Pelion*, a Hill in Thessaly ³³.

7. As partesque dabis maribus : sit at *uncia* dempta.

As, & ejus partes & composita, cujuscunque sint terminationis, masculina sunt. *As*, a Pound, a Piece of Money, or any thing that may be divided into twelve Parts ; *bes*, two Thirds of an *As*, or eight Ounces ; *semis* & *semissis*, half an *As*, or six Ounces ; *triens*, the third Part of an *As*, or four Ounces ; *quincunx*, five Ounces. Sic *decussis*, ten *Ases* ; *centussis*, an hundred *Ases*.
Exc. *Uncia*, an Ounce, semper femininum est ³⁴.

8. Jungito femineis nomen Regionis & Urbis ;

Præcipue quod in *n* ternæ sit, *us* osve secundæ.

Est *Tuder* atque *Argos* neutrum, quibus adjice *Gadir*.

Rarius hic *Marathon* capit, & *Pharsalus*, *Abydos*.

Mascula in *us* ternæ, *Pontus*, *Sasonque*, *Canopus*,

Atque *Tunes*, *Tecmon*. Hic, at hoc vult sæpius *Anxur*.

Cætera turba suos fines plerumque sequuntur.

Nomina Regionum ³⁵ & Urbium feminina sunt : ut, *hac Britannia*,
the

³⁰. *Allia*, *Albula*, *Arethusa* in femin. tantum reperiuntur, V. Johnf. App. p. 24. quibus addit Sol. Lowæus, *Lupia*, *Sequana* & *Vistula*. Contrà, *Addua*, *Bagrada*, *Cremera*, *Gela* & *Trebia* tantum masculino : itemque (Johnsoni observata) *Rutuba*, *Macra*, & *Cinga*, Lucan. II. 422, & 426. & IV. 21. Utroque autem genere *Duria*, *Druentia*, *Garumna*, *Marfya*, *Mosella*.

³¹. Sic *Ida*, *Calpe*, *Pyrene*, &c. At *Ossa*, *Oeta*, vel *Oete*, interdum masculina leguntur, Ovid. in Ibin. 285. Lucan. I. 389. Virg. Cir. 350. Id. Cul. 202. Ovid. Met. IX. 165, & 204. Senec. Herc. fur. 133. Claudian. XXXVII. 66. [Variant tamen in his editiones.] Horum imitatione ductus Solin. c. 5. *Vulcano Aina sacer est*, dixit, non temere ipse imitandus. Nomina autem Montium in *on*, *as*, *os*, & *us*, & *e* primæ, exeuntia, non significatione magis, quàm terminatione masculina sunt : ut *Cytheron*, *Atlas*, *Athos*, *Caucasus*, *Leucates*, [Virg. VIII. 676.] Item, adversante licet terminatione, *Lucretilis*, Horat. Car. I. 17. 1. & *Eryx*, & montis & urbis nomen, Virg. Æn. XII. 701. Ovid. Fast. IV. 478. Vid. & Cluver. Sicil. antiq. p. 239.

³². Plinius tamen, VII. 2. accusativo *Soractem*, & XXXI. 2. *Soracten*, à nominativo *Soractes*, ut videtur masc. gen. declinavit.

³³. At *Altus Pelion* Ovidius dixit, Metam. VII. 224.

³⁴. Item ejus composita similiter exeuntia : ut, *semuncia*, *sesuncia*. *Tertuncius* vero masc. *nonuncius* neutrum, terminatio ostendit.

³⁵. Sub regionum nominibus insulæ quoque comprehenduntur : in utrisque autem vox generalis terra respicitur. Johnf. p. 27.

hæc the Isle of Britain ; *hæc Persis*, the Kingdom of Persia ; *hæc Roma*, *hæc Carthago*, the Cities Rome and Carthage. In quibus & innumeris aliis eadem est & significationis & terminationis regula.

Hæc autem regula, quatenus generalis est, in iis præcipuè regionum & urbium nominibus locum habet, quæ terminatione quidem masculina, significatione verò feminina sunt ; qualia sunt plurima nomina in *us* vel *os* secundæ declinationis, vel in *n* tertiæ definitia : ut, *hæc Egyptus*, the Kingdom of Egypt ; *hæc Corinthus*, the City Corinth ; *hæc Samos*, the Island Samos ; *hæc Pylos*, the City Pylos ; *hæc Træzen*, *hæc Eleusin*, *hæc Lacedæmon*, Names of Cities or Towns.

Reliqua vero urbium (& si qua sunt, regionum) nomina terminationum regulas plerumque sequuntur : ut, *hic Sulmo* 36, *hic Agras* 37, *hoc Londinum* ; *hoc Zeugma* ; *hoc Reate*, *Præneste*, *Cære* 38 ; *hoc Albion*, *Ilion* 39 ; *hoc Tibur* ; *hoc Hispal* ; *hoc Illiturgi* ; *hoc Æpy*. Item singulari carentia ; *hi Parisii*, *Veii* ; *hæc Athenæ*, *Gades* ; *hæc Susa*, *Hierosolyma*.

Huc quoque referri possunt barbaræ urbium nomina non declinata, utpote neutra, per Reg. XI. generalem ; qualia sunt *Cim*, *Suthul*, *Dibitach*, *Callet* 40, *Nepet*, &c.

Exc. 1. *Argos*, *Tuder* & *Gadir*, urbium nomina, neutra sunt 41.

Exc. 2. *Marathon*, *Pharsalus* & *Abydos*, plerumque feminina 42, nonnunquam tamen masculina inveniuntur 43.

Exc. 3. Nomina urbium in *us* tertiæ declinationis ferè masculina sunt : ut, *hic Pessinus*, *-untis*, *Selinus*, *Hydrus* 44.

E x c.

36. Sic *Hippo*, Liv. XXIX. 3. Sil. iii. 259. *Narbo*, Plin. iii. 4. *Mela*, ii. 5. *Croto*, Liv. XXIV. 2.

37. Sic *Taras*, Lucan. v. 376.

38. Sic *Bibracte*, *Teate*, *Tergeste*, *Ateste*, *Condate*, *Arelate*, *Tridente*, *Apeneſte*, *Nepete*.

39. Et similia in *on* secundæ declinationis. In quibusdam tamen Ovidii exemplaribus, *Heroid. l. 47. Art. l. 363. Met. xiv. 466. Ilion dissecta, defensa, cremata*, legitur.

40. Perperam verò Johnsonus hanc urbem feminino adhibitam putat, ex illo Plinii iii. 1. *Stipendiaria Callet* ; *Stipendiaria* enim illic urbis proprium est, quo nomine & alia ab eodem scriptore paulo inferius memoratur.

41. Horat. Car. i. 7. 9. Sil. vi. 645. Sal. Hist. ii. 4. Festus autem Avienus, Descr. orb. §. 610. *Gadir* femin. extulit.

42. Ovid. Met. vii. 434. Lucan. vi. 350. Ovid. Heroid. xviii. 127.

43. Stat. Theb. v. 431. Ab adſerto *Marathone*. Id. xii. 617. *Clarum Marathonæ*. Liv. xxxiii. 34. *Pharsalo excepto*. Virg. Georg. i. 207. *Oſtriferi Abydi*. Aufon. Epist. ix. 29. *Helleſpontiaci Abydi*.

44. Sic Cic. de Arusp. resp. 13. *Pessimumtem violatum*. Liv. xxxiii. 20. *Selinunte recepto*. Lucan. v. 375. *Avius Hydrus*. Id. ix. 40. *Merium Phycuntæ rapinas*. Sil. viii. 634. *Calaber Sipus*.

10 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

Exc. 4. *Pontus*, nomen regionis 45, *Sason*, parvæ insulæ nomen 46, *Tunes* 47, *Tecmon* 48, oppidorum nomina, vix alio quàm masculino reperiuntur. *Canopus*, uni *Melæ* 49 femininum, aliis omnibus masculinum est 50.

Exc. 5. *Anxur*, oppidi nomen, nusquam feminino, interdum masculino 51, at neutro frequentius usurpatum invenimus 52.

NOT. Ex his multa feminino ponuntur, propter subauditam vocem generalem *urbs* 53 : ut, *pulcherrima Narbo* 54, *Praneste* 55 sub ipsa. * 56.

9. Arbor femineis dabitur : sed mas *oleaster*,
Et *rharnus* : petit hic potius *cytisus*que *rubus*que
Hic quandoque *larix*, *lotus* volet, atque *cupressus*
Hoc quod in *um*, *suber*que, *filer*, dant *robur* *acer*que

Nomen

45. Sive Asiaticæ, in qua Mithridates regnavit, Cic. pro leg. Manil. 9. Et eodem Ponto, sive Europææ, in qua exulavit Ovidius, Ovid. de Pont. IV. 12. 34. *Invisus Pontus*.

46. Lucan. II. 627. *Calaber Sason*. Sil. VII. 480. *Hadriaci Sasonis*. Plinius tam. III. 26. mutatâ terminatione, *Sasonis piraticâ statione nota*, in fem. dixit.

47. Liv. XXX. 9. *Occupat relictum Tuneta*.

48. Liv. XLV. 26. *Clausum Tecmonem* recepit.

49. Lib. II. c. 7. *Parva Canopos*, Nili ostio, quod *Canopicum* vocant, obvia.

50. Virg. Geo. IV. 287. Ovid. Met. XV. 828. Lucan. VIII. 543. Juven. XV. 46. Stat. Silv. II. 7. 70. Sil. XI. 433. Grat. Cyneg. 43.

51. Mart. V. 1. *Candidus Anxur*. Et X. 51. *Splendidus Anxur*.

52. Horat. Sat. I. 5. 26. *Anxur inpositum saxi*. Liv. IV. 59. *Ad Anxur oppugnandum*. Et V. 13. *Anxur receptum*. Et alibi semper, teste Vossio.

53. Præcipuè ea quæ in o & us tertiæ desinunt : ut, *Hippo nova*, Plin. III. 1. *Venusta Sirmio*, Catull. XXIX. 12. *Tarraco vitifera*, Sil. III. 369. *Parnasia Castulo*, Id. III. 391. Sic *Gravidam Amathunta metalli*, Ovid. Met. X. 531. *Subdita Sipus montibus*, Lucan. V. 377. *Hierichuntem palmetis consistam*, Plin. V. 14. *Rharnus parva*, Mela, II. 3. Ut difficile dictu sit, utri potius hæc generi jungenda sint. Etiam nomina in e tertiæ, & on & um secundæ, feminino interdum per Synthesin 7^a *Urbs*, leguntur : ut, *Gelida Praneste*, Juven. III. 190. *Ilion defensa*, Ovid. supra cit. *Lugdunum tuam*, Sidon. car. V. *Campanâ in Benevento*, Auson. Epig. LXIX. *Elatium propior*, Plin. V. 26. Quædam etiam urbium nomina, ob subauditam vocem oppidum, neutra usurpata observat Johnsonus : ut, *Obulco remotum*, Plin. III. 1. *Carrea quod*. Id. III. 5. *Trapezus liberum*. Id. VI. 4. Addit Lowæus *Myus*, ob illud Plin. V. 29. *Myus quod primò condidisse Iones* narrantur. Adde- re poterat & *Amphipolis liberum*, ap. eund. IV. 10. Verum in locis hisce omni- bus præcedit ferè vox ipsa oppidum : neque Plinium in Acculativo *Obulco*, *Car- rea*, &c. dicturum quisquam existimaverit.

54. Martial. VIII. 72.

55. Virg. Æneid. VIII. 561.

* 56. *Lesbos* quandoque masculinum reperiri voluit Despauteus, Vossius, Johnstonus & alii, ex illo Ovid. Met. XI. 55. Et *Methymmai* potiuntur lutori *Lesbi*.

De Generibus Nominum, C A P. I. II

Nomen arboris 57 femininum est : ut, *hæc pomus*, an Apple-tree ; *hæc pirus*, a Pear-tree.

Exc. 1. Masculina sunt *oleaster*, a wild Olive-tree 58, *Rhamnus*, the white Bramble, or Buck-thorn 59.

Exc. 2. *Cytisus*, a kind of Shrub ; *rubus*, the Bramble-bush, sæpius quidem masculina 60, interdum tamen feminina inveniuntur.

Exc. 3. *Larix*, the Larch-tree ; *lotus*, the Lot-tree ; *cupressus*, the Cypress-tree, in masculino nonnunquam, sed longè frequentius in feminino adhibentur 61.

Exc. 4. Quæ in *um* desinunt, neutra sunt : ut, *buxum* 62, the Bush, or Box-tree ; *ligustrum*, Privet. Neutra item sunt *suber* 63, the Cork-tree ; *siler*, the Osier ; *robur*, Oak of the hardest kind ; *acer* 64, the Maple-tree * 65.

10. Fe-

Lesbi, quemadmodum in MSS. quibusdam & editione Veneta, anno 1486. Vossius se legisse testatur. Verùm in antiquiore editione Veneta, anno 1474, itemque Aldina, Heiniana, omnibusque quas viderim aliis, *Methymnaea* habetur.

* Genus quoque suum variare, *Corinthus* à Scioppio, *Coriolus* à Vossio, *Epidaurus*, *Haliartus*, *Pylas*, *Sestos*, *Zacynthus* ab Ursino, traduntur : at hi, vel nulla, vel corrupta, vel malè intellecta scriptorum loca sententiæ suæ testes adferunt.

57. Sub nominibus arborum, frutices etiam, seu arbusculæ, continentur.

58. Sic Virg. Geo. ii. 182. *Oleaster plurimus*. Et Æn. XII. 766. *sacer Faunus*. Et Plin. XVI. 44. ex quo. Item in optimis, tam editis quàm scriptis, Ciceronis codicibus, Verr. 3. 23. *In oleastro quodam, non quadam*, quod Vossius vult legendum. Ut mittam diminutivum *oleastellus*, ap. Columellam, XII. 49. Addunt nonnulli alia arborum nomina in *ster*, seu *aster* : ut, *pinaster*, *piraster* : at prius Plinius disertè femininum facit, XIV. 20. & XVI. 10. posterius nulli probo auctori nominatum reperio.

59. Plin. XXIV. 14. Græcis tamen fem. restante Ursino.

60. *Cytisus canus aspectu*, Plin. XIII. 24. *Utraque cytisus*, Colum. IX. 4. * *Rubus* Sereno, XV. 10. Gell. XIX. 12. Prudentio, Apoth. 70. (addit Vossius, Columellæ & Senecæ,) femininum est. At Virg. Ecl. iii. 39. Plin. XVI. 37. Id. XXIV. 14. Colum. XI. 3. Pallad. I. 34. masculinum.

61. *Larix* masc. est Vitruvio ii. 9, *Lotus* Martiali, VIII. 51. & Cicer. Fam. VII. 20. quemadmodum Victorius & Grævius legendum existimant. *Cupressus*, non tantum Ennio, referente Gellio, XIII. 20. sed etiam Celso, VI. 13. At hæc aliis omnibus feminina.

62. In *um* terminata sæpius arborum fructiferarum fructum : ut, *malum*, *prunum*, *prunum* ; sterilium verò lignum vel materiam : ut, *hebenum*, *buxum*, &c. significant : interdum tamen pro ipsis arboribus accipiuntur : ut, *pomum* ap. Tibull. I. 1. 8. *buxum* ap. Ovid. Art. iii. 691. In melioribus tamen codicibus *densa buxus*, in aliis *densus buxus*, hîc legi norat Cl. Heinsius.

63. Despauterius, ex mendoso Plinii loco, XVI. 25. § 41. *suber* interdum mascul. esse existimavit.

64. His vulgò addunt *thus*, pro arbore thurifera : verùm cum hoc significatu, nullum ei adjectivum adjunctum reperiatur, satius esse ab ejus genere statuendo abstinere, Vossius, Farnabius aliique monuerunt. Certè Priscianus, p. 646. ex Solino ei femininum tribuere videtur : quod & disertè *aceri* ibidem adscribit,

* 65. Pla-

12 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

10. Feminæ Naves genus atque Poemata quærunt.

Nomina Navium & Poematum plerumque feminina sunt : ut, *hæc Argo*, the Name of the first Ship, according to the Poets ; *hæc Centaurus*, a Ship called the Centaur ; *hæc Ilias, Æneis*, the Names of two Poems, the one composed by Homer, the other by Virgil ; *hæc Eunuchus*, a Comedy so called.

NOT. 1. Nomina propria Navibus aut Poematibus indita, genus suum retinent. Sic *Python undivagus, Triton captivus*, nomina navium, apud Silium Italicum 66 : item *Ajax, Orestes, Hippolytus*, Tragediarum nomina, masculina sunt.

NOT. 2. Nomina Poematum singulari carentia terminationum genera sequuntur : ut, *hi Adelphi, hæc Bucolica, Georgica, Argonautica*.

11. Adjuncto neutris quodcunque inflexile nomen.

Omne nomen indeclinabile est neutri generis : ut, *hoc git*, a kind of Cockle ; *hoc gummi*, Gum 67 ; *hoc fas*, that which is lawful ; *nefas*, that which is unlawful.

12. Literæ amant neutrum ; sic pars pro nomine sumpta ; Et verbum quodvis pro nuda voce repostum.

1. Nomina literarum plerumque sunt neutri generis 68 : ut, *a parvum*, a little a ; *i longum*, a long i.

2. Verba

* 65. *Platanon* Despauteus, *dumus* Methodista Gallus masculinis adjungit : uterque, me judice, præter rationem : nulla quippe iis peculiaris arbor, sed hoc quævis spina, illo locus platanis confitus significatur. * *Libanus*, pro arbore thurifera, & ipsum Latinis auctoribus inusitatum vocabulum, male masc. adhibuit vulgaris scripturæ interpretes ; cum Pindarus & Euripides, ἡ λιβάνου dixerint. * Despauteus, Priscianum & Servium secutus, *Spinus* quoque masc. facit. At Varro apud Charisium, p. 117. femininè ex *spina alba* extulit. * *Pinus, platanus, populus*, veteribus quidem masculina fuerunt, teste Prisciano. p. 658. & aliis, nunc optimo cuique scriptori feminina. * Quod *ulmus* Catullo, LX. 54. *marius* vocetur, non ideo masculini existimandum est. * *Tibulus* tamen, i. e. *pinaster*, Plinio XVI. 10. masc. est. * *Rhus* eidem XIII. 6. femin. Celsus verò VI. 11. masc. * *Ebulus* & *ruscus* masc. gen. plantarum potius, quàm fruticum nomina, huc non pertinent.

66. Lib. XIV. 572, & 578.

67. Indeclinabilia hic intelligimus, quæ casus omnes, aut multos, habent, at eos terminatione non distinguunt ; non verò monoptota, sive unius casus, adeoque & terminationis, vocabula. Frustra igitur Johnsonus Addit. p. 28. ab hac regula excipit *nocturn*, quod Vossius ex Ennio & Quadrigario, ipse ex Plauto & Cicerone feminino usitatum monstrâunt. Eodem enim pacto, *dicis, inficias, ingratis*, excipere poterat, quæ feminina : item *natu, promptu, injussu*, aliaque ejusmodi, quæ masculina potius quàm neutra existimanda sunt.

68. Hac cum indeclinabilia ferè sint, ad regulam proximè præcedentem referri possunt. Vid. Reg. VIII. lib. 3. Inveniuntur & sæpe feminina, ob subauditam vocem *litera*, per Reg. seq.

De Generibus Nominum, CAP. I. 13

2. Verba, & cætera partes orationis loco nominum posita, neutro adherent: ut, *Scire tuum nihil est*, i. e. *scientia tua*, your knowledge is nothing; *Cras istud*, i. e. *iste dies crastinus*, that Morrow.

3. Dictiones pro nudis vocibus ⁶⁹, exclusa omni significatione, acceptæ, sunt generis neutri: ut, *lux est monosyllabum*, the Word *Lux* hath one Syllable.

13. Sæpè genus vocum trahit ad se vox generalis:

Sic volucrem sequitur *bubo*, sic flumen *Iader*.

Nomen generale, seu multis commune, sæpissimè genus tribuit aliis nominibus sub eo comprehensis. Sic *bubo*, an Owl, plerumque masculinum est, quia terminatur in *o*: Virgilius tamen ⁷⁰ *sola bubo* in feminino dixit, ratione habitæ vocis generalis *avis* vel *volucris*, quæ illius animo obversabatur. *Iader* itidem Lucano ⁷¹ neutrum est, quia *flumen*, nomen commune, ad quod ille respiciebat, est neutri generis ⁷².

14. Adjectiva trium generum sunt cuncta: sed unum

Quædam, multa duos, capiunt tres plurima fines.

Adjectiva nomina sunt omnis generis ⁷³; quædam sub unâ terminatione:

69. Istiusmodi dictiones vulgò *materialiter* positas appellant.

70. *Æn.* IV. 462.

71. IV. 405. *Tepidum Iader*.

72. Latissimè omnium hæc regula patet, quippe quæ, ex summorum Grammaticorum sententia, omnes ferè prædictas in se comprehendat: nam, ut tres priores omittam, in quibus, si Sanctio & Johnsono credimus, omnia (exceptis epicœnis) animalium, aut animalium specie conceptorum nomina, non aliam ob causam, aut masculini, aut feminini, aut communis sunt generis, quàm quod vox aliqua generalis respiciatur, veluti *mas*, *femina*, *vir*, *mulier*, *deus*, *spiritus*, *dea*, *nympha*, *furia*, &c. id certè inter omnes ferè convenit, nomina Mensium, Ventorum, Fluviorum & Montium, ideo masculina esse, quia intelliguntur voces communes, *mensis*, *ventus*, *fluvius*, *mons*: similiter Regionum, Urbium, Arborum, Navium & Poematum nomina, propterea esse feminina, quia voces generales, *regio*, *urbs*, *arbor*, *navis*, *fabula*, respiciuntur. Huc quoque referenda sunt plurima gemmarum nomina in *as* & *es* primæ, item gemmarum, herbarum seu plantarum in *us* vel *os*, *um* vel *on* secundæ, desinentia, quæ quanquam terminatione aut masculina, aut neutra sint, Plinius tamen alique scriptores frequentissimè in feminino adhibuerunt, ad voces generales, *gemma*, *herba* vel *planta*, respicientes.

73. Quamvis Adjectiva per se & naturâ suâ omnis sint generis, multa tamen inveniuntur, quæ, sive Latini sermonis consuetudine, seu ratione eorum substantivorum quibus unice applicari possunt, in duobus duntaxat, interdum & uno solum genere possunt adhiberi. Sic *cater* in nominativo sing. vix dicitur: *victrix*, adjectivè sumptum, nunquam in masc. rariùs in neutro, præterquam pluraliter, reperitur: *plus* in sing. tantum neutri est. Huc, adde adjectiva, quæ Rhenius *specialia* appellat, quæ uni alicui, vel paucis certè substantiviis apponi queunt: ut, *Gradivus Mars*, *Cytherea Venus*, *illius nox*, *sudum calum*,
miraculo

14 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

natione : ut, *felix*, happy ; *hebes*, dull ; *vetus*, old : quædam sub duabus : ut, *mollis*, *molle*, soft ; *durior*, *durius*, harder : quædam denique sub tribus terminationibus : ut, *albus*, *alba*, *album*, white ; *acer*, *acris*, *acre*, sharp 74.

15. Pro fixo positum, genus optat mobile fixi.

Adjectivum pro se & substantivo subaudito positum, ejus est generis cujus est substantivum subauditum : ut, *hic molaris*, a *Millstone*, supple *lapis* ; *hec patria*, one's native Country, supple *terra* ; *hoc triste*, a sad Thing, supple *negotium*.

REGULÆ SPECIALES.

A.

16. Hæc dat A quod primæ est : sed neutrum *Pascha* requirit.

Hadria mas æquor, pariterque *cometa*, *planeta* :

Mascula & interdum *talpam* *damamque* videbis.

Nomen in A primæ declinationis femininum est : ut, *hec mensa*, a *Table*.

Exc. 1. *Pascha*, the *Passover*, or the *Feast of Easter*, neutrum est 75.

Exc.

meracum vinum, *sonipes equus*, *sublicius pons*, *precia uva*, *volema pira*, *aqua intercus*, *navis quinquereinis*, &c.

74. Adjectiva hoc pacto inflexa undecim vulgò numerantur ; *acer*, *alacer*, *celer*, *celeber*, *saluber*, *volucer*, *campester*, *equester*, *pedester*, *paluster*, *silvester*. Quibus addunt Despauterius *sequester*, *Phocas mediocer*, *Priscianus ludicer*. At *sequester* ferè substantivè accipitur, tam in 2da quam 3ta. Nam quem Silius VI. 347. *pacis sequestrem*, alii *sequestrum* appellant. *Mediocer* nusquam jam, invenimus, sed *mediocris*, -is, -e. *Ludicer*, vel potius *ludicrus*. -a. -um, tantum inflectitur. Ex superius etiam memoratis, quædam, licet rarius, is pro masculino habent : ut, *acris vomitus*, Cels. VIII. 4. *vir alacris*, Virg. Æn. V. 380. *volucris somnus*, Sil. X. 352. *Silvestris ager*, Colum. III. 11. *campestris locus*, Id. III. 13. * Notandum porro quædam adjectiva secundæ inveniri, quæ è Græcis atrepta, eorum more terminationem *os* aut *us* communis generis habeant : ut, *Lectica octophoro ferebatur*, Cic. Verr. V. 11. *Nave thalamago*, Sueton. Jul. 52. Sic Vitruv. III. 2. *adis dipteri symmetriam*. I. 6. *turrum octogonon*. IX. 1. *diagonios linea*. IV. 2. *triglyphos imagines*, dixit. Quibus addè *diphthongus*, in quo syllaba, *perimetros* & *diametros*, in quibus η γράμμη, seu *linea*, intelliguntur.

75. Declinandum verò *Pascha* in prima declinatione, non, ut vulgò, *Paschatis* in tertia, ex usu Ecclesiasticorum docet Vossius, Anal. I. 20. Dubitat tamen Ursinus, To. I. p. 250. an *Pascha primi* vel *prime* sit dicendum, & an *tria* vel *tres Paschas*.

De Generibus Nominum, CAP. I. 15

Exc. 2. *Hadria*, the *Hadriatick Sea*, or *Gulph of Venice* 76 ; *cometa*, vel potius *cometes*, a *Comet* ; *planeta*, a *Planet*, masculina sunt 77.

Exc. 3. *Talpa*, a *Mole* ; *dama*, a *Doe* ; *Virgilio* 78 masculina sunt, aliis 79 feminina. * 80.

7. Sit neutri generis per A quicquid tertia flectit.

In A tertiæ declinationis neutrum est : ut, *hoc dogma*, an *Opinion*. E.

8. Hæc petit E primæ, neutrum deposcit E ternæ.

In E primæ declinationis femininum est : ut, *hæc epitome*, an *Abridgment* 81.

In E tertiæ neutrum : ut, *hoc mare*, the *Sea*.

I. U. Y.

9. Dant quibus I fines, Y vel U, sunt omnia neutra.

In I, Y, & U neutra sunt : ut, *hoc sinapi*, *Mustard* ; *hydromeli*, *Mede* ; *misy*, *Pitriol* ; *moly*, the *Name of an Herb of sovereign Vertue* ; *cornu*, a *Horn* 82.

O.

20. Hic dat O : femineis *halo* cum *caro* dantur & *echo* ; Quæ-

76. Pro urbe autem femininum est, Sil. Ital. VIII. 439.

77. His addit Johnsonus *Mandragora* & *Echinometra*, quæ masculina adhibuit Plin. xxv. 13. & ix. 31. Verum illi forsan recti fuerint *mandragoras*, *echinometres* : priore certe, ex optima Harduini Edit. utitur, eod. lib. xxv. c. ult. *stigmata in facie mandragoras illitus delet*.

78. Geo. I. 183. *Talpa oculis capri*. Et Ecl. VIII. 28. & Geo. III. 539, *Tirindi dama*. De his V. Perizon. ad Sanct. p. 52.

79. Addunt quidam *Panthera*, non tantum nullo exemplo, sed etiam contra Plinii mentem, qui VIII. 17. mares docet *pardos* appellari.

* 80. *Manna*, pro cibo Israelitico, neutrum esse & indeclinabile docent Despaüterius, Vossius, & alii : pro micis autem thuris Plinius declinabili & feminino usus est, XII. 14. & XXIX. 6. * *Mammona* neutrum itidem & indeclinabile facit post Ant. Nebrissensem Despaüterius. At Vossius rectius masculinis asseruit : est enim propriè divitiarum Deus, ac *Mammonas* potius, quàm *Mammona*, scribendum. * Vocem *Pandæte* masculinum esse contendunt, Ant. Augustinus, Hen. Stephanus, Vossius & alii, eo quòd Græcè sit *οὐ πανδæτα*. Pro feminino autem stant, Is. Casaubonus, Giphanius, idem mutatâ sententiâ Vossius, & cujus omnibus major auctoritas, Imp. Justinianus, Inst. I. 10. § 11. V. Voss. Anal. iii. 19. & de vit. ferm. ix. 18.

81. Palladius tamen, Octob. tit. 14. *aloes epatici*, nescio quo pacto, bis ex tulit.

82. Hæc haud prorsus indeclinabilia esse, ostendimus lib. ii. reg. 25, & 66, & lib. iii. reg. 8.

Quæque in IO, seu sint verbo, seu nomine nata,
Rem (numeris demptis) aliquam sine corpore signant.

In O masculinum est: ut, *hic sermo*, Speech.

Exc. 1. Feminina sunt, *halo* ⁸³, a Circle about the Sun or Moon; *caro*, Flesh; *echo*, the Resounding of a Voice from a Rock or Wood ⁸⁴.

Exc. 2. Feminina etiam sunt nomina in IO, rem incorporalem significantia: sive verbalia sint: ut, *oratio*, an Oration; *opinio*, an Opinion: sive à nomine derivata: ut, *communio*, Communion; *domitio*, Dominion, Power; *perduellio*, Treason; *rebellio*, Rebellion; *talio*, like for like, or a Requital of an Injury in the same kind.

✱ At quæ in IO rem corporalem ⁸⁵ aut numeros significant, masculina sunt, ac proinde regulam generalem sequuntur: ut, *pugio*, a Dagger; *scipio*, a Staff; *ritio*, a Fire-brand; *papilio*, a Butterfly; *vespertilio*, a Bat; *unio* ⁸⁶, a Pearl: item *ternio*, *quaternio*, *senario* ⁸⁷, the Numbers, three, four, six.

21. Adjice femineis DO, GO: sed mascula *cudo*,
Harpago, sic *ordo*, simul *udo*, *tendo*, *ligoque*.
Rarius hæc *margo* vati est, hic sæpe *cupido*.
Arrhabo cum *cardo* muliebria vix imitanda.

Exc. 3. A regula nominum in O excipiuntur etiam in DO & GO finientia, quæ feminina sunt: ut, *hec arundo*, a Reed; *hec imago*, an Image.

✱ Masculina tamen sunt: *cudo*, a Leather Cap; *harpago*, a Drag, or Grapple ⁸⁸; *ordo*, Order; *udo*, a Linnen or woollen Sock;

⁸³. Græcis, ἡ ἅλως, vel ἁλὼν. V. Senec. Nat. Q. 1. 2.

⁸⁴. Echo idè fem. esse vult methodi auctor, quod Echo femina in vocem, secundum Ovidium, fuerit transmutata: quasi (ait Ursinus T. 1. p. 254) non contrà fabula de Echo, ut Daphnes, Syringis, & alix, ex nomine echus esset conficta.

⁸⁵. Cænatio, portio, contignatio, habitatio, mansio, potio, regio, legio, concio, & si qua alia sunt ejusmodi, quamvis nunc pro rebus ferè corporalibus accipiantur, feminina tamen sunt, eo quod primariâ sui notione, non tam res ipsas, quam cœnandi, partiendi, &c. actiones significasse videantur. At optio (quod pro optatione femin.) pro eo, qui centurioni adjutor dabatur a Tribuno, masculinum est.

⁸⁶. Unio pro monade, ap. Tertullianum, & pro cepa uno capite constanti, ap. Columellam, XII. 10. masc. etiam videtur: pro concordia autem, seu coalitione, barbarum est.

⁸⁷. Duernio, quinquernio, octernio, quæ addunt N. methodi auctor, & John-sonus, itidem barbara sunt.

⁸⁸. Hanc vocem cum universo Grammaticorum cœtu masculinum posuimus: quamvis eam nusquam, neque in recto, neque cum adjectivo junctam, reperiam.

Sock; *tendo*, a *Tendon*, that fastens the Muscles to the Bones⁸⁹; *ligo*, a *Spade*.

* *Margo*, the *Brink* of a *River* or *Well*, the *Margin* of a *Book*, frequentissime masculinum est: *Juvenali* autem⁹⁰ femininum; *Cupido*, pro *amoris Deo*, masc. est. per *Reg. i.* pro *capiditate* verò, *Poetis* sæpè est masc. *Oratoribus* autem semper femininum.

* *Arrhabo*, *Earnest*, *Varroni*; *cardo*, a *Hinge*, *Graccho*⁹¹ feminina sunt; at cum alii omnes masculinè utantur, priscos illos vix imitandos censuerim *⁹². C. L. M. T.

22. Quod fit in L, vel T, C, vel M, neutralibus adde: *Malcula sol, mugil, ceu sal*, quod rariùs hoc vult.

In C & T. item L & M neutra sunt: ut, *hoc lac*, *Milk*⁹³; *hoc caput*, the *Head*; *hoc animal*, a *living Creature*; *hoc scamnum*, a *Desk*.

Exc. 1. *Sol*, the *Sun*; *mugil*, a *Mullet-fish*, masculina sunt.

Exc. 2. *Sal*, *Salt*, sæpiùs masculinum est, interdum neutrum: in plurali, *sales*, witt^y *Sayings*, *Hailleries*, tantum masculinum est. N.

23. Masculeum capit N. Finita in MEN dato neutris, Quæque secunda creat, cum *gluten* & *inguen* & un-
Addideris *pollen*. *Sindon* petit hæc, & *aedon*; [*guen*:
Alcyonem junges, data postea queis comes *icon*. B In

89. Freqüens hoc genere apud Medicos vocabulum, at veteribus illis prorsus incognitum.

90. Apuleio etiam sequioris ætatis scriptori fem. Met. ii. p. 40. & iv. p. 103. & lib. de mund. p. 729. ut Emil. Macrum & Rabirium à Nonio citatos omittam.

91. Item Granio apud Nonium. Hallucinantur autem cum Despanterio Johnsonus, qui existimârunt *cardo* Boethio quoque lib. iii. prof. 10. femininum esse. Eo enim in loco [*summa, cardo atque causa expetendorum omnium*] *summa* tanquam substantivum, additoque inciso, est legendum, ut paulò superius, *omnium expetendorum summa atque causa*. Neque rectius se habere videtur quòd idem Johnson. Addit. p. 32. & suo & D. Shavissii codice legi affirmet, ap. Plin. vi. 30. *meridianâ cardine*: omnibus enim, quas ultra sedecim ejus auctoris editiones lustravi, *meridiano* constanter legitur.

92. * *Talio* masculinum adhibuit Tertullianus, eumque securus Laut. Valla: sed potiozem esse Gellii auctoritatem, qui femininis adjunxerit, notat Vossius.

* *Carbo* feminino usurpat Ulpianus, l. 55. § 7. ff. de legat. 3. *Ad carbones coquendas atque consciendas*: at eum nos imitari, apud alios omnes masculini usus, & diminutivum *carbunculus*, prohibent. * Cujus generis sit *unedo*, ambigit Vossius: sed quum arborem significet, atque in D O finiatur, cur femininis nequeat apponi, haud video. Ad stipulari Plinius videtur, qui xv. 24. de *unedone* loquens, paucis interjectis, mox addit, *Juba auctor est quinquagenim cubitorum altitudine in Arabia esse eas*: nisi quis ad *arbor*, vel *arbutus*, quæ præcesserant, rē vellet referri. * *Grando*, virile est Varroni ap. Nonium, at non imitandum.

18 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

In N masculina sunt : ut, *hic paan*, an *Hyman* in Honour of *N.* pollo, *hic pecten*, a Comb ; *hic delphin*, a Dolphin-fish ; *hic canon*, a Rule.

Exc. 1. Finita in MEN neutra sunt : ut, *hoc carmen*, a Ver'e. Sic *gluten*, Blue ; *inguen*, the Groin ; *unguen*, Ointment ; *poll n*, fine Flour 94.

Exc. 2. Item nomina secundæ in on Græca : ut, *hoc symbolon*, a Sign or Badge to know one by ; *symposion*, a Banquet : quæ latinis in um efferruntur 95.

Exc. 3. Feminina sunt, *sindon*, fine Linnen ; *aëdon*, a Nightingale 96 ; *alcyon*, a Bird called the King's Fisher 97 ; *icon* 98, an Image or Picture. * 99.

AR.

24. Postulat AR neutrum : sed masculeum *salar* optat.

Definentia in AR neutra sunt : ut, *hoc calcar*, a Spur.

Exc. *Salar*, a Trout, masculinum 100 est. * 1.

ER

93. Neutrum quoque est *halec*, vel (ut potius scribendum) *alec*, nunquam verò femin. quod Priscianus, Despauterius aliique existimârunt ; nam *aleceps*, ap. Martialem, xi. 28. venit ab *alex*, quo Plinius sæpius utitur. V. Johnf. p. 56.

94. Vid. Reg. 30. * Neutrum quoque est *sanguen*, pro *sanguis*, apud antiquos, Lucret. i. 837. Cic. de Fin. v. 11. è veteri Poeta ; Gell. (ex Catone) iii. 7.

95. Multa tamen herbarum gemmarumque nomina, in on secundæ definentia, feminina extulit Plinius, ob intellectas voces communes, *herba*, *planta* & *gemma*. V. Johnf. p. 40.

96. V. Senec. Octav. 915. & Agam. 670. Quamobrem & Vossius, apud Petron. c. 131. *sylvestris aëdon*, non, uti in vulgatis, *sylvester jafdon*, vel *aëdon*, vult legendum.

97. Virg. Geo. i. 399. Val. Flacc. iv. 45. Senec. Agam. 680. nec audient Servius, qui hic & hæc *alcyon* dici notavit.

98. Græcis nempe ἱκὼν. Hanc autem vocem nusquam à probo auctore Latinis literis prolatam reperio : nam, pro *iconas*, quod ex Plin. xxxiv. 4. adducunt, meliores libri *iconicas* habent. ap. eund. quidem viii. 54. *fiçtas cerâ icones*, ex conjectura edidit Harduinus ; at aliter aliis omnibus is locus exhibetur.

* 99. *Python* dubii generis à Despauterio, Lilio aliisque existimatur : at eos decepit male intellectus Tibulli locus, ii. 27. ubi *Delphica Python* (vel, ut Broukhufius legit, *Pytho*) non de serpente ab Apolline interempto (quod masc. semper est generis) accipitur, sed de urbe in Phocide, quæ postea *Delphi* est appellata. * *Acrochordon*, verrucæ species, femininum est Celsò, v. 28. 14. Item *Ischamon* & *Potmagiton*, herbarum nomina tertiæ declinationis, Plinius xxv. 3. & xxvi. 8. feminina adhibuit, respiciens, ut alibi solet, vocem *herba* : cujus generis, atque ob eandem rationem, *cotyledon* herba existimatur.

100. V. Aufon. Mosell. 88. & Sidon. Apoll. Epist. ii. 2. Neque qui hujus vocis meminert, his quenquam antiquiorem reperio.

* 1. *Lucar*, pro *ave*, & fem. gen. à quibusdam acceptum, merum esse somnium ostendit Vossius : pro pecunia autem quæ è lucis collecta ludis impendebatur, neutrum esse ex Tertulliano & veteri inscriptione idem probat. * *Bacchar*, quod vulgò femininum faciunt, neutrum est Plinio, xxi. 6. Nempe *baccharis* eadem

ER.

25. ER capit hic. Neutrum plantæ fructusve requirunt:

At *tuber* hic fructus; *tuber* quemcunque tumorem
Significans neutrale petit; cumque *ubere spinther*,
Verque, cadaver, iter. Dabit hic aut hæc tibi *linter*.

In ER masculinum est: ut, *hic liber*, a *Book*; *hic imber*, a
Shower.

Exc. 1. Fructuum aut plantarum nomina neutra sunt: ut, *piper*,
Pepper; *cicer*, *Betches*; *papaver*, *Poppy* 2.

✠ *Tuber*, primâ brevi, *The Name of a Tree*, femininum est,
per Reg. IX. pro fructu ejus arboris, masculinum. *Tuber* verò primâ
longâ, neutrum est, & varia habet significata, viz. a *Den*, *Bunch*
or *Excrescence*, a *Mushroom*, a *Knob in Trees*, &c. 3.

Exc. 2. Neutra etiam sunt, *uber*, a *Day*, *Fatness*; *spinther*, a
Boach or *Clasp*; *ver*, the *Spring-time*; *cadaver*, a *dead Car-*
cass, *iter*, a *Journey*.

Exc. 3. *Linter*, a *little Boat*, & masculinum 4 & femininum
invenitur. * 6.

OR.

26. Hic dat OR. Hæc *arbor*: *cor*, *adorque*, *hoc marmor*,
& *æquor*.

B 2

In

idem dicitur, xii. 12. quod femininum est, & errori ansam præbuit. * *Jubar*,
non tantum apud Ennium, sed etiam *Cor*. *Severum* in *Ætna*, y. 332. masc. in-
venitur: at apud optimum quemque constanter neutrum.

2. Antiquioribus, *Plauto*, *Catoni* & *Varroni*, *papaver* interdum masculinum
est. * *Plinius* autem xxvi. 8. *Laver condita & cocta*, in fem. dixit, ob genera-
tem, ut videtur, vocem, *herba*. * Idem quoque, in eadem periocha, neutro ge-
nere, *sifer utile stomacho*, & masc. vel fem. tres *siferes*, extulit. xx. 5. * *Cucu-*
mer (quod masc. esse voluit) nominativo exolevit, pro quo *cucumis* dicitur.

3. De arbore *Plinius* xvi. 25. *tuberes peregrina*; de ejus fructu *Sueton.* in
Domit. 16. *oblatos tuberes*, dixerunt. *Tuber* autem pro fungo, terræ callo, aut
quovis tumore, neutrum esse, haud necesse est exemplis confirmare.

4. *Cato R. R. c. II.* *lintres duos*. *Tibull.* ii. 5. 34. *exiguus linter*, *Vell. Pate-*
nt. ii. 107. *lintre appu'so*.

5. *Liv.* xxi. 26. *lintrium paratarum*. *Id.* ibid. 27. *lintres aptatas*. *Cæf. B. G.*
ii. 60. *lintres has*. *Ovid. Fast.* vi. 778. *coronata lintres*.

* 6. *Accipiter* fem. ap. *Lucret.* iv. 1003. Et * *uter* neutr. ap. *Lucilium*,
referente *Nonio*, vix imitandum videtur. * Et nihilo magis *aër*, quod *Ennius*
ap. *Gellium*, xiii. 20. feminino, ac quidam ætatis mediæ scriptores neutro, ut
et *æther*, adjunxerunt. * Idemque de *cancer* existimandum, quod non tantum
ecclesiastici nonnulli, sed etiam *Cl. Quadrigarius*, teste *Prisciano*, neutrum ad-
hibuerunt. * *Verber*, quod neutris vulgò accensent, nusquam jam nominandi
usu invenimus.

In OR masculina sunt : ut, *hic calor*, Heat.

Exc. 1. Unicum est femininum, *arbor*, a Tree.

Exc. 2. Quatuor neutra sunt ; *cor*, the Heart ; *ador*, Wheat ; *marmor*, Marble ; *aquor*, the Sea, a Plain. * 7.

UR.

27. Hoc dat UR. *Hic fursur* capiet, cum *vulture turtur*.

In UR neutra sunt : ut, *hoc murmur*, a Noise.

Exc. Tria sunt masculina ; *fursur*, Bran ; *vultur*, a Vulture ; *turtur* 8, a Turtle-dove. * 9.

AS.

28. AS petit hæc. Neutrum est *vas vasis*, queisque Pelasgi

Dant *atis* in patrio : quibus *antis*, mascula sunt :

Adjicito quotquot format tibi flexio prima.

In As feminina sunt : ut, *hac pietas*, Piety.

Exc. 1. *Vas, vasis*, a Vessel, neutrum est 10.

Exc. 2. Neutra etiam sunt nomina Græca, quæ genitivum per *atis* formant, penultimâ correptâ : ut, *artocreas*, a Pie, *erispelas*, a Soze, commonly called St. Antony's Fire.

Exc. 3. Græca genitivum in *antis* mittentia masculina sunt : ut, *adamas*, an Adamant ; *elephas*, an Elephant.

Exc. 4.

* 7. Nomina in or olim fuisse neutra ostendit Nonius ex illo Plauti, Merc. v. 2. 19. *Nec calor nec frigus metuo*. Id quod Aufonium imitatum in Coron. Profess. 10. *Et decor egregia commemorat patria*, tradunt Scaliger & Vossius. At rectius Vinetus, qui *decora* ibi legit : Veteres etiam neutrum comparativorum in or efferebant. Sic *Senatusconsultum prior*, apud Val. Antiatem, & *bellum Punicum posterior*, ap. Cass. Heminam, notat Priscianus, p. 767.

8. Buchananus tamen Psal. lxxiv. 19. *turturis tue* dixit, femellam sciz. cum optimis interpretibus respiciens. Mirum verò est Servium in illo Virg. Eclog. 1. 59. *Nec gemere aeriam cessabit turtur ab ulmo*, *turtur* femin. existimasse, cum & sensus & syllabæ modulus reclamant.

* 9. *Guttur* & *murmur* olim masculina fuisse, ex Plauto, Nævio & Varro-ne ostendit Nonius. V. Plaut. Mil. iii. 2. 22. Aul. ii. 4. 25.

10. *Vas, vasis*, & *as, assis*, masculina ; *fas* & *nefas* neutra esse, per Reg. 1. 7. & 11. intelliguntur. * Neutris etiam adjicit Despauterius ex Prisciano *Ceras*, *Ceradis*, loci cujusdam nomen. Ego verò neque hoc vocabulum ap. Priscianum, aut quenquam alium, sic declinatum reperio, neque vocem ullam in *as*, cujus genit. in *adis* exeat, neutri generis legisse me memini. Apud Solinum c. 10. invenio quidem, *Ceras chryseon promontorium*, *Byzantio oppido nobile* ; quod Plin. iv. 11. *Chrysoceras*, & ix. 15. *Promontorium aureicornis*, appellat. Utrumque autem *Ceratos* vel *Chrysoceratos* declinatur, utpote Græcis *promontorium*, τὸ χρυσεῖ κέρατ. V. Strabonem. lib. vii. p. 320.

De Generibus Nominum, CAP. I. 21

Exc. 4. Masculina etiam sunt nomina primæ in *as* : ut, *parias*, a kind of Serpent ; *asterias*, a Bird of the Heron kind ; *tiaras*¹¹, a Turban, or Mitre *¹².

E S.

29. Hæc dabit ES. Cipient *ales* hic hæcve, *palumbes*, Atque *dies* ; sed mas proles : mas *poples* & *ames*, *Fomes*, *pes*, *paries*, *palmes* cum *limite stipes*, Queis addes *trames*, *termes*, cum *gurgite cespes* ; Et quæ fonte fluunt Graio : sed neutra capeffunt *Hippomanes*, *panaces*, *nepenthes*, sic *cacoethes*.

In ES feminina sunt : ut, *hæc sedes*, a Seat ; *hæc res*, a Thing.

Exc. 1. Dubii generis sunt, *ales*,¹³ a Bird ; *palumbes*,¹⁴ a King-dove, or Cow-shot-dove ; *dies*, a Day. *Dies* tamen Oratoribus sæpius

B 3

sæpius

11. De his vid. Lucan. ix. 721. Plin. x. 60. Virg. vii. 247. Huc adde gemmarum vel lapidum nomina : ut, *Capnias*, *Eurotias*, *Chalazias*, *Carcinias*, *Grammatias*, *Icturias*, *Ostracias*, *Myrmecias*, quæ tamen Plinio xxxvii. 9, 10, 11. (negante licet Vossio Anal. i. 28.) plerumque feminino possuntur, respicienti, ut solet, vocem generalem *gemma*. Ob quam etiam rationem *androdamas* & *argyrodamas*, licet tertiæ, ac in *antis* genitivum formantia, femininis adjunxit, xxxvii. 10. *Dionysias* autem, quod femininum quoque adhibuit Plin. xxxvii. 10. si Vossio credimus, non est hujus loci, utpote *adis* genitivo habens. Solinus tamen, cap. 40. genus, & fortè declinationem mutans, *Dionysias fuscus* dixit.

* 12. *Adamas* in fem. se reperisse putat Johnsonus, ap. Plin. xxxvii. 10. *Adamas quadrata*. Verùm *quadrata* ad *androdamas*, quod præcesserat, pertinere ostendit optima Harduini editio. * *Ætas* olim masculinum fuisse ex Plauti Trin. iv. 3. 83. probat Nonius. Sed lectio loci ejus incerta.

13. *Ales* propriè adjectivum est, ut *volucris*. De genere ejus substantivè usurpati hæc invenio. (1.) Pro ave in genere, aut plurali numero, ferè semper femininum est. (2.) De homine aut deo alato semper masculinum : ut, *aureus ales* ap. Stat. Th. i. 544. de Perseo, *Cyllenius ales* ap. Claud. xxxiii. 77. de Mercurio. (3.) Pro ave particulari masc. gen. nunc masculinum, nunc femininum legitur : ut, *ales Phæbeius*, de corvo, Ovid. Met. ii. 544. *albus ales*, de cygno, Horat. Car. ii. 20. 10. *cristatus ales*, de gallo, Ovid. Fast. i. 455. Contra, *ales argentea*, de corvo, Ovid. Met. ii. 536. *ales famelica*, de milvo, Plin. x. 10. *longeva ales*, de Phœnice, Claud. xxxv. 83. *ales superba*, de pavone, Mart. xiv. 67. (4.) Pro ave denique fem. gen. semper femininum est : ut, *Daulias ales*, pro philomela, Ovid. Heroid. xv. 154. *ales exterrita*, de columba, Virg. Æn. v. 505. Excipitur una aquila, de qua Poetæ, sive ob ejus avis dignitatem, sive marem respicientes, interim masc. ut Virg. Æn. xii. 247. *fulvus Jovis ales*. Stat. Th. viii. 575. *flammiger ales*, Horat. Car. iv. 4. 1. *ales minister fulminis* : interim & feminino, *regia ales*, Ovid. Met. iv. 362. *lapsa cælo*, Virg. Æn. i. 394. *digna Jove*, Manil. i. 343. dixerunt.

14. *Palumbes*, an *palumbis*, recto dicendum, dubitat Vossius : ego verò *palumbes* ap. Plin. x. 58. *palumbis* nusquam reperio. Genere masc. utitur Plin. x. 58. & Plaut. in Bacch. i. 1. 17. ut *Lucilium* & *Pomponium* ap. Nonium omittam, femin. autem Virg. Ecl. i. 58. & Ecl. iii. 69.

ſæpius masculinum ¹⁵: pro longo autem tempore Poetis ferè femininum ¹⁶; in plurali ſemper masculinum eſt ¹⁷.

Exc. 2. *Meridies*, à *medius* & *dies* compositum, the *Mid-day*, or *Noon*, tantum masculinum eſt.

Exc. 3. Masculina etiam ſunt duodecim nomina Latina tertiæ declinationis: *poples*, the *Ham of the Leg*; *ames*, a *Fowler's Staff* ¹⁸; *fomes*, *Fewel*; *pes*, the *Foot* ¹⁹; *paries*, a *Wall*; *palmes*, a *Vine-branch*; *limes*, a *Bound* or *Limit*; *ſtipes*, the *Stock of a Tree*; *trames*, a *Path*; *termes*, an *Olive-bough*, an *Imp*; *gurgēs*, a *Whirl-pool*, a *Gulf*; *ceſpes*, a *Turf* ²⁰.

Exc. 4.

15. Iiſdem quoque aliisque ſcriptoribus, etiam pro certo ac definito tempore, feminino frequenter uſurpatur. Quod autem *heſterna* aut *hodierna* dies dictum ſe neget Kirkwodus noſter; non advertiſſe videtur ita locutum Livium, xxvii. 13. & xl. 9. & xlv. 38. ut mittam *craftina die* (cujus eadem ratio eſt) ab eodem dici, xxvi. 36. & xxvii. 13.

16. Pro longo tamen tempore, masculino adhibuerunt Statius, Theb. i. 638. --- *Longumque in ſecula digne Promeriture diem*.--- Et Lucanus iii. 138.--- Non uſque adeo permiscuit imis *Longus ſumma dies*.---

17. In plurali autem femininum extuliſſe videtur Tibullus iii. 6. 32. *Veni poſt multas una ſerena dies*, quemadmodum, cum Paſſeratio, Grævio, & aliis, legendum arbitror: quanquam Scaligerana, Delphinenſis & Broukhufiana Editt. multos præferant.

18. *Ames* vulgò masc. Grammatici ſtatuunt, ob analogiam Genitivi *amitis* [Vid. Horat. Epod. ii. 33.]

19. Sic ejus composita *ſemipes*, *ſeſquipēs*. * *Compēs* tamen, quod jam viſto recto invenitur, femininum fuiſſe oſtendit Ablativus *compede*; ut, *durâ compede*, Horat. Epod. iv. 4. *Magna compede*, Juven. xi. 80. nec imitandus Laſtantius, qui Mort. Perſ. c. 21. n. 3. *Compedes parati*, dixit. * *Quadrupes* propriè adjectivum eſt, atque à ſubſtantivo ſubaudito genustrahit. Pro equo enim masc. eſt, Virg. Æn. iii. 541. *curru ſuccedere ſueſi Quadrupes*: item pro cervo, Id. Æn. vii. 500. *Saucius quadrupes*. Pro beſtiâ quâvis femininum eſt, Id. Ecl. v. 25. *Nulla quadrupes*. Cic. Nat. Deor. ii. 44. *Vaſta quadrupes*. Sed in neutro etiam animal reſpiciens, Plinius poſuit, viii. 25. *malum quadrupes*: & xi. 36. *pennatum & voluere quadrupes*. Et in plur. Col. xi. 2. *quadrupedia caſtrandi tempus idoneum nominat*. * *Sonipes* & *cornipes* non alio quàm masc. gen. leguntur, quia equus ſemper intelligitur. * *Pes* (vel, ut in libris meis habetur, *pedis*) pro *pediculo*, feminino Plautum extuliſſe docet Nonius. At eo ſignificatu masculinum adhibuit Novius, & Varro R. R. iii. 9.

20. Quidam his adjiciunt *tudes*, *trudes* & *merges*. *Tudites* quidem pluraliter nominat Feſtus, ſed nullo adjuncto adjectivo: Severus autem in Ætna, p. 559. *tudibus* utitur, à Nom. *tudes*, *tudis*, unde diminutivum *tudicula*. *Trudes* item *trudis* declinat Tacit. Annal. iii. 46; 7. nullus autem (quod ſciam) *trudis*. *Merges* quidem *mergitis* declinatur [V. Virg. Geo. ii. 517.] quod tamen contra analogiam Plinius feminino adhibuit, xviii. 30. nemo autem masculino * *Aries* & *verres*, quæ his addidit Deſpauterius & alii masc. ſunt, per Reg. 1. *Aries* autem pro *machina bellica*, item pro *ſigno cæleſti* acceptum, idem genus retinet, utpote à ſimilitudine animalis dictum. * Ad eandem quoque Reg. 1. referenda ſunt, *coſtes*, *eques*, *hoſpes*, *indiges*, *praſes*, *praſtes*, *pedes*, *velēs*. * A

De Generibus Nominum, CAP. I. 23

Exc. 4. Masculina denique sunt omnia in *ES* Græca; sive primæ sint declinationis: ut, *cometes*, a *Comiet*; *achates*, an *Agate-stone*²¹; *aromatites*, *Wine brewed with Spices*, *Hippocras*²²: sive tertiæ, ut, *lebes*, a *Cauldron* or *Kettle*; *magnes*, the *Load-stone*; *acinaces*, a *Persian Sword*, a *Scimitar*²³.

Exc. 5. Hæc autem Græca neutra sunt; *hippomanes*, a certain kind of *Venom* which grows in the *Fore-head* of a *Goat*; *panaces*²⁴, an *Herb* of *sovereign Vertue*, *All-heal*; *nepenthes*²⁵, another *Herb*, which driveth away *Sadness*, *Kill-grief*; *cacothetes*²⁶, an *evil Custom*.

B 4

IS

Reg. 9. *antistes*, *comes*, &c. * *Bes* ad Reg. 7. pertinet. * *Coles* masc. regulâ exclusimus, *puerorum verecundiz consulentes*.

21. Plinius tamen ejusmodi nomina in *TES*, vel *ITES*, lapides vel gemmas significantia, pro diverso tractationis modo, vel masculina, vel feminina posuit. Lib. enim xxxvi. quo lapides describit, masculino; lib. autem xxxvii. quo gemmas, feminino ferè utitur. Nimirum in illis respexit vocem *lapis*, in his *gemma*, vel, ut quidam volunt, Græcum λίθος, quod utroque genere reperitur.

22. Ejusmodi vinorum nomina propriè adjectiva sunt: ut, *abrotanites*, *absynthites*, *thymites*, *cydonites*, *melitites*, &c. in quibus Græci οἶνον respexerunt. Latini autem masculinum, quod apud illos habebant, genus retinuerunt; sive τὸν οἶνον, quæ *Linacri* est opinio, respicientes; sive potius, quæ *Despauterii* & *Vossii* sententia est, ea tanquam substantiva jam facta existimantes. Certe hoc Plinii, xiv. 16. *Vinum è punicis*, quod *rhoiten* vocant, itemque hoc *Columellæ*, xii. 38. *Vinum aliud myrtiten sic temperato*, vix aliter quam per *Appositionem*, quam vocant, explicari possunt; eodem modo quo *sidus Persæus* vel *Andromeda*, *tempus magister multorum*, & ap. eund. Plinium, xiv. 6. *Vinum indigena*, & *Gell. ii. 24. vinum alienigena*, dicuntur. Cæterum vix imitandus *Palladius* videtur, qui sibi terminationem cum *vino* genere convenientem comminiscens, *Feb. tit. 31. vinum myrtite*, & *Jul. tit. 6. vinum scyllite*, dixerit.

23. Ita scribendum, non *acinacis*, Græcis enim est ἀκινάκης, ut ex *Herodoto*, *Xenophonte*, *Diodoro*, *Plutarcho*, *Platone*, *Suida*, *Luciano* & aliis, ostendit *Dausquius* in *Orthograph. part. ii. p. 6.* & *Voss. Anal. i. 28.*

24. Sic *Plin. xxvi. 15. § 90. Ipsum panaces in vino potum --- appositumque cum melle.* Et *xxv. 4. § 11. Panaces numerosum & diis adscriptum.* *Celsus* tamen *v. 27. 12. Panaces cum lacte contusa in fem. dixit.* Quod autem idem *Plinius*, *xxv. 13. § 105. panacis Chironia radix*; & *xxviii. 17. § 78. admixtâ modicè panace*, feminino itidem adjuncto, proferat, à recto *panax* (quod *Johnson* observatum) duxisse videtur. Eo enim, *xix. 12. § 62.* & *Accusativo semper panacem*, *xii. 26. § 57. xix. 8. § 50. xxv. 5. § 19. utitur.*

25. Sic *Plin. xxv. 2. Nepenthes illud nobile.*

26. His addit *Johnson* *sesamoides* ex *Plin. xxii. 25. & xxv. 5. item, triphomanes* *Plin. xxii. 21. § 30.* Mirum verò est *Plinium* huic voci in eadem sententia genus confundere, *xxvii. 13. § 111. Trichomanes adianto similis est, exilius modo nigriusque.* Ita enim in 19 *Edit.* habetur, & in his binis *Dalechampii*, utrâque *Harduini*, tribus *Frobenianis*; item *Commelinianâ*, *Elzevirianâ*, *Hackianâ*, &c. * His forsân & addi poterunt, *amipathes*, *diphyes*, *eumeces*, & *ousches*

30. IS dabo femineis. Sunt mascula *piscis* & *axis*,
Glis, *callis*, *vermis*, *vectis*, *mensis*, *cucumisque*,
Mugilis & *postis*, cum *sanguine*, *fascis*, & *orbis*,
Fustis item, *collis*, *caulisque*, & *follis*, & *ensis*,
Serpentemque notans *cenchris*, cum *vomere*, *torris*,
In NIS finitum Latium, *lapis*, *unguis*, *aqualis*.

In IS feminina sunt : ut, *hac avis*, a Bird ; *hac vallis*, a Valley.
Exc. I. Multa sunt masculina ; viz. *piscis*, a Fish ; *axis* ²⁷, an
Arle-tree ; *glis*, a Rat ²⁸ ; *callis*, a beaten Road ²⁹ ; *vermis*, a
Worm ; *vectis*, a Leather ; *mensis*, a Month ; *cucumis*, a Cu-
cumber ; *mugilis* (& contractè *mugil*) a Mullet-fish ; *postis*, a Post ;
sanguis, Blood ; *fascis*, a Bundle ; *orbis*, a Circle, the World ;
fustis, a Staff ; *collis*, a Hill ; *caulis*, the Stalk of an Herb ; *fol-
lis*, a pair of Bellows ; *ensis*, a Sword ; *cenchris*, genitivo *cenchris*,
a kind of speckled Serpent : [at *cenchris*, *cenchridos*, a kind of
Hawk, a *hastrel*, femininum est ³⁰.] *vomis*, vel *vomer*, the Plow-
share ; *torris*, a Firebrand ; *lapis*, a Stone ; *unguis*, the Nail ;
aqualis ³¹, a Water-pot, an Ewer ³².

Masculina etiam sunt nomina Latina in NIS exeuntia : ut, *panis*, Bread ;

crinis,

eusebes, lapidum, seu gemmarum nomina : licet ea Plinius more suo feminina
efferat : xxxvii. 10. § 54. *antipathes nigra* : & Ibid. § 57. *diphyes candida* & *ni-
gra* : & § 58. *eumeces capiti apposita*. Latius autem, antiquus poeta ap. Apulei-
um in Apol. p. 455. *antipathes illud querito*, dixit. Nimirum hæc propriè ad-
jectiva sunt ; ut & *Solæcophanes*, quod Alvarus quoque neutris adjecit.

27. Nec imitandus Palladius, qui i. 9. *axes querna* dixit.

28. *Glis*, *glitis*, pro tenaci terra, femin. & *glis*, *glissis*, pro lappa, seu car-
duo, neutr. planè barbara esse ostendit post Despauterium Vossius.

29. *Callis* feminino à Livio positum observat Nonius, xxii. 14. *Per devias
calles* : quo modo etiam exhibent Jani Gruteri, & utriusque Gronovii editiones.
In aliis tamen *devias calles* habetur, quod Lipsius & Gothofredus, suffragante
etiam Johnsono, in *devias colles* mutatum voluere.

30. De hoc Plin. x. 52. *cenchris sola* ; de illo Lucan. ix. 712. *cenchris lapsu-
rus*, dixerunt.

31. Femininum adhibuit Plautus, Mil. iii. 2. 40.

32. Masculinis etiam addunt Grammatici, *sotularis*, *acinacis*, *cassis*, *sentis*,
coffis, *vepris*, *pollis*, *delphis*. At. (1.) *Sotularis*, planè nihili est vocabulum, ex
prava lætione loci, ap. D. Hieronymum, ortum, uti dudum Alvarus, Vossius,
Methodista Gallus, &c. monstrârunt : quo magis mirum est Grammaticos no-
strates, Kirkwodem, Deixium & Wartium, id pueris iterum obtrudere voluif-
se. (2.) De *acinacis* supra dictum. (3.) *Casse*, Ablativus, tantum ap. Senec.
(4.) *Sentem*, Accusativus, apud Columellam occurrunt : aliis omnibus plura-
liter efferuntur. (5.) *Coffes* plurale & apud solum Plinium legitur. (6.) De
vepris

nis 33, the Hair 34. Græca verò in NIS feminina sunt : ut, ty-
annis, Tyranny ; coronis, the Top of any thing, the Cap-stone.

1. Hic aut hæc finis, clunis, cum torque, canalis,
Dant, scrobis, ac anguis : corbis muliebri præoptat :
Masculæo potius gaudent pulvis, cinis, amnis.

Exc. 2. A regula etiam excipiuntur nomina sequentia dubii gene-
ris : Finis, the End ; clunis, the Buttock ; torquis, a Chain ; ca-
nalis, a Conduit-pipe ; scrobis, vel scrobs, a Ditch ; anguis, a Ser-
pent ; corbis, a Twig-basket ; pulvis, Dust ; cinis, Ashes ; amnis,
a River.

Ex his autem sex priora, licet sæpissimè feminina, paulò tamen fre-
quentius

vepris, Vid. post, lib. i. reg. 47. & lib. 3. reg. 22. (7.) Pollis, five masc.
cum Phœa & Grammaticorum vulgo, five femininum cum Charisio statuas,
haud multum referre arbitror ; cum hæc vocis terminatio jam ferè exoleverit,
atque pro eo pollen pollinis in neutro Celsus utatur, v. 19. § 4. quemadmo-
dum & Cæsar & Probus ap. Priscianum declinandum pronunciant. Quocirca
nec cum Sereno XL. ult. madidâ polline dixerim. (8.) Idem de delphis dicen-
dum, quod apud solum Avienum, mediæ ætatis scriptorem, invenias ; pro
quo veteres illi delphin aut delphinus semper dixerunt. * Meliore jure huc re-
ferenda sunt, (1.) avis, quod pro multâ quadam veteribus masculino tantum
genere dictum, norant Agellius, Festus & Nonius. (2.) Colis vel coles, pro
pampino, masc. ap. Varr. R. R. i. 31. & Colum. v. 6. item pro caule ra-
pæ, brassicæ & similibus, ut coles rapicii, ap. Caton. R. R. c. 35. (3.) Eche-
neis, quod masculinis asseruit Johnsonus ex Plin. ix. 25. addere poterat &
xxxii. 1. passim. * Ad reg. 15. referenda sunt multa nomina in is, naturâ
adjectiva, quæ absolute posita, quoniam substantivum virile in iis latet, ma-
sculina habentur, qualia sunt equalis, mortalis pro homine, popularis, rivalis, so-
dalis, familiaris, contubernalis, affinis, adilis, consularis, patruelis, tribulis, &c.
Idem tenendum de annalis, in quo liber, matris, specularis, in quibus dens vel
lapis, concipe. Sic majalis, in quo porcus ; jugalis, in quo equus ; Aprilis,
Quintilis, Extilis, in quo mensis, intelliguntur. Adjiciunt denique Vossius,
Ursinus, &c. natalis masculinum, quamvis dies, quod dubii generis est, subau-
diatur. Obducit Johnsonus natali tuâ ap. Martial. x. 27. Male ; illic enim
optimi quique codices, & in his antiquissimus manu exaratus in Bibliotheca
Juridica Edinb. tuo præferunt. Novales feminino posuit Virg. Geor. i. 71. re-
spiciens terras. Alioquin appposito substantivo dicitur novalis ager, & absolute
novale, subaudi solum vel arvom. His addi potest & aqualis, cui masculino ur-
ceus, feminino matella, aut tale quid, mente reticetur.

33. Olim muliebri usus Plaut. Mostell. i. 3. 69. capiundas crines, & Atta in
Epigr. teste Nonio. * Funis quoque veteribus femininum fuisse, ostendit funis
aurea, ap. Lucret. ii. 1154. confirmantem eam lectionem, non tantum Nonio,
sed etiam A. Gellio xiii. 20. V. Voss. Anal. i. 29.

34. Bipennis, vox Latina, femininum est per Reg. 15. propriè enim ad-
jectivum est, subauditurque securis. * Unicornis tamen inter masculina retulit
Melanchthon, Gram. p. 36. Plinius quidem xi. 46. unicornem animal. & viii.
21. unicornes boves, dixit : apud alium probatum auctorem vocem illam haud
reperio.

quentius masculina inveniuntur 35. *Fines* verò, pro *limitibus agrorum* masculino tantum legitur. *Corbis* feminino 36; *pulvis*, *cinis*, *amnis*, masculino 37, longè usitatus usurpata reperimus 38.

35. De frequentiore, in *finis*, *clunis*, *torquis*, *scrobis* & *anguis*, masculini usu Grammatici ferè consentiunt: non adeò tamen raro, ac quidam opinantur horum nonnullis femininum adhibetur. * Nam Virg. *Æn.* ii. 554. *hæc finis Priami*: & *Æn.* v. 384. & xii. 793. *qua finis*: & *Æn.* iii. 145. *quam finem*: & v. 327. *ipsam finem*: Horat. *Cat.* ii. 18. 30. *sine destinata*: & *Epod.* xvii. 36. *qua finis*: & ipse Cicer. de *Leg.* ii. 22. *qua finis*: ut omittam Varronem, *Calium*, *Calium*, *Attium* & *Lucretium*, quibus istud genus placuisse Nonius testatur. * Sic Horat. *Sat.* i. 2. 89. *pulchræ clunes*: Cels. vii. 29. *clunes repellenda*. Plin. viii. 8. *in clunes extremas*: & xxix. 6. *extr. exacutâ clune*. * Ovid. *Fast.* i. 601. *torquis adempta*: Propert. iv. 10. 44. *torquis unca*: Gell. ix. 13. *torquem detractam*: Apul. *Florid.* c. 12. *aureâ torqui*. * Ovid. *Met.* vii. 243. *scrobibus duabus*: Plin. xvi. 31. *ext. in sua scrobe*. Tac. *Ann.* xv. 67. 4. *scrobem angustam*. Lucan. viii. 756. *exiguâ scrobe*. Nisi hæc potius sint à Nominativo *scrobs*: eo enim casu *scrobs* apud solum Columellam reperio v. 6. & v. 10. & priore loco masculinum, unde diminutivum *scrobiculus* ap. Varronem. * Tibull. i. 9. 20. *irata anguis*: Ovid. *Med. Fac.* 39. *media angues*: Val. Max. i. 8. *anguem petitam*. Tacit. *Ann.* xi. 11. 5. *unam anguem visam*. * *Canalis* feminino melius quàm masc. proferri, ait Servius ad Virg. *Geo.* iii. 330. Isidorus xv. 8. quibus assentiri Vossius videtur, ejusque vestigia prementes methodi auctor, Leodius, Annotatores Oxonienses, Ursinus, & Th. Gorallus sive Jo. Clericus, ad Severi *Ætn.* v. 127. At rectius Jos. Scaliger, & Johnsonus, quibus usitatus masculinum affirmatur. Pro illis stant *canalis perpetua*, *canalibus* quas, *canales angustas*, ap. Varr. *R. R.* iii. 11. 7. & 5. *canalem rotundam* ap. Caton. *R. R.* 18. *diversas & rigidas canales*, ap. Sever. *Ætn.* 127. & 149. [Ita enim legendum, non cum Johnsono, *diversos*, & *rigidos*.] & diminutivum *canalicula*, ap. Lucilium & A. Gell. xvii. 11. Pro his contra pugnant, Liv. xxiii. 31. *canali uno*. Stat. *Silv.* i. 2. 205. *demerso canali*. Cels. i. 4. *largo canali*. Colum. ix. 5. *extructo canali*. Plin. xxxiii. 4. § 21. *hi canales*: & viii. 10. *ipso canali*: ut omittam Senec. *Epist.* 108. & *Nat. Q.* iii. 11. & 20. & 27. & iv. 2. item Vitruv. viii. 6. Pallad. i. 18. Apul. *Met.* vi. p. 186 & 188. & *Met.* ix. p. 273. & Ulpian. l. 3. § 2. ff. de *rivis*: ac denique diminutivum *canaliculus* ap. Colum. viii. 10 & 15. Cels. viii. 8 & 20. *extr.* & Vitruv. vii. 1. & x. 14.

36. *Corbis* masc. facit Priscianus, p. 652. & ita quidem Hirtius B. *Hisp.* c. 5. *corbes plenos*, & Colum. xi. 2. *extr. pabulatorum corbem*, & Prudentius *Enchirid.* v. 145. *corbes bis seni*. At femininum probat Caper, p. 2248. Ciceronis enim est pro *Sest.* 38. *messoria corbe*: & ejusdem Colum. vi. 3. *corbis pabulatoria*: & hinc diminutivum *corbula*, quo usus Cato *R. R.* 11. & Cæcilius etiam & Varro, teste Nonio. Quòd autem ex Petronio, c. 33. *cum corbe in quâ*, adferunt Vossius & Johnsonus, meliores codices in quo habent.

* 37. Ennius *pulvis vasta*, *pulvere fulva*, Propert. i. ult. 6. *pulvis Etrusca*: & Id. ii. 10. 35. *horrida pulvis*: cæteri omnes masculinè utuntur, confirmatque diminut. *pulvisculus*. Pro *pulvere* autem nostra, quod ex Propert. i. 19. 22. citat Johnsonus, in emendationibus nostra legitur. * *Acerba cinis*, Carul. lxxvi. 90. *cinere multâ*, Lucret. iv. 924. *lixiva cinis*, Scribon. *Larg.* c. 226, & 230. & Seren. c. 44. *cinis placidula*, Aufon. Parent. 27. *jucunda cinis*, Virg. *Cir.* v. 385. ut alios raceam à Nonio citatos: sed longè frequentior, & plurali perpetuus

2. OS maribus detur. Sunt neutra *chaos, melos, os, os*:
Postulat hæc *arbos, cos, dos*, & origine Græcâ
Orta *eos, arctos, perimetros* cum diametro.

In OS masculina sunt: ut, *hic flos, a flower; hic ros, Detm.*

Exc. 1. Quatuor neutra sunt; *chaos* 39, a confused Mass; *mos* 40, a Song; *os, oris, the Mouth*; *os, ossis, a Bone* 41.

Exc. 2. Tria Latina feminina sunt: *arbos vel arbor, a Tree*; *cos, a Whetstone*; *dos, a Dowry, an Accomplishment* 42. Item, hæc Græca

petuus, masculini usus. * *Amnis ulla* habet Plautus Merc. v. 2. 18. Addit Nonius è Nævio, *amnis inflexa*; ex Accio *altâ amni*; ex Varrone, R. R. iii. 4. [al. 5.] *altera amnis*: verum in libris meis alter legitur: & quidem aded rarus feminini usus, ut Johnsonus masculinum millenis vicibus superare existimet.

38. Despauterius dubiis addit *halcyonis*, quod nusquam occurrit. Silius quidem Ital. xiv. 275. *halcyones* habet, nullo adjectivo apposito: alii *alcyon, alcyone*, vel *alcedo*, feminino semper genere, appellant. * *Lapis* femininum ap. Ehnium, * *mellis* ap. Lucilium, & *volucris* ap. Cicer. Div. ii. 30. masculina, in exemplum vix trahenda videntur. * *Retis*, pro *rete* olim masc. Sic *avidum rete* dixit Plaut. Rud. iv. 3. 5. ita enim legit Priscianus, p. 759. Varro quoque R. R. iii. 5. *objecto rete*; & Plin. xi. 24. § 28. *scutulato rete*, nisi hoc licenter à recto rete declinatum sit. Idem tamen Varro. loc. cit. *rete cannabinâ* in fem. extulit. * *Tessis*, pro *testiculo*, solum masc. ut *testes vulpini* ap. Plin. xxviii. 12. pro eo autem qui testimonium profert, commune est; ut & *civis, hostis, canis*, &c. per Reg. 3. * Composita ab *asse* masculina esse supra ostendimus Reg. 7. olim tamen quasi neutra essent & indeclinabilia à veteribus nonnunquam usurpata, observat accuratissimus Gronovius, de pecun. vet. 1. 8. adducitque in eam sententiam Varronem L. L. 8. *A tressis virilia multitudinis hei tressis, & heis tressibus, cum sit singulare hoc tressis*: A. Gell. xv. 19. ex Varrone, *Illum qui norunt, volunt emere millibus centum; te qui novit, nemo centussis*: Stat. Silv. iv. 9. 9. --- *Mihi constitit decussis*. Ita enim utrobique habere MSS. non *centussi, decussi*, ut in vulgatis repositum. Hæc autem per Ellipsin dici, pro *emere ære vel pondere centussis, decussis*, ibidem docet vir summus: ac proinde non leviter eos errare, qui in illo Vatini ad Cic. Fam. v. 10. *Simius non semissis homo*; & illo Persii v. 76. *Dama est non tressis agaso*; *semissis* & *tressis* adjectiva esse putant, ac propterea in Accus. dici posse *hominem semissis* aut *tressis*, cum non aliter utroque loco dicatur, quàm in illo Plauti, Pœn. i. 2. 168. *Non ego homo trioboli sum*.

39. Extra neutrum usurpasse Ovidium quidam existimant Met. xiv. 404. *Nocte Deos Erebonque Chaonque convocat*: sed ibi Ereboque Chæaque plerique vet. habent, teste Heinio.

40. *Melos* olim masculinum fuisse ex Accio, Pacuvio & Varrone probat Nonius; nisi his *melos*, pro *melus*, scriptum, eâ ratione quâ *avos, aquom, pro avus, aquum*, antiqui dicebant.

* 41. *Epos* invariabile est, atque idcirco neutrum per Reg. 11.

* 42. *Paderos* quoque & *Paneros*, gemmarum nomina, Genitivum in *otis* formantia, Plinio feminina sunt. De hoc xxxvii. 10. § 66. *Paneros qualis sit*,

Græca; eos, the Morning; *arctos*, one of the two Constellations, called the greater and the lesser Boars⁴³; *perimetros*, the Circumference of a Circle; *diametros*⁴⁴, the Diameter of it⁴⁵.

US 2da & 4ta declinationis.

33. Nomen in US mas est, seu quartæ five secundæ.

In US tam secundæ quàm quartæ declinationis, masculina sunt: ut *hic annus*, a Year; *hic vultus*, the Countenance.

34. Hæc *domus* & *vannus*, pro fructu *ficus*, & *alvus*, Sic *humus* atque *manus*, poscunt: *acus* addito quartæ, *Porticus* atque *tribus*. Caput hoc *virus*, *pelagus*que.

Exc. 1. In secunda declinatione feminina sunt; *vannus*, a Sieve; *alvus*, the Belly⁴⁶; *humus*, the Ground. In quarta autem; *manus*, the Hand; *porticus*, a Gallery; *tribus*, a Tribe. Item, *domus*, a House, partim secundæ, partim quartæ: *ficus*, a Fig-tree, or Fig, tam secundæ quàm quartæ⁴⁷: [Pro morbo autem vulgò masculinum statuitur.] *Acus* denique quartæ femininum est, a Needle.

Acus

carmen in eadem, &c. De illo, eod. lib. c. 9. § 46. *Laudatissima est in Indis --- proxima apud Egyptios, --- tercia in Arabia, verum scabra, --- ipsa molliores sunt, --- vitia earum.* Ut mirum sit id negare Lepidum, Animadv. in Johnf. p. 33. Non ignoro in his Plinium, ut solet, *gemma*, respexisse: neque Solinum c. 46. *paderotem Arabicum*, aut Salmasium in loc. de altero *paderote*, dicentes, *damnaverim*.

43. Sic *crastina Eos*, ap. Ovid. Heroid. iii. 57. *secca arctos*, ap. eund. Trist. i. 2. 29.

44. Sic Vitruv. i. 6. pr. *magna perimetros*: Macrob. Som. Scip. i. 20. *altera diametros alteram vincit*. Pro his autem vulgò dicunt *diametrus*, *perimetrus*, vel, *diameter*, *perimeter*; at sine veterum (ut Vossius notat) auctoritate.

45. *Bos, custos* & *sacerdos*, communia per Reg. 3. glos, item *Delos, Rhodos, Ilios*, &c. feminina, per Reg. 2. & 8.

46. *Alvus* olim masculinum fuisse ex Calvo, Cinna, Accio, Laberio & Catone probant Charisius p. 61. & Priscianus p. 654 & 718. at proximo seculo solius feminini usus prævaluit. In quibusdam quidem *Columellæ* codd. x. v. 146. *materno alvo*, legitur: in aliis tamen *arvo* habetur.

47. *Ficus* priscis quoque virile fuit: id quod ostendit illud Lucilii, citante Nonio, *Siculi cum primos ficus propola recenteis Protulit & pretio ingenti dat primitiv' paucos*. Addit Vossius & diminutivum *ficulus*, ap. Plaut. in Stich. v. 4. 8. At ibi *ficulis* in Ablativo legitur, ut nescias rectè *ficulus* sit, an *ficula*. At (quod Vossium fugisse videtur) rem certissimam facit Varro, qui L. L. viii. p. m. 117. *HI & HÆ FICEI* dicere jubet. Idem tamen Plautus, & optimi quique solo feminino adhibuerunt. Quo etiam in genere *ficus*, pro corporis vitio, à fructus similitudine dicto, ponendum existimat Johnsonus, legendumque adeò ap. Martial. i. 66. *Dicemus ficus, Cæciliane, tuas*, non, ut vulgò, *tuos*; adductus præcipuè illo Juvenalis, de eodem morbo loquentis, ii. 13. *Caduntur*

humida,

acus autem *aci*, secundæ, a kind of prickly Fish, masculinum. *Acus*, *aceris*, Chaff, tertiæ & neutrum est 48.

EX C. 2. In secunda declinatione duo sunt neutra : *virus*, Popson ; *pelagus*, the Sea 49.

5. Nomen in OS Græcum, quod in US mutare Latini sæpè solent, normam sequitur plerumque virilem : Feminæum sed multa petunt : ut, *abyssus*, *eremus*, *Antidotus*que, *pharus*, *dialectus*, *carbasus* : adde Ex *odos* & *pt bongos* genitum, quæque a generali Voce genus plantæ & gemmæ capiunt muliebre.

EX C. 3. Ex nominibus Græcis in OS terminatis, quæ Latino more plerumque in US exeunt, plurimâ quidem, Græcorum consuetudinem secuta, masculina sunt : ut, *cyathus*, a Goblet ; *gyrus*, a Circle ; *dialogus*, a Dialogue ; *bolus*, a Morsel 50.

✠ Multa autem, Græcorum itidem imitatione, feminina sunt : ut, 1. *Abyssus*, a bottomless Deep ; *eremus*, a Desert 51 ; *antidotus*, an Antidote 52 ; *pharus*, a Watch-tower 53 ; *dialectus*, a Manner of Speech in any Language different from others 54 ; *carbasus* 55, a Sail 56.

2. Ex

humida, *medico ridente*, *marisca* : ubi sci intelligi, ac proinde femininum hoc etiam significatu esse, ingeniosè nec sine summâ veri similitudine vir accuratissimus contendit. Non est verò, quod id sibi primo animadversum putet, idem enim jamdudum ad L. Vallæ Elegant. i. 4. Bad. Ascensius observaverat.

48. Quartâ etiam & fem. genere, pro *palea*, usus est Columella, ii. 10. *Acidurissima* quidem *acus* *refecta* *separataque* erunt à *cudentibus*.

49. Despauterium aliosque, *pelagus* interdum masculinè usurpatum existimantes, fecellit prava editio Val. Flacci i. 169. in qua *Pelagum* quantos aperimus in usus, legebatur : melioribus enim libris *pelagus* ibi habetur.

50. Medici tamen de terra quadam *bolus Armena* dicunt ; quamvis & aliud terra genus *bolus verum* iidem appellent.

51. *Abyssus* & *eremus*, non alio quam Ecclesiasticorum scriptorum, Prudentii, Alcimi Aviti, Tertulliani, D. Hieronymi, &c. usu sunt commendata.

52. Gell. xvii. 16. *Antidotus celebratissima*. Seren. lxii. 9. *Antidotus Mithridatica* : antiquiores *antidotum* in neutro ferè utuntur.

53. Sic Stat. Silv. iii. 5. 101. *Pharus amula Luna*, Propert. ii. 1. 30. *Protemaea Phari*, & Juvenal. xii. 76. *Tyrrhenarum Pharon*. Sueton. autem, Claud. 20. extr. masculino dixit, in exemplum Alexandrini Phari. Ita enim in pluribus melioribusque libris, & in his MS. haud spernendæ notæ, invenio ; non, quod Vossius, aliique ejus fidem secuti, affirmant, *Alexandrina*. Ei quoque lectioni favere videtur, quod Græcis (fatente Vossio) masculinum sit, & Pammelius in codice MS. ap. Tertullian. de Pœnit. c. 12. *duobus salutis humana quasi pharibus*, non *duabus*, repperit. Adducunt præterea Sabellicus & Despauterius illud Rufi Avieni in Arat. *Romuleique phari fauces illasa reliquit*.

54. Sucton. Tib. 56. *Ille molesta dialectos*.

2. Ex *odos* & *phhongos* composita : ut, *periodus*, a *Period*, 02 perfect Sentence; *methodus*, a *Method*; *diphthongus*, a *Diphthong*, 02 two Vowels in one Syllable; *monophthongus*, a single Vowel 57.

3. Quædam gemmarum seu lapidum pretiosorum nomina, quæ ob vocem generalem *gemma* intellectam, feminino genere posita videntur: ut, *amethystus*, the *Amethyst*; *chrysolithus*, the *Chrysolite* 58: sic *crystallus*, *Crystal*; *sapphirus*, the *Sapphire*; *chrysophrasius*, a kind of *Topaz*; *leucochrysus*, a kind of *Jacinth-stone*; *topazius*, a *Topaz* 59.

✱ Cætera autem ejusmodi ferè masculina sunt: ut, *beryllus*, the *Beryl*; *carbunculus*, the *Carbuncle*; *opalus*, the *Opal*; *pyropus*, a *Ruby*; *smaragdus*, the *Emerald* 60.

4. Quædam denique plantarum seu fructuum nomina, ob subauditam vocem *planta*: ut, *papyrus*, an *Egyptian Reed* of which *Papyrus* was made; *biblus*, the same; *nardus*, *Spikenard*; *byssus*, fine

55. *Carbasus*, quamvis *Phocas* masculinum statuat, p. 1706. nusquam ferè jam extra femininum invenitur. In nonnullis quidem Val. Maximi codicibus,

1. 1. 7. quem optimum *carbasum*; in aliis autem quam optimam legitur. Amin. Marcellini, summos *carbasos*, xiv. 27. dicentis, parvi facienda est auctoritas,

56. His adde *plinthus*, vel *plinthos*, fem. Vitruv. iii. 3. ✱ Addit Johnsonus *cephus*, animalis nomen, ap. Plin. viii. 19. Quas *cephos* vocant, quarum pedes, &c. at præstantissima Harduini Editio *κῆπος* literis Græcis exhibet.

57. Nimirum hæc duo Græcis adjectiva sunt, *δίφθογγος*, *μονόφθογγος*, i. e. *bissonus*, *unisonus*, quibus *συλλαβή*, syllaba, ut antea diximus, intelligitur. Adjectiva quoque sunt quædam ex præcedentibus, *abyssus*, *eremus*, *antidotus*, *dialectus*; Græcis, *ἀβυσσος*, i. e. fundo carens, sub quo *λίμνη*, lacus, vel tale quid; *ἐρημία*, i. e. desertus, sub quo *γῆ*, terra; *ἀντίδοτος*, i. e. contra datus, sub quo *δύναμις*, potentia, ut vult Urfinus, vel melius fonte *πόσις*, potio; *διαλέκτος* denique, i. e. separatus, sub quo *γλῶσσα*, lingua, latere intelligenda sunt.

58. *Amethystus* masculino utitur Isidorus: at Plin. xxxvii. 9. § 40. *amethysti Indica*; & Ovid. Art. iii. 181. *purpureas amethystos*; non, ut Johnsonus legit, *purpureos*, Vid. Heins. in loc. ✱ Sic Plin. Ibid. c. 9. § 42. *Chrysolithi Indica* --- varia, --- deterrime --- optima --- perspicua: & § 43. *chrysolithon xii. pond. a se visam*: quamobrem & femininum præfert Vossius. Propertius tamen ii. 13. 44. quos *chrysolithos*, Prudentius, Psychom. 855. *chrysolithus interlitus auro*; & Plin. xxxvii. 7. § 28. *fumido chrysolitho similes*; (uti in optima Harduini vetustioribusque Edd. legitur) dixerunt. ✱ *Hyacinthus* gemma Plinio itidem femininum est: at *hyacinthus* flos Virgilio & Columellæ masculinum. Contra Græci; nam de gemma Epiphanius *ὕακινθος ὑποπορφύρεων* dixit; de flore Theocritus *ἄγραπτα ὕακινθος*.

59. His adde, *Baroprenus*, *belus*, *beliocolus*, *carchedonius*, *exebenus*, *sanderesius*, *trichrus*: item *Apfyctos*, *astrios*, *chalcophonos*, *chalcosmaragdos*, *cyanos*, *leucophthalmos*, *lycophthalmos*, *phycaros*, *polyzonos*, *tanos*, *zeros*. V. Plin. xxxvii. 5, 8, 9, 10, 11.

60. Sic *Melichrysos*, *melichloros*, *phloginus*. V. Plin. Ibid.

ne Flar, or Linnen made of it; *hyssopus*, Hyssop ⁶¹; *costus*, the
herb Costmary ⁶²; *crocus* ⁶³, Saffron ⁶⁴; &c. ⁶⁵.

Reliqua vero plerumque sunt masculina ut, *asparagus*, Aspara-
gus, by the common people called Sparrow-grass; *elleborus*,
Elebore; *intybus*, Endive, or Succory; *raphanus*, Radish or
Colewort ⁶⁶, &c. ⁶⁷.

US 3ta Declinationis.

6. Postulat US neutrum, quoties id tertia flectit.

In US tertiæ declinationis neutra sunt: ut, *hoc littus*, the Shore; *hoc*
onus, a Burden.

7. Feminineum voluere *palus*, *subscusque*, *salusque*,
Quæque *senex*, *juvenis*, cum *servio*, nomina formant,
Et *virtus*, *incus*. At mascula sunt *lepus* & *mus*,
Et *pus* compositum: petit at muliebre *lagopus*.

Exc. 1. Pauca nomina in US tertiæ declinationis feminina sunt:
viz. *palus*, a Fen or Bog; *subscus*, a Nail of Timber or Iron to
fasten Boards together, a Dove-tail: *salus*, Health, Safety;
senectus, old Age; *juvenis*, Youth; *servitus*, Bondage; (à *senex*,
juvenis & *servio* derivata:) *virtus*, Virtue or Valour; *incus*, a
Smith's Anvil.

Exc. 2.

61. Plin. xxxiii. 5. *Aegyptia papyrus*, Martial. iii. 2. *madidâ papyro*. Virg. Cir.
7. 88. *doctâ papyro*. * Lucan. iii. 222. *flumineas biblos*. * Horat. Car. ii. 11.
66. *Affryâ nardo*. Plin. Id. Epod. xiii. 12. *Achemeniâ nardo*. * Cels. iv. 4.
62. *hyssopus cocta*. * *Byssus* Græcis est femininum; at eo in genere idoneum a-
pud Latinos exemplum non suppetit.

62. Lucan. ix. 917. *Eoa costus*. Græcis tamen *κόστος* ♂ masculinum est, te-
ste Ursino.

63. Apul. Met. x. p. 352. *vinô crocus diluta*.

64. Inveniuntur & hæc fere omnia in neutro, *papyrus*, *nardum*, *hyssopum*,
costum, *crocum*.

65. Adde *Acanos*, *acaros*, *acinos*, *ampelos*, *anazyros*, *anonymos*, *buglossos*, *buph-*
thalmos, *chamacissos*, *cyclaminos*, *capnos*, *crethmos*, *cactos*, *cynosbatos*, *cynoglossos*, *cra-*
taegonos, *cyperos*, *elaphoboscus*, *holochrysos*, *maftos*, *melilotos*, *periclymenos*, *peplos*,
spodos, *strychnos*: quæ Plinius fere feminina, servatâ Græcâ terminatione, ad-
hibuit. V. Johnsoni App. p. 33 & 34. & Addit. p. 29. Junge & ab eo o-
missa, *cissanthemus* poëta, Plin. xxvi. 15. & *peristereos* apposta, Ibid. & *Erycinathe-*
psis, Lucan. ix. 919.

66. *Raphanus* tamen Græcis, Theophrasto, Hist. Plaut. vii. 2. & Suidæ in
voc. femininum est.

67. *Amaracus* utroque in genere Plinius utitur, xiii. 1. *Cyzicena amaraeus*:
& xxi. 11. *amaracus*; quem *Phrygium* vocant. Eidem & neutrum est *amaracum*,
xxi. 22. * *Tithymallus* Sereno, xlvii. 12. femininum, Plinio & aliis ma-
sculinum. * Idem Plin. xxvi. 11. *centunculus decocta*: & xxiv. 15. *centunculus*
tritrus dixit. * *Cytisus*, fruticis nomen Columellæ bis femininum, aliis omnibus
masculinum est. * *Halus*, *halicacabus*, *holcus*, *polygonus*, *sampsuchus*, *silybus*; Pli-
nio feminina; *sabucus* Sereno. V. Johnf. App. p. 38.

Exc. 2. Masculina sunt *lepus*, a *Hare*; *mus*, a *Mouſe*. Item composita ex *pus*, seu πῦς Græco, i. e. *pes*: ut, *tripus*, a *Pot*, or any thing else, that hath three feet; *chytropus*, a *Tribet*, or *Brand-iron*. ✕ Femininum autem est *lagopus*, a kind of *Bird*; also an *Herb* called *Hares-foot* 68.

Dubia in US.

38. Hic aut hæc donant *balanus*, *specus*, atque *phaselus*, *Barbitus*, atque *penus*, *grossus*: sed *grus*, *atomus*que Femininum potius cupiunt; *colus* adde, virile Quod rarò invenies: muliebre at contra *camelus* Est ubi nonnunquam videas. Vult hic dare *vulgus*, Sed magis hoc. Ternæ *specus* & *penus* addito neutris.

1. Nomina in US sequentia sunt dubii generis: hic aut hac *balanus* 69, the *Fruit of the Palm-tree*; *specus* 70, a *Den*; *penus*, a *Store-house*; all kind of *Provisions* 71, *phaselus* 72, a little *Ship*, a

68. *Lagopus* cibus gratissima, Plin. x. 48. * *Lagopus* sistit alvum è vino pota, Id. xxvi. 8. nempe hic herba, illic avis, intelligitur.

69. *Balanos Sardonios*, Plin. xv. 23. *Pressa tuis balanus capillis*, Horat. Car. iii. 29. 4. Sic & Græcis (quibus muliebre solum existimavit Vossius & Methodi auctor) Dioscoridi quidem femin. at Diphilo apud Athenæum masculinum est. Vid. Harduinum ad Plin. loc. cit.

70. *Densus Specus*, Ovid. Met. iii. 29. *Vasto specu*, Liv. vii. 6. *effossi specus*, Tac. Ann. xii. 57. 2. *Specus ultima*, Sil. vi. 276. *Specum remotam latebrosamque*, Gell. v. 14. Sed paulò frequentius masculinum.

71. *Penus* extra tertiam declinationem masculino usitatus quàm feminino statuere videntur Vossius & Johnsonus. Rectius verò Methodi auctor & Ursinus, qui femininum præferunt. Masculinum enim apud solum Plautum & Prudentium reperio; illum, Pseud. i. 2. 45. *penus annuus*, & Truc. ii. 2. 19. *penos annuos*; hunc contr. Symmach. ii. 918. *penu* pro virginis ulciscendo, dicentes. Feminino autem non tantum Lucilius, Pomponius & Nævius ap. Nonium utuntur; sed Jureconfulti, Ulpianus, Marcianus, Paulus & Scævola in lib. xxxiii. tit. 9. *Pandectarum de penu legata*; apud quos, præter ipsam tituli inscriptionem, *penus præstita*, *certa*, *consumpta*, *esculenta*, *potulenta*, *penus quæ Roma sit*, *penum meam*, &c. passim invenias. Adde *longa penus*, ap. Aufon. Idyll. iii. 28. & *penum regiam*, ap. Pacat. in Paneg. Theod. c. 12. Charisius denique, p. 57. illo Virgilii, *Æn. i. 703. ordine longam cura penum struere*, femininum probat; pro quo nunc *ordine longo*, apud Gellium verò iv. 1. utrumque legitur.

72. Catullo iv. 1. Cicer. Att. xiv. 16. Aufon. Idyll. x. 221. masculinum: At Stat. Silv. v. 1. 245. Lucan. v. 518. Mart. x. 30. femininum. Addit Vossius, Ovid. Pont. i. 10. 39. *fractæ phaselo*: at ibi fragili Heinſius legit. *Phaselus*, vel *faselus*, pro legumine, masculinum facit Despauteus, quod etiam inclinat Methodi auctor: Columella tamen lib. x. 7. 377. *faselus longa dixit*. *Phaselus* verò, sive *faseolus* (quod idem esse vulgò existimant) masculino tantum legi Johnsonus testatur.

De Generibus Nominum, CAP. I.

33

a Match; *barbitus* 73, a Harp, a Dulcimer; *grossus* 74, a green Fig. *Specus* autem & *penus* tertiæ, neutra sunt 75.

2. *Grus*; a *Cran* 76; *atomus*, an Atom 77: sæpius feminina, rarissimè masculina leguntur. *Colus*, a *Distaff*; uni Catullo 78, *Camelus*, a *Camel*, soli Plinio 79 femininum est.

3. *Vulgus*, the Rabble, vel masculini est, vel neutri 80 generis, at sæpius neutri 82.

Y S.

39. Nomen in Y S Græcum est, genus & sibi femineum vult.

In Y S desinentia Græca sunt, & feminini generis: ut, *hæc chelys*, a Harp; *hæc chlamys*, a Soldier's Cloak 83.

C

40. *Æs*

73. Horat. Car. i. 1. 34. & alibi masc. Ovid. Heroid. xv. 8. feminin.

74. Celsus v. 12. extr. Pallad. Marti tir. 10. masculino; Plinius verò, nec uno in loco, feminino, utuntur.

75. V. cap. iii. règ. 12 & 26.

76. Masculino utitur Horat. Sat. ii. 8, 87. & Laberius ap. Nonium: alius femin. est.

77. Ciceroni constanter femin. est; Vitruvius autem ii. 2. *atomos quos*, & Lactantius de ira Dei, c. 10. *atomorum quos*, in masc. extulerunt. Memoratur & *atomi congesti concervatique* ap. Senec. Nat. Q. vii. 13. Sed meliores libri *allic congesta concervataque* legunt. Græcis nempe femininum est, proprièque adjectivum, *ἄτομος*, i. e. *insecabilis*, cui *ἑστία*, vel *ἰδέα*, à Vossio intelligitur.

78. Carm. lxii. 311. *Colum retinebat amictum*: quidam tamen codices *amictum* habent. Addunt quoque ex Propertio, iv. 9, 48. *Lydo colo*; & iv. 1, 4. *dextro colo*: item ex Tibullo, i. 3, 86. *pleno colo*. At veram locis istis lectionem, *Lydâ, dextrâ, plenâ*, asseruit Broukhussius.

79. Negat Vossius, eumque secuti Methodi auctor, Ursinus & Leodius, *camelus* usquam femininum reperiri. At Harduinus, Not. & Emend. ad Plin. iii. Num. 50. optimis Plinii codicibus MSS. *camelus* ubique genere femineo nominatum testatur: pro quo libri impressi masculinum pravo consilio substituerunt. Græcos nimirum Plinius imitatur, quibus *καμήλα* hæud raro femininum profertur. Sic xi. 37. *Camelus una ex iis, quæ non sunt cornigera, in superiori maxilla primores non habet*, editi etiam plerique nobis exhibent. Hoc nimum feminini exemplum existimavit Johnsonus: at plura suppeditat loco superius cit. accuratissima Harduini editio. Immerito igitur damnat Vossius Cruyerium Campesium (addere potuit & Ang. Politianum in elegantissima Herodiani versione, lib. iv. c. 30.) femininò utentem.

80. *Vulgum* in Accus. genere virili dixere Sallustius, Jug. 76. Virg. *Æn.* i. 99. Sil. xiv. 129 & 287. Curtius ix. 1, 20. Horat. Sat. ii. 3, 62. & ita ocuros Varronem, Accium & Sisennam docet Nonius. Neutrum tamen lonè usitatus est; quanquam masculinum præferat Charisius, p. 31.

81. *Sexus* vel potius *secus*, neutrum quoque reperitur, non tantum ap. Plaut. Rud. i. 2, 19. *Virile secus nunquam ullum habui*; & Sallust. Hist. ii. 7.

virile

S præcedente diphthongo.

40. *Æs* neutrale petit : *laus*, *fraus*, muliebria sunt.

Æs, cum *a* diphthongo, *Brass*, *Money*, neutrum est. *Laus*, *Praise*; *fraus*, *Deceit*, feminina sunt.

- S præcedente consonante.

41. S dato femineis, si consona ponitur ante.

Mascula sed *pons*, *fons*, *mons*, *seps*, dum denotat anguem ;

Et queis P præit S polysyllaba, *forcipe* dempto, *Densque*, *chalybs*, cum *gryphe*, *rudens*, quod rariùs hæc vult.

Hic aut hæc *serpens* dat, *scrobs*, *stirps* truncus, *adepsque*. (optat.

Dans *animans* genus omne, tamen muliebri præ-

In S, præcedente consonante, feminina sunt : ut, *hæc trabs*, a *Beam* ; *puls*, *Portage* ; *hyems*, *Winter* ; *mens*, the *Mind* ; *stips*, a *Penny* ; *ars*, *Art*.

Exc. I. Masculina sunt, *pons*, a *Bridge* ; *fons*,⁸⁴ a *Well* ; *mons*, a *Hill* ; *seps*, a *Kind of Serpent* : [at pro *sepimento*, a *Hedge*, femininum est.] Masculina etiam sunt nomina in PS. plures syllabas quàm unam habentia : ut *hydrops*, an *Hydropsy* ; *merops*, a large *Kind*

virile & muliebri secus : sed etiam Liv. xxvii. 47. Tacit. Annal. iv. 62. 3. Et Hist. v. 13, 5, &c. V. omnino Gronov. ad Liv. loc. cit. item Voss. Anal. i. 31. Johnson. App. p. 49. & nos infra lib. iii. reg. 12.

82. Dubiis adjiciunt Despauterius & alii, *alvus*, *arcus*, sive *arcus*, pro *iride* ; *intybus*, *lecythus*, *pampinus*, *paradisus*, & *pharus*. * De *pharus* & *alvus* supra dictum. * *Arcus*, *intybus* & *pampinus* optimi quique solo masculino utuntur : quæ autem ex vetustis scriptoribus contra citantur, non magis jam imitanda censuerim, quàm *simus*, quod Apuleius Met. vii. extr. *metus* quod Ennius femin. adhibuerunt : aut *humus*, *linus*, *lembus*, *lepus*, *agnus*, *sacrus*, *suppans* ; quorum genera præcos illos confudisse Priscianus testatur, p. 658. * *Paradisus* & *lecythus*, licet Græcis feminina, patres tamen Ecclesiastici, Hieronymus & Augustinus, masculina usurpârunt. Prius bonis auctoribus inusitatum : posterius quidem, sed literis Græcis, expressit Cic. Attic. i. 14. *Nost illas ἀκκίδας*, eumque imitatus Plinius junior, Epist. i. 2.

83. * *Cachrys* masculino utitur Plinius, xxvii. 13. *admixto cachry* : alibi tamen & sapius fem. xxiv. 11. *Cachrys*, --- *hai*, --- *que*, --- *resinosa* : & xxii. 22. *admixta cachry*.

84. Interdum feminino adhibitum quidam putant, propter illud Plauti Stich. v. 4. 26. *Tibi propino decumâ fonte*. At vide Interpretes, qui eum locum aliter legunt,

De Generibus Nominum, CAP. I.

33

Kind of Titmouse; ⁸⁵ *epops*, a *Lapwing*. At *hec forceps*, a pair of Tonges, regulam servat ⁸⁶. Masculina porro sunt, *dens* ⁸⁷, a *Tooth*; *chalybs*, *Steel*; *gryps* ⁸⁸, a *Bisson*; *rudens*, a *Cable*, quod Plautus & Vitruvius ⁸⁹ in feminino extulerunt ⁹⁰.

Exc. 2. Dubii generis sunt, *hic aut hac serpens*, a *Serpent*; *scrobs*, a *Ditch*; *adeps*, *Fatness*; *stirps* pro *trunco arboris*, the *Stock of a Tree* ⁹¹: at pro *progenie*, vel *origine generis*, *Offspring* or *Extraction*, tantum femininum est ⁹².

C 2

Exc.

⁸⁵. *Chamarops* autem, ab eo compositum, femininum est Plinio, xxvi. 7. *chamarops* ex *vino pota*, ob nullam aliam, credo, rationem, quam quod generale, *herbam*, respiceret.

⁸⁶. Ita docent Vossius, Urfinus & Johnsonus. At scrupulum haud leve inijcit, non solum quod Priscianus dubium faciat, p. 657. sed etiam quod ap. Celsum vii. 12. inveniamus, *Recta forceps ducendus est*. Et ibid. *Forcipe ad id facto*, quam *πίζ' ἄγρην* Graci vocant. Et viii. 4. *Forcipe ad id facto colligenda sunt*: quemadmodum in optimis, Lindenianâ & Almeloventianâ Edit. legitur. Aldinâ quidem, Oporinianâ & aliis, *forfex ducenda*, & *forfice facta* habetur. Sed, quod Philander ad illud Vitruvii observavit, x. 2. *Ad richum autem imum ferrei forfices religantur*; *forpices* aut *forpices*, pro *forfices*, legendum existimans: idem hic quoque habere locum videtur. His enim (inquit) incidimus aut tondemus; illis vero ad focum utimur, aut calidum ferrum in fornacibus & tenemus & versamus, *tenaculas à tenendo vocantes*. Eadem & Servii distinctio est, ad Virg. *Æn.* viii. 453. Caterum *forceps* femin. est Ovidio, *Met.* xii. 277. *forcipe curvâ*: & Novio apud Priscian. *calidâ forcipe*.

⁸⁷. *Dens* Apuleio muliebri positum tradit Johnsonus, App. p. 54. illud credo innuens ejus auctoris in *Apologia*, p. m. 563. *Dentes splendidas: ignosce munditiis*. At *splendidas* ibi verbum est, non adjectivum, pro *splendidos facis*: quod etiam & Urfinus T. i. p. 273. & Methodi auctorem fefellit.

⁸⁸. Sic *gryphas fabulosos reor*, inquit Plin. x. 49.

⁸⁹. Plaut. *Rud.* iv. 3, 1. *Dum hanc quam trahis rudentem complico*. Vitruv. x. 21. *rudentibus per quarum asperitates*, &c. Naturâ adjectivum est, cui *funis* intelligitur, quod propterea veteribus femininum quoque fuisse colligit Vossius. *Rudens* autem aliis scriptoribus, Catullo, Virgilio, Ovidio, Lucano, Silio, eidemque Vitruvio x. 18, masculinum est.

⁹⁰. *Bidens* quoque, pro *instrumento fossorio*, masc. est Virgilio *Geo.* ii. 355. pro *ove* autem eidem femin. *Æn.* iv. 57. & xii. 170. Sed id etiam utrobique adjectivum est: sub hoc enim *ovis*, sub illo *tigo*, *rastrus*, vel *raster*, latere intelligitur. Vid. Sanctium, p. 631. * Male his addit Johnsonus, App. p. 64. *bifons*. *Villofi* quidem *bifontes* in masc. dixit Seneca in *Hippol.* v. 64. & *bifontes jubatos*, Plin. viii. 15. at hoc à recto est *bison*, quo utitur Martialis de *Spectac.* Epig. 23.

⁹¹. *Serpens* naturâ adjectivum, cui masculino *anguis*, femin. (& hoc sapius) *bestia* intelligendum est. * *Scrobs*, sive *scrobs*, potius masculinum esse vult Servius, ad Virg. *Geo.* ii. 50 & 288. laudatque Plautum & Ciceronem ita locutos. Columella & Plinius promiscue utuntur, sapius tamen masculino. V. supra ad Reg. 31. * *Adeps*, virile semper est Plinio, Sereno, & Palladio: Celsio frequentius femininum, Columellæ promiscuum. * *Stirps*, pro *trunco arboris*, Virgilio ferè masculinum, *Geo.* ii. 379. *admosso stirpe*; & *Æn.* xii. 208, 770, 781. *imo stirpe, stirpem sacrum, leno stirpe*: & ita, ante eum, Ennius

Exc. 3. *Animans*, a living Creature, omni in genere reperitur, rarius autem in masculino, frequentius in feminino vel neutro 93.

X.

42. Hæc petit X. *Ax*, ex maribus polysyllaba jungere: Dic tamen hæc *fornax*, *smilax*, *carex*, velut *halex*, Et cum prole *panax*, & *forfex* atque *supellex*.

In X litera finita feminina sunt: ut, *pax*, Peace; *lex*, a Law; *pix*, Pitch; *vox*, the Voice; *lux*, Light; *falx*, a Hook; *lanx*, a Platter; *arx*, a Castle. Sic *cicatrix*, the Mark of a Wound; a Scar; *celox*, a Hatch or Fly-boat; *balux*, Gold-ore.

Exc. 1. Nomina polysyllaba in AX & EX desinentia masculina sunt: ut, *thorax*, the Breast, or a Breast-plate; *frutex*, a Shrub.

* Ex polysyllabis autem in AX & EX, sequentia feminina sunt: *fornax*, a Furnace; *smilax*, a Kind of Herb like Ivy that runneth upon Trees, Rope-weed; *carex*, a Sedge; *halex*, a Her-ring, a Kind of Pickle; *panax*, idem quod *panaces*, the Herb All-heal 94; *opopanax*, the Juice of that Herb; *forfex*, a pair of Sheers 95; *supellex*, Household-stuff, Furniture 96.

43. Ma-

Ennius & Pacuvius. Reliquis verò femininum usitatus est. Nam Cic. Tusc. iii. 6. *altas stirpes stultitiæ*. Horat. Car. iii. 29, 37. *stirpes raptas*. Cato R. R. 40. *stirpem præcisam*. Colum. ii. 2. ext. *præfractas stirpes*, dixerunt. * Quod verò *stirps*, etiam pro progenie, Pacuvius virile posuerit, nemo jam sequendum eum arbitrabitur.

92. * *Scobs*, sive *scobis*, tantum femininum esse volunt Vossius & Ursinus: & ita quidem Celsus, viii. 2. Colum. iv. 29. & vii. 10 & xii. 43. & Plin. xxxiv. 11, 18. & alibi sæpius, utuntur. Palladius tamen Feb. t. 17. in masculino dixit, *educto omni scobe*. * *Frons*, quod pro anteriore parte capitis, dubius Despauteus alique accensent, cum optimis quibusque semper femininum sit, non est quod Titinnium, Pacuvium, Catonem, Plautum, aut Cæcilium, masculino apud Nonium & Gellium utentes, imitemur. * *Lens*, *lensis*, quoque, licet eidem Titinnio masculinum, solo tamen feminino, cum Virg. Geo. i. 228. & Plin. xxii. 25. § 70. & Seren. xvii. 5. adhibuerim. * *Lendes* (quod & singulari privant) masculinum faciunt Charisius & Diomedes. Serenus tamen vi. 14. muliebri dixit, *Unda maris lendes capiti deducit iniquas*. * *Continent* masculinum adhibuit Cicero, Acad. iv. 33. *Mare dissimile est proximo ei continenti*: in quo, cum adjectivum sit, *ager Johnsonus* intelligendum putat. Aliter & plene Nepos, ii. 3; 2. *continentem terram* appellat. * Masculina etiam sunt *nefrens*, quia *porcellus*; *torrens*, *confluens* & *profluens*, quia *fluvius* vel *liquor*; *orientis* & *occidens*, quia *Sol*; *tridens* quia *rafter*, vel antiquum *sceptra*, substantiva sub iis latentia, masculina sunt.

93. In masculino utuntur, Cicero, de Univ. c. 6. *reliquos animantes*, & Horat. Sat. ii. 1, 40. *quenquam animantem*: in femin. præter multos alios, idem Cicero de Nat. D. ii. 47. *Animantium alia coriis tecta sunt, alia villis vestita, alia spinis hirsuta*; & alibi sæpius. In neutro denique *animantia*, idem de Univ. c. 4. ac Plinius ii. 63. alique usurpant. In hoc negotium, i. e. res; in isto *bestia*; in illo *homo*, aut *animal* quoddam masculini generis, intelligi videntur,

De Generibus Nominum, CAP. I. 37

43. Mascula funto *calix*; *phœnix*, pro vermeque *bombyx*,
Et *coccyx*, *fornix*, & *onyx* vas, aut lapis unde
Vas fit; *oryx*, *tradux*, *grex* his adjuuge *calyx*que.
Femineo interdum data *tradux* cum grege cernes.

Exc. 2. Masculina etiam sunt sequentia in X: *calix*, a Cup; *phœnix*, a Bird so called; *bombyx*, a Silk-worm: [pro materia autem vestis bombycina, *Silk*, femininum est 97:] *coccyx*, a Cuckoo 98; *fornix*, a Vault; *Onyx*, pro lapide *alabastrite*, aut vase inde confecto, *Alabaster*. or an *Alabaster* Vot or Vessel; [at pro *gemma*, a kind of Jewel so called, tantum femininum 99:] *oryx*, a Wild-goat; *tradux*, a Grass, or Off-set of a Vine; *grex*, a Flock; *calyx*, the Bud of a Flower 100.

* *Grex* tamen apud Lucretium, & *tradux* apud Columellam feminina inveniantur 2.

C 3

Dubia

94. Vid. supra ad Reg. 29. n. 24.

95. Vitruvius tamen x. 2. *ferrei forfices* in masculino extulit, nisi illic, quod paulo ante meminimus, *ferrei forcipes*, cum Philandro, legendum.

96. His adjungi jubet Goclenius Probl. Gramm. ii. 15. pro figura Rhetorica, vocem *Climax*, perstringitque P. Ramum, Jul. Scaligerum, & Nath. Chytræum masculinè utentes. Nempe Græcis est ἡ κλίμαξ femin. * Addit post Priscianum Despauterius *vibex*: at *vibix* nominativo potius dicendum existimant Vossius & Scioppius, eo quod genitivi penultimam habeat productam, quam *icis* ab *ex* corripere soleat. Eidem autem Vossio error obrepit, qui id rectè inter virilia referri scribit. Nam planè femininum est Persio iv. 49. *multâ vibice*: & Seren. xlv. 8. *atras vibices*: ut præteream *vibices quantas*, ex Plauti Fugitivis à Varro citatum, L. L. vi. 3.

97. De *vermiculo* Martial. viii. 33. *bombyx pendulus*, Plin. xi. 23. *bombyces vestitos*. De *materia* autem, seu *veste bombycina*, idem Plin. ibid. *Assyriâ bombyce*. Nec repugnat illud Propertii, ii. 2. 25. *Arabio lucet bombyce puella*. Illic enim, per Metonymiam, animal pro ejus opificio est positum.

98. Ut Græcis, ita Plinio, x. 9. virile est, *coccyx avidus ex natura*, &c.

99. Pro *gemma* Plin. xxxvii. 6. octies feminino usurpat. Pro *lapide* autem, seu *vase*, Catullus, lxiv. 83. *vester onyx*. Horat. Carm. iv. 12, 17. *parvus onyx*, in masculino. Nec aliter Propert. ii. 10, 30. Statius Syl. i. 2, 149. Lucan. x. 116. Plin. xxxvi. 7. Martial. xi. 51. Idem tamen Martialis femininum adhibuit, vii. 94. *Unguentum fuerat, quod onyx modo parva gerebat*: neque propterea constantem omnium librorum lectionem, cum Scriverio aut Vossio, sollicitandam censuerim.

100. Græcis tamen (ut notat Vossius) est femininum, ἡ κάλυξ.

1. Lucretii est, ii. 661. *Buceriaque greges*; Columellæ autem, v. 6. *traduces mittenda*. Idem tamen, iv. 29. *tradux qui*: & v. 7. *novi traduces*: & Plin. xvii. 23. *traduces bini*, --- *quaterni*, *inter se obviæ*, --- *unâ conciliati*, --- *obiter rigorati*, solo masculino utuntur.

2. Masculinis addi potest, * *Dorx*, --- *cis*, (idem quod *doreas*, seu *capree*). ap. Gratum in Cynege. v. 200. *pavidosque juvat compellere doreas*: * item *Lo-*

7772

Dubia in X.

44. Hæc modò femineis, maribus modò juncta videbis;
Calx pro parte pedis metæve laboris, & *hystrix*,
Imbrex; *sardonychem* jungas, *rumicem*, *silicem*que:
 Hic magè vult *cortex*, & *obex*, cum *pumice varix*;
 Hæc potiùs *limax*, *lynx*, & cum *sandice perdix*:
Atriplici neutrum meliùs dabo quàm muliebre.

Exc. 3. Hæc nomina in X sunt dubii generis: *hic* aut *hac calx*, tam pro *calcaneo*, the *heel*; quàm pro *sine* vel *meta*, the *End of a thing*, the *Goal*: [pro *lapide autem cocto*, *Lime*, tantum femininum est 3:] *hic* aut *hac hystrix*, a *Porcupine* 4; *imbrex* 5, a *Gutter*

lynx, i. e. *guttur*, (Græcis ὁ λάρυγξ, Physicis recentioribus usitatissimum vocabulum. * Despauterius & alii his adjiciunt, *mastix*, *spadix*, *Eryx*, *esox* & *volvoox*. (1) *Mastix*, -icis, à Græco μάστιξ, i. e. *flagellum*, nulli probo auctori usitatum reperio. *Mastix*, -ichis, pro *resina lentisci arboris*, feminino utitur Serenus, xxiv. 21. & xxv. 16. masculino autem Palladius, Octob. 14. Malim tamen cum Plinio *mastiche* *mastiches* dicere. (2) *Spadix* Græcis quidem masculinum, ὁ σπάδις, *avulsam palma termitem cum fructu* significans, teste Gellio ii. 26. & iii. 9. Latinis autem ferè adjectivè sumitur, pro colore *rutilo* seu *puniceo*, ut ap. Virg. Geo. iii. 81. *honesti spadices*, & Grat. Cyneg. v. 532. *spadices Ceraunii*: quibus *equi* intelligitur. (3) De *Eryx* superiùs dictum ad Reg. 6. (4) *Esox* & *volvoox*, (hoc *vermis*, illud *piscis* nomen,) apud Plinium quidem ix. 15. & xvii. ult. sed genere non indicato, inveniuntur: pro *volvoox* porro, posteriore loco, Harduinus *volucre* ex suis MSS. edidit: idem tamen *esox*, pro quo *exos* alii legendum volebant, ex iisdem confirmat. * *Irpex* an *irpix*, *tomex* an *tomix*, *tumex* an *tumix* dicendum sit, ambigitur; nec de genere cuiusque satis constat. *Irpicem* vel *hyrpicem* in feminino nominat Servius ad Virg. Geo. i. 95. *instrumenta*, inquit, *quam rustici hyrpicem vocant*: *irpices* verò Festus in voce; & Varro, L. L. 4. 21. cui & masculinum videtur; protinus enim addit, *Sirpices postea a quibusdam dicti*; eodemque in genere Cato R. R. c. 10. *urpicem unum*, mutatâ primâ literâ, dixit. *Tomice juncea aut palmea ligato*, in femin. habet Colum. xii. 32. & *tomice circumlitâ*, Plin. xvii. 10. A recto autem videtur *tomix*, quod propiùs accedit ad *θάμιγξ* Græcorum, illis itidem femin. *Tumex*, vel *tumix*, virile ex vet. glossis Vossius facit. * *Dioryx*, i. e. *fossa ex fluvio aliquo ducta*, nescio quo jure S. Lowæus & principes Lexicographi masculinis adjiciunt. Vocem certè uni Latinorum Melæ iii. 8. idque sine generis indicio, nominatam reperio. Græcis verò, unde tracta est, Theophrasto Hist. plant. lib. iv. c. 8. & Straboni, lib. v. p. 244 & 245. & lib. xvii. p. 788. & aliis, *Διάρυξ* semper femininum est.

3. Pro parte pedis, in mascul. protulerunt soli (quod inveniam) Persius, Sat. iii. 105. *rigidos calces*; & Apuleius, Met. vii. p. 223. *validos calces*. Nam quod adjiciunt ex Virg. Æn. xi. 714. *quadrupedem ferrato calce fatigat*; non modò plurium MStorum fides, teste Pierio, sed etiam Servii, Charisii Noniique auctoritas, *ferratâ* in fem. legendum confirmant. Huc adde quòd eadem loquendi formâ, *ferratâ calce* ter usus est Silius, vii. 696. & xiii. 169. & xvii. 541.

Et

De Generibus Nominum, CAP. I. 39

ter-tile for carrying off Rain; *sardonyx*, ⁶ a precious Stone; *rumex*, ⁷ the Herb Sorrel or Sow-rdock; *silex*, ⁸ a Flint ⁹.

C 4

Item,

Et Stat. Sylv. v. 2, 115, *nudâ calce*. * Pro extremitate rei, vel meta, Varro ap. Nonium *candidum calcem* dixit. At Vitruv. x. 21. *ad imam calcem*: & Lucret. vi. 91. *suprema calcis*: & eodem ferè sensu, Plin. xvii. 21. *cum suâ calce avelli*. In illo autem Cicer. Tusc. i. 8. variant tam scripti quàm editi codices: nam Gronovius Gebhardum secutus, *Video calcem ad quem cum sit decursum*, &c. Davius vero *ad quam*, exhibuerunt. Cui posteriori lectioni faveret illud ex ejusdem Libris de Repub. à Senecâ Epist. cviii. depromptum, *Quoniam sumus ab ipsâ calce ejus interpellatione revocati*; nisi & hic quoque ab ipso in quibusdam esset scriptum. * *Calx* pro materia lapidis cocti semper femin. est: ut *calx viva*, Plin. xxix. 3. *calx macerata*, Id xxxvi. 23. & Vitruv. vii. 2. *calce solâ*. Lucret. vi. 1066. Olim tamen & mascul. fuisse ostendit diminutivum *calculus*: pro quo in lusu, quem latrunculorum vocant, masculino citat Nonius, ex Plauti Poen. iv. 2, 86. *Prius disperibit faxy, quam unum calcem civerit*: quanquam in plerisque tam editis quam scriptis *unam* legi Vossius observet. Ob hæc igitur, libratis utrinque rationibus, feminini in omnibus usum prætulerim.

4. Plinio fem. viii. 35. *Hystrices spina contextas*: & Calpurn. Ecl. vi. 13. *hirsutâ spinosior hystrice barba*. Claudiano autem masc. xlv. 4. *cognius hystrix*.

5. *Meas confregisti imbrices* in fem. habet Plaut. Mil. ii. 6, 24. At masc. Plin. xvii. 14. *extr. inter duos imbrices*. Præfert tamen femininum Servius ad Virg. Geo. iv. 296.

6. Fem. semper utitur Plin. ut xxxvii. 6. *Sardonyches Indica* --- *Arabica* --- *faculenta*, &c. & Persius i. 16. *cum natalitiâ sardonyche*. Masc. autem Martialis iv. 28. *Indos sardonychas*: & ix. 60. & x. 87. *sardonychas veros*: & xi. 38. *miserum sardonycha*. Utroque verò Juvenalis vii. 143. *conductâ sardonyche*; & vi. 380. *densi sardonyches*.

7. Masc. auctori Moreti, v. 73. *fecundusque rumex*. Fem. Plin. xi. 8. *exceptâ rumice*.

8. Oratores ferè masculino, Poetæ verò indiscriminatim aut masculino, aut feminino utuntur. Sic Plin. xxxvi. 22. *silices nigri*, --- *scalpti*, --- *incorrupti*, --- *silex pallidus*. --- *globosus*, --- *devinctus*, &c. Suet. Cal. 37. *durissimi silicis*. Lucret. i. 572. *validi silices*. v. 314. *avulsos silices*. Catull. lxi. 5. *acuto silice*. Ovid. Met. ii. 706. *durum silicem*. Ibid. v. 199. *immutus silex*. Juven. iii. 271. *percussum silicem*. Sil. i. 491. *silex incitus*. Stat. Sylv. iii. 1, 122. *indomitus silex*. Manil. v. 281. *fracturo silici*. Contrâ Virg. Æn. vi. 471. *silex dura*, 602. *asra*, viii. 233. *acuta*. Geo. ii. 189. *silicem invisam*. Ecl. i. 15. *silice nudâ*. Ovid. Met. ix. 613. *rigidas silices*. Manil. i. 854. *silice durâ*. Claudian. xxxiii. 201. *religiosa silex*. xlviii. 42. *anhela*, xlix. 20. *colta*. V. & lvii. 4. lx. 7, l. lxxxvii. 7. Apul. Met. vi. p. 197. *præcutas silices*.

9. Addunt vulgò *ramex*, *culex*, & *natrix*. At (1) *Ramex* nusquam jam femin. invenitur. (2) Citatur ex Plauti Casin. ii. 3, 22. *cana culex*: at aliter illic viri docti legendum putant. (3) *Natrix* à Phocâ masculinis tribuitur; nempe quia, *natrix violator aquæ*, habet Lucanus, ix. 723. alioquin *violatrix* dicturus: atqui, ut ejusmodi argumentum haud prorsus ex firmissimis est, ita Lucilius ap. Nonium, *natricem crassam & capitatam*, dixit. Est & *natrix* herbe nomen, ap. Plin. xxvii. 12. quod & feminino (quamvis ibi genus non indicetur) eum, usu ferente, dicturum credibile est.

10. Virg. Ecl. vi. 62. *amara corticis*. Id. in Cul. v. 281. *cortice amarâ*. Aufg. Moret. v. 93. *munerosâ cortice*. Seren. xxx. 15. *cortex derepta*. Id. xlv. 4. 5.

mita

Item, *cortex* ¹⁰, the Bark of a Tree; *obex* ¹¹, a Bar or Bolt; *pumex* ¹², a Pumice-stone; *varix* ¹³, a swollen Vein; quæ raro feminina inveniuntur.

Item, *limax* ¹⁴, a Snail; *lynx* ¹⁵, a Beast of a very quick Sight, an Ounce; *sandix* ¹⁶, a kind of red or purple Colour; *perdix* ¹⁷, a Partridge: quæ multò frequentius in feminino, quàm masculino occurrunt.

Denique

cortex decocta, trita, circumlita. Et lxiv. 13. *pinæ cortex.* Adde, ex optima Heinſianâ eamque ſecutiſ editi, Ovid. Met. iv. 375. *conductâ cortice*: & viii. 762. *diſcuſſâ cortice*: & x. 512. & xiv. 630. *fiſſâ cortice*: etſi in nonnullis ex hiſce locis diſſentiant, in poſtremo autem omnes conveniant libri. Ut præteream Plinium Valerianum ap. Voſſium; itemque illud Lucret. iv. 48. *Qua quaſi membrana vel cortex nominanda eſt*, à Nonio citatum; in quo adjectivum ad membrana poſſe referri notat Joſephus. Ejuldem tamen Virgilii eſt Æn. vii. 742. *raptus cortex*; & Geo. ii. 74. *medio cortice*; & Ovid. Met. i. 554. *no-vo cortice.* Sic *cortice ſiccò, tumido, lento, ruſoſo, obduſto, derepto*, ap. eund. Faſt. ii. 649. iv. 128, 608. Heroid. v. 28. Art. i. 286. Amor. i. 14, 12. Nec ali-ter Horatius, Claudianus, Celfus, Columella, & plurimis in locis, Plinius.

11. Masculinum tuentur Sil. Ital. iv. 24. *fidus obices.* Tacit. Annal. xiii. 39, 7. *obices ſubverſi.* Id. Hiſt. iii. 30. 1. *ferrati obices.* Senec. Herc. fur. v. 237 & 999. *abrupto & diſſecto obice.* Claudian. v. 23. *abrupto obice.* Prudent. Cath. ix. 74. *obice repulſo.* Id. Apoth. 752. *duro obice.* Id. Ham. 868. *vitreo obice*: & 902. *nullo obice.* Pro fem. autem adferunt Voſſius & Urfinus Plaut. Perſ. ii. 2, 21. *hanc obicem.* Virg. Æn. x. 377. *magnâ obice.* Plin. Paneg. c. 47. *nulla obices.* Sidon. Epist. vii. 1. *noſtrâ obice*; & Id. Car. ii. 493. *cerea obex.* Quibus adde Liv. ix. 2. *ſuâ obice.* Claudian. xx. 34. *viſâ obice.* Gell. xvii. 11. extr. *quâdam obice*: & (ſuffragantibus, teſte Heinſio, 12. MSS.) Ovid. Met. xiv. 780. *obice firmâ*: quamvis aliis *firmitate* editum ſit. Cæterum, licet hoc pacto æquiparata videantur utrinque rationes, primas tamen Grammatici masculino tribuunt.

12. *Pumex* femin. ſolus Catullus adhibuit, i. 1. *Libellum arida modò pumice expolitum*, euphoniæ gratia, ut videtur, dicens.

13. Masc. protulit Celfus, ii. 8. *varix ortus*: & vii. 31. *orti varices*, --- *cor- quum varicum qui*, --- *per totum varicem.* Quod verò ex Horatio adducunt Deſpauterius, Calepinus & R. Stephanus, *ſucciſo varice*, nuſquam legitur. Femin. autem uſus Senec. Epist. 78. *dum varices exſecandas præberet*, & etiam Celfus, vii. 17. extr. *varices quarum*, conſentientibus omnibus quas viderim Editi. Aldinâ, anni 1528. Tornæſianâ, 1549. H. Stephani, 1567. Oporinianâ, 1552; itemque Ronſzanâ, Lindenianâ & Almeloventianâ; non *varices quo- rum*, quod Voſſius legendum volebat. Confirmatque ap. eund. deminutivum *varicula*, quod invitiſ, quos nominaviſus libris, Voſſius in *carnicula* ibat mu- tatum. Adde & pro eod. genere illud Quintil. xi. 3. *Qui ſolitum id facere Ciceronem velandarian varicum gratiâ tradit.* Errat igitur Phocas, qui hic *varia* ſolum declinat: neque mihi ſatis cauſa ſubefſe videtur, cur uſitatius masculi- num Voſſius, Methodiſta Gallus, aliique pronunciarent.

14. *Columella* masc. eſt, x. v. 324. *Implicitus concha limax.* Fem. verò Plautus ap. Varr. L. L. vi. 3. *limaces lividas*: & Plin. xxix. 6. § 36. *Limacis inter duas orbitas inventa officulum*: & xxxii. i. § 1. *Limaci magnâ ſimilis Eche- ris*, dixerunt.

De Generibus Nominum, C A P. I. 41

Denique atriplex, the Herb called Orage, Macro¹⁸ quidem, inferioris ætatis poetæ, femininum est; neutrum vero Plinio,¹⁹ cujus major & potior auctoritas²⁰. *

I,

15. Uni Horatio masc. Car. ii. 13. ult. *timidos lyncas*. Aliis femin. Virg. Ecl. viii. 3. *stupefacta carmine lynces*. Geo. iii. 264. *varia lynces*. Æn. i. 323. *maculosa tegmine lyncis*. Stat. Theb. iv. 272. *gemina lyncis*, v. 657. *effrena lynces*: & Theb. vii. 661. *auratâ lyncæ*. Plin. xxviii. 2. *peregrina lynces*, --- *quæ clarissimè omnium quadrupedum cernunt*. --- *ungues earum*, &c.

16. *Sandix*, vel *sandyx*, masculinum quidem est Gratio Cyneg. v. 86. *Libyco fucantur sandice pinna*; femin. verò Plinio, xxxv. 6. *Pingentes sandice sublitâ*: & Vopisco in Aureliano, *sandyx Indica*. Galeno etiam est ἡ σάνδις.

17. Ut Gracis utriusque est generis, ὅ, sive ἡ πέρδις: ita Latinis, masc. quidem Stat. Sylv. ii. 4. 20. *Quique refert jungens iterata vocabula perdix*: & Varroni, *perdices Bæotios* dicenti, ap. Nonium, *Frequentius tamen femin.* Nam Ovidii est, Met. viii. 237. *garrula perdix*. Martial. iii. 58. 15. *picta perdix*. Seren. xxiii. 4. *jus perdicis aprica*. Apic. de Opson. vi. 3. *perdix concisa*, & *perdix elixa*. Utroque genere utitur Plin. x. 33. sed virili (ut Johnsonus notat) de maribus; muliebri, de femellis, loquens. Eodem modo & Varro, R. R. iii. 11. *Perdices*, inquit, *quæ voce maris auditâ concipiunt*, sexum, uti videtur, respiciens.

18. Sic enim ille, xxviii. 7. *Atriplicem tritam cum nitro, melle & aceto, Dicunt appositam calidam sedare podagram*.

19. Lib. xx. c. 20. *Atriplex & silvestre & sativum est*; & mox, juxta id, --- *ex eo*, --- *id nasci*, --- *id infundi*, --- *bibendum dedit*. Mirum autem videri potest, Plinium, qui etiam nominibus herbarum in u. m. haud raro femininum tribuere solcat, huic voci neutrum voluisse adjungere. Hanc vero ejus rei tradit rationem Methodi auctor, quod olim, teste Festo, *atriplicum* dicebant. Mihi potius nomen aliquod generale Plinius videtur respexisse, ut *olus*, aut simile quod neutri generis vocabulum. Sic enim Columella, xi. 3. *Olus atriplicis, quod Graci vocant ἀτρίπλαξ*. Certe Palladius, Apr. t. 3. & Jul. t. 2. accusativo *atriplicem* dixit; nec Medici Botanicique scriptores alio nunc genere quam feminino utuntur.

20. * Alia nomina in X apud vetustiores utroque genere adhibita notantur. * Sic *crux* masc. Ennio, *malo cruce*, teste Nonio. * *Lux* quoque virile est, non tantum Varroni, referente eodem Nonio: sed etiam Plauto, Aul. iv. 10. 18. *luxe claro*: & Cistell. ii. 1. 49. & Ter. Adel. v. 3. 55. *cum primo luce*. Et ita locutum tradit Nonius ipsum Cicer. Off. 11. *Et cum prior ire luce claro non queo*: & Offic. iii. *Luce claro in foro saltet*. Verum prior ex his locis non invenitur: pro posteriore autem, *Luce palam in foro saltet*, ejus lib. c. 24. nunc legitur. * *Cimex* dubium facit Sol. Lowæus, ob eam præcipue rationem, puto, quod Plin. xxix. 4. § 17. de hoc animali loquens, *Argumento*, inquit, *quod dicant gallinas, quæ die id ederint, non interfici ab aspide: carnesque earum percussis plurimum prodesse*. At illic *earum*, neque typographi vitio (quod Johnsonus existimavit) pro *eorum* suppositum: neque ad *cimices*, sed ad *gallinas*, est referendum. Cæterum *cimex* alioquin semper masculinum esse ostendit idem Johnsonus, non ap. Plinium modo loc. cit. undecies: & xxx. 14. *cum cimice trito*: & xxxii. 10. *suffitu necat eos*: sed etiam ap. Varr. R. R. i. 2. *nulli cimices*. Petron. c. 28. *ipsos cimices*. Seren. xxxv. 4. *atritus cimex*; & li. 2. *cimex tritus*,

I, Æ, A & E pluralia.

45. I maribus plurale dabis: muliebre sed Æ vult:
Ast A, & E Græcum, cupiunt neutralibus addi.

Nomina singulari carentia, in I masculina sunt: ut, *hi liberi*, *Children*: in Æ feminina: ut, *ha cuna*, a *Craddle*: in A neutra: ut, *hac arma*, *Arms*.

Neutra etiam sunt quædam nomina Græca in E pluraliter desinentia: ut, *hac mele*, *Songs*; *cete*, *Whales*; *Tempe*, a *pleasant Place* in *Thessaly* ²¹.

Alia Nomina, vel toto singulari, vel ejus Nominative carentia.

46. In reliquis primo numero primæ carentum
Recto, animo qualem vocum natura reposcat,
Concipito talem: sic à *prece* *prex* tibi forma.
Hic dat *casse* tamen, dat & *impete*; *verbere* vult hoc;
Hic *vepre*, *pecudis* capit hæc; hæc postulat *Idus*.
Cætera sunt alio melius memoranda libello.

In aliis nominibus, sive toto singulari, sive ejus nominativo carentibus, talis mente fingendus est nominativus, qualem vocum analogia requirat; indeque, ex supra traditis terminationum regulis, genus inveniendum. Hoc pacto, *precis*, a *Præter*, feminini generis est; quia si quem unquam nominativum habuerit, is *prex* videtur fuisse, adedque & generis feminini, per Regulam de nominibus in X. Sic *injussu* ablat. sing. *without Leave*, masc. *fores*, nom. plur. a *Door*, fem. *feminis*, genit. sing. *the Thigh*, neutr. ab inusitatis nominativis sing. *injussus*, *foris*, *femen*, &c.

Exc. Hi Ablativi *casse*, a *Pet*, masc. *impete*, *with Force*, masc. *verbere*, a *Scourge*, neut. ab obsoletis nominativis, *cassus*, *impes* vel *impetis*, & *verber*: item accus. *vepre*, a *Bier*, masc. ²² genit. *pecudis*,

irritus, --- *horridus* *attactu*, --- *gustu* *commodus*. Adde & Columell. vi. 18. *densi cimis nidor*. Quo magis mirum est, Vossio, de hujus vocis genere subdubitanti, masculini exemplum non succurrisse. Non ignoro in plerisque Edit. Plinii xxxii. 10. § 47. fem. inveniri, *Suffitus urentium eas* [*sanguisugas*] *neat cimices insectas*. Verum in quibusdam vet. libris *insectos* offendit Dalechampius; itaque legendum mavult Harduinus. * *Latex* feminino positum ab Actio, *Non calidâ latice laurus*, notat Priscianus, p. 658. * Qui etiam vetustissimos scriptores, in *cervix*, *fornax*, *frutex*, ut & in multis aliarum terminationum nominibus, genera confudisse testatur. Ibid.

21. De his vid. lib. ii. Reg. 3. & lib. iii. Reg. 12.

22. Lucret. tamen iv. 60, *spoliis vepreis volitantibus auctas*, in fem. dixit. At, *hirsuti vepreis* habet Virg. Geo. iii. 444. & Æn. viii. 645. *sparsæ vepres*: & Horat.

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 43

dis, à Beasts, femin. ab antiquo nomin. *vepres* vel *uepris*, & *pecus* 43: item nom. plur. *Idus*, certam Days of each Month, fem. ab inusitato sing. *Idus*: contra quam earum vocum terminationes postulabant. Sed de his aliisque ejusmodi nominibus defectivis, fufius in cap. tertio agemus.

C A P. II.

De Regulari Nominum Declinatione.

DECLINATIO est, vocum per suos casus & numeros variatio. CASUS est, certa vocis in declinando terminatio.

Casus sunt sex: *Nominativus*, *Genitivus*, *Dativus*, *Accusativus*, *Vocativus* & *Ablativus* 2.

Ex

rat. Epist. i. 16, 8, *benigni vepres*: & Colum. xi. 3. *hunc veprem*. An autem inde deminutivum sit *vepreculus*, an quòd Lexicographi omnes memorant *veprecula*, incertum. Ex eo enim Cicero, pro Sext. 33. *ex vepreculis extracta nitidula*, utrumlibet efficias. Illud vero L. Pomponii ap. Nonium, *vepra est veprecula*, nimiam vetustatem redolere videtur.

23. Fortè & his antiqui Nominativi fuerint, *veper*, quæ Capri, & *pecudis* vel *pecudes*, quæ Vossii sententia est.

1. DECLINATIONIS vox trifariam sumitur. (1.) Latissime, pro quacunque terminationis variatione; sive per genera: ut, *justus*, *-a*, *-um*, quæ Motio dicitur; sive per gradus; ut, *justus*, *justior*, *justissimus*, quæ Comparatio nominatur. (2.) Late, pro quavis inflexione vocis declinabilis, sub qua Conjugatio etiam comprehenditur. (3.) Proprie & stricte, pro ea tantum vocis variatione, quæ per casus & numeros fit: quo significatu hic accipitur. Varro autem sub Declinatione etiam speciem, seu Derivationem vocum, includit; ut, à *justus*, *justitia*: quam Declinationem voluntariam appellat: ut & illam quæ fit per genera, gradus, numeros, casus, modos, tempora & personas, Naturalem. Idem tussus naturalem nominum declinationem in Directam dividit & Transversam. Directa est, quæ fit à casu recto in rectos; ut in motione & comparatione: Transversa, quæ à recto fit in casus obliquos; de qua declinatione nunc agimus.

2. Casus alius nominibus etiam appellantur. (1.) Ab ordine, *primus*, *secundus*, *tertius*, &c. (2.) Ab usu: sic *primus*, *Nominativus* dicitur, & casus nominandi; *secundus*, *Genitivus*, *possessivus*, *patrius*, casus gignendi & interrogandi; *tertius*, *Dativus*, *acquisitivus*, & dandi casus; *quartus*, *Accusativus*, *incusativus* & *causativus*; *quintus*, *Vocativus*, *salutatorius*, & casus vocandi; *sextus*, *Ablativus*, *comparativus*, & auferendi casus. (3.) A proprietate aliqua peculiari: Sic *Nominativus Rectus* dicitur, quia ipse quasi rectus fratre; reliqui vero, quia ab eo cadere vel defecti videntur, obliqui. Sic *Ablativus Latinus* nuncupatur, quia Latinorum est proprius; Græci enim *Ablativum* non habent. Notandum verò hæc & multa alia nomina technica, à Grammaticis excogitata, non omnibus aut semper accurate congruere; sed ex majore parte, aut frequentiore usu, desumpta esse.

Ex his Nominativus RECTUS dicitur, cæteri OBLIQUI 3.

NUMERUS est, unius & multorum distinctio.

Numeri igitur sunt duo; *Singularis* & *Pluralis*.

Singularis est, qui rem unam, *Pluralis*, qui res plures significat: ut, *homo*, *homines*.

Declinationes sunt quinque; *Prima*, *Secunda*, *Tertia*, *Quarta* & *Quinta*.

Earum differentia ex Genitivo singulari vulgò petuntur: Genitivus enim *Primæ* plerumque in *a* diphthongon, *Secundæ* in *i*, *Tertiæ* in *is*, *Quartæ* in *us*, *Quintæ* denique in *ei*, desinit.

Declinatio alia est *Regularis*, alia *Irregularis*.

Declinatio Regularis est, quæ certas & communes declinandi regulas observat.

Declinatio Irregularis est, quæ à regulis hisce communibus recedit.

Declinationum Regula duplices sunt; vel *Generales*, sive omnium *Declinationum* communes; vel *Speciales*, sive suæ cuiusque *Declinationis* propriæ.

REGULÆ GENERALES.

I. Compositum simplexque modo flectuntur eodem.

Demitur *exsanguis*, nec non *Capricornus*, & *angiportus*, & *orta manus*; quæ pluraque postea dicam.

Nomina composita eodem modo declinantur quo simplicia: ut, *pes*, *pedis*, the *Foot*; *bipes*, *bipedis*, *two-footed*.

Exc. At *exsanguis*, bloodless, dead, in Genitivo habet *exsanguis*, licet simplex *sanguis sanguinis* faciat. Sic *Capricornus*, the *Sign Capricorn*, *Capricorni* flectitur, quamvis *cornu* sit quartæ. *Angiportus*, a narrow Lane or Street, Ciceroni quidem & Horatio quartæ, Plinio verò secundæ, Vitruvio utriusque declinationis est: at *portus* semper quartæ. Item *unimanus*, that has one Hand, & cætera ex *manus* composita, sunt secundæ declinationis, quamvis *manus* sit quartæ.

¶ Reliqua melius in sua quæque declinatione declarabuntur.

2. Re-

3. Aliis *Vocativus* etiam *rectus* casus censetur; non tam quòd Nominativo plerumque similis sit, quàm quòd, Nominativi instar, rem non oblique, sed directè significet, atque in ordine Grammatico, sive naturali, contra quàm in cæteris obliquis sit, semper ante verbum ponatur.

4. Dixi *plerumque*; in multis enim aliter accidit: nam in *E* primæ, *es*; in *O* tertiæ, *feminarum* propria, *us* in Genitivo frequentius habent, servatâ, unde orta sunt, Græcorum terminatione. Alias quoque in aliis Genitivis anomalias deprehendere est. Accuratè igitur hac in re acturo, non ex Genitivi solum, sed & plurium casuum conformatione, præsertim in defectivis, faciendum est iudicium.

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 45

2. Rectum in compositis tantum variato : priorem Immotum *alteruter* crebrò tenet, ac *olusatrum*.

In compositis rectus tantum casus declinatur, five in altera, five in utraque parte compositi sit : ut, *juris-peritus, juris-periti, juris-perito*, &c. a Lawier ; ⁶ *res-publica, rei-publica, rei-publica, rem-publicam*, &c. the common Wealth 7.

Exc. *Alter-uter* tamen *alter-utrius, alter-utri*, &c. sæpius declinatur ; minus usitatè *alterius-utrius, alteri-utri*, &c. any one of two. Sic *olus-atrum, olus-atri*, &c. interdum *oleris-atri*, the Herb *Alisander* 8.

3. In neutris primus, quartus, quintus similes sunt : Queis in *a* pluralis semper, cum flectimus, exit. *Ambo, duo*, at legem spernunt, & paucula Græca.

Nomina neutri generis, in quacunque declinatione, habent tres casus similes, nominativum, accusativum & vocativum, in utroque numero : & hi casus, si declinentur, pluraliter in *a* exeunt 9 : ut, *lignum, Wood ; corpus, a Body ; tonitru, Thunder* : & pluraliter, *ligna, corpora, tonitrua*.

Excipe, *ambo, both ; duo, two* : item, *cete, Whales ; mele, Songs ; pelage, Seas*, Græca vocabula 10.

4. Est

5. Qualia sunt *paterfamilias, materfamilias*, licet simplex familia, familia tantum declinetur. Sic *ambiens ambientis* in Genitivo facit ; *iens* verò *euntis*. *Unicaulis* & *par* Adjectiva, in Ablativo tantum *i* : at *caulis, caule ; impar, compar, dispar* e vel *i* habent. *Pater* tertiz est & ejus composita Latina ; at composita Græca sunt secundæ, V. Reg. 29.

6. Sic *tribunus-plebis, tribunus-plebis, tribuno-plebis*, &c. *senatus-consultum, senatus-consulti*, &c. *utervis, utriusvis, utriusvis, utrumvis*, &c. *quidam, cujusdam, cuidam*, &c.

7. Duo verò hic sunt notanda. (1.) Quotiescunque alter nominativorum caret aliquo casu, totum compositum eodem carebit. Sic *jus-jurandum* non habet Genitivum, Dativum & Ablativum plurales, quia *jus* illos casus vix habet : *unusquisque* caret Vocativo, ut *quisque ; sui-ipsius* Nominativo & Vocativo, ut *sui*. (2.) Utrosque rectos integròs esse oportet : ideòque *puerpera* & *leopardus*, ex posteriore tantum parte declinantur ; quia posterior pars compositi, *lea* & *pueri*, paululum mutatur. Sic *Diespiter, Marspiter*, non declinant priorem rectum, quia posterior, *piter*, pro *pater*, corruptè dicitur. *Ros-marinus* autem *roris-marini, rori-marino*, rectè flectitur : at *rosmarinum, rosmarini* facit ; quia hic posterior pars neutri generis est, quod in adjectivis quasi obliquum censetur. V. Voss. Anal. ii. 20.

8. De his vid. Voss. loc. cit. & Anal. iv. 7. * *Duo* etiam in compositis *duodecim, duodevicesimus, duodevicensi, duodevicesimas*, non mutatur.

9. Si prorsus indeclinabilia sunt, haud necesse est ut in plurali *a* habeant : ut, *centum, mille, tot, quot, pondo, nequam*.

4. Est primo quintus similis. Sed Græcus s aufert
Sæpè; velut *Thoma*, *Theseu*, *Panthu*, *Pari*, *Palla*.

Vocativus utriusque numeri similis est nominativo: ut, *penna*, & *Pen*; *puer*, & *Pop*; *panis*, *Bread*; *vultus*, the *Countenance*; *spes*, *Hope*: *o penna*, *puer*, *panis*, *vultus*, *spes*; & pluraliter, *o penna*, *pueri*, *panes*, *vultus*, *spes* ¹¹.

Exc. Nomina Græca in S literam terminata, sæpè in vocativo eam abijciunt: ut, *Thomas*, *o Thoma* ¹²; *Thesens*, *o Theseu* ¹³; *Panthus*, *o Panthu* ¹⁴; *Parus*, *o Pari* ¹⁵; *Pallas*, *o Palla* ¹⁶, virorum propria.

5. Syncopa plurali nonnunquam fit Genitivo.

Syncopa aliquando fit in genitivo plurali, idque in omni declinatione, præterquam quintâ ¹⁷: ut *cœlicolũm*, pro *cœlicolarum* ¹⁸; *deũm*, pro *deorum* ¹⁹; *cœlestũm*, pro *cœlestium* ²⁰; *currũm*, pro *currium*.

10. Sic *cacoethe*, pro morbo, ap. Plin. xxii. 25. & xxiv. 10, &c. Hæc artem, quamvis pluraliter sint his tantum casibus usitata; ac proinde invariabilia; quia tamen in singulari, *cetus*, *pelagus*, *cacoethes* (ac etiam *melos* vel *melus* apud antiquos) declinantur, non ineptè sub exceptionem cadunt. Tralata porro sunt omnia ex consuetudine Græcorum, qui *κῆτεα*, *μέλεα*, *πελάγεα* dicunt, & contractè *κῆτη*, *μέλη*, *πέλαγη*.

11. In plurali hoc perpetuum, ut & in quartâ & quintâ singulari. De nominibus autem secundæ in U S, suo loco post dicitur.

12. Sic omnia in AS & ES primæ.

13. Sic omnia in EUS per eu diphthongon terminata.

14. Virg. Æn. ii. 322 & 429. Sic *Melampus*, *o Melampus*, Stat. Theb. iii. 546 & 573. At *OEdipu* ab *OEdipus* (quod alii addunt) non reperi.

15. Sic *Mæris*, *Phyllis*, *Amaryllis*; *o Mæri*, *Phylli*, *Amarylli*; *Carys*, *Tiphys*, *Tethys*; *o Cary*, *Tiphy*, *Tethy*. Interdum tamen in his servatur Nominativi terminatio; ut, *o Thais*, *o Myfis*. In ES tertiâ sæpius retineat: ut, *Achilles*, *Socrates*, *o Achilles* & *Achille*, *o Socrates* & *Socrate*.

16. A Nominativo *Pallas*, *Pallantis*, Evandri filius, Ovid. Fast. i. 521. At *Pallas*, *Palladis*, i. e. *Minerva*, in Vocativo *Pallas* facit, Stat. Theb. ii. 704.

17. Olim quidem in Genit. plur. quintâ dicebant *specieum*, *luxurieum*, *materieum*, extritâ & literâ, testibus Charisio, p. 18. & Diomede, p. 281. Sed in hisce nominibus, non eam tantum inflectendi rationem, sed istuncce ipsum casum posterior ac purior ætas abolevit. V. Reg. 71.

18. In prima declinatione Syncope præcipuè locum habet in Patronymicis: ut, *Aeneadiũm*, *Dardanidiũm*; pro *Aeneadarum*, *Dardanidarum*: aut in compositis in cola & gena terminatis: ut, *rusticolũm*, *terrigeniũm*; pro *rusticolarum*, *terrigenarum*.

19. In neutris secundæ Syncope vix apud alios quàm Scriptores antiquissimos reperitur, cuiusmodi exempla quædam norat Cicero, Orat. c. 46. ut, *meũm factũm pudet*, --- *exitũm examen*, --- *consiliũm*, *auguriũm* atque *exitũm interpretes*, --- *prodigiũm horrifereũm*, *portentũm pavos*, --- *de iudicio armũm*, &c. pro *factorum*, *exitiorum*,

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 47

rum 21. Est autem Syncope ablatio literæ vel syllabæ de medio dictionis.

6. Plurali terno similis vult esse Latinus.

Dativus & ablativus plurales omnium declinationum semper sunt similes: ut, *pennis, pueris, panibus, vultibus, diebus.*

REGULÆ SPECIALES.

Prima Declinatio.

7. Prima dat AS, ES, E, rectis, & A, flexio fines.

Prima declinatio quatuor habet nominativi singularis terminationes, AS, ES, E & A: quarum tres priores tantum Græcæ sunt: ut, *Aneas, Anchises*, nomina virorum; *Circe*, feminæ nomen: ultima tum Græca, tum Latina: ut, *philosophia, Philosophy; mensa, a Table* 22.

8. *Æ* genitivus habet: veteres quem sæpe per *ai* Solvere, nonnunquam per & *as* finire solebant; Quo magè *familias* compositum nunc quoque gaudet.

E sed more suo transibit in *es* tibi Græcum.

Genitivus

exitiorum, &c. Sic Titinnus in Veliterna, *Omnium virum expertem*: Pacuvius in Peribœa, *regnum imperator*. Plaut. Rud. iii, 6, 28. *verbum sat est*: & Curcul. i. 2, 5. *unguentum odor*, more jam vix imitabili, dixerunt. * Neque facile cum iisdem adjectiva quædam sic concisa adhibuerim; qualia sunt Ennii, *amici majorum meum*; Pacuvii, *æternum morum sator*; Plauti Pseud. ii. 3, 12. *doctum hominum consilia*: & Pœn. v. 2, 102. *tuam parentum nomina*; Terentii, *Heaut. Prol. 27. iniquum & æquum oratio*: quanquam *magnanimum, superum*: item propria *Teucrum, Graecum, Argivum, Danaum, Pelasgum, Tyrrhenum, Massylum*, &c. cum Virgilio aliisque, carmine scribenti haud invitus concesserim. Videsis Dausquum Orthogr. Vol. i. p. 147. & seqq. * In masculinis secundæ Syncope satis frequens est, non Poetis modo, sed etiam Oratoribus, aliisque; ut, *deum, socium, liberum*, ap. Cicer. Liv. & Plin. pro *deorum*, &c. Quin & ipse Cicero loc. superius cit. se *fabrum, prozum, duumvirum*; non verò *fabrum, procorum, duorumvirorum*, dicturum affirmat. * In re autem pecuniaria, mensuris & numeralibus, hæc concisio usitatio videtur: ut, *nummum, sesterium, denarium, talentum, modium, medimnum, senum, septennum, quinquagenum*, &c. potius quam, *nummorum*, &c.

20. De his in tertia declinatione dicitur.

21. Syncope in quarta rarior est.

22. Addunt quidam ex Scriptoribus Ecclesiasticis quintam terminationem AM: ut, *Adam, Abraham; Ade, Abraha*: sed hi Genitivi sunt tanquam ab *Adas, Abrahæ*. Alij enim indeclinabilia videntur. V. lib. iii. Reg. 8.

Genitivus singularis definit in *a* diphthongon: ut, *Aenea*, *Anchisæ*, *mensæ*.

✠ Veteres frequenter *a* in *ai* per duas syllabas dissolvebant: ut, *aulai*, pro *aula*, a Hall; *Lunai*, pro *Luna*, the Moon; *picai*, pro *picæ*, painted.

✠ Vetusissimi Scriptores ad imitationem Græcorum genitivum etiam in *as* terminarunt: ut, *auras*, pro *aura*, the Air or Wind ²³; *vias*, pro *via*, a Way ²⁴. * A familia composita *as* sæpius quàm *a*, genitivo habent: ut, *pater-familias*, the Master of a Family; *mater-familias*, the Mistress of it ²⁵.

Exc. Nomina in E Græco more genitivum in *es* mittunt: ut, *Circe*, *Circes* ²⁶.

9. *Æ* quoque vult ternus: dat & *e* cui rectus in E fit.

Dativus etiam definit in *a* diphthongum: ut, *Aenea*, *Anchisæ*, *Circe*, *mensæ*.

✠ Nomina in E quandoque *e* simplex in dativo retinent: ut, *Penelope*, *Cybele* ²⁷.

10. *Ant*

23. Et hanc esse antiquam lectionem in illo Virg. *Æn.* xi. 801. Nihil ipsa neque AURAS, nec sonitus memor, testatur Servius; citatque ex Sallustio, castella CUSTODIAS thesaurorum, pro custodia. Apud Plinium quoque est, xxxvi. 51. In base autem quod calatum est, PANDORAS genesin appellavit; nisi Græcis elementis exaratum putas: quemadmodum in C. Nepotis Timol. c. ult. *αὐτοματίας*, sacellum legimus, quod tamen *automatias* literis Latinis scriptum Dausquius opinatur.

24. Neque ea tantum quæ Græcis in *δα*, *θα*, *πα* exiunt, sed etiam alia, ut *Alcumenas*, *Dianas*, *escas*, *monetas*, *Latonas*. Vid. Priscian. p. 679. Dausq. Vol. i. p. 92. & Voss. Anal. ii. 3.

25. In plurali etiam *pateres* aut *matres familias* potius dicunt quàm *familiarum*. V. Charis. p. 82. ext. & Rami Schol. Gramm. p. m. 161. Livius autem, testante Gronovio ad lib. xxxiv. c. 2. semper ferè *pater* aut *mater familia* utitur: & ita Varro R. R. iii. 3. & Colum. vi. 36. Neque tamen *familia* ab his Dativo positum, eodem modo quo *pater mihi est*, cum Servio, loc. proximè cit. existimem: quamvis & *patribus familiis* à Cicerone dictum Priscianus, p. 679. meminerit.

26. Inveniuntur quoque Genitivi, *Circe*, *Penelope*, *Hecata*, [Horat. Epist. i. 2, 23 & 28. Plin. vii. 2. & Tibul. i. 2, 52.] At ii à Nominativis, *Circe*, *Penelope*, *Hecata*, provenisse censendi sunt.

27. Hic verus est ejusmodi nomen Dativus: ut Virg. *Æn.* xi. 768. Foris sacer *Cybele Chlorens*: & Martial. xi. 8, 5. *Penelope licet esse tibi*: (ita enim anteriores codices præferunt:) Et vet. Inscript. ap. Reinesium, Class. xiv. Num. 85. D. M. IVLIAE. EPIGONE. RARISSIMAE. FEMINAE: TI. IVLIVS. EVPORVS. CONIVGI. BENEMER. CVM. QVA. VIX. A. XXX. Alioquin, cum in *a* diphthongum finitur (quod longe quidem frequentius fit) à Nominativo in A ductus existimandus est: quemadmodum in Rudimentis ostendimus.

10. *Am* faciet quartus. Finita per A S vel A Græca
An quandoque volunt. *En* E S, E, rariùs *em*, dant.

Accusativus finitur in *am*: ut, *mensam*.

Exc. 1. Nomina in A S, Historicis quidem rarò, Poetis verò sæpiùs, accusativum per *an* formant: ut, *Æneam*, vel *Ænean*. Græca autem propria in A, à solis Poetis, idque metri ferè gratiâ, in *an* terminantur: ut, *Majân*, *Æginan*, femininarum nomina; pro *Majam*, *Æginam*.

Exc. 2. In E S & E finita accusativo *en* habent: ut, *Anchisen*, *Circen*. * Interdum, licet rariùs, in *em* desinentia inveniuntur ²⁸.

11. *A* sextus donat. Capit *e* quod finit in E S, E.

Ablativus in *a* definit: ut, *Æneâ*, *mensâ*.

Exc. Nomina in E S & E terminata, ablativum in *e* faciunt: ut, *Anchise*, *Circe* ²⁹.

D

12. Pri-

²⁸. Multa (negante licet Despauterio) *em* accusativo habentia, congeffit Johnsonus, Appar. p. 72 & 78. quorum tamen nonnulla per *en* in melioribus libris exhibentur. Ipse quoque (si rectè se habeant libri mei) *Epirotem*, *Mesfenem*, *Prienem*, *Syenem*, *Hesionem*, *Hermionem*, *Semelem*, &c. ap. Livium, Virg. & Hyginum reperi.

²⁹. Nomina in E S & E Latini haud rarò per A extulerunt. Sic in Nom. *Atrida*, Propert. ii. 11, 1. *Æeta*, Cic. Tusc. iii. 12. Ovid. Heroid. xii. 29. *Philocteta*; Cic. Fin. ii. 29. pro *Atrides*, *Æetes*, *Philoctetes*. Accus. *Scipiadam*, Horat. Sat. ii. 1, 17. *Philoctetam*, Cic. Fin. v. 11. *Lycambam*, Terentianus de metr. §. 736. pro *Scipaden*, *Philocteten*, *Lycamben*. Vocat. *Æacida*, Ennius, Ovid. Heroid. iii. 87. & Met. vii. 798. & Silius, xiii. 796. *Atrida*, Horat. Sat. ii. 3, 187. *Anchisa*, Virg. Æn. iii. 475. *Apella*, Plaut. Pœn. v. 4, 101. *Orestes*, Ovid. Trist. i. 4, 22. & Senec. Agam. §. 917 & 933. *Thyesta*, Marcial. iv. 49. Cic. Tusc. iii. 12. Ablat. *Anchisâ*, Virg. Æn. v. 244. *Philoctetâ*, Cic. de Fat. c. 16. *Atridâ*, Ovid. Heroid. iii. 39, &c. ut ea omittam in quibus A quàm E S usitatio est: ut, *geometra*, *Geta*, *Lapitha*, *Melicerta*, *Persa*, *propheta*, *Scytha*, &c. vel, *geometres*, *Getes*, *Lapithes*, &c. Parique modo in femininis, Nom. *Andromacha*, Accius ap. Non. Sen. Troad. 967. *Ariadna*, Carull. xii. 54. *Eurydica*, Ennius ap. Cic. Div. i. 20. *Thraca*, Horat. Epist. i. 3, 3. Virg. Æn. xii. 335. Genit. *Hesiona*, Virg. Æn. viii. 157. *Pasiphaa*, Cic. Div. 42. *Penelopa*, Ibid. iv. 29. extr. [Vid. & sup. Not. 26.] Accus. *Andromacham*, Cic. Divin. i. 13. Sen. Troad. 576. *Hesionam*, Val. Flacc. iv. 164. *Penelopam* Lucilius, & Plaut. in Stich. i. 1, 1. *Circam*, Id. Epid. iv. 2, 34. Vocat. *Semela*, Accius in Thereo. Abl. *Circa*, Horat. Epod. xvii. 17. *Andromacha*, Cic. Tusc. iii. 22. Propert. ii. 16, 2. *Eurydica*, Ennius, &c. Adde & ea in quibus E vel A promiscuè, vel hoc etiam magis, Latini utuntur; ut, *Aianta*, *Creta*, *Europa*, *Helena*, *Hybla*, *Hypermestra*, *Libya*, *Nemea*, *Nympha*, *Oeta*, *Grammatica*, *Musica*, *Rhetorica*, &c. Vel, *Atalante*, *Crete*, &c. Cæterum in his omnibus Latinæ obliquorum casuum terminationes à Latinis, Græcæ à Græcis

12. Primus pluralis fit in æ : Genitivus in arum.

Nominativus pluralis exit in a diphthongon, genitivus in arum : ut, *etesia, etesiarum*, a kind of Trade-winds that blow constantly from the North for 40 Days together, in the Dog-days ; *cometa, cometarum*, Comets ; *epitoma, epitomarum*, Abridgments ; *mensa, mensarum*, Tables.

13. Tertius is poscit. Cupiunt tamen hæc magis *abus* ;
Filia, mula, duæ, liberta, equa, nata, dea, ambæ.

Dativus, ac proinde ablativus, pluralis definit in is : ut, *etesius, comeris, epitomis, mensis*.

Exc. Pauca substantiva *abus* hisce in casibus frequentius 3° habent : *filia* & *nata*, a Daughter ; *mula*, a She-mule ; *liberta*, a freed Woman ; *equa*, a Mare ; *dea*, a Goddess : differentia sciz. causa, ne de maribus sermo videatur 3¹. Item adjectiva semper *duæ* & *ambæ*.

14. Accusativus pluralis semper in as fit.

Accusativus pluralis terminatur in as : ut, *etesias, cometas, epitomas, mensas*.

Secunda

Græcis nominativorum terminationibus, semper promanare existimanda sunt. V. Quintil. i. 9. Priscian. p. 641. Dausq. Vol. i. p. 56, 61, & seqq. Voss. Anal. ii. 2. De nominibus autem Græcis in A S, quæ à Latinis in A terminationem eisdem commemorant ; ut, *Euthias, Euthia ; Hermagoras, Hermagora ; Iarbas, Iarba ; Marsyas, Marsya, &c.* vix attinet hic dicere, cum nullum inde obliquorum casibus oriatur discrimen.

30. Non tamen semper. Nam Ennius in Androm. Filiis propter te obiectum sum innocens Nerei : & Plaut. Poen. v. 3, 9. Mihi tuisque filiis : & Stich. iv. 1, 61. Gratulabor vestrum adventum filiis ; pro filiabus, dixerunt : & similiter Ovid. Met. xiii. 661. Totidem natis, pro natabus : & Varro R. R. ii. 1. Ex his equis qui nati pulli, non plus triennium vivunt : & Plin. xi. 41. Tenuissimum [lac] camelis, mox equis ; pro equabus. Addunt ex Varrone Vossius, Anal. ii. 4. & Scioopp. Gramm. Philosoph. p. m. 66. diis & mulis ; pro deabus, mulabus.

31. His vulgò adjiçunt animabus ; inixi, ut videtur, illo Senecæ, lib. 2. declam. 2. Quædam animabus suis redemerunt maritorum suorum salutem. At, quanquam ita habere melioris notæ codices affirmet magnus Vossius ; in meis tamen anima, in suis animis Danesiuss invenit : & Cic. Fam. xiv. 14. Terentia & Tulliola duabus animis suis, epistolam inscribit. * Olim etiam servabus, conservabus, sociabus, asinabus dixerunt, quæ licet à Jureconsultis ambiguitatis severnende gratiâ (ut Charisius loquitur p. 39, introducta, haud temere tamen à nobis imitanda sunt : multoque minus, habus, illabus, dextrabus, raptabus, puellabus, paucabus, portabus, oleabus, &c. quæ sordide, ac plerumque nullâ causâ cogente, à veteribus dicta, idem Charisius, Priscianus, alique observant.

Secunda Declinatio.

15. ER, IR & UR, fines, US & UM, capit ordo
secundus :

Adjicito Græcos OS & ON, per US, UM,
variandos.

Secunda declinatio continet terminationes septem ; quinque Latinas, ER, IR, UR, US, UM ; ut, *puer, vir, satur, ventus, regnum* : & duas Græcas 32, OS & ON, quæ sæpè à Latinis in US & UM vertuntur 33 : ut, *Alpheos vel Alpheus, a River in Grece; Ilion vel Ilium, the City Troy.*

16. I patrius casus, recto parisyllabus, optat.

At superant IR & UR, *prosper, puer, asper, adulter,*

Presbyter atque tener, miser, exter, gibber, Iberque,
Et gener atque socer, lacer, orta gero, fero, liber,
Mulciber & vesper ; queis rariùs adjice *dexter.*

Sæpè (duo si sint) vates *i* rejicit unum.

O quandoque dabit quod in OS fit mōre Pelasgo.

Genitivus secundæ declinationis in *i* definit, & plerumque nominativo syllabarum numero est æqualis : ut, *magister, magistri; ventus, venti; regnum, regni.*

D 2

Exc.

32. Addunt plerique tertiam terminationem Græcam EUS : verum ea si duabus syllabis constet, sub Latina terminatione US continetur ; sin unam syllabam five diphthongum efficiat, ad tertiam potiùs quàm ad secundam declinationem pertinet. Indèque est, quòd hâc inflexione genitivum sæpè in eos, dativum quandoque in ei monosyllabum (vel contractè in i,) accusativum plerumque in ea, vocativum in eu formet. In secunda rursus genitivum sæpiùs in ei divisis syllabis, & per synæresin ei unâ syllabâ ; dativum plerumque in eo ; accusativum quandoque in eum, rariùs eon ; ablativum semper in eo facit : ut, *Orpheus, vel Orpheus.* Gen. ---phei, vel ---phei & ---pheos. Dat. ---p heo, ---phei, ---phei, vel ---phi. Accus. ---pheum, ---pheon & ---phea. Voc. ---pheu. Abl. ---p heo. Sed & Latini terminationem EUS mutant in ES, ut *Achilles, Ulysses, pro Achillens, Ulyssens* : quamvis & his genitivum interdum faciant in ei vel ei, vel i. Nonnunquam & ea migrant in primam, ut *Perseus, Perses.* Cic. Catil. iv. 10. genit. *Persa,* Id. Rull. ii. 19. accus. *Persen,* Liv. Epit. xlvii. ablat. *Perse,* Cic. Divin. i. 46. & *Persa,* Ibid. c. 33.

33. In multis ejusmodi nominibus Græcis, veteres & optimæ notæ codd. OS & ON sæpiùs retinuisse, quæ in vulgatis scribuntur per US & UM, testatur Vossius, Anal. ii. 7.

Exc. 1. Sequentia nomina R literâ terminata genitivum unâ syllabâ augment. 1. Quæcunque in IR definunt: ut, *vir, viri*; & ejus composita, *semivir, triumvir, centumvir, levir* 34, &c. item gentile *Trevir*. 2. Unum in UR, *satur* 35, *saturi*. 3. In ER, septem substantiva; *puer, pueri, a Boy*; *adulter, adulteri, an Adulterer*; *presbyter, presbyteri, an Elder* 36; *gener, generi, a Son-in-Law*; *socer, soceri, a Father-in-Law*; *Mulciber, Mulciberi* 37, the Name of the God Vulcan; *vesper, vesperi* 38, the Evening 39. Item hæc adjectiva: *prosper, prosperous*; *asper, rough, sharp* 40; *tener, tender*; *miser, wretched*; *exter, foreign*; *gibber, crook-backed* 41; *Iber, a Spaniard or Iberian* 42; *lacer, torn or rent*: item composita à verbis *gero & fero*; ut, *laniger, that bears Wool*; *opifer,*

34. De hujus vocis *levir* tum origine, tum declinatione, dubitat Ursinus, p. 147.

35. Per Apocopen factum pro *saturus*.

36. Naturâ adjectivum est, a Gr. *πρεσβύτερος*, i. e. *senior*: Scriptores tamen Ecclesiastici, quorum ferè proprium est, substantivè semper utuntur. * *Adulter* quoque propriè adjectivum est: nam *adulteri crines*, Horat. Car. i. 15, 19. *adultera mens*, Ovid. Am. iii. 4, 5. *adulterum minium*, Plin. xxxiii. 7. dixerunt.

37. *Mulcibri* tamen est ex vet. Poeta ap. Tullium, Tusc. ii. 9. *Mulcibero* habet Marcius Capella vi. 1. In plerisque autem MSS. & nonnullis editis Ovidii Art. ii. 562. *Mulciberi*: in aliis & melioribus *Mulciberis* legitur, quod & Vossius, An. ii. 20. & Cessellius ap. Priscianum, p. 696. prætulit.

38. Olim etiam *vesperus* dixere & *vespera*. *Vesper* autem & 2da est & 3tia declinationis: nam in accus. *vesperum*, ablat. *vespero* & *vespere* seu *vesperi* apud optimos auctores frequenter invenimus. Quidam verò à *vesperus* obliquos 2da, à *vesper* obliquos 3tia deducos volunt.

39. His addit post Nebrissensem Despaunterius, *Liger, Ligeri*, viri proprium apud Maronem. At quo illi nituntur, Æn. x. 584. *Vesani talia latè Dicta volant Ligeri*, melioribus libris *vesano* legitur, ut adeò sit 3tia *Liger, Ligeris*, quem admodum & Priscianus declinat, p. 696.

40. At *Asper*, viri nomen, *Aspri* facit, ut in Fastis consularibus, *duobus Aspris Coss.* & ita in Codice juris sapè. Hieron. tamen Apol. advers. Ruffin. Epist. 67, 4. *Asperi* in Virgilium & Sallustium Commentarios memorat. Apud poetas verò adjectivum interdum Syncopam patitur, ut Virg. Æn. ii. 379. *aspris sentibus*, pro *asperis*.

41. Est & *gibber* substantivum, quod Varro R. R. ii. 5. *gibberi* in 2da, Apuleius Florid. xiv. p. 788. *gibberis* in 3tia declinat. Addunt ex Plinio xxxiv. 3. *Clesippus gibbere & alio fædus aspectu*: verum in optima Harduini Editione *gibber* (adjectivè) illic legitur. Vossius autem solum 2da affirmat, Anal. ii. 20.

42. In tertia etiam declinatur *Iber, Iberis*: at hoc pro eo qui sit ex Iberia inter Colchos & Armeniam; *Iber* verò *Iberi* pro Hispano accipi vult Priscianus, p. 698 & 734. Sed hoc discrimen veteres negligunt. Nam Tacitus hanc orientis gentem *Iberos* constanter appellat [Vid. Annal. vi. 33. & xii. 44, &c.] & Claudianus xxi. 155. *mixtis hic Colchus Iberis*, & Val. Flaccus, vii. 235. *cui vadis Ibero conjux?* de eadem dixerunt. Porro *Celtiberum juvenis* ap. Liv. xxiv. ult. vel tertia est, vel secunda per Syncopen, pro *Celtiberorum*.

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 53

fer, that brings Help 43, &c. His adde, *liber, liberi*, priore longâ, five adjectivum, pro *ea qui sui juris est*, free; five substantivum, pro *Baccho*, the God of Wine. [At *liber* primâ brevi, tam pro *interiore arboris cortice*, the inner Bark or Kind of a Tree, quàm pro *codice*, a Book, *libri* facit.] *Dexter* denique, right, favourable, vel *dextri* vel *dexteri* declinatur, sæpiùs *dextri* 44.

Exc. 2. Quando genitivus terminatur in duo *ii*, solet alterum causâ metri interdum abjici: ut, *Antonius, Antonî, Anthony*, a Man's Name; *tugurium, tugurî*, a Cottage, pro *Antonii, tugurii* 45.

Exc. 3. Pauca Græca in OS, quæ à nominibus Atticæ dialecti in òs veniunt, genitivum quandoque in o faciunt: ut, *Androgeos*, the Name of a Man; *Athos*, a Hill in Thrace 46; *Androgeo, Atho* 47.

17. *Unus, uter, neuter, cum solus & ullus & alter, Atque alius, totus, nullus*, licet omnibus olim Quæ reliquis par norma fuit, nunc in genitivo Dant *ius, i* terno, nullo discrimine flexûs.

Hæc sequentia adjectiva genitivum in *ius*, dativum in *i* terminant, tam in prima, quàm in secunda declinatione: *unus, una, unum, one; unius, uniua, unius; uni, uni, uni*. Sic, *uter*, whether of the two 48;

D 3

43. Adde & *semifer, semiferi*, ap. Ovid. Met. ii. 633. & Stat. ix. 220. pro *semiferus*, à *fera* compositum.

44. Not. quæ ex hisce nominibus adjectiva sunt, in fem. & neut. e itidem retinere: ut, *prosper, --pera, --perum*, &c. alia autem eam perdere: ut, *pulcher, --chra, --chrum; ager, --gra, --grum*, &c. *Dexter*, autem *--tera, --terum*, vel *--tra, --trum*; ad exemplum genitivi facit.

45. Hanc Apocopen, quam vocant, vix in aliis nominibus in IUS, præterquam propriis, sibi Poetæ permittunt: unde *lani*, pro *lanii*; *gladi*, pro *gladii* haud facillè reperiēs. Veteres autem pro duplici *ii* unum solito majus scribebant, id quod in antiquis libris & lapidibus observare est, ut *DIs* pro *Dûis*, *PropertI* pro *Propertii*.

46. Sic Virg. Æn. vi. 20. *In foribus letum Androgeo*. Idem tamen Æn. ii. 392, & Ovid. Met. vii. 458, *Androgei*, utuntur. Propertius verò ii. 1, 64. Accus. *Androgeona* ab *Androgeo*, *--onis* in tertia declinat. Invenimus etiam Nom. *Atho*, Liv. xlv. 11, Dat. *Atho*, Pomp. Mela ii. 7. Accus. *Athon*, Plin. vii. 2. Val. Max. i. 6. & *Atho*, Virg. Geo. i. 332. Catull. lxiv. 46. Liv. xlv. 30. [& V. Flacc. i. 664. uti Vossius alique legendum contendunt; invitis tamen membranis, quibus *Athon* scriptum est, teste Heinſiq] & *Atho-nem*, Cic. ap. Priscian. p. 710. Abl. denique *Atho*, Livius habet, citante Vossio; *Athone*, Cic. Fin. ii. 34.

47. Olim & genitivum nominum Græcorum, ad eorum exemplum, in *u* terminabant; unde in frontispicio fabularum Terentii, *Græca Menandru, Græca Apollodaru*, pro *Menandri, Apollodori*, legimus; & ap. Fannium in Periegesi, *Pro merito Græci Cria dixere metopen*: & ap. Liv. xlv. 3. *turrim Endieru locum* appellant, pro *Crii, Endieri*.

48; *neuter*, neither; *solus*, alone; *ullus*, any; *alter*, another of two; *alius*, another of more than two; *totus*, whole 49; *nullus*, none.

✱ *Veteres* hæc nomina, ut alia adjectiva primæ & secundæ declinationis flectebant, *uni*, *una*, *uni*; *uno*, *una*, *uno* 50, &c.

18. *Tertius* & *sextus* formantur in *o* tibi casus.

Dativus & ablativus in *o* desinunt: ut, *magistro*, *vento*, *regno*.

19. Postulat *um* quartus: quandoque per *on* loco Græca.

Accusativus exit in *um*: ut, *magistrum*, *ventum* 51.

Exc. Nomina Græca, quæ in OS vel US desinunt, accusativum nonnunquam faciunt in *on* 52: ut, *Delus* vel *Delos*, *Delum* vel *Delon*, the Name of an Island 53.

20. US si rectus habet casus, per *e* vertito quintum.

At *populus* dat & *us*. DEUS immutabile perstat.

Filius i *Genius*que petunt, in IU Sque Latina

Propria. Sed quintum, doctas imitatus Athenas,

Servat in US recto similem quandoque Poeta.

Nomina in US faciunt vocativum in *e*: ut, *ventus*, *vente* 54.

Exc.

48. Sic ejus composita, *uterque*, *utervis*, *uterlibet*, *utercunque*, *alteruter*: quibus adjungi & *neuter* potest, est enim quasi *ne uter*.

49. At *totus* primâ brevi, à *tot*, *toti*, *-ta*, *-ti*; & *toto*, *-ta*, *-to* facit, ut *quotus*.

50. Ut Plaut. Truc. i. 2, 38. *coloris ulli*, Terent. Eun. v. 6, 3. *Mihi sola ridiculo fuit*. Id. Heaut. ii. 3, 30. *Alteræ dum narrat*. Severus in Ætn. 207. *corporis ulli*. Et ipse Cic. Div. ii. 13. *alia pecudis jecur nitidum atque plenum, alia horridum & exile*. Similia ex Gellio, Apuleio & aliis videsis ap. Dausquium Orthogr. i. p. 94. Voss. Anal. iv. 6. Danes. i. 15.

51. Antiquissimi scriptores hæc in *om* terminabant, à prisco nimirum nominativo in *os*: ut, *morbos*, *morbom*, pro *morbis*, *morbum*: & ita, præcunte *v*, *cervom*, *servom*, pro *cervis*, *servum*, præceptores suos scripsisse tradit Quintil. i. 7.

52. Cave igitur putes actus. *Meleagron*, ap. Ovid. Met. viii. 270. à recto *Meleager* esse; is enim ductus est à *Meleagros*, quo idem eod. lib. v. 515. utitur, indeque similiter vocativus *Meleagre*, ap. eund. Heroid. ix. 151. V. mox Notam 54.

53. Accusativus in *ea*, à nominibus in *ens*, ad tertiam declinationem, ad quam propriè spectant, rejecimus. Vid. supra Reg. 15. Not. 32. & post, Reg. 48.

54. In vocativis *Evandre*, *Tymbre*, *Leandre*, (apud Virg. Æn. i. 55. & Æn. x. 394. & Ovid. Heroid. xix. 1.) & similibus, noli Metatthesin, seu transpositionem literarum, cum quibusdam existimare, pro *Evander*, *Tymber*, *Leander*. Sunt enim à nominativis *Evandrus*, *Tymbrus*, *Leandrus*; quibus, à Græcis in *os*, *Ευανδρῶς*, *Τύμβρῶς*, *Λεανδρῶς*, traductis, Latini interdum utuntur.

Sic

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 55

Exc. 1. *Populus*, a People, *popule* vel *populus* habet 55.

Exc. 2. *DEUS*, ô *DEUS* absque mutatione facit 56.

Exc. 3. *Filius*, a Son; *Genius*, an Angel, which the Heathens thought was appointed to every Man to guide and defend, or to punish them; one's natural Inclination 57: item nomina propria Latina in *IUS* 58: ut, *Julius*, *Propertius*, abijciunt *us*, ô *fili* 59, ô *Geni*, ô *Julii*, ô *Properti* 60.

D 4

Exc.

Sic *Evandrus*, Virg. *Æn.* viii. 100, 313. *Evander*, Id. *Æn.* x. 515. *Leandrus*, Martial. Spect. xxv. 3. *Leander*, Id. Epig. xiv. 181. *Tenecrus*, Virg. iii. 108. aliis *Tenecer*. *Meandrus*, Ovid. Met. ii. 246. *Meander*, Lucan. vi. 475. *Meleagros*, Ovid. loc. supra cit. *Meleager*, Hygin. Fab. 174, &c. Sic & *puer* in vocat. pro *puer*, ab antiquo *puernus*, Afranius, Cæcilius, & Plautus Merc. v. 2, 71 & 89. Pseud. i. 2, 37. & alibi sæpius, dixerunt. V. Dausq. Vol. i. p. 72. Voss. Anal. ii. 5. Charis. p. 11 & 64. Priscian. p. 692.

55. Cic. Epist. ad Octav. med. *Quantum te, popule Romane, de me sefellit opinio*. Quintilian. Declam. 302. *Tum te, popule, iudicii tui pœniteret*. Contrâ Lucan. ii. 116. *Degener ô populus*: & Liv. i. 24. *Audi Jupiter, audi pater patrie populi Albani, audi tu populus Albanus*. Verum in illo Lucani, ô potest cum nominativo jungi, ut ap. Terent. Phor. ii. 1, 10. *O vir fortis atque amicus*: ap. Livium verò *populus Albanus* fortè more Atticorum, pro *popule Albane*, est dictum. V. Voss. Anal. ii. 5. & Not. seq. 61. Interea Phocas, p. 1710. *populus* in vocat. præferre videtur. * *Populus* autem arbor, primâ longâ, *popule* tantum facit, Ovid. Her. v. 27. *Popule, viœ præcor*.

56. Neque enim imitandi videntur Tertullianus adv. Marc. i. extr. & Prudent. Hamart. 8, 931. ô *Dee* in voc. declinantes.

57. Sic Tibull. iv. 5. 9. *Magne Geni cape thura libens, votisque faveto*.

58. Alia in *IUS*, quæ non sunt propria, *ie* habent; ut, *tabellarius*, ô *tabellarie*; *pius*, ô *pie*. Quibus etiam accedunt epitheta: ut *Delius*, ô *Delie*, Colum. R. R. x. 224. *Tirynthius*, ô *Tirynthie*, Stat. Silv. iii. 1. *Evius*, ô *Evie*, Colum. loc. cit. & Stat. Theb. ii. 72. item possessionem vel familiam notantia; ut, *Saturnius*, ô *Saturnie*; *Laertius*, ô *Laetie*. Sic *Cythereie vesper*, ap. Auson. Idyll. viii. 25. Hæc enim per se propria non sunt. Unde perperam Priscianus, p. 739. pro exemplo, quod vetustissimi propria in *IUS* in *ie* quoque terminarent, producit vocativum *Laetie*, ex gemino loco veteri. Neque enim nunc aliter loqui licere ostendunt Vossius Anal. ii. 5. & Ursinus Tom. i. p. 161. Confer & Scioppium, Præf. Gram. Philos. qui acriter eos incusat, qui *Castri*, *Austri*, pro *Castrie*, *Austrie*, scribendum volunt. *Laberium* verò, *manuari*, pro *manuarie*, ap. Gell. xvi. 7. aut Grammaticum illum, ap. eund. xv. 5. *vir egregi*, pro *egregie*, dicentes, nemo jam imitandos censuerit. * His denique addit Ursinus propria Græca in *IUS*, quæ *ie* in vocativo retinere videntur: ut, *Sperchius*, ô *Sperchie*, Stat. Achill. i. 628. *Olmius* vel *Hormius*, ô *Olmie*, seu *Hormie*, Id. Theb. vii. 284. non *Sperchi*, *Olmi*. Verum cum hæc duo, penultimâ productâ, efferantur, an alia item Græca in *IUS* penultimâ correptâ exeuntia, qualia sunt *Eusebius*, *Gregorius*, *Athanasius*, &c. ad eorum exemplum conformanda sint, dicendumque adeo *Eusebie*, an *Eusebi*; *Gregorie*, an *Gregori*, mihi adhuc in incerto relinqui videtur. *Eusebi* quidem usus Erasmus, & in sacris Pontificiis *Sanctæ Provasi* invenimus. At veterum neutram in partem exempla occurrant.

59. Primi-

Exc. 4. Poetæ, Atticorum imitatione, quibus vocativus semper similis est nominativo, *us* interdum in vocativo retinent: ut, *fluvius*, *Latinus*, apud Virgilium; *Memmius*, apud Lucretium; *ô patricius sanguis*, apud Persium; pro *fluvie*, *Latine*, *Memmi*, *patricie*, &c. 61.

21. Primus pluralis capit *i*. Vult patrius *orum*;
Græcus & *ôn* rarò. *Is* ternus, quartus & *os* dat.

Nominativus pluralis definit in *i* 62: ut, *ventus*, *venti*; *Deus*,
Dei,

59. Primitus tamen hæc in *ie* terminabant: ut, *Saturni filie*, ap. Liv. Andronicum: sic etiam *Antonie*, *Emilie*, &c. quibus postea, brevitatis causâ e per Apocopen fuit ablata. V. omnino Voss. Anal. ii. 5.

60. Sic *Cajus*, *Pompejus*, vel, ut potius scribendum arbitror, *Caïus*, *Pompæius*, *ô Cai*, ut Mart. ii. 30. *Quod peto da Cai*; non *peto consilium*: & *ô Pompei*, tribus syllabis, ut Ovid. Pont. iv. 1, 1. *Accipe, Pompei, deductum carmen ab illo*, &c. vel etiam binis, diphthongo posteriore: Horat. Car. ii. 7, 5. *Pompei, meorum prime sodalium*. Confer Voss. l. cit. * Nec virorum tantum, sed alia etiam propria *i* habent: ut, *Mincius*, *ô Minci*, *fluvii*; *Larius*, *ô Lari* [Virg. Geo. ii. 159.] *lacûs*; *Mainus*, *ô Mai* [Aufon. in Eclogar.] *mensis* nomen. Nic. tamen Reufnerus *Maje* à nom. *Majus* dixit.

61. Vid. Virg. Æn. viii. 77. & xii. 192. Lucret. i. 45. [al. *Memmiada*,] Pers. i. 61. Sic, *ô Pompilius sanguis*, Horat. Art. 292. *oculus meus*, Plaut. Pers. v. 1, 13. *meus ocellus*, Id. Afin. iii. 3, 74. & Poen. i. 2, 153. *meus molliculus caseus*, Id. Poen. i. 2, 154. *Audi tu populus Albanus*, Liv. i. 24. *Sacrificus comas dilectâ rege populo*, Senec. Herc. fur. 894. *Nereidum chorus aime*, Sidon. Car. xxii. 18. *plus notus Nile per ortum*, Id. Car. viii. 44. *Nate plenus datorum*, Aufon. Ephem. Orat. 27. *Christe*, --- *Dominus*, --- *filius*, --- *ex vero verus*, Ibid. 80. *Maxime, fauendes*; --- *mentem bonus*, --- *linguâ catus*, *ore canorus*, *Cape munus triste parentum*, Id. Parent. xvii. 11. *Anne novus, novus anne veni, renovate veni Sol*, Id. Idyll. viii. 1. pro *Pompilie*, *ocule*, *ocelle*, *mollicule casee*, *Albane, sacrifici, chore, nate, plene*, &c. Similiter in sacris, *Sancta Trinitas, unus Deus*, ---: & *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis, pro une, agne*. Huc adferunt illud Virg. Æn. i. *Adsis letitia Bacchus dator*: verum antiquis exemplaribus adsit personâ tertiâ se Pierius reperisse testatur. In eo autem ejusd. lib. v. 668. *Nate*, --- *mea magna potentia solus*, & *ô solus* cum seq. clausula, *qui tela Typhœa temnis*, construendum, nec (ut alii tradunt) pro *sole* positum videtur. Caterum superioribus exemplis adducti Nebrissenfis, Despauterius, &c. ex his *fluvius, chorus, agnus* & *Latinus* geminum vocandi casum habere volunt: addunt *Phocas*, *Sulpitius* & *Lilius*, nescio quibus auctoribus, *lucus* & *vulgus*. Alii autem in his Antiptosin, sive casuum nominativi pro vocativo Enallagen statuunt: quemadmodum contrâ vocativus pro nominativo interdum usurpatur; ut in illo Virg. Æn. ii. 282. *Quibus Hector ab oris Exspectate venis*: clariusque in illo Pers. iii. 28. *Stemmata quid Thusio ramum millesime ducis, Censoremve tuum vel quid trabeate salutas*; pro *exspectatus*, *millesimus*, *trabeatus*.

62. Olim nominativum pluralem, ad differentiam genitivi singularis, in *ie* terminabant: ut, *amiceï*, *magneï*, *captivæï*, *pueræï*: quod & discrimen servandum præcipiunt P. Nigidius ap. Gell. xiii. 25. & Lucilius ap. Quintil. i. 7. improbat tamen ipse Quintilianus. Vetusioribus etiam in *æ*, propius termina-

tioni

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 57

Dei, vel potius Dii⁶³. Genitivus in *orum*: ut, *ventorum*, *Deorum*⁶⁴.

Exc. Nomina Græca quandoque suo more *on* habent: ut, *Georgica*, *Georgicon*, a *Book of Husbandry*.

Dativus terminatur in *is*: ut, *ventis*⁶⁵, *deis*, sæpius *dīs*. Accusativus in *os*: ut, *ventos*, *deos*.

22. *Ambo*, *duo*, neutri generis sunt masculeique:

Mas *o* vel *os* quartus donat: vult tertius *obus*.

✠ *Ambo* & *duo* singulari carent; pluraliter autem sic declinantur. Nom. *ambo*, *duo*; *ambæ*, *duæ*; *ambo*, *duo*. Gen. *amborum*, *duorum*, vel *duūm*; *ambarum*, *duarum*; *amborum*, *duorum*, vel *duūm*. Dat. *ambobus*, *duobus*; *ambabus*, *duabus*; *ambobus*, *duobus*. Accus. *ambos*, *duos* (& rarius *ambo*, *duo*⁶⁶;) *ambas*, *duas*; *ambo*, *duo*. Vocativi nominativis, ablativi dativis similes sunt.

Tertia

tionem Græcæ *oi*, quæ vetustissimi usi, is casus exiit: ut, *Pilumnæ*, *populæ*. Sic *liræ*, ap. Plaut. Poen. i. 1, 9. *bolæ* gemmæ nomen, ap. Plin. xxxvii. 10. § 55. & in quibusdam exemplaribus fabula Terentiana *Adelphæ* inscribitur.

63. Et contractè *Dī* & in dat. & abl. *Dīs* pro *Dīs*. *Dei* autem retinuit Varro, R. R. i. 1. *Dei* facientes adjuvant; & uno & altero loco, Gronoviana Livii editio, xxv. 29. & xxviii. 12. aliter verò *Dei* & *Deis* solis ferè Poetis (quibus *Dī* & *Dīs* nunquam dissyllaba sunt) in usu remansere. Vid. Propert. iv. 1, 5. Ovid. Trist. i. 2, 59. Lucan. i. 629. & ix. 1101. Propriè autem *Dī* & *Dīs* à *Dius* vel *Divus* veniunt, non à *Deus*.

64. Quando Syncope in hoc casu locum habeat, suprâ docuimus, Reg. 5.

65. De nominibus fectorum aliisque in *ia* desinentibus, quæ *orum* quandoque in genitivo plurali, *ibus* verò in dativo & ablativo semper habent, postea in Reg. 61. dicitur.

66. * *Ambo* pro *ambos*, notat Charisius (p. 96.) ex Afranio, ex Terent. And. ii. 2, 8. ex Virg. Ecl. vi. 18. & Geo. iv. 88. & Æn. xii. 343. Adde Plaut. Amph. i. 2, 8. Liv. vii. 19. xxvi. 7 & 26. xxvii. 27. xxx. 14. xxxv. 22. xxxviii. 58. xl. 46. xli. 18. & xlv. 19. Martial. vii. 40. Sil. Ital. iv. 175. & xvii. 427. Censorin. de die nat. c. 18. * *Duo* itidem pro *duos* habent Cic. Fam. iii. 4. & vii. 25. ad Attic. iv. ult. Tusc. i. 46. Terent. Adel. v. 3, 23. Virg. Æn. xi. 285. Liv. vi. 42. extr. xxiii. 40. xxviii. 11. xxx. 17. xxxv. 21. & xxxix. 2. Terentian. de Metr. §. 1. Prudent. Apoth. §. 706. Confer Charis. p. 49. Priscian. p. 745. Stewichium ad Veget. ii. 6. & iii. 15. Pierium ad Virg. loc. cit. Gronov. ad Liv. xxxv. 21. Græv. ad Sueton. Claud. xiv. Drakenb. ad Sil. loc. cit. in primis verò Voss. Anal. ii. 6, &c. * Porro *duo* muliebri genere accipi annotavit Scipio Gentilis, in his Pauli J C. verbis, l. 10. § 17. ff. de grad. & adfin. *Tritavia similiter numerata faciet personas triginta duo*. Et paullo superius, *Personas complectitur triginta duo*. Imò pro genitivo quoque poni, in illis Scævola, l. ult. § 1. ff. de legat. 2. *Quas [res] affirmationis confiteris esse universas duo millium antecorum*, pro *duorum*, monuit

Tertia Declinatio.

23. Tertia multimodis inflexio finibus exit.

Is Latius genitivus habet ; sed *os*, *us*ve Pelasgus.

Tertia Declinatio plurimas habet terminationes 67, literas verò finales tredecim ; viz. quinque vocales, A. E. I. O. Y. octo consonantes, C. D. L. N. R. S. T. X. 68. Quorum exempla sequentibus regulis habentur.

Genitivus Latine semper in *is* exit 69 : more autem Græco, quo Latini in vocibus Græcis haud raro utuntur, genitivus interdum in *os* 70 terminatur : ut, *Phyllis*, *Phyllidos*, the Name of a Woman ; in-

monuit post Ant. Contium Vossius. * Olim quoque *dua*, pro *duo*, in neutro dixerunt. Sic Accius apud Cicer. Orat. 46. *Video sepulcra dua duorum corporum*. Quod quamvis, ut suo ævo vitiosum, damnet Quintilianus, i. 5. *duapondo* tamen junctim rectè dici ibidem ostendit. * Fallitur autem Johnsonus, qui p. 83. Plautum *ambo* fem. usum putat, pro *amba*, Rud. iv. 4, 7. sermo enim illic non ad feminas, sed ad viros dirigitur.

67. Despauterius & alii terminationes, sive syllabas finales, tertiæ recensent septuaginta & unam : Prisciano autem, qui quantitatis etiam prosodiace rationem habet, adeoque ex A S longa & A S brevi (utidemque in aliis) duas terminationes facit, numerus ultra octoginta excrevit. Cæterum vix operæ pretium est, aut has aut illas sigillatim enumerare : hinc tantum adnotare sufficiat : 1. Tertiam omnes aliarum declinationum terminationes, præter U M & U, in se continere, multasque præterea habere sibi peculiare, ut, C. L. N. &c. 2. Ex his multas esse factas literarum vel syllabarum reiectione : olim enim pro *lac*, *animal*, *ligo*, *vultur*, *trabs*, *ars*, &c. *lacte*, *animale*, *ligon*, *vulturis*, *trabes*, *artis*, &c. dicebant.

68. Ex his quinque rariores sunt, I. Y. C. D. T. ac I quidem & Y nominum duntaxat Græcorum : ut, *hydromeli*, *moly* : D Barbarorum : ut, *David*, *Bogud*. In C autem duo tantum sunt vocabula Latina, *lac* & *halec* ; in T tria, *caput*, *incipit* & *occiput*.

69. Genitivus interdum numero syllabarum nominativo par est : ut, *mare*, *-ris* ; *rupes*, *-pis* ; *navis*, *-vis* : plerumque unâ syllabâ longior ; ut, *sermo*, *-onis* : rarius duabus ; ut, *iter*, *itineris* ; *biceps*, *bicipitis* ; *supellex*, *supellectilis*.

70. Græca genitivum in *os* mittentia, sunt, 1. Quorum iste casus *d* assumpto crescit : ut, *Arcas*, *-adis*, vel *-ados* ; *Daphnis*, *-idis*, vel *-idos* ; *Aeneis*, *-eidis*, vel *-eidos*. 2. Quæ Græcè per *os* purè, i. e. præeunte vocali, declinantur : ut, *poësis*, *poëseos*, live *poësius*, *Tethys*, *Tethyos*. 3. Rarissime in aliis : ut, *Strymonos*, *Sphingos* ; à *Strynon*, *Sphinx*. Addit Ursinus, *onychos* ab *onyx* ; *Babylonos* à *Babylon*. *Panos* autem à *Pan*, ferè semper dicitur, ut distinguatur à Latina voce, *panis*, *-nis*. Hyginus tamen, Fab. 224. etiam de rusticorum Deo, *Panis* extulit. NOT. 1. Terminationem *os*, præcedente consonâ, ferè solis Poetis in usu esse. NOT. 2. Terminationem *is* etiam Poetis in hisce nominibus magis frequentari, præterquam in poematum nominibus, & in Patronymicis, quibus prosâ scribentes raro admodum utuntur. NOT. 3. Genitivum per *os* purè declinatum, tam Poetis quàm aliis, usitatiorem ac Latinum parissyllabum in *is* videri ; i. e. *poëseos*, vel *-ios*, potius quàm *poësis*, dici.

Tiphys,

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 59

Interdum in *ās* : ut, *Calisto*, *Calistūs*, the Name of a Nymph ⁷¹.

A & E.

24. Semper A mittit *atis*. Vertes E per *is* genitivo.

1. In A seu MA Græca sunt, & additā *tis* syllabā genitivum faciunt : ut, *Stemma*, *Stemmatīs*, *Pedigree* or *Lineage* ⁷².

2. In E finita mutant *e* in *is* : ut, *monile*, *monilīs*, a Collar, a Necklace.

I & Y.

25. Dant *itis* orta *meli*. Sed *yos* per Y clausa requirunt.

1. In I finientia plerumque indeclinabilia sunt: ut, *gummi*, *Gummi* ⁷³; *zingiberi* ⁷⁴, *Ginger*. Quædam tamen Græca, à *meli* (seu μέλι, i. e.

Tiphyos, *Tethyos*, *chelyos*, Poetis semper, aliis etiam frequentius quàm *Tiphyis*, *Tethyis*, *chelyis* usurpata putem. Tacitus tamen *Cotyis*, *Annal.* ii. 67, 3 & 4. & iii. 38, 4. utitur.

71. Vulgò addunt & genitivum Græcum, à nominibus propriis in E S, interdum in i terminari : ut, *Achilli*, *Virg. Geo.* iii. 91. & *Æn.* i. 30. *Oronti*, *Id. Æn.* i. 220. *Ulyssi*, *Id. Æn.* ii. 90. *Stat. Silv.* ii. 1, 118. *Pericli*, *Perf.* iv. 3. *Neocli*, *Nepos*, ii. 1. *Aristoteli*, *Ariobarzani*, *Iphicrati*, *Themistocli*, *Theophani*, *Cic. Attic.* xiii. 28. & *Ibid.* xiii. 2. *Orat.* c. 56. *Fam.* v. 12. & *Ibid.* ix. 1. *Empedocli*, *Euripidi*, *Hierocli*, *Gell.* iv. 11. vii. 16. & ix. 5. Item *Achillei*, *Horat. Car.* i. 15, 34. & *Epod.* xvii. 14. *Ulyssesi*, *Id. Car.* i. 6, 7. & *Epod.* xvii. 16. vel *Ulysses*, *Id. Epist.* i. 6, 63. & *Ep.* i. 7, 40, &c. pro *Achillis*, *Ulyssis*, *Periclis*, &c. Verum is genitivus in i Græcus non est, sed merè Latinus, atque ab antiquis nominativis in US vel EUS, quibus Latini olim utebantur, profectus. Vid. *Charis.* p. 107. *Priscian.* p. 706. *Voss. Anal.* ii. 9. *Dausq. Orthog.* Vol. i. p. 95. & Vol. ii. p. 22. *Ursin.* Tom. i. p. 206 & 221.

72. *Oxygala* cum Plinius neutro utatur, xxviii. 9. § 35. *oxygalæ* quoque in genitivo declinaturus fuisse videtur, ad imitationem sciz. Græcorum, quibus *ὀξυγάλα* neutrum est, & *ὀξυγάλακτος* facit, *Columellæ* tamen, *R. R.* ii. 8. *oxygala*, *oxygala*, in prima inflectitur.

73. *Sinapi* quoque vulgò indeclinabile statuunt; genitivum autem *sinapis*, à recto ejusdem terminationis deductum volunt. Verum *Charisius*, p. 83. *Sinapi*, inquit, per omnes casus similiter effertur, genitivo tantum S litera adjicitur, *hujus sinapis* : & ita *Celsus*, elegantissimus Latinitatis auctor, in genitivo *sinapis*, in nominativo autem *sinapi*, constanter utitur : lib. verò v. c. 18. § 12. habet *sinapis contriti*, quod à recto *sinapis* desecti vix potest : (malè enim, me judice, *Johnson* Addit. *Append.* p. 62. *sinapis* hic masculino adhibitum colligit, quod *Columellæ*, *R. R.* x. § 122. *Plauto*, *Pseud.* iii. 2, 28. aliisque qui eo fine utuntur, semper femininum est.) Idemque de *lacrymosa sinapi*, ap. *Seren.* xxxiii. 4. est existimandum. Huc adde quod Græcis *σίνηπι σίνηπι* declinetur; quam inflexionem ut Latini prorsus refugerent, nulla quod sciam analogia cogit.

74. Ita enim, aut *zingiberis*, illud rectius vocari, quàm cum vulgo, *zingiber*, aut *zingiber*, ostendit *Vossius*, *Vit. Serma.* i. 12.

i. e. *mel*) composita, faciunt genitivum in *itis* : ut, *hydromeli*, *hydromelitis*, Mead, or Water and Honey sod together; *oxymeli*, *oxymelitis*, Drink made of Vinegar and Honey 75.

2. Græca in Y faciunt *yos* : ut, *misy*, *misyos* 76, Vitriol; *moly*, *molyos*, a Herb of sovereign Vertue against Inchantments 77.

O.

26. Addito *nis* post O. Dat *inis* muliebres DO, GOque

Ordo velut *margo*, cum *cardine* *Apollo*, *Cupido*, *Turboque* non proprium : cupit his *homo*, *nemoque* jungi.

Unedo femineum tamen *onis* dat; *caro*, *carnis*.

Enis habent *Anio*, *Nerio*. Muliebria Græca *Us* capiunt patrio, reliquis o casibus optant.

More tamen Latio videas hæc flexa per *onis*.

Finita in O genitivum faciunt adjecta *nis* syllabâ : ut, *draco*, *dracōnis*, a Dragon; *Macedo*, *Macedonis*, a Macedonian.

Exc. I. In DO & GO feminina mutant O in *inis* : ut, *formido*, *formidinis*, Fear; *caligo*, *caliginis*, Darkness 78.

Item hæc masculini vel dubii generis, *ordo*, *margo*, *cardo* & *cupido*; *ordinis*, *marginis*, &c. Quibus adde *Apollo*, *Apollinis*, the God *Apollo*; *turbo*, *turbinis*, a Whirlwind, a Top or Sigg that Boys play with 79 : (at gladiatoris nomen *Turbo*, *Turbonis* facit

75. Vid. Plin. xxvi. 8. § 34. xxiv. 19. extr. xxv. 13. § 106. & alibi sæpius. Palladius minus probatus auctor, *oxymelle* in ablativo à recto *oxymel* (ut videtur) declinat, Nov. tit. 7. Idem tamen Aug. t. 13. *omphacomeli*, & Octob. 17. *omeli* indeclinabilia facit.

76. *Misy* inter indeclinabilia recenset Johnsonus, App. p. 18. At diserte ei genitivum *misyos* dat Plin. xxxiv. 11. § 27. item Celsus, v. 19. § 7, 8, 15, 27. & v. 20. init. & vi. 6. § 27. & eod. 18. § 2. Neque dubitem, quin usu ferente, alia in Y eodem pacto declinassent, *moly*, herbarum nomen; *napy*, i. e. sinapi Egyptium : item *Apy*, *Dory*, urbium nomina ; quæ vulgo Grammaticorum ἀκλίτα statuuntur.

77. *Sory* autem *sercos* Celsus declinat, vi. 9. Græcos nimirum imitatus, quibus est σῶρυ, σῶρεως. Vid. Galen. de simpl. medio facult. ix. 21 & 34.

78. Alia in DO vel GO, masc. generis, regulam secuta *onis* habent : *cu-*
do, *cuōnis*; *udo*, *uōnis*; *harpago*, *harpagonis*; *ligo*, *ligonis*.

79. Sanctius, p. 748. *turbinis* à *turben* deducit : & quidem illud Tibulli, i. 5, 3. Namque agor ut per plana citus sola verberare turben, ediderunt Ach. Statius, Scaliger & Passeratius, secuti auctoritatem Charisii, p. 117. At vide Broukhusium,

De Regul. Nom. Declinatione, CAP: II. 61

facit 80.) *homo, hominis*, a *Man*; *nemo, neminis*, no one 81.

✠ *Unedo* tamen, quamvis femininum videatur, *unedonis* facit, the Fruit of the Crab-tree, or the Tree itself.

Exc. 2. *Caro*, *Flesh*, facit *carnis* 82.

Exc. 3. *Anio* habet *Anienis* 83, the Name of a River; *Nerio*, *Nerienis*, the Wife of the God *Mars*.

Exc. 4. *Græca* in O *feminarum* propria genitivum in *us*, reliquos casus nominativo similes habent: ut, *Dido*, gen. *Didus*, dat. *Dido*, &c. 84. - Interdum tamen Latino more declinantur, *Dido*, *Didonis*, *Didoni*, &c. 85.

C. D. L.

27. *Is* subdunt C. D. L. sed *lac tis*, *his* sibi *mel*, *fel*.

In C. D & L. terminata, addito *is* genitivum formant: ut, *haleo*, *halæcis*, a kind of Pickle; *David*, *Davidis*, *Bogud*, *Bogudis*, viro-
rum nomina; *vestigal*, *vestigalis*, Custom or Toll; *exul*, *exulis*, a banished Person.

Exc. At *lac*, *Milk*, & interposito, *lactis*; *mel*, *Honey*; *fel*, *Gall*, l geminato, *mellis* & *fellis* faciunt.

N. Ad-

husium, qui *turbo*, ejusdem *Charisii*, p. 48. & *Servii* ad *Virg. Æn. vii. 378.* itemque omnium *MStorum* auctoritate restituit. Confer & *Vossium*, *Anal. i. 35.* & de vit. *Serm. i. 26.*

80. Vid. *Horat. Sat. ii. 3, 310.* & *Charif. loc. cit.*

81. *Tendo*, *tendōnis* & *tendinis* facit: at prius magis analogum *Vossius* ait. *Primus* autem (eodem teste) hanc vocem effinxit *Theod. Gaza*, ad instar *Græci* *τένων*; quo uti maluit *Cor. Celsus*: *Cæl. Aurelianus* nervos eos majores *tenontas* appellat. de morb. acut. iii. 3 & 6. & de morb. chron. i. 4. * *Despauterius* & alii frustra *inis* habentibus addunt *virgo*, tanquam vocem communis generis. Ea enim quamvis *Ecclesiasticis* *Scriptoribus* de viro interdum dicatur, nusquam tamen, vel sic quidem, adjectivo virili appositum legitur.

82. Ab antiquo nominativo *carnis*, quo & *Livius* utitur, xxxvii. 3.

83. Sic *Anienis*, *Ovid. Met. xiv. 329.* *Amenem*, *Virg. vii. 683.* aliter enim dicebant *Anien*, quo usus *Stat. Sylv. i. 3, 20.* & i. 5, 25. & ante eum *Caro*, ap. *Priscian. p. 684.* Ab *Anio* autem, quo *Horat.* utitur, *Car. i. 7, 13.* *Anionis* declinavit *Ennius*, teste *Servio* ad *Virg. loc. cit.* item (in meo codice, *Amst. 1671.*) *Frontinus* de *Aquæduct. p. 222* & 223. * *Nerienem* porro habet *Plaut. Truc. ii. 6, 34.* à recto *Nerienes*, ap. *Varron. in Sat. Menipp.* De hac autem voce fusè differtantem vide *Gell. xiii. 22.*

84. Eandem formam sequuntur, *Alecto*, *Clotho*, *Calisto*, *Calypso*, *Clio*, *Erato*, *Io*, *Ino*, *Manto*, *Sappho*, *Theano*, & id genus pauca alia. *Juno* autem, quia merè *Latinum* est, *Junonis* tantum facit.

85. Hâc ratione declinandi usum *Cæsarem* notat *Quintilianus*, i, 10, qui tamen *Græcam* consuetudinem præfert. Olim etiam *Græco* more per *ais* & *oi* inflectebant, *Didois*, *Didoi*, & in accus. nonnunquam *Didon*. V. *Voss. Anal. ii. 9, 10.* & *Ursin. p. 209.* qui in dativo, *Didoni*, abl. *Didone*, solum dicendum præcipere videntur. *Hyginus* tamen, ex *Io*, *Fab. 149* & 155. dixit,

N.

28. Additur *is* post N. Tamen *on* quandoque dat *ontis*.
Donat *inis* neutrum, *pecten*, *flamen*, *cano* natum.

Nomina in N genitivum faciunt addendo *is* : ut, *Titan*, *Titānis*, the Brother of Saturn, the Sun; *splen*, *splenis*, the Milt; *delphin*, *delphinis*, a Dolphin; *canon*, *cānonis*, a Rule; *Phorcyn*, *Phorcynis*, the Father of the Gorgons.

Exc. 1. Quædam Græca in ON habent *ontis* : ut, *chamaleon*, *chamaleontis*, a Beast that is thought to live on Air only; *Laomedon*, *Laomedontis*, a King of Troy ⁸⁶.

Exc. 2. Neutra in EN genitivum formant in *inis* : ut, *flumen*, *fluminis*, a River : item *flamen*, sive neutrum, pro *flatu*, a Blast of Wind; sive masculinum, pro *sacerdote*, a Priest, *flaminis* facit. Sic etiam, *pecten*, *pectinis*, a Comb; & composita à verbo *cano* : ut, *tibicen*, *tibicinis*, a Piper; *tubicen*, *tubicinis*, a Trumpeter, masculina.

R.

29. R capit *is*. *Far ris*, *Lar tis* proprium maris; *bepar*

Hepatos efficiet. *Cris* mobile *cer* dat. At *imber* *Bris* petit & *menes*, simul *Insuber* : adde *saluber*, Et *celeber*. Per *tris* *ter* formes omne Latinum, Et *pater* & *mater* Danaûm. Dat *eris* *later*, & *cor Cordis*, *iter* *tineris* : *Jovis* optat *Juppiter* usque. *Robur oris*, *jecur* atque *femur* tibi præbet *eburque*.

Nomina

⁸⁶. Sic *Automedon*, *Acheron*, *Bellerophon*, *bison*, *Charon*, *Demophoon*, *horizon*, *Laocoon*, *Phaethon*, *Phlegeton*, *Polysperchon*, *Scazon*, *Thermodon*, *Timolson*, *Ucallegon*, *Xenophon*, &c. Multa verò plura *onis* habent; vel penultimâ brevi : ut, *Atteon*, *aëdon*, *Aëson*, *Agamemnon*, *alcyon*, *Amazon*, *Amphion*, *Amythaon*, *antichthon*, *Anthedon*, *Arion*, *Auson*, *autochthon*, *Chaon*, *Ticon*, *daemon*, *Erisichthon*, *gnomou*, *Hyperion*, *Jason*, *icon*, *Ixion*, *Lycaon*, *Lacedamon*, *Lycophron*, *Machaon*, *Memnon*, *Palemon*, *Paon*, *Sarpedon*, *findon*. *Strymon*, &c. vel longâ : ut, *Ammon*, *Amydon*, *Ancon*, *Babylon*, *Bion*, *Caulon*, *Chiron*, *Cimon*, *Citharon*, *Colophon*, *Conon*, *Cromyon*, *Cydon*, *Damon*, *daphnon*, *Dion*, *Dolon*, *Emathion*, *Helicon*, *Lacon*, *Ladon*, *Marathon*, *Nasamon*, *Peteon*, *platanon*, *Porphyryon*, *Sicyon*, *Sidon*, *Siron*, *Solon*, *Timon*, *Triton*, *trigon*, &c. vel variâ, ut *Aegeon*, *Orion*. &c. Legitur & genitivus *Ctesiphontis* & *Ctesiphonis*, ille à *Ctesiphon*, hic à *Ctesipho* : Sic *Demiphonis*, *Critonis*, *Simonis*, apud Terentium, à *Demipho*, *Crito*, *Simo* : & *Agamemno*, ap. Statium Achill. i. 553. aliis *Agamemnon*. Olim & *dracon*, *dracontis*; *leon*, *leontis*, more Græco inflexa,

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 63

Nomina in R genitivum formant adjecto is: ut, *par, paris, equal; anser, anseris, a Goose; dolor, doloris, Grief; Gadir, Gadiris, Cadiz, the Name of an Island and Town in Spain; guttur, gutturis, the Throat; martyr, martyris, a Witness or Martyr.*

Exc. 1. *Far gemino r facit farris, all kind of Corn; Lar, viri nomen, Lartis* 87. [At pro deo domus præsides, an Household God, or the House, *laris* habet.] *hepar, hepatis vel hepatos, vox Græca, the Liver.*

Exc. 2. Tria adjectiva in CER, e amisso, *cris* formant: *acer, acris, sharp; alacer, alacris, cheerful; volucer, volucris, swift* 88.

Exc. 3. Similiter quædam in BER, *bris* faciunt, viz. *imber, imbris, a Shower, September, October, November, December, mensium nomina* 89; *Insuber, one of the Insubres, a people about Milan: item adjectiva saluber, wholesome; celeber, famous* 90.

Exc. 4. Eodem pacto nomina Latina in TER, e in genitivo perdunt: ut, *uter, utris, a Bottle; accipiter, accipitris, a Hawk. Item duo Græca, pater, patris* 91; *mater, matris* 92. Cætera in TER Græca, e retento, *eris* habent: ut, *aër, aëris, the Air; ather, atheris, the Sky; crater, cratêris, a Cup. Later etiam, quamvis vox Latina, a Tyle, lateris* facit.

Exc. 5. Tria nomina paulò longius à regula desectunt: *cor* quod *cordis, the Heart; iter* quod *itineris, a Journey* 93; *Jupiter* quod *Jovis* 94 facit.

Exc.

87. Servio ad Virg. Æn. vi. 842. itemque Aufonio in Technopege. *Lars* appellatur; *Lar* tamen agnoscunt Charisius, p. 110. & Priscianus, p. 645, *Lar* pro deo familiari, genitivo *Laris*, pro prænominis Tolumnii, sicut Porcennæ, *Lartis* facere disertè tradentes. *Lar* etiam apud Livium, iv. 58. in veteribus libris scriptum testatur Sigonius; & ita apud Cicer. Philipp. ix. 2. ex optimis tam cuspis quam ex aratis codicibus magnus Grævius restituit, quamvis à Grutero aliisque hic *Lartes*, illic, & à plerisque quidem, *Lars* editum sit.

88. Addunt nonnulli *mediocer*: quod nusquam jam invenitur, sed, ut supra monuimus, *mediocris*.

89. Despauterius Priscianum secutus, hæc ab *imber* vult esse composita. Rectius verò Cl. Vossius, cui *ber* paret con tantum, sive productio vocis videtur, ut in *saluber* à *salus*, *tuber* à *tumeo*, *Mulciber* à *mulco*.

90. Alia in *ber, beris*, faciunt; *uber, uberis; suber, suberis; Mulciber, Mulciberis, & Mulciberi; Iber, Iberis & Iberi, &c.* Vid. supra Reg. 16. n. 37 & 42.

91. Sic composita ejus Latina, *Marspiter, Diespiter, semipater*. At planè Græca sunt secundæ declinationis: ut, *Antipater, Sosipater*.

92. *Linter, lintris*, Græcæ etiam originis facit post Priscianum Despauterius: sed potior Vossii sententia, cui vox merè Latina statuitur.

93. Quia olim dicebant *itiner*, quo usus Plautus, Merc. v. 2, 72. Contra *iteris* ab *iter* habet Nævius, ap. Nonium.

94. Ab antiquo nominativo *Jovis*, quo non solum Ennius, & Cæcilius & Accius, ap. Priscianum, p. 695. sed etiam Hyginus, Fabb. 53 & 54. sunt usi. Apulei

Exc. 6. Quatuor denique in UR terminata, u in o mutato, oris habent: *robur*, *roboris*, a kind of hard Oak, Strength; *jecur*, *jecoris* 95, the Liver; *femur*, *femoris*, the Thigh; *ebur*, *eboris*, Ivory.

A S.

30. Postulat A S *atis*. Sed *mas maris*, *as* dabit *assis*. Hoc *vas vasis* habet, *vas* hic *vadis*. *Antis* habento Mascula Græca: volunt per *adis* muliebria poni; *Arcas* item: sed *atis* capiunt neutralia Græca.

Nomen in A S genitivum mittit in *atis* penultimâ longâ: ut, *atas*, *atatis*, Age; *Macenas*, *Macenatis*, viri nomen 96.

Exc. 1. *Mas* facit *maris*, a Male; *as*, *assis*, a piece of Money, or any thing that may be divided into twelve parts; *vas*, neutrum, *vasis*, a Vessel; *vas*, masculinum, *vadis*, a Surety.

Exc. 2. Nomina Græca, pro vario ipsorum genere, varium genitivum accipiunt. Nam

1. Masculina habent *antis*: ut, *gigas*, *gigantis*, a Giant; *Pallas*, *Pallantis*, viri proprium.

2. Feminina *adis*: ut, *lampas*, *lampadis*, a Lamp; *Pallas*, *Palladis*, the Goddess Pallas, or Minerva. Item *Arcas*, *Arcadis*, the Name of a Man, or an Arcadian 97.

3. Neutra faciunt *atis* penultimâ brevi: ut, *artocreas*, *artocreatis*, a Pie, or paste of Flesh; *buceras*, *buceratis*, the Herb Fenugreek 98.

E S.

31. E S mutabis in *is*. *Mansues*, *locuplesque*, *quiesque*, *Etis* amant: junges *Cres* & dissyllaba Græca: *Is* proprium sed sæpè tenet. Per *etis teges* exit, Et *seges*, *interpretes*, *præpes*, *pariesque*, *abiesque*; *Indiges*, atque *aries*, *perpes*, *teres* ac *hebes*, addo.

In

Apuleii quoque est, Met. iv. p. 137. *Quem tremat ipse Jovis quo numina terribantur*. *Jupitris* autem pro *Jovis*, & *Jupitre*, pro *Jove*, in antiquioribus ejusdem Hygini Editt. Astron. ii. 4 & 13. & alibi, se reperisse testatur Tho. Munckerus.

95. Legitur etiam *jecinoris* vel *jocinoris*, ab exoleto nominativo *jecinus* vel *jocinus*.

96. Una vox Latina *atis* facit penultimâ brevi, *anas*, *anatis*.

97. His addit Despaüterius, *Ceras*, *Ceradis*, loci cujusdam neutr. gen. nomen. At vid. supra, cap. i. reg. 28. n. 10.

98. * *Melas*,

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 65

In ES finita mutant es in is : ut, *nubes, nubis, a Cloud ; rupes, rupis, a Rock.*

Exc. 1. Tria nomina Latina habent *etis*, penultimâ longâ : *mansues, mansuetis, gentle, tame* 99 ; *locuples, locupletis, rich ; quies, quietis, Rest* : item ejus compositum, *inquies, restless*. *Requies* autem genitivo *requietis* in tertia, vel *requiei* in quinta facit 100.

¶ *Etis* etiâ penultimâ longâ habent multa nomina Græca : unum monosyllabum, *Cres, Cretis, a Cretian* ; reliqua ferè dissyllaba : ut, *magnes, magnetis, a Load-stone ; tapes, tapetis, Tapestry*. Sic *Crates, Mendes, Laches*, virorum nomina. Ex his autem quædam *etis*, vel *is* faciunt : ut, *Chremes, Chremetis, vel Chremis ; Dares, Daretis, vel Daris ; Thales, Thaletis, vel Thalís* : sed *etis* usitatus est 2.

Exc. 2. *Etis* penultimâ brevi habent nomina sequentiâ : *tæges, a Mat or Coverlet ; seges, growing Corn ; interpret, an Interpreter ; prapes, swift-wing'd ; paries, a Wall ; abies, a Fir-tree ; Indiges, a God made of a Man, a home-made God ; aries, a Ram ; perpes, perpetual ; teres, round and long ; hebes, dull.*

E

32. Cæ-

98. * *Melas* tam morbi genus, ap. Celsum, v. 28. § 19. quàm fluvii nomen, ap. Livium, xxxvi. 12. & xxxviii. 40. *Melanis* vel *Melanos* facit, à Græca voce μέλας, μέλαν, i. e. *niger*. Item ejus composita *epimelas*, & *mesomelas*, gemmarum nomina, ap. Plin. xxvii. 10. § 58. extr. & ibid. § 63. extr.

99. *Mansues* rarum est, pro quo *mansuetus* usitate dicitur. Varro autem, ap. Nonium, & (qui obsoletis delectatur) Apuleius, Met. xi. p. 369. *mansues, mansuis*, declinant.

100. Sic, *requietis* intervalla, Cic. Fin. i. 15. *requie mora*, Sallust. Hist. Fragm. i. 20. pro *requiei* : sic, *requietem* corporibus asserre ; Cic. Fin. v. 19. *peto requiem* spatioque furori, Virg. Æn. iv. 433. *anxiferas curas requiete relaxas*, Cic. Div. i. 13. *Quod caret alternâ requie durabile non est*, Ovid. Heroid. iv. 89. Olim etiam & simplex *quies* in quinta declinabant ; teste Prisciano, p. 703. qui & ex Afranio, potitur *quie*, & ex Nævio, somno operiuntur & suavi *quie*, exempli loco nobis adfert.

1. Sic Terenti And. i. 5, 13. *Chremetis* affinitatem effugere, Ibid. ii. 2, 31. *Puerum conveni Chremis*. Ac similiter accus. *Chremetem*, Ibid. iii. 3, 1. & *Chremem*, Eun. iv. 4, 56. Sic accus. *Dareta*, ap. Virg. Æn. v. 460, 463 & 476. & *Daren*, Ibid. v. 456. quod tertiæ Servius, primæ autem Vossius, Anal. ii. 3. declinationis facit. Sic *Philolaches, Philolachetis & Philolachis ; Philolacheti & Philolachi ; Philolachetem & Philolachem ; Philolachete & Philolache*, Plautus in Mostell. promiscuè utitur : itemque in prima, Ibid. ii. 1, 27. *Philolache*. Sic Juvenal. xiii. 184. *Thaletis*, Cic. Div. i. 4. *Thalem*, & Div. ii. 27. & de Orat. iii. 34. *Thaben*, & Nat. Deor. i. 3. *Thale*. Sic *Eutyches, Eutycheis & Eutychis*, ap. Ecclesiasticos Scriptores.

2. Alia in ES Græca, trium aut plurium Syllabarum, regulam ferè sequuntur : ut, *Aristoteles, Alcibiades, Demosthenes, Pericles, Palamodes, Socrates, Themistocles, &c.*

32. Cætera masculei generis, communis, & omnis, ES per *itis*, non dicta, *tudes* cum *mergite*, mutant: At *verres verris*, *vates vatis* capit. Ortum A *sedeo* dat *idis*. *Merces* volet *edis* & *hæres*. *Pesque pedis*, *Cererisque Ceres*, *bes beffis* habebit.

Exc. 3. Reliqua nomina, sive masculini, sive communis, seu denique omnis generis, prius non memorata, mutant ES in *itis* in genitivo penultimâ brevi: masculina; ut, *eques*, a *Horseman*; *palmes*, a *Pine-branch*: communia; ut, *miles*, a *Soldier*; *antistes*, a *High-priest*, a *Prelate*: omnis generis, sive adjectiva; ut, *ales*, *swift*; *dives*, *rich*; *sempes*, *safe*: *equitis*, *palmitis*, &c.

Item, *tudes*, *tuditis*, vel *tudis* 3, a *Hammer*, de cujus genere nondum satis constat: *merges*, *mergitis*, a *Hand full of Corn*, quod femininum potius est quàm masculinum.

✱ At *verres*, a *Boar-pig*, masculinum, habet *verris*; *vates*, a *Prophet* or *Poet*, commune, *vatis* facit, juxta regulam principalem.

Exc. 4. A regula denique abeunt, sed diverso modo, 1. Composita à verbo *sedeo*, quæ *idis* faciunt penultimâ brevi: ut, *præses*, *præsidis*, a *Præfident*, a *chief Ruler*; *obses*, *obsidis*, a *Hostage*. 2. Duo quæ *edis* habent penultimâ longâ: *merces*, *mercedis*, a *Reward*; *hæres*, *hæredis*, a *Heir*. 3. *Pes*, quod facit *pedis* penultimâ brevi; & ejus composita, *quadrupes*, *quadrupedis*, *four-footed*; *sonipes*, *sonipedis*, a *Courser*, a *Horse that prances* or *makes a Noise with his Feet*, &c. 4. *Ceres*, the Goddess of Corn, quod *Cereris*; *bes*, two thirds of a pound, or eight Ounces, quod *beffis* habet.

IS.

33. IS similem gignit patrium. *Cassisque*, *lapisque*, Atque *capis*, *promulsis*, *idis*, cum *cuspidē* donant. *Sanguis inis*; *pulvis* dat *eris*, *vomis*, *cinis*, & quæ Sæpè tenent primam *cucumis* cum *pubere* legem. *Dis*, *lis* atque *Quiris*, *Samnis* formantur in *itis*. *Glis gliris*. *Semis* manet, aut *semisissis* adoptat.

Nomen in *is* habet genitivum similem nominativo: ut, *auris*, *auris*, the Ear; *ovis*, *ovis*, a Sheep.

Exc

3. *Tuditēs* nominat Festus malleos à tundendo dictos, unde & cuidam cognomen Tuditano fuit: hinc etiam *tuditantia corpora* dixit Lucretius, ii. 1143. At vid. supra, cap. i. reg. 29. n. 20.

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 67

Exc. 1. Hæc nomina Latina idis faciunt penultimâ correptâ : *cassis*, *cassidis*, an *Helmet* 4 ; *lapis*, *lapidis*, a *Stone*. Sic *capis*, a kind of pot used in Sacrifice ; *promulsis*, a pleasant kind of Drink tempered with new Wine, *Metheglin* ; *cuspis*, the point of a Spear 5.

Exc. 2. *Sanguis sanguinis* facit 6, *Blood*.

Exc. 3. Tria habent *eris* e brevi 7 : *pulvis*, *Dust* ; *cinis*, *Ashes* ; *vomis*, a *plow-share*. At *pubis*, five *pubes* 8, one that is marriageable, *pubis* habet in genitivo, sed sæpius *puberis* : sic ejus compositum, *impubis*, vel *impubes*, one under Age, *impubis*, & usitatus *impuberis* facit 9. Item, *cucumis*, a *Cucumber*, *cucumis*, & sæpius *cucumeris* 10.

E 2

Exc.

4. *Cassis*, *cassidis*, masc. gen. pro *reti* in nominativo vix reperitur.

5. Addunt Deixius noster & alii, *promuscis*, *promuscidis*. Sed in melioribus exemplaribus Plinii, apud quem solum ea vox habetur, viii. 7. *proboscidem* non *promuscidem*, legimus. Est autem *proboscis* vox Græca, ad reg. seq. pertinens.

6. Ab antiquo nominativo *sanguen*, de quo cap. i. reg. 23. n. 94. Huc refertur & *pollis*, quod in nominativo vix usitatum ostendimus, cap. i. reg. 30. n. 32. *Pollinem* quidem in accus. habet Cato R. R. 56. & Plin. xviii. 9. xix. 5. & xxii. 25. At hoc à recto *pollinis* fortè deductum, aut, quod magis placet, *pollen* illis masculinum fuerit, ut, *pecten*, *lien* : neque enim propterea cum Vossio, Anal. i. 29. *pollis* potius quàm *pollen* dicendum, ob ea quæ supra dicta sunt, existimârim.

7. Nempe, quia olim dicebant *pulver*, *ciner*. *Vomer* autem & *vomis* optimis auctoribus promiscuè adhibetur : illo enim non tantum Lucretius, i. 315. sed Virgil. etiam, Geo. i. 46. Tibull. i. 11, 49. Ovid. Fast. iv. 927. Pont. ii. 7, 43. Remed. 172. Lucan. iii. 192. Colum. ii. 4. & vi. 15. Plin. xviii. 19. extr. hoc verò non solum Cato, R. R. c. 135. sed & Virg. Geo. i. 162. Colum. ii. 2. & ii. 14. utuntur.

8. *Pubis* Cæsar, quàm *pubes*, adjectivè dicere maluit, teste Prisciano, p. 707, & in recto etiam *impubis* utitur Plinius, xxiii. 7. § 64. extr. *Pubes* tamen prætulit Probus : & ita *pubes* C. Nepos, x. 4. & Cic. pro Rabir. 11. & *impubes*, Ovid. Fast. ii. 239. recepère : nec aliter ferè Jurisconsulti loquuntur. *Puber* verò, & *impuer*, antiquorum, jamdudum exolevisse, nec nisi apud Grammaticos tantum reperiri notant Vossius, Anal. i. 36. & Ursinus, Tom. i. p. 173.

9. Ut *pubis* & *impubis* (five *pubes* & *impubes* mavis) de personis dicta longè frequentius *puberis* & *impueris* declinantur : ita rebus aliis *μεταφορικῶς* adjuncta sæpius *pubis* & *impubis* inflexa videntur. Sic Ovid. Met. iii. 422. *impubes* *genas* ; & Met. ix. 416. *impubibus* *annis*, & Virg. Æn. vii. 382. *impubes* *manus*, & Æn. ix. 751. *impubes* *malas*, & Val. Flacc. vi. 695. *impubem* *juventam* ; & Horat. Epod. v. 13. *impube* *corpus* ; & Sil. Ital. ii. 111. *impubem* *malas*. Iidem tamen, Horat. Car. ii. 9, 15. *impubem* *Troïlon*. & Virg. Æn. v. 546. *impubis* *luli* : At Æn. xii. 413. *puberibus* *foliis*, habent.

10. Non possum assentiri Servio ad Virg. Geo. iv. 122. ejusque sententiam probanti Vossio, Anal. i. 26. qui aiunt, *cucumeris* *neotericis* tantum in usu esse ;

68 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

Exc. 4. Quatuor *itis* accipiunt penultimâ longâ : *Dis, ditis, richis*, or the God of Riches; *lis, litis, Strife*; *Quiris, Quiritis*, a Roman; *Samnis, Samnitis*, a Samnite.

Exc. 5. *Glis*, a *Stat*, *gliris* facit ¹¹. *Semis*, the half of any thing, vel neutrum est, & indeclinabile; vel masculinum, & *semissis* in genitivo habet ¹².

34. Ex

at secundum idoneos auctores cucumis, cucumi, &c. declinari. Nam, ut demum neotericorum nomine signari Plinium, (quod Vossius innuit,) vel etiam Columellam; quorum prior promiscuè *cucumis* aut *cucumeris*, posterior ferè semper *cucumeris* utitur: certè in hunc numerum referri nequit Varro, qui R. R. i. 2. *cucumerem anguinum* nominat; aut Celsus, qui passim *cucumeris*, nusquam (quod sciam) *cucumis* in genitivo adhibuit. In plurali autem *cucumeres*, nunquam *cucumes*, usitatum reperio: etsi nominativus sing. *cucumer* nemini Scriptorum in usu sit.

¹¹. *Glis glissis* & *glis glitis* barbara esse supra notavimus ad cap. i. reg. 30. n. 28.

¹². *Semis*, ut docet Festus, est à Græcò *μῆισυ*, non per metathesin literarum, ut Johnsonus voluit, App. p. 55. sed per Apocopen ultimæ, atque s in aspirationis locum substitutâ, ut *septem* pro *ἐπτά*, *sylva* pro *ὕλη*. Naturâ igitur adjectivum, sed ad morem multorum aliorum usu intercedente in substantivum neutri generis transiit, simili modo quo *aquum, bonum, verum*, pro *equitatis, bonitate, veritate*, aut, quod propius ad rem accedit, *medium* & *dimidium*, pro *medietate*, in neutro posita accipiuntur. Diversum ab hoc, licet idem voce, *semis* masculini generis videtur: id enim primum *semissis*, ex *semis*, generatim & indistinctè *dimidium* significante, & *as* sive *assis* conflatum, post ad compendium pronuntiandi *semis*, pro *semissis*, i. e. *dimidium assis*; ut, *bes*, pro *duessis*, *dues*, i. e. *dua assistertia partes*, dictum. [Confer Voss. Anal. i. 29. & ii. 8. præcipuè verò Gronov. de pec. vet. i. 3. p. 15. & iv. 17. p. 382.] Postquam verò non ad rem pecuniariam modò, sed ad alias res quascunque per partes divisibiles significandas, *as* sive *assis* adhibitum est, tum quoque *semis*, sive *semissis*, ab eo compositum, generaliore hoc sensu accipi, atque cum priore illo *semis* non voce tantum, sed & significatione etiam congruere cœpit. His demum rationibus, licet ipsis Latinæ linguæ auctoribus haud observatis, effectum arbitror, ut *semis*, pro *dimidio assis*, semper masculinum, & casibus variatum; absolute autem, pro rei cujuscunque *medietate*, interdum neutrum, & invariabile; interdum masculinum, & *semissis, semissi*, &c. declinatum, inveniamus. Rem verò, quoniam eam & ex utraque parte controversam video, exemplis nonnullis firmare visum est. Et primum, ut *semissem* & *semisses*, apud auctores passim occurrentia omitam, quæ masculina quidem esse, sed à nominativo *semissis* inflexa volunt; Labeo (contrà quàm docet Johnsonus loc. cit.) eo in genere & recto, *semis* disertè extulit, l. 9. ff. de vulg. & pupill. substit. Ut *semis* apud te maneat, alterius *semissis* pro his partibus inter heredes paternos divisi fiat. Et Africanus ibid. l. 35. Si per bonorum possessionem *semis* ei ablatum sit. Et ita aliis in locis Jureconsulti. Item Volusius Marcianus de *asse*, p. m. 390. In *semisse* sunt uncia sex, sextantes tres, quadrantes duo, triens & sextans, quincunx & uncia: deest *assi* alter *semis*. Ad alterum quod attinet: *semis* neutro & indeclinabili utuntur, Cato R. R. 18. Foramina longa pedes tres *semis*, & exscalpta &

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 69

34. Ex Græcis pars sumit eos vel ios genitivo :
 Pars adsciscit *idis* vel *idos* : nonnulla sed *idis* :
 Pars *inis*, pars *entis* habet : *Charis* at *Charitis* vult.

Nomina Græca in *is* variis modis formant genitivum.

1. Multa genitivum faciunt in *eas*, vel interdum *ios* : ut, *hæresis*, *hæreseos*, vel *hæresios*, a *Heresu*; *metropolis*, *metropoleos*, vel *metropolis*, a capital *City* ¹³. Sæpè etiam genitivum Latino more nominativo similem habent, *hæresis*, *metropolis*.

2. Plurima habent *idis* vel *idos* penultimâ brevi : ut, *Iaspis*, *Iaspidis*, vel *Iaspidos*, a *Jasper-stone* ¹⁴; *Paris*, *Paridis*, viri proprium; *Themis*, *Themidis*, the Goddess of Justice.

E 3

3. Tria

gitos sex. Ab solo foramen primum pede uno semis. Celsus, v. 18. § II. Quod habet cera P. iii. panacis P. semis --- plumbi combusti P. i. & semis. Vitruv. v. 6. extr. Longitudo foraminum trium & semis. Palladius, Jan. t. 10. Latitudine pedum duorum & semis. Et ita alibi sæpius hi auctores. Sic etiam Columella, v. 1. Pars dimidia [efficit] pedes quatuordecim millia & quadringentos, hoc est, semis. Et Valentinianus & Martianus Imp. l. 10. Cod. de metat. & epidem. Duas semis domos suas immunes habeant. Et mox. Unam semis domum suam habeant nullis hospitii prægravatam. Et Jul. Frontinus de Aquæduct. Romæ, lib. 1. p. m. 223. Ductus ejus habet longitudinem à capite ad urbem passuum LX. millium DCCX. & semis, rivo subterraneo passuum LIV. millium CCLXVII. semis. Ut frustra sint Vossius, eumque secuti Methodi auctor & Annotatores Oxonienses, qui veteres non nisi in recto semis usurpasse, nec quenquam vulgato Bibliorum interprete antiquiorem sic locutum existimant. Vid. & Johnf. App. p. 55 & 118. & Addit. p. 30. Hanc rem, utpote in se perobscuram, & Grammaticorum libris multum vexatam, fusiore hîc explicatione dignam putavimus.

13. Talia ferè sunt, 1. A Græca voce *polis*, i. e. *urbs* composita; ut, *Constantinopolis*, *Hadrianopolis*, *Hierapolis*, *Heliopolis*, &c. urbium; *Tripolis*, *Pentapolis*, *Decapolis*, &c. regionum à numero urbium appellatarum nomina. 2. Appellativa in *sis* exeuntia; ut, *basis*, *eclipsis*, *ellipsis*, *genesis*, *hypocrisis*, *metamorphosis*, *paralysis*, *paranesis*, *phrenesis*, *phthisis*, *synopsis*, *synaxis*, *syntaxis*, &c. Sic *Aphæresis*, *Antithesis*, *Antiphrasis*, *Catachresis*, *Dialysis*, *Ectasis*, *Ecthlipsis*, *Metalepsis*, *Prolepsis*, *Syllepsis*, *Synæresis*, &c. Figurarum nomina Grammaticis & Rhetoricis celebrata. At *paropsis*, *probosis*, *absis*, *-idis* habent.

14. *Idis* in genitivo plerumque habent alia à præcedentibus nomina, 1. Multa appellativa; ut, *agis*, *pixis*, *aspis*, *tyrannis*, *cenchris* (pro ave) *coronis*, *pyramis*, &c. 2. Pleraque propria; ut, *Eupolis*, *Daphnis*, *Paris*, *Chrysis*. *Lais*, *Thais*, *Phyllis*, *Amaryllis*, &c. 3. Omnia patronymica, poematum nomina, & gentilia feminina : ut, *Eolis*, *Inachis*, *Nereis*, *Atlantis*; *Aneis*, *Achilleis*, *Thebais*, *Theseis*; *Amonis*, *Sicelis*, *Libythis*, *Atthis*, &c. Sed primi & secundi generis nomina sæpius per *idis*, tertii vero per *idos*, ut alibi diximus, longè frequentius efferuntur. * NOT. Ex his quædam genitivum interdum nominativo similem facere; ut, *Adonis*, *Adonidis*, vel *Adonis*. Sic *Ibis*, *Iris*, *Ifis*, *Maotis*, *Osiris*, *Phalaris*, *Serapis*, *Themis*. *Nemesis* solum *Nemesis*, *Syrtis* sæpius *Syrtis* habere videtur : *Tiberis*, *Tiberis*; at contractum *Tibris*, *Tibridis* facit. *Tigris*, pro fluvio, sæpius *Tigris*; pro animali, semper *tigridis*; pluraliter vero *tigres* frequentius declinatur.

70 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

3. Tria capiunt *idis* penultimâ longâ, *Psophis*, *Psophidis*, nomen urbis, *Crenis*, *Crenidis*; *Nesis*, *Nesidis*, insularum nomina.

4. Pauca *inis* penultimâ itidem longâ: ut, *Eleusis*, *Eleusinis*; *Salamis*, *Salaminis*, urbium nomina ¹⁵.

5. Pauca habent *entis*: ut, *Simois*, *Simoëntis*, fluvii nomen; *Pyrois*, *Pyroëntis*, one of the Horses of the Sun; *Opoeis*, *Opoëntis*, contractè, *Opus*, *Opuntis* ¹⁶, urbis nomen.

6. Postremò, unum nomen accipit *itis* penultimâ brevi; *Charis*, *Charitis*, one of the Charites, or three Graces.

O S.

35. OS *ti* interponit. *Glos*, *mos*, *flos*, *ros* facit *oris*.

Quod dat & *or*, servat quod ab *or* venit: *offis* *os* optat;

Os *oris*; *custos* *custodis*, *bos* *bovis*. *Ois*

Thos, *Minos* & *Tros* capiunt, quibus additur *heros*.

Nomen in OS facit genitivum interponendo syllabam *ti* inter *o* & *s*: ut, *sacerdos*, *sacerdotis*, a *Priest*; *nepos*, *nepotis*, a *Grandchild*.

Exc. 1. Quinque genitivum in *oris* faciunt penultimâ longâ: *glos*, *gloris*, the Husband's Sister, or Brother's Wife ¹⁷; *mos*, *moris*, Use or Custom; *flos*, *floris*, a Flower; *ros*, *roris*, Dew; *os*, *oris*, the Mouth. *Oris* etiam habent quæ aliter & sæpius in *or* desinunt: ut, *honos*, vel *honor*, *honoris*, Honour; *labos*, vel *labor*, *laboris*, Labour. At *arbos*, vel *arbor*, *arboris* facit penultimâ brevi.

Exc. 2. Tria peculiarem habent genitivum: *os*, *offis*, a Bone; *custos*, *custodis*, a Keeper; *bos*, *bovis*, an Ox or Cow.

Exc. 3. Quatuor Græca nomina faciunt *ois*: *thos*, *thois*, a kind of Wolf; *Minos*, *Minois*, a King of Crete ¹⁸; *Tros*, *Trois*, a Trojan; *heros*, *herois*, a Heroe, or great Man ¹⁹.

U S.

¹⁵. Quia nimirum aliter in IN exeunt, *Eleusin*, *Salamin*. *Atys*, adolescens Phrygius à Cybele adamatus, *Atyos*; & *Attis*, *Attidis*, vel *-idos*; & *Attin*, vel *Arthin*, *Attinis* seu *-thinis*, declinatum invenitur.

¹⁶. Vid. reg. mox seq. 37.

¹⁷. Ita Charisius, p. 27. & Priscianus, p. 710. inflectunt; quidam verò *glos*, *gloris*: at tutius ejus obliquis omnino abstineri monet Vossius.

¹⁸. Sallustius tamen *Minapis* dixit, teste Prisciano, p. 710. à nominativo *Mino*.

¹⁹. Reliqua Græca, excepto *bos*, regulam sequuntur; *rhinoceros*, *monoceros*; *rhinocerotis*, &c. Sic *Eros*, *Anteros*, *Phileros*, *Chryseros*, virorum propria, *agoceros* quoque *agocerotis* facit [Vid. Lucret. vi. 614.] quamvis id neget Vossius, Anal. ii. 2. qui *agoceri* in secundâ tantum inflecti, ut ap. Germanicum in Arat. v. 394. & Lucan. x. 213. existimat.

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 71

U S.

36. Vult *oris* U S patrio: medius gradus exit in *oris*,
Dant *eris* *hulcus*, *olus*, *vellus*, *Venus* & *genus*, atque
Viscus, *opus*, *foedus*, *scelus* & cum pondere *vulnus*,
Munus, *onus*, *sidus*: *latus* his *funus*que *vetus*que,
Radus, *acus* simul atque *glomus* neutralia jungit.

U S facit *oris* penultimâ brevi: ut, *pectus*, *pectoris*, the Breast ²⁰.

Exc. 1. Comparativa faciunt *oris*, penultimâ longâ: ut, *melius*,
melioris, better ²¹.

Exc. 2. Viginti nomina mutant *us* in *eris*, e brevi: *hulcus*, *hulce-*
ris, a Wolf; *olus*, all kind of Herbs for Meat; *vellus*, a Fleece
of Wool; *Venus*, the Goddess of Love; *genus*, kind or kindred;
viscus, an Entrail, the Bowels; *opus*, a Work; *foedus*, a Cove-
nant; *scelus*, a Crime; *pondus*, a Weight; *vulnus*, a Wound;
munus, a Gift or Office; *onus*, a Load or Burden; *sidus*, a
Star; *latus*, the Side; *funus*, a Burial; *vetus*, old; *rudus*,
Rubbish: item, *acus*, *aceris*, Chaff; (quod in quarta etiam & femi-
nino genere declinatur ²²;) *glomus*, a Clem (quod quandoque ma-
sculinum in secunda *glomi* facit ²³.)

37. *Uris* habet *tellus*, veluti monosyllaba. *Grus*, *sus*,
Dant *uis*. *Intercus* dat *utis*: *Liguris* *Ligus* optat.
Pus ortum dat *odis*. Loca Græca feruntur in *untis*.
Subscus atque *incus* *udis* voluere *palus*que:
Cætera femineo generi sociata sed *utis*.

E 4

Exc.

20. Quæ *oris* faciunt sedecim tantum recensentur, ab Ursino hoc tetrasticho
comprehensa:

Dedecus atque *decus*, *facinus*, cum corpore, *fœnus*,
Hinc *lepus*, & *frigus*, *pectus* *littus*que, *nemus*que,
Et *penus* & *pignus*, *tempus*, cum *stercore*, *tergus*,
Ac *pecus* ex sese *pecudis* *pecoris*que relinquens.

Quæ cum numero quidem pauciora sint, quàm quæ *eris* in genitivo habent;
quidam ex his regulam, ex illis exceptionem constitui volunt. Mihi autem
parvo discrimine referre videtur, utroscunque hâc in re sequaris.

21. Sequuntur enim, ut omnia adjectiva neutra, thema ipsorum masculi-
num aut commune.

22. Vid. supra cap. I. reg. 34. n. 48.

23. *Glomus*, *glomi*, damnat Vossius, vit. Serm. i. 20. in illo enim Horatii E-
pist. i. 13, 14. quædam editt. *globos*, alix *glomos*, nonnullæ *glomus* præferunt:
quod postremum & Bentleius amplectendum, & singulari positum censet;
Cuiusmodi verò plurali, adeoque & quartæ putat. *Glomus* autem per secundam
extulit Philomelæ auctor. * Olim similiter *fœneris* ac *pigneris* dixere: unde
remanerunt *fœnero* vel *fœneror*, *pignero*, *oppignero*, &c.

Exc. 3. *Uris* penultimâ longâ accipiunt *tellus*, the Earth, or Goddess of it; & hæc monosyllaba, *crus*, the Leg; *jus*, Law or Right, also V oath of any sudden thing; *mus*, a Mouse; *pus*, the corrupt Matter of any Wound or Soze; *rus*, the Country; *thus*, Frankincense ²⁴. * *Uris* quoque (sed *u* brevi) habet *Ligus*, a Ligurian or Genoese; aliter *Ligur* ²⁵.

Exc. 4. *Vis* habent duo monosyllaba: *grus*, a Crane; *sus*, a Swine or Sow.

Exc. 5. In *odis* exeunt à *pus*, seu πῦς Græco, composita: ut, *tripus*, *tripodis*, a three-footed pot; *Oedipus*, *Oedipodis*, viri nomen ²⁶.

Exc. 6. In *untis* declinantur nomina Græca urbium: ut, *Trapezus*, *Trapezuntis*; *Opus*, *Opuntis*, Names of Towns ²⁷.

Exc. 7. *Udis* penultimâ longâ habent hæc tria feminini generis: *subscus*, a Dove-tail; *incus*, an Anvil; *palus*, a Pool or Marsh ²⁸.

Exc. 8. *Utis* denique penultimâ longâ accipiunt reliqua feminini generis nomina quinque: *virtus*, Virtue or Valour; *salus*, Health; *servitus*, Bondage; *juventus*, Youth; *senectus*, old-age: * unum quoque nomen adjectivum (sed penultimâ brevi) *intercus*, sciz. aqua, Water between the Skin and the Flesh, an Hydropsy.

Y S.

38. Y S dat *yos*: pars sumit *ydis*; nonnulla sed *yis*.

In YS terminata Græca sunt, & genitivum formant in *yis*, vel *yos*: ut, *Capys*, *Capyis*, vel *Capyos*; *Tiphys*, *Tiphyos*, virorum nomina: *Tethys*, *Tethyos*, a Goddess of the Sea; *chelys*, *chelyos*, a Lute or Harp.

Exc. 1. Quædam habent *ydis*, vel *ydos*, *y* correptâ: ut, *chlamys*, *chôla*.

24. *Glus* (cujus & meminit Aufonius in *Technopog.*) *glutinis* facere ait Charisius, p. 27. At id à recto est *gluten*, quo, sive *glutinum*, nunc solum utimur.

25. Et nunc tonse *Ligur*, Lucan. i. 442. Cicero autem pro Sext, c. 31. *Ligus* iste. Pers. quoque (& feminino) vi. 7. *Mihi nunc Ligus ora intepet*: & Sall. Hist. ii. *Græsa*, *Ligus* mulier, teste Prisciano, p. 715.

26. *Oedipus* etiam *Oedipi* habet in secunda, vid. Johnf. App. p. 111. Sic & *Melampus*, *Melampodis* & *Melampi*, quamvis (ut ait Vossius) posterioris exemplum vix inveniatur. *Polypus*, *polypi* tantum; *tripus* verò solum *tripodis*; *Antipus*, *Antipodis*; *lagopus*, *lagopodis*, facit.

27. Sunt autem hæc contracta ex ὄεις in ὕς, Τραπεζέεις, Τραπεζέος, Τραπεζοέντ, Τραπεζέντ: Ὀπέεις, Ὀπῆς; Ὀποέντ, Ὀποέντ. Sic *Emmaus*, *Hydrus*, *Phicus*, *Philus*, *Amathus*, *Sipus*, *Selinus*, *Hierichus*, pro quo etiam in nominativo *Hiericho* dicitur.

28. Addunt vulgò *pecus*, *pecudis*. At vid. cap. i. reg. 46. & cap. iii. reg. 14.

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 73

chlamydis, vel *chlamydos*, a Soldier's Cloak; *pelamys*, *pelamydis*, vel *pelamydos*, a kind of Fish, a Thunny.

Exc. 2. *Pauca faciunt ynīs*, vel *ynos*, y longā: ut, *Trachys*, *Trachynis*, vel *-ynos*, urbis nomen; *Phorcys*, *Phorcynis*, vel *-ynos*, *Medusæ pater* 29.

ÆS, AUS & EUS.

39. *Æs æris*, *præs prædis* habet: *laus frauſque dat audis*:

EUS *eos*; at per *eūs* flectit per *eique* secunda.

Ex nominibus in S præcedente diphthongo desinentibus,

1. *Æs* facit *aris*, Brass or Money; *præs*, *pradis*, a Surety.

2. *Laus*, *laudis*, praise; *fraus*, *fraudis*, Deceit.

3. In EUS finita capiunt *eos*: ut, *Tereus*, *Tereos*; *Orpheus*, *Orpheos*, virorum propria 30. At hæc frequentius in secunda declinantur, *Terei*, *Orphei*, tribus syllabis, aut *Terei*, *Orphei* duabus; à nomini natiuo in *eūs* dissyllabo 31.

BS, PS, LS, MS.

40. Si B, P, præit S, medians dabit i genitivum.

E per i sed *cælebs*, & in *eps* polysyllaba vertunt.

A caput orta petunt *cipitis*: dabit *aucupis* *auceps*,

Cinyphis aspirat *Cinyps*: sic *gryps* quoque *gryphis*.

Optat *hyems hyemis* patrio, *puls* denique *pultis*.

1. Nomina in BS & PS, interposito i faciunt genitivum: ut, *trabs*, *trabis*, a Beam; *plebs*, *plebis*, the Commonalty 32; *chalybs*,

29. Dicimus etiam *Trachyn*, *Phorcyn*, Priscianus autem *Phorcys*, *Phorcysos*; *Phorcyn*, *Phorcynis* declinat, p. 690.

30. Sic Martial. iv. 49. *Prandia sævi Tereos*: & xiv. 75. *Flet Philomela nefas incesti Tereos*. Val. Flacc. i. 131. *Peleos in thalamos vehitur Thetis*. Stat. Theb. viii. 478. *Vqs prada cruenti Tydeos*: & idem alibi multis in locis. Dativo autem in ei usus Virgilius, Ecl. iv. 56. *huic mater quamvis*, atque *huic pater adsit*: *Orphei Calliopea*, *Lino formosus Apollo*: & Geo. iv. 545 & 553. *Inferias Orphei mittes*, & *mittit*. Et Claudian. xl. 33. *Threicio Juno placabilis Orphei*. Sic Persi. ap. Liv. xl. 25. & alibi sæpius, restituit Gronovius, pro quo vulgò *Perseo*: sed hoc à *Perses* tertiæ ductum videtur.

31. Sic Virg. Ecl. vi. 78. *Terei artus*. Ibid. 42. *furtum Promethei*. Ovid. Fast. vi. 737. *injuria Thesei*. Propert. ii. 21, 24. *Persei uxor*; ei in diphthongo contracto. At vid. supra reg. 15. n. 32.

32. Dicitur etiam in recto *plebes*. Vid. Cic. Leg. iii. 3. Sall. Catil. 34. Lucan. iii. 58. vii. 760. ix. 254. Sil. viii. 271. & ix. 636. Liv. i. 20. ii. 21. Et genitivo *plebei*, vel *plebi* in quinta, Liv. ii. 33, 56 & 58. & alibi passim. Similiter & *seps* & *sepes* invenimus: unde illud Ausonii in Technop. Bucolicæ *sepes dixit Maro*, cur Cicero *seps*?

chalybs, chalybis, Steel; seps, sepis, a Hedge; Æthiops, Æthiopis, a Moor.

Exc. 1. *Cælebs, e in i mutato, cælibis facit, an unmarried Man or Woman. Sic etiam polysyllaba in EPS: ut, adeps, adipis, Fat; Princeps, principis, a Prince. * Anceps vero, a Fowler, aucupis facit.*

Exc. 2. Composita à *caput* formant *cipitis*: ut, *biceps, bicipitis, two-headed; praeceps, praecipitis, head-long, rash; anceps, ancipitis, doubtfull* ³³.

Exc. 3. *Cinyps* denique, assumptâ *h*, sive aspiratione, *Cinyphis* facit, fluvii & pueri nomen: item, *gryps, gryphis, a fabulous Beast or Fowl, a Griffon* ³⁴.

2. Unum nomen in *LS*, *puls, pultis* facit, pottage: item unum in *MS*, *hyems, hyemis, Winter.*

NS, RS.

41. NS & RS, *s* dempto, *tis* dabit aptè.

Dis vult *glans, nefrens, capitis lens, & folium frons, Libriquepens, concors, & cætera corde creata.*

Untis iens capit atque *quiens*: sed ab *ambio* legem Participans spernit. *Tiryns Tirynthis* habeto.

Nomina in NS & RS, *s* abjecto, & addito *tis*, genitivum efficiunt: ut, *gens, gentis, a Nation, a Family; dodrans, dodrantis, nine parts of twelve; pars, partis, a part; mors, mortis, Death.*

Exc. 1. Pauca sumunt *dis*: viz. *glans, glandis, an Acorn, & ejus compositum, juglans, juglandis, a Wall-nut; nefrens, nefrendis, a weaned pig or Pryce; lens, lendis, a Pit*: [at *lens*, a kind of pulse, *Lentils, lentis* facit:] *frons, frondis, the Leaf of a Tree*: [at *frons*, the Forehead, *frontis*:] *libripens, libripendis, an Officer that weighed to Soldiers their Money or pay.* Item composita à *cor*: ut, *concors, concordis, agreeing; misericors, misericordis, merciful.*

Exc. 2. *lens & quiens*, participia verborum *eo & queo*, cum suis compositis, habent *untis*: sic *iens, euntis; quiens, queuntis; rediens, redeuntis; nequiens, nequeuntis.* ✠ At *ambiens*, aliorum participiorum more, *ambientis* facit ³⁵.

Exc.

³³. Olim in nominativo *ancipes, praepes* dixerunt; indeque analogicè fluxisse usitatos genitivos, *ancipitis, praecipitis*, ut à *sospes, sospitis*, existimat post Priscianum Vossius, quem vid. Anal. ii. 7. & Etymol. in voc. *anceps*. Prisci etiam in genitivo *ancipis, praecipis* dixerunt, à nominativo *anceps, praeps*, ut iidem volunt. Caterum an à *caput*, an à *capiendo* hæc ducta fuerint, Vossius & Urfinus ambigere videntur.

³⁴. Addit Urfinus *cinips, cinipis*, insecti genus, nullo auctore laudato; & Geo. Valla *catelips, cateliphis; sciraps, sciraphis*: quorum prius apud Græcos solum, posterius nusquam reperio.

³⁵. Nempe quia non *amteo*, sed *ambio* dicitur.

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 75

Exc. 3. *Tiryns*, *h* assumpto, facit *Tirynthis*, a City in Greece, the Birth-place of Hercules.

T.

42. *A caput est capitis : sic sinciput, occiput exit.*

Unum nomen in T, *caput*, *capitis* facit, the Head: eodemque modo duo ejus composita, *sinciput*, *sincipitis*, the Forehead; *occiput*, *occipitis*, the Hindhead.

X.

43. X in *cis* muto. Dant *gis* *lex*, *frux*, *aquilex*, *rex*, *Grexx*, *remex* : comitare volunt quæ plurima Græca.

Effer *onyx onychis*. Quædam formantur in *actis*.

Nomina in X terminata mutant x in *cis* : ut, *fax*, *facis*, a Torch or Flambeau; *fax*, *facis*, *Dregg*; *nutrix*, *nutricis*, a Nurse; *nux*, *nucis*, a Nut; *merx*, *mercis*, Merchandize.

Exc. 1. Hæc sex in genitivo *gis* accipiunt : *Lex*, *legis*, a Law; *frux*, *frugis*, all kind of Corn³⁶; *aquilex*, *aquilegis*, a Well-manner; *rex*, *regis*, a King; *grexx*, *gregis*, a Flock; *remex*, *remigis*, a Rower³⁷.

¶ Ex nominibus Græcis plurima regulam sequuntur : ut, *Ajax*, *Ajâcis*; *Pollux*, *Pollûcis*, virorum nomina; *lynx*, *lyncis*, a Lynx or Ounce; *bombyx*, *bombycis*, a Silk-worm³⁸.

Multa verò genitivum in *gis* formant: ut, *strix*, *strigis*, a Scritch-owl; *Phryx*, *Phrygis*, a Phrygian; *larynx*, *laryngis*, the Top of the Wind-pipe³⁹.

Exc. 2. *Onyx*, *h* adscito, *onychis* facit : sic ejus compositum *sardonyx*, *sardonichis*, Names of precious Stones⁴⁰.

Exc.

36. *Frux* in nominativo ferè exolevit.

37. Addunt vulgò *impetix*, *impetigis*; quam vocem apud unum Festum Pompeium reperiò. Certè pro eo *impetigo*, *impetiginis*, Celsus & Plinius constanter utuntur.

38. Sic *Abax*, *Atax*, *Atrax*, *Arctophylax*, *colax*, *corax*, *cordax*, *panax*, *opopanax*, *smilax*, *styrax*, five *storax* : & *chænix*, *Cilix*, *hystrix*, *perdix*, *sandix* : item *Cappadox*, *Bebryx*, *calyx*, *Eryx*, *Naryx*, penultimâ brevi. Sic & *Ajax*, *Phaax*, *Syphax*, *thorax*, *Thrax*; item *Myrmex*, *phænix*, *spadix*, penult. longâ.

39. Similiter *gis* habent *harpax*, *Iapyx*, *Iazyx*, *oryx*, *ortyx*, *pompholix*, *Styx*, *Lelex*, & (de quo notâ seq.) *dioryx*, correptâ penultimâ. Quibus adde nomina peregrina, seu barbara, *Allobrox*, *Biturix*; & *Ambiorix*, *Dummorix*, *Orgetorix*, *Vercingetorix*, & similia apud Cæsarem & alios virorum propria : Et productâ penultimâ, *coccyx*, *Lynx*, *meninx*, *phalanx*, *Sphinx* & *Syrinx*. * Addunt vulgò *mastix*, *mastigis*, & ejus composita *Homeromastix*, *Virgilomastix*, penultimâ itidem longâ. At vid. supra, cap. i. reg. 43. n. 2.

40. Adde

76 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

Exc. 3. Quædam nomina Græca habent *actis*: ut, *Hylax*, *Hylactis*, the Name of a Dog; *Bibrax*, *Bibractis*, the Name of a Town⁴¹.

44. E per *i* mutabunt polysyllaba: quam retinebunt *Myrmex*, & *vervex*, *aquilex*, *halex*que, *Lelex*que, Et *seco* quæ genuit. *Nivis* at, *noctisque*, *senisque*, *Nix* capiunt, *nox* atque *senex*: formare *supellex* Vultque *ctilis*. *Conjunnx*, vel *conjux*, *conjugis* edit.

Exc. 4. Nomina in EX plurium syllabarum mutant *e* in *i* brevem: ut, *pollex*, *pollicis*, the Thumb; *remex*, *remigis*, quod supra dictum.

* Ex his autem *e* retinent: *Myrmex*, *Myrmecis*, the Name of a Slave, Græcè *formica*; *vervex*, *vervecis*, a Wedder-sheep; *aquilex*, *aquilegis*; *halex*, *halécis* [hoc superius, illud modò memoratum:] *Lelex*, *Lelegis*, viri & populi nomen: item composita à verbo *seco*; *sænifex*, *sænifecis*, a Cutter of Hay; *resex*, *resecis*⁴², a Wine-branch cut off⁴³.

Exc. 5. Quatuor peculiari modo formant genitivum: *nix*, *nivis*, Snow; *nox*, *noctis*, the Night; *senex*, *senis*, an old Man; *supellex*, *supellectilis*, Household-stuff⁴⁴.

Exc. 6. *Conjunnx*, seu *conjux*, a Husband or Wife, *conjugis* facit⁴⁵.

Dativus

40. Adde *masfix*, *masfichis* Sereno & Isidoro, (*masficus* Palladio, Octob. tit. 14.) At vid. supra, cap. 1. reg. 43. n. 2. * *Dioryx*, *diorychis* quoque flectendum contendit Pintianus in Melam, iii. 8. incesitque Herm. Barbarum *dioryge* eo in loco legentem: *Διωρυξ* quidem *Διωρυχ* Græcis, Herodoto, Thucydidi, Theophrasto & aliis, inflectitur: Straboni autem frequentius *Διωρυγ*. Quin & multa Græciæ vocabula illud pati, ut cum Latina fiunt, *χ* in *g* mutant, in loc. notat If. Vossius.

41. Adde composita ab *ἀναξ*: ut, *Astyanax*, *Callionax*, *Demonax*, *Hipponax*, virorum nomina. * Unum nomen in *x*, *xis* facere, *Bryax*, *Bryaxis*, docet Despauterius: at ei restum esse *Bryaxis*, genitivum verò *Bryaxis*, vel *Bryaxis*, ex Plinii xxxiv. 7 & 8. & xxxvi. 5. ostendit Vossius, Anal. ii. 9. Vitruvio autem, Præf. lib. vii. *Bryaxes* appellatur.

42. Adde *narthex*, *narthecis*, stirpis nomen, ap. Plin. xiii. 22. § 42. Latine *ferula*. * Ninivita aliique adjiciunt *Celex*, *Celécis* fluvii nomen, testem adhibentes Hermolaum Barbarum in Plin. vi. 1. Sed auctorem magis idoneum desidero.

43. Alia composita à monosyllabis in EX, non mutant *e* in *i*: ut, *exlex*, *illex*, i. e. qui sine lege vivit, *exlegis*, *illegis*. Sic *prorex*, *interrex*, *segræx*, i. e. *segregatus*; *proregis*, &c. & (quod vix in usu est) *seminex*, *seminecis*.

44. Olim *supellectilis* in nominativo dicebant, & *supellectile*, unde plurale *supellectilia*. Sic etiam veteribus, *ninguis*, seu *nivis*, & *senis*, nominativi erant. Sed & à *senex* olim *senecis* flexerunt, unde *senecio* & *senectus*, & proprium *Seneca*, teste Vossio.

45. *Conjunnx*

Dativus singularis.

45. Exit in *i* ternus casus : per *e* flexus & olim.

Dativus singularis tertiæ declinationis in *i* definit : ut, *panis, pani* 46.

¶ Olim etiam per *e* extulerunt : ut, *Esuriēte leoni ex ore exsculpere prædam*, To pull the prey out of the Mouth of a hungry Lion, Lucil. *Heret pede pes*, Foot sticks close to Foot, Virg. pro *esuriēti, pedi* 47.

Accusativus singularis.

46. Finit in *em* quartus. Petit *im* sibi *ravis, amussis, Vis, cucumis*que simul, *tussis, sitis* atque *sinapis, Cannabis & gummis, buris*, conjunge *mephitim*. Adde *urbes, aliosque locos, amnesque, deosque, I S* quibus est recto : sed & hæc dant *in* quoque quarto.

Accusativus in *em* definit : ut, *panis, panem* 48.

Exc.

45. *Conjux* scribendum volunt Priscianus, D. Augustinus, Velius Longus & Cassiodorus, qui vocem à *conjungo* deducunt : Phocas verò, Scaurus, Charisius, Nisus & Beda, quibus à *conjugo* derivatur, *conjux* præferunt. Ab his è recentioribus stant Manutius & Cellarius ; ab illis Despaunterius, Daufquius & alii.

46. Ita etiam ut inflectantur feminarum propria in *O* ; ut, *Didoni* non *Dido*, Vossius & Ursinus præcipere videntur. * *Ity* in dativo pro *Ityi* habet Hyginus, Fab. 45. *Tereo ostendebatur in prodigiis Ity filio suo mortem à propinqua manu adesse*.

47. Plurà ejusmodi videas, ap. Aufon. *Popmam*, de usu antiq. locut. i. 9. Sciopp. Gramm. Phil. p. 74. n. 1. Voss. Anal. ii. 10. Danes. Paralip. p. 52. Ursin. Tom. i. p. 124. Perizon. in Sanct. p. 38.

48. Propria in *E S* Græca, interdum *en* in accusativo habent : ut, *Astyagen, Daren, Euphraten, Gangen, Hydaspem, Niphaten, Oresten, Pyladen, Phraaten, Tigra-nen, Tiridaten*. Vid. Johnf. App. p. 73. Adde *Socraten, Cic. Tusc. iii. 4. Cal-listhenen*, Ibid. c. 10. *Hippocraten, Epicyden, Lacumacen*, ap. Liv. xxiv. 31. xxv. 23, 26. & xxix. 30 & 31. Johnsonus licentiam Poeticam putat. Ego po-tius, Prisciano, vi. col. 705. & Vossio Anal. ii. 3 & 20. assentior, qui hanc e-jus rei tradit esse rationem, quòd olim hæc etiam in primâ declinabant, *A-styages, Astyaga, &c.* Nam, ut taceam non Poetas modò, sed etiam Histori-cos (ni libri fallant) ita usos ; certe inveniuntur *Boota*, ap. Ovid. Art. ii. 55. Lucan. ii. 722. Martial. iv. 3. Juven. v. 23. apud Hygin. verò Astron. iii. 24. *Bootis* : & ap. Cic. Nat. Deor. ii. 42. in dativo *Booti*. Sic Plin. vi. 26. & viii. 59. extr. Tacit. Annal. xv. 7, 3. Justin. xlii. 3. extr. *Euphratis* : at Star. Theb. viii. 290. *Euphrata*. Sic *Persi* in dat. habet Liv. xlii. 25, 49, 52. xliii. 7, 8. & xlv. 19. à recto, ut videtur, *Perses* : Cic. tamen in Rull. ii. 19. *Persæ*

Exc. 1. Hæc nomina Latina in IS habent *im*: *ravis*, Hoarseness; *amuffis*, a Mason's Rule; *vis*, Strength; *cucumis*, a Cucum-ber 49; *tussis*, the Cough; *sitis*, Thirst; *sinapis*, Mustard; *cannabis*, Hemp; *gummis*, Gum 50; *buris*, the Beam of a plough 51; *mephitis*, a damp or strong Smell 52.

¶ *Im* quoque accipiunt nomina propria, non Græca modò (de quibus postea) sed Latina etiam & peregrina in IS exeuntia. 1. Urbium & aliorum locorum: ut, *Bilbilis*, a City in Spain 53; *Maraotis*, a Lake in Egypt; *Syrtis*, dangerous Quick-sands on the Coast of Libya. 2. Fluviorum: ut, *Tiberis*, the Tiber in Italy; *Batis*, Guadalquivir in Spain 54. 3. Deorum: ut, *Anubis*, *Apis*, *Osiris*, *Serapis*, Egyptian Gods. Sed hæc etiam, Græcorum more, hæud rarò per *in* declinantur: *Bilbilin*, *Batin*, *Serapin*, &c.

47. Sæpiùs *im turris*, *puppis cum veste securis*:

Em, sed & *im* quandoque volunt sibi *febris aqualis*,
Et *navis*, *pelvis*, *clavis*; sic *lens*, *strigilis*que,
Sementisque, *cutis*. Cumulant his plura vetusti.

Exc. 2. Sequentia in IS nomina, & unum in NS accusativum in *em* & *im* faciunt, sed diverso modo: nam *im* longè frequentius habent, *turris*, a Tower; *puppis*, the Stern of a Ship; *vestis*, a Hoop; *securis*, an Ax 55. Sæpiùs verò *em*: *febris*, a Fever; *aqualis*,

Persa in genitivo extulit: & in ablat. Ibid. c. 33. *Persa*. Sic Liv. xxv. 23. *Epicysæ*: at xxvi. 30. *Epicysidis*. Sic Gell. xiv. 1. *Socrata* & *Antisthenæ* in plurali dixit; alii (quod sciam) omnes in tertia declinant. Porro hæc nomina primæ etiam fuisse, indicat eorum vocativus in *e* plerumque productus, ut rectè colligit Vossius, Anal. ii. 3.

49. Cum autem genitivus crescit *cucumeris*, rectè accus. *cucumerem* facit.

50. Utimur (& sæpiùs) in nominativo *sinapi*, *gummi*. Vid. huj. cap. reg. 25.

51. Despanterius *burem* quoque in accus. dici, sed nullo teste adhibito, docet.

52. *Im* tantum habentibus addit Ursinus, sed nullo auctore laudato; *decussis* & *centussis*: certè *decussem* habet Vitruv. iii. 1. & *centusse* Persius, v. ult. alioquin analogicè *centusse* dicturus.

53. Sic *Illiberis*, *Illiturgis*, *Murgis*, Hispaniæ oppida; quæ aliter in *i* exeunt, nec casibus variantur.

54. Sic *Acis*, *Araris*, *Albis*, *Athesis*, *Fabaris*, *Ligeris*, *Liris*, *Sicoris*, *Tanais*, *Phasis*, *Tibris*, (qui & *Tiberis*) *Tigris*, &c. Sed ex his *Phasis*, *Tibris* & *Tigris* genitivo ferè crescunt, *Phasidis*, *Tibridis*, &c. ac proinde, *Phasidem* fortè, *Tibridem*, &c. habere possunt, per reg. seq. Sic etiam *Maotis*, & *Maraotis*, lacuum nomina, *Maotis*, & *Maotidis*; *Maotim*, *Maotin*, *Maotidem*, & *Maotida*. V. Johnf. App. p. 105. & *Maraotim*, Curt. iv. 7, 9. & Plin. v. 10. *Maraotida*, Stat. Sylv. iii. 2, 103. Si quis autem ex his pleraque inter Græca aut quasi Græcissantia nomina velit recenseri, non multum repugnabo.

55. Negat

lis, an *Emet*; *navis*, a Ship; *pelvis*, a Basin 56; *clavis*, a Key; *lens*, *Lentils*; *strigilis*, a Horse-comb 57; *sementis*, Seed, or sowing of Seed; *cutis*, the Skin 58.

¶ Vetustissimi Scriptores plura alia in *im* terminabant: ut, *avim*, *aurim*, *cratim*, *messim*, *ovim*, *pellim*, *pestim*, *vallim*, *vitim*, &c. quæ notare potius quàm imitari conveniret 59.

48. Impurè in patrio casu crescentia Græca
Sæpè & *Tros*, *Minos*, *heros*, quartum per *a* formant.
E U S ea vult. Vix em dato *Pan*, cumque *æthe-*
re delphin.

Accusativus nominum Græcorum ad sequentes ferè canones reduci potest.

I. Nomina Græca, quorum genitivus crescit in *is* vel *os* impurum, i. e. præcedente consonante, accusativum sæpè in *a* faciunt: ut, *Agamemnon*, *Agamemnonis*; *Agamemnonem*, vel *Agamemnona*, nomen viri: *lampas*, *lampadis*, vel *lampados*; *lampadem*, vel *lampada*, a Lamp 60.

His

55. Negat Vossius *securim* se legere meminisse: at est ap. Virg. *Æneid.* xi. 656. teste, qui locum hunc adducit, Prisciano, in vii. col. 758: quanquam in plerisque tam scriptis quàm excusis codicibus *securim* ibi nunc legitur. *Securim* quoque ex Cicer. in Verr. v. 47. citat Johnsonus, quemadmodum in sua & Gronovianâ Edit. repererat; (addere etiam potuit, Grævianâ & Gruterianâ:) etsi & illic libri nonnulli *securim* præferant.

56. Vossius Nonium *securus*, *pelvim* solum reperiri existimat: at *pelvem* non modò ap. Apul. Met. ix. p. 270. sed etiam ap. Celsum, nec uno in loco, habetur. V. eum iv. 24. & vi. 9. extr. Confirmat quoque ablativus *pelve*, ap. eund. iv. 17. & Petron. c. 70. ut contra, *pelvi* habet Plin. xxviii. 8. & xxxi. 3.

57. *Strigilem* habet Celsus, vi. 7. § 1. *strigilim* tanquam frequentius nominat Nonius.

58. *Cutim*, Quintiliani est, x. 2. & Apuleii in Apol. p. 485. Celsus, iii. 21. utroque utitur; alii ferè *cutem*. * *Aqualim* habet Plaut. Curcul. ii. 3, 33. *clavim* idem Mostell. ii. 1, 57. & Tibull. ii. 4, 31. teste, qui locum adfert Charisio, col. 101. *febrim*, Cic. Fam. vii. 26. init. Sueton. Tit. 10. & Horat. Sat. ii. 3, 294. *lentim*, Cato, R. R. c. 35. & Varro, ap. Charis. loco proxime laudato: *sementim* Cato, R. R. 27 & 30. & Colum. R. R. xi. 2. *navim* denique in plerisque veteribus codd. ap. Virg. *Æn.* v. 283. testatur Pierius, quanquam Varro, ap. Charis. loc. cit. *navem* per *e* proferre jubeat. * *Torquis* quoque & *bipennis im* nonnunquam habere volunt Ninivita & Lilius, at neutrius exemplum jam extare monet Johnsonus.

59. Non tamen *damnem cratim* & *præsepim*, quibus usus est Plautus, Pœn. v. 2, 65. & Curcul. ii. 1, 13. pro posteriore autem nunc ferè *præsepe* dicimus. * Huc referri potest & *partim*, à *pars*, quod vulgò adverbium annumeratur.

His adde tria, in *is* purum, seu præcedente vocali, genitivum finientia: *Tros, Trois, Troem & Troa, a Trojan; Minos, Minois, Minoem & Minoa, a King of Crete; heros, herois, heroem & heroâ, a Heroe or great Man.*

Tria porro sunt quæ per *a* ferè solum flectuntur: *Pan, the God of Shepherds*⁶¹; *ather, the Sky; delphin, a Dolphin, Pana, athera, delphina, vix Panem, atherem, delphinem*⁶².

II. Nomina in EUS diphthongum terminata, accusativum faciunt in *ea*: ut, *Theseus, Thesea; Tydeus, Tydea*⁶³.

49. At maribus Graiis fuerit si finis I S, Y Sve, Quartus in *im* vel in *ym* non crescens sæpius exit; Aut in & *yn*: rarò per *idem* cernes, *ida* nunquam. Vult *ida* femineum, vel *idem*; sed rariùs *im* dat. Se sed in *os* purum patrius cum terminat, *m, n, S* vice si recti pones, formes tibi quartum.

III. No-

60. *A* præcipuè locum habet in accusativis nominum Græcorum, in AN, ON, OR, AS, IS, OS, US, YS & YX: ut, *Titana, Babylona, Hectora, Pallada, Amaryllida, rhinoceros, Amathunta, Trachyna, Styga*: rariùs in aliis, in X vel ES, vel S, præviâ consonante: ut, *thoraca, Syringa, Daretæ, Athiopa, &c.* V. Ursin. Tom. 1. p. 206. Illud præterea observandum, hanc terminationem solis ferè Poetis peculiarem esse: sed non ita tamen, quin & illi *om* nonnunquam adhibeant; & è contrario solurâ oratione scribentes *a* (licet rarò) utantur, ut Johnsonus, App. p. 99 & 108. adversus Vossium & Methodistam Gallum ostendit.

61. Ut distinguatur à Latina voce, *panem*. Vid. supra ad reg. 23. n. 70.

62. Addit Deixius noster *Paan, Paana*: & ita quidem longè frequentius; *Paanem* tamen dixit Cicero, de Orat. i. 59. *Aera* quoque in accus. semper dicendum, non *aërem*, quidam volunt. At *aërem* statentem habet Vitruvius, ix. 9. & prænentes *aërem*, idem x. 12. Item Celsus, iii. 7. § 2. *multum & purum aërem*: & iv. 7. extr. *purum aërem recipere*: & Plin. xviii. 1. *ipsum aërem*. Sic proximum *aërem*, ipsum *aërem*, *aërem marem* judicant, & tenuissimum *aërem* habet Seneca, N. Quæst. i. 3. ii. 29. iii. 14. & vii. 24. Huc accedit quod Charisius, lib. 1. col. 97. veteres *aërem* ait, non item *atherem* sed *athera*, dixisse. *Aëra* tamen non Poetis modò, sed aliis etiam usitatius videtur. Vid. Plin. ii. 38 & 43. x. 23. & xxxi. 3. Petron. c. 127. Senec. N. Q. vii. init. Apul. de doctr. Plat. p. 575. & de Deo Socrat. p. 679. apud Ciceronem quoque ipsum, de Nat. Deor. i. 10 & 15. *aëra* (non ut in quibusdam, *aërem*,) emendationes codd. exhibent.

63. Hic verus est, & (apud Poetas saltem) longè usitatissimus eorum nominum accusativus: aliter verò, cum per *eum* declinantur, à recto in *eus* divisis syllabis, atque secundæ declinationis, illum accusativum traxisse censenda sunt. V. supra ad reg. 15. n. 32. In hoc nimirum Latinam, in illo Græcam consuetudinem sequuntur. Interdum, licet rarissimè, & contra utri-

usque

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 81

III. Nomina Græca in IS vel YS ⁶⁴, masculini generis ⁶⁵, terminata, si genitivum in *is* vel *os* impurum declinant, accusativo *im* vel *in*, & *ym* vel *yn* habent non crescentem; rarius verò *idem*, nunquam *ida* admittunt: ut, *Paris*, *Paridis* vel *Paridos*; *Parim* vel *Parin*; interdum *Paridem* ⁶⁶, nunquam *Parida*; *Daphnis*, *-idis* vel *-idos*; *Daphnim* vel *Daphnin*, raro *Daphnidem*, nunquam *Daphnida* ⁶⁷.

IV. In IS vel YS feminina, sæpius *idem* vel *ida*, & *ydem* vel *yda*; raro autem *im* vel *in*, aut *ym* vel *yn* habent: ut, *Elis*, *-idis* vel *-idos*, *Elidem*, *Elida* & *Elin*; *Aulis*, *-idis* vel *-idos*, *Aulidem*, *Aulida* & *Aulim*, *Cities* in *Greece*; *chlamys*, *chlamy-*
F dem

usque linguæ, ut Vossius ostendit, analogiam, non habent; ut, in illo Ovidii in *Ibin*, v. 600. *Strymonis matres Orpheon esse rata*: neque propterea, adversus MStorum & vet. codd. fidem, cum quibusdam, *Orpheas* se esse, *idem* vir summus legendum putat; Heinssii quoque, *Orpheon* in *Orpheas* mutantis, emendationem, eandem ob causam, vix probaturus. * Inveniuntur etiam accusativi *Achillea*, ap. Lucan. x. 523. *Eteoclea*, ap. Stat. Theb. vii. 339. & *Agathoclea*, ap. Auson. Epig. viii. ab antiquis nominativis (uti videtur) *Achilleus*, *Eteocleus*, *Agathocleus*. V. quæ de ejusmodi nominibus superius diximus, reg. xiii. * Porro Virgilius, *Æn.* xi. 243. crasin Græcorum imitatus, *Diomede* in accusativo extulit, pro *Diomedea*, vel *Diomedem*, testibus Servio & Pietro: illi enim *Διομνδῆα* in *Διομνδῆν* contrahunt. Idem denique Virg. ad imitationem Ionicæ dialecti, quæ horum nominum accusativus in *ῆα* terminatur, *e* ante *a* nonnunquam producit, *Ilionæa*, *Idomenæa*, *Æn.* i. 611. & iii. 122. V. Voss. Anal. iii. 7.

⁶⁴ Hoc pacto visum est, cum accuratissimo Johnsono, App. p. 101. & seqq. accusativos nominum Græcorum in IS vel YS, ex vario eorum genere potius constituere, quam eos cum Vossio, Ursino, aliisque, à Græco nominativi accentu arcescere; cujus notitia, uti tiromibus penitus incomperta, ita doctorum sæpe memoriam fugere soleat.

⁶⁵ Nullum mihi in YS masculini generis nomen saccurrit, cujus genitivus exeat in *os* impurum, præter *Phorcys*: & fortè hujus quoque genitivus *Phorcynos*, & accus. *Phorcynem*, vel *Phorcyna*, à recto sunt *Phorcyn*; ut supra reg. 38. ex Prisciano notavimus. Idemque de *Trachys*, *Goriys*, & si quæ similia sunt, femininis, *ynos* & *yna* habentibus, existimandum est. Cætera, quod sciam, masculina, & pleraque etiam feminina in YS, per *os* purum declinantur, ac proinde ad canonem Vtrum pertinent.

⁶⁶ Negat H. Stephanus *Paridem* usquam reperiri: sed contrarium monstrat Vossius ex Virgil. *Æn.* v. 370. & Juven. vi. 87. & Cicer. Epist. ad Octav. & Suet. Ner. c. 54. Addit Johnsonus & ex Tacit. Hist. xiii. 19, 5. Hanc autem terminationem Latinos haud prorsus refugisse, ostendunt *Eupolidem*, ap. Pers. i. 124. *Adonidem*, ap. Claudian. xi. 16. *Nabidem*, ap. Livium, xxxii. 21. & Justin. xxxi. 3. ut ab iisdem observatum.

⁶⁷ Ad hunc canonem sola referenda sunt, hominum, deorum & fluviorum propria. Et hominum quidem, ut modò vidimus, quædam *idem* recipiunt: Deorum vero aut fluviorum, (si Johnsoni solertia fidendum sit,) nulla, præter unum *Phasidem*, ap. Solinum, c. 31. non magis auctoritatis semper.

dem vel *chlamyda* ⁶⁸, non *chlamyn*, a *Solier's Cloak*; *Phyllis*, *Phyllidem* vel *Phyllida*, non *Phyllim* vel *Phyllin* ⁶⁹, feminæ nomen.

V. At Græca nomina in *IS* aut *YS*, tam masculina quàm feminina, genitivum in *os* putum mittentia, accusativum formant mutando *s* nominativi in *m* vel *n*: ut, *metamorphosis* -eos vel -ios, *metamorphosim* vel -in, a *Transformation* or *Change*; *Erinnys*, -yos vel -yis, *Erinnym* vel -yn, an infernal Fury; *Halys*, -yos vel -yis, *Halym* vel -yn, fluvii & viri nomen ⁷⁰.

Ablativus

⁶⁸. Ita Vossius & Ursinus declinant: at Johnsonus à nullo auctore *chlamyda* prolutum affirmat. Pro illis tamen facere satis videtur, quod in eo casu plurali *chlamydas* inveniamus ap. Persium, vi. 46. indeque deductum nominativum singularem *chlamyda*, -da ap. Apuleium, Met. xi. p. 388. eodem modo quo *lampada* Plautus Cas. iv. 4, 16. *cassida*, Virgil. Æn. xi. 775. & *cratera*, idem Apul. Florid. xx. p. 821. in prima extulerunt, ab accusativis sing. tertiz, *lampada*, *cassida*, *cratera*.

⁶⁹. Ex nominibus ad hunc canonem spectantibus, 1. *Idem* & quandoque *ida*, nunquam vero *im* vel *in* habent Appellativa in *idis* vel *idos* crescentia: ut, *abis*, *aclis*, *ægis*, *aspis*, *cenchris* (pro ave) *coronis*, *diplois*, *endromis*, *iaspis*, *parapsis*, *pixis*, *proboscis*, *periscelis*, *pyramis*, *tyrannis*, &c. 2. Sæpius *ida*, raro *idem*, nunquam *im* aut *in*, habent Patronymica & librorum nomina: ut, *Atlantis*, *Æolis*, *Æetis*, *Athamantis*, *Chryseis*, *Cisseis*, *Cadmeis*, *Jasis*, *Inachis*, *Latois*, *Mænois*, *Niskeis*, *Oëbalis*, *Phorcynis*, *Peneis*, *Phoronis*, *Tantalus*, *Thaumantis*, *Tyndaris*, &c. item *Æneis*, *Achilleis*, *Thebais*: quibus adde (apud Poetas præsertim) gentilia & quasi patronymica feminina: ut, *Atthis*, *Amonis*, *Aganippis*, *Amazonis*, *Erymanthis*, *Libythis*, *Pharsalis*, *Memphitis*, *Sarmatis*, *Sicelis*, &c. 3. Cætera femininarum nomina genitivo crescentia, Poetis ferè *ida*, aliis scriptoribus, in quibus & Comicos numero, *idem* sæpius habent: ut, *Amaryllis*, *Bacchis*, *Byblis*, *Chrysis*, *Cyloris*, *Doris*, *Eris*, *Mysis*, *Phyllis*, *Salmacis*, *Thais*, *Lais*, *Briseis*, &c. item regionum & aliorum locorum nomina: ut, *Chalcis*, *Colchis*, *Locris*, *Phocis*, *Persis*, *Propontis*, &c. + Ex femininis tamen crescentibus, *im* vel *in* solum habentia notat Johnsonus, *Ibis*, *Ifis*, *Semiramis*, *Syrtis*, *Tiberis*, *Themis*, *Thetis*, *Tigris*, tam pro animali, quàm pro fluvio. *Elis* verò (ut *idem* observat) *Elin* habet & *Elidem*, *Aulis*, *Aulim*, *Aulidem* & *Aulida*; *Maotis*, *Maotim*, *Maotin*, *Maotidem* & *Maotida*. *Iris*, pro Dea vel Nympha, aut arcu coelesti, *Irim* tantum habet; pro planta *irim* vel *iridem*. Denique gemmarum nomina in *itis* (de quibus non meminit Johnsonus) qualia sunt, *cadmitis*, *capnitis*, *ceritis*, *galactitis*, *hammitis*, *nebritis*, *ostracitis*, *phœnicitis*, *selenitis*, & plurima alia ap. Plin. xxxvi. 10, 11. quamvis ei scriptori per *idis* vel *idos* inflectantur, accusativo tamen *in* tantum habent: ut, *anthracitide*, *dendritide*, *obelenitides*, *ostracitidi*: at *ostracitin*, *sauritin*, &c. Confer supra, reg. 34. n. 14.

⁷⁰. Ad canonem quintum pertinent, 1. Nomina feminina in *polis* & *sis* exstantia, qualia superius ad reg. 34. n. 13. memoravimus. 2. Propria quædam in *is*, tam masculina quàm feminina: ut, *Leucaspis*, & (si fides Despauterio) *Anacharsis*, virorum nomina. Sic *Alceſtis*, *Lachesis*, *Opis*, *Procris*, &c. femininarum: item *Charybdis*, *panegyris*, *cappari*, *magydaris*, *pristis*, &c. quorum genitivus nominativo similis: quamvis *Alceſtidis* Buchananus noster, *Anacharsidis* Faber in Lexico declinent. 3. Omnia ferè in *YS* finita utriusque generis, ut, *Atys*, *Capys*, *Corys*, *Diclys*, *Tiphys*, virorum, *Gerys*, *Halys*, *Metys*, fluviorum, *Othrys*, *montis*, *Tethys* *Dex*, *chamadrys*, *chamapitys*, *stachys*, herbarum nomina.

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 83

Ablativus singularis Substantivorum.

50. Sextus *e* vult : quibus at rectus per *E* clauditur & dant,

(Propria ni fuerint :) *AL* & *AR* neutralia jungenda
Deme *jubar*, *sal*, *far*, *par* fixum, *nectar* & *hepar*.
Sed solet has leges migrare licentia vatum.

Ablativus tertiæ nominum substantivorum exit in *e* : ut, *panis*, *panē*.

Exc. 1. Nomina in *E*, & neutra in *AL* & *AR* terminata, ablativo habent : ut, *ovile*, *ovili*, a *Sheep-fold* ; *cervical*, *cervicali*, a *Bolster* or *Pillow* ; *laquear*, *laqueari*, a *ceiled Roof* ⁷¹.

✠ At propria in *E* retinent *e* in ablativo : ut, *Præneste*, *Reate*, *Cære*, *Names of Towns* ; *Soracte*, the *Name of a Hill* ⁷².

✠ Item hæc in *AL* & *AR* finita ; *jubar*, *jubare*, a *Sun-beam* ; *sal*, *sale*, *Salt* ; *far*, *farre*, *Cozn* ; *par*, substantivum, *pare*, a *Pair* or *Couple*, a *Match* or *Mate* ⁷³ ; *nectar*, *nectare*, *Drink of the Gods* ; *hepar*, *hepate*, the *Liver* ⁷⁴.

✠ Poetæ denique *e* pro *i* utuntur ; ut, *laqueare* apud *Virgilium* ; *mare* apud *Ovidium* ⁷⁵ ; pro *laqueari*, *mari*.

51. *I* quoque dant *in* & *im* tantum facientia quarto.

Cannabis at, *Bætis*, *Tigris* voluistis utrumque.

Im quibus in quarto est, *ye* dant, aut *m* modo demunt.

F 2

Exc.

71. Una atque eadem horum ablativorum ratio videtur esse : ut sciz. à nominativis & accusativis (similiter alioquin exituris) distinguerentur : nam in *AL* & *AR* olim in *ale* & *are* terminabant, & pleraque, ut *Ursinus* notat, primitivis adjectiva erant.

72. De propriis istiusmodi vide cap. iii. reg. 9. n. 38.

73. Sic *Ovid. Fast. iii. 193. Cum pare quæque suo coeunt volucresque feraeque* ; & *Fast. iv. 98. Et docuit jungi cum pare quemque suâ* : & similiter compar substantivè acceptum, notante *Johnson*, in illo *Martialis, vi. 77. Atlas cum compare mulo* ; vel, ut in melioribus legitur, *compare gibbo*.

74. Addunt quidam *gausape*, quo ablativo utitur post *Lucilium Horat. Sat. 8, 11. Utrum verò illud sit à nominativo gausapes, vel gausapis, an à gausa* ; quod rursus alii declinabile statuunt, alii indeclinabile, dubium. *V. Voss. anal. i. 35. Ursin. p. 187. * Mane autem ablativo mane retinere notat Johnsonus* : ut, *sub obscuro mane, Colum. vii. 12. à mane diei, Hirt. B. Agric. c. 42*, vide cap. iii. reg. 20.

75. *Sub laqueare domus* --- *Virg. Cul. 63. Exiguum pleno de mare demit aquæ* ; *vid. Trist. v. 2, 20. Vid. eund. in Ibin. 7. 198. Plaut. Mil. iv. 7, 26. & Lucr.*

162. & ita olim alios præter Poetas locutos docet *Charisius lib. i. col. 44*

111. *Re* etiam in ablat. utitur, non tantum *Plautus, Rud. iv. 3, 81. O-*

vid.

Exc. 2. Nomina in IS, quorum accusativus in *im* vel *in* tantum desinit, habent *i* solum in ablativo: ut, *vis*, *vim*, *vi*; *sitis*, *sitim*, *sui* 76; *hæresis*, *hæresim* vel *hæresin*, *hæresi*.

✠ E tamen nonnunquam habent, *cannabis*, *cannabi*, vel *cannabe*, *Hemp*; *Batis*, *Bati*, vel *Bate*; *Tigris*, *Tigri*, *Tigre*, vel *Tigride*, fluviorum nomina 77.

Exc. 3. Nomina in YS, quorum accusativus in *ym* aut *yn* exit, ablativum in *ye*, quandoque etiam in *y* faciunt: ut, *Atys*, *Atye*, vel *Aty*, nomen viri; *Tethys*, *Tethye*, vel *Tethy*, Deæ nomen 78.

52. Dant *e* vel *i* sexto quis quartus in *em* vel in *im* fit. Excipe sed *restis*, quod *e* semper, cum *cute*, donat. I magè *sementis*, *frigilis* petit atque *securis*.

Quod simul *im* vel *idem* format, capit *i* sibi rarò.

Exc. 4. Nomina in IS, accusativo *em* vel *im* habentia, ablativum similiter in *e* vel *i* faciunt: ut, *turris*, *turre*, vel *turri*; *clavis*, *clavæ*, vel *clavi* 79. ✠ At *restis*, *cutis*, *reste*, *cute*, tantum habent. *Sementis* verò, *fragile* & *securis* rarò inveniuntur 80.

¶ Græc

vid. Fast. v. 371. & Halieut. v. 23. sed etiam Plin. xi. 24. § 28, & xxxii. 2. § 5. & Sueton. Ner. 30. nisi hoc potius a nominativo *retis*, quo idem Plautus & Varro utuntur, videatur deflexum. V. cap. i. reg. 31. n. 38.

76. *Sine* tamen ap. Boetium, lib. iii. metr. 12. pro *siti*, notat Dausquius: *bas* quoque, pro *basi*, habet Plin. xxxvi. 5. at neutrum facile imitandum existimem. *Sinape* etiam in ablativo habet Varro, R. R. i. 59. sive hoc sit à recto *sinapis*, sive à *sinap*, quo utitur Columella, xii. 54.

77. Sic Pers. v. 146. *tortâ cannabæ*. Liv. xxviii. 21. *superato Bate amni*. Tac. Annal. vi. 37, 5. *Euphrate & Tigre inclytis amnibus circumfui*, sc. *campi*. Claudian. viii. 43. *quantum distant a Tigride Gades*. Addit Deixius noster, Ursinus & alii, *Arare* ab *Aravis*: at is ablativus (à Cæsare quidem B. G. i. 13 & 17. adhibetur,) à recto est *Arar*, quo idem, ibid. 12. Tibull. i. 8, 11. Lucan. v. 476. Sil. xv. 502. & Claudian. xvii. 53. utuntur. Confer & Voss. Anal. ii. 11. extr.

78. Ut Liv. 4. 37. *Capuam ab duce eorum Capye appellatam*. Id. xlii. ult. *Eum Cotye Thessalonicam est profectus*. Tacit. Annal. ii. 65, 1. *A Cotye dimissa sunt auxilia*. Sil. Ital. v. 395. *Ceu pater Oceanus cum sava Tethye Calpen Heracleam ferit*. Rursus, carmen Catulli lxi. de *Aty* inscribitur: & Liv. i. 3. *Latino Alba ortus, Albâ Atys, Aty Capys, Capy Capetus*, [V. Voss. Anal. ii. 11. init.] quanquam illic *Atye* & *Capye* Gronovius legendum contendat.

79. Sic *cucumis*, quia in accus. *cucumim* & *cucumerem*, in ablativo pariter *cumi* & *cucumero* habet. Hoc Celsi est, vi. 7. § 8. & Plinii, xix. 8. § 41. extr. illud ejusdem Plinii, xx. 9. § 40.

80. Priscianus, lib. vii. col. 767. eumque secuti Sulpitius, Despaunterius, Ursinus & alii, *fragili* in ablativo tantum dici volunt: Johnsonus etiam, quam fateatur Plinium in lib. dub. serm. *fragile* quoque admittere, negat tamen in libris qui nunc supersunt, *fragile* uspiam repenti. Verum illud dicitur

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 85

¶ Græca in IS, quorum accusativum in IM, vel *idem*, definire supra diximus, *i* in ablativo rarissimè admittunt: ut, *Paris, Parim, & Paridem, Paride, vix Pari; Aulis, Aulim, & Aulidem, Aulido, vix Auli* 81.

53. Hæc quoque dant *e* vel *i*: *finis*, cum *rure, supellex, Occiput & vectis*: per UBI cum quæritur, *urbes, Et pugil, & mugil* jungas. Per *e* sæpius effer, *I raro, civis, classis, sors, anguis & imber, Unguis, avis, postis, fustis, simul amnis & ignis. Usus* plura tulit priscus, quæ respuit ætas Cultior. *I tantum sexto retineto canalis.*

Exc. 5. Sequentia nomina, licet in accusativo *em* solum habeant, ablativum tamen faciunt in *e* vel *i*: è quibus quinque priora, *finis, the End; rus, the Country; Supellex, Furniture; occiput, the Noddle; vectis, a Bar or Leather, e* vel *i* ex æquo ferè admittunt. Item nomina urbium, cum per UBI adverbium quæstio fieri possit: ut, *habitat Carthagine, Tibure, Sicyone; vel Carthagini, Tiburi, Sicyoni, He dwells at Carthage, Tibur, Sicron, &c.* 82. Quibus fortè addi etiam possunt *pugil, a Champion; mugil vel mugilis, a Mullet-fish* 83.

In reliquis verò *e* longè usitator est: *civis, a Citizen; classis, a Fleet; sors, a Lot; anguis, a Serpent; imber, a Shower; unguis, a Nail; avis, a Bird; postis, a Post; fustis, a Staff; amnis, a River; ignis* 84, *Fire* 85.

F 3

¶ Ve

ap. Columellam habetur, vi. 31. *Papula usque eo strigile raduntur, quoad eliciatur sanguis.* * *Securæ* ex Ovid. Epist. Cydipp. v. 117. adfert idem Johnsonus: in multis tamen & præstantioribus codicibus *securi* illic legitur. * *Sementi* habet Colum. ii. 9 & 12. & xi. 2. *semente* Ovid. Fast. i. 667. & Pallad. Nov. 1.

81. *Theti*, pro *Thetide*, tanquam exemplum unicum ex Plauti Epid. i. 1, 33. citat Vossius: cui addit Johnsonus ex Plinio, xxii. 22. (quod Vossius dicendum negat) *iri*, pro *iride*. Alia hujusmodi in *i* ægrè reperies. Quocirca, cum Despaüterio, *Pari*, aut *Daphni*, pro *Paride* aut *Daphnide*, vix usurpanda putem.

82. Hæc, & similia in *i*, Servius, Despaüterius & alii dativos esse existimant: at veros esse ablativos parte secundâ post demonstrabimus.

83. *Pugil e* vel *i* habere affirmant Nebrissenis, Despaüterius, alique: at *pugili* hoc casu nondum inventum. * *Mugili* in ablativo declinant Rhenius, Schmidius, Lithocomus, nixi auctoritate Plinii, cui cap. 17. lib. ix. titulus est, *de mugili pisce*. Sed titulos hosce Plinii non esse rectè à magno Vossio observatum. Certe Plinius ipse lib. vi. ferm. dubii (referente Charisio lib. i. col. 110.) *mugile* præferre videtur, analogiâ ductus genitivi pluralis *mugilum*; quo & ipse utitur ix. 8 & 17.

86 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

¶ Vetustissimi scriptores i plurimis aliis nominibus ablativo interdum tribuerunt : ut, *astati, cani, lapidi, nepti, ovi*, &c. 86.

Exc. 6. *Canalis*, a *Water-pipe*, quamvis in accusativo *canalem*, ablativo tamen *canali* tantum habet 87.

Ablativus

84. In hac phrasi, *Aquâ & igni interdicere*, igni peculiare esse, nec igne dicendum, monet Johnsonus App. p. 92. Idem tamen in Additt. p. 34. se aqua & igne interdicere reperisse fateatur ap. Tacit. Annal. xii. 42.

85. *Civi* habet Plautus Pers. iv. 3, 6. & Cic. ad Att. vii. 3. & ibid. xiv. 11. *classi* Virg. Æn. viii. 11. Vell. Paterc. ii. 79, 2. *sorti* Plaut. Casin. ii. 7, 5. Virg. Geor. iv. 165. Sil. Ital. vii. 368. & Liv. xxix. 20, ita emendante ex MSS. Gronovio, *apui* Horat. Epist. i. 17, 30. & Cic. Div. ii. 31. *imbi* Cic. Verr. iii. 14. Virg. Geor. i. 393. & alii, *ungui* Horat. Car. i. 8, 4. & iii. 6, 24. & Epist. i. 19, 46. & Lic. Calvus ap. Charis. col. 120. *avi* Horat. Car. i. 15, 5. Varro, L. L. vii. & Cic. de Augur. ap. Charis. col. 98. & Divin. i. 16. & Div. ii. 70. *post* Ovid. Met. v. 120. *fusti* (de quo dubitat Alvarus) habet Plaut. Afin. ii. 4, 21. & Capt. iv. 2, 116. Tacit. Annal. xiv. 8, 6. Val. Max. viii. 1. Sallust. Hist. Frag. vi. 15. Hirt. B. Hisp. c. 27. & Apul. Met. iv. p. 105. *amni* (quod immerito rejicit Frischlinus) Horat. Sat. i. 19, 63. Colum. R. R. x. 136. & Virg. Geor. i. 203. & Geo. iii. 447. confirmante eam lectionem, hinc Charis. col. 98. illinc Prisciano col. 766. *igni* Virg. Geor. i. 196. & Æn. iv. 2. Horat. Car. i. 4, 3. & i. 34, 6. Sil. Ital. i. 115. Claudian. iii. 9. Ovid. Her. iv. 33. Vell. Paterc. ii. 88, 3. & 110, 6. Quintil. Declam. x. 5. ¶ His addi possunt : *bili* Cic. Tusc. iii. 5. Plaut. ii. 2, 95. Lucret. iv. 668. *colli* Lucr. ii. 317. & 322. *labi* Id. v. 928. *lapidi* Id. i. 883. *luci* Id. iv. 236. & vi. 875. Plaut. Cistell. ii. 1, 49. Ter. Adel. v. 3, 55, vel (ut alii legunt) *lucis*; *orbi* Lucr. ii. 543. & v. 75. & ita locutos Ciceronem, Rutilium & Santram notat Plinius ap. Charis. col. 112. *oneri* Plaut. Pseud. i. 2, 64. *parti* Plaut. Menach. iii. 2, 14. Cic. in Arat. Lucr. i. 1104. iii. 610. iv. 518. v. 512. & vi. 694 & 721. *sordi* Lucret. vi. 1269. *segeti* Cato, R. R. c. 37. * Huc adde *tempori* & *vesperi*, quæ quasi adverbialiter posita in usu remanserunt. * Charisius, Priscianus & Varro alios ejusmodi ablativos memorant : ut, *cani, fontis, montis, nepti, ovi*, &c. Adjiciunt denique recentiores, *affinitati, assi, capiti, convalli, fursuri, laudi, melli, menti, stercore, orbi*, &c. ex nullis, aut incertis, ac jam ferè immutatis auctorum locis deprompta : qualia etiam sunt, *doti, conditioni, ferruminationi, institutioni, muneris, petitioni, promissioni*, &c. à Sanctio ex libris Pandectarum allata. * In his autem Virgilio Ecl. vi. 16. *Serta procul tantum capiti delapsa jacebant*; & Æn. vii. 666. *Tegumen immane leonis Indutus capiti*; & Æn. ix. 810, *Discussæque juba capiti*; itemque in illo Phædri, i. 3, 5. *Pennas pavoni quæ deciderant sustulit*; *capiti*, quod Sanctius, & *pavoni*, quod Willymottus ablativo existimant, mihi potius dativo posita videntur. Cæterum qui de hisce plura desiderant, adeant Auf. Popmam de usu antiq. locut. i. 9. Sanct. Minerv. ii. 7. Voss. Anal. ii. 12. Ursin. T. i. p. 195. Gifanii Indic. Lucret. in voc. *colli* & *parti*. Heins. ad Vell. Paterc. ii. 31. Drakenb. ad Sil. Ital. vii. 368. Johns. App. p. 92. & Additt. p. 34.

86. Imo & Sanctius & Scioppius omnes ablativos tertiz antiquitus in e vel i desuisse affirmant; cujus rei rationem tradit celeberrimus Perizonius ad ejusd. Sanctii lib. ii. c. 6. n. 4.

87. Ita docet Charisius col. 98. ac deinde Alvar. p. 210. Voss. Anal. ii. 11. extr. Johus. dict. loc. &c. Apuleius tamen, Met. vi. p. 188. *canale* habet

Ablativus sing. Adjectivorum.

54. Adjectiva petunt *e* vel *i* sibi nomina sexto.

Quod si se neutrum per *e* terminat, *i* modò poscunt :

Queis *e* tamen vatum quandoque licentia donat.

I quoque *par* simplex tantum tenet, & *memor*.

Hospes,

Pauper item, *sospes*, *pubes*, nil præter *e* formant.

Vix dabit *i* *cælebs*, *dives*, *potis* orta, *superstes* :

Adjice quæ *corpus*, quæ *pes* genuere *colorque*.

Nomina adjectiva *e* vel *i* in ablativo admittunt: ut, *audax*, *audace*, vel *audaci*, *bold*; *vetus*, *vetere*, vel *veteri*, *old*; *hebes*, *hebetè*, vel *hebeti*, *dull* 88.

Exc. I. Adjectiva quorum neutra *e* literâ terminantur, in ablativo *i* solum habent: ut, *suavis*, *suave*, *sweet*; *suavi*; *volucer*, *volucres*, *swift*, *volucris*.

✱ Poetæ tamen metri causâ quandoque *e* pro *i* utuntur: ut, *Specie cæleste resumptâ*, *Having resumed his heavenly Figure*; *Humens fonte perenne gena*, *My Cheeks are wet with an ever-flowing Fountain*, apud Ovidium 89: pro, *cælesti*, *perenni* 90.

F 4

Exc.

88. Huc adde *plus*, quod non tantum *pluri*, ut docuerunt Despauterius & Alvarus, sed *plure* etiam habere Vossius ostendit, Anal. ii. 11. Charisius autem col. 44. *pluri* in ablativo dicendum negat.

89. Met. xv. 743. & Heroid. viii. 64.

90. Sic Ovid. Heroid. xvi. 277. *Ut à cæleste sagitta figar*: & Fast. vi. 158. *Extorque de porca cruda bimestre tenet*: pro, *cælesti*, *bimestri*. In illo autem ejusdem poetæ, Fast. iii. 654. *Annæ perenne latens Anna Perenna vocor*, quod huc adferunt Niniuita & Johnsonus, *perenne* adverbialiter positum, (eodem modo quo ap. Colum. xii. 18. & æternum crebrò sumi solet,) ostendit Vossius Anal. ii. 11. Cæterum in his & similibus, adjectivum juxta substantivum suum, aut quàm fieri potest proximum, ambiguitatis vitandæ causâ, collocandum, ut in exemplis allatis, Johnsonus, p. 91. præcipit. ¶ Neque Poetas modo, sed Historicos etiam ac Oratores ablativos interdum sic extulisse tradit Charisius, col. 108. & seqq. citatque ex Cicerone, *Quo stante & incolume*: &, *Aliqua eccellente & nobile viro*: ex C. Nepote, *A virgine Vestale*: & ex Sallustio, *Agreste*. * Quin & idem Charisius, loc. cit. quoties de homine sermo est, jubet omnia ejusmodi per *e* efferri. Atque ait idcirco Pomponium dicere; *Ex humile Rege*; de re dicturum fuisse, *Ex humili re*. Et eandem fuisse tradit sententiam Plinii in libris dub. serm. Atqui, hoc discrimen non semper servatum ipse monet: Ciceronis enim in Orat. esse, *Ab hoc fortè viro*; & Ho-

Exc. 2. *Memor* tantum *memori* facit, *mindful*; & *par simplex*, *pari*, equal ⁹¹. At ejus composita *e* vel *i* habent: ut, *impar*, unequal; *dispar*, unlike, --re vel --ri.

Exc. 3. *Hospes*, foreign, strange; *pauper*, poor; *sospes*, safe; *pubes*, seu *pubis*, marriageable, & ejus compositum *impubes*, unmarried, & solum contenta sunt; *hospite*; *paupere*, *sospite*, *pubere* ⁹², *impubere* ⁹³.

¶ His etiam fortè addi possunt, *cælebs*, unmarried; *dives*, rich ⁹⁴; *compos*, one that hath a thing in his power; *impos*, that hath it not in his power (composita à *potis* i. e. *potens*, able or powerful;) *superstes*, surviving: item composita à *corpus*, *pes* & *color*: ut, *tricorpor*, three-bodied; *tripes*, three-footed ⁹⁵, *concolor*, of the same colour ⁹⁶.

55. Ple-

rat. Car. iii. 5, 12. *Incolumi Jove & urbe Româ*; & Sat. i. 5, 92. *Qui locus à forti Diomede est conditus olim*. Utur vero hæc res se Plinii Charisiique temporibus habuerit, certè in codicibus omnibus, quales ad manus nostras jam pervenerunt, nusquam ferè ejusmodi ablativos aliter apud prosæ scriptores, quam per *i* exaratos; sive de hominibus sive de rebus sermo sit, deprehendimus.

⁹¹. Quia olim in nominat. *paris pare*, *memoris memore*, dicebant; ut ex Capro & Prisciano Vossius observat. Anal. ii. 12, qui etiam ex Servio ad Virg. Ecl. viii. 75. *dispari*, *impari*, usitatus docet quàm *dispare*, *impare*, dici. * *Ancipiti* quoque & *præcipiti*, ab *anceps*, *præceps*, vix *ancipite*, *præcipite*, flectendum vult Urfinus, p. 192. *Concors* etiam *concordi* habere videtur, vix *concorde*.

⁹². Cum autem parisyllabicè declinantur, *pubes*, *pubis*; *impubes*, *impubis*, in ablativo habere possunt.

⁹³. Lilius etiam *uber* & *degener* tanquam *e* solum habentia excipit. At *uberi* solo in ablat. Curtius, v. 1, 12. Senec. Herc. fur. 7. 333. & Colum. R. R. v. 6. *degeneri sub hoste*, Lucan. iv. 344. *degeneri alimento*, Gellius, xii. 1. dixere. * Meliore jure *tricuspis* & *cognominis* excepisset, quæ *e* solum in ablativo habere inveniuntur: ut, Ovid. Met. i. 330. *Posito tricuspide telo*: & Virg. vi. 383. *Gaudet cognomine terrâ*. Cujus rei rationem hanc tradit Vossius, Anal. ii. 11, quod eorum neutrum in *e* non desinat; sive, ut ego interpretor, non existeret. Posterius tamen Servius metri necessitati tribuit: quæ & Urfini opinio est, qui se non dubitare ait, quin *cognominis* adjectivum, ut alia in *is*, neutrum in *e* miserit. * *Ales* quoque adjectivum *e* tantum habere videtur: ut ap. Stat. Theb. iv. 312. *Pernicior alite vento*. Sil. iii. 365. *alite plumbo*: & iv. 340. *alite plama*.

⁹⁴. At *diviti cultu* habet Plin. iii. 1. § 3. init.

⁹⁵. *Alipedi* tamen *curru* dixit Val. Flacc. v. 611.

⁹⁶. His addit Nic. Frischlinus Disput. Grammat. part. 2. proposit. 16. gentilia in *AS*; quæ ablativo *e* solum ille habere existimat. Atqui per *i* quoque horum nominum ablativos efferri ostendit Vossius ex illo Cic. Attic. xi. 4. *de Frusina* [supple *fundo*] *si modo futuri sumus*, erit res mihi opportuna. Hoc unicum adfert Vossius, quasi nullum aliud esset exemplum, damnatque (immemorato meâ sententiâ) Lambinum, qui in illo Cic. pro Cluent. c. 16. *Ex munere Alatinati*, non *Alatinate* (ut vulgò habetur) legendum putet: ejus enim

mutationis

55. Pleraque mobilium quibus exit rectus in NS,
Participans, mediique gradus, i rarius edunt.

¶ Pleraque nomina adjectiva quæ in NS terminantur; item participia & comparativa, longè frequentius e quàm i in ablativo habent: ut, *prudens, prudente, wise* 97; *amans, amante* 98, *loving; doctior, doctiore, more learned* 99, rarius *prudenti, amanti, doctiori*.

56. Mo-

mutationis causam, non suam Lambinus, sed Prisciani auctoritatem adducit, qui lib. vii. col. 768. *Aletrinati* diserte scribit, non *Aletrinate*. Sed neque desunt alia hujus rei exempla. Cic. Divin. i. 28. extr. *Nihil illo Atinati somnia fieri posse divinius*. Et contra Rull. iii. 4. *In agro Cassinati*. Et Attic. xv. 26. *Ex Arpinati*. Et leg. i. 1. *In Arpinati homine*. Et pro Planc. 8. *E prefectura Atinati*. Sic Livius, viii. 1. *Dux Antiatu populo*. Ibid. 12. *In agro Antiatu*: & x. 30. *In Sentinati agro*. Ibid. 31. *In agro Interaminati*: & xxii. 18. *In agro Larinati*: & xxxiii. 26. *In agro Statiellati*, xlii. 7. & xliii. 4. *In Apolloniati agro*: & alibi multis in locis. Quin & illud magis ex analogia esse, exinde colligere est, quod apud antiquiores ejusmodi gentilia in *atis* & *ate* desinebant. Vid. Priscian. col. 629 & 761. atque etiamnum ap. Cic. contra Rull. ii. 31. *Ager Stellatis*, in melioribus libris invenimus. Quo minus mirum est alios contra Grammaticos hucce nominibus e in ablativo negasse. Sed eos quoque pluribus testimoniis Sanctius, Minerv. ii. 7. p. 199. & Saturnius Mercur. maj. v. 17. extr. erroris sui convincunt.

97. Verrius Flaccus, nobilissimus Grammaticus, qui ab Augusto, ut ejus nepotes doceret, centena in annum sestertia accepit, nomina in NS finita (ut tradit Charisius, col. 181.) ablativo e solum terminari volebat. Nec quàm crebrò sic desinant, dubitandum est. Interdum tamen & in i inveniri, multis exemplis ostendit Alvarus, p. 213. ut Cic. de Orat. iii. 19. *Ex ingenti quodam immensoque campo*. Id. de Orat. ii. 43. *Vehementi incitatione*. Sic recenti memoria, recenti negotio, recenti invidia, ap. eund. de leg. i. 1. in Verr. i. 39. ad Fam. v. 17. *Homines ingento eleganti*, Gell. vii. 3. Ut Poetas sic frequentissimè loquentes omittam. * Quin & participia, per i, maximè cum fiunt nomina, inveniri, docet idem Alvarus: ut Cic. pro Arch. 7. *Homines excellenti animo ac virtute*. Id. ad Attic. ii. 4. *Animo gaudenti, ac libenti*.

98. Participia in ablativis quos absolute postros vulgò appellamus, e solum terminari docent, post Laur. Vallam, in Anton. Raud. p. m. 5. Goclenius, Probl. Gramm. i. 24. Vossius Anal. ii. 12. Methodi auctor, p. 126. Johnsonus, App. p. 92, &c. ut, Ovid. Fast. i. 320. *Quo feriente cadit*, Virg. Geo. iv. 191. *Pluvia impendente recedunt*. Sic regnante Romulo, pugnante Cesare; non regnanti aut pugnanti. At pauca in contrarium obducit exemplis idem Johns. Addit. p. 33. ut, Lucret. vi. 633. *Dispersos ignis orienti lumine cerni*. Ibid. 885. *Membraque deficiunt fugienti languida vitæ*. Sall. Hist. iii. 5. *Immensum aucto mari, & vento gliscenti*. Plaut. Pseud. i. 1, 123. *Dico omnibus, pube presenti*. Ab Urfino quoque, p. 193. notatum est ap. eund. Menachm. iii. 2, 27. *Fecisti funus me absenti prandio*. Adde Cic. Div. i. 29. *Eaque parte animi, qua voluptate alitur, nec inopia eneetæ, nec satietate adfluunt*. Sil. Ital. i. 563. *Saxaque mananti subvolutæ viscere miles*.

99. Com-

56. Mobilium retinent legem fixa inde creata :

Hincque per *i* solum menses finiri optant.

At *rudis* & *juvenis* per *e* tantum flexa leguntur ;
Cum propriis, & in *IL*, vel in *X* quod definit,
aut *CEPS*,

Aut *NS* : sed deme *tridens*. Patiuntur utrumque
Natalis, *volucris*, *rivalis*, quæque dederunt
IS recto similes voces : sed sæpius *i* dant.

Substantiva ex adjectivis facta, eorum legem plerumque sequuntur :
ut, *bipennis*, a Halbert, or any two-edged Instrument ; *bipenni*
100, *molaris*, a Millstone, a Cheek-tooth, *molari*; *quadriremis*, a
Ship with four Banks of Oars, *quadriremi*. Sic mensium no-
mina : ut, *Aprilis*, *Aprili*, *April* ; *Quintilis*, *Quintili*, the old
Name of the Month now called *July* ; *November*, *Novembri*,
December, *Decembri* ¹, Months so called. Quia nimirum hæc
omnia adjectivè accepta *e* in neutro, ac proinde *i* in ablativo, habent.

Exc. 1. At *e* tantum habent, *rudis*, a Rod which was given to
Gladiators, when they were discharged from that Exercise ;
juvenis, a young Man. Item nomina propria : ut, *Clemens*, *Fel-*
lix, *Juvenalis*, *Nobilis* ², *Melior*, &c. Etiam quæ in *IL*, *X*, *CEPS*,
aut

99. Comparativorum ablativos, cum feminino junguntur, sæpius postulare
e, cum aliis generibus sæpius *i*, docent Laur. Valla loc. cit. & Linacer, p. m.
191. ut *meliore fortunâ*, *commodiore valetudine*, &c. Constat majori bellua sumptu,
Juven. vii. 77. Majori pondere pressum Signiferi mersere caput, Lucan. vii. 162,
&c. Quin porro Johnsonus, loc. cit. non comparativorum modo, sed alio-
rum etiam adjectivorum tertiæ ablativos in *i* desinere debere, quoties neutri
generis substantivis apponuntur, affirmat ; ut, *victrici ferro*, non *victrice*. At
perpetuas non esse has distinctiones, Alvarus loc. supra laudato, & Johnso-
nus, ipse se corrigens, Addit. p. 34. ostendunt. Verior igitur sententia vide-
tur, Poetas in his omnibus metri rationem, prosâ autem scribentes sonum at-
que aurium judicium attendisse : aliter verò *e* quàm *i* multo frequentiore
esse.

100. *Bipenne* tamen dixit Tibullus, i. 7, 53. Atque hinc quibusdam ansa est
arrepta, *bipennis* interdum *bipennim* in accusativo flectendi. Atque *i* in ablativo
tanquam adjectivum habet, *e* tanquam substantivum ; cui distinctioni in accu-
sativo nullus est locus.

1. Ausonius, qui in Eclog. Et cum Septembre November dixerit, vix imitandus
videtur.

2. Sic Cicero ap. Prisc. col. 761. A Julio Natale. Id pro Planc. 26. Confiteor
summa in Laterense ornamenta esse. Liv. iv. 21. M. Corn. Maluginense, L. Papirio
Crasso Coss. Martial. vii. 24. Cum Juvenale meo quæ me committere tentas, &c.
Cælius tamen per *i*, A Furijs Nobiliori, dixit, ap. Charis. col. 112.

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 91

aut NS finiuntur : ut, *vigil*, a Watchman; *senex*, an old Man; *index*, a Discoverer; *artifex*, an Artificer; *nutrix*, a Nurse; *Princeps*, a Prince; *particeps*, a Partaker; *adolescens*, a Youth; *infans*, an Infant; *serpens*, a Serpent; *torrens*, a Brook 4. * At *tridens*, Neptune's three-forked Scepter, *tridentis* vel *tridenti* facit 5.

Exc. 2. Adjectiva quædam in IS (præcipuè ea quæ de homine dicuntur) substantivè usurpata, quandoque substantivorum more *e*, sæpius verò *i*, in ablativo habent : ut, *familiaris*, a Friend; *rivalis*, a Rival; *sodalis*, a Comrad; *natalis*, a Birth-day; *volucris*, a Bird 6.

Nominativus pluralis.

57. Rectus pluralis capit *es*. *Ia* dat tibi neutrum Quod dedit *i* sexto : medius gradus inde *vetus*que Excipitur : *plus plura* petit, sed rariùs edit *Pluria*. Si solum dat sextus *E*, non *ia* pones.

1. Nominativus (ac proinde vocativus) pluralis definit in *es* : ut, *panis*, *panes* 7.

2. *Im*

3. Sic & alia verbalia in *trix* : at *vitrix* & *ultrix* adjectivè sumpta ; quandoque habent ; adeoque & pluraliter *vitricia*, *ultricia* ; *vitricium*, *ultricium*.

4. *Continens* tamen per *e* vel *i* promiscuè effertur : ut, Curt. x. 1, 11. Ex *continenti* trajicere. Nepos i. 7, 3. In *continenti* lucus. Cæs. B. G. iv. 31. E *continenti* comportari. Id. v. 2. A *continenti* ; & v. 6. Ut in *continenti* remanerent ; & v. 8. Labieno in *continente* relicto ; & v. 23. Qua ex *continente* remitterentur. Nempe quod haud raro substantivum unà exprimitur : ut, Nepos ii. 3, 2. Inter *Eubæam* *continentemque* *terram*, Varro ap. Charis. col. 100. In *terra* *continenti*.

5. Ut Ovid. Met. i. 283. Ipse *tridente* suo *terram* percussit, Virg. Æn. i. 149. Levat ipse *tridenti* : & Geo. i. 13. Magna *tellus* percussa *tridenti* : & adjuncto substantivo, Val. Flaccus i. 688. *Spumas* vomit *are* *tridenti*. * *Rudens* quoque *e* vel *i* habere videtur. Vitruv. enim x. 3. *Trochlea* in *summa* *capite* *machina* *rudenti* *contineatur* : nisi hoc dativo positum existimes.

6. Sic *affinis*, *adilis*, *contubernalis*, *popularis*, *patrueles*, *annalis*, &c. quibus, quia quodammodo naturam substantivorum induere, auctores quandoque *e* tribuunt. Sic *familiare* Varro & Rutilius, ap. Charis. col. 195. *adile* iidem, ap. eund. col. 96. & Cic. pro Sext. c. 44. *init*, *patruele* C. Nepos, Ibid. col. 113. *sodale* Plinius Junior Epist. ii. 13. & Martialis Epig. i. 107. *rivale* Ovid. Amor. i. 95. *trireme* Cæsar, Bell. Civ. ii. 23. *natale* Lucan. vii. 291. *valucra* Plinius, ix. 8. protulerunt. V. Voss. Anal. ii. 11.

7. Hi (ut alii obliqui casus) sumuntur à genitivo singulari : ut, *tigris*, *tigris* vel *tigridis* ; plural. *tigres* & *tigrides* : *impubes*, *impubis* & *impueris* ; plural. *impubes* & *impueres*. ¶ Nominativus quandoque in *eis* vel *is* invenitur : ac primum in iis quæ Græcè in *eis* contrahuntur ; ut, *Syrteis*, *Tralleis*, *Sardeis*, *Alpeis*,

2. In nominibus neutri generis, si ablativus singularis, vel in *i* solum, vel in *e* aut *i* simul, desierit, tum nominativus, adeoque & accusativus & vocativus plurales, habent *ia*: ut, *mare, mari, maria; felix, felice* vel *felici, felicia*.

Exc. At comparativa in *a* solum exeunt: ut, *duriora, fortiora. Plus plura*, raro *pluria* habet: unde *complura & compluria. Vetus vetera*, non *veteria* facit 8.

3. Neutra, quæ ablativum singularem in *e* solum terminant, in nominativo plurali *a*, non *ia*, habent: ut, *dogma, dogmate, dogmata*, an *Opinion*; *nemus, nemore, nemora*, a Wood.

Genitivus pluralis.

58. Præbet *ium* patrius, si sextus in *i* fuit antè.

Tolle *vigil, vetus, uber, inops, supplexque, memorque, Mugilis & consors*, quibus & *pugil & celer* adde;
Atque gradus medios; (sed *ium plus* poscit.)

Adhærent

His composita *genus, capio, facioque, caputque*.

I. Genitivus pluralis in *ium* definit, si ablativus singularis habuerit tantum, five *e* aut *i* simul: ut, *alveare, alveari, alvearium*, a Beehive; *ferox, feroce* vel *feroci, ferocium, fierce*.

Exc. I. Sequentia autem nomina *um* habent, non *ium*: *vigil, watchful* 9; *vetus, old*; *uber, fruitful*; *inops, poor*; *supplex, suppliant*,

Alpeis; vel *Syris, Trallis, Sardis, Alps*. Auctor Priscianus, col. 775. confirmatque illo Horatii Epist. i. 11, 2. *Quid Cræsi regia Sardis*. Item in vocibus penitus Latinis, à singularibus in *is* venientibus, ut docet Varro, L. L. vii. 37. ut, *he puppeis, resteis*; vel, *puppæ, restes*. V. Voss. Anal. ii. 13. Duo autem ejusmodi exempla adfert Johnsonus Additt. p. 34. unum ex Plauto, Mil. iii. 1, 84. *Libera sunt edis*: alterum ex Tacito, Annal. iii. 25, 2. *Cum omnis domus delatorum interpretationibus subverterentur*. Verum in hoc posteriore codices quidam subverteretur habent.

8. *Aplustra* & etiam *aplustria* dicimus: at hoc ab *aplustre*, illud ab *aplustrum*, quo Lucretius usus est iv. 439. Vossius rectè deducit. Similiter *gausape*, quia in ablativo est *gausape*, in plurali non *gausapia*, sed *gausapa*, facere idem putat. At Charisius eorum potius sententiæ favere videtur, qui *gausapa* à nominativo *gausapum*, quo usus est Cassius Severus ad Mæcenatem, declinant. Certè veteres in nominat. *gausape* & *gausapa* & *gausapis* & *gausapum* dixere; ut parum de hâc voce certi statuere liceat. Vid. Ursin. p. 187. Huc etiam referri possunt *tricorpora* & *tripestora*, quæ (præterquam quod ablativo *e* solum habere videantur) à *tricorporus* & *tripestorus*, quibus veteres utebantur, deduci queant. V. Voss. Anal. ii. 13.

9. *Vigil*, five substantivè capiatur, five adjectivè, non ausim aliter genit. plur. quàm in *um* proferre. De substantivo res certa; ita enim Virg. Æn. ix.

pliant, or humbly intreating; *memor*, mindful¹⁰; *mugilis* vel *mugil*, a Mullet; *consors*, that hath the same Lot¹¹; *pugil*, a Champion; *celer*, swift: *vigilum*, *veterum*, &c.¹²

Exc. 2. Comparativa etiam habent *um*: ut, *durior*, *duriorum*; *mollior*, *molliorum*. At *plus plurium* facit¹³.

Exc. 3. *Um* denique accipiunt composita à *genus*, *capio*, *facio* & *caput*: ut, *degener*, unworthy of his Ancestors, degenerating; *particeps*, partaking of; *artifex*, artificial, Workman like; *præceps*, forward, headlong; *occiput*, the Hind-head¹⁴; *degenerum*, *participum*, &c.¹⁵.

59. Sextus

159. Stat. Theb. xii. 449. Tacit. Hist. iii. 64, 2. & Lucan. v. 511. Quod verò ex lib. 1. tit. 43. Cod. Justiniani, *præfetti vigilum*, meminit Vossius, in melioribus codicibus *vigilum* legitur. Adjectivo autem, propterea quod *i* in ablativo habeat, *vigilum* assignant idem Vossius & Methodi auctor. At *vigilum* ei dar Priscianus, col. 772. firmatque *vigilum canum tristes excubie*, ap. Horat. Car. iii. 16, 2. neque enim id per Syncopen, cum Methodi auctore, reor prolatum.

10. Ut *vigil* & *memor*, sic eorum composita *pervigil* & *immemor*.

11. An *exfors* verò *exsortum* faciat, an *exsortium*, meritò dubitat Urfinus, p. 199.

12. *Vigil*, *uber*, *supplex*, *consors*, *celer*, *particeps*, *artifex*, & similia, adjectivè hic tantum sumpta, adeoque *e* vel *i* in ablativo recipientia, intelligo. Substantivè enim usurpata *e* solum in ablativo facere videntur, ac proinde *um* in genitivo plurali, per reg. seq.

13. Sic *complures complurium*, testante ex Cicerone Prisciano, col. 773. Et si *plurum* & *complurum* præferat Jul. Modestus ap. Charis. col. 56 & 100.

14. Ex prædictis pleraque *um* propterea habere putantur, ut distinguantur à substantivis secundæ in *um*, *supplicium*, *consortium*, *participium*, *principium*, *manipulum*, *artificium*, *opificium*, *præcipitum*, *occipitum*. An vero *incipitum*, *ancipitum*, *tricipitum*, in quibus non habet locum hæc distinctio, dicendum sit, an *incipitum*, *ancipitum*, *tricipitum*, deficientibus exemplis, haud satis constet. Prius Priscianus, col. 771. posterius Urfinus, loc. cit. præferendum judicant. Cæterum *Principium*, quod Bongarsius ap. Justinum lib. 1. & Cujacius ap. Licinium tit. de stupratoribus, pro *Principum*, dictum observant, neminem jam existimo imitaturum.

15. His addit, & rectè, Sol. Lowæus adjectivum *cicur*, quod cum ablativo sing. *e* vel *i* habere videatur, genitivo tamen plur. *um* impurum recipit: ut, Cic. Nat. Deor. ii. 39. *Quæ verò & quàm varia genera bestiarum, vel cicurum vel ferarum?* * Minus tamen rectè idem adjungit, 1. *Complex complicum*, posterioris ætatis vocabulum, quodque adjectivè acceptum hîsce in casibus vix invenitur. 2. *Composita in spex*; ut, *auspex*, *haruspex*, *extrispex*. Hæc enim cum substantivè fere semper adhiberi, atque per *e* solum ablativo priore inflecti soleant; idcirco & *um* habent juxta regulam principalem. ¶ Potiore autem jure huc referendâ videntur, *reses* & *deses*, quæ *residum* & *desidum* (quanquam auctoritas deficiat) declinari putem. * An *hebes*, *teres*, *præpes* & *perpes*, *um* habeant an *ium*, nondum liquet: prius tamen auribus gratius videtur. Neque obstat, quod *hebetia* ap. Cels. vi. 15. extr. & *teretia* ap. Gell. vii. 14. invenimus: nam *quadrupedum* tantum usus recepit, non *quadrupedium*, et si *quadrupedia*

59. Sextus *e* si tantum dederit, capit *um* genitivus.
AS sed *ium* Latiale petit: polysyllaba deme,
 Queis magis *um* placuit. Sed *ium* quærentibus adde
 Nomen in *IS* vel in *ES* non crescens: jungito
 & *NS*:

Tolle *parens*, *vates*, *panis*, *juvenisque*, *canisque*.

II. Quæ in ablativo singulari *e* tantum habent, *um* recipiunt in genitivo plurali: ut, *leo*, *leone*, *leonum*, a *Lion* ¹⁶.

Exc. 1. Nomen Latinum in *AS* facit *ium*: ut, *mas*, *marium*, a *Male*; *as*, *assum*, *twelve Ounces*; *vas*, *vadium*, a *Surety* ¹⁷.
 ✱ At polysyllaba potius per *um* efferuntur: ut, *civitas*, *civitatum*, interdum *civitatium*, a *State* or *Society of Men under the same Government and Laws*, a *City* ¹⁸.

Exc. 2. Nomina in *IS* & *ES* non crescentia in genitivo singulari habent *ium*: ut, *hostis*, *hostium*, a *Enemy*; *ades*, *adium*, a *Temple*, a *House*. Item in *NS* desinentia: ut, *cliens*, *clientium*, a *Bassal*. ✱ At hinc excipitur, *parens*, a *Parent*, *parentum* potius quàm *parentium* ¹⁹; illinc *vates*, *vatum*; *panis*, *panum* ²⁰; *juvenis*, *juvenum*; *canis*, *canum* ²¹.

60. Donat

dia Columella & Palladius dixerint. ✱ *Locuples*, ut ablativo sing. *locuplete* habet, Horat. Sat. ii. 6, 102. Pers. iii. 74. Cic. Div. i. 19. & *locupleti*, idem Cic. de Orat. iii. 48. & in Frument. ap. Priscian. col. 765. ita genitivo plur. *locupletum* habet & *locupletium*. Hoc Ciceronis est ad Attic. vii. 7. extr. & pro Sext. c. 17. Hirtii, B. Alex. 39. & Taciti, Annal. vi. 16, 3. illud Columellæ, viii. 16. & Cæs. B. Civ. iii. 91. an verò per Syncopen dictum, incertum.

16. Huc refer *hospitum*, *puberum*, *impuerum*, *pauperum*, *sospitum*, *divitum*, *superstitum*, *compotum*, *impotum*, *bipedum*, *bicorporum*, *versicolorum*, & similia; quæ ablativo *e* solum habere diximus. Severus tamen in *Ætna*, v. 128. *hospitium fluviorum* dixit, ut à Vossio notatum: nisi mavis *hospitum* illic, cum Jo. Clerico, substantivum & accusativi singularis statuere.

17. Dixi nomen Latinum: nam Græca *um* habent, ut *gigantum*, *Arcadum*. Vid. reg. seq. 61.

18. Ex his quædam interdum per *ium* efferri notat Despauterius, p. 86. præcipuè verò Vossius, Anal. ii. 14. & Dausquius Orthogr. Vol. i. p. 105. ut, *atavium* Vel. Patérc. ii. 89, 1. *affinitarium* Justin. xvii. 3, 5. *calamitatum* Id. xvi. 4, 5. *civitatum* Liv. xxvi. 40. xl. 25, 30, 39. & xlv. 34. Quintil. i. 2. init. & ii. 4. Justin. ix. 1. 1. Censorin. de die nat. c. 20. & alii. Sic *utilitatum* ex Liv. xlv. 3. *voluptatum* ex eod. xxiii. 8. proferunt; item ex Pandectarum libris *facultatium*, *hereditarium*, *quantitatum*: at in his codices variant. Confer P. Manut. ad Cic. Offic. i. 44. & Burmannum ad Velleii loc. cit. qui *simul-tarium*, *calamitatum*, & similia plura, se ait in Declamationibus Quintiliani novasse. ✱ Gentilia autem in *as*, sive adjectivè, sive substantivè, (ac proinde per

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 95

60. Donat *ium Samnis, linter, caro, dos, & os ossis, Glis, nix, noxque cohors, mus faux, uter*: adde *Quiritem,*

Atque *larem, litem, cotem, cor*; compositumque, *Uncia* quod simul *as* genuit: monosyllaba junge
Consona quæ duplex claudit. *Bos* ritè *boum* dat.

Exc. 3. *Ium* præterea nacta sunt nomina sequentia, licet *e* tantum habeant in ablativo singulari: *Samnis*, a *Samnite*; *linter*, a *little Boat*; *caro*, *Flesh*; *dos*, a *Dowry*; *os, ossis*, a *Bone*²²; *glis*, a *Rat*; *nix*, *Snow*; *nox*, the *Night*; *cohors*, a *Company*; *mus*, a *Mouse*²³; *faux*, the *Jaws*²⁴; *uter*, a *Bottle*²⁵; *Quiris*, a *Roman*;

e solum, ut vult Johnsonus, in ablativo inflexa) accipiantur, *ium* duntaxat, nomina habent: ut, *Arpinatium, Fidenatium*. V. Johas. App. p. 93.

19. *Parentium* tamen Horat. Car. iii. 24, 21. & Cic. Verr. v. 52. extr. utuntur. Adfert quoque ex ejusd. orat. de suppliciis, *parentium suorum*, Priscianus, col. 772. approbantque Varro, L. L. vii. 37. & Charis. col. 111.

20. *Panum* dicendum vult Cæsar; Verrius Flaccus *panum*, cui assentit & Priscianus, col. 771. Charisius totum pluralem, adeoque & genitivum, sed præter rationem, (ut à Vossio monstratum) rejicit, col. 114.

21. His addunt *proles, soboles & indoles*: at hæc raro in plurali, nedum in genitivo reperiuntur; ideoque cum Martiano Capella *prolum* dicere nolim. * *Volucris* (quod his adjicit Ninivita) non *volucrum* tantum facit, apud Cic. Nat. Deor. ii. 39. Virg. Æn. iii. 216. & alibi sæpius, Martial. v. 56. & Plin. ii. 10. x. 11 & 73. xi. 37. § 62. & xxxv. 11. sed *volucrum* etiam ap. Cic. de Finibus (quemadmodum & à Grutero Gronovioque, ii. 33. est editum) & Fabianum Natur. causar. lib. 2 & 3. citante Charisio, col. 119. Vossius quoque apud Varron. R. R. i. 38. *volucrum* legit: at in meis exemplaribus *volucrum* invenio, quod & consuetudine receptum Plinius ait, teste Charisio, loco modo laudato. * Similiter *apum* invenimus, & *apium*. Prius est ap. Liv. xxiv. 10. extr. & xxvii. 23. Plin. viii. 42. xx. 4. & Colum. ix. 13 & 14. & in lemmatis capitum (si modo ejus sunt) ap. eund. Columell. ix. 3, 4, 5, 10, 13. Pallad. Apr. 8. Jun. 7. & Aug. 7. Posterius ap. Varr. R. R. iii. 16. Colum. ix. 3, 6, 11. Plin. vii. 15. xi. 8. & pluribus aliis locis, Justin. xiii. 7, 10. Ovid. Met. xv. 383. Juvenal. xiii. 68. Apud Cic. vero Offic. i. 44. de Senect. 15. extr. Acad. iv. 17. de Divin. i. 33. extr. & de Harusp. resp. 12. *apum* & *apium*, libris vacillantibus, legitur: *apium* tamen præferunt meliores interpretes. * *Strigilis um* tantum habere docet Meth. auctor. & ita Plinius quidem xxxi. 10. extr. At idem. xxviii. 4. *Linteorum strigiliumque* vehementia, dixit: quod & ἀναλογότερον videtur.

22. Per *ium* quoque *os oris* declinandum vult Despauterius, & ita se, si necessitas jusserit, flexurum ait Vossius. At vid. cap. iii. reg. 13 & 15.

23. *Murum* tamen dixit Cicero, Nat. Deor. ii. 63. (teste, qui id improbat Plinio, lib. 6. ferm. dubii, ap. Charis. col. 110.) quanquam in plerisque codd. nunc *murium* legatur. Eo certè Plinius ipse x. 65. xi. 37. § 74 & 76. xxii.

23. & alibi sæpius utitur,

24. *Faux*

Roman; *Lar*, an Household-God, or the House ²⁶; *lis*, Strife; *cos*, a Bone or Whetstone; *cor*, the Heart: *Samnitium*, *lintrium*, *carnium*, &c.

Exc. 4. *Ium* quoque faciunt composita ab *uncia* & *as*: ut, *septunx*, *septuncium*, seven Ounces; *sextans*, *sextantium*, two Ounces; *bes*, *bestium*, eight Ounces.

Exc. 5. *Ium* denique habent nomina unius syllabæ in duas consonantes ²⁷ exeuntia: ut, *urbs*, *urbium*, a Town; *stirps*, *stirpium*, the Trunk of a Tree, a Root; *sort*, *sortium*, a Lot; *arx*, *arsum*, a Castle ²⁸.

Exc. 6. *Bos boum* facit.

61. Um

24. *Faucium* crebrum est Plinio; at singulari solus fere ablativus *fauce* usitatus invenitur.

25. Huic comitem rectè Vossius adjungit *venter*, *ventrium*, quod firmat auctoritas Plinii, ix. 50. * *Par* quoque substantivum (quod ablativo sing. & solum habere diximus) *parium* facit: nec audiendus Plinius, ap. Charis. col. 110. qui *par* ejusque composita *impar*, *dispar*, etiam adjective accepta, per *um* declinari voluit, *parum*, *imparum*, *disparum*. V. Voss. Anal. ii. 14.

26. Sic *adem Larium*, *Larium* composita & *Larium* focus dixit Plin. ii. 7. iii. 5. & xxviii. 20. in fin. & Liv. xl. 52. *adem Larium Permarinum*. *Larum* tamen habet, non tantum Varro, L. L. viii. 38. ubi *Maniam* ait *marrem Larum* appellari: sed etiam emendatiora Ciceronis exemplaria, de Nat. Deor. iii. 25. & de Leg. ii. 11. quamvis & istis in locis *Larium* Vossius legerit.

27. Characteribus distinctas intellige. Secus enim x duas in se consonantes & s complectitur. At pleraque monosyllaba sic finita *um* habent impurum, ut, *grex*, *lex*, *rex*, *vox*, *dux*, *nux*, item inusitata *prex* & *frux*. * Hæc autem *fax*, *pax*, *sax*, *nex*, *pix*, *lux* in genitivo plurali, ut alibi dicemus, vix inveniuntur. * *Trucium* à *trux* ad reg. 56. pertinet. * *Crucium* à *crux* declinat Charisius, col. 114. & ita Tertullianus in Apolog. ex optimâ Rigaltii editione: Pamelius quoque, qui *crucium* legit, faretur omnibus MSS. *crucum* haberi; quod si Vossio fuisset animadvertum, haudquaquam Charisio Tertullianum opposuisset. V. Meth. auctor. p. 137. ¶ Ab hoc canone etiam excipienda sunt nomina Græca: ut, *gryps*, *gryphum*; *lynx*, *lynxum*; *sphinx*, *sphinxum*; de quibus reg. 62.

28. Inveniuntur & alii genitivi in *ium*, jam ferè inusitati, & suis auctoribus relinquendi: ut, *vigilium*, & *principium*, de quibus supra, *extispicium* ap. Accium in Medea, teste Nonio; *meretricium*, ap. Plaut. Casin. iii. 3, 22. *radicium*, *struicium*, ap. Charis. col. 100. *judicium*, ap. Vegetium, ii. 19. in membranis Stewichii & Cod. Justin. i. 34, 2. & Ibid. i. 40, 14. *hominium*, ap. Sallust. Jug. 77. probante Scaligero; *servitium* & *compedium*, ap. Plaut. Pers. iii. 1, 13 & 15. *virtutum*, ap. Paulin. Epist. i. ad Auson. *Paludium* porro, ap. Colum. memorat Alvarus & Vossius; sed (fallentibus numeris) locum non reperio. Adfert quoque Despaunterius ex Mela (sed loco non indicato) *concretarum paludium*: itemque ex Plin. ii. 68. *antarum paludium*: at meis fere omnibus *paludum* legitur. * *Jurum* denique dixit Cato in Orig. ap. Charis. col. 109. *Jurum* Plaut. in Epid. iii. 4, 86. *Utrumque* insolens; sed si altero necesse sit, illud

61. *Um* sibi Grajugenûm prope cuncta vocabula poscunt: Parcius *ôn*, quæque ante dabant vel *sis* vel *a* rectis.

Nomina Græca genitivum pluralem plerumque in *um* terminant: ut, *Macedo*, a *Macedonian*; *Arabs*, an *Arabian*; *Æthiops*, an *Æthiopian*; *pyxis*, a *Bor*; *monoceros*, an *Unicorn*; *lynx*, a *Beast* so called; *gryps*, a *Giffon*; *Thrax*, a *Thracian*: *Macedonium*, *Arabum*, *Æthiopum*, *pyxidum*, *monocerotum*, *lynceum* 29, *gryphum*, *Thracum* 30.

* Rarius autem *ôn* habent, & ea ferè solum, quorum nominativus singularis in *a* vel *sis* definit: ut, *epigramma*, an *Epigram*; *metamorphosis*, a *Change*: *epigrammaton*, *metamorphoseon*; vel, *epigrammatum*, *metamorphosum* 31.

62. In-

Nō potius quàm hoc utendum Vossius judicat. * Sunt & alii, rarioresem, non tamen prorsus rejiciendi: ut, 1. *Fraudium*, non ap. Apuleium modo, Met. v. p. 158. Met. viii. p. 236. & Met. x. p. 321 & 341. sed ipsum etiam Cicer. Offic. iii. 18. extr. quemadmodum MSS., suis omnibus Lambinus & Fabricius scriptum testantur; nec aliter à Grutero, Grævio Gronovioque editum. 2. *Laudium*, ap. Sid. Apollin. car. xxii. 31. & Cic. Phil. ii. 12. prout in M^{to} vetere reperit ac (licet haud probante Vossio) edidit Muretus. 3. *Fornacium*, ap. Plin. xxxiv. 18. At longè in his frequentius *um* impurum esse, pauca hæc, ex innumeris, auctorum loca convincunt: *Fraudum* sciz. habet Stat. Sylv. iii. 1, 32. Claudian. xxii. 214. Gell. xiv. 2. *Laudum* Virg. Geo. iii. 112. Æn. vi. 823. Val. Max. iii. 2, 22. Plin. Paneg. c. 4. Curt. viii. 18. *Fornacum* Plin. xxxiv. 10, 13 & 14.

29. Malè autem Ant. Nebrissenfis *lynceum*: Ovidii enim est Met. iv. 25. Colla premis *lynceum*.

30. At quæ genitivum faciunt in *os* purum, *ium* habent, ut mox dicetur.

31. Græca aliarum terminationum vix unquam *ôn* recipere videntur: neque enim *delphinôn*, *Cyclopôn*, *aspidôn*, *Arcadôn*, *lebetôn*, *tripodôn*, *Phæacôn*, &c. quisquam invenerit. Quæ etiam à quibusdam exempli loco memorantur, *hebdomadôn*, *lampadôn*, *craterôn*, *Erinnyôn*, *lynceôn*, *gryphon*, mihi nondum comperita; nisi quòd de Varronis *Libris Hebdomadôn* meminert Nonius & Charisius; & hoc fortè elementis Græcis ab eo exarato. Quod vero ex Catulli Car. lxiv. 48. *Chalybôn* omne genus quidam proferunt, *Chalybum* libris omnibus, aut *Chalibum*, scribi testatur Dausquius, p. 104. in recentioribus *Caltum* est editum. Quin & in his ipsis, *ôn* rarissimum est: neque *diadematon*, *dogmaton*, *anomaton*, *poematon*, *stematon*, facile dixerim; sed *diadematum*, *dogmatum*, &c. tum quoque à nominibus in *sis*, potius quàm *eôn* optimi quique utuntur: ut, *hæresum*, *basium*, *eclipsium*, potius quàm *hæreseôn*, *baseôn*, *eclipseôn*. Sic Cic. ad Attic. v. 21. *nostrarum diæcesium*: & Fam. iii. 8. *omnium illarum diæcesium*, dicit, non *diæceseôn*, vel *diæcesion*. * Quidam in his, uti & in nominibus secundæ, & nativum Græcorum retinent: ut, *Cimmeriôn*, *hæreseôn*; quod (nec immeritò) improbat Ursinus, p. 208.

62. Insuper & numero quæ sunt spoliata priore,
Dant patrium qualem numeris perfecta dedissent.
Orum at sæpe solent flexu dare Festa secundo.

Nomina tantum pluralis numeri genitivum faciunt ex analogia numeri singularis, qualem nimirum, si integra essent, verisimiliter haberent: ut, *pugillares*, writing Tables, *pugillarium*; *manes*, Souls departed, *manium*; *lactes*, the small Cuts, *lactium*; *fores*, a Gate, *forium*; *mœnia*, Walls, *mœnium*; *ilia*, the Intreils, *ilium*: quia singularis horum esset, *pugillaris*, *manis*, *lactis*, *foris*, *mœne*, *ilè* 32. Contra *Lemures*, Hobgoblins; *cœlites*, Saints departed, *maiores*, Ancestors, *Lemurum*, *cœlitum*, *maiorum*, faciunt; quia singularia forent, *Lemur*, *cœles*, *major*.

Exc. Nomina Festorum, mutata declinatione, *orum* sæpe habent in genitivo plurali: ut, *Saturnalia*, the Feasts of Saturn, *Saturnalia* & *Saturnaliorum*; *Bacchanalia*, the Feasts of Bacchus, *Bacchanalia* & *Bacchanaliorum* 33.

63. Hoc

32. Sic *antes antium*, *lendes lendium*; quia singularis horum fuerit *antis*, *lendis* (& inde portò contractum *lens*) sic *optimates*, *optimatum* vel *optimatium*; *penates*, *penatum* vel *penatium*: quorum singularis fuerit *optimas*, *penas*, qualia *um* vel *ium* admittunt. * *Opes* tamen *opum* facit, licet ab inusitato nominativo *ops* vel *opis*. Et *primores primorum*, ab exoleto nominativo *primoris* vel *primor*, licet in ablativo sing. *primore* vel *primori* habeat: ut Gell. x. 19. in *primore* pueritia: & Sil. xi. 143. *Excisam primori Marte Saguntum*: & Tacit. iii. 21, 4. *primori in acie versabantur*. Est enim quasi comparativum.

33. Sic *Compitalia*, *Terminalia*, *Liberalia*, *Vulcanalia*, *Lupercalia*, *Agonalia*, *Parentalia*, *Vinalia*, *Quinquatria*, &c. Vid. Charif. col. 27. Priscian. col. 744. Non. Marcell. viii. 49. Macrobi. Saturn. i. 4. Voss. Anal. ii. 14. Dausq. Orthogr. Vol. i. p. 104. * Videndum tamen quid usus probet. Nam (ut ait post Bangium Cl. Ursinus, p. 202.) *Floralium*, *Feralium*, *Liberalium* facilius recipimus, quàm *Floraliorum*, *Feraliorum*, *Liberaliorum*, &c. * Porro & et tantum Festorum nomina hic intelligenda sunt, quæ in *lia* aut *ria* exeunt. Alia enim (ut rectè annotavit Carmichael noster, Etym. p. 13.) non in genitivo modo, sed dativo etiam, per solam secundam inflectuntur: ut, *Agonia*, *Dionysia*, *Thestnophoria*, *Orgia*, *Trietetica*, *Charistia*, &c. ¶ Horum declinationem imitantur, *anciliorum*, ap. Horat. Car. iii. 5, 10. *sponsaliorum*, ap. Suet. Aug. 53. *vestigaliorum*, ap. eund. Aug. 102. & Calig. 16. & ap. Cicero. teste Charif. col. 46. & ap. Asinium, testibus eod. Charif. ibid. & col. 119. & Macrobi. Saturn. i. 4. *viridiorum*, ap. Macrobi. ibid. & Cicero. Artic. ii. 3. probante Dausquio & Pithæo [al. *viridariorum*.] Sic *conclaviorum* Virrov. vi. 3. *lacunariorum* Id. iv. 3. init. & vi. 4. init. *navaliorum* Id. v. 12. extr. *torculariorum* Colum. R. R. xii. 30. prope prime. *exemplariorum* Hieronym. advers. Helvid. c. 8. Ut omitram *diadematorum*, *poëmatorum*, &c. de quibus in reg. 64. * Cæterum horum omnium ratio petenda est ex diversa nominativi sing. terminatione. Olim enim *Saturnale* dicebant & *Saturnalinum*, -lii, in ada; *Bacchanale*,

63. Hoc demum in casu vatum regnare figuras
Adspicies, memori velim quas pectore condi.

¶ In multis eorum quæ genitivum pluralem formant in *ium*, Syncope, præsertim apud Poetas, locum habet: ut, *nocentium*, *cadum*, *mensum*; pro *nocentium*, *cadium*, *mensum* 34.

G 2

¶ Huic

cinale, *Bacchanal* & *Bacchanalium*; *ancile* & *ancilium*, *lacunare* sive *lacunar* & *lacunarium*; *torcular* seu *torcular* & *torcularium*; *conclave* & *conclavium*, quo uisitur Plautus Aul. iii. 2, 24. *exemplare* seu *exemplar* & *exemplarium*, quo Arnob. vi. p. 198. & Proculus in l. 47. ff. de legat. 2. & Ulpianus in l. 10. ff. testamenta quemadm. aperiantur, inspic. & describ. Vid. Voss. loc. cit. sub fin. & Dausq. p. 67 & 68. * Singularia sunt *holerorum*, ap. Lucil. teste Nonio, pro *holerum*; & *tetrantorum*, ap. Vitruv. iii. 3. med. pro *tetrantum*, i. e. *quadrantum*.

34. In primis id fit in participiis & nominibus polysyllabis in NS: ut, *amantium*, *mirantium*, *moderantium*, *morientium*, *paventium*, *precantium*, *recensium*, *salutantium*, *venantium*, ap. Ovidium; *bellantium*, *cadentium*, *carentium*, *defendentium*, *fruventium*, *furentium*, *infantium*, *loquentium*, *mærentium*, *natanium*, *potentium*, *recusantium*, *silentium*, *venientium*, ap. Virgilium; *fremetium*, *iacentium*, *labentium*, *oculantium*, *ruentium*, *sequentium*, ap. Val. Flaccum: *fugientium*, *hortantium*, *medentium*, *spirantium*, *volantium*, item à sons monosyllabo *sontium* [Theb. iv. 475.] ap. Statium, &c. * Vulgo dicunt, etiam extra metrum, *adulescentium*, *clientium*, *infantium*, *prudantium*, *sapientium*, *serpentium*: sed rectius proferemus cum

Cicer. Tusc. v. 27. Sallust. Catil. 14. Vell. Patere. ii. 103. Plin. xxxiii. 12. *adulescentium*; cum Plaut. Menach. iv. 2, 6. Sueton. Aug. 60. Curt. vii. 4, 21. Horat. Carm. iii. 1, 13. *clientium*; cum Cicer. pro Q. Rosc. 53. Sueton. Calig. 25. extr. Plin. Paneg. 26. princ. & 28. extr. Curt. ix. 1, 25. Plin. xx. 20. & multis aliis locis *infantium*; cum Cicer. de Orat. i. 9. & Pomponio, tum in epigraphe, tum in l. 2. § 5 & 12. ff. de orig. juris, *prudantium*; cum Cicer. pro Arch. 6. de Fin. v. 19. Sallust. Catil. 11. Val. Max. iv. 1. extern. 7. Plin. xxi. 3. Justin. ii. 2, 14. Gell. i. 3. princ. Senec. de vit. beat. 12. *sapientium*; & cum Sallust. Jug. 94. Plin. xxv. 3. & alibi *passum*, Gell. xvi. 11. princ. & Horat. Epod. i. 20. *serpentium*. In libris tamen meis invenio, ap. Pallad. i. 28. extr. & Justin. ii. 4, 11. *infantium*; *prudantium* apud Justinian. § 8. Instit. de jur. nat. & gent. *sapientium* Cic. de Fin. i. 18. Gell. xvii. 21. & V. Max. iv. 1. extern. 7. & ap. eund. i. 6. extern. 8. *serpentium*.

¶ 2. Syncope locum, sed raro admodum, habet in quibusdam nominibus in *is*: ut, *cælestium* Ovid. Met. i. 150. & Virg. Æn. vii. 432. *agrestium* Val. Flacc. i. 684. & Virg. Geo. i. 10. pro *cælestium*, *agrestium*. Sic, *cladium* pro *cladum*, Sil. i. 41. *cadum* pro *cadum*, Id. ii. 665. & iv. 353 & 424. *mensum* pro *mensum* Ovid. Fast. v. 187 & 424. & Met. viii. 500. & Senec. Phœn. v. 535. Sic *forum* pro *forium* (ab inusitato *foris*) habet Plaut. Cure. i. 3, 1. & *Samnium* pro *Samnitium* Silius i. 664. * Sed ex his nonnulla etiam in prosa interdum inveniuntur: ut, *Samnitium* ap. Cic. Parad. 6. & V. Max. i. 6, 4. & ap. Cic. pro Sext. c. 20. init. *vestrarum sedum*, *templorumque causâ*, pro *sedum*, confirmante eamlectionem Prisciano, col. 771. & ex vet. libb. Lambino: nec aliter loquendum docet Consentius, col. 1039. In optimo M. S. Censorini de die nat. mensum pluribus in locis reperit Carrion, teste, qui E. L. Vinetum in *mensum murantem*

¶ Huic contraria est Epenthesi, five literæ in medio vocum additio: ut, *alituum*; *cœlituum*; pro *alitum*, *cœlitum* 35.

Dativus pluralis.

64. Tertius est in *ibus* pluralis. *Bos* cape *bobus*,
Vel *bubus*. Sed *tis* mage quàm *tibus* optat A
Græcum.

Sin quoque nonnullis Graiûm tribuere Poetæ.

Dativus pluralis, cui ablativus semper est similis, desinit in *ibus*:
ut, *panibus* 36.

Exc. 1. *Bos bobus*, vel *bubus*, pro *bovibus*, facit 37.

Exc. 2. Græca in A sæpius *tis* quàm *tibus* habent: ut, *epigram-
matis*, *poëmatibus*, potius quàm *epigrammatibus*, *poëmatibus* 38: ab an-
tiquis nominativis in UM, *epigrammatum*, *poëmatum* 39.

Exc.

mutantem reprehendit, Vossio. *Mensum* quoque in libris juris plurimum legi,
præsertimque in l. 101. ff. de divers. reg. iuris, observat post B. Brissonium
idem Vossius; quanquam in vulgarioribus *mensum* ubique ferè jam editum sit.
V. Voss. Anal. ii. 14. Dausq. Vol. i. p. 106. Johnf. p. 96. * Huc etiam
quidam referri volunt *apum*, *volucrum*, *strigilum*, *parentum*, *locupletum*, *civitatum*,
etatum, & similia in *as*, de quibus superius in regg. 58 & 59 dictum. * *Macedo-
num* verò (quod exempli loco adfert Despauterius) pro *Macedonum*, Librario-
rum culpa invexit: scribendum enim (ut Vossius ostendit) *Macetum*, (a nomi-
nativo *Macetes*, primæ declinationis,) pro *Macetarum*. Confer & Heinsium ad
Sil. Ital. xiii. 878. xiv. 5. xvii. 633. & J. F. Gronovium ad Senec. Herc.
fur. v. 980. ¶ In aliis terminationibus rarissima ac planè insolens est Syn-
cope, præcipuè in neutris in E, & (quæ olim in E desinebant) nominibus in
AL & AR: item in adjectivis unius terminationis. Neque enim *marum* pro
marium cum Nævio [ap. Prisc. col. 770.] dixeris; aut *animalum*, *torcularum*,
pro *animalium*, *torcularium*; aut *felicum*, *atrocum*, pro *felicium*, *atrocium*. Ple-
raque etiam adjectiva in IS Syncopen hanc omnino respuunt: nusquam enim
incolumum, *immortaleum*, *tristum*, *mitum*, &c. pro *incolumium*, &c. reperies.

35. Alii volunt *μεταστοιχείωσις* esse literæ *i* in *u*, *alituum*, *cœlituum*, pro
alituum, *cœlituum*; alii verò ab antiquis ablativis quartæ, *alitu*, *cœlitu*, manasse.

36. Antiquioribus Latinis dativus & ablativus plur. in *ebos* desinebat; ut
navēbos, *bovēbos*.

37. *Subus* etiam pro *subis* declinat Lucret. vi. 974 & 977.

38. Sic *aromatis* Colum. xii. 25. Apul. Met. iii. p. 87. & xi. p. 379. &
Florid. § 19. p. 819. *analemmatis* Vitruv. ix. 8 & 9. *enigmatibus* Varro ap. Char-
is. p. 98. *carcinomatis* Plin. xxviii. 4. § 10. *cataplasmatibus* Celsus iv. 4. § 2 & 3.
iv. 5. 22 & 23. & vii. 26. § 5. *condylomatis* Plin. xxiii. 6. xxvii. 4. & xxviii.
15, &c. *emblematis* Cic. Verr. iv. 17 & 22. *epigrammatibus* Id. ad Attic. i. 16.
sub fin. *glaucomatis* Plin. xxix. 6. § 38. *hypomnematis* Cic. Fam. xvi. 21. ext.
malagmatis Cels. v. 21. init. & Plin. xxiv. 11. § 58. xxxi. 6. § 33. & xxxv.
6. § 12. & 15, § 50. *poëmatibus* Varro & Florus ap. Charis. col. 113 & 114.
Cicero in Orator. ap. eund. ibid. & ad Heren. iv. 4. Gell. xvii. 21. Plaut.

Afin.

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 101

Exc. 3. Quædam Græca *sin*, apud Poetas, pro *dibus* vel *tibus*, accipiunt : ut, *Troasin*, *Charisin*; pro *Troadibus*, *Charitibus* 40.

Accusativus pluralis.

65. *Es* quartus pluralis habet. Sed *ium* genitivus Cum dedit, *eis* aut *is* patitur : sed & *as* quoque donant

Quæ primi quartum numeri per *q* Græca dederunt.

G 3

Accusa-

Afin. i. 3, 22. *peripetasmatis* Cicero ap. Priscian. col. 774. & *Cledonium* col. 1904. *peristromatis* Cicer. Philipp. ii. 27. *sputismatis* Vitruv. vii. 4. extr. *torematis* Cic. ap. Priscian. l. cit. ¶ Similiter ejusmodi nomina *orum* genitivo plur. licet rarius, habere inveniuntur : ut, *analemmatorum* Vitruv. ix. 4. init. & ix. 7. *cero-*
matorum, *diadematorum*, *diplomatorum*, ap. Charis. col. 28. *poëmatorum* Cicero, Varro, Lælius & Accius, ap. eund. col. 114. *glossematorum* Festus in voc. *nav-*
eum; *parapegmatorum* Vitruv. ix. 7. extr. *torematorum* ap. Charis. col. 38 & 114. V. Voss. Anal. ii. 15. & Dausq. p. 195 & 108. ¶ Antiquiores & his
in prima sunt usi : ut, *diademam*, *dogmam*, *syrmam*, *schemam*, *glaucomam*; cum
servili schema Plaut. Amph. Prol. 117, &c. Et ita etiam loquutus Sueton. Tib. 43.
imperator a schema. Vid. Priscian. col. 679. Voss. Anal. ii. 15. Carmich. Etym. p. 16.

39. Invenimus etiam *lacunariis* Vitruv. v. 2. princ. & vi. 5. extr. & *exem-*
plariis Ulpian. l. 10. ff. testam. quemad. aper. pro *lacunaribus*, *exemplaribus*, ab
inusu nominativis *lacunarium*, *exemplarium*. * An autem *Quinquatriis* recte
dicatur pro *Quinquatribus* merito dubitat Johnsonus App. p. 89. In quibus-
dam quidem codd. Cic. Fam. ii. 12. init. & ad Attic. ix. 13. init. & Suet.
Aug. 71. *Quinquatriis* legitur : sed meliores libri & Interpretes *Quinquatrus*
præferunt. Quatuor hujusce vocis nominativos memorant Grammatici ;
Quinquatres masc. Charis. col. 20. *Quinquatrus* fem. id col. 61. Varro L. L.
v. 3. Festus in voc. & in *Minuscula* ; quo etiam (præter Cicer. & Suet. loc.
cit.) Ovid. Fast. vi. 651 & 694. Gell. ii. 21. Plin. xviii. 24. xix. 5. & xxxv.
11. Liv. xxvi. 27. Tacit. xiv. 12, 1. utuntur : *Quinquatria* itidem masc. Dio-
medes, col. 315. [nisi & illi *Quinquatres* legendum] & *Quinquatria* neut.
Priscian. col. 744. Ex his primum & tertium rejiciunt Vossius Anal. i. 42. &
ii. 15. & Johnsonus d. loc. & quartum etiam Charisius col. 61. & Victorius
ad Cic. Fam. ii. 12. & Dausquius, Vol. ii. p. 261. Sed malè : *Quinquatria*
enim habet Suet. Domit. 4. & Ovid. Am. i. 8, 65. [licet de hoc non conve-
niat inter Interpretes] & veteres glossæ, notante Vossio. Caterum à *Quin-*
quatrus est genitivus *Quinquatruum* ap. eund. Suet. Ner. 34. & Tacit. Annal.
xiv. 4, 1. & ab eodem (potius quàm *Quinquatria*,) dat. & ablat. *Quinquatribus*
ap. Cic. Fam. xii. 25. & ad Attic. ix. 11. Plaut. Mil. iii. 1, 98. Liv. xlv.
20. Horat. Epist. ii. 2, 197. Juven. x. 115. & Colum. xi. 3.

40. Sic Ovid. Heroid. xiii. 137. *Troasin* invideo. Id. Trist. v. 5, 43. Edi-
dit hæc mores illis heroisin aquos. Propert. i. 20, 12, 32 & 34. Non minor Au-
sonis est amor ah *Dryasin*. Ah dolor ibat *Hylas*, ibat *Hamadryasin*. Grata domus
Nymphis humida Thyniasin. Id. iv. 1, 75, *Aversis Charisin* cantas. Et quia hic
dativus Græcis exit in *σι*, additurque *v* sequente vocali ; ideò & Latini *n*
contra, sequente consonante ; quandoque omittunt : ut, Ovid. Art. iii. 672.

Lemmias

Accusativus pluralis terminatur in *es* : ut, *panes*.

Exc. 1. Quorum genitivus pluralis exit in *ium*, ea etiam in accusativo *eis* vel *is* admittunt : ut, *pars*, *partium*, accus. *partes*, *parteis* vel *partis*; *omnis*, *omnium*, accus. *omnes*, *omneis* vel *omnis* 41.

Exc. 2. Quando accusativus singularis in *a* definit, accusativus pluralis in *as* etiam definire potest : ut, *lampas*, *lampadem* vel *lampada*; *lampades* vel *lampadas* 42. Sic *Tros*, *Troas*; *heros*, *heroas*; *Æthiops*, *Æthiopas*, &c. 43.

Quarta Declinatio.

66. Quarta dat *U S*; dat & *U* numero vix flexile primo.

Quarta declinatio duas habet nominativi singularis terminationes, *U S* & *U*: ut, *exercitus*, an *Army*; *genu*, the *knee*. Sed *U* in singulari vix declinatur 44.

67. *Us*

Lemniasti gladios in mea fata dabo. Qui autem prosâ scripsere, hanc terminatione non utuntur, nisi cum Latina terminatio deficit. Sic Varro in *Parmenone* ap. Nonium, iv. 377. In argumentis *Cacilius poscit palmam*, in *ethesi* Terentius, in sermonibus *Plautus*. Eundem tamen pro *schematis*, *schemasin* dixisse, notat Plinius ap. Charis. col. 38. Confer Voss. Anal. ii. 15. sub fin.

41. Quæ nomina in accusativo *is* vel *eis* admittant, quatuor canonibus complexus est Priscianus, lib. vii. col. 774. cui commentarii vice adjungas licet Vossium Anal. ii. 16. Qui tamen existimat, nec in illis solis quæ Priscianus suis regulis comprehendit; nec iis semper, *eis* vel *is* sonare: sed veteres attendisse soni incunditatem, proque eo, *es*, *eis* vel *is* dixisse: quæ & mens est Valerii Probi ap. Gell. xiii. 20. * *Tralleis*, *Sardeis*, *Alpeis*, *Gadeis* & *Syrteis*; vel *Trallis*, &c. tam nominativo quam accusativo quidam scribendum volunt. Secus tamen id factum, & in optimâ notâ editionibus, mihi haud raro deprehensum: veluti *Tralles*, Liv. xxxviii. 39. (quomodo etiam in vet. codd. xxxvii. 39. invenit Sigonius) & Cic. contr. Rull. ii. 15. *Alpes* Liv. xxi. 25, 29, 30 & 31. *Gades* Id. xxvi. 43. & xxviii. 2. fin. * Alii denique, iique in literis maximi nominis viri, non ea solum, sed quæcunque genitivo plur. *ium* sunt nata, Augustæ, i. e. optimo Latinæ linguæ seculo, per *is* contendunt, non *es* scribi consuevisse: ad quam scilicet consuetudinem Heinsius Virgilium, Bentleyus Horatium, alii alios à se editos Auctores conformandos censuerunt.

42. Nec apud Poetas solum, sed prosæ etiam Scriptores invenitur hæc terminatio: id quod pluribus exemplis ostendunt Vossius Anal. ii. 16, & Johnsonus App. p. 112. In epistolis tamen & orationibus præfertur (ut Vossius notat) terminatio Latina.

43. Reperitur etiam & accusativus *Erinnys*, contractus ex *Erimyas* vel *Erinnyes*, ap. Senec. in *OEdipo*, v. 644. Et mecum *Erinnys* pronubas *thalami* *traham*: nisi potius, cum antiquissimo M^{to} Florentino, *Erinnyn* pronubam, &c. seq. sonantem (ut Gronovius monet) sit legendum.

44. Invenitur quidem *cornus* in genitivo: ut, ap. Lucan. vii. 217, *Cornus* *ibi* cura *sinistri*, *Lentule*. Sic ap. Celsus, vi. 6, § 16, *cornus* *cervini* *combusti* &c.

67. *Us* genitivus habet. Per *uis* flexere vetusti.

Genitivus definit in *us*: ut, *exercitus*.

Exc. Apud priscos Scriptores genitivus exibat in *uis* 45: ut, *anus*, *annis* 46, an old Wise.

G 4

Ter-

eloti, & ap. Curtium iv. 13, 28. *Hac dextri cornus facies erat*, legunt & defendunt, hinc Stewechius ad Veget. iii. 20, illinc Vossius Anal. ii. 17. Quamquam in plerisque, ac melioribus, *cornu* utrobique editum sit. Apud Plinium vero res magis aperta: is enim viii. 20. *rhinoceros unius in nare cornus*: xiii. 25. *bulbi cornus*: xxviii. 9, 11, 16. *cornus cervini*: xxviii. 11. *capri cornus*: & xiii. 25. extr. *durari cornus modo*; nec *cornu* hocce in casu uspiam utitur. *Cornui* etiam in dativo aliquos dixisse notat post Mart. Capellam Vossius: ad quorum imitationem in quibusdam editionibus Buchananii nostri, Hist. Scot. lib. xiii, *Dextro cornui praeerat*, invenimus. An autem hoc à nominativo *cornu*, an ab antiquo *cornus* sit deductum, haud prorsus inter Grammaticos convenit. Posterius tuetur Vossius, l. c. & ante eum Priscianus, col. 685. quorum sententiae haud leve firmamentum est, quod vocem masculino proferat Cicero Nat. Deor. ii. 59, extr. *Nares [similes esse] cornibus iis, qui ad nervos resonant in cantibus*; & (uti legendum contendit Stewech.) Veget. de re milit. iii. 20. *Si adversarius infirmiore dextrum cornum habuerit, & tu longe fortio- rem sinistrum*; similique modo *algus* & *algu*, *tonitrus* & *tonitru*, *genus* & *genu*, &c. antiqui dixerint. Verum cum Plinius nominativo *cornu*, genitivo autem (quod modo notavimus) *cornus* perpetuo utatur; non absurdum est creditu, eum saltem auctorem hoc ab illo declinare voluisse: cui rei hoc praecipuum indicium accedit, quod in eadem periocha junctim inveniamus, xxxvii. 10. *Hammonis cornu inter sacratissimas Aethiopia gemmas, aureo colore; aricini cornus effigiem reddens*. Perperam vero Danesi, p. 60. Plinium quoque nominativo plurali *cornus* usurpasse existimat, ex illo xxviii. 11, init. *Ad hanc & cornus cervini è vino*. Nam, quod ille omisit, omnibus ferè libris vox [*cinis*] hinc genitivi singularis esse ostendit.

45. Quartam declinationem ex tertia ortam, ac ejus anomaliam esse, Vossius, Ursinus aliique ostenderunt. Olim enim *fructus* eodem quo *grus*, *gruis*, modo inflectebant, hoc pacto: *Fructus*, *fructuis*, *fructui*, *fructuem*, *fructus*, *fructue*: *Fructues*, *fructuum*, *fructuib*, *fructues*, *fructues*, *fructuib*. In quibus, praeter vocativum sing. dativus sing. & genitivus plur. integri manserunt: genitivus & ablativus (interdum & dativus) sing. nominativus, accus. & vocat. plur. per Crasin, accusativus sing. dativus & ablat. plur. per Syncopen sunt immutati. Vossii autem opinionem, ablativum & quandoque dativum, per Apocopen literæ *e* vel *i* decurtatam existimantis, ex eo refellit Ursinus, quod in his literæ *u* modulus ex correpto in productum mutetur; quam mutationem non Apocope sed crasis efficere soleat.

46. Sic Terent. Heaut. ii. 3, 46. *Ejus annis causâ: eodemque ritu domus*, *fructuis*, *fructuis*, *graduis*, *partuis*, *quastuis*, *rituis*, *senatuis*, *viatuis*, veteres dixisse notant Dausquius, Vol. i. p. 97. & Vossius Anal. ii. 17. & ante eos Gellius, iv. 16. Nonius, c. viii. & Priscianus, col. 778. * *Domos* vero genitivo sing. pro *domus*, Augustum Cæsarem constanter usum tradit Suetonius, Aug. 8, 86. * *Domus* quoque pro *domus* ex antiqua inscriptione profert Dausq. loc.

68. Tertius optat *ui* : quandoque per *u* quoque lectus.

Dativus fit in *ui* : ut, *exercitui*.

Exc. Interdum etiam in *u* invenitur : ut, *metus*, *metu*, pro *metui*, Fear, apud Virgilium ; *vestitus*, *vestitu*, pro *vestitui*, Clothing, apud Terentium 47.

69. *Um* retinet quartus. Fit sextus in *u* tibi casus.

Um quarto, reliquis *u* casibus optat I E S U S.

Accusativus exit in *um*, ablativus in *u* : ut, *exercitum*, *exercitu*.

¶ I E S U S, venerandum Salvatoris nostri nomen, accusativo casu I E S U M, reliquis omnibus I E S U habet.

70. Primus pluralis cum quarto semper in *us* fit.

Dat genitivus *uum*. Per *ibus* tibi tertius exit.

Partus ubus, *specus*, *artus*, *acus*, dant, & *lacus*,
arcus,

Atque *tribus* : sed utrumque *genu*, *portusque*,
veruque.

Nomina.

loc. cit. ¶ Inveniuntur & quartæ nomina apud priscos in secunda declinata ; ut, *adfecti*, *adventi*, *astri*, *arci*, *exerciti*, *flucti*, *fructi*, *gemiti*, *icti*, *lucti*, *ornati*, *parti*, *piscati*, *porti*, *questi*, *salti*, *senati*, *soniti*, *sumpti*, *tumulti*, *versu*, *victi*. V. Priscian. col. 712. Nonium, cap. viii. Daufq. & Voss. loc. cit. & interdum nomina secundæ in quarta : ut, *lectus* pro *lecti*, ap. Plaut. Amph. i. 3, 15. *cibus* pro *cibi*, Id. Capt. iv. 2, 46. [ita docet Priscian. loc. modo laudato, quanquam aliter Gronovio visum ;] *humu* pro *humo*, Varro ap. Non. viii. 36. *vulgus* & *vulgu*, pro *vulgi*, *vulgo*, ap. Charif. col. 119. *sonu* pro *sono*, Sisenna ap. Non. viii. 67. *somnu* pro *somno*, Varr. R. R. i. 2. [confirmante ex optimis M Stis P. Victorio] *succus* pro *succi*, Apul. Met. ix. p. 300, & *succuum* pro *succorum*, Met. x. p. 329. *susurru* pro *susurro*, Id. Florid. xvii. p. 808. *pannibus* pro *pannis*, Ennius ap. Charif. col. 40, & Pomponius ap. Non. viii. 42. [Confer Voss. Anal. ii. 20. Daufq. p. 96 & 97. & Prisc. col. 711 & 712.] Ut mittam ambiguarum declinationis vocabula, *cornus*, *colus*, *domus*, *fastus*, *ficus*, *laurus*, *pinus* : de quibus in reg. ult. cap. 3.

47. Virg. Æn. i. 261. Terent. Adel. i. 1, 38. Sic *adspectu* Virg. Æn. vi. 465. *arcu* Sil. iv. 18. *concupitu* Virg. Geo. iv. 198. *manu* Propert. i. 11, 12. & ii. 1, 68. *victu* Ibid. 158. *usu* Lucret. iii. 984. *visu* Id. v. 102, pro *adspectui*, *arui*, &c. Neque id solum Poeta (quod Priscianus, col. 778. existimavit) sibi permittunt, sed etiam alii. Sic *impetu* Plancus ap. Cicer. Fam. x. 24. *usu* ipse Cic. Fam. xiii. 71, extr. *Luxu* Sallust. Jug. 6. Tac. Annal. iii. 34, 8. & Hist. ii. 71, 2. *cruciatu* Id. Annal. xv. 59, 3. *exercitu* Varro L. L. iv. 14. Sic *dominatu* & *ornatu* ex Cæsaris libris profert Gellius, iv. 16, nec aliter eum in Commentariis Belli Gallici & Civilis loqui Vossius testatur, quem fusè de talibus differentem vide Anal. ii. 18. Confer & Nonium viii. 15. Stewech. ad Veget. i. 9. Erythraum in Ind. Virgil. voc. *concupitu*, *victu* & *venatu* : & Jos. Wasse in Ind. Sallust. voc. *luxu*.

De Regul. Nom. Declinatione, CAP. II. 105

Nominativus pluralis, cui vocativus est similis, itemque accusativus, desinunt in *us*, genitivus in *uum*, dativus & ablativus in *ibus* : ut, *exercitus, exercituum, exercitibus, exercitus, exercitus, exercitibus*.

Exc. Quædam *ubus* in dativo & ablativo habent: *partus*, a Birth; *specus*, a Den; *artus*, a Joint, or any Member of the Body; *acus*, a Needle⁴⁸; *lacus*, a Lake; *arcus*, a Bow; *tribus*, a Tribe⁴⁹, *partubus, specubus, &c.*

¶ *Portus*, an Harbour, *portibus & portubus*; *genu*, the Knee, *genibus & genubus*; *veru*, a Spit, *veribus & verubus*, habere inveniuntur⁵⁰.

Quinta

48. Negant Alvarus, Methodi auctor & Urfinus, *acubus* uspiam reperiri: sed falluntur, ter enim unoque in loco illud occurrit ap. Celsum, vii. 16. * Addit Despauterius & alii *ficubus, quercubus*, à *ficus, quercus*: sed desideratur auctoritas: neque tamen *quercibus* dixerim aut *ficibus*: quin potius prioris dativo prorsus abstinebo; posterioris loco *ficis* utar, sive de arbore, sive de fructu sit sermo. Buchananus tamen Eleg. iii. 93. Nam neque Partheniis nunc *quercubus* editur *Arcas*. * A *quæstus, quæstibus*; à *questus, questubus* tantum dicendum Valla præcipit, Eleg. iii. 12. Sed posterius in veteribus libris non observatur, in quibus (teste Vossio) *questibus* legitur. * In *arcubus, artubus, partubus*, volunt Grammatici veteres nonnulli, (Diomedes, col. 285, Priscianus, col. 779, Rhem. Palamon, col. 1371, & Sergius, col. 1846.) u differentia causâ servatum, ad discrimen dativorum & ablativorum pluralium ab *arx, ars, pars*. In reliquis pinguiorem & meliorem sonum quæsitum vult Servius ad Virg. Geo. iii. 376. Vetusiores tamen hoc discrimen neglexisse loco Vellii Longi & Terent. Scauri probat Vossius Anal. ii. 18. Eademque sententia est Ob. Gifanii, qui *artibus* ubique ap. Lucretium, non *artubus*, edendum curavit. V. eum in Ind. voc. *artibus*. *Partubus* tamen ap. Horat. Epod. v. 5, consentientibus libris, habetur.

49. *Pecubus* quoque à *pecu* (i. e. *pecus*) utitur Lucret. vi. 1130: aliis autem casibus, *pecu* Plaut. Bacch. v. 2, 5 & 20. & Rud. iv. 3, 5. *pecua* Id. Merc. iii. 1, 11. Liv. v. 48. xxvi. 34. xxxv. 21. & Solin. c. xxv. *pecuum* Cato ap. Festum in voc. & Hostilius ap. Priscian. col. 719. Confer & Nonium, ii. 691, qui *pecuda* etiam antiquos notat dixisse.

50. *Portubus* per *u* declinat Charisius, col. 40: & ita habet Ovid. Heroid. xvi. 125. Met. xiii. 710. & Trist. iii. 2, 11: nec aliter MSS. codicibus Cæsaris iii. de B. Civ. exaratum Vossius testatur; *quanquam nunc, inquit, portubus, nunc portibus editum videas*. In optimis autem Jo. Davissii & Sam. Clarkii editionibus *portubus* ubique toto belli tum Gallici tum civilis opere retinetur: nec aliter ap. Hirtium Bell. Afric. c. 98, extr. omnes à me lustrati codices exhibent. *Portibus* tamen Petron. c. 101. & Elorus iii. 7, utuntur. *Portibus* etiam ap. Cicer. pro Flacco 12, ex melioribus MSS. ipso testante, edidit Gruterus: quamvis *partubus* ap. eund. Verr. iv. 53, & pro leg. Manil. 6, tam Gruteri quàm aliorum exemplaria ostendant: * *Genibus* per *i*, apud Maronem & Horatium (addere poterat Ciceronem, Livium, Tacitum, Val. Flaccum, Statium & alios) constanter scriptum Vossius docet, & id maluisse Plinium, Charisium, & Mart. Capellam, *Genubus* tamen per *u* ex Seneca Hippol.

Quinta Declinatio.

71. Rectus in ES quintæ. Geminus mox casus in ei
Prodit : at i fini vates quandoque recidit :
Quartus in em, sextus fit in e : numeroque secundo
Es primus, quartusque petunt : dat patrius *evium*,
Auctores quibus annuerint, & tertius *ebus*.

Quinta Declinatio unicam habet nominativi singularis terminatio-
nem, nempe ES : ut, *res*, a Thing ⁵¹.

Genitivus & dativus singularis desinunt in ei, accusativus in em,
ablativus in e : pluraliter, nominativus, accusativus & vocativus in es,
genitivus in *orum*, dativus & ablativus in *ebus* : ut, *res*, *rei*, *rei*, *rem*,
res, *re* : *res*, *rerum*, *rebus*, *res*, *res*, *rebus*.

✱ Poetæ interdum i à genitivo, rarius à dativo abjiciunt : ut, *fide*,
pro *fidei* ⁵².

¶ Hæc

Hippol. §. 667, idem adfert : quibus adjungit Johnsonus ex eod. auctore
Thyest. §. 434 & 521. & Phoeniss. §. 306. Quod autem ex Ovid. Heroid.
iv. 153, similiter scriptum Vossius adducit, in melioribus *genibus* reperio.
* *Veribus*, an *verubus*, scribi debeat, nec Grammatici, nec M Stī veteres (ut Vos-
sio observatum) consentiunt. *Veribus* probat Plinius ap. Charis. col. 112, ac
invenitur haud raro in libris vett. item inscriptione antiquā à Pierio adductā
in illud Virg. *Æn.* i. 212, *Pars in frustra facant, veribusque trementia figunt* : ita e-
nim ei illic, ut & *Æn.* v. 103, legitur. Sed *verubus* per * maluit Rhemn. Pa-
læmon, col. 1371 : quod & Ovid. *Met.* vi. 646. *Fast.* ii. 363 & 373. Pro-
pert. iii. 10, 29. Juven. xv. 82. Claudian. xx. 448, habent : nec aliter ple-
rique omnes Virgīlii codices Geo. ii. 396. Apud Val. Flaccum variant libri :
nam i. 254, *veribus* in antiquis exemplaribus reperit ediditque Laur. Balbus,
eumque secuti Heinsius & Burmannus ; qui tamen viii. 254, *verubus* expresse-
re. Contrā Alardus hīc *veribus*, illīc *verubus* reposuit.

51. Quinta etiam declinatio è tertia videtur fluxisse, à qua etiamnum non
multum recessit. Ad hunc autem modum veteres istiusmodi nomina inflexis-
se haud ineptum est existimare : *Dies*, *dieis*, *diei*, *dieem*, *dies*, *diee* : *Diees*, *di-
eum*, *dieibus*, *diees*, *diees*, *dieibus*.

52. Sic Ovid. *Met.* iii. 341, *Prima fide vocisque rata tentamina sumpsit* : Et
Met. vi. 506, *Fide pignus* : Et Virg. *Geo.* i. 208, *Libra die somnique pares ubi
fecerit horas* : Pro *fidei*, *diei*, in genitivo. Sic Lucil. ap. Gell. ix. 14, *Primum
facie quod honestas accedit* : Horat. *Sat.* i. 3, 95, *Prodiderit commissa fide* : Plaut.
Amph. i. 1, 120, *Neque nox quoquam concedit die* : Pro *faciei*, *fidei*, *diei*, in dativo.
Neque Poetæ solum, sed Historici & alii sic locuti : ut Sallust. *Jug.* 56,
Et jam die vesper erat : Id. *ibid.* 102, *Vix decimā parte die reliquā*. Sic acie pars,
& *requie mora*, ex eodem adfert Priscianus, col. 781. C. quoque Cæsarem in
lib. de Anal. ii. *hujus die*, & *hujus specie* dicendum putasse tradit Gell. loc. cit.
¶ Quin duas alias genitivi quinta terminationes veteribus in usu fuisse, auctor

est

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 107

¶ Hæc declinatio paucis vocabulis, iisque merè Latinis, constat : quorum pleraque toto plurali, omnia ferè (præter res & dies) genitivo, dativo & ablativo carent 53.

C A P. III.

De Irregulari Nominum Declinatione.

TRIPLEX est nominum irregularium differentia : alia enim *variant*, alia *deficiunt*, alia *abundant*.

I. **VARIANTIA** sunt, quæ ab uno genere, unave declinatione in aliam transeunt.

II. **DEFECTIVA** sunt, quæ casu, numero, aliove accidente deficiunt.

III. **ABUNDANTIA** sunt, quæ in eadem significatione multifariam efferruntur.

I. V A R I A N T I A.

VARIAT nomen tribus modis, 1. Variat genus : ut, *hoc cælum*, *hi cæli*. quod **HETEROGENEUM** nominatur. 2. Variat declinationem : ut, *hoc vas*, *vasis* ; *hæc vasa*, *vasorum* : quod **HETEROCLITUM** dicitur. 3. Variat genus & declinationem : ut, *hoc epulum*, *hæc epula* : quod **MIXTUM** vocari potest 2.

§ I.

est dict. loc. idem Gellius. 1. *hi* : ut *pernicii* ap. Ciceronem pro S. Roscio 45. *dii* ap. Virg. *Æn.* i. 636. *progenii*, *luxurii*, *acii*, *specii*, ap. Pacuvium, C. Gracchum & Cn. Matium. 2. *Es* : ut ap. Cic. pro Sextio 12, *Equites Romanos daturus illius dies penas* : ap. Q. Claud. *magnitudinem facies* : ap. Enn. *Annal.* 16, *Postrema dies aras*. Sic *perniciæ causa* ex Cicer. Charisius, col. 52 ; & *rabies unde illæ germina surgunt*, ex Lucret. iv. 1077. Gifanius in Indic. observant. Similiter & ap. Plaut. *Perf.* ii. 2, 62, *Neque tippulæ levius pondus est, quàm fides lenonia*, Lambinus & Doufa volunt legendum. Confer de his Voss. *Anal.* ii. 19. Priscian. col. 780. Nonium, viii. 24 & 51. ¶ Genitivos quorundam plurales à veteribus per *cum*, non per *erum*, prolatos referunt Charisius, col. 18, & Diomedes, col. 281 : ut, *specicum*, *matericum*, *luxuricum*, pro *specierum*, &c. Neque hi per Syncopen facti, sed veri horum nominum genitivi, cum adhuc tertiæ essent, fuisse videntur.

53. Vid. de his cap. iii. reg. 13 & 17.

1. Alii latiore sensu omnia nomina irregularia **HETEROCLITA** appellant.

2. Addit Despauteus duos alios *variandi* modos. 1. Cum nomen variat, sive irregulariter format obliquos : ut, *Jupiter*, *Jovis*. 2. Cum contra alio-

§ I. De HETEROGENEIS.

Nomina HETEROGENEA (sub quibus & *Mixta* comprehenduntur) sunt sextuplicia.

1. In singulari masculina, in plurali neutra.

1. Masculeum primo numero, neutrale secundo, *Dindymus* accipiet genus, & *Pangæus*, *Avernus*; *Tænarus* adjungi, fœcundaque *Massica* vino, *Manala*, *Taygetus*, & *Tartarus*, *Ismarus* optant.

In singulari masculina, in plurali neutra sunt hæc nomina: hic *Dindymus*, hæc *Dindyma* 3, a *Hill* in *Thracia*. Sic *Pangæus*, a *Promontory* of *Thrace*; *Avernus*, a *Lake* in *Campania* that casts up a deadly *Steam*, and therefore by the Poets used for *Hell*; *Tænarus* 4, a *Promontory* of *Laconia*; *Massicus*, a *Hill* in *Campania* famous for excellent *Wine*; *Manalus*, a *Hill* in *Arcadia*; *Taygetus*, a *Hill* of *Laconia*; *Tartarus*, *Hell*, or the place of the damned; *Ismarus*, a *Hill* in *Thrace* 5.

2. In

rum morem obliquos casus finit: ut, *ambo*, *duo*. De utrisque in superiore cap. dictum. Caterum prioris generis nomina inter deficientia potius censenda sunt: *Jupiter* enim obliquos suos amisit; *Jovis* autem, *Jovi*, &c. fluxere ab antiquo nominativo *Jovis*. Vid. supra cap. ii. reg. 29. n. 94. Sic, *itineris*, *supellectilis*, *Anienis*, &c. olim in nominativo habebant *itiner*, *supellectilis*, *Anien*. Sic *vires* plurale ab obsoleto singulari *viris*, *viris*, ductum videtur. Contra ab usitato *vis*, *Lucretius* ii. 586, & *Sallustius* 3. *Histor. ap. Priscian. col. 707*, *veis* sive *vis* in plurali declinârunt. Quin porro, si vera loqui velimus, omnia hæc *Variantia* ad *Defectiva* possunt aut *Abundantia* referri. *Dindyma* enim, *Massica*, & similia, ab antiquis rectis singularibus sunt, *Dindymum*, *Massicum*; *loca*, *joca*, à *locum*, *jocum*; *epula*, *vasa*, ab *epula*, *vasum*, &c.

3. Hæc nomina propriè adjectiva esse *Vossius* opinatur, atque in *Dindymus*, *Pangæus*, &c. intelligi *mons*; in *Dindyma*, *Pangæa*, ὄρη (alii volunt, *juga* aut *cacumina*;) in *Dindymum* vel Δίνδυμον, ὄρη. Sic μέγα Δίνδυμον est apud *Apollonium*; Ταίναρον ἀρωτήριον τῆς Λακωνικῆς, apud *Suidam*. In *Averna* autem & *Tartara*, *loca* subaudiri videtur.

4. Negat *Alvarus* *Tænara* ap. *Classicos* inveniri: *Vossius* etiam de vit. *serm. i. 16*, *Massica* pluraliter vix adhibendum putat. At hoc *Virgili* est, *Æn. vii. 726*; illud *Statii Theb. ii. 32*, & *Senec. Troad. 404*.

5. Addunt alii, *infernus*, *supparus*, *sensus*, *actus*, *eventus*, *effectus*, *Gargarus*, *Garganus*, plurali *inferna*, *suppara*, *sensa*, &c. At 1. *Infernus* planè adjectivum est, omnium generum utroque in numero capax: pluraliter autem *loca* quandoque intelligitur. 2. *Supparus* & *supparum* in singulari dici testis est *Priscianus*, *col. 658*. 3. *Sensum* quidem in nominativo sing. vix nunc reperias: sed quoniam alià significatione *sensa* quàm *sensus*, propriè saltem loquentibus, dicuntur; meliore fortè jure ad neutra tantum pluralia *sensa* retuleris. 4. Idem fere

2. In singulari masculina, in plurali masculina & neutra.

2. Anteriore mares numero, junxere viriles
At fines *jocus* atque *locus* pluralia neutris.

Hæc duo in singulari sunt masculina, in plurali masculina & neutra:
jocus, *joci* & *joca*, a *Jest*; *locus*, *loci* & *loca* 6, a *Place* 7.

3. In singulari feminina, in plurali neutra.

3. Singula femineum capiunt, pluralia neutrum,
Carbasus, Argolico deletaque *Pergamus* igni.

In singulari feminina, in plurali neutra sunt: *carbasus*, *carbasa* 8,
a *Sail*; *Pergamus*, *Pergama* 9, the Citadel of Troy 10.

4. In

ferè de *actus* censendum. 3. *Effecta* autem & *eventa* nominativi plurales clarè
sunt à neutris singularibus in U M, *effectum*, *eventum*, ut Vossius docet, Anal.
i. 37. 6. *Gargara* pluraliter, *Garganus* singulariter tantum dicuntur; ideoque
deficientibus adnumeranda.

6. *Loca* in significatione vulgari frequentius quidem dicitur; nonnunquam
ramen (& sæpius quàm quidam existimâvere) *loci*; uti non ex Virgilio tan-
tum, sed & Plauto, Sallustio, Silio, Paterculo, ostendit accuratissimus John-
sonus, Appar. p. 117. De sedibus argumentorum Dialecticis & Rhetoricis
loci tantum dicuntur.

7. Despaüterius & alii his adjungunt *cetus* & *sibilus*; plur. *ceti* & *cete*; *sibili*
& *sibila*. At *cete* non à *cetus* venit, sed à Græco *κῆτος*, *κῆτεος*, plur.
κῆτες, contractè *κῆτη*. Nec in singulari *sibilus* modò, sed etiam *sibulum*
dici, vocemque naturâ adjectivum esse, ac cum *sibilus* simpliciter dicitur, *sonus*
vel simile quid intelligi docet Vossius loc. cit. Idem tamen *sibili*, pro *soni si-*
bili, pluraliter se ait nondum reperisse. At *sibili gladiatorii* ex Cic. de glor.
profert Charis. col. 61. *sibilos* etiam habet Seneca Epist. 56, substantivo omis-
so: ut Amm. Marcellinum xxviii. 4. & Hieronymum in lib. Judicium præ-
teream.

8. *Carbasos* dixit idem Marcellinus, xxiv. 27. sequioris ætatis minimèque
imitandus scriptor.

9. *Pergama* pro arce Trojana, vel locis editioribus; *Pergamus* verò, vel *Per-*
gamum, de oppido Asiæ (à Troja diverso) Attalicorum Regum sede patriâ-
que Galeni, tantum dici existimat Vossius, Gram. min. p. 54. Verùm Me-
thodista Gallus ex Hesychio & Cor. Severo in Ætn. 7. 18, *Pergamus* etiam
numero singulari de arce Trojana dictum ostendit. Quibus addas licet illud
veteris Pœtæ ap. Cic. Divin. i. 21, *Eum esse exitium Troja, pestem Pergamo*. In-
venitur etiam pro eadem arce *Pergamum* ap. Senec. Agam. 7. 421, *Ut Perga-*
mun omne Doricâ cecidit face: & ap. eund. Troad. 7. 14, *Excisa ferro est Perga-*
mun: quo in loco adjectivo feminino junctum animadvertere est. Contra
Ursinus, p. 293. urbem Attali, non *Pergamum* solum, quod Bangius Vossius-
que docuerant, sed *Pergamus* etiam nominatam ex Statio Sylv. i. 4, 100. &
Martiale Epig. xiv. 51, monstravit, atque de eadem urbe Serenum loquen-
tem, i. 8, *Pergama* appellâsse, contra quàm methodi auctor existimabat, p.
153.

10. Addunt

4. In singulari neutra, in plurali masculina.

4. Mascula plurali numero sunt, neutra priore, *Elysium, cælum*, quibus aptè jungitur *Argos*.

In singulari neutra, in plurali masculina sunt: *hoc Elysium*, *hi Elysi*, a Place of pleasant and delightful Fields, into which the Heathens believed the Souls of good Men went after their Departure hence¹¹; *hoc cælum*, *hi cæli*, Heaven¹²; *hoc Argos*, *hi Argi*¹³, a City in Greece¹⁴.

5. In

10. Addunt vulgò *supellex, supellectilia*: at hanc vocem plurali privat Dioscorides, col. 314; nec de ea auctoritatem suppetere notat post Nebrissensem & Despauteum Ursinus.

11. *Elysium* dixit Virg. *Æn.* v. 735, & *Æn.* vi. 744. *Elysi* Lucan. vi. 699, & Martial. ix. 52. Est autem propriè adjectivum: nam dicitur alioqui *Elysi campi*, Virg. *Geo.* i. 38. Silius xiii. 552. Colle sub *Elysi*, Ovid. *Amor.* ii. 6, 49. In *Elysi valle*, Id. *Amor.* iii. 9, 60. *Elysi* sedes, Lucan. vi. 600 & 782. Ab *Elysi agro*, Martial. x. 101. *Elysi* aras, Sil. xiii. 631. In singulari igitur locum (amiquis neut. gen.) cum Methodista Gallo poteris subandire; vel (quod potius reor) *nemus*, quod expressit Martialis, vii. 39, & xi. 6. Senec. *Herc. fur.* v. 744. & Troad. v. 158. & Buchananus noster *Epig.* ii. 18.

12. Ab antiquo *cælus*, quo usus Ennius, ap. Charis. col. 55. Idem verò Charisius, col. 21: & Cæsar in libb. de Anal. (referente Gellio, xix. 8.) *cælum* plurali carere volunt. Nec eo ferè numero *cæli* jam reperitur, præterquam apud Ecclesiasticos scriptores, & inter veteres, Lucretium, ii. 1096, Quis pariter cælos omnis convertere? supple potis est. Quod Vossius poeticam licentiam, nec in prosa imitandum putat, Anal. i. 41. Quidam (& in his Ursinus) ex corrupto Servii loco [ad Virg. *Æn.* i. 335.] Ciceronem *cælos* dixisse existimant: at *cælos* ibi, non Ciceronis, sed Servii ipsius esse, ostendit idem Vossius de Vir. serm. i. 16, qui locum restituit, quemadmodum à Masvicio nuper editus est. Neque magis ad rem facit, quod è Ciceronis Orat. pro Mil. c. 30, extr. adducit Despauteus; Nec Sol ille, neque cæli: continuo enim subiungitur, signorumque motus; ut *cæli* hic non recto plurali, sed genitivo sing. sit positum. Cicero certè tantum abest, ut in pluralivo *cæli* dixerit, ut *cæla* potius dicturus videatur. At enim *Epist. Fam.* ix. ult. Ille baro te putabat *quæsiturum*, unum *cælum* esse, an innumerabilia: non autem innumerabiles, *cæli* denique, in illo Varronis L. L. iv. 3, Loca naturâ, secundum antiquam divisionem, prima duo, *cælum* & terra, deinde particulatim utriusque multa. *Cæli* dicuntur loca supera, & ea Deorum; terra loca infera, & ea hominum, non plurali (quod Ant. Nebrissenis volebat) sed singulari dictum videtur.

13. Plures erant ejus nominis urbes: *Argi* autem pluraliter de ea tantum dici quæ in Peloponneso erat, existimat Methodi auctor. In singulari verò tribus tantum casibus, nom. accus. & ablat. usurpatum reperitur.

14. * His addit Ursinus *sifer* & *siferes*, quo singulari neutro, plurali masculino Plinius est usus. Vid. supra cap. i. reg. xxv. n. 2. * Ab aliis quædam adjiciuntur. (1.) A Behourtio *hoc Colchos*, & *hi Colchi*. At quanquam nequeam accedere Methodi auctori, qui p. 40, *Colchos* de populo semper dici adversus Vossium contendit (contrarium enim Johnsonus, p. 23, ex Ovidii Heroid.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. III

5. In singulari neutra, in plurali masculina vel neutra.

5. *Rastrum* cum freno pluraliter *i* vel *a* poscunt.

In singulari neutra sunt, in plurali masculina vel neutra; *rastrum*, *rastri* & *rastra* ¹⁵, a *Rake*; *frenum*, *freni* & *frena*, a *Bidle* ¹⁶.

6. In singulari neutra, in plurali feminina.

6. *Deliciam* dat *delicias*, *epulas* *epulum* vult.

Balnea dic vel *eas*, numero sed *eum* modò primo.

In singulari neutri generis, in plurali feminini sunt: *delicium*, *delicia*, *Delight*, a *Darling* ¹⁷; *epulum*, *epula*, a *Banquet*; *balneum*, verò in plurali *balnea* & *balnea* habet ¹⁸, a *Bath*.

§ 2.

oid. vi. 136. & xix. 175. [adde & xviii. 157.] mihi monstrasse videtur: quia tamen ea vox, sive pro urbe, sive pro regione accepta, aut plurale tantum est, & masc. generis, ut *Vii*, *Gabii*; vel singulare tantum & neutri (non quod volebat Vossius Anal. i. 12, feminini,) tres similes casus solos tenens; ideo inter deficientia, non variantia, numerati debebat. (2.) Addit post Chatif. col. 30. Phocam, col. 1706, & Donatum, col. 1747. Nebrissen-
is, hoc porrum, *hi porri*: at *porri* plurale non est à *porrum*, sed *porrus*, quo utuntur Celsus iv. 6. & Plinius xix. 6. (3.) Aliis denique memorantur, *cicer* & *cieres*; *clathrum* & *clathri*: sed *clathrum* in singulari, aut *cieres* in plurali secundum inventa.

15. Despauterius & alii his addidère, *Filum*, *claustrum*, *capistrum*; *fili* vel *fila*; *claustri* vel *claustra*; *capistri* vel *capistra*. At *fili*, *claustri*, *capistri*, masculina, nullâ auctoritate nituntur. In illo autem Lucani, vi. 466, *Traxerunt torrida vertigine fili*, quod à Ninivita, & ante eum à Phoca, col. 1707, hic adducitur, *fili* genitivus singularis esse videtur.

16. *Rastra*, quamvis minus usitatum sit, quam *rastri*, non tamen omnino damnandum cum Stewechio ad Vegetii, ii. 25: eo enim utitur non tantum Celsus, ap. Nonium, iii. 190, & Isidorus Orig. xx. 14, sed etiam Juvenalis, xv. 166. *Rastri* autem est ab antiquo *raster*, quod exstat in glossis Philoxeni. In glossario vetere ab H. Stephano edito, itemque in Glossis Cyrilli, utrumque *raster* & *rastrum* conjungitur, ut jam observavit Methodi auctor.

17. *Delicia* est ab antiquo nominativo *delicia*, quo usus Plautus Truc. v. 1, 19, & Solinus, c. 58. *Epula* similiter pro *epulum* veteres dixisse auctor est Festus.

18. *Balneum*, sive *balineum* (quod immeritò damnat Caper. col. 2247.) utuntur Cicero Attic. ii. 3, & xv. 13. Plinius, xxii. 22, § 43. & xxxii. 10, 38, &c. & Tacitus, Annal. xiv. 64, 3, & xv. 64, 5, &c. In plurali autem *balnea* seu *balinea* frequentius est: nec aliter sua ætate loquutos docet Varro, L. L. vii. 25, & viii. 41. *Balnea* tamen auctores habet inter alios, Liv. xxiii. 18. Cels. i. 6. Horat. Epist. i. 1, 92. Ibid. ii. 13, & 14, 15. & Art. 98. Juven. i. 143. & vi. 374. & Plin. jun. Epist. ii. 8. *Balneas* autem vel *balnea*, de publicis dici; *balneum* de privato, ex Varrone ostendit Vossius, Anal. 37.

§ 2. De HETEROCLITIS.

7. *Vas vasis* terni flexûs, plurale secundi est.

Jugerum at inverso ritu variato, reservans
Jugeris ex numero præeunte & *jugere* solum.

Partim sit quartæ, partim *domus* esto secundæ.

Declinatione variant nomina hæc sequentia :

1. *Vas, vasis*, a *Vessel*, in singulari est tertiæ declinationis, in plurali *vasa, vasorum*, secundæ 19.

2. *Jugerum* contrâ, *jugeri*, an *Acres of Ground*, 82 as much as a *Moke of Oren* will ear in a *Dan*, in singulari secundæ declinationis, plurali verò tertiæ, *jugera, jugerum, jugeribus* 20. Interdum etiam *jugeris* in genitivo, & *jugere* in ablativo singulari legitur 21.

3. *Domus*, a *House*, partim secundæ, partim quartæ declinationis est : quos autem ex hac vel illa casus habeat, alias in Rudimentis ostendimus 22.

II. DE-

19. *Vasa* est à singulari *vasum*, quo Cato ap. Gell. xiii. 23. Plaut. Truc. i. 1, 33. & Fab. Pictor ap. Non. xv. 11, sunt usi : *vasi* etiam in genitivo Lucet. vi. 232, --- *Rarequesacit lateramina vasi* : ita enim ex vet. lib. Gifanius legit, & ante eum Mart. Capella lib. 3, quo in loco ambigi à quibusdam ait, an *vas* an *vasum* dici debeat. *Vasum* contra in genitivo plurali declinat Charisius, col. 119. *Vasios* quoque pro *vasis* ap. Severum in Aetn. v. 488. [Quod si fortè cavis cunctatus *vasibus* *hasu*] legebant Jos. Scaliger & Vossius : pro quo tamen *vallibus*, & rectius, Jo. Clericus substituit.

20. *Jugeris* genit. sing. dictum, vulgò Grammatici confirmant illo Melæ de flumine Araxe loquentis, iii. 5. *Plus jugeris spatio sublimis* : & ita quidem exhibent pleræque omnes editiones, præterquam quod in Is. Vossii, A. 1658, & recentissima Ab. Gronovii, A. 1722, *jugeri*, sive consilio, sive errore, excusum sit. *Jugere* in ablativo habent meliores codices Tibulli ii. 6, 24. & Cic. in Verr. iii. 47. Ad quæ loca videsis hinc Gravium, illinc Broekhusium. Est autem, juxta Charisium, col. 108, ab antiquo nominativo *juger*, vel, ut vult Priscianus, col. 742, *jugus*. Cæterum *jugerum* in sing. dixere Varro, L. L. iv. 4, & R. R. i. 10. Cic. Verr. iii. 48. Plin. xvi. 31, & xviii. 3. Colum. i. 9, &c. *jugeri* Varr. l. cit. Colum. v. 1 & 2. Plin. ii. 106, & xvii. 20. *jugero* Cic. Verr. iii. 47. Plin. xiii. 24, & xviii. 26. *Jugeribus* autem Juven. ii. 130, & ix. 60. Ovid. Met. iv. 457, & in Ibin. 181. Plin. xiv. 4, & xvii. 20. Marcial. vi. 43 : item Varro R. R. i. 18, & aliis locis, quamvis ideim eopre numero i. 10. *jugeris* bis utatur ; quod & ab Atteio & Catone, referente Charisio, col. 108, factum. *Jugerum* denique genit. plur. quo Varro, Cicero, aliique quod sciam omnes, utuntur, non tertiæ, sed secundæ esse, atque pro *jugerorum* per Syncopen positum, ut *modium, medimnum*, pro *modiorum*, &c. docet Priscianus, col. 742, in cuius sententiam concessere P. Ramus Schol. Gram. p. 170, & Carmichael noster Etym. p. 30.

21. Huc etiam, sive inter VARIANTIA, numerari solent, quæ aliunde casus suos mutantur : ut, *Jupiter, jecur, iter, vis*, &c. item nomina *Festorum* & in M A, &c. de quibus superius diximus.

22. Vid. & infra hujus cap. reg. 26.

II. DEFECTIVA.

DEFECTIVA sunt quadruplicia : alia enim Declinatione, alia casu, alia genere, alia denique numero deficiunt.

§ I. Deficientia DECLINATIONE.

Deficientia DECLINATIONE (quæ aliter INDECLINABILIA vocantur) ea sunt, quæ unam omnibus in casibus vocem retinent²³. Ea autem duabus regulis sequentibus comprehenduntur.

8. Nomen in U rarò numero variabo priorè :
Pleraque in I nusquam : positum pro nomine verbum,
Aut alias partes, elementaque, materiales
Adde etiam voces ; peregrinaque nomina, formam
Ni Latiam induerint : numerum queis denique jungere
Cardineum : duo, tres, unus, compositaque centum
Hoc tamen ex coetu cupiunt, & millia, tolli.

INDECLINABILIA, five casibus invariata, sunt hæc :

1. Omnia ferè nomina in U, in singulari : ut, *genu, the knee*²⁴.
2. Pleraque nomina in I, utroque numero²⁵ : ut, *gummi*²⁶,
*Gum*²⁷.

H

3. Verbum

23. Alii hæc APTOTA vocant, h. e. casu carentia : non quasi deficient casibus ratione significationis ; nam *genu, nequam*, & similia, omnes hoc pacto casus habent : sed quia non habent casus ratione vocis, i. e. eos terminatione non distinguunt. Unde rectius cum magno Vossio INVARIABILIA dici possunt.

24. Vid. quæ de cornu diximus ad reg. 66. cap. ii.

25. *Hydromeli, oxymeli*, aliaque ejusmodi à *meli* composita, declinari supra locuimus, cap. ii. reg. 25. Hæc autem & cætera in I nomina in plurali vix unquam reperiri existimem. Vid. not. seq.

26. *Gummi* genit. plur. ap. Plin. xii. 8. xv. 19. & xxiv. 11, an à singulari sit *gummi*, quod usitatus est, an à *gummiis*, quo Columella utitur, xii. 10. & id. Plin. xiii. 12, haud immeritò dubitat Johnsonus, App. p. 118.

27. Perperam autem huc referuntur, *frugi, mancipi, nanci, nihili*, tanquam adjectiva indeclinabilia : item *ejusmodi, hujusmodi*, & similia. Nam (1.) *Frugi* dativus est ab exoleto nominativo *frux*, vel *fruges*, cujus omnes obliqui in usu sunt. *Homo* igitur *frugi* cum dicimus, intelligitur *aptus, idoneus, paratus*, aut simile. Sunt qui putant *frugi* antiquum esse genitivum, pro *frugis* ; ut *fami*, pro *famis* ; *Themistocli*, pro *Themistoclis* : ut *homo frugi* sit idem qui *homo bonæ frugis*. Videbis Vossium Anal. i. 46. Guætherium Latin. restit. part. 2. p. 116. Perizon. ad Sanct. iv. 4. 12. Johnf. App. p. 117. (2.) *Mancipi* dativum esse à *manceps*, putat Priscianus, col. 682. Vossius autem genitivum per Apopen positum, pro *mancipii*, loc. cit. (3.) *Nanci* in solo genitivo usurpatur,

3. Verbum, aut alia quævis orationis pars pro nomine posita: ut, *Illorum vivere est mori*, i. e. *illorum vita est mors*. Cic. *Crastinum*, i. e. *iste dies crastinus*, Mart. 28. *Sed recti finem extremumque esse recusor* *Euge tuum & belle*. Perf. i. e. *tuum plausum & laudationem*.

4. Nomina literarum: ut, *Alpha*, *Beta* 29, *A*, *B*, *C* 30.

5. Voces materialiter posita: ut si dicas, *Ex ne & homo* componitur *nemo*.

6. Nomina peregrina, seu Barbara (i. e. neque Græca, neque Latina:) ut, *Adam*, *Job*, *Elisabet*, *Jerusalem*. Nisi ex prima sua origine fines habeant ad declinationem idoneos: ut, *David*, *Solomon*, *Hannibal*: vel Latina eis terminatio accedat: ut, *Adamus*, *Jobus*, *Elisabetha*, *Hierosolyma* 31.

7. Numeralia, quæ Cardinalia vocantur, à quatuor ad centum, hoc incluso. Cætera enim, *unus* utroque numero 32, *duo*, *tres*, pluraliter declinantur. *Mille* adjectivum non declinatur: at *mille* substantivum singulari quidem invariabile est; pluraliter verò declinatur, *millia*, *millium*, *millibus*, &c. 33.

9. Hæc

ut reg. 10, mox dicemus. (4.) *Nihili* genitivus est à *nihilum*, quod integrum est in singulari. (5.) *Ejusmodi*, *hujusmodi*, *istiusmodi*, *ejusdemmodi*, &c. ex duobus genitivis conflata, conjunctim quidem *μονόπρωτα* sunt; aliter vero ceteros quoque casus terminationibus distinctos habent.

28. Vid. cap. i. reg. 12.

29. Ausonius tamen Idyll. xii. *Beta*, *Gamma*, *Delta*, in genitivo, *Iota* in dativo declinat. Et Plato Comicus *σίγματι*, & ἐκ τῶν σιγμάτων; & Xenophon Hell. iv. *σίγματα* dixerunt. ΕΨιλόν, Ομικρόν, Ωμέγα, adjectivorum more inflectuntur. V. Turneb. Adversar. i. 21. & Carmichael. Etym. p. 38. Servius quoque literarum Græcarum nomina declinat. Et in omnigenis & pro correctissimis habitis Tullii exemplaribus, de Oratore iii. 12, Brissæum *Iotam literam* legisse, memorat Dausquius, Vol. ii. p. 168, pro quo *Iota literam* Gruterus & Gronovius edidère. Latinorum elementorum nomina propriè voces non sunt, Hebraicorum, Arabicorum, &c. barbara, atque ob eam rationem invariabilia.

30. Syllabas quoque indeclinabiles esse notat Varro, L. L. viii. 36. Addit Carmichael, ubi suprâ, integras orationes loco nominativi aut alterius casus positas, quale est illud Persii i. 28. *At pulchrum est digito monstrari, & dici hic est*.

31. Inveniuntur & genitivi *Ada*, *Abraha*, tanquam ab *Adas*, *Abrahas*. V. cap. ii. reg. 7. n. 22.

32. Quando pluraliter *unus* adhibendum sit; in Rudimentis docuimus, p. 18. & fusiùs infra reg. 18. n. 31.

33. *Milli* tamen in ablativo invenitur ap. Lucilium, referente Gellio i. 16. Cæterum *mille* adjectivum eo differt à *mille* substantivo in plurali, quod illud semper comitetur adverbium numerale; ut, *bis mille homines*: hoc verò adjectivum requirat; ut, *duo millia hominum*. Prius idem ferè sonat quod Græcè *χίλιοι*, posterius quod *χίλιαις*. Scioppius quidem Paradox. literar. Epist. 14, eumque secutus Gronovius pater, pec. vet. i. 10, aliter sentiunt. At videtur quæ nos in Rudim. p. 18. præcipuè verò Perizonius in Sanct. iv. 4. n. 78.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 115

9. Hæc etiam immotos retinent vocabula fines :
Semis habens primum numerum, *frit*, *git*, (quibus
 addi

Gausape, *cepe* volunt :) numerum quoque nacta se-
 cundum

Tot, *quot*, cum natis ; sed *nequam*, *pondoque* utrumque.

Indeclinabilibus insuper adjungenda sunt :

8. Singularem tantum numerum habentia : *semis*, the half of a
 ny thing 34 ; *frit*, the little Grain at the Top of the Ear of
 Corn ; *git*, seu *gith*, a kind of Cockle 35. Quibus forte addi pos-
 sunt, *cepe*, an Onion 36 ; *gausape* 37, a Freeze or rough Gar-
 ment that Soldiers used 38.

H 2

9. Tantum

34. Vid. supra ad reg. 33. cap. ii. n. 12, & adde ex Vegetio de re milit. ii.
 15. Item bina missilia, unum majus, ferro triangulo unciarum novem, hastili pedum
 quinque & semis. Et paullo post. Aliud minus --- hastili pedum trium & semis.

35. *Git* nomin. accus. & vocat. sing. tantum habere putabat Johnsonus,
 App. p. 119, at postea, mutatâ paulum sententiâ, Addit. p. 36, adjicit & ge-
 nitivum ex Celso v. 18 & 28. *Gith cyathos tres*. Idem de *frit* statuendum exi-
 stimat, quamvis exemplum non suppeditet. * Addunt Ferrettus, Annota-
 tores Oxonienses & alii *subtal* (Prisciano *subtel*, col. 644.) i. e. *cavum pedis* ;
 quod tamen Sipontinus (teste Carmichael) & tota Lexicographorum cohors
subtalis declinant. At vox ipsa nusquam jam reperitur. V. Johns, dict. loc.

36. *Cepe* tantum singulare facit Charisius, col. 23. & Priscianus, col. 673,
 & 681. & (qui ei nom. acc. & abl. tantum tribuit) Sergius, col. 1842. John-
 sonus contra tantum plurale p. 118 & 119, quamvis & ei postea genitivum
 sing. ex Columella concedat ; cui jungere poterat illud Apuleii ap. Priscian, d.
 loc. *Cepe succum melle mixtum*. Ego certè sapius quidem singulariter, ut ap.
 Horat. Epist. i. 12, 21. Juven. xv. 9. Pers. iv. 31. nusquam verò ap. proba-
 tum auctorem pluraliter legi. Nam quæ ex Plinio xix. 6, obduci possunt
 exempla, aliter in melioribus libris habentur. Profert quidem Priscianus loc.
 cit. tria ex antiquioribus exempla, Nævii, Cui *cepe edendo oculus alter profuit* ;
 Novii, *Oleas, cepe, ficus* ; Varronis, *Multifariam in patellis coquere cepe* ; in quibus
cepe plurale videtur : at rem non prorsus certam esse, ostendit similis loquen-
 di ratio ap. Plin. l. cit. *Cepa genera apud Græcos, Sardia, Samothracia, &c.* in
 quo plane singulare est. Cæterum Vrsinus, p. 296, humani quid passum
 Vossium ait, qui *cepe, cepis* declinat, neque indeclinabilis ullam faciat mentio-
 nem. Sibi enim *cepe, cepis*, nusquam lectum. Addit porro Gallum Methodi
 auctorem credulitati suorum illudere, qui idem firmare nititur veteri prover-
 bio, *Quis usus cepis putridi* ? quasi hoc ex antiquo auctore esset depromptum,
 quod solius Erasmi est, atque è Græco tralaturnum. Melius certè & hic & ille
 sententiam suam comprobassent auctoritate Charisii, qui col. 43, (quod &
 Vossii animo obversatum videtur) *cepe, cepis, cepi*, disertè inflectit ; quanquam
 & ipse alibi, col. 23, *cepe* inter monoptota collocet. Interim & *cepa, cepa*,
 haud infrequens usus protulit, & pluraliter semper *cepa, ceparum, &c.*

37. *Gausape*

9. Tantum pluralia, tot, so many; quot, how many; cum compositis, totidem, just so many; quotquot & quotcunque, how many soever; aliquot, some.

10. Utroque

37. *Gausape* vix aliis casibus quàm nom. accus. & ablat. sing. nunc reperias. Vid. Martial. xiv. 152. Pers. iv. 37. Horat. Sat. ii. 8, 11. Indeclinabile qui statuunt in singulari, maxime nituntur illo Plinii viii. 48. *Nam tunica lati clavi, in modum gausape texti nunc primum incipit*: ubi *gausape* patrio casu dictum; & ita pleræque editiones. Vossius, qui verba hæc ita distinguit, *Nam tunica, lati clavi in modum, gausape texti nunc incipit; gausape auferendi casu accipit*. At novissimæ Harduini editiones, retentâ veteri distinctione, *gausape* exhibent. Adeo nihil in his certi. Quemadmodum nec satis constat, quo numero *gausape* extulerit M. Messalla ap. Charis. col. 80. *Armenii regis spolia gausape*. Plurali fanè ex appposito prolatum videri possit, uti jam ab Ursino animadvertum, qui tamen rem in medio relinquit. An verò ab ablat. sing. *gausape* deductum sit plurale *gausapa*, (quo Ovidius Art. ii. 300. Persius, vi. 46. Martialis, xiv. 29, & 138, utuntur,) quod post Priscianum, col. 759 & 769 existimat Vossius: an ab antiquo *gausapum*, (quo usus est Cassius Severus ap. Charis. l. cit.) quæ Ursini sententia videtur, doctis dijudicandum relinquo. Sed & veteres nominativo *hic gausapes*, dixere, à Græco ὁ γαυσάπης idque tam in prima quàm tertia: unde illud in testamento Augusti ap. eund. Charisium legimus, *Gausapes, lodices purpureas & colorias meas*: quod cur Vossius in *gausapas* mutatum velit, non satis causâ visum est Ursino. Postea verò, Græcâ terminatione masculini *us* in a femininam conversâ, *gausapa*, *gausape* extulisse (ut factum in ὁ γάρπης, *hæc charta*, ὁ κοχλίας, *hæc cochlea*, aliisque,) auctor est Varro, ap. Charis. & Prisc. locc. cit. quâ etiam vocis inflectendi ratione usi sunt Plinius, loc. supra laudato, & Petron. c. 28. Anne verò & *gausape*, *gausapis*, inclinare liceat, quod permittit Vossius, factumque ab Harduino est in Notis & Emend. ad Plin. lib. viii. num. clv. mihi haud dum compertum. V. Voss. Anal. i. 35. & ii. 11, in primis verò Ursin. part. i. p. 187.

38. Alvarus Gram. min. p. m. 128. & Cluverius Ital. antiq. p. 491, indeclinabilia statuunt propria quædam in E: ut, *Praneste*, *Cere*, *Reate*, &c. oppidorum nomina, *Soracte* nomen montis. At *Pranestis* est ap. Propertium ii. 23, 41. & Paterculum ii. 27, 6. *Tergestis* Ibid. cx. 4. *Soractis* ap. Virg. Æn. vii. 696. & xi. 785. Cluverius etiam Ital. antiq. p. 196. *Cere*, *Caritis*, à Virgilio declinatum putat, Æn. viii. 597. *Est ingens gelidum lucus prope Caris annem*. Non ignoro quosdam magni nominis Grammaticos genitivos hosce à nominativis deflectere in IS vel ES, *Pranestis* vel *Pranestes*, *Soractis* vel *Soractes*; *Ceres* genitivo *Caritis*, vel *Carëtis* (ut ap. eund. Virg. Æn. x. 183.) habens. At cum nusquam isti nominativi occurrant, verius videtur, præsertim cum id pariat Analogia, genitivos hosce ab usitatis rectis deducere. Plautus quidem *Pranesten* dicturus videtur: apud eum enim, ubi Ergasilus Græcè per urbes Latii jurans inducitur, legere est, Captiv. iv. 2, 102. *Νὴ τὰν Πραϊνέσιν*. At Vossius (quem videsis Anal. i. 12.) *Πραϊνέσιν* ibi legendum putat, à recto *Πραϊνέσι*, quo utitur Appianus, & Stephanus Byzantinus, addere poterat, Strabo & Plutarchus. Cluverius quoque d. l. in hoc Justin. xx. i. 12, *Quid Ceren urbem dicam?* mendum irrepsisse, ac *Cere* legendum existimat.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 117

10. Utroque numero gaudentia: *nequam*, naughty, worthless
39; *pondo* 40, a Pound 41.

H 3

S 2.

existimat, quod & in quibusdam ex antiquioribus editionibus se invenisse testatur Vorstius. At quid si dicatur Latinos interdum ejusmodi nomina ex neutris tertiæ in feminina primæ (quale genus nomina urbium plerumque amant) transtulisse, ac *Praneste*, *Pranestes*, *Pranesten*; *Cere*, *Cares*, *Caren*, declinasse? *Soractem* autem ap. Plin. vii. 2, & *Soracten* ap. eund. xxxi. 2, vel sunt à nom. *Soractes* vel *Soracte* in prima, aut *Soractis* in tertia. Pro posteriore facit, quod *Sauractis* à Catone nominetur, teste Dausquio, Vol. ii. p. 294. Cæterum in vocibus hisce *Praneste*, *Cere*, *Soracte*, *Reate*, omnes qui carmine scripsere ultimam corripunt, adeoque & tertiæ declinationis faciunt. Vid. Virg. *En.* vii. 682. & viii. 561. Horat. *Car.* iii. 4, 23. & *Epist.* i. 2, 2. Sil. viii. 366. & ix. 404. Stat. *Sylv.* iv. 4, 15. Juven. iii. 190. Martial. iv. 64, 33. Sil. viii. 474. Horat. *Car.* i. 9, 2. Sil. viii. 417. Hæc autem & similia ablativum in *e* terminare superius ostendimus cap. ii. reg. 50. Nec audiendus Torrentinus, eumque secutus Despauterius, qui à *Praneste* *Pranesti* declinant. Sed & dativum quoque in *e* exire fidem ferè facit illud Livii i. 2, *Cere opulentum oppido imperitans*; nisi (quod minus veri simile) *Cere* hic ablativo positum dicatur.

39. Sic Plaut. *Bacch.* iii. 6, 28. *homo nequam*, Colum. iii. 10, extr. *nequam vitis*, Lucil. ap. Fest. *nequam aurum*, Cic. pro *Cœl.* 4. *homini nequam*, Gell. vii. 11. *ô hominem nequam*, Cic. pro *Rosc.* 44. *quemadmodum solent liberti nequam & improbi facere*. V. & Varr. L. L. ix. 5, qui vocabulum docet ex *ne* & quicquam mediâ extritâ syllabâ, coactum.

40. *Pondo* duplici sensu accipitur. Aut enim (1.) Simpliciter pro pondere sumitur: ut Liv. i. 55. *Coronam auream dictatori libram pondo decrevit*, i. e. ad libram, vel pendentem libram, in pondere. Sic Plaut. *Rud.* iv. 2, 8. *Neque piscium ullam unciam hodie pondo cepi*. Et Colum. xii. 30. *Scilla arida pondo libram & quadrantem adjici oportere*. Aut (2.) pro libra ipsa usurpatur: ut Plaut. *Afin.* ii. 2, 33, *Quot pondo te esse censens nudum*, i. e. *Quot librarum*. Priore vocis significatu neutrum esse ac ablativi tantum singularis omnes consentiunt. Posteriore autem, omnes quidem neutrum & invariabile; nonnulli diversorum numerorum & casuum; plerique verò diversorum quidem casuum, sed numeri duntaxat pluralis, esse volunt. At Gronovius pater, de pecun. vet. i. 6, & seq. vocem utroque sensu unam eandemque esse, & ablativi tantum casus, numerique semper singularis, contendit: veteres enim *pondus*, *pondi*, ut *vulgus*, *vulgi* declinasse, cæterisque casibus, usu *τὸ pondus ponderis* in tertia, abrogatis, ablativum solum remansisse. In ejusmodi autem locutionibus Liv. xlii. 7. *Torques duo ex quinque pondo auri facti*, Id. xliii. 6. *Octoginta pondo coronam afferentes*, Colum. xii. 18. *Picis dura pondo vicena quina*, Liv. xxvii. 10. *Inde quingena pondo data Consulibus*, Id. xxxiii. 27. *Auri mille & quingenta quindecim pondo*, &c. sententia suam constare ait integritatem, supplendo in prima *libris*, in secunda *librarum*, in reliquis *pondera*, vel *χρήματα*, vel *negotia librarum* in *pondo*, i. e. *pondere pendendo*: ut bina [librarum] *pondo* eodem pacto dicatur, quo *ardua montium*, *occulta viarum*, *acuta belli*. Ego verò, quod pace maximi viri dictum sit, quanquam hunc primarium vocis *pondo* usum & originem haud invitus agnoscam, quia tamen *τὰ χρήματα*, sive *negotia*, longius hic petita ac nimis generalia; *pondera* vero in *pondo*, i. e. *pondere*, inepta ejusdem vocabuli

§ 2. Deficientia CASU.

CASU Deficientia, pro numero casuum superstitum distinguuntur: alia enim unicum tantum, alia duos, alia tres, alia quatuor, alia denique quinque casus habent; quæ Grammatici vulgò *Monoptota* 4, *Diptota*, *Triptota*, *Tetraptota* & *Pentaptota* appellant.

I. MO-

cabuli repetitio videatur; haud absurdum creditu existimaverim, veteres illos Romanos, causarum suæ linguæ plerumque ignaros, postquam priscus *ῥῆ* pondo nominativus, aliique casus sub hac inflexione, *pondus pondi*, in usu esse defivissent, solusque jam ablativus relinqueretur, tandem eò prolapsos, ut invariabile crederent vocabulum, utroque numero, omnibusque casibus, uti res postularet, promiscuè adhibendum: ut idem hîc planè usu venisse arbitrer, quod in voce *mille* ostendit Cl. Perizonius loc. supra laudato, quem propterea miror ea de re Gronovii sententiæ adversantem, cum eo de voce *pondo* tam amice sentire. Cæterum quod post Charisium, col. 22 & 48, plerique omnes Grammatici *unum pondo* dici negent, damnetque Kirkwodium nostrum ita loquentem Johnsonus App. p. 123, refelluntur illo Livii xl. 43, *Auri pondo triginta unum*. Nec dissimile illud Colum. xii. 12, *Sextarium aquæ cum dodrante pondo mellis diluunt*: & Ibid. c. 30, *Pondo quadrantem singulis amphoris infricato*. Idem P. Ramus Schol. Gram. p. 142, nec ineptè, confirmat ex illis sermonis formulis, *duo pondo*, *quinque pondo*, &c. quando singulari carentibus, *bina*, *quina* addi soleant. In eo autem lapsus est Ramus, quod *bina* aut *dena pondo* dicere non permittat: quod optimis auctoribus haud insolitum Gronovius d. loc. monstravit; licet frequentioris sint usûs numeri cardinales.

41. Inter INDECLINABILIA porro recenset Despauterius *Pedum*, *nugas*, *hir*, *fas*, *nefas*, nil sive *nihil*, *instar*, *ador*, *neceffe* & *præsto*. Hîc verò in primis observandum est, Despauterium & vulgus Grammaticorum (qui *invariabilia* cum nominibus in aliquibus tantum casibus usitatis confundunt) tironibus fucum facere, qui cum eadem regulâ *cepe*, *nequam*, *tor*, *frit*, & *pedum*, *fas*, *nefas*, *instar*, nullo discrimine facto, inveniant; parem utrorumque rationem arbitrentur: proindeque, ut *succus cepe*, pro *succus cepæ*; *servo nequam*, pro *servo improbo*: sic quoque *amor fas*, pro *amor justî*; *pedum incurvo*, pro *baculo incurvo*, dicere licere: quasi hæc vocabula utriusque numero, omnibusque casibus, terminatione haud mutarâ, pariter inservirent. Cum autem longè secus res se habeat, hæc ab illis accuratè secerni oportuit: id quod nos, quoad ejus fieri potuit, sumus conati. Ex his igitur, *hir*, *instar* & *neceffe* inter diptota, *fas* & *nefas* inter triptota (de quibus mox dicendum) relatis; superest ut de reliquis nonnihil dicamus. Et (1.) *Pedum* quidem indeclinabile faciunt Charisius, col. 73. & Thocas, col. 1690. at genitivo *pedi*, dativo *pedo*, & pluraliter *peda*, *pedorum*, & sic deinceps, declinari, quamvis nulla in infrequenti vocabulo jam occurrat auctoritas, rei ipsius natura deposcit, ut Cl. Vossius Anal. i. 41. & Johnson. p. 182. & ante eos Frischlinus in Strigili, c. 1. Carmichael. p. 39. & Pincierus Parerg. otii Marburg. iv. 32, monuerunt. Hanc Buchananus noster & Beza rationem secuti, hic Psal. xcv. 7. *pedi*, illè Psal. xxiii. 4. *pedo*, efferre non dubitarunt. (2.) De *nugas* dicemus reg. seq. (3.) *Nihil* & contractè *nil*, per Apocopen dictum, pro *nihilum*, adeoque in genitivo *nihili* facit. (4.) *Ador* indeclinabile idèò mansisse ait Priscianus, col. 700, quod ambigua esset mensura

I. MONOPTOTA.

10. Unicus his tantum casus manet. *Inquies, exspes, Atque potis solos rectos tenuere. Paternum Dant dicis, nauci. Sextum noctuque, diuque, Ergo pro causâ, promptu, natuque, relatu, Admonitu, injussu, sic talia plurima. Quartum Pluralem inficias, velut incita, servat. Ibidem Vult sextum ingratîs. Ambage & compede sextum Anteriore dabunt numero, prope plena secundo.*

H 4

Unicum

sura penultima genitivi, duabus sibi adversis regulis repugnantibus. Idem tamen ex Gannio veteri Poeta tria profert genitivi exempla; in quorum primo ac secundo *adoris*, eâ syllabâ correptâ, in tertio, productâ, *adoris*, exprimitur. *Adoris* quoque habet Aufonius in Technop. penultimâ correptâ, quomodo & efferendum, ut similia in *or* neutra, *marmor* & *aequor*, docet Charis. col. 21, 66 & 95. Ut mirum sit Jos. Scaligerum, in Not. ad Festum, eumque ferè secutum Dacierium, *ador* neutri esse negare; *adoris* verò, secundâ brevi, non ab *ador*, sed ab *adus*, deflectere. Utrumque enim testimonio Charisii, & analogiâ; prius etiam illo Horatii Sat. ii. 6, 89, *Esset ador loliumque*, redarguitur. Confer & Vossium Anal. i. 27. & de vit. serm. ix. 8. (5.) *Præsto*, quod aliqui dativum esse volunt, ab obsoleto *præstus*, mihi potius cum Vossio Anal. i. 22. & Johnsono App. p. 118, adverbium videtur: nisi mavis cum Rud. Agricola, (referente, nec improbante, eod. Vossio, Anal. iii. 40.) nihil aliud esse, quàm verbum *præsto*, longo usu ad alterius orationis partis vim detortum. Quod si inter nomina censerî velimus, adjectivum est diptoton, nominativi tantum & accusativi casus, adjunctis (ut Carmichaeli observatum, p. 40.) *suum, essem, esse, forem, fore*, & Poeticè *adsum*. ¶ Non ineptè huc referri potest *Sesqui*, quod quamvis in compositione ferè semper inveniat, ut *sesquihora, sesquilibra, sesquialter*, Cicero tamen in Orat. c. 56, extra compositionem utitur, *Necesse partem pedis aut aequalem esse alteri parti, aut altero tanto, aut sesqui esse majorem*. Est autem origine idem quod *semisque, semis* in *ses* contracto, mutataque ultimâ encliticâ in *i*: ut, *sesquihora* sit *hora semisque*, i. e. *hora integra cum dimidio*, & ita in aliis. V. Gronov. pec. vet. i. 3. p. 15.

42. Has appellationes *aptota, monoptota, diptota*, &c. variè à Grammaticis accipi, ac sæpe inter se confundi docent Alvarus. p. 224. & Voss. Anal. i. 46. Siquidem Charisio *monoptota* sunt, quæ non variantur in obliquis; ut, *nequam*: *aptota*, quæ uno tantum casu inveniuntur; ut genitivus *dicis*. Diomedem autem *aptota* sunt quæ Charisio *monoptota*. Prisciano rursus *aptota* sunt, quæ nominativum solum habent, ut *Jupiter*: *monoptota*, quæ pro omni casu unâ eademque terminatione funguntur; qualia sunt nomina literarum, & numerorum à *quatuor* usque ad *centum*. Idem *diptota* vocat, quæ duos diversos casus tantum habent, ut *suppetia, suppetias*: *triptota* quæ tres; ut, *templum, templi, templo*: *tetraplota* quæ quatuor; ut, *puer, pueri, puero, puerum*: *pentaplota*, quæ quinque;

120 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

Unicum tantum casum habent nomina sequentia.

1. Solum nominativum 43 singularem, *inquies*, substantivum 44, Want of Rest, & hæc duo adjectiva, *exspes*, hopeless; *potis*, pote 45, able.

2. Solum genitivum, *dicis* 46: ut, *dicis gratiâ*, for the Fashion, for Form's sake; *nauci*, the Shell of a Nut; *res nauci*, a Thing of no Value 47.

3. Solum ablativum, *noctu* 48, in the Night-time; *diu*, interdiu 49, in the Day-time; *ergo*, pro causâ, for the Sake 50 promptu, in

ut, *ventus*, *venti*, *vento*, *ventum*, *vente*: hexaptota denique quæ sex; ut, *unus*, *unius*, *uni*, *unum*, *une*, *uno*. Nos verò casus non terminatione sed significatione distinguentes, aptota ea dicimus, quæ sub uno vocis exitu, omnium casuum officio funguntur, rectius cum Vossio ἀκλιτα appellanda; monoptota, quæ unius tantum casus; diptota, quæ duorum; triptota, quæ trium; atque ita porro, usum atque significationem retinuerunt.

43. Vocativum hic non moramur: quamvis enim *inquies*, &c. nusquam fortè eo in casu jam reperiantur; quia tamen ex optimorum Grammaticorum placitis, omnia nomina rectum habentia, vocativum quoque (nisi vocum ipsarum natura eum respuat) habere possunt; idcirco sub nominativo vocativum hic etiam (si necesse sit) intelligi volumus.

44. Johnsonus, qui App. p. 118, *inquies* aptoton facit, de substantivo intelligendus est: ut, *inquies nocturna*, ap. Plin. xiv. 22. & *vigiliarum labor* & *inquies*, ap. Gell. xix. 9. Nam *inquies* adjectivum declinari ostendit Priscianus, col. 703, confirmatque col. 704, illo Sallustii Hist. ii. *Corpore & linguâ percussam & inquietem Barbuleium appellabant*. Addit & Vossius Anal. ii. 20, ex Apuleio, *inquieti procacitate*.

45. Nec monoptoton solum est *potis*; sed, quod magis mirum, *potis* & *pote* à veteribus utroque in numero & per omnia genera inveniuntur frequentata; ut ap. Lucret. i. 452, --- *Quod nunquam sine pernicali Discidio potis est sejungis seque gregari*: & v. 718, *Nec potis est cerni, quia cassum lumine fertur*: pro *pote*. Catull. xliii. 5, *Quantum qui pote plurimum perire*, pro *potis*. Plaut. Pœn. i. 2, 17, *Due potis sunt plus satis negotii dare*, pro *potes*. V. Voss. Anal. ii. 21. & Perizon. ad Sanct. ii. 10, 1. & iv. 17, 3.

46. *Dicis* pro *dices*, à Græco δίκη δίκης; nam *dicis causâ* valet δίκης ἐνέκα, *maris causâ*.

47. Ab antiquo nominativo *naucum*, i. e. *nucis* aut aliarum rerum putamen. Nazius ap. Festum ablativo quoque usus est; *Ejus noctem naucum ducere*.

48. *Diu* & *noctu* nunc ferè adverbialiter sumuntur: veteribus autem pro *nocte* & *die* usurpata: unde & τῷ *noctu* adjectivum ferè femininum junxere: ut Enn. *Quâ noctu*, *Noctu concubiâ*. Hæc *noctu* filo pendebit Etruria tota. Claud. Quadrig. *Multâ noctu*. V. Macrobi. Saturn. i. 4. Voss. Anal. ii. 12. Confer & Johnson. Addit. p. 28, extr. qui adjicit ex Plaut. Mil. ii. 4, 28, *Mihi haud falsum eveniat somnium, quod noctu hæc somniavi*: & ex Cic. ad Attic. viii. 3, *Scribente mihi hæc ipsa noctu in Caleno*. Sed in posteriore incertum, an ipsa auferendi sit, an accusandi casus. Cato autem (ut eidem Johnsono observatum) R. R. 156, *noctu sereno in masculino dixit*.

49. Plautus

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 121

in Readiness; *natu*, by Birth; *relatu*, in or by relating; *admonitu*, by the Admonition; *inssu*, without Command or Leave. Item plurima verbalia quartæ declinationis: ut, *accesitu*, *fricatu*, *illisu*, *percussu*, *persuasu*, &c. 51.

4. Solum accusativum pluralem, *infcias* (quod cum verbo *eo* tantum jungitur; ut, *ire infcias*, to deny;) *incita* vel *incitas*; ut, *ad incitas redactus* 52, reduced to a Strait or Non-plus.

5. Solum ablativum pluralem, *ingratiis* 53, in Spite of one's Teeth.

6. *Ambage*, a Boutgate; *compede* 54, a Fetter, in ablativo singulari ferè solo reperiuntur: in plurali autem integra sunt, nisi quod in genitivo *ambagum*, vel *compedum* vix dicantur. * 55.

2. D I.

49. Plautus eodem sensu *interdus* utitur: ut in *Afin*, iii. 3, 9, *Negotiosus interdus*: & *Aul*. i. 1, 33, *Tum autem interdus Quasi claudus fui r domi sedet totos dies*: & *Pseud*, v. 2, 8, *Te sic interdus cum coralla ebrum incidere*. Profert & *Johnsonus* App. p. 118, illud ex *Livii* lib. 8. *Nec discernunt interdus nocte*; ubi (si rectè se habeat lectio) *interdus* accusativo usurpatum videtur.

50. Ergo, sive pro illativa conjunctione sumatur, ut *ideo*, igitur; sive pro causa, ut in hoc *Virg. Æn*. vi. 670, *Illius ergo venimus*, & in vet. *Inscript*. ap. *Sponium* *Miscell*. erud. antiq. p. 265, *LAETITIAE. ET. GRATI ANIMI. ERGO. verum ablativum esse*, atque à Græco ἐργῶ deductum, Grammaticorum doctiores jamdudum statuerunt.

51. De his videndus omnino *Vossius* Anal. i. 47. *Ursinus*, p. 133. & qui prolixum satis ejusmodi vocum syllabum dedit, *Johnsonus*, p. 123 & 124.

52. Ab inusitato *incitus*, i. e. *inmotus*, ab *in* & *cito*. Ad *incita* igitur, seu *incitas redactus*, subaudi loca, calces, lineas. Est enim metaphora à ludo 12 scruporum ducta, nam cum ad ultimam lineam promoti erant calculi, tum is cujus intererat, *ad incitas lineas redactus* dicebatur. V. *Non*. ii. 422. *Scalig*. Conject. ad *Varr*. Append. ad lib. 6. *Voss* Anal. i. 34 & 47. & de *Construct*. c. 6. & *Gronov*. ad *Plant*. *Pœn*. iv. 2, 86. & *Trin*. ii. 4, 136. Leguntur quoque ap. *Isidor*. xvii. 67, *inciti homines*, quibus sciz. ulterius procedendi nulla spes est.

53. Ut, *tuis ingratiis* ap. *Plant*. *Merc*. ii. 4, 11. & *Ter*. *Heaut*. iii. 1, 37, *Ea coacta ingratiis*: & *Nepot*. ii. 4, *Ut ingratiis ad depugnandum omnes cogentur*. Huc quoque addi potest simplex *gratiis* ap. *Plant*. *Afin*. *Prol*. 5, *Cave modò ne gratiis*: & *ibid*. i. 3, 42, *Honoris causa gratiis dono dabo*: & *Ter*. *Adelph*. iv. 7, 26, *Si non pretio, gratiis*: Pro quo postea *gratis* (quod adverbium vulgò existimatur, sed & ultimâ productâ, ut *Vossio* monitum, *Art. Gram*. ii. 31.) dixerunt. V. *infra* reg. 12. n. 72.

54. *Compedis* in genitivo sing. utitur *Clandianus* xix. 3. *compedium* eod. casu plur. *Plant*. *Pers*. iii. 3, 15.

* 55. Huc addi possunt, I. In solo NOMINATIVO nunc reperta, (1.) *Pernox*, quamvis *pernoctis* declinet *Priscianus*, col. 725. (2.) *Glas*, de quo vid. cap. ii. reg. 35. n. 17. II. In solo GENITIVO cuiusmodi & cuiusmodi ap. *Cicer*. de *Fin*. iii. 9, pro *S. Rosc*. 34. (confirmante eam lectionem *Prisciano*, col. 959.) & multis aliis locis: item *Gell*. ii. 8, xiii. 29. xiv. 1, &c. pro cuiusmodi

2. DIPTOTA.

11. Hæc gemino cernes casu contenta. *Neceſſe*
 Rectum cum quarto capiunt, *volupe, inſtar, & aſtu*
 Significans urbem, ſimul *hir*. Junxere Latinum
 Cum recto terni flexus *veſperque ſirempſque*.
Impetis & ſpontis patrius tenet; *impete, ſponte*
 Crebra magis ſexto: ſic *verbere, verberis*, omnem
 Pluralem ſervans: *repetundarum repetundis*,
Suppetiæ, inferiæ quartum, vix plura tulerunt.

In

juſmodi & cujuſcujuſmodi. V. Voſſ. Anal. i. 47, in primis vero Gronov. in Gell. ii. 8. n. 6. *Alimodi* etiam pro *aliuſmodi*, habet Feſtus. Nimirum hæc olim diſjunctim efferebant, *cui modi, alii modi*, cum genitivus nondum in *ius*, ſed *i*, definebat. Sic Cato ap. Priſc. col. 717, *Uti mutem mores, atque alii modi ſim*: & C. Licinius ibid. *Perverſum eſt alii modi poſtulare*: & id. Cato ap. eund. col. 694, *Quis illi modi eſſe vult?* III. In ſolo ACCUSATIVO, (1.) *Peſſum*, quod quidam adverbium faciunt, verus eſt accuſ. ſing. ut *peſſum ire, peſſum dare*, unde & verbum *poſſundo*; ſive à *penſum* ſupino verbi *pendo*, ut *paſſum* pro *panſum* dicitur à *pando*, quæ eſt ſcioppij opinio; ſive quod verſimilius Voſſius conjicit, à Gr. *βυσσος* pro *βυβος*, *fundus*. V. Urſin. part. i. p. 915. (2.) *Veniſum* quoque accuſativus eſt, ab inuſitato *venus*: unde & dativus *veno*, ap. Tacit. Annal. xiii. 51, 2. & xiv. 15, 2: & *venui* ap. Apuleium, Met. viii. p. 251. & Met. ix. p. 277. IV. Solo ABLATIVO (1.) *Lucu*, pro *luce*; & (2.) quod adverbium vulgò ſtatuitur, *rite*, pro *ritu*. (3.) *Fortuitu* ablativum ſtatuit Joſephus, p. 122, diſſentiente tamen ſcioppio & Jo. Kero Obſerv. de L. L. lib. 2. voc. *Pronomen*, qui cum vulgò illud inter adverbia reponunt. ¶ Multa etiam ab aliis huc congeruntur; veluti I. NOMINATIVI tantum ſing. (1.) *Nugas*, at hoc per Syncopen factum videtur ex *nugax*, vel (ut priſcè ſcribebant) *nugacs*, extrito *c*, adeoque in genit. *nugacis* ſteſtendum. (2.) *Damnas*: quod eodem pacto ex *damnatus* contractum aſſignat Voſſius Anal. i. 47, ac proinde genit. *damnati* habere. Mihi tamen ſcrupulum haud levem hæc injicit, quòd Jurisconſulti (quorum ferè proprium eſt hoc vocabulum) in nominativo etiam plurali utantur: ut l. 122. § 1. ff. de legat. 1, *Lucius Titius & Gaius Sejus Mævio decem dare damnas ſunto*: & l. 34. § 1. ff. de legat. 3, *Titio filio meo nomina ex Kalendario, qua elegerit filius meus ſibi, viginti dare damnas ſunto ſine dolo malo*. (V. Cujac. ad Pauli Sent. iii. 6. § 6. & Rami Schol. p. 144.) Hic enim Syncopæ nullus eſt locus. (3.) *Pragnas*, pro *pragnans*, quod extat ap. Cicer. ad Att. i. 10, *Quòd ſoror pragnas eſt*: at *pragnatis* in genit. declinat Probus, col. 1469, & *pregnate* in abl. Conſentius, col. 2039. & *pragnatem* accuſ. paſſim in ff. de ventr. inſpic. Nimirum *damnas & pragnas* (ut notat Caſaubonus ad d. Ciceronis loc.) ſunt veteris linguæ reliquæ. Sic ſanas antiqui dicebant pro *ſanatus*: unde illud xii tabb. ap. Feſtum, *Nex ſolutoque, fori ſanatique idem juſ eſto*: & Gell. xvi. 10, *Proletarii & aſſidui & ſanates*. (4.) His addit Carmich. p. 41. *differitas*, i. e. *differentia*, ex Lucret. iv. 640. & Arnob. ii. item *prodigitas*, i. e. *profuſio*, ex Lucilio ap. Non. ii. 695. Sed hæc

rancidæ

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 123

In duobus casibus inveniuntur hæc nomina :

I. In

ancidæ vetustatis vocabula non aliis magis casibus quàm nominativis ipsis exoleverunt. (5.) *Aleo* & *ganeo* rectis tantum dici docet Despauterius : at *aleonem* habet Festus ; *aleones* Tertullian. de Fug. c. 13. *Ganeonem* Cicer. pro Sext. c. 52. *ganeones* Varro in Modio ap. Non. ii. 387, aliis etiam, si res tuisset, casibus usuri. II. In solo DATIVO reperiri volunt Rhenius, Schmi- dius, &c. *arbitratui*, *derisui*, *despicatui*, *divisui*, *frustratui*, *irrisui*, *indutui*, *ludifi- catui*, *ostentui* : at ejusmodi verbalia minimum non carere ablativo Vossius pu- tat, Anal. i. 47. & Ursinus p. 133 : qui quorundam etiam nominativos osten- dunt inveniri : ut, *derisus* ap. Prudent, *τ.σεφ. x. 249*. *arbitratus* ap. Plaut. *Afin. iv. 1, 21*. Accusativos etiam (quæ *supina* vocamus) *derisum* ap. eund. *Aul. ii. 2, 43*. *ir- risum*, *Amph. ii. 1, 40*, notavit Johnson, p. 389. III. (1.) Monoptotis so- lius ABLATIVI quidam addunt *testu*, pro *testa* : sed male, id enim Charisio, col. 23. Prisciano, col. 624, & Phocæ, col. 1692, *ἀκλιστοῦ* est, ut ge- lu. (2.) Eadem est eorundem Prisciani, col. 719. & Phocæ l. cit. de pecu- sententia : quamvis illud singulariter ablat. tantum nunc inveniri notet John- sonus, p. 123. V. supra cap. ii. reg. 70. n. 49. (3.) *Algu* itidem inter mo- noptota ablat. tantum casus recenset Johnf. p. 123 & 124 : idem tamen à Jo. Kero Observ. de L. L. lib. 2. [voc. Pronomen] reprehensus, sententiam retractat, Addit. p. 37, agnoscitque non *algu* tantum, sed & *algu* nomin. & *algu* accus. ap. idoneos auctores reperiri. (4.) *Astu* monoptotis abl. tan- tum casus, adnumerant Priscianus, col. 1012, Despauterius, & alii : at in nom. sing. *astus* Tac. *Annal. ii. 20, 1*. Silius vi. 615. & xvi. 32. in genit. idem iv. 708. Val. Flacc. v. 541. accus. *astum* Stat. *Achill. ii. 86*. nom. plur. Tac. *Annal. xii. 45, 4*. accus. plur. Sil. vi. 307. xiv. 291. & xv. 605. & Cic. *Off. iii. 16, extr.* [Gruterus tamen eumque secuti *astutos* legunt.] (5.) *Tabo* Charis. col. 17 & 25. Diomedes, 288. Phocas, 1708. Donatus, 1749. Pro- bus, 1446. Sergius, 1845. Consentius, 2040. & Servius ad Virg. *Æn. iii. 29*. ablativo tantum efferendum volunt. Addit Priscianus, col. 744. genit. *tabi* ex Lucani vi. 547, quem & Vossius, Methodista, Danesi, aliiq. sequun- tur. Sed & nominativum quoque ex Quintil. *Declam. 12*, adfert Johnf. p. 128, & ante eum Despauterius. (6.) *Crate* omnibus casibus singularibus, præter ablativum, quosdam privasse notat Vossius. Is autem, Anal. i. 47, (cui in sing. diptoton est) addit ex Plaur. *Pœn. v. 2, 65*, *cratim*, & ex Cha- risio, col. 20, *cratem* : quamvis eidem Charisio ibid. & Diomedi, col. 315, inter feminina tantum pluralia numeretur. Sed (quod Johnf. observat, p. 126.) *crates* in nom. sing. habet Plin. xiii. 12. *cratis* in gen. Id. xviii. 21. *crati* in dat. Pallad. *Nov. t. 22*, ut mittam ablat. *crate* sæpius ap. eund. Plin. xvi. 40. xviii. 15 & 20, &c. Plurali autem integrum est : *cratium* enim, quod se- nusquam invenisse aiunt Johnsonus l. cit. & Ursinus, p. 134, disertè extulit idem Plin. viii. 13, *Inter se cratium modo implexos*. (7.) *Fauce* etiam huc refe- runt ; quod in ablat. sing. duntaxat invenitur : cum autem plurali integrum sit & usitatissimum, nos ei potius inter singulari carentia locum præbuimus. (8.) *Obice* solo ablativo inveniri vult Phocas, col. 1709, & Ninivita, p. 102, at nominativi *obex* meminere Servius ad Virg. *Æn. x. 377*. & (eodem teste) Caper in libris dubii generis. *Cerea* quoque *obex* dixit Sidon. *Car. ii. 493*. Ex Plauri etiam Merc. *Prol. 72*, *Tibi denique iste pariet latitiam obex*, adfert post Kob, Stephanum Thes. L. L. Vossius Anal. i. 47, & ira quidem vetustiores habent

1. In nom. & accus. sing. *necesse* vel *necessum* 56, *Necessity*; *volupe*, seu *volup* 57, i. e. *voluptas*, *Pleasure*; *instar*, *Likeness*, *Signess* 58; *astu*, a *Town* 59; *hir*, the *Palm of the Hand* 60.

2. In nom. & ablat. sing. *vesper*, *tertiæ declinationis*, *vespere*, the *Evening* 61; *siremps*, *sirempse*, the same, all alike 62.

3. In

habent Editiones, præcipue Parmensis 1510, at rectius in posterius vulgaris, pro *obex*, *labos* repositum. Neque an in eod. Plaut. Pers. ii. 2, 21. hanc obicem legendum sit, satis inter Interpretes convenit. Caterum plurale integrum est, nisi quod de genit. *obicum* dubitet Despaüterius. (9.) Monoptotis ablativi à Sulpitio Verulano, Jo. Vausio, aliisque accensetur *Flamine* neut. gen. pro *flatu*. At *flamen* in accusativo Ciceronem dixisse in Arat. 7. 10, norat Despaüterius, *Flamen ad Austri inclinatio*. Quod cur in *flamina* Sanctius mutaret, Minerv. iv. 15. p. 802, nulla satis firma mihi ratio videtur. *Flamina* autem plurali omnes agnoscunt, nonnulli etiam & *flaminibus*: at *flaminis*, *flamini* & *flaminum*, tum denique adhibebo, cum idoneum præiisse auctorem constiterit. (10.) De *impeto*, *sponso* & *viscere*, quæ alii hîc adjiciunt, dicitur reg. 11 & 12. (11.) Monoproton denique *A C C U S*, tantum plur. facit Carmichael vocem *affanias*, i. e. *res fuitiles ac negatorias*: ut Apul. Met. x. p. 325, *Nescio quas affanias effatire*. At idem Apuleius (cujus ferè proprium est hocce vocabulum) ablativo etiam utitur Met. ix. p. 276, *His & aliis similibus affaniis frustra oblateratis*.

56. *Necesse* & *necessum* solo neutro genere restiterunt ab antiquis adjectivis *necessis*, *necessè*, & *necessus*, -a, -um, i. e. *necessarius*.

57. *Volupe* quoque est à prisco *volupis*, i. e. *voluptatem afferens*, seu *delectabilis*. Sic Ter. Phorm. iv. 3, 5. *Venire satvum volupe est*: & Plaut. Afin. v. 3, 1, *Hic senex si quid, clam uxorem, animo suo fecit volup*.

58. Probus, col. 1444, *instar*, *instaris* declinat: at citra auctoritatem. Quidam adverbium esse crediderunt: at eos refellit Vossius, Anal. i. 46, qui ostendit nomen esse substantivum, ac nominativo quidem usum Ciceronem de clar. Orat. c. 51, *Plato mihi unus instar est omnium*. Et adscito adjectivo neutri generis Virg. Æn. vi. 866, *Quantum instar in ipso est!* Et Ulpian. l. 21. § 3. ff. de nov. oper. nunciat. Si proponatur *instar* quoddam operis: item accusativo, Ovid. de Pont. ii. 3, 42, *Instar & hanc vitam mortis habere puta*: & Sueton. Jul. 61, *Cujus etiam instar pro ade Veneris genitricis postea dedicavit*. Paria his docet idem Vossius, de Construct. c. 64. & Gram. min. p. 65. Ut planè non ferendus sit Kirkwodus noster, qui contra hîc hæere eum, nec quò se veritas habere affirmet.

59. De Athenis ferè tantum usurpatur, quas Græci ἀστυ, i. e. *urbem* ἡστὶν ἔξοχον nominabant. Sic Ter. Eun. v. 5, 17, *An in astu venit?* C. Nepos ii. 14, *Protinus accessit astu*: & Cic. de Leg. ii. 2, *In astu, quod appellatur, omnes se conferre jussit*. Indeque *Ludi Astyci* ap. Sueton. Calig. 20.

60. Charisius tamen *hiris* declinat, col. 17. (quod & Priscianus notat, col. 698.) alibi tamen, col. 12 & 23, indeclinabile facit, quæ & Prisciani sententia est.

61. *Vesper* quoque in ablativo dicitur, quod malè quibusdam inter adverbia refertur. Vid. supra cap. ii. reg. 16.

62. *Siremps* Festo idem est ac *similis* re ipsa. Senec. Epist. 91, *Omnium quæ curram premunt, siremps lex esto*, *Sirempse* autem ap. Plaut. Amph. Prol. 73, quidam

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 125

3. In genit. rariùs, frequenter verò ablat. sing. *impetis* 63 & *impe-* 64, *Force*; *spontis* & *sponte* 65, of its own Accord.
4. In genit. & ablat. sing. *verberis* 66, *verbere*, a *Strike* or *Blow*, also the *Scourge* or *Whip* with which it is given. Plurali integrum est, *verbera*, *verberum*, *verberibus*, &c.
5. In genit. & ablat. plur. *repetundarum*, *repetundis*, *Money* unjustly taken in the Time of one's Office 67.
6. In nom. & accus. plur. *suppetia*, *suppetias*, *Help*; *inferia*, *inferias* 68, *Sacrifices* for the Dead * 69.

3. T R I

quidam accusativo dictum volunt. At Charisio, col. 73 & 116, *Sirempse* ablativus est, quem & Vossius, Anal. i. 48, sequitur; qui illic *Sirempse* in lege iussit esse *Suppiter*, quàm *sirempse* legem, scribi malit.

63. Ab antiquo (ut videtur) nomin. *impes*. *Impetis* in genitivo utitur Lucretius vi. 326. Quod verò Vossius Gramm. min. p. m. 65, profert ex Silio vi. 256, atque tanquam insolens notat, *rapidi impetis*; in melioribus libris, *Nec frustra rapido stimulante dolore fuisset Impetus*, legitur. *Impetibus* vero ap. Lucret. i. 294, ab *impetus* potiùs, cum Carmichaele nostro ac eodem Vossio, quàm ab *impete*, cum Despauterio & Melanchthone, declinaverim.

64. *Impete* quidam volunt antiquum ablativum quartæ esse, pro *impetu*, ut rite pro ritu: at rem secus esse, ut alia omittam, ostendit genit. *impetis*.

65. *Sponte* solo ablativo dici docet Charisius, col. 23: idem tamen fui oblitus, col. 34, ei nominativum dat *spons*. Et Aufonius in Monosyll. *Sponte ablativi casus quis rectus erit? Spons*. *Spontis* verò genitivus Varroni L. L. v. 7. Columellæ ix. 4. & xi. 3. Celso i. 1. usitatum: agnoscitque Consentius, col. 2035.

66. *Verberis* istu habet Ovid. Met. xiv. 820. & Lucan. ap. Phocam, col. 1709. *hortamen clamoris & verberis* Pallad. Mart. t. 11. *Verbere* satis frequens: *verber* & *verberi*, nusquam leguntur.

67. Propriè loquendò *repetundarum* est à recto plurali *repetenda* vel *repetunda*, cui καὶ ὑπόνοισιν pecunie reticetur, a participio *repetendus* vel *repetundus*, -a, -um. In genit. autem & ablativo tantum invenitur, quòd in accusationibus his ferè casibus solum utamur. V. Voss. Anal. i. 48.

68. Ita docet Alvarus Gramm. min. p. 131. & Ursinus, p. 134. Invenitur tamen *inferiis* ap. Lucan. iv. 789. & Flor. ii. 18. Nominativum verò *inferia*, quod ei quoque adimunt nonnulli, habet Festus.

* 69. Diptotis addi possunt (1.) Multa ex *Supinis* vulgò sic dictis, quæ non aliis casibus quam in *um* & *n* leguntur. (2.) *Specus* tertix declinationis, quod solo nomin. & accus. reperitur. (3.) *Parum*, quod (adverbium vulgò creditum) verum nomen esse nomin. & accus. casus statuit Johnsonus, p. 120, ab inusitato *parus* pro *parvus*, ex Græco παῦρος, eliso u. V. & Ursin. part. I. p. 919. (4.) Idem quoque p. 127, huc refert *foris* & *foras*, hoc accus. illud ablat. plur. ab exoleto *fora*, i. e. *foris*. Confirmat ejus opinionem quod ap. Plin. xvii. 24. *A foris injuria*, & in vetere lapide *de foris*, pro ἐξωθεν, legatur. Cæterum hæ voces in adverbiorum naturam ferè jam degenerarunt. ¶ Diptotis ab aliis adjiciuntur (1.) A Rhenio & Schmidio, *Obtentui*, *obtentui*; *nuptui*, *nuptui*. Sed *obtentum* in accus. (quod Supinum vulgò vocatur) etiam dici putat Ursinus, p. 134. Certe *nuptum* in accus. non modò tanquam *Supinum*;

3. TRIPTOTA.

12. Hæc trinos sumunt casus, totidemque recusant :
Tantundem primum, patrium, quartumque capeffit.
 At primum, quartum, quintum sibi *fas*que, *nefas*que,
 Atque *melos* solum retinent : *ëpos* adde, *Pelasgum*
 Et quod in ES finit neutrum, veluti *cacoëthes*.
 Hos tantum casus *grates* pluraliter edit,
 Atque *mele*, *Tempe*, pariter finitaque Græca.
 At *dica* dat geminum quartum, geminumque vo-
 cantem (optat,
Maestus habet. Ternum, sextum quoque, *feminis*
Femina plurali capiens. *Prece* flecte, *precique*,
 Atque *precem*, casus retinens pluraliter omnes.

Hæc nomina tribus tantum casibus usurpantur :

1. *Tantundem* nominat. & accus. *tantidem* genit. sing. 7°, *eben as much*.
 2. *Fas*, *Right*; *nefas*, *Wrong*; *melos*, a *Song* 7¹; *ëpos*, an
Heroick Poem : item Græca in ES neutri generis : ut, *cacoëthes* 7²,
 an evil Custom; nominat. accus. & voc. sing.

3. *Grates*

pinum; ut *nuptum dare* ap. Plaut. Aul. ii. 3, 4. & Ter. And. ii. 1. 2. *nuptum col-
 locare* ap. Cæsar. B. G. i. 18, sed etiam nominaliter habetur, veluti ap. Stat.
 Sylv. v. 1, 45, *Illa quidem nuptumque prior tadâsque marito Passa alio ---* Et diem
nuptus pro *nuptiarum* Gellio ii. 24, ex MSS. restituit Gronovius. (2.) *Infi-
 cias* diptoton facit Despauterius : at ejus nominativus *infcia* nusquam jam con-
 spicitur. (3.) Diptotis à nonnullis accensetur *opus*, nomini tantum & accus.
casus, pro *neccesse*, aut *neccessarius*, acceptum. At vocem hanc à receptissimâ
opus operis non differe, principes Grammatici dudum monstrârunt.

70. Nec in neutro tantum reperitur, quod quidam existimavêre; sed etiam
 in masc. Plaut. Truc. ii. 5, 7, *Tantundem dolum aggrediar* : in feminino etiam
 extulêre Labeo l. 29. § 1. ff. de legat. 3, *Ut Titia uxor mea tantandem partem
 habeat* : & Gaius l. 30. § 1. ff. de pactis, *Quia forte tantandem pecuniam Titio de-
 buit*. *Tantidem* autem in genit. Terent. Adelph. ii. 1, 45, *Tantidem emptam po-
 stulat sibi tradier* : & Cic. pro Rosc. Am. c. 39, *Voluntatem decurionum ac muni-
 cipum tantidem, quanti fidem suam, fecit*. Sed & *tantidem* in nominativo aut ac-
 cus. antiquiores videntur dixisse, ut Ennius ap. Varr. L. L. vi. 3, *Tantidem
 quasi fæta canes sine dentibus latrat* : & ipse Varro in Eumen. ap. Nonium vii.
 105, *Quid quasi non curat tantidem Aristoteles?* pro *tantundem*.

71. *Melum* tamen in singulari accus. Pacuvium, in pluralivo *melos* Accium
 & Varronem, eorumque exemplo *melorum* Terentianum, *melis* Capellam dixisse
 notat Vossius Anal. ii. 12.

72. Sic *panaces*, *nepenthes*, *hippomanes*. Vid. cap. i. reg. 29, *Cacoëthe* autem
 morbi genus, in plur. tum nom. tum accus. pluribus locis memorat Plinius,

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 127

3. *Grates* 73, *Thanks*: item pluralia in E Græca: ut, *cete* 74, *Phales*; nom. accus. & voc. plur.

4. *Dica*, a *Process* 02 *Action* at *Latw*, habet (præter nominativum sing.) accusativos utriusque numeri, *dicam* & *dicas* 75.

5. *Maetus*, unâ cum nominativo sing. utrumque vocativum habet; sing. ut, *Maete virtute esto*, Horat. *Go on and increase in Virtue*: plur. *Maeti ingenio este*, Plin. *Improve your Skill* 76.

6. *Feminis*, the *Thigh*, habet genit. dat. & abl. sing. & nom. accus. & vocat. plur. 77.

7. *Preci*, *precem* & *prece*, a *Præper*, absque nom. genit. 78 & vocat. sing. Plurali integrum est, *preces*, *precum*, *precibus* * 79.

13. *Rus*,

73. Genitivum quoque sing. *gratis*, & ablativum *grate*, ei tribuunt Sulpitius Verulanus, Despauterius, Verepæus, & omnes fere nostrates, Valsius, Carmichael, Williamsonus, Wedderburnus, Kirkwodus, Deixius, &c. Exemplum genitivi profert Despauterius illud Ciceronis Orat. c. 10, *Quum gratis causâ nihil facias*. Verum in emendationibus omnibus legitur, *Itaque efficias, ut cum gratia causâ nihil facias, omnia tamen sunt grata qua facis*. *Gratis* quidem (quod vulgò inter adverbia numeratur) ablativum esse pluralem pro *gratiis*, supra monuimus ad reg. 10. n. 53. *Grate* autem (quod ablativo sing. usurpatum ab illis fingitur) nusquam nisi adverbialiter à *gratus*, usitatum. Certè Grammatici veteres, Charisius, col. 20. & Diomedes, col. 315. *grates* inter nomina tantum pluralia reponunt. Cujus & hanc addfert rationem Vossius Anal. i. 43, quod à Græco *χαρίτες* sit contractum. Cæterum, quem ei dativum & ablativum *gratibus*, adjiciunt Rhenius & Schmidius, nullâ auctoritate nititur.

74. Vid. cap. i. reg. 45. & cap. ii. reg. 3.

75. *Dica* à Gr. *ἵκην*, i. e. *lis*, vel *causa*; ut, *Circe*, *Circa*. Cic. Verr. ii. 15, inquit. Scribitur Heraclio *dica*. Ter. Phor. ii. 3, 9, *Dicam tibi impingam grandem*. Ibid. iv. 3, 64, *Sexcentas proinde scribito jam mihi dicas*. Ablativum quoque apud Aufonium legi tradit Despauterius: quod mihi nondum compertum.

76. *Maetus* nominat. utitur Cato R. R. c. 153, *Maetus hoc ferto*. Postea autem invaluit, ut *maete* semper in vocat. adhiberetur, etiam sequente verbo *esto*, per Hellenismum, pro nominativo *maetus*. Quod autem & feminino appositum colligat Johnsonus, App. p. 127, ex illo Horat. Sat. i. 2, 31, *Maete virtute esto*, inquit sententia dia Catonis; neminem quod sciam interpretum sibi habet suffragantem: iis enim, non inquit, sed inquit, legitur; neque *maete* ad mulierem olenti in fornice stantem, versiculo precedente, sed ad *Quidam notus homo*, eodem versu, refertur. Cæterum hanc vocem, omnibus non proletariis dico, sed summi nominis Grammaticis nomen creditum, verè adverbium esse demonstratum ivit Brunsmannus Danus singulari libello, quem inscripsit *MACTE FUNERATUM*. Vid. Guntheri Latin. restit. part. 2. p. 612.

77. *Femen* in nominat. dixit Festus: at id nusquam aut rarò inveniri Charisius, col. 105, Priscianus, col. 701, Servius (eoque teste Caper) ad Virg. Æn. x. 344 & 788 confirmant. Charis. autem d. loc. & col. 66. item Mar. Victorinus, col. 2464, *feminis* à nominativo *femur* declinant. Vid. Voss. Anal. i. 47. Barthium Advers. iv. 21, & lix. 16, & Broekhusium ad Tibul. i. 9, 26.

21. *Geni*

13. *Rus, thus, atque metus, mel, hyems, cum farre, recusant*

In numero patrium, ternum sextumque secundo:
Queis (adimens *res* atque *dies*) dabis omnia quintæ.

8. Genitivo

78. Genitivum *precis* vulgò addunt: at id nusquam legi affirmat Johnsonus, p. 129.

* 79. Triptotonum numero adjiciuntur, (1.) *Mane* (quod adverbium vulgò putant) habet nom. accus. & vocat. eâdem terminatione. Plaut. etiam *mani* in ablativo utitur, Moft. iii. 2, 80. (2.) *Fors* in nom. & vocat. sing. & ablat. *forte* tantum dici præcipit Despauteus. Addit Carmichael & genit. *Fortis*: & *Forti* in dat. legit Stewichius in illo Arnobii adversus gentes vii. extr. *Cur non minaci Forti se obtulit*, pro *fortiter*, quod est in vulgatis. Porro adjectâ voce *Fortuna* omnibus in casibus invenitur: ut, *Fortis Fortuna famum & dies ap. Varr. L. L. v. 3. Fortis Fortuna laudes Colum. x. §. 316. & FORTI FORTUNAE* in lapidibus & nummis antiquis, *Fortem Fortunam ap. eund. Varr. L. L. iv. 10. V. Voss. Anal. i. 48.* Aliter vero, *fors* & *fortè* sæpe adverbiascere, Charisio, col. 165, Prisciano, col. 1015, Despauteo, p. 103, observatum. (3.) *Lues* in nom. *luem*, accus. nonnunquam & ablat. *lue*, tantum dicendum docent Sulpicius, Despauteus, alii. Alvarus Gram. min. p. 133, vocativum ei addit, sed ablativi exemplum desiderat: quod satis luculentum dabit Val. Flacc. iv. 529, *Interea Minya pulsâ lue prima tonanti Sacra novant*. Buchananus etiam noster Psal. xxxv. §. 13. *tabifica luis* non dubitavit in genit. efferre. *Alternas* quoque *lues* in plurali dixit Prudentius, *περί σέφ. ii. 222.* (4.) *Visceris, visceri, viscere* quidam adjiciunt. Charis. col. 21, & Diomedes, col. 315. *viscera* tantum plurali dici volunt. Eadem ferè Phocæ sententia, col. 1709, præterquam quòd ablativum quoque admittat *viscere*. Atqui *viscus* in nom. & accus. Lucilius ap. eund. Charis. col. 63. Lucret. i. 837. Sueton. Virell. 13. Celsus Præf. p. m. 7. Serenus xliii. 16. Arnobius lib. vii. Prudent. *περί σέφ. ix. 56. & x. 499*, utuntur. *Visceris* autem habet Lucret. v. 901. Aufon. Epist. vii. 46. & Epist. ix. 24. & Apul. Apol. p. 485, agnoscitque, teste Vossio, Charisius: *Viscere* Lucret. iii. 719. Ovid. Met. vi. 290. & in Ibin. 194. Tibull. i. 3, 76. Val. Flacc. vii. 359. Senec. Herc. OEt. §. 1249. *Visceri* denique in dativo Plinium xi. 3, init. dixisse tradit Johnsonus, *Quoniam visceri interiori nexus spirabilis non inesset*. At in *viscera interiora* editum est Harduino, ita constanter omnibus MSS. exhiberi testanti. Utcunque est, *visceri* planè habet Celsus v. 26. §. 24. ext. *Quæ cuique visceri conveniẽre superiore libro proposui.* (5.) *Pus* genitivo, dat. & abl. privat Val. Probus, col. 1463 & 1471, item Priscianus, col. 1258, licet alibi, col. 722, solo genitivo, ne videatur dativus plur. à *purus*. Sed uterque præter rationem. *Puris* enim habent Celsus v. 28. §. 4 & §. 12. ter, & vi. 7. §. 2. Plin. xxix. 3. & Aurelianus, Morb. Chron. v. 10. Addit Vossius ex C. Nepote in vit. Attic. c. 20, *Ut extremo tempore per lumbos fistula puris erumperent*. Verum in opt. codd. *fistula puris eruperit*, legimus. *Puri* quoque in dat. habet idem Celsus v. 19. §. 13. & ibid. 28. §. 8. & vii. 7. §. 1. & viii. 10. §. 7. & Seren. xxxix. 1. Et *pure* in ablat. idem Cels. v. 28. §. 8. & vi. 13. & Prudent. contra Symmach. i.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 129

8. Genitivo, dativo & abl. plurali carent, adeoque eo in numero scripta sunt, hæc nomina: *rus* ⁸⁰, the Country; *thus*, Incense; *metus*, Fear; *mel*, Honey; *hyems*, Winter; *far*, Corn ⁸¹. Item omnia quintæ declinationis nomina, (præter *res* & *dies* :) ut, *spes*, hope; *scabies*, an Itch or Scab; *species*, the outward Form or Appearance, a Kind or Sort of things; *acies*, the Edge of a Weapon or Tool, an Army ⁸².

I

4. T E.

Pura denique in plurali dici infra docebimus ad reg. 20. (6.) *Virus* quoque genitivo, dativo & ablativo carere volunt Probus, col. 1463, & Constantius, col. 2034. At *vir* & *viro* agnoscunt Charisius, col. 9, 10 & 57, & Locas, 1700: ut & Priscianus, 722, exemplis è Lucretio, ii. 475, *tetri primorum viri*; & ibid. 852, *suo contactos perdere viro*, confirmans. (7.) *Chaos* tribus tantum casibus similibus usitatum quidam volunt: at ablativo quoque *Chao* Virgilius adhibuit Geo. iv. 347, Ovid. Met. xiv. 404, & in Ibin. 82; & Latinius Inst. Div. i. 5. Vid. supra cap. i. reg. 32. n. 39. (8.) Porro pro *sexus*, neut. gen. tribus tantum hisce casibus à veteribus usurpatum videtur: ut, Sallust. Hist. Fragm. ii. 7, *At Metellus in ulteriorem Hispaniam annum regressus; magnâ gloriâ concurrentium, undique virile & muliebre secus, vias ac tecta omnium visitatur*, Liv. xxvi. 47, *Liberorum capitum virile secus ad millia capta*. Tacit. Annal. iv. 62, 3, *Adfluxere avidi talium, — virile ac muliebre secus atas omnis*: & Hist. v. 13, 5, *Multitudinem obsessorum omnis ætatis, virile ac muliebre secus sexcenta millia fuisse accepimus*. Varro ap. Agell. iii. 10, *deinde quartâ hebdomadæ, quod ejus virile secus futurum est, caput & spina, quæ in dorso, informatur*. Sisenna ap. Non. iii. 193, *Tum in muro virile ac muliebre secus populi multitudine omni collocatâ*. Aufon. Idyll. xi. 8, *Vesta, Ceres & Juno muliebre secus*. Charisius de hac locutione [*virile secus*] loquens, col. 10, *eam ait per omnes casus integrâ formâ declinari, i. e. uti ego interpretor, tamque vocem tanquam unam spectatam invariabilem esse, ac cum substantivo appposito casu convenire*; ut *virile ac muliebre secus atas omnis*, nominativo; *virile secus nunquam ullum habui* ap. Plaut. Rud. i. 2, 19, accusativo, atque ita alius, sit dictum. Johnsonus verò, App. p. 49, *virile secus*, pro *virilis sexus*, eam loquendi formâ dici putat, quâ id genus, omne genus, pro ejus generis, ejus generis; quod ad, vel quantum ad, intellecto. Eadem fortè & Gronovii dict. Livii loc. mens est: nisi quod rem paulò obscurius exprimens, optineat scriptores non dicere simpliciter *virile secus*: ut, summovit *virile secus*: sed ut semper alteri substantivo, vel expresso, vel intellecto, adhæreat, sic positum, *virilis sexus in secundo casu*. Idem tamen, ab inferioris ætatis scriptoribus neglectum observat; veluti ab Arnobio, qui *Ponere secus virile; Secus femine* Jobolem prodit; & Ammiano, qui *Virile ac muliebre secus trucidare: Virile ac muliebre secus indefensum*, ex seculi sui genio excusandi, dixere. Confer Voss. l. i. 31, & nos supra cap. i. r. 38. n. 81. (9.) His denique addit Johnsonus p. 129, *Aplustre*, quod genit. *aplustris*, plurali *aplustra* vel *aplustria* tanquam habere is existimat. At *aplustri* in dativo & ablativo meminere, sive Plinius sive J. Cæsar, ap. Charis. col. 98, & Priscianus, col. 769. Neque qui re sic ferente, *aplustrium* quoque & *aplustribus* dicere liceat, causæ quid-

4. TETRAPTOTA.

14. Casibus invenies quædam viduata duobus:

Namque *vici*, *pecudis*, *sordis*, *ditionis*, *apiscis*
 Vix retinent rectum numeri quintumque priorum
 His quoque *nex*, *daps*, *frux* minus, usurpataque
 cernes.

1. Nominativo ac proinde vocativo sing. privantur hæc nomina
Vici, the Place or Stead of another⁸³; *pecudis*⁸⁴, a Beast; *sordis*

quidquam aliud videre me fateor, nisi quod in rarioris usus vocabulo
 illi non occurrant: atqui hoc pacto innumera voces alia casibus quibusdam
 deficere invenientur. (10.) De *sordis*, quod idem triptoton in sing.
 Vid. reg. seq.

80. *Ruribus* ex Plinii Epistolis Nebrissensis, Despaunterius & Vossius, sed
 eo non indicato, proferunt.

81. Addit his Despaunterius, (1.) *Hordeum*, *vinum*, *defrutum* & *mulsum*:
 de his reg. 17, commodius dicitur. (2.) *Jus*, *as*, *os*, *mare*, *morum* & *foris*.
 * At *jurum* Caro ap. Charif. col. 72, *jurum* legumque cultores: *jurum* Plin.
 tus, Epid. iii. 4, 86: *juribus* Ulpianus, aliique JCr, quod & Charifius ap.
 scit, col. 19. * Id. Caro ap. Prisc. col. 750, *arum* dixit & *aribus*: postea
 quoque usus Lucret. ii. 636, *Pulsarent aribus æra*: & Arnobius, l. 3. * *Oris*
bus Virgilii est, Æn. viii. 486, *Componens manibusque manus atque oribus ora*.
tem Æn. x. 566, *quingenta oribus*. *Orium* quoque (si Despaunterio cre-
 mus) dixit Plinius, xx. 9. § 36: at meliores codices *Vitia earum* (nempe
vinum, quod præcesserat) graveolentiamque sanari, habent; non *vitia orium*, quod
 ille in suis legerat. * *Marium* pro *marium* utitur Navius, ap. Prisc. col. 7.
maribus Cæsar B. G. v. 1. Paulo latiores quam quibus in reliquis *vimur* *maribus*
 atque ita dicturus Curtius videtur vi. 4, 18, *Mare Caspium dulcius cæteris*, sed
maribus: quanquam id sine vitio suppleri posse neget Sanctius Minerv. iv.
 p. m. 536. Parique modo in illo Cic. de Leg. ii. 12, *Præstantissimum jus*
augurum, *eorum*, *qua sunt in rep.* [*jurium*] intelligi ait, at aperte dici non potest.
 Sed (ut de re ipsa raceam, de qua tamen, neque illius, neque Servii ad G.
 ii. 98, idem docentis auctoritate mihi persuasum est) aliter nunc apud T.
 lium hæc verba leguntur, nimirum, *Præstantissimum in rep. jus est augurum*,
cum auctoritate constitutum. * *Foris* habet Ovidius, Fast. i. 258, & Trist.
 12, 24, & Martialis, vii. 65. * *Moris* Virg. Ecl. vi. 22, Horat. Sat. ii.
 22, Plin. xv. 24, & xxxiv. 18, dixere: *mororum* etiam, de arbore, Colum.
 10: neque enim, sive à *morus*, sive *morum*, illud desectas, hylum intere-
 (3.) His addunt Schmidius, Rhenius & alii, *Sensa* toto singulari, & gen.
 & abl. plur. deficiens: quod tamen Lexicographi, alii integrè declinant,
sum sensi, alii *sensa sensorum*. Vid. supra reg. i. n. 5. (4.) *lis* denique casibus
 à Lancellotto & Despaunterio, p. 107 & 108 privantur, *vehes*, *collum*, *balsamum*,
pecu, *allium*, *ulpicum*, *dibaphum*. Addere poterant, *murmur*, *pus*, & multa
 san alia.

82. Pleraque quinta nomina non hisce casibus tantum, sed toto plurali
 retere supra diximus cap. ii. reg. 71, infraque fusiùs dicemus reg. 17. Inve-

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 131

dis 84, Filth 85; ditionis 86, Dominion, Power; opis 87, Help. Porro

I 2

untur autem, facierum ap. Catonem, teste Prisciano, col. 782. planitierum ap. Vitruv. v. Præf. materierum ap. Lactant. Div. Inst. ii. 12, princ. acierum ap. Servium, teste Vossio. Specierum quoque dixere, Apuleius de hab. doct. Plat. lib. i. p. 573. Id. de mund. p. 733 & 752. Pallad. Octob. t. 14. & Aurelian. de morb. Chron. i. 5. Speciebus etiam in Lemmatis ap. Celsum, v. 28. § 17 & 19, notat Johnsonus Addit. p. 39. Et ita Dialectici ac Philosophi recentiores ferè omnes loquuntur: quanquam specierum & speciebus se dicere nolle, sed formarum & formis, Cicero ait, Top. 7. Spebus denique Sid. Apoll. Epist. iii. 6. Victor Uticensis, & Scriptores Ecclesiastici, referente eod. Vossio, uidentur: quorum exemplum quod Obsopæus, Leunclavius & Flor. noster Vossius secuti sint, excusandi potius, quam imitandi videntur. Speribus verò ab exolèto speres (quo usus Ennius ap. Festum in voce, undèque & verbum spero deductum) Varroni, scriptori antiquario, [ap. Non. i. 54.] relinquentium. Confer Voss. Anal. ii. 19.

83. Prisciano, col. 673, duobus tantum casibus inflectitur, vicem & vice, Charisio autem, col. 23, ut & Phocæ, col. 1709, triptoton est, vicis, vicem, vice: cui concinit & Vossius Anal. i. 48, qui vici ait se legere non meminisse; ut genitivi exempla idem profert ex Liv. i. 20, vicis regia, & ex eod. iii. vicis vicis. Sed & dativum (quod ei quoque concedere Charisius videtur, col. 72. & ipse Priscian. col. 1069.) invenisse se credunt Alvar. Gram. min. p. 134. Danesius, p. 181. & Johnsonus, p. 129. in illo Quintil. Declam. vi. Substituit vici cura sua propinquos. Quanquam & illic varè scribi, vice, vici, via, & huic, testetur Obrechtus; Burmannus verò alterutrum, vel vici, vel via, Glossatoris esse rem exponentis additamentum existimet. Charisius porro, col. 27 (licet id Vossius à quoquam Grammaticorum neget factum) agnoscit & nominativum vix: unde & vix adverbium idem Vossius non ineptè deducit.

84. Hujus vocis nominativus nusquam apud probatum auctorem jam reperitur, præterquam in illo Cæsaris ap. Priscian. col. 719, Si sincera pecus erat: quod ex antiquis Augurum libris fortè prolatum, nec jam imitandum censet Vossius Anal. i. 48, præsertim cum & ei nominativum adimat Charisius, col. 72. Confer & eund. Voss. Anal. i. 32. Rem tamen ambiguam facit, quod pecus in recto fem. gen. ex veteribus Grammaticis agnoscant, non Priscianus modo, col. 659 & 719, eoque teste Caper, col. 654: sed & ipse Charisius, col. 113. Pecus autem (sive pecudis cum Vossio mavis) in recto respexit Varro R. R. ii. 1. med. Primum (inquit) ut bonum pares pecus, unum scire oportet, quâ etate quamque pecudem parare habereque expediat. Itaque in bubulo pecore nec minor emitur anniculâ. Item eod. cap. E quatuor altera pars est, cognitio formæ cuiusque pecudis qualis sit. Magni enim interest, cuiusmodi quæque sit ad fructum. Et paullo post, Qui potissimum quæque pecudum pascatur, habenda vario. Ceterum Buchananus noster non veritus est & nominativum exprimere Psal. xlv. 2, Pecus ut macello destinata, exponitur Cadentium libidini.

85. Sordes singulari carere pronunciant Charisius, col. 20. & Diomedes, col. 315. Sed contrarium multis exemplis ostendit Vossius, Anal. i. 43. Sordes enim in genit. utitur Plaut. Pœn. i. 2, 102. & Fulgent. Mythol. iii. 1. Sordem Cic. pro Flacc. 3. & ad Attic. i. 16. sorde Horat. Epist. i. 2, 53. sordes eodem casu Lucret. vi. 1269. Quod autem & dativi exemplum ex Plaut. Aul. ii. 4, 90, præberi putat Johnsonus, p. 202, pravi codicis vitio deceptus est.

Porro *ditionis* caret toto plurali: *opes* pro *auxilio* ⁸⁸ rariùs, pro *divitiis* autem, seu *potentia*, semper plurale reperitur. *Pecudis* & *sordis* plurali integra sunt. *Vices* & *vicibus* sunt satis frequentia: at genitivus *vicum* vel *vicium* non dicitur.

2. *Nex*, *Slaughter*; *daps*, a *Dish of Meat*; *frux*, *Cogn*; rariùs in nominativo, adeoque & vocativo sing. inveniuntur ⁸⁹: plurali ferè integra sunt ⁹⁰.

PEN.

est vir alioquin perspicacissimus: in omnibus enim meis, non *sordi datus*, quod ille legebat, sed unico vocabulo *sordidatus* habetur. *Sordis* denique in nominativo profert Beda de Orthogr. col. 2345, in testimonium adhibens illud Ambrosii, *Mundet vasa, ne sordis aliqua vini gratiam decolorer*.

86. Nec imitandus Erasmus, qui Paraph. in Luc. ii. i, nominativo usus: *Ut apparet quanto latius pateret ditio, Christi quam Caesaris*. Pro imperio autem seu potestate vox accipitur, non pro regione aut provincia, quomodo Lipsius, Thuanus, Casaubonus & Buchananus noster minus rectè usurpasse notantur. Vid. Sciop. Jud. de Stil. Hist. p. 190, 210 & 222. Vorst. Latin. susp. c. 14. Cellar. Antibarb. p. 157.

87. *Ops*, pro Dea terræ, *Opis* Nymphæ nomen, singulari integra sunt. *Ops* quoque pro *opifero*, aut etiam *auxilio* ipso, dictum ex Accio notat Priscianus, col. 752, item pro *opulento* Festus, unde *inops*. *Opis* autem pro *auxilio* nominativo dici ex male intellecto Ovidii loco Trist. i. 3, 10. putabat Johnsonus App. p. 129, sed à Leodio monitus sententiam mutavit, Addit. p. 39. Quod magis mirum est, reverendum virum Sam. Præteum, Gramm. Lat. part. i. p. 82, eundem denuò errorem errasse. *Opi* porro in dativo multi è recentioribus Grammaticis, Vassius, Rhenius, Finckius, Helvicus, Schmidius, Chytræus, Beumlerus, Sebastianus, Alvarus, Kirkwodus, Deixius, Johnsonus, &c. agnoscunt: at cum nullo id exemplo suffulciant, rectius fecisse videntur qui repudiant, Charisius, col. 128. Diomedes, col. 288. Phocas, 1709: item Despauterius, p. 101. Carmichael, p. 41. Valerius Ultr. p. 30. Verepæus, p. 210. Dancius, p. 181. Farnabius, p. 17. Præteus, p. 82. &c.

88. *Opes* plurale pro *auxilio*, *operâ* aut *labore*, habet Horat. Car. iii. 3, 28. & Epist. i. 10, 36. Item Virg. Æn. xii. 427. & ipse Cic. Offic. ii. 6. & Divin. ii. 2. Confer Gifanii Observ. in L. L. p. m. 161: à quo etiam eopse loco observatum, Ciceronem nunquam *opibus* pro *divitiis* uti, sed pro *potentia*; ut & Plautum aliosque è veteribus, quos se sequi malle ait, quàm Sallustium, Horatium, &c. qui priore illo significato usurpant. Cæterum pro *divitiis* etiam in singulari adhibuit vetus Poeta ap. eund. Cicer. Tusc. iii. 19, *O Priami domus* — *Vide ego te astante ope barbaricâ, Tectis calatis laqueatis, Auro, ebore instructam regisæl*.

89. *Nex* in recto sing. utitur Cic. pro Mil. c. 4. & Quintil. v. 14. *injusta nex*: & auctor ad Herenn. iv. 22. *indigna nex*: & Sisenna ap. Non. ii. 592. *mea nex*: & Aufon. in Monosyll. *sera nex*. In plurali autem (contra quàm Verepæus & Kirkwodus docent) *neces* habent idem Cic. in Catil. i. 7: & pro Cæcin. c. 34: & Tusc. iii. 27. Tacit. v. 8, 5. Val. Flacc. iii. 381. Aufon. Perioch. Odyss. 24. & (si Despauterio Vossioque fidendum sit) nom. accus. & voc. Plinius. *Necum* verò, & *necibus*, vix uspiam leguntur. * *Daps* in recto utitur Cato R. R. 50 & 132. Festus in voce, & Liv. Andronicus ap. Priscian. col. 752: agnoscitque veteres dixisse Charisius, col. 20, quamvis idem eod. loc. ut & Phocas, col. 1708: *dapes* inter feminina tantum pluralia reponant. Alibi tamen Charis. col. 72, nominativum duxerat vocativumque

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 133

PENTAPTOTA.

15. Quinque superstitibus, casu mutilantur at uno
Plurima: distribuens nam vox, referensque, ne-
gansque,

Atque rogans vocitante caret. Pronomina junge.

Tu, meus, & noster, nostras, tamen excipe; quantum

Pluraque queis magni tribuit sententia Vossî.

Plus dandi casu; patrio *satiasque chaosque*

Deficit: adde *fitus*. Nullum pluralia norunt

Ora, vices patrium, soles, labes, sobolesque,

Atque *faces, proles, luces*. Fors plura notabis.

Uno casu deficiunt voces sequentes:

I 3

I. Vo-

ling. ei adimit. Probus verò col. 1446, se *dapem* tantummodo numero sing.
ait legisse. At *dapi* utitur Horat. Car. iv. 4, 12. Epod. v. 33, & xvii. 66.
Sat. ii. 6, 89. & Epist. i. 17, 51. & Ovid. in Ibin. v. 427. & Plin. ix. 42.
dapi Cato R. R. 132. *dapem* Id. ibid. Liv. i. 7. Tibull. i. 5, 28. Horat. Car.
ii. 7, 17. *dape* Cato dict. loc. Ovid. Fast. v. 521. Heroid. ix. 68. & Stat.
Sylv. iv. 9, 51. Plurali autem quamvis Grammatici integrum affirmant, *da-*
pium tamen nondum inveni. * *Frux* in nomin. dixere Varro L. L. viii. 31.
Ennius Annal. ix & xvii. ap. Prisc. col. 724: & Aufon. Idyll. xii. Meminit
& Festus in voc. *Fruget* etiam in recto antiquos dixisse notat Priscian. col.
673: quo usus Quintil. Decl. xiii. 15, *Lasa fruges*, quemadmodum & accu-
ratissimus Butmannus edidit.

90. Tetraptotis addi possunt, (1.) *Jovis, Jovi, Jovem, Jove*. *Jovis* quidem
in nomin. antiqui utebantur, eosque secutus Hyginus, parum probatæ Lati-
nitatis auctor. Vid. supra cap. ii. reg. 29. n. 94. Loco autem nominativi &
vocat. *Jupiter* optimi quique dixere: quod ipsum cum alios à se ortos casus
perdiderit, non ineptè inter diptota retuleris. (2.) *Primoris, primori, primo-*
tem, primore, adjectivum: cujus nom. & voc. *primor*, seu *primoris*, exolevisse
docet Servius ad Virg. *Æn.* ix. 309. Plurali ferè integrum & longè quidem
usitatus est: non ita tamen quin singulari nonnunquam adhibeatur, contra
quàm Charisius, col. 20. Diomedes, c. 315. & Phocas, c. 1708, tradide-
runt. Vid. supra cap. ii. reg. 62. n. 32. *Primora* nom. accus. & voc. plur.
nusquam invenimus. *Primorum* verò genitivus in illo Virg. loc. cit. *Primorum*
manus ad portas juvenumque senumque, Prosequitur votis; an à *primus* sit, an
primoris, dubitat Servius: mihi à posteriore potius hîc ductum videtur; eodem
modo quo ap. Tac. Hist. i. 81, 1, *Erat Othoni celebre convivium, primoribus fe-*
minis virisque. (3.) *Quiris* in recto haud dicendum docet Vossius de vit. ferm.
i. 15. Charisio quidem, Diomedi & Phocæ locis cit., tantum plurale est.
Inveniuntur tamen *Quiritis* ap. Horat. Epist. i. 6, 7. & Lucan. ii. 386. *Qui-*
riti ap. Ovid. Met. xiv. 823. *Quiritem* ap. eund. Amor. i. 7, 29. Trist. ii.
569. Juven. viii. 47. Horat. Car. ii. 7, 3. Pers. v. 75. *Quirite* ap. Claudian.
xii. 17, sed licentiâ poeticâ & abusive dicta, ut notat vetus Scholiastes ad
memoratum

I. Vocativo 9ⁱ carent,

- (1.) Distributiva, seu Partitiva: ut, *quidam, alius*.
- (2.) Relativa: ut, *qui, qualis*.
- (3.) Negativa: ut, *nullus, neuter*.
- (4.) Interrogativa: ut, *quis, uter* 92?
- (5.) Pronomina: ut, *ego, sui*.

✠ Excipi.

memoratum Persii loc. Confer Voss. Anal. i. 42. ¶ Ab aliis hæc adjiciuntur, (1.) A Phoca, col. 1709. & Despauterio, *remigis, remigi*, &c. at nominativo *remex* usi sunt (ipso agnoscente) Curtius iv. 3, 18. Propert. ii. 20, 71, addere potuit & Cicer. Divin. ii. 55. (2.) A Charisio, col. 72, (cui & Vossius assensum videtur Anal. i. 48.) *proceris, proceri*, &c. At dubitat Johnsonus, an alius quisquam, præterquam accus. casus *procerem* ap. Juven. viii. 26, singulari reperitur. (3.) A Charisio, col. 23. Despauterio & aliis, *frondis, frondi*, &c. At *frons* eo significatu usus Virgil. Geo. ii. 372. Varr. R. R. i. 24. & ii. 5. & in Parm. ap. Non. viii. 20. & Pallad. Septemb. t. 18. & intelligendum in illo Colum. R. R. vi. 3, de fronde loquentis, Probaturque maxime *ulmea*, post *fraxinea*, & ab hac *populnea*: *ultima sunt ilignea, & quærnea & lauræa*, sed post astatem necessaria, deficientibus cæteris, ostendit Johnsonus, p. 130. Olim & *fros* vel *frus*, absque *n*, dicebant, testibus Charis. col. 105, & Aufonio in Monosyll. Et ita à Cæsare B. C. iii. 58; Sed etiam *frus* ex arboribus deficiebat, scriptum, non (ut vulgò) *fructus* vel *frondes* deficiebant, contendit Vossius, Anal. i. 34. *Frondis* etiam in recto usus Serenus xiii. 24, Tum *Delphica frondis addatur*, & xxxi. 10, *Prodest præterea cum Baccho Persica frondis*: ἀρχαῖως; ita enim ab antiquioribus dictum testis est ad Virg. loc. cit. Servius. (4.) *Decemplex* nominativo & vocativo privat Cor. Valerius Ultrajectinus, p. 30, at hoc pacto alia etiam nomina in *plex*, non hisce tantum, sed pluribus etiam casibus, privare poterat. Quin & hoc ipsum *decemplex* ap. Varronem inveniri notat Carmichael, p. 41. (5.) Meliore jure *indecor* & *dedecor* recto inusitata notat Desp. p. 40, quibus optimi quique auctores consultò videntur abstinuisse. (6.) *Lateris, lateri, laterem, latere*, absque nomin. & voc. tantum in usu esse docent Diomedes, c. 316. Donatus, 1749. & Consentius, 2034. At *later* in nom. Varro ap. Charis. col. 109. & Non. ii. 481. Vitruv. i. 5, prope fin. & Colum. vi. 14, extr. dixere. Quo minus audiendi sunt, Phocas, qui col. 1708, *laterem* tantum & *latere* huic voci largitur, aut Priscianus, qui col. 673, *latere* etiam ei adimere videtur. Plures enim casus natura rei postulat; & *latere* etiam non solum Plauti est Truc. ii. 2, 49, (agnoscente ipso Prisciano) sed etiam Ciceronis Divin. ii. 47. & Plinii ii. 82. & xix. 10, ut & *lateris* ejusdem xviii. 10, & *lateri* Columellæ loc. proxime memorato. (7.) Nemo denique genitivo & vocativo à nonnullis Grammaticorum veterum (referentibus Charis. col. 133. & Diomede, col. 322.) & è recentioribus à Monroo nostro aliisque privatur. At Plauti est, Capt. ili. 5, 106, *Neminis misereri certum est, quia mei miseret neminem*; & Lucilii ap. Priscian. col. 683, *Neminis ingenio quenguam confidere oportet*: & Ciceronis ad Attic. xiv. 1, *Affirmabat --- in sermonem se post Idus Mart. præterquam Lepidi, venisse neminis*: & Ennii ap. Fest. in voc. *Lapidea corde sunt multi, qui non miseret neminis*.

91. Ea solum nomina, ad quæ sermo dirigi non potest, vocativo carere dicenda sunt. Vid. Linacrum, p. 12. & Ursinum, p. 136.

92. Addit Despauterius Infinita: ut *aliquis, siquis*. At ejusmodi sub Partitivis comprehenduntur.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 135

✱ Excipiuntur vulgò hæc quatuor Pronomina ; *tu, meus, noster & nostras*. At Vossius aliique Grammaticorum principes aliis etiam Pronominibus vocativum tribuunt : ut, *ille, ipse, iste, hic, is & idem* : item Partitivis seu Distributivis quibusdam : ut, *aliquis, quilibet, quicunque, quisque, omnis* 93.

I 4

2. Dativo

Excipi-

adadjiciun-
nominat-
71, ad-
Vossius
onus, an
5, singu-
dis, fron-
i. 24.
intelli-
ue maxi-
de lau-
nus, p.
ol. 105.
frus ex
ficiabant,
us xiii.
a Baccho
est ad
at Cor.
non hi-
ipsum
ore jure
que au-
re, ab-
onatus,
109. &
Quo
nic vo-
Plu-
Truc.
47. &
umellæ
nonnul-
e, col.
uti est,
Luci-
ticero-
erquam
i, quel
ere di-
Parti-

93. Vid. Linac. p. 13. Frischlin. p. 328. Carmich. p. 42. Voss. Anal. iv. 3. Danes. p. 182. Verepæum, p. 212. Finck. & Helvic. p. 144 & 166. Nov. Meth. p. 451. Ursin. p. 390. Johnson. p. 132 : qui vocativi in hisce five nominibus, five pronomnibus, usum exemplis sequentibus confirmare conantur.

Ille.

Jam mihi libertas illa paterna vale, Tibull. ii. 4, 2.

--- *Si fas est, mos, precor, ille redi,* Id. ii. 3, 46.

Onoxilla, quæ penè æternas huic urbi tenebras attulisti, Cic. pro Flacc. 40.

O Nonæ illæ Decembres, quæ, me Consule, fuistis, Id. ibid.

Ipsæ.

Ipsaque tu tellus, ipsum cum fluctibus agnor,

Ipsæ meas æther accipe summe preces, Ovid. in Ibin. 69.

Hic.

Esto nunc Soli testis, & hæc mihi terra precanti, Virg. Æn. xii. 176.

Idem.

Tu tamen idem has nuptias perge facere ita, ut facis, Ter. And. iii. 2, 41.

Aliquis.

Aperite aliquis ætutum osium, Id. Adelph. iv. 4, 25.

Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor, Virg. Æn. iv. 625.

Quilibet.

Quilibet huc, dixit, confuge; tutus eris, Ovid. Fast. iii. 432.

Quicunque.

--- *Andaci quicunque afflate Cratino,* Pers. i. 123.

Quisque.

Quo ruitis, vestras quisque redite domos, Ovid. Heroid. xiii. 130.

Omnis.

Diique Deaque omnes, Virg. Geo. i. 21.

Præteus tamen, p. 111, sextum ex his testimonium rejicit : *esto* enim, non secundæ, ait, sed tertiæ personæ in citato Virgilii loco esse. Verum Servius ex contextu aliisque sequentibus vocativis, *esto* hîc 2dæ personæ esse colligit, atque hæc terra *ΔΕΙΚΤΙΚΩΣ* dici, ac si diceret, *O terra Italica, testis mihi esto*. Nonum haud satis validum fatetur ipsæ Vossius : nam itidem ait se dicturum, *Exoriare aliquis Pœnorum accensus amore*. Non possum tamen accedere Crusio, qui hæc ferè omnia in nominativis, eoactâ interpretatione utens, resolvit, hoc modo : *O diindeaque adeste : quot ? omnes : Confuge huc : quis ? quilibet* : sicut dicitur, *Orator ad vos venio, &c.* ✱ Neque pro horum modò, sed aliorum etiam Pronominum, vocativis ratio stare videtur. Quid enim impedit, quominus libertum quis compellet, *O tue nunc* ; aut libertam, *O tua jam virgo* ; aut servos alicujus, *Sui servi eum sustollite ; defendite Casarem O amici sui* : uti docent Valla de Recipr. c. 13. Scaliger de caus. L. L. vi. 134. & Voss. loc. superius cit. Postremum tamen insolentius videtur, ideoque relativo, vix reciproco, utendum. Sic Psal. ciii. 20, *Benedicite Domino, omnes Angeli ejus*, habet vulgatus Interpres, non *Angeli sui*. Cæterum errat in contrariam partem Charisius, qui col. 132, & seqq. omnibus hisce vocativum attribuit, etiam *Tu ego* non excluso : ut, *O ego infelix, O nos felices* : in quo rationem eum fugisse notat Vossius : in his enim *ego & nos*, non vocativi sed nominativi sunt casus : rectèque à Prisciano observatum est, col. 954, *nullus, nullus, alius*, quæ Charisius per omnes casus declinat, *vocativum habere non posse, cum abneget præsentem demonstrationem personarum* : *vocativus autem præsentem solet demonstrare personam*. ✱ An talis, tantus, tot & totus, primâ brevi, vocativum naturâ suâ respiciant, haud dixerim. *Talis* quidem in vocativo positi exemplum præfert Christi,

2. Dativo sing. caret *plus* 94.
 3. Genitivo singulari, totoque plurali, *satiās*, i. e. *satietas*, a *Glut* 92 Fill of any thing 95; *chaos*, a confused Mass 96; item genitivo, forsan & dativo sing. & genit. dat. & abl. plur. *situs*, Situation 92 Place, also Hastiness 97.
 4. Genitivo plurali: *os* 98, the Mouth; *vicis*, a Turn 99; *Sol*, the Sun, plur. *Heat* 92 Days 100; *labes*, a Spot; *soboles* & *proles* 1, Offspring; *sax*, a Torch; *lux*, Light, 92 a Day: item *sax*, Dregs; *nex*, Slaughter, & alia quædam 2*.

S 3.

Christ. Scobar [in Ant. Nebriss. f. 47.] hoc Virg. Ecl. iv. 46, *Talia secla, suis dixerunt, currite, fusi, Concordes stabili fatorum numine Parca*: ut ordo sit, *O talia secla currite*; quæ & Car. Ruxi interpretatio est. At rectius L. de la Cerdà, qui sermonem notat non ad secula, sed ad fusi dirigi; exponitque, *Currite talia secla*, q. d. *Currite per talia secla*, vel hanc temporum felicitatem ne rumpitis aut interurbate. * Unus & solus vocativo carere veterum quidam putarunt. At in contrarium obducit Priscianus, col. 673, ex Catullo xxxv. 17, *Une de capillaris*: ex Plauto in Eriolara, *O amice ex multis mihi une Cephalio*: & ex Aticida in Hymenæo, *Felix lectule talibus sole amoribus*. Adde quod ap. Ovid. Heroid. xiv. 73, *Surge, age, Belide, de tot modo fratribus unus*; unus pro uno videatur dictum, quomodo & in quibusdam exemplaribus editum est.

94. *Plus* quoque vocativo carere videtur.

95. Non ablativus tantum *satiare* (quod Despauterius existimavit) ap. Lucretium invenitur, ii. 1037. & v. 1390: sed accusativus etiam *satiatē* ap. eund. v. 40. V. Voss. Anal. i. 47, qui ex mente Charisii, col. 34. *satiās* docet ex *satietas* per Syncopen factum, eandemque vocis contractionem in omnibus obliquis, præterquam genitivo, reperiri: ut non imitandi sint R. Stephanus alique Lexicographi, qui *satiatis* in genitivo declinant. Addunt & *saties* in quinta dici, ut ap. Sil. iv. 110: sed libri emendatiores *satiās* habent. *Satie* tamen, etiam in præstantissima Harduini editione, ap. Plinium invenitur viii. 51: quæ si vera lectio est (vetustiores enim *satiatē* exhibent, Ful. Ursinus sui malit) non rectè à Despauterio obliquis privatur; neque multum culpandus Nebrissensis, qui accus. *Divitia gignunt satiem, satiesque superbum*, in disticho quodam dixerit.

96. Vid. supra huj. cap. reg. 12. n. 78.

97. Videfis Rhenium, p. 90. & Schmidium, p. 81.

98. Vid. supra reg. 14. n. 80.

99. Vid. eand. reg. n. 82.

100. Pro *astu*, aut *diebus*, plurali tantum utimur; etiam dat. & abl. *solibus* (quod ei vulgò adimunt) habent Ovid. Met. xiii. 793. Horat. Epod. ii. 41. Juven. iv. 43. & multis locis Plinius.

1. Vid. paullo inferius reg. xix. n. 37.

2. * Pentaptotis accenseri possunt, (1.) *Gerundia*, quæ vera nomina esse, omnes casus singulares præter vocativum habentia, postea monstrabimus. Part. 1. lib. iv. (2.) *Alius* in genitivo tantum esse usum docet Priscianus, col. 959. (3.) *Vis* dativo sing. carere plerique omnes Grammatici statuunt: at eos refellit Johnsonus Addit. p. 37, illo Hirtii, sive Belli Africani auctoris, c. 69, *Equitibus suis hostium vi oppositis*. Confer & Rami Schol. Gramm. p. 202.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 137

§ 3. Deficientia GENERE.

Genere defici hic intelligimus nomina quædam adjectiva, quæ genere aliquo, sive per totum numerum, seu per certos quosdam casus, vel rarò vel nunquam usurpata inveniuntur. De quibus hæc regula esto,

16. Plurali primo, quarto quintoque carebit

Neutrius generis, quod in ER fit, sine sub uno, Mobile, FEX, OR & ES, simul OS: cum

pubere, supplex, (duxque. Camis, inopsque, vigil, sonsque, intercusque, re- Cætera masculiei rectum removeto priorem.

At *vitrix, ultrix*, numero muliebria primo, Feminæ neutrumque genus pluralia possunt.

Plus primo numero neutrum tulit, omne secundo.

Genere uno vel pluribus deficiunt:

1. In nom. accus. & vocat. plur. neutro ferè destituuntur adjectiva tertiæ, quæ sub una terminatione exeunt;

(1.) In ER: ut, *pauper, celer, degener, uber.*

(2.) In FEX: ut, *artifex, carnifex* &.

(3.) In OR: ut, *memor, cancelor, bicorpor.*

(4.) In ES: ut, *ales, dives, sospes, superstes, desas, reses, heres, teres, præpes* &.

(5.) In OS: ut, *compos, impos, exos* &.

(6.) Item *pubis, impubis, supplex, corpus, inops, vigil, sons* &, *insons, intercus, redux* &, & forsan alia &.

2. Cæteræ

202. (4.) Despaunterius *verum* à *veru* dici negat: quod tamen disertè extulit Charisius, col. 50, qui etiam ibidem non *verua* sed *vera* dicendum præcipit. (5.) *Cruæ* genitivo & dativo plurali privant Vassius, Beumlerus, Mindanus: at vid. supra cap. ii. reg. 60. n. 27. (6.) *Utrum* ab *uter*, *adipum* ab *adeps*, & *dolorum* à *dolus* dici negat Lancelotus ap. Despaunter. p. 107. Alia denique quædam monosyllaba; ut, *splen, fel, pax, pix, strix*, genitivo, (forte & dativo) plur. destituuntur. V. Voss. Anal. ii. 14. Nov. Meth. p. 158. Ursin. p. 204.

3. Sic *artifices digiti, artifices motus; carnifices oculi, manus, epula*, dicuntur. Sæpius tamen hæc substantivè ponuntur.

4. Sic *congener; bicolor, discolor, versicolor; tricorpor; cornipes, sonipes, bipes, tripes, quadrupes, aripes, anguipes; locuples, perpes, hospes, comes*.

5. i. e. sine ossibus, Lucr. iii. 721: at hæc vox extra nominativum fing. & accus. *exossam* ap. Plaut. Menæch. v. 11, 106. & Apul. Met. i. p. 8. vix reperitur, quamquam & aliter hic *exossam*, illic *exossabo* legatur.

6. *Sens* in recto se non legisse ait Probus, col. 1473.

7. *Redneum*

2. *Cater* vel *caterus* in nominativo sing. vix dicitur 9: sed *catera* & *caterum*, the rest.

3. *Victrix*, *victoriosus*, & *ultrix*, *revengeful*, in singulari feminini tantum sunt generis 10, in plurali autem feminini & neutri, *victrices* & *victriccia*; *ultrices* & *ultriccia*.

4. *Plus* in singulari neutri 11, in plurali omnis generis est 12.

§ 4

7. *Reducum* & *reducibus* vix inveniri putem.

8. His forte addi possunt *cicur*, *trux*, *consors*, *exfors*, *princeps*, *particeps*. ¶ Inveniuntur tamen ex prædictis adjectivis, *versicoloria vela* ap. Plin. xix. *quadrupedia majora*, & *catera quadrupedia* ap. Colum. xi. 2. *omnia quadrupedia* ap. Pallad. Mart. t. 13. *verba teretia* ap. Gell. vii. 14. *ossa hebetia* ap. Cels. vi. 15, extr. At *hospita aquora*, Virg. Æn. iii. 377. *hospita flumina*, Stat. Theb. iv. 342. *hospita recta*, Val. Flacc. ii. 650, sunt ab *hospitus*, -a, -um. *Paupera* etiam à *pauper* meminit Vossius Anal. ii. 13, sed nullo auctore. Neque *superstita fragmenta* cum nupero scriptore Jo. Nic. Funccio, de Adol. L. L. c. vi. § 4. facile dixerim. ¶ Quidam adjectivis hinc etiam in singulari neutrum adiungunt: quod optimi tamen auctores non resugerunt: ut, Virg. Æn. v. 521. *memor-nūmen*. Plin. x. 52, *bicolor ovum*. Val. Max. ii. 1, *dives & præpotens natura regnum*. Ovid. Art. Amat. i. 70, *externo marmore dives opus*. Juven. xiii. 178, *Depositum tibi sopes erit*. Ovid. Amor. iii. 15, ult. *Post mea mansurum fata superstes opus*. Id. Met. xiii. 135, *hebes ingenium*. Catull. lix. 181, *brachiolum teres*. Colum. iv. 26, *Pedamen teres*. Lucan. v. 26, *Rerum nos summa sequetur imperiumque comes*. Horat. Epod. v. 5, 13, *Impube corpus*. Cic. ad Att. iii. 20, *Nihil come, nihil simplex*. Id. in Limone Fragm. *Quicquid come loquens*, * *Extra nominativum & accus. etiam frequentiora sunt*: ut Virg. Ecl. i. 69, *Pauperis tuguri*. Stat. Theb. i. 151, *Pugna est de paupere regno*. Curt. v. 1, 12, *Uberi & pingui solo*. Sil. iii. 365, *Alite plumbo*. Tibull. i. 10, 31, *Divitis auri pondere*. Lucr. iv. 51, *hebeti corde*. Ovid. Met. x. 113, *tereti collo*. Val. Flacc. ii. 103, *tereti auro*. Id. v. 486, *vigili pulcherrima flumina cornu*. Cic. Verr. iii. 70, *Ex arario inopi*, &c. Item in plurali Virg. Æn. xii. 413, *puberibus foliis*. Ovid. Fast. iv. 155, *supplicibus verbis*. Etiam *intercutibus vitiiis* A. Gell. xiii. 8, & *intercutibus stupris* Cato ap. Prisc. col. 719, dixere. * *Degeneribus* autem, *congeneribus*, *memoribus*, *composibus*, *impotibus*, *cornipedibus* & *sonipedibus*, nondum ullo in genere inveni.

9. *Caterus ornatus* in plerisque editionibus legitur ap. Caton. R. R. c. 22: at Meursius & Popma hæc verba non agnoscunt.

10. Claudianus tamen xxviii. 25, *victrici solo* dixit, & (referente Farnabio, System. Gramm. p. 49.) Minut. Felix, *victrix tropæum*.

11. *Plus* in singulari substantivum tantum esse vulgatio tenet opinio: naturâ autem esse adjectivum per se vox ipsa indicat. Sic cum dico, *pluris emi*, intellige cum Vossio Anal. ii. 24. *pretii*, vel potius cum Sanctio iv. 16, extr. *aris pretio*. Sic *plure venit*, Cic. ap. Charis. col. 84, *supple pretio*. Clarius & expresse Plaut. Bacch. iv. 3, 17, *Mortuus pluris pretii si, quam ego sum*: & Sallust. Jug. 90, *Neque pluris pretii coquum, quam villicum habeo*: & Vitruv. vii. 3, *Ne plus spatium habentes pedes binos*. Hæc adjectivum esse planè evincunt. Non ideo tamen queam in eorum sententiam facile concedere, qui masculino putant aut feminino posse adhiberi. In eo enim Plauti Truc. ii. 6, 8, *Pluris est*

oculatus

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 139

§ 4. Deficientia NUMERO.

Ex his alia *plurali*, alia *singulari* deficiunt. Ex utrisque autem ea primum nomina exponemus, quæ ad summa quædam capita solent reduci: cætera deinde sub suo quæque genere nominatim recensēbimus.

Plurali

oculatus testis unus, quam auriti decem, nolim cum Vossio l. cit. *fidei* (sed *pretii*) intelligere: & in illo Varronis R. R. iii. 16, *Ut ne plus tertia pars eximatur mellis, subaudiendum negotium quam*. Methodi auctor, qui (p. m. 415.) hæc verba è Plinio perperam adducit, aut ipse deceptus est, aut Kirkwodo nostro incautius legenti errandi causam dedit: is enim, p. 22, *Hic* (inquit) *quidam* (Sanctium aut methodi auctorem innuens) *PLUS* aium cum voce pars genere concordare: à qua opinione non ipse multum dissentit: postea enim paucis interjectis subjicit, *Et si in neutro licet dicere pluris pretii, cur non etiam in masculino pluris valoris*. Atqui, ut Methodi auctorem præteream, cuius eadem quidem, sed obscurius prolata videtur sententia; Sanctius certe, ut *PLUS* adjectivum esse contendit, ita porro addit l. cit. neutralem ei semper in singulari terminationem esse, ut *Tæ vitrix* femininum. Idem ferè docet Goclenius, qui Probl. Gramm. iii. 30. Scaligerum notat non satis rectè in Exercit. 22. *pluri succo* dixisse: Quod si ex eo, quod *PLUS* interdum adjunctum sibi habeat substantivum, cum illo in genere convenire censendum sit; eodem plane modo consequi necesse est, ut *minus* & *amplius* omnis interdum generis fiant; idque non singulari tantum, sed etiam plurali, veluti ap. Cæf. B. G. vii. 48, *Eo die milites sunt minus septingenti desiderari*: & Ibid. v. 7, *Naves amplius obtingente una erant visa*. *PLUS* quoque ipsum pluralis itidem numeri erit: ut Liv. xxxix. 31, *Romani paulo plus sexcenti ceciderunt*. In his autem omnibus *AD* si-ve *SECUNDUM plus, minus, amplius NEGOTIUM QUAM*, rectè methodi auctor intelligit. Confer Voss. de Construct. c. 15. & Ursin. part. ii. p. 119, 120.

12. Huc referri possunt, (1.) *Seminecem*, quod nusquam in neutro jam reperitur, cuique nullos alios casus concedit Johnsonus, p. 128, præter illum accus. *seminecem*, Liv. xxiii. 15. & xxix. 2. Virg. *Æn.* v. 275, & plurali, nom. accus. & voc. *semineces*, Tac. Hist. iii. 28, 4. & Agric. xxvi. 3. Ovid. Met. i. 228. Val. Flacc. iii. 153, &c. & genitivum *seminecum*, Sil. iv. 164. & vi. 11. At dativum quoque habet Virgil. *Æn.* x. 462, *Cernat semineci sibi me rapere arma cruenta*: nec dubito quin, re sic postulante, genitivo *seminecis*, & ablativo *seminece*, idem alique fuerint usuri. (2.) Adjectiva quædam, quæ uni alicui, vel paucis tantum substantivis adjici possunt, quæque propterea Rhenius in Paralip. p. 666. *Propria seu Specialia* appellat: qualia sunt *Gradivus Mars*, *Cytherea Venus*, *innuba virgo*; *concupia* & *intempesta nox*; *obstipum caput*, *meracum vinum*; *hadus* aut *hircus petulcus*, *subramus agnus*, *limi oculi*, *suma capella*, *apica oves*, *Luck boves*, *relicinus capillus*, *duracina uvæ*, *crustumina pira*, *rugiens leo*, *crepitans corvus*, *latrans canis*, &c. Confer supra cap. i. reg. 14. n. 73. Ex hoc numero sunt, *nuptia*, *prægnans*, *gravida*, *fæta*, & si quæ sunt ejusmodi, femellis propriè convenientia, quæ tamen figuratè maribus aliisque substantivis interdum apponuntur. Sic *novum nuptum*, pro marito, Plaut. Casin. v. 1, 5, dixisse, notat Priscianus, col. 783. & *prægnans Jovis cerebrum* legi ait Sanctius, i. 7. p. 55. Virgiliū quoque est Ecl. iii. 83, *Dulce --- salix fæto pecori*: & *Æn.* i. 55, *Loca fæta furemibus ausiris*; & Geo. ii. 5, *gravidus ager*: & Ovidii Fast. iv. 633, *gravidum*

Plurali IN UNIVERSUM carentia.

17. Propria sunt solo numero varianda priore :
 Ni vel plura notent, vel sint pluralia tantum.
 Nomina virtutum, vitiorum, abstractaque & artes
 Rariùs agnoscunt pluralem, & pleraque quintæ :
 Queis junges herbas, frumenta, metalla, liquores.

In plurali nunquam vel rariùs inveniuntur :

1. Nomina propria : ut, *Hector, Dido, Italia, Roma, Parnassus, Danubius.*

Exc. 1. At si propria pluribus ejusdem nominis conveniant, nihil impedit quo minus plurali utamur. Dicimus enim *plures Joves, duodecim Cæsares, tres Alexandri Reges Scotorum* ^{13.}

Exc. 2. Quædam urbium nomina in solo plurali leguntur : ut, *Veni, Athenæ, Bactra* : de quibus reg. 21, mox dicetur.

2. Rariùs etiam in plurali usurpantur :

(1.) Nomina virtutum : ut, *justitia, Justitice; fortitudo, Courage* ^{14.}

(2.) Nomina vitiorum : ut, *ambitus, Ambition; luxus, Luxury.*

(3.) No-

gravidum pecus : & *Vitr. ii. 9, init. Quæ sunt prægnantia.* (3.) *Tricuspis* neutro generi adjunctum negat Priscianus, col. 652, nisi in obliquis, ut *tricuspide telo* ap. Ovid. Met. i. 330. (4.) Eadem & Vossio, Anal. ii. 11, de adjectivo cognominis, mens videtur. V. supra cap. ii. reg. 54. n. 93. ¶ Alii minus rectè alia huc adjiciunt, (1.) Priscianus, col. 707. *dis* adjectivum neutro singulari negat inveniri, quamvis plurale *ditia* satis sit frequens. At Val. Flaccus ii. 296. *dite solum dixit* (nisi hoc sit ab antiquo *ditis* :) ut omittam *diti de pectore* ap. Lucret. i. 414. (2.) Sanctius loc. proxime cit. & iv. 17. p. 357. *almus* aut raro in masc. nunquam in neutro reperiri : at *almum jubar* habet idem Val. Flacc. v. 311. *almum sidus* Statius, Theb. x. 364. & Virg. Geo. ii. 330. *almus ager* : & Ecl. viii. 17, & Æn. v. 64. *diem almum* Horat. Carm. sæcul. 9. *alme, Sol* Lucret. ii. 390. *liquor almus*, & Ped. Albinov. Eleg. ii. 13. *almi Cæsaris*. Sanctio imposuisse videtur Festus, qui *alma*, non *almus*, nominat. (3.) Alii addunt *bilicem* & *trilicem*, absque neutro, & accus. tantum casus : at *bilix* & *trilix* agnoscunt vet. glossæ. V. Voss. Anal. i. 48. & Ursin. p. 134.

13. Propriis item nominibus in plurali utimur, (1.) Cum pluralis pro singulari accipitur : ut, Martial. i. 25, *Qui loquitur Curios, assertoresque Camillos.* (2.) Cum de similibus, æmulis aut imitatoribus eorum, quibus propria conveniebant, fit sermo : ut, Ovid. Heroid. xiii. 68, *Et multos illic Hectoras esse putæ.* Martial. viii. 56, *Sint Mæcenates, non deerunt, Flacce, Marones.* (3.) Denique, cum pro eorum statu aut nummis accipiuntur : ut, Cic. Acad. iv. 26, extr. *Centum Alexandros ejusdemmodi facere.* Horat. Epist. ii. 1, 234, *Retulit acceptos, regale nomisma, Philippos.*

14. Pleraque virtutum & vitiorum nomina, utpote ab adjectivis deducta, ad abstractorum classem referri possunt.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 141

(3.) Nomina abstracta: ut, *magnitudo*, *Grætness*; *juventus*, *Youth* ¹⁵.

(4.) Nomina artium: ut, *Grammatica*, *Grammat*; *Musica*, *Musick* ¹⁶.

(5.) Nomina quintæ declinationis pleraque omnia: ut, *fides*, *Faith*; *macies*, *Leanness* ¹⁷.

(6.) No-

15. Ex nominibus tamen abstractis innumera penè plurali inventi ostendit in primis accuratissimus Johnsonus, App. p. 163, &c. & Addit. p. 39, quælia sunt, *Acerbitates*, *acrimonia*, *agritudines*, *alacritates*, *amaritudines*, *ambiguitates*, *amicitia*, *avaritia*, *auctoritates*; *Bonitates*, *benignitates*; *Calliditates*, *caritates*, *celeritates*, *claritates*, *commoditates*, *constantia*, *cupidines*, *cupiditates*; *Debilitates*, *deventia*, *difficultates*, *discordia*; *Ebrietates*, *egestates*, *elegantia*, *excellencia*; *Familiaritates*, *felicitates*, *festivitates*, *fortitudines*; *Gracilitates*, *gravitates*; *Habilitates*, *hilaritates*, *honestates*; *Ignavia*, *immunitates*, *impuritates*, *inanitates*, *inertia*, *infirmities*, *infidelitates*, *iniquitates*, *inopia*, *insania*, *intelligentia*, *invidia*, *iracundia*, *jucunditates*; *Lætitia*, *lassitudines*, *lascivia*, *liberalitates*, *libertates*, *levitates*, *loquacitates*; *Magnitudines*, *malignitates*, *malitia*, *mediocritates*, *maturitates*, *memoria*, *miseria*, *mobilitates*, *molestia*, *mollitia*, *munditia*; *Necessitates*, *nequitia*, *nobilitates*, *notitia*, *novitates*; *Obscenitates*, *obscuritates*, *opportunitates*, *orbitates*, *parvitates*, *pefilentia*, *petulantia*, *potentia*, *potestates*, *prævitates*, *præsentia*, *proceritates*, *propinquitates*, *proprietas*, *prosperitates*; *Rancitates*, *reticentia*, *reverentia*; *Salsitudines*, *sanctitates*, *salubritates*, *sevitia*, *satietates*, *sapientia*, *scabritia*, *securitates*, *severitates*, *serenitates*, *siccitates*, *similitudines*, *societates*, *sodalitates*, *solitudines*, *solertia*, *sollicitudines*, *spurcitia*, *sterilitates*, *stultitia*, *suavitates*, *sublimitates*, *superbia*; *Tarditates*, *temeritates*, *tempestivitates*, *timiditates*, *tranquillitates*, *tristitia*, *torpiditates*; *Valetudines*, *vanitates*, *varietates*, *ubertates*, *velocitates*, *venustates*, *veritates*, *viciitates*. Item, *Altitudines*, *aménitates*, *antiquitates*, *aspiritates*, *Brevitates*, *Capivitates*, *conscientia*, *consuetudines*, *Differentia*, *distantia*, *Eminentia*, *Fiducia*, *Gensilitates*, *gratia*, *pro opibus aut potentia*, *Immortalitates*, *immensitates*, *inanitates*, *incolumitates*, *indulgentia*, *Lascivia*, *Misericordia*, *Opulentia*, *Pæupertates*, *perennitates*, *pulchritudines*, *Servitutes*, *Veritates*, *violentia*, & quædam alia. Confer & Carmich. p. 32. Voss. Anal. i. 40.

16. Sic *Rhetorica*, *Dialectica*, *Logica*, *Ethica*, *Physica*, *Politica*, *Asthemica*, *Nautica*. Sunt autem naturæ adjectiva, in quibus *ΤΕΧΝΗ* vel ars intelligitur. Sed *Philosophia*, *Theologia*, *Astrologia* seu *Astronomia*, *Cosmographia*, *Geometria*, substantiva sunt singularia, feminini idem generis. Ex prioribus autem pleraque pluraliter & neutro genere usurpantur, *Rhetorica*, -orum; *Metaphysica*, -orum. Sic *Georgica*, *Bucolica*, *Halsentica*, *Therapeutica*, *Theriaca*, &c. quibus subaudiendum, *carmina*, *præcepta*, aut simile quod substantivum. V. post reg. 21.

17. Ex omnibus quintæ nominibus *res* solum & *dies* plurali integra esse supra docuimus reg. xlii: quibus *acies*, *facies*, *progenies*, *spes*, *species*, *superficies*, vulgò adduntur: quæ tamen extra nom. accus. & voc. apud idoneos auctores haud faciliè reperies. Præter ea autem, plurali etiam his casibus usitata invenit Johnsonus, App. p. 160, & Addit. p. 39. *eluvies*, *glacies*, & *scabies*: ut, *eluvies prærupta* ap. Curt. viii. 11, 7. *hyperboreas glacies* ap. Virg. Geo. iv. 517. *Porci & Socraton, daæ sinistra Pisonis scabies, famesque Mentis* ap. Catull. xlviii. & *canum scabies sanantur* ap. Plin. xxviii. 18. At postrema hæc duo testimonia non satis valida ad rem firmandam videntur. Prius enim in mul-

(6.) Nomina herbarum: ut, *hyssopus*, *hyssop*; *apium*, *Parley* ¹⁸.

(7.) Nomina frumentorum: ut, *trititum*, *Wheat*; *secale*, *Rye* ¹⁹.

(8.) Nomina metallorum: ut, *aurum* *Gold*; *argentum*, *Silver* ²⁰, item mineralium: ut, *alumen*, *Allum*; *sulphur* ²¹, *Brimstone*.

(9.) No-

tis (& melioribus, opinor) codicibus sic distinguitur --- *dua sinistra Pisonis, scabies, famesque Memmi, vel Mundi*. Posteriore verò ex optima Harduini editione, sanatur, non sanantur, legimus. Miror autem Johnsonum aliosque hinc effigies omisisse, quod pluraliter non tantum Plinius multis in locis: ut ii. 3, innumeras effigies. vii. 3, mirabiles effigies. xxxiv. 5, togata & nuda. xxxv. 12, laudatissima; &c. sed Virg. Æn. iii. 148, effigies sacra Divum. Sil. xvii. 398, spirantes praelia. Tac. Annal. xiv. 32, 3, effigies relictas. Ibid. lxi. 1, effigies Poppea proruunt, &c. adhibuerunt. Pernicies denique in plurali dicere ausum Arnobium lib. ii. notat Vossius loc. superius laudato. * His igitur, & forte luxuries & materies (de quibus dictum in extremo cap. ii.) exceptis, reliqua quintæ ferè omnia plurali in universum privantur.

18. Plurimis etiam herbarum nominibus pluralem restituit egregia Johnsoni diligentia, p. 139: ut, *Abrotoni*, *absynthia*, *acanthi*, *aconita*, *algæ*, *allia*, *asparagi*; *Betonica*, *beta*, *bibli*, *brassica*, *bulbi*; *Cardui*, *casia*, *centaurea*, *cicuta*, *colocasia*, *coriandra*, *croci*; *Eruca*; *Filices*; *Hellebori*; *Intybi* & *intyba*, *inula*, *junci*; *Lactuca*, *lappæ*, *lapsana*, *lina*; *Malva*, *meliphylla*, *mentha*; *Nepeta*; *Ozima*; *Papavera*, *papyri*, *porri*; *Sampsuca*, *satureia*, *serpylla*, *sesama*, *stupa*; *Thymi*, *tribuli*; *Verbena*, *viola*, *ulpica*, *urtica*. Quibus adjungit ipse Johnson. Additt. p. 37, *Amoma*, *annagallides*, *anthyllides*, *cumila*, *lolia*, *ruta*, *tithimalli*: & Carmich. p. 31, *hyacinthi*, *lilia*, *cepa*.

19. Hæc etiam pluraliter inveniuntur; ut, *steriles avena* ap. Virg. Ecl. v. 37. & Geo. i. 154. & *vanis avenis* Ibid. 226: item *grandia hordea*, & *serite hordea*, & *hordea fragili culmo* ap. eund. Ecl. v. 16. & Geo. i. 210, 317. Posteriore ex hisce deridet Cornificius ap. Cledonium, col. 1898, hoc versiculo, *Hordea qui dixit, superest ut tritica dicat*: at longe majoris faciendum Maronianum judicium notat Vossius Anal. i. 38; qui tamen, mirâ in tanto viro oscitantia, protinus addit, ita etiam in prosâ loquutum Mamertinum in Panegyri. *Rumpunt horrea condita messes*; tanquam idem *horreum*, quod *hordeum*, sit. Cæterum *hordea* in plurali Ovid. quoque xiv. 273. & Juven. viii. 154, extulerunt. Idem porro Vossius *avenas* dictis Virgilii locis, non pro frumento, sed *segetis vitio* accipi, adeoque huc non pertinere contendit. In contrarium nititur Johnsonus, qui ex illo Plinii iv. 13, *Feruntur & Oona*, in quibus ovis avium & avenis incolæ vivunt, *avenas* pro frumenti etiam genere pluraliter usurpatum existimat; saltem non rem adeò fuisse inutilem, quàm eâ vivere homines possent. Utcunque sit hæc res, *avenas* pro frumenti calamis plurali adhibuit Ovid. Met. i. 677. & Met. viii. 192. & Trist. v. 10, 25. & Claudian. xxxi. 35. ¶ Huc etiam referuntur LEGUMINA, ut *fabæ*, *pisum*, *lupinus*, *ervum*, *cicer*, *canabis*, *lens*, *milium*, *panicum*, *vicia*, &c. Sed ex his quoque nonnulla pluralem recepere: ut *fabæ* Virg. Geo. i. 215. Ovid. Fast. ii. 576. Ibid. v. 267, 436, 438: & vi. 180: & de medic. fac. 70. Plin. xviii. 7, 10, 26, &c. *pisa* Plin. xviii. 7. *lupini* Id. xxii. 25. xxiii. 4. xxxv. 10. Horat. Sat. ii. 3, 182: & Epist. i. 7, 23. Ovid. de med. fac. 69. *vicia* Id. Fast. v. 267.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. IH. 143

(9.) Nomina liquorum: ut, *lac*, Milk; *oleum* ²², Oil ²³.

(10.) Huc denique referuntur nomina multarum rerum, quæ mensurari aut ponderari solent: ut, *butyrum*, Butter; *saccharum*, Sugar ²⁴.

MASCU.

20. At *ara* pro rebus ex are factis Poetis plurali frequentissimum est. Plinius, etiam ix. 40. addere his *ara*, ut *Corinthia*, dixit. Vid. & supra reg. xiii. n. 80. *Electra* quoque tam pro metallo [ut ap. Martial. viii. 51. Plin. ix. 40. & Claud. de rapt. Prof. 243.] quam pro succino [ut ap. Virg. Ecl. viii. 54. Ovid. Met. ii. 365. & Amor. iii. 12, 37. Claud. vii. 125. xxviii. 164. & xl. 11.] plurali usitata. *Orichalca* & *stanna* ap. Vitruvium legi notat Vossius Anal. i. 38, prius quoque habet & Stadius Theb. x. 654. & Val. Flacc. iii. 61.

21. Sic *creta*, *minium*, *vitriolum*, *bitumen*, *stibium*, &c. *Sulphura* tamen Poetis plurali satis frequens: *Bituminum* quoque dixit Plin. vii. 15. De *sale* & *nitro*, quæ huc referuntur, vid. mox reg. 20.

22. Inter hæc memorantur, *vinum*, *villum*, *mulsum*, *mustum*, *defrutum*, *sapa*, *erevisia*, *lora*, *xythum*: item *acetum*, *muria*, *omphacium*, &c. At *vina* plurali usitatissimum: etiam *vinis* in dativo & abl. (quod dici prohibet Servius ad Virg. Eclog. v. 36. & Geo. ii. 98.) habent Ovid. Fast. vi. 473. & Met. xii. 317. Cato R. R. 148, & plurimis in locis Plinius: cuius etiam est *vinorum* xiii. 4. & xiv. 20. *Mulsa* Plaut. Poen. i. 2, 112. *Musta* Martial. i. 19. xiii. 8, & 120. Quintil. Inst. ii. 4. Tibull. i. 1, 6. v. 24. & ii. 3, 38. Plin. xxiii. 1. xxxvi. 22. & sæpius Ovidius; idemque in ablat. *mustis* Amor. i. 15, 11, dixere. *Defruta* Virgilii est, Geo. iv. 269. & Plinii xiv. 21. *Sapas* ejusdem Plinii ibid. ¶ Hic autem animadvertendum est, Grammaticos de iis ferè liquorum nominibus, quæ potui aut nutritioni inserviunt, loqui videri: alia enim in plurali haud rarò inveniuntur: ut, *atramenta*, *biles*, *cholera*, *cruores*, *faces*, *saliva*, *spuma*, *sudores*, *urina*, &c. V. Johnf. p. 144. & Addit. p. 38, ut generaliora liquorum nomina omittam: ut, *aqua*, *fluvius*, *amnis*, *fons*, *gutta*, *imber*, *lacus*, *latex*, *mare*, *pluvia*, *stagnum*, &c. omnia plurali usitatissima. ¶ Inter liquores à quibusdam recensentur res udæ & unguinosæ, qualia sunt *adeps*, *arvina*, *balsamum*, *opobalsamum*, *cera*, *halec*, pro *muria* & *liquore gari*, *gluten*, seu *glutinum*, *gummis*, *medulla*, *pix*, *resina*, *sebum*, *succinum*, &c. Sed & hæc pluraliter quandoque reperiuntur; *adipes*, *balsama*, *opobalsama*, *cera*, *gummium* [in gen. plur.] *medullæ*, *pices*, *resinæ*, *succina* [Plin. xxxvii. 7, init.] Vid. Johnf. p. 147. & Addit. p. 38.

23. Nimis ampliter patere videtur hæc rerum, sive vocabulorum, classis; utpote pleraque ex superioribus, frumentorum, metallorum, liquorumque, &c. nomina complectens. Ex majore etiam parte fallax est canon; nam *lana*, *linum*, *panis*, *carbo*, *corium*, aliaque innumera, quæ ad mensuram vel pensum pertinent, nomina, tantum abest ut plurali excludantur, ut sæpissimè eum postulet rerum ipsarum natura; præsertim ubi diversa earum genera seu species intelligi volumus.

24. His alii adjiciunt, (1.) Nomina ætatum: ut, *infantia*, *pueritia*, *senectus*, &c. at hæc sub abstractis comprehenduntur. (2.) Aromatum; ut, *casia*, *crocus*, *moschus*, &c. sed ex his duo priora ad herbas referuntur. De *pipere* & *zinziberi* post dicitur. (3.) Fruticum: ut, *siler*, *genista*, *edera*, *ligustrum*, *cytisus*, *eruca*, *arbutus*, *rubus*, *juniperus*, *vitis*, &c. at hæc ferè omnia tam usu, quam rei ipsius naturâ, pluralem admittunt. (4.) Morborum: at pleraque ex his plurali

144 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

MASCULINA nunquam vel raro pluralia.

18. Hæc quoque pluralem numerum vix mascula nō-
runt :

*Nemo, penus, viscus, limus, cum sanguine, pontus,
Hesperus, atque finus, mundus muliebris, & aer :
Æthera cum musco junges & prole diei.*

Pluralemque *sopor* raro, *ros, pulvis*, habebunt.

In

plurali reperiri ostendit Johnsonus App. p. 180: ut, *crapulae, febres, hydropises, lippitudines, paralyses, podagra, spasmi, stranguria, tusses, vertigines, &c.* (5.) Elementorum: ut, *terra, aqua, aer, ignis*: at ea, cum partes eorum aliqua significatur, plurali frequentata ipsi agnoscunt; præter *aer*, quod tamen Lucretius & Vitruvius eo numero extulerunt. V. reg. seq. (6.) Addit denique Charisius, col. 22. *quæ nec videri nec tangi possunt, verum ab his in alterutram partem doloris aut gaudii addicimur*: ut, *gaudium, vigor, metus, letum, timor, terror, insania, sopor, jus, justitia, mœstitia, senium, &c.* Atqui eorum pars pertinet magna ad abstractorum propriè sic dictorum classem pertinet. Reliqua fere sunt, quæ abstractas quidem qualitates Dialectici appellant, at ea non ab adjectivis, sed à verbis derivata: qualia sunt plurima in *or* & *io* tertiar, & in *us* quartæ nomina. E verbalibus in *or* duo tantum & viginti plurali carete docet Johnsonus, p. 154, viz. *acor, albor, amaror, calor, canor, claror, decor, factor, levor, lentor, lutor, mador, marcor, macror, mucor, nigror, putor, putror, sancor, stringor, torpor, viror*. Verum ex his multa sunt vix jam vel in singulari usitata: duo etiam *decotes* & *factores* ipse postea pluralia invenit, Addit. p. 39. Cæteris autem omnibus, ut, *algor, amor, ardor, angor, calor, &c.* pluralem idoneis exemplis asseruit. Ut autem hac in parte nimia, ita in reliquis contractior, aut certe non satis æqualis, videtur viri diligentia. Ex nominibus enim in *us* tria tantum, *contemptus, fastus* & *merus*; in *io* verò sex, *ambitio, cognatio, cognitio, contagio, desperatio, oblitio*, pluraliter usurpatà commemorat: tanquam reliquis omnibus is numerus deesseret. Vid. eum p. 162, extr. Atqui ex utriusque alia multa sunt, quæ pluraliter adhibita ostendero facile foret: ut, *adventus, applausus, aspectus, assensus, consensus, hortatus, incursus, quiritatus, secessus, &c.* Et, *adhortatio, adulatio, bastatio, cavillatio, comparatio, comprehensio, consensio, consignatio, conversio, deliberatio, divinatio, exhibitio, frustratio, gratulatio, hortatio, imaginatio, laudatio, machinatio, narratio, objurgatio, obrectatio, occasio, offensio, opinio, perceptio, prescriptio, prævaricatio, professio, reconciliatio, reprehensio, respiratio, reputatio, restitutio, replicatio, sanctio, solutio, scriptio, suasio, superstitio, tentatio, vacatio, vitatio, vituperatio, vociferatio, usurpacio, usurpatio*; & plurima forsitan alia. Sed vix operæ pretium est istiusmodi minutias ulterius confectari. Hæc enim omnia (ut probè à Carmichael nostro, p. 32, animadversum) diligenti magis observatione, quam Grammaticorum præceptis cognoscuntur. ¶ Id tantum reliquum est, ut breviter hic in calce rationes subiciam, propter quas auctores, nomina non modo prædicta, sed alia etiam nonnulla, rariùs multitudinis numero adhibuerint. Eas autem tres (pro diversa eorum natura) assignat sollertissimus Johnsonus. Prima est, quod in nominibus herbarum, & metallorum, rei maritimar, quæ in

una-

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 145

In plurali vix unquam reperiuntur hæc nomina masculina : *nemo*, no Body; *penus*, all manner of Provisions; *viscus* Birdlime, Glue; *limus*, Slime; *sanguis*, Blood²⁵; *pontus*, the Sea; *hesperus*, the Evening, or Evening-Star; *simus*, Dung; *mundus*, pro *mulierum ornamentis*, a Woman's Ornaments²⁶; *aër*, the Air²⁷; *ather*, the Skp; *muscus*, Moss that grows upon Trees, Walls, Banks of Rivers, or the like²⁸; *meridies*, Noon, a *medius* & *dies* compositum²⁹.

Rarius pluralem admittunt, *sopor*, a deep Sleep; *ros*, Dew; *pulvis*³⁰, Dust³¹.

K

FEMI-

iniquaque specie una eademque est, ferè solum attendebant : indeque est quod in nominibus fruticum, nonnunquam etiam & arborum, singularis pro plurali sit usitatus. Sic Virg. Ecl. x. 76, *Juniperi gravis umbra*, pro *juniperorum* : & Geo. ii. 12, *Ut malle siler, lentæque geniste, Populus, & glaucæ canentia fronde salix* : & mox, *Ut alta Castanea, nemorumque Jovi qua maxima frondet Esculus, atque habita Graiis oracula quercus*. Sic etiam Livius, *arbores abietis* : & Pallad. Jun. t. 5, *arbores fici* : & Octob. t. 3, *arbores olea* dixerunt. Secunda est, quod in frumentorum, leguminum, liquorumque, &c. nominibus, res illæ ex multis granis seu minutis particulis aggregata, unum quasi corpus constituere intelligantur : quæ ratio non in hisce modo, sed aliis etiam nominibus interdum locum habet : ut, *acus*, *palea*, *furfur*, item *arena*, *pulvis*, *lana* : quæ etiam de majore mole, (sive ut vulgo loquuntur) quantitate, dicta, singulariter adhibita Johnsonus ostendit, p. 137 & 143. Tertia ad abstractas, quas vocant, qualitates pertinet : ex autem, cum in omnibus tantum res unæ eademque spectari soleant, singulari propterea plerumque proferuntur : cum verò, non tam qualitates ipsæ, quàm varii earum actus & exercitia, aut diversa quibus ex insunt res hominesque considerantur, pluralem ferè omnia hæc nomina admittunt.

25. Nec imitandus vulgatus Bibliorum interpret, qui Psal. v. 6. & Ps. liv. 4, *virum sanguinum* dixit.

26. *Mundus* etiam pro *universi compage* plurali carere volunt. At Lucretius l. 529, *in variis mundis*, & Plinius ii. 1, *innumerabiles mundos* : quomodo, nec uno in loco, Cicero loquitur. V. cum Acad. iv. 17. Nat. Deor. i. 10, 26 & 34.

27. *Aëribus binis* & *aëribus alternis* dixit Lucret. iv. 292, & v. 644 : & Virg. i. 1, *aëres locorum*, & i. 4, *aëribus firmitatem eripit* : nisi hic potius cum Philandro à *rebus* aut à *corporibus* legendum.

28. *Mustis* hoc sensu utitur Apuleius, Met. ii. p. 40.

29. Ovid. Amor. i. 5, ult. pluralem sic *παπαρρᾶς* et, *Proveniant medii sic mihi sæpè dies*.

30. *Sopores* Aufonius, Idyll. vi. 41. & Ephem. ult. 23; *Rores* Virg. Geo. i. 385. & En. xii. 339. Horat. Car. iii. 3, 56. Cic. Div. i. 8. Sil. Ital. iv. 65. & vii. 206. Lucan. ix. 701. Stat. Sylv. v. 1, 35. & Plin. ii. 60, multisque aliis locis, dixerunt. *Roribus* ejusdem Plinii est, xvi. 26. & xvii. 24. Lucani, vii. 837. Statii Theb. ii. 674. v. 590. viii. 8. & xii. 138. Claudian. x. 249, & (si Vossio credimus) Columellæ. At *rorum* vel *rorium* nusquam apud Classicum quengquam, cum eod. Vossio reperiri existimem. *Pulveres* Horatius

Epod.

FEMININA nunquam aut raro pluralia.

19. Vix ea plurales adhibent muliebria casus:

*Plebs, humus, atque lues, sitis, ac argilla, supellex,
Cum veniaque salus, & vespera, glærea, pubes,
Et tabes.* Numerum capiunt quoque rara fecundum,

*Talio cum cholera, fames, pax, gloria, tellus,
Et bilis, cutis, atque quies, pituitaque, labes:
Adde picem, famam, sobolem, cumque indole prolem.*

Hæc

Epod. xvii. 48. & Pallad. Feb. t. 25, *pulveribus* idem Pallad. Oct. t. 14, utuntur.

31. Addit Despauterius, 1. *Fumus*. 2. *Carcer* pro loco ubi fontes detinentur. 3. *Uncus*, pro ferro incurvo, quo noxiorum corpora trahi solebant. 4. *Cestus*, pro zona sponfæ nubentis. 5. *Genuinus*, pro posteriore dente. At *fumi* Lucretius, vi. 102. *fumis* Martial. iii. 82, 23, *fumos* Virg. Geo. ii. 217. & Geo. iv. 230. Ovid. Met. i. 571, & Fast. i. 577. & Martial. ii. 90. iv. 5, & xiv. 118, pluraliter adhibuerunt. In reliquis rerum ipsarum natura pluralem necessario requirit. Præterea *plenos carceres*, è Seneca, & *carcerum squaloribus premitur* è Jul. Firmico in Prol. profert post eund. Despauterium Vossius Anal. i. 39. *Unci* ap. Florum iii. 21, *Genuini* ap. Cic. Nat. Deor. ii. 54, reperiuntur. 6. *Cultus*, quod pro *auri folio*, singulari tantum usurpandum his adiungunt Curius & Despauterius, nusquam peculiari hoc sensu apud quempiam è Classicis puto inveniri. ¶ Quæ ab aliis Grammaticis huc addita, præter jam dicta, notat Vossius, sunt hæc; *adeps*, *almus*, *alvus*, *autumnus*, *clavus*, pro *impurpurata veste* [V. Charis. col. 19.] *crnor*, *ganus*, *jubar*, *metus*, *pallor*, *sal*, pro condimento, *silex*, *situs*, *Sol*, *terror*, *timor*, *vigor*, *unus*. At ex his pleraque pluraliter sæpius usitata ostendit idem Vossius loc. cit. ut, * *adipes* Lucret. iv. 645. Quintil. Inst. ii. 10. & Plin. viii. 36. xi. 37. § 85, extr. & xvi. 38. *adipibus* Colum. vi. 2, extr. * *Nereides alma* Cic. in Arat. x. 450. *alma Camæna* Horat. Car. iii. 4, 42. *almis vitibus* Virg. Geo. ii. 233. * Ad eliciendas *alvos* Plin. xix. 5. Vid. & viii. 57. xix. 8. & xxxi. 2. Idem quoque pro *alvearibus apium* plurali utitur; ut xi. 16. xxi. 14, &c. & antea cum Varro R. R. iii. 16, bis. * *Inauales autumnos* Ovid. Met. i. 117, per *autumnos* Horat. Car. ii. 14, 15, *autumnis pinguescit* Plin. xiv. 2. * *Plagula tunica altera angustis clavis, altera latis* Varr. de Anal. ii. p. m. 1109. & Liv. ix. 7, *Taberna circa forum clausa*, --- *lati clavi, annuli aurei positi*. * *Genii* Plautus Truc. ii. 1, 81. Plin. i. 7. Censorin. i. 3, extulere. * *Metus* plurale est, non tantum Poetis Virgilio, Ovidio, Horatio, Silio, V. Flacco, &c. sed etiam Plinio vii. 50. xxii. 22. xxxvii. 4, extr. Tacito Hist. iv. 5, 5. Quintil. Declam. viii. 11. & xviii. 10. *metuum* autem & *metibus* nusquam legi supra docuimus, reg. 13. * *Sales* pro condimento utitur Colum. vii. 4, extr. *salibus durata*, & vii. 8, med. *aspergitur tritis salibus*: & viii. 6, *integris salibus adoperunt*. *Sales* etiam *aquoreos* dixit Lucan. x. 257. Adde Pallad. Maj. t. 9. Oct. t. 12.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 147

Hæc feminina vix unquam in plurali adhibentur: *plebs* 32, the common People; *humus*, the Ground; *lues* 33, a Plague; *sis*, Thirst; *argilla*, Potter's Earth; *supellex* 34, Household-stuff; *venia*,

K 2

12. Nov. t. 17, 18, 19, 20, 21, 22. & Dec. t. 6. item Paulum Jctum, Am-
 manum, & Vegetium, à Vossio citatos Anal. i. 39. Confer infra de hac voce
 reg. 20. n. 39, & reg. 22. n. 75. * *Silices* habent Lucretius, Propertius,
 Ovidius, &c. *silicum* id. Lucret. vi. 683. Ovid. Amor. i. 11, 9. * *Situs* plu-
 rale, pro *positione*, satis frequens: Sic *situs locorum* Plin. ii. 12. *situs oppidorum*
 Cæsar. B. G. iii. quos *situs* Cic. ad. Q. frat. ii. 16. pro *squalore* etiam Ovid.
 Met. vii. 303, dixeret: * *Duos soles visos* Liv. xxviii. 11. & xxix. 14. *plures*
soles Plin. i. 31. *soles binos ternosque apparuisse* Senec. N. Quæst. i. 11. Adde
 supra reg. xv. n. 98: * *Unus* in plurali non usurpari, nisi iis jungatur quæ
 aut nunquam aut raro singulo numero reperiuntur, docet inter alios Vossius
 Anal. i. 39: ut, Ter. Eun. ii. 3, 76. *in unis adibus*, Sallust. Jug. c. 64. *una &*
altera scala, Id. Catil. 6. *una mœnia*. Rectius Varro, qui Anal. ii. p. m. 1107,
 singulari in *verbis* [i. e. vocibus] singularibus; plurali in conjunctis rebus u-
 tendum tradit. Hoc enim pacto *unus* quibuslibet fere substantivis pluraliter
 apponi potest. Sic Cato R. R. 10 & 11, *molæ asinarias unas*. Plaut. Pseud. i.
 1, 52, *nunc una quinque remorantur mina*. Id. Trin. i. 2, 129, *Quia rure dum*
sum ego unus sex dies. Cic. pro Flacc. 29, *In quo tibi invidio, quid unis vestimen-*
tis tandem laetus es. Virg. Æn. ii. 642, *Satis una superque Vidimus excidia*. Lu-
 can. iv. 548, *In partibus unis*. Buchanan. Psal. lvi. 4, *Pollicitis tuis innixus unis*.
 Id. Epig. iii. 10, 27, *Votis unis*. Confer & Linac. lib. iii. p. 176. Carmich.
 p. 34. & Johnson. p. 216. * Porro *cruores* Virgilio, Horatio aliisque Poetis sa-
 tis frequens: *palloribus* utuntur Lucret. iv. 337. & Tacit. Agric. xlv. 4. *timoribus*
 Horatii est Câr. i. 37, 15. Ovid. Trist. ii. 153. Stat. Theb. v. 319. *timoribus*
 Lucani i. 454. *vigores* Silii xv. 355. *vigoribus* A. Gellii xix. 11. * *Melioribus*
 autem jure huc retulissent alia quædam in *or*, quæ verè plurali destituta
 Johnsonus observavit, p. 151, quæ sunt, *avor*, *albor*, *amaror*, &c. supra reg.
 xvii. n. 23 memorata: * *Cæterum jubar & alvus* minus recte hic masculinis
 adnumerantur, quibus ex purioris ævi consuetudine hoc genus fuisse abroga-
 tum cap. i. docuimus. ¶ Addit Johnsonus, p. 155, *modus*, pro *ratione* (*me-*
dius vulgo vocant) rei cuiusquam perficienda. At hoc significato pluraliter ad-
 hibuisse videtur Lucretius v. 67, *Et quibus ille modis congressus materiam Fundavit*
alum, &c. & v. 74, *Et quibus ille modis Divum metus insinuavit Pectora ---*
 Rectius meâ sententiâ *modus* pro rei *mensura* aut *finè* dixisset; quod nusquam
 nisi singulariter, ut contra *modi* pro *versibus* aut *numeris musicis*, nusquam nisi
 pluraliter, legisse me memini. ¶ His denique adjicit, teste Despauterio,
 Lancelottus, *Orcus*, *Erebus*, *arrhabo*, *halo* & *bolus*: at ex his duo priora quasi
 propria sunt: reliquis, si plura notentur, pluralis necessarius est: *bolus* etiam
 in numero utitur Plautus Pers. iv. 4, 106.
 32. *Plebes urbana*, in l. 3. Cod. de Feriis, & *coronam plebium*, ap. Pruden-
 tium in vit. Romani, v. 709, legi Vossius notat. Columella etiam de apibus
 loquens, ix. 11. *duas* dixit aut *tres alveorum plebes*. At de *populi* vulgo non a-
 lier quam singulari apud bonos auctores reperies.
 33. *Alternas lues* habet Prudentius, π. seq. ii. 222. Vid. interea quæ
 de hac voce supra notavimus ad reg. 13. n. 75.
 34. Vid. supra cap. huj. reg. 3. n. 10.

148 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

nia, Pardon, Licence; *salus* 35, Health; *vespera* 36, the Evening; *glarea*, Gravel; *pubes*, the Mouth; *tabes*, a Consumption.

Rarius plurali reperiuntur, *talio*, like for like; *cholera*, Choler; *fames*, Hunger; *pax*, Peace; *gloria*, Glory; *tellus*, the Earth; *bilis*, an Humour of the Body, also Anger, likewise a Disease; *cutis*, the Skin; *quies*, Rest; *pituita*, Phlegm or Rheum; *labes*, a Blemish; *pix*, Pitch; *fama*, Fame; *soboles* & *proles*, Offspring; *indoles* 37, a natural Disposition 38.

NEU.

35. *Salutes* vulgaris Interpres Psal. xviii. 51, eumque imitatus Marf. Ficinus dixerunt, notante Vossio Anal. i. 40. Sed Charisii, qui plurali privat, potior auctoritas.

36. Sic *vesper*, *vesperugo*, & (de quo dictum) *Hesperus*, idè singularia, quòd de una re tantum dicantur; propriè enim *stellam Veneris* significant post Solis occasum visam: quemadmodum & eadem tempore matutino *Lucifer* appellatur, ob eandem rationem plurali destitutum.

37. *Taliones* & *talionum* Gellius xx. 1. * *Choleris* & *choleras* (sed de morbo) Plin. xx. 12. § 48. & 14. § 52. & § 53. & xxii. 25. § 70. * *Paces* Plaut. Rud. i. 5, 1. Lucr. v. 1229. Horat. Epist. i. 3, 8. & Epist. ii. 1, 102. Sallust. Jug. 35. & ap. Cledon. col. 1898. & Varro de vit. pop. Rom. ap. Non. ii. 621, eosque secutus Buchanan. noster Psal. lxxii. 7. Plaut. etiam *pacibus perfectis* dixit Pers. v. 1, 1. * *Gloria*, *gloriarum* & *glorias*, Plaut. Truc. iv. 4, 36. & Mil. i. 1, 22. Tacit. Annal. iii. 45, 4. Gell. i. 2. & Eumen. Orat. pro restaur. Schol. c. 6. Addunt Vossius, Methodista Gallus & Walkerus illud Cicer. pro Planc. c. 24, *Etenim honorum gradus summis hominibus & infimis sunt pares; gloria dispares.* At rectius, me iudice, *gloria* hic cum Johnsono, genit. sing. positum dixeris: unde & in Gronovii editione *gloria*, *disparei*, commate interjecto, legitur. * *Tellures* Cor. Gallus ap. Vib. Sequest. de Flumin. p. m. 45. * *Biles* pro morbo (ut videtur) Plin. xxvi. 8. § 46, at pro humore corporis sic dicto, aut *ira*, vix alio quàm singulari reperies. * *Cutes* Plin. vi. 31. Solin. c. 70. Adfert quoque Johnsonus illud Propertii iv. 5, 62, *Per tennes ossa sunt numerata cutes*: at hunc versum tanquam spurium obelisco configunt meliores Interpretes: *cuius* autem habent non tantum Aurelian. Chronic. i. 4. p. m. 315. & Arnob. lib. ii. extr. sed etiam Plin. vii. 2. & xi. 37. * *Quietes* Lucr. i. 406. *quietibus* Cic. Offic. i. 29. * *Pituitas* Plin. xx. 14. § 53, & 17. § 73. & xxiv. 10. § 45, & 11. § 61. & xxvi. 10. § 62. & Pallad. i. 28. * *Labes* plur. Cic. Offic. iii. 21. Gell. i. 2. Arnob. lib. ii. & iv. Symmach. Epist. vi. 7. Buchan. Psal. li. 10. * *Pices* Virg. Geo. iii. Plin. xiv. 20, & xvi. 12. * *Famas* [citante Vossio] Plaut. Trin. Sallust. Fragm. vi. 2. eumque imitatus Arnob. lib. vii. & ante eum Aruntius, quem eo nomine damnat Seneca Epist. 114. * *Soboles* plur. Cic. de leg. iii. 2. Plin. xi. 11. Colum. ix. 14. & x. § 213. & de novellis ramulis loquens, iv. 29. & de Arbor. c. 5. Gell. xix. 12. & Pallad. Novemb. t. 7. de pruno. Neque hoc significatù *sobolibus* refugit Colum. v. 6, quanquam id à se lectum neget Despauterius. * *Indoles* plur. Gell. xix. 12. * *Proles* plur. Colum. x. § 163; *prolum*, ut alibi diximus, Mart. Capella.

38. Prædictis addunt veteres aliique Grammatici, *Arena*, *barba*, [de bestiis plurali tantum dici volunt:] *contagio*, *culpa*, *fuga*, *galla*, *gaza*, *hara*, *ira*, *lux*, *mors*, *pestis*, *sors* (pro sortitione) *strues*, *tussis*, *vis*, *vita*; (ut, *alvus*, *nek*, abstracta aliæque

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 149

NEUTRA nunquam vel rarò pluralia.

20. Infuper hæc numerum renuunt prope neutra fecundum :

Sal, jubar & nihilum, virus, pus, atque veternum, Justitium, fœnum, sabulum, seniumque, lutumque, Ver, ebur, atque penum, lethum, cum glutine, viscum. Adde salum, glastum, nitrum, nil, nectar, omasum, Maneque, prolubium, simul & diluculum, & album, Atque gelu, tabum, pelagus quoque, vulgus & hilum, Zinziber atque hepar, gypsum, cœnumque, vitrumque,

Cumque croco lardum, piper, & cum felle barathrum.

Hæc neutra denique nunquam vel rarò in plurali usurpantur : *sal* 39, *Salt*; *jubar*, the *Sun-beam*; *nihilum*, *nihil* & *nil*, *nothing*; *virus* 40, *Poison*; *pus* 41, corrupted *Matter*; *veternum* vel *veternus*,

K 3

aliaque prius memorata omittam :) quorum ferè omnium frequentem satis ex optimis auctoribus usum, Voss. Anal. i. 40. Carmich. p. 33. Urfinus, p. 101. Johnson, p. 156 & alii, eruerunt. ¶ Lancilotto denique, referente Despauterio, tantum singularia sunt, *Luna, mastix, iniquies, olivitas*, pro tempore legendarum olivarum, *autumnitas*, pro proveniunt autumni, *spatha*, pro instrumento pharmacopolarum, *ora*, pro fane quo navis ad terram religatur. At *Lunas* habet Claudian. xviii. 6, eadem ratione quâ *Soles*, Livius xxviii. *olivitates* Colum. i. 1. *spathis* & *oris* de pluribus dicenti necessario utendum : posterius quoque habet Liv. xxii. 19, & xxviii. 36, priore etiam, (sed pro gladiis, ad ejus similitudinem, latioris generis,) Tacit. Annal. xii. 35, 5. *Olivitas* quoque & *autumnitas* inter abstracta, *mastix* inter liquida referri possunt : de *iniquies* reg. 10. diximus. ¶ Potiori jure huc referri possunt, *adorea, fors, propago* de prole humana; *ravis, requies*, & *prosapia*. *Prosapias* quidem veteres ex Catone de origin. citat Nonius i. 343 : plurali carere volunt Charis. col. 19, & Diomed. col. 314. Cicero verò de Univ. ii. antiquatum etiam in singulari notat vocis usum; Quintil. Inst. viii. 3, insulsum existimat.

39. *Sales* masc. pro *facetiis*, plurali quàm singulari usitatus : pro *condimento* autem *ciborum* frequentius singulari : at *sal* neutrum singulari rarò, plurali nunquam usurpatur.

40. *Virus* tres tantum similes casus singulares habere Probus aliique è veteribus statuunt : at *viri* & *viro* inde Lucretius deflectit. Vid. supra reg. 12. n. 78. Johnsono autem ablativum quoque pluralem ei tribuenti, Additt. p. 38. imposuit prava Statii, Theb. vi. 335, editio, in qua --- *omnis In viris adducta Venus* --- legebatur : at illic in *vires* melioribus editum, quod & necessario sententia ipsa deposcit.

41. *Pura* tamen in plurali extulit Plinius, multis in locis, ut xxviii. 6. *aurum pura*, & xxiv. 16, *pura exscreantibus*; adde xxx. 9. & xxxv. 6. & confer supra reg. 12. n. 78,

ternus, a Lethargy, Drowsiness, Slothfulness; *justitium*, the Vacation, or Time when Courts do not sit; *ſœnum* 42, Hay; *ſabulum* vel *ſabulo*, masc. gen. groſs Sand or Gravel; *ſenium* 43, Old-age; *lutum* 44, Clay; *ver*, the Spring-time; *ebur* 45, Ivory; *penum*, -ni, & *penus*, -noris 46 *tertiæ*, all kind of Victuals; *lethum*, Death; *gluten* & *glutinium*, Blue; *viſcum*, Bird-lime, or the Shrub Miſſeltow, of which it is made; *ſalum*, the Sea; *glajium*, the Herb Wood, wherewith Cloath is died blue; *nitrum*, Nitre; *nectar*, the Drink of the Gods; *omasum*, the thick and fatty Part of the Belly of a Beehe; *mane* 47, the Morning; *prolubium* 48, a ſtrong Deſire or Appetite; *diluculum*, the Dawning of the Day; *album*, a Liſt of Names, a Muſter-roll; *gelu*, Froſt; *tabum* 49, corrupt Blood or Boze; *pelagus* 50, the Sea; *vulguſ* 51, the Rabble; *hilum*, the black Speck of a Bean, a Trifle; *zinziber* 52, Ginger; *hepar*, the Liver; *gypſum*, Parget, or white Lime Plaſter; *cœnum*, Dirt or Mire; *vitrum*, Glaſs; *crocum* 53, Saſſafron; *lardum* 54, Bacon; *piper*, Pepper; *ſel* 55, Gall; *barathrum*, a Gulf or Dungeon 56.

S I N.

42. *Fœna* plurali utitur Pallad. Maj. t. 1.43. *Senium* quoque inter abſtracta cenſeri poteſt.44. *Luta* ex Cicerone Nonius iii. 132. ex Cæſare Caper, col. 2244 proferunt.45. *Ebora* plurali dixit Plin. xix. 5. § 26, extr. & xxxvi. 2. princ.46. *Pena* nuſquam dictum: *penora* autem Feſtus in voc. & Columella non ſemel utitur. Vid. eum xii. 4. ubi ait, *ne ſiſſi penora mucorem contrahant*: & paullo poſt, *cum ea res innoxia penora conſervet*: & in lemmate cap. 2. ejusd. lib. tractate *penora*, & cap. 4. *parare vaſa penoribus*. Adiſis & Gell. de hac voce differentem iv. 1. & ſupra cap. 1. reg. 38. n. 71. * Finckium & Helvicum, qui ſala ap. Virgilium legi aiunt, plane falli Voſſius obſervat.47. *Mane*, ut alibi docuimus in nom. accuſ. & abl. ſing. tantum reperitur: quo poſtremo caſu *mani* etiam Plaut. Moſt. iii. 2, 80, extulit.48. *Prolubium* in nom. ſolum & accuſ. ſing. Johnſonus legi tradit, p. 118 & 119.

49. De hac voce vid. ſupra reg. 10. n. 55.

50. *Pelage* plur. Lucretius utitur, v. 36, & vi. 619, itemque (ſi rectè ſe habet Meurſii lectio) Catullus lxi. 16: at hoc potius à Gr. *πελάγεια*, contrahè *πελάγη*, quàm à Lat. *pelagus* descendere videtur. V. cap. 2. reg. 3. Profert autem ex Cic. de Fin. ii. 4, *de pelagis omnibus*, Deſpauterius: at pro eo in emendationibus *Pelaſgis* repositum eſt.51. *Vulgi* plur. ex corrupto Cic. loco Nat. Deor. iii. 17, [*Saturnum vulgi colum*] adfert Deſpauterius: pro quo meliores libri (quod Voſſius monuit) *vulge* habent.52. *Zinziberi* potius aut *zinziberis* dicendum notavit Voſſius vit. ſerm. i. 12.53. *Croci* quidem & *crocus* plurali ap. Ovid. Mét. iv. 393. Faſt. iv. 442. Propert. iv. 16. & Juven. vii. 208. à *crocus*, m. g. reperies; at *croca* nuſquam. *Crodis* quidem, pro *luteis* illis *apicibus* in medio liliò naſcentibus, utitur Plin. xxi. 5: an id vero à *crocum*, annè à *crocus*, deſlexerit, hand ſatis certum.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 151

SINGULARI in universum carentia.

21. Multa tenent solos plurales nomina casus
Festa, libros, urbes, ludos signantia : jungi
Cardineus vult his numerus quoque, distribuensque:
Quem pauci, plerique gregem comitantur & ambo.
K 4 Singu-

54. *Larda* tamen *pinguia* dixit Ovid. Fast. vi. 169.

55. *Fel*, pro mordacitate aut virulentia, plurali vix reperitur : at pro parte corporis, quæ primaria est vocis significatio, pluralem, si de pluribus sermo sit, rectè adhiberi existimat Johnsonus, p. 181.

56. Multa alia veteres novique Grammatici huc ingerunt plurali destituta; *avum*, *allium*, *altum*, *callum*, *cælum*, *delicium*, *fascinum*, *gaudium*, *halec*, *ingenium*, *iac*, *macellum*, *marmor*, *melos*, *murmur*, *pedum*, *robur*, *rudus*, *rus*, *scrupulum*, *solum*, *siler*, *sifer*, *sinapi*, *sulphur*. Verùm in horum plerisque frequentem satis pluralivi usum, Vossius, Johnsonus alique indagârunt. * *Avis* enim dixere Ovid. de Pont. i. 3, 83. Met. ii. 649. Plin. xiv. 1. xvi. 2, 35 & 44. xvii. 18. & xxiv. 5. *avorum* Hieron. in 1 lib. Esdræ. * *Tranquilla* per *alta* Virg. Æn. ii. 203. sciz. *maria*. * *Callis* utitur Sueton. Aug. 80. * *Fascinis* Plin. xxvi. 10. * *Gaudia* Poetis tritissimum, *gaudiis* etiam habet Cic. Catil. i. 10. * *Ingenia*, *ingeniorum* & *ingeniis* eidem Ciceroni frequentia, Div. i. 38, extr. pro Arch. 8. Orat. 15, &c. Sic & Quintil. Inst. i. 3. Plin. N. H. quamplurimis in locis, & alii. * *Marmora* utuntur non tantum Poetæ, Horat. Car. ii. 18, 17 : & iv. 8, 13. Ovid. Met. vi. 312 : & xv. 314. Juven. i. 12. Manil. ii. 778. Stat. Sylv. i. 3, 36. Claudian. xx. 360. & *marmoribus*, Juven. xiv. 90 : & Lucan. x. 115. Sed etiam Oratores alique : ut Quintil. Inst. v. 11. p. 445. Senec. Epist. 90 : & Epist. 100, *varietas marmorum*. *Marmora* autem, *marmorum* & *marmoribus* habet Min. xxxiii. 7, extr. xxxvi. 7, init. & xxiv. 17. § 102, & multis aliis locis. * *Murmura* Poetis ferè omnibus usitatum, Lucret. i. 724. Virg. Æn. iv. 210. Propert. i. 8, 5. Val. Flacc. i. 496. Ovid. Met. i. 206. Stat. Theb. i. 207. Juven. x. 89. Pers. iii. 81 : item Plin. xxviii. 7. *murmurum* autem & *murmuribus* vix puto inveniri. * *Robora* pro *viribus* Virg. Æn. vii. 610. Ovid. Met. xv. 229 & 421. Lucret. v. 818. V. Flacc. i. 553. Ciceronis etiam est pro Cluent. c. 56, *illa robora populi Rom.* & ad Attic. vi. 5, *Hæc sunt nostra robora*. * *A rudus* est *rudera* ap. Liv. xxvi. 11 : & Prudent. Apoth. v. 725. & *runderibus* ap. Rutil. Numat. Itin. i. 412. * *Rura* habent non tantum Poetæ, quibus creberrimi est usus, sed etiam Cic. Offic. iii. 1. Varro R. R. i. 2. med. & Plin. ii. 68, & pluribus aliis locis. De genit. & dat. plur. vid. supra reg. 13. n. 80. * *Sola*, pro *terris*, dixere Ennius ap. Festum, Lucret. ii. 592. Virg. Geo. i. 80. Tibull. i. 5, 3. Catull. lxi. 7 & 40. Stat. Sylv. i. 1, 56. Theb. iv. 445. Theb. viii. 391. & Theb. x. 471. Senec. OEdip. v. 434. Nemef. Cyneg. v. 8. & Avien. descript. orb. v. 272, 503, 999, & 1312. & Buchanan. Psal. xxxiii. 5, & lxxv. 11. In prosa etiam ipse Cic. pro Corn. Balbo, c. 5, *sola terrarum ultimarum*, & orat. anteq. iret in exil. c. 10, init. *Cujus nunc sola terrarum gubernantur* : ut præteream Arnob. lib. ii. *excavare alia telluris sola dicentem*. Quin & eodem numero pro plantis *pedum* adhibuerunt Martial. x. 72. & Cic. *cujus est Tusc.* v. 32, *calceamentum solorum callum* ; ut & Lactan-

Singulari generatim privantur,

1. Nomina festorum: ut, *Bacchanalia*, the Feast of Bacchus 57, *Quinquatria*, & *Quinquatrus* f. gen. the Feast of Minerva 58.

2. Multa

tui de Mort. Pers. c. 21, *Donec callum solorum contractum igni ab ossibus revelleretur*. Item pro soleis, pavimentis, aut similibus: ut *sola marmorea* ap. Cic. Parad. vi. & *sola horreorum* ap. Colum. i. 6. med. & *sola picta* ap. Prudent. contr. Symmach. ii. 250. Ut planè mirum sit tot Grammaticos pluralem huic voci ereptum ivisse. ¶ Alia porro sunt ex eo genere vocabulorum, quæ plurali prorsus carere, rerum ipsarum naturæ & cuiusvis linguæ genio repugnat: ut, *macellum*, *pedum*, *scrupulum*, *solum*: ut mittam hæc omnia (excepto *pedum*, de quo dictum reg. 9. n. 41.) pluraliter apud optimos auctores reperiri. * *Macella* ista Memmianum dixisse notat Caper, col. 2244. * *Scrupula* sapius habet Colum. v. 1 & 2: item Martialis. iv. 39. al. *scriptula*. * *Solia* duo Cato R. R. c. 10. *solia balnearum* Plin. xx. 21. *solia argentea* Id. xxxiii. 12. *soliis fictilibus* Id. xxxv. 12. ¶ *Allium* præterea & *sifer* (prius Virg. Ecl. ii. 11. auctori Moret. 7. 88. & Colum. x. 7. 112. postterius Plin. xx. 5, plurali usitatum) ad herbas pertinent; *lac* ad liquida; forte etiam & *halec* pro *muria*: pro *pisce* autem, sive neutro, sive muliebri dicatur, de multis loquenti pluralis necessarius est; ut immerito culpatus sit eo numero utens Erycius Cordus, cuius propterea est hic versus Epig. lib. ii. *Quod tres haleces dixi, me, Sexte, reprendis*. ¶ De *cælum*, *delicium*, *melos*, *sinapi*, aliisque in 7 nominibus, superius dictum h. cap. reg. 4, 6, 8 & 12. ¶ Huc autem rectè à Johnsono referuntur (præter *diluculum*, *mane*, *omasum*, *prolubium*, *veternum*, *piper* & *zinziber* à nobis in regula proposita) *balanistium* & *opium* semper singularia: rarius item pluralia *exitum*, *odium*, *omentum*. ¶ *Silera* de multis dici posse idem affirmat; perstringitque non satis ex merito Vossium, eumque secutos Methodistam, Leodium, &c. *siler* inter nomina tantum singularia reponentes: ita enim ante eos docuerant Charisius, col. 19. Diomedes, col. 314. [non *silex*, ut vulgò editum,] Despauterius, p. 104, &c. ut tutius plurali abstineri putem. ¶ His addunt Nebrissensis, Despauterius & alii, *ador*, *hir*, *fas*, *nefas*, *instar*, *neccesse* & *neccessum*, de quibus supra egimus, reg. 9, 11 & 12: item *manna*, *mammōna* & *pascha*, voces peregrinas. *Manna* autem, cum panis vicem suppleret, ad frumenta reg. 17, referri potest. *Mammōna* verò, sive *Mammōnas*, proprie divitiarum Deus, ideoque plurali privatum censetur. *Pascha* denique, ex Vossii (ut reg. sequenti notatum) sententiâ, pluralem admittit. ¶ His porro annumerat idem Despauterius *spicum*, antiquè pro *spica*, & *sinum* (al. *sinus*) pro *vase ventricoso*, parum usitatum, utrumque verò pluralis naturaliter capax. Postremò adjiciunt *meditullium*, *teruncium*, *epityrum*, *saccarum*, *minerval*, *agaricum*, *illicium*, *abdomen*, *sumen*, *temetum*, *vervactum*, *pyrrum*, *capital*, *specimen*, *uber* pro *copia*: de quorum omnium plurali haud ita facile est nuac statuere. Vid. Despaut. p. 108.

57. Hæc naturâ adjectiva sunt: quibus *Festa* intelligi oportet. Caterum junctim *Azonale festum*, *Bacchanale festum*, dici posse docet Macrobius, Saturn. i. 4. Plautus etiam *Bacchanal facere* Mil. iii. 2, 44: & *Bacchanal exercere* Amph. iv. 2. suppos. 12 & 15, in singulari dixit: & Sueton. Aug. 31, *sa-
orum Lupercale*.

58. Excipe *Pascha* & *Pentecoste*, quanquam Vossius Anal. i. 41, tria *pascha-
ta*, vel potius *paschas*, Chronologis dicere permittat. Confer cap. i. reg. 16, n. 75.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 133

2. Multa nomina librorum: ut, *Bucolica*, a *Book of Pastorals*; *Georgica*, a *Book of Husbandry* 59.

3. Nomina ludorum: ut, *Apollinares*, *Games to the Honour of Apollo*; *Olympia*, the *Olympick Games* 60.

4. Multa urbium nomina: ut, *Philippi*, *Syracusa*, *Sardis* vel *Sardis* 61, *Hierosolyma* 62.

5. Numeri cardinales omnes (præter unus & mille substantivum 63) ut, *duo*, *two*; *centum*, a *Hundred*.

6. Numeri distributivi plerumque: ut, *singuli*, *one by one*; *bini*, *two and two*; *deni*, *by Tens* 64.

7. Quibus

59. In his, quæ etiam adjectiva sunt, opera, *Βιβλία*, præcepta, vel tale quid, animo concipiendum: quemadmodum in *Annâles* intelligitur libri: At de horum uno loquentes, non singulari modo, sed eo forsan rectius, primo annali, quàm pluraliter primo annalium, utemur. Ita enim Cic. Artic. xii. 23, *Scriptum est in tuo annali*: & de clar. Orat. c. 15, *Apud Ennium in nono (ut opinor) annali*. Nepos xxiii. 13, *Atticus in annali suo scriptum reliquit*. Plin. vii. 28, *Ennius --- propter eos sextum annalem adiecit*. Et Gell. i. 7, *Centesimo quinquagesimo Quadragesimo annali*: & ii. 2, *Ex annali ejus sexto*. Eodem ferè pacto, idem Cic. Offic. ii. 24, *Xenophon in eo libro qui OEconomicus inscribitur*: & Colum. xii. 1, *In OEconomico Xenophon*: & Id. vii. 5, *Georgicum carmen*, dixere. Cæterum Poematum nomina; ut, *Æneis*, *Thebais*, *Theseis*, *Achilleis*, *Ilias*, femina ferè & tantum singularia sunt. Vid. supra reg. 17. n. 14.

60. In hoc ἀγωνισμῶν, vel certamina, in illo *Ludi* intelligendum, & ita in aliis.

61. Quare hæc propria urbium nomina plurali esserri consueverint, rationem vide ap. Sanctium Minerv. i. 7, sub fin. & Vossium Anal. i. 38, init.

62. Ex his quædam singulari, licet rarius, inveniuntur: ut, *Hierosolyma*, *urum*, & *Hierosolyma*, -a; *Mycenæ*, & *Thebæ*, -arum; vel *Mycenæ*, *Thebæ*, -a & -is. Sic Tac. Hist. v. 10, 4, *Hierosolymorum mania*. Ibid. ii. 7, *Conditæ urbi Hierosolymam nomen e suo fecisse*. Virg. Æn. vi. 839, *Ernet ille Argos, Agamemnoniasque Mycenæ*: & Æn. v. 52, *Argolicæ mari depensus ex urbe Mycenæ*; al. *Mycenæ*. Juven. xiii. 27, *Thebarum portæ*. Id. xv. 6, *Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis*. Stat. Theb. iv. 610, *Tyria dux inclyte Thebæ*. Vid. & Priscian. col. 663.

63. Vid. supra huj. cap. reg. 8. n. 33.

64. Apud Poetas, & qui his dictione proximi sunt, Historicos, numeri distributivi pro cardinalibus positi, sæpe singulariter inveniuntur: ut, Lucan. vii. 445, *septeno gurgite*, pro *septem gurgitibus*. Virg. Æn. x. 207, *centenæque arbore fluctum verberat*, pro *centum arboribus*, vel *remis*. Plin. xvii. 23, *quadrageno --- & viceno spatio*, & xxvi. 10, *septuageno coitu*. Singulus etiam, licet id negent Charisius, col. 20. Priscianus, c. 591, & alii, singularem habere ex gemino Varionis loco probat Nonius ii. 787; item ex illo Plauti, Cistell. iv. 2, 34, *Atat singulum video vestigium*: nisi inavis hic *singulum* pro *singulorum* positum. Singulum autem numerum pro *singularem* dixit Gellius xix. 8: & xviii. 13, *nummo singulo multabatur*: item Terent. Maurus de Syllab. v. 1072, *Sesuplo vel una vincet alterius singulum*: & Augustin. Doctr. Christ. i. 5, *Singulus quisque horum Deus, & singulus quisque horum plena substantia*. Confer Voss. Anal. i. 42: & Laur. Vallam Eleg. iii. 5.

7. Quibus denique adde, *pauci*, *few*; *plerique* ⁶⁵, the most part; *ambo*, both ⁶⁶.

MASCULINA *nunquam vel rarò singularia.*

22. Hæc etiam numero spoliantur mascula primo; *Cancelli*, *manes*, *Lemures*, *fastusque*, *minores*, *Majores*, *fascēs*, *natales*, *posterī* & *antes*, *Atque pugillares*, *superi*; cum *codicuecillis*, *Furfuribus*, *cani*, *Luceres*, simul *inferi* adhærent: Et, quibus est rarus numerus prior, *ista*; *penates*, *Ac proceres*, *sentes*, *vepres*, *cassesque*, *forique*, Et cum *cælitibus fines* quoque, *liberi* & *artus*.

Vix unquam in singulari reperiuntur ⁶⁷ hæc nomina masculina: *cancelli*, Lattices; *manes*, the Spirits of Men departed; *Lemures*, Hobgoblins, or Spirits that walk in the Night; *fastus* vel *fasti* ⁶⁸, Kalendars, wherein were set down the Names of Magistrates, Feast-days, &c. *majores*, Ancestors; *minores*, Successors; *fascēs*, a Bundle of Rods that were carried before the chief Magistrates of Rome; *natales* ⁶⁹, Parentage; *posterī*, Posterity; *antes*, the outer Pillars of an House, a Buttress; *pugillares*, writing Tables; *superi*, the Gods above; *inferi*, the Gods below ⁷⁰; *codicilli*, Epistles or Writings; *furfures* ⁷¹, Scales in

⁶⁵. Veteres *plerus*, *plera*, *plenum*, absque adjectione, singulari utebantur: unde adverbium *plerumque*. Gellius etiam iv. 9, extr. *pleraque historia dixit*: & iv. 11, *paucâ carne*, & Hyginus Fab. 194, *Post paucum tempus*.

⁶⁶. *Cuncti*, *reliqui* & *cæteri*, quæ his significatione affinia videntur, singulari frequentia sunt. * Porro ad numerum distributivum referendum est *quoteni* (rarum inventu vocabulum, quodque bis tantum se reperisse Saturnius ait, Merc. maj. v. 16.) ad numerum autem cardinalem *tot*, *quot*, eorumque composita, de quibus reg. 9. *Uter*, *uterque*, *utervis*, *uterlibet*, *alter*, *neuter*, *alteruter* (quæ ad numeros itidem spectant) in singulari de duobus (ut ita loquar) individuis; in plurali de multis in duas partes divisus, adhibenda sunt.

⁶⁷. Apud probos auctores intellige, quorumque exemplum tutò liceat imitari. Aliter enim *Manem* Apuleius, de Deo Socrat. p. 689: & *Mani* Cato R. R. c. 141, utuntur. *Lemurem* etiam dixit idem Apuleius Ibid. p. 688: & *major meus Socrates*, Florid. § 2. p. 759. *Superus* & *inferus*, expressâ voce *Deus*, citat ex Liv. Andron. Priscianus, col. 606. Adfert denique ex Cicerone Charisius, col. 20, *Fascem unum si nactus esses*. At *fascem* hîc de imperii insignibus dici, mihi haud satis exploratum videtur.

⁶⁸. Item *fasti* eadem significatione, & paulò frequentius, in quo libri reticerent. At *fastus dies*, ut & *nefastus*, singulari trita sunt.

⁶⁹. Pro generis conditione tantum plurale, pro die *nativitatis* etiam singulare. ⁷⁰. *Muka*

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP: III. 155

in the Head; *cani*, gray Hairs; *Luceres* 72, one of the three Parts into which the People of Rome were divided by Romulus 73.

Rarius singularem admittunt, *penates*, Household Gods, of the House 74; *proceres*, the Nobles; *sentes*, Thorns; *vepres*, Briers; *castes*,

70. Multa eorum quæ hic memoravimus, naturâ adjectiva sunt: nam in majores, minores & posterî, intelligitur homines; in superi & inferi, Dii; in *cani*, capilli; in pugillares, libri.

71. Pro purgamento farina singulari sæpius usitatum: interdum etiam plurali: ut Colum. R. R. viii. 4. *Furfures* è farina excreti.

72. Sic *Rhamnenses*, seu *Rhamnetes*, & *Tatienses*, duæ aliæ tribus, in quas (præter *Luceres*) totus populus Rom. tempore Romuli dividebatur. Dubitari autem potest, an in illo Propertii iv. 1, 31, *Hinc Tates* (sive ut Brockhusius legit, *Tities*) *Rhamnesque viri*, *Luceresque coloni*, *Tates* & *Rhamnes* plurali sint, an, ut Schmidius opinatur, plurali posita.

73. In hanc classem referri possunt, (1.) *Menses*, pro *menstruis muliebribus*, et si Plin. xvii. ult. *ambiri arbores* à muliere incitati *mensis*, in singulari dixerit. (2.) *Foci*, pro *sedibus patriis*. (3.) *Freni*, quia non dicitur *frenus*, sed *frenum*. (4.) *Horti*, pro *locis arboribus ad voluptatem consitis*. Vid. Vallam Eleg. iii. 9. (5.) *Loci muliebres*, ubi (ut ait Varro) nascendi initia consistunt: quo etiam significatu Columella dixit *loca* R. R. viii. 11. (6.) *Pantices*, pro *intestinis pellicularis sive abdomine*, ap. Plaut. Pseud. i. 2, 51: & Martial. vi. 64, 19. Invenitur autem in vet. gloss. singulari *pantex*: & ap. Tibull. in Priap. legit Jos. Scaliger, *Latet jacente pantice abditus specus*. Vid. ejus Comment. ad Virg. Append. p. 477. (7.) *Ludi*, pro *publicis spectaculis*. (8.) *Aborigines*, vetus Italiæ populus. (9.) *Tori*, pro *carnosis & pulposis animalium partibus*.

74. *Penas* vel *penatis* in recto sing. agnoscit Festus, eodemque teste, *Labeo Antistius*. *PENAS* quoque in vetere Inscriptione vidisse se ait Dion. Halicarnassensis, Antiq. Rom. i. 68, ut Livium præteream, quem xxviii. 18, *sub eodem penate*, dixisse, post Car. Sigonium existimat Vossius: quamvis Gronovio aliter illic legatur. * *Procerem* habet Juvenal. viii. 26. * *Sentem* Columella xi. 3, & *sentes* Prudentius contr. Symmach. ii. 1042. * *Veprem* idem Columella, d. l. & Plin. xiii. 21. *vepre* Ovid. Met. v. 628, & (si Bentleio credimus) *vepris* Horatius, Car. i. 23, 5. * *Casse* Senec. Agam. v. 893. * *Foro* Ennius ap. Isidor. orig. xix. 2. & Gell. xvi. 19. de Arione, *Stans in summo puppis foro*. * *Cælitæ* Tertullianus, de Pall. iv. *cælitæ* Ovid. de Pont. iv. 6, 17. & Ibid. ix. 131. * *Finis* & *finem* eo significatu Horat. Car. i. 34, 11. & Sat. ii. 1, 35. *sine* Melai. 2, extr. * *Liber*, etiam pro *filio*, habet Quintil. Declam. ii. 8, init. & Auf. Victor in Nerva, *Trajanum in liberi locum & in partem imperii adoptavit*. Sic Justinianus Inst. iii. 7, pr. *Si quis --- liberum vel liberos habuerit*: & Cod. iii. 28, 33, pr. *Si quis maximam portionem libero relinquat*: & Cod. v. 9, 8. § 5. *In sua potestate talem liberum vel liberos relinquens*. Ut taceam Ovid. Met. i. 757, *En ego liber*: quem locum alii aliter legunt & interpretantur. Sed & *liberos* pluraliter de uno dici observat Gellius li. 13. *Donatus ad Ter. Heaut. i. 1, 99. & Hecyr. ii. 1, 16. Bad. Ascens. ad Vall. Eleg. iii. 8. Goclen. Probl. Gram. ii. 34. Johnf. App. p. 187. Et D. Augustinus Civ. Dei, xvi. 40. Latina* (inquit) *linguæ consuetudine liberi dicuntur pluraliter filii, etiam si non sint uno amplius*. * *Artus* denique in sing. utitur Lucanus vi. 734, *tunc omnis palpitat artus*: & ejus exemplo Priscianus, col. 1219, *ab arato artu corporis* dixit.

caſſes, a Hunter's Net; *fori*, the Hatches of a Ship; *caſtelli*, the Saints above; *ſines*, the Borders or Frontiers of a Country; *liberi*, Children; *artus*, the Joints or Limbs of the Body.

FEMININA nunquam vel raro ſingularia.

43. De grege femineo ſunt hæc pluralia tantum:
Excubiae, *tenebrae*, *Nonae*, cum *lactibus*, *Idus*,
Quiſquiliae, *thermae*, *ſcopae* quoque, *reliquiae*que,
Feriae & *exſequiae*: cum *cunis*, *divitiis*que,
Exuvia, *induvia*, *gerrae* jungantur, *opes*que,
Atque facultates, *dirae*, *ſcalae*que, *plagae*que.
His apinas, *tricaſque*, *minas* ſuperadde, *Kalendas*,
Inſidias, & *vindicias*, & pauca locorum
Nomina, *primitias*, *fortunas*, atque *ſalinas*,
Inducias neſtens: numero neque *nundina* flecti,
Nuptiave invenies, aut *nuga*, *manubia* primo.
Quem tamen interdum capiunt *decimae*que, *fo-*
*res*que,
Præſtigiae, *ſalebrae*, *fauces*, & *literae*, & *aedes*,
Atque operae, *phalerae*, *bigae* cum *fratribus*, & cum
Factio ſignatur *partes*, *Charites*, *ſcatebrae*que:
Pluraque quæ melius referet tibi ſermo ſolutus.

Hæc

75. Alii, ſed minore cum ratione, his addunt, 1. *Annales*. 2. *Carceres*, pro *ſeptis* quibus emittebantur equi ad certamina. 3. *Gemini*, pro duobus fratribus uno partu editis, ut & *trigemi* pro tribus. 4. *Grumi*. 5. *Indigetes*. 6. *Lares*. 7. *Loculi*. 8. *Lumbi*. 9. *Primores*. 10. *Sales*, pro *ſacetiis*. 11. *Spiritus*, pro *animi elatione*: item, 12. *animi*, pro *magnanimitate* vel *audacia*. 13. *Amores*, pro *turpibus* & *Veneris*. 14. *Magiſtratus*, pro *populi præſidibus*. 15. *Piſces*, pro *ſigno caeleſti*. Quæ omnia, uſu ferente, ſingularem admittere, ex optimis auctoribus Voſſius Anal. i. 42. Methodi auctor, p. 181. Urſinus, p. 108. Johnſonus, p. 184. & Carmichael, p. 33 oſtenderunt. Addunt porro *nummi* pro *pecunia*; *panni* pro *laceris* tritiſque *mendicorum veſtimentis*; *odores*, pro *odora-mentis*; *triplices*, pro *pugillaribus trium foliorum*: quæ (aliter ſingulari ſatis frequentia) hoc ideo ſenſu pluralem ſunt adepta, quod multæ iſtiusmodi res ſimul intelligantur. ¶ Adji- ciunt præterea nomina in *ates*; ut, *optimates*, *ſummates*, *inſimates*; & ſequioris ætatis *primates*, *magnates*, &c. omnia naturæ adjectiva, ac ſingularem, licet rariùs, admittentia. *Optimati* enim Cicero ad Attic. ix. 7. *optimatem* Cæl. ap. eund. ad Attic. x. ſub Epift. 9. *Summas*, *ſummatis*, & *ſummatem*, Apul. Met. xi. p. 372 & 385. Met. iv. p. 126. Met. xi. init. Symmach. ad Auſon. Epift. i. 37. Ammian.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 157

Hæc feminina vix unquam in singulari leguntur 76: excubies, Watches?

Ammian. Marcell. xiv. 6. & Sidonius Epist. ix. 6. *Infirmatis* Plautus Stich. iii. 2, 37. ¶ Addunt denique quædam hominum & populorum propria; ut, *Cæres*, *Seres*, *Quirites*, *Samnites*, *Nomades*, *Garamantes*, *Acarnanes*, *Libes*, *Corybantes*, &c. At hæc, ut naturaliter, si de uno horum dicantur, singularem requirunt; ita auctores eum numerum, se sic postulante, non refugerunt. Sic *Cære* C. Nep. xiv. 1, *Ser* Sidonius Car. v. 43. *Quiritem* Horatius & alii. Vid. reg. 14. n. 90. *Samnis* Cic. Offic. ii. 21. & Lucil. ap. cund. Tusc. ii. 16. & *Samnitibus* Prudent. contra Symmach. ii. 515. *Nomas* Martial. viii. 55. & ix. 76. & Silius v. 194. & vi. 705. *Garamas* idem Silius locc. cit. Senec. Herc. OEt. 7. 1106. & Hippol. 7. 67. & Claudian. xxi. 255 & 355. & xlvii. 20. *Acarnan* Liv. xxv. 18. Curtius iii. 6, 1. & Grat. Cyneg. 7. 183. *Libs* Sidon. car. ix. 94. & xv. 143. rectius *Libys* Sil. iii. 701. iv. 471. ix. 181, & alibi. *Corybas* Claudian. viii. 149. & xxxiii. 208, dixerunt. * *Etesias* quoque in sing. habet Plin. xviii. 34, quamvis *Etesia* quibusdam tantum plurale existimetur. * Quod autem *Lendes* singulari privent nonnulli, ratione prorsus absolum videtur, nisi & de uno horum loqui Latinis interdictum dicatur. ¶ Miror autem accuratissimum Johnsonum, *mores* in sensu morali, h. e. ut ego interpretor, pro virtutibus aut vitiis acceptum, p. 188. & *amores*, pro homine amato (ut in illo Cicer. Phil. vi. 5, *Sed redeo ad amores deliciasque nostras L. Antonium*) p. 184, singulari privare. Prius enim eo sensu singulariter adhibuisse videtur Horat. Epist. ii. 2, 131, *Cetera qui vita servares munia recto More*: & Car. iv. 5, 21, *Mos & lex maculosum edomuit nefas*. Clarius Cic. Phil. ii. 28, *Quid enim unquam illa domus viderat, nisi pudicum, nisi ex optimo more, & sanctissima disciplina*: & (ipso fatente Addit. p. 41.) Senec. Epist. 97, *negligentia boni moris*. Posterius quoque copte significatu singulare est Ovidio Met. i. 450, *Primus amor Phœbi Daphne Penia*: & Virg. Ecl. vii. 21, *Nympha, noster amor, Libethrides*: & Æn. iv. 17, *Postquam primus amor deceptam morte fefellit*. Ut taceam vulgatum illud de Tito Vespasiano, qui *amor & delicia generis humani* est dictus, Sueton. in vit. ejus, c. 1.

76. Horum tamen nonnullis singularem, exemplo vix imitando, auctores dederunt. Nam * *tenebra* dixit Lampridius in Commod. * *Lactis* agnina Tinnius ap. Priscian. c. 686. *Quisquilia* Novius vel Nævius ap. Festum in voc. * *Scopa* Charisius, col. 20. & vulg. Interp. Ecl. xiv. 13, unde *demutivum scopula* ap. Colum. xii. 18. & *scopa regia*, herbarum nomen, ap. Plin. xxi. 6. * *Feria prima, secunda*, &c. Ecclesiastici Scriptores, licet id veteribus factum neget Gell. xix. 8. * *Ope* Barbarica antiquus Poeta ap. Cic. Vid. supra reg. 14. n. 88. * *Scala* Cels. viii. 15. [*super scala gallinaria gradum trajicitur*] Gaius l. 54. § 4. ff. de furt. [*Qui scalam sciens commodaverit*] & Phavorinus in Lexico, *Ἀναβολεύς, ἢ παρὰ Ῥωμαίοις λεγομένη σκάλα*. Quod tamen damnat Quintilianus Inst. i. 5: & singulari meliores auctores abstinuissent ostendit illud Sallustii, Jug. 64, *Ubi una atque altera scala comminuta*. * *Plagam* Cic. Offic. iii. 17, *Sic tu ades proscribas, tabulam tanquam plagam ponas*. Modò enim præcesserat, *Suntne igitur insidia tendere plagas*, &c. * *Nundina* vett. glossa, damnaute tamen Gell. loc. proximè cit. Olim quidem in sing. dicebant *nundinum*, testante, ex Varrone, Nonio iii. 145: unde *trinundinum* ap. Cic. pro dom. c. 16; & Phil. v. 3, vel *divisim trium nundinum*: ut ap. Liv. iii. 35, pr. *Comitia in trinum nundinum inducta sunt*: & Quintil. Inst. ii. 4, *sive non trino ferte nundino*. Primum quoque *nundinum* dixit Lamprid. in Al. Severo,

Matches; *tenebra*, Darkness; *Kalenda*, *Nona*, *Idus*, the Names which the Romans gave to certain Days in each Month; *laetes*, the small Cuts; *quisquilia*, the Sweepings of a House, Things of no Value; *therma*, hot Baths; *scope*, a Besom; *reliquia*, the Remainder of any Thing; *Feria*, holy Days; *exsequia*, Funerals; *cuna*, a Cradle; *divitia*, Riches; *exuviae*, an Enemy's Spoils; *induviae*, Cloaths to put on; *gera*, idle Stuff, a Tale of a Tub; *opes*, Riches; *facultates*, one's Goods and Chattels; *dira*, Curses or Imprecations; *scala*, a Ladder; *plaga*, Nets; *apina*, Bewgaws; *trica*, Trifles; *mina*, Threats; *insidia*, an Ambush; *vindicie*, an Assertion of one's Liberty, a Vindication or Defence; *primitie*, first Fruits; *fortuna*, one's Fortune or Estate⁷⁷; *salina*, Salt-pits; *inducie*, a Truce; *nundina*, a Market or Fair; *nuptie*, a Marriage; *nuga*, idle Stories; *manubie*, Spoils taken in War. Item nonnulla locorum nomina: ut, *Alpes*, a Tract of high Mountains on the North of Italy⁷⁸; *Gades*, Cadiz or Cales, an Island and City in Spain; *Thermopyla*, the Straits of Mount Oeta in Thessaly; *Ejquilia*,

Severo, c. 28, pro *primum nundinarum diem*. * *Reliquia pridiana* Apuleius A-pol. p. 409. * *Facultas patrimonii* Paulus Jctus l. 12. § 3. ff. de administ. tut. * *Vindiciam* legg. xii. tabb. & Serv. Sulpitius ap. Festum in voc. * *De insidia prima* Charis. ex Sallustio, col. 75. ¶ **N**OT. 1. Ex his quædam natura adjectiva esse: ut *dira*, supple *preces vel imprecationes*; *salina*, intellige *laberna*, vel potius *fodina*; *reliquia* & *primitie* supple *partes*, quomodo Lucr. iv. 973, *reliquas vias*, vel, ut Gifanius edidit, *reliquias*, quatuor syllabis: & Ovid. Met. xii. 272, *primitium torrem*, dixerunt; *manubie* supple *præda vel partes*. **N**OT. 2. Ex his nonnulla aliam significationem nata singulari satis frequentia esse: ut, *Ops* dæx nomen, & *opis* pro *auxilio*. V. supra reg. 14; *facultas* pro *copia* aut *potestate rei faciendæ*; *plaga* pro *ictu* aut *mundi climate*. *Apina* & *Trica*, ignobilia Apulie oppida, unde hæ voces in proverbium sunt tralatæ; *mina*, pro certo nummorum pondere, item pro *mamma lactis experte*, nec non pro *ove glabri ventris*; *Fortuna* pro *Dea*, *Nundina* etiam *Dæx* nomen.

⁷⁷. *Fortuna* pro opibus singulari usus videtur Horat. Epist. i. 5, 12, *Quo mihi fortunam, si non conceditur uti?* Apertius Cic. Amic. c. 16, *Spes amplificandæ fortune*. Quintil. vi. 1, *De fortuna quoque, quâ uterque abundabat, addebat*: & Sueton. Jul. 65, *Militem neque à moribus, neque à fortuna probabat, sed viribus*, i. e. interpretante Casaubono, à *censu*. Pro *vita* autem *conditione* aut *statu*, sapius quidem plurale, nonnunquam & singulare Johnsonus observat, p. 196.

⁷⁸. In sing. tamen *Alpem* Lucanus iii. 299: & Juven. x. 152. *Alpe* Ovid. Art. iii. 150: & Claudian. xv. 82, & xxiv. 285. *Alpis* idem Lucan. i. 688: & ap. Liv. v. 34, *Ipsi per Taurinos saltusque Julia Alpis transcendunt*, è suis exemplaribus legit Vossius; Cluverius Ital. antiq. p. 225, *in via Alpis*. At recentius editis ex emendatione Rhenani *Ipsi Taurino saltu invias Alpeis transcenderunt*, repositum est. *Alpe* autem non carmine solum, ut Vossius notat, sed prosâ etiam utitur Sidonius, Epist. v. 16,

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 159

Esquilæ, mons *Esquilinus* 79, one of those Hills, on which Rome was built 80.

Rariùs etiam in singulari usurpantur, *decima*, *Etihes*; *fores*, a Gate; *præstigia*, Juggling Tricks; *salebra*, rugged uneven Places; *fauces*, the Jaws; *litera*, an Epistle or Letter; *ades*, an House; *opera*, Workmen; *phalera*, Trappings for Horses; *biga*, a Chariot drawn with two Horses, & similia à iugo composita: *triga*, one with three Horses; *quadriga*, one with four; *partis*, pro *factione*, a Faction or Party; *Charites*, the three Graces; *scatebra*, a Spring or Source &c.

Item

79. Sic *Lautumia*, carceris Syracusani nomen; *Gemonia*, locus Romæ, quod damnatorum corpora tracta præcipitabantur: in hoc autem intelligitur, haud raro etiam exprimitur, *scala*.

80. De nominibus urbium, quæ à quibusdam huc referuntur, superius egimus reg. 21.

81. * *Decimam*, addito substantivo partem, habet Plautus Stich. i. 3, 81, intellecto Cic. in Verr. iii. 40, 47, 48, 63: & Nat. D. iii. 36, Neque Herculi quisquam decumam vorit: & Victor de orig. gent. Rom. c. 6; *decima* pecoris, *decima fructuum*. * *Foris* in nom. Plaut. Aul. iv. 5, 5, & Pers. iii. 2, 5: & Terent. ii. 3, ult. *foris* genit. Ovid. Heroid. xii. 150. *forem* Varro ap. Non. vi. 18. Plaut. Bacch. iv. 7, 35, & alibi sæpiùs, Cic. Tusc. v. 20 Livius vi. 34, & xl. 2. Catull. lix. 168. Ovid. Amor. ii. 19, 38. de Pont. ii. 2, 42. Apul. Met. ix. p. 298. Ablativo denique *fore* Horat. Sat. i. 2, 67. Ovid. Fast. ii. 738. Apul. Met. i. p. 19. ix. p. 298, & x. p. 336. * *Præstigia* genit. sing. Quintil. iv. i. * *Salebra* Cic. Fin. v. 28. V. Maxim. vi. 2, 5. Apuleius Met. i, extr. * *Fauce* Ovid. Met. xiv. 738: & Heroid. ix. 98: & in Ibin. v. 549. Phædrus i. 1, 3. Horat. Epod. xiv. 4. & Martial. vii. 37. * *Litera* pro *epistola* Poetæ, præsertim Ovidius multis in locis: item Ciceronis est Verr. i. 35, Nullam literam pupillo, nullam matri ejus; nullam tutoribus reddidit: & ad Attic. xiv. 16, A quo adhuc nulla litera est: (nisi forte augendæ rei causâ, *verculam* aut *elementum* intellexerit. V. Johnson. p. 198.) * *Ades* pro templo, singulari usitatissimum: at etiam pro domo ejusve parte aliqua Plaut. Afin. i. 3, 67. Mostell. ii. 2, 44. & Pœn. iii. 1, 26. Horat. Car. i. 30, 4. Ovid. Heroid. xiv. 24. Juven. iii. 31. Gellius, iv. 14. & Justinian. l. 3. Cod. de locat. conduct. adhibuerunt. Addit Alciat. Parerg. juris vi. 10. (& post eum Johnson. p. 192.) illud Curtii viii. 6, 3, Excubabant servatis nocturnis vicibus proximi foribus adis, in qua Rex adquiescebat: at pro *adis* in Var. sedis scriptum testatur potiusque judicat Freinshemius. Adfert quoque idem Alciat. d. l. ex Cic. pro Cluent. c. 28, in *ade* T. Anii: sed ibi *ades* (quod & Freinshemius notat) non *ade* legitur. Quin & in secundo ex Plauti Mostell. à Johnsono allato testimonio, *capitalis cedes facta est*, quidam, iique ferè recentiores codices habent, licet altera illa *capitalis adis* Gulielmio Taubmannoque verior scriptura videatur. Postremum denique ex ejusd. Pœnulo de *ade* sacra sive templo dictum existimat Acidalius. * *Opera* pro servo Horat. utitur, Sat. ii. 7, ult. * *phalera* sive *falera*, Plin. xxxiii. 1. § 6, nisi malis neutrum plurale esse, ut Græcum *φάλαρα*. * *Biga* Statius Theb. i. 338. Sylv. i. 2. 45, & Sylv. iii. 4, 46. Senec. Herc. OEt. v. 1520: item Sueton. Tiber. 26. Val. Max. i. 8. Plin.

Item alia quædam, quæ haud faciliè versu dicuntur : ut, *affania*, sole tittle tattle ⁸²; *angustia*, pro inopia aut difficultate, *Strait* or *Difficulties*; *argutie*, *Quirks*, *Witticisms*; *facetia*, pleasant *Sayings*; *furia*, pro furore, *Fury*; *lapicidina*, *Stone-quarries*; *minutia*, the smallest Things that may be seen, little *Picetiness*; *offucia*, *Cheats* or *Tricks*; *parietina* ⁸³, ruinous *Walls* ⁸⁴.

NEU.

Plin. xxxv. 11; ut Capitolinum in Gordiano jun. & Cassiodorum lib. iii. Var. ad Faust. de Circensibus, omitram. *Quadrige* Plin. vii. 21. xxxiv. 8. § 6. xxxv. 10. § 22. & xxxvi. 5. § 9, 10 & 15. Gratius Cyneg. v. 228. Hygin. Fab. 61 & 250. Fulgentius Fab. 11. Ulpian. l. 29. ff. de verb. oblig. & (qui alibi has voces singularem habere negat) ipse Varro, V. Gell. xix. 8. *Triga* denique (cujus in sing. nullum sibi succurrisse exemplum ait Johnson. p. 193.) habet idem Ulpian. l. 38. § 14. de ædil. edict. & vetus Poeta ap. Scaligerum ad Propert. iii. 21, 15. * *Pars* pro *factione* in sing. usus est Cicero pro Dejot. c. 13, *Qui in altera parte fuisset*: ad Famil. x. 31, *Cum non liceret mihi nullius partis esse*. Livius xxxv. ult. *Qui Romana partis erant*: & xlii. 29, extr. *Corys*, *Odrysurum Rex*; evidenter *Macedonum partis* erat: Sic Ibid. c. 63, princ. Cic. pro Mil. c. 15: ad Famil. viii. 17. Terent. Andr. ii. 5, 8. Pro munere autem, sive officia, item pro loco, gradu, aut ordine, plurale fere semper adhibetur: ut Cic. Artic. vii. 26, *Partes mea non desiderabuntur*: pro Quintio c. 2, *partes accusatoris*: pro Flacc. c. 27, *Servus primarum partium*. Horat. Epist. i. 18, 14, *partes tractare secundas*. Hinc & *prime*, *secundæ*, &c. absolute, intellecto *partes*, dicuntur: ut Cic. de Orat. iii. 56, *Huic[actioni] primas dedisse Demosthenes dicitur, huic secundas, huic tertias*. Sic *primas tenere*, *primas alicui deferre*, *tribuere*, *concedere* ap. eund. Sic ad tertias (notante Johnsono) ap. Plin. xx. 4, *Item ad tertias decocto eorum poto cum vino*: & xxiii. 6, *Succoque decocto ad tertias, non ad tertiam*; & ita in aliis numeralibus. Cicero tamen ad Q. Frat. i. 1, 15, pr. singulari dixit, *Et si mea pars nemini cedit, fac ut tua ceteros vincat, de reipub. administratione loquens*. Et Plaut. Afin. iii. 1, 14, *Et meam partem loquendi & tuam tradam tibi*. * *Scatebra* (quod miror Vossium Johnsonumque sibiuisse) habet Plin. xxxi. 10, *Scatebrâ fonticuli semper emicante*. * *Charita* denique idem Plin. xxxv. 10, *Quam Græci Charita vocant*.

82. Vid. supra reg. 10. n. 55. * Caterum pro angusto loci spatio *angustia* singulari usurpatur, ut ap. Plin. iv. 11, & xiv. 6. Ciceronis quoque est Nat. Deor. ii. 9, extr. *angustia orationis*. Citatur & à Rob. Stephano aliisque, ex eod. Partit. orat. c. 32, *angustia rei familiaris*: at in melioribus *angustia* illic invenio. * *Argutie* utitur Gellius iii. 1, & xii. 2: item Apul. Met. 1, init. & Pallad. lib. xiv. princ. * *Facetia* iidem Gellius iii. 3, & Apuleius, Apol. p. 496. * *Furia* de una Eumenidum, aut homine furioso usitatum, mox dicitur. * In *minutiam* redigi dixit Seneca Epist. 90. * *Neque ullam aliam offuciam* Plaut Mostell. i. 3, 107.

83. Adde, (1.) *Aræ* pro religione; ut, *Pro aris & focis pugnare*. (2.) *Aræ*, i. e. muliebres capilli in frontem demissi, cui *comæ* à Vossio intelligitur. (3.) *Branchia*, quo tamen singulari utitur vulg. interpret Tob. vi. 4. (4.) *Fracces*, pro siliquis olivarum, aut olei fecibus. (5.) *Flores*, pro fecibus vini. (6.) *Lutina* ap. Charisium, quem hac voce locupletavit ex MSS. Schottus Observ. Philol. i. 4, *Edes* vel *officina* intelligi credit Vossius. (7.) *Secunda*, pro *fatus*

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 161

NEUTRA nunquam vel raro singularia.

24. Hæc numeri spernunt casus neutralia primi:
Lautia, cum *transstris*, *bellaria*, cum *paraphernis*,
 Et, cum *principiis*, *bona*, *tesqua*, *crepundia*, *scruta*,
Castraque cum *fociis*, *lamenta*que, *munia*, *flabra*,
 Et cum prole sua *cunabula*, *Gargara*, & *exta*.
Actaque, *iusta*, simul *præcordia*, *lustra* ferarum,
 Et populi cœtu celebrata *comitia*, quæque
 Terruerant avidos cum prole *Ceraunia* nautas,
Armaque cum *rostris*; flexu varianda secundo
 Omnia: sed terno *sponsalia*, *mœnia*, junctis
Ilibus, & *brevibus*, *magalibus*. Insuper addunt
 Plurima doctores, quorum vel rarior usus
 Cernitur, aut numerum capiunt quandoque priorem.

L

Hæc

in utero involucri, quas & secundinas vocant. (8.) *Tonsilla*, i. e. glandula five
amygdala faucium. (9.) *Proscia*, sciz. partes, pro extis hostiarum dissectis. O-
 vid. *prosecta* vocat, Fast. vi. 163. (10.) Potes & his cum Despauterio adjun-
 gere *area*, pro splendore sideribus circumfuso, ap. Senec. Natur. Quæst. i. 2, prope
 nit. (11.) Porro gratias agere solo plurali dicitur: at gratiam referre solo sin-
 gulari; & utroque numero gratiam & gratias habere: quod posterius loquendi
 genus malè improbat Lambinus, cum eo usus sit Terentius Andr. iv. 5, 31.
 Vid. Ursin. p. 110.

84. Huc referunt, (1.) *Ambages*, *balnea*, *compedes*, *crates*, *dapes*, *delicia*, *epu-*
la, *fruges*, *grates*, *inferia*, *preces*, *repetunda*, *suppetia*, *sordes*, *vires*: de quibus su-
 perius diximus. (2.) *Acidula*, *anta*, *antenna*, *barba*, *bestiarum*, V. supra reg.
 9. n. 38. *blanditia*, *ceremonia*, *copia*, pro exercitu, *fides*, pro chordis, *fidicula*,
 pro instrumentis tortorum, *gena*, *gingiva*, *grossi*, *habena*, *ilicebra*, *ineptia*, *inimici-*
lia, *latebra*, *lautitia*, *nania*, *nares*, *nates*, *palea*, *palpebra*, *retes*, *sarcina*, *sortes*,
 pro effato oraculi, *vigilie*: quæ omnia singulari usitata, Vossius Anal. i. 43.
 Methodi auctor, p. 183. Ursinus, p. 112, & Johnsonus, p. 191, & seqq.
 prolixè monstrârunt. *Cantharis* quoque dixisse Plin. xvii. 17, etsi *cantharides*
 viro cuidam docto tantum plurale sit visum, ostendit idem Johnsonus Addit.
 p. 41, jungerè poterat & *cantharide* ep. eund. xxix. 6. § 24. (3.) *Caula*, *cli-*
ella, *fala*, i. e. *turres lignea*, *lendes*, five masculinum, five femininum dicatur.
 V. cap. i. reg. 41. n. 92. *marisca*, pro morbo, (cui *ficus* intelligi ostendit John-
 sonus, p. 46.) *orea*, seu *aurea*, pro frenis ori equorum insertis, *tonsa*, *valva*:
 quæ tamen nunc fortè non reperiantur, singularem suâ naturâ deposcunt:
 quæ ratio & in quibusdam è præcedentibus, *anta*, *antenna*, *barba*, *fidicula*, &c.
 locum habet. (4.) Propria quædam aut his cognata vocabula: ut, *Aonides*,
Baccha, *Camæna*, *Cyclades*, *Dryades*, *Erinnyes*, *Eumenides*, *Furia*, *Gorgones*, *Gra-*
ia, *Hamadryades*, *Harpyia*, *Hyades*, *Menades*, *Napea*, *Naiades* vel *Naiides*, *Ne-*
brides,

Hæc neutra in singulari vix unquam inveniuntur : *Lautia*, Provisions for the Entertainment of foreign Ambassadors; *transstra*, the Seats where the Rowers sit in Ships; *bellaria*, Dainties; *parapherna*, all Things the Wife brings her Husband besides her Dowry; *principia*⁸⁵, the Place in the Camp where the General's Pavilion stood; *bona*, Goods; *tesqua*, rough Places that is untilled; *crepundia*, Children's Babbles or Play-things; *scruta*, old Garments or Trash; *castra*, a Camp. Sic *æstiva*, Summer-Quarters; *hiberna*, Winter-Quarters⁸⁶; *stativa*, a Leaguer or standing Camp; in quibus *castra* intelligitur; *lamenta*⁸⁷, Lamentations; *munia*, Offices; *flabra*, Blasts of Wind; *cunabula*, & ejus compositum *incunabula*, a Cradle; Gar-

brides, *Orcades*, *Pleiades*, *Pierides*, *Parca*, *Sirenes*, *Sporades*, *Stymphalides*, *Symplegades*, *Thyades*, *Vergilia* : quæ, præterquam quod de unâ harum loquenti singularis necessarius est, eo in numero majorem partem inveniuntur. Sic *Baccha* Plaut. Amph. ii. 2, 71. *Camana* Horat. Car. i. 12, 39. Senec. Med. v. 625. Ovid. de Pont. iv. 13, 33. *Cyclas* Silius iv. 247. Senec. Herc. OEt. 803. Vitruv. vii. 7. *Dryas* Senec. ibid. 1053. Martial. ix. 62. *Erinnyes* Virg. Æn. ii. 337. Ovid. Met. i. 241. V. Flacc. i. 281, & alii. *Eumenis* Stat. Theb. v. 33, & alibi sæpius, Silius, ii. 559. *Furia* Cic. ad Q. Frat. iii. 1, 4. Apul. Met. ix. p. 304. *Gorgo* vel *Gorgon*, Val. Flacc. iii. 54. Virg. Æn. ii. 616. Cic. Verr. iv. 56. Claudian. iii. 280. Propert. iv. 9, 58. *Gratia* Horat. Car. iii. 19, 16, & iv. 7, 5. *Hamadryas* Stat. Sylv. i. 3, 63. *Hyas* Id. Sylv. i. 6, 21. *Manas* Propert. iii. 6, 14. Catull. i. 69. Sil. iii. 102. Senec. Troad. v. 674, & Med. v. 383. *Nais* vel *Naias*, Virg. Ecl. ii. 46. Ovid. Heroid. xv. 162. Stat. Sylv. i. 2, 207. Calphurn. Eclog. iv. 69. *Nebri* Claudian. viii. 605. Senec. OEdip. 438. Sil. iii. 395. *Oreas* Calph. Ecl. iv. 136. *Pleias* Virg. Geo. iv. 233. Ovid. Met. i. 670. *Parca* Horat. Car. ii. 16, 39. Pers. v. 48. Ovid. Heroid. xi. 105. *Pieris* Horat. Car. iv. 3, 18. Ovid. Fast. iv. 222. *Siren* Horat. Sat. ii. 3, 14. Sueton. Clar. Gramm. xi. 2. Stat. Sylv. ii. 116. Juven. xiv. 19. Claud. C. i. *Symplegas* Senec. Herc. fur. v. 1211, & Herc. OEt. 1273. Lucan. ii. 718. *Thyas* Virg. Æn. iv. 302. Horat. Car. iii. 15, 10. V. Flacc. iii. 275. Stat. Theb. v. 92. (5.) Addit *Ninivæ cantæ*, pro *organorum fistulis*, & *Decretales* pro *Pontificum constitutionibus*, barbarorum sæculorum vocabula : quin & ipse *Decretalem* interdum legi agnoscit. (6.) Addit Schmidius *epiphora*, pro *mordace humore oculos vel alia membra afficiente* : quo tamen Plinius xxi. 19, & xxix. 6 ; & Cic. Fam. xvi. 13, singulari utuntur. (7.) Servio denique, ad Virg. Æn. ii. 272, eumque secuto Despauterio, tantum plurale est *mappa* ; ut & Carmichaeli nostro *thensa* : at prius singulari adhibuit Horat. Sat. ii. 8, 63, & (ipsis agnoscantibus) Epist. i. 5, 22 : item Martial. ii. 37, & iv. 46 : & Senec. de ira, iii. 30 : & Juven. v. 27, ut raceam de *mappa missione*, sive signo quo quadrigæ apud Romanos committebantur, cujus meminere Sueton. Ner. 22. Juven. xi. 191, & Martial. xii. 29. *Thensa* quoque usus idem Sueton. Jul. 76, & Festus in voc.

⁸⁵. Sic post-principia Varro ap. Gell. xvi. 18.

⁸⁶. Item *hibernacula* ap. Liv. xxii. 32, & alios.

⁸⁷. *Lamenta* femin. utitur Pacuvius ap. Nonium ii. 493,

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 163

Gargara, the Top of Mount Ida near Troy; *exta*, the In-
trails; *acta*, publick Acts or Records; *justa*, Funeral Rites or
Obsequies; *precordia*, the Bowels; *lustra*, Dens of wild Beasts;
comitia, an Assembly or Convention of the People; *Ce-
raunna* & *Acroceraunna*, high Hills on the Coast of Epirus; *ar-
ma*, Arms; *rostra*, a Place in Rome, where they used to make
Orations to the People. Quæ omnia sunt secundæ declinationis:
* *Tertix* verò, *sponsalia*, Espousals; *mœnia*, the Walls of a Ci-
ty; *ilia*, the Intraills⁸⁸; *brevia*, Shelves, or shallow Places in
the Sea; *magalia*⁸⁹, Country Cottages⁹⁰.

L 2

III. A B U N.

88. *Iliis* tamen in secunda dixit Celsus iv. 1, extr.

89. Quædam ex his in singulari reperiuntur; at ea ferè apud auctores, quo-
rum (hac saltem in parte) imitatio vix probanda videtur: ut, * *bellarium* ap.
Festum. * *Lamentum*, *cunabulum*, *flabrum*, *precordium*, in Glossis Philoxeni,
Cyrilli, Papiæ, &c. * *Transfro* utitur Persius v. 147. * *Acroceraunio* Plinius
iii. 10 & 26: qui & *Ceraunios* & *Acroceraunios* montes nominat. iv. 1, init. &
vi. 9, &c. prius etiam Sueton. Aug. xvii. 6. * *Mœne* Ennii est ap. Festum.
Ile quoque veteres dixisse notat Servius ad Virg. Eclog. vii. 26, & *Æn.* vii.
499, cui comitem Vossius addit Plinium xi. 37. § 79; sed ibi *hilla* legendum,
non *ile*, docet Harduinus. * *Bonum* denique addit Johnsonus pro *bonis* dici
ap. Plaut. Trin. iv. 1, 3, at aliter emendatiores codd. habent. ¶ De his por-
ro, NOT. 1. Quædam naturâ adjectiva esse: ut, *bona* & *acta*, in quibus *negotia*,
i. e. *res*; *æstiva*, *hiberna*, *stativa*, in quibus *castra* vel *loci*; *justa*, in quo *funera*;
sponsalia, in quo *convivia* intelliguntur. NOT. 2. Quædam aliâ significatione
singulari frequentia esse: ut, *principium*, pro initio; *castrum*, pro oppido aut vico
munito; unde & diminutum est *castellum*; *lustrum*, pro quinquennii spatio, aut sa-
crificio piaculari; *comitium*, pro loco in quo *comitia* celebrabantur; *rostrum*, pro
cernea illa cuspide in ore avium, quâ cibum capiunt, & *tralarè* pro prominente
& ferro plerumque armatâ in proris navium parte; unde & *rostra* pro pulpito
nomen accepit, quod is sciz. locus ex plurimis Antiatum navium *rostris* esset
constructus: *actum*, pro re *acta* sive *actione*, Cic. Phil. i. 7. V. Vallam Eleg.
iv. 9: *Ceraunia*, -a, gemmæ nomen ap. Plin. xxxvii. 9.

90. His addi possunt, (1.) Rariora usu vocabula, *analecta*, *batualia*, *coag-
menta*, *equestria*, pro 14 ordinibus in quibus equites sedebant, *evangelia*, pro
præmio, quod latum afferenti nuncium dabatur (sensu autem sacro singulari ferè
usitatum); *juga*, pro *transfris* Virg. *Æn.* vi. 411. *multitia*, *palaria*, *rapicia*, seu
rapacia, *interanea*, *præbia*, *præbenda*, *profecta*, *triscurria*. (2.) Quæ singulari non-
nunquam inveniuntur, *lachana*, *menstrua*, *oblivia*, *palearia*. (3.) *Arbitria*, pro
arbitrorum sententia; *auxilia*, pro *auxiliaribus copiis*; *adversaria*, pro *commentariis*
quibus memoriæ causâ res annotantur; *apophoreta*; *impedimenta*, pro *sarcinis a-
liisque* in exercitu necessariis; *lemuria*, *quisquilia*, *nicotera*, *soteria*. (4.) *Sacris*
ferè Scriptoribus usitata, *magnalia*, *zizania*, *natalitia*, pro die natali. *Natali-
tium*, pro dono quod eo die mittitur, sing. utitur Censorinus in Præf. *Natalitia*,
pro *convivio* natali die celebrato ad festa referes, quemadmodum & *Orgia*, *ro-
potia*, *genialia*, *hildria*, *charistia*, &c. si libeat, supra dictum *sponsalia*, ut & *Impp.*
Rom. quinquennalia, *decennalia*, *vicennalia*, &c. (5.) Adjectiva pro Substan-
tivis posita: ut, *avia*, *devia*, in quo *loci*; *parentalia*, in quo *funera*; *pudenda*,
verenda,

III. ABUNDANTIA.

ABUNDANTIA sunt octuplicia, 1. Quædam solâ terminatione abundans: ut, *arboſ* & *arbor*, a *Tree*. 2. Quædam solâ declinatione: ut, *laurus*, *lauri* vel *laurûs*, a *Lawrel-tree*. 3. Quædam solo genere, qualia sunt dubia omnia: ut, *hic* aut *hac dies*, a *Day*. 4. Quæ-

verenda, *virilia*, *genitalia*, *naturalia*, *muliebria*, in quibus *membra*; *talaria*, in quibus *calceamenta* subaudiuntur. * Sic *eventa*, *sata*, *sacra*, *serta*, *ſenſa*, *ſeria*, *uſenſilia*, *popularia*: quo etiam in cenſu haud pauca ex ſuperioribus & mox memorandis numerari debent. (6.) Multa, quæ nativâ vocum ipſarum ratione ſingularem neceſſario requirere videntur: ut, *altaria*, *apiaria*, *aviaria*, *alvearia*, *colymbaria*, *cibaria*, *diaria*, *donaria*, *mellaria*, *ocularia*, *pugillaria*, *plantaria*, *robora-ria*, *roſaria*, *ſpecularia*, *tabularia*, *vivaria*, *viridaria*: item, *aulæa*, *apluſtra* vel *apluſtria*, *ancilia*, *claffica*, *carcheſia*, *compita*, *effata*, *fraga*, *ſœnilia*, *geſa*, *hybernalìa*, *juga*, pro *cacuminibus montium*; *intēſtina*, *liba*, *lumina* pro *oculis*; *licia*, *mappalia*, *nutricia*, *oſtrea*, *oſtia* de *fluminis exitu*, *præſegmina*, *paſcua*, *præſepia*, *penetralia*, *quadri-ria*, *ſpolia*, *ſpectacula*, *ſubſellia*, *ſagmina*, *tempora*, pro *partibus capitis*, *tripudia*, *tormina*, *vada*. * Ex his multa (uti diximus) adjectiva ſunt; omniaque non aliam ob cauſam pluraliter uſurpata, quàm quòd de pluribus longè frequen- tius ſermonem fieri contingat. Inveniuntur tamen in ſingulari, *genitale*, *naturale*, *eventum*, *uſenſile*, *altare*, & *altarium*, *aviarium*, *alvearium*, *apiarium*, *cibarium*, *mellari-um*, *pugillar*, *plantarium*, *roſarium*, *tabularium*, *viridarium*, *aulæum*, *apluſtre*, *ancile*, *claf-ſicum*, *carcheſium*, *compitum*, *geſum*, *jugum*, *intēſtinum*, *libum*, *lumen* pro *oculo*, item pro *die*, *licium*, *mappale*, *oſtreum*, & ſæpius *oſtrea*, *oſtreæ*, *oſtium* pro *ore fluminis*, *paſcum*, *præſepe*, *penetræle*, *quadri-rium*, *ſpolium*, *ſpectaculum*, *ſubſellium*, *tempus* pro *parte capitis*, *tripudium*, *vadum*. Vid. Voſſ. Anal. i. 44. Nov. Meth. p. 187. Urſin. p. 116. Johnſ. p. 204. Danef. p. 199. Carmich. p. 36 & ſeqq. (7.) Ad- dunt *Bactra* & *Cythera* regionum nomina. At mihi *Bactra*, non regionem ipſam, ſed ipſius caput propriè ſignificare videtur. In illo enim Virgillii Geo. ii. 138, *Laudibus Italia certent neque Bactra*, neque *Indi*, metonymicè urbem *Bactra*, pro regione *Bactriana*, quemadmodum & *Indos* pro *India*, dictum exiſtimo. Nec poſſum accedere Servio, qui ap. eund. Virg. Æn. i. 680, & x. 51 & 86, *Cythera* pro inſula in ſinu *Laconico Veneri* dicatâ accipit. Nam urbem *Cypri* (cujus ap. Feſtum, & in libris Conciliorum Eccleſiaſticorum, men- tio fit) eo nomine appellatam Virgilium intellexiſſe, ferè oſtendunt *Amathus* & *Paphos*, *Cypri* itidem urbes, ibidem memoratæ. (8.) Huc quoque referunt, *jugera*, *verbera*, *viſcera*, *cete*, *mele*, *Tempe*, *pondo*, *ſemina*, de quibus ſuperiùs di- ximus. (9.) *Vinacea* (quod huc denique addunt) adjectivum eſt. Dicunt e- nim *vinacei* & *vinacæ*, eodem ferè ſenſu, rei ruſticæ ſcriptores, in quibus *grana*, *acina*, *ſiliquæ* aut *ſolliculi* intellecta videntur. Palladius etiam ſingulari *vinaceam* dixit i. 27, & Feb. t. 9, & Cic. de Senect. c. 15, ex *acino vinaceo*, ſive, ut meliores codd. habent, ex *acini vinaceo*. Quod autem ex Varrone R. R. iii. 11, *uva vinacea*, & ex Plinio xvii. 22. § 20, *paleas vinaceas* profert Voſſius; in libris meis, addito inſiſto, invenitur, illic quidem *Pabulum* his datur, *trititum*, *hordeum*, *vinacei*, *uva*; hic verò, *Circum capita addito ſtercus*, *paleas*, *vinaceas*, aut aliquid horum.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 165

4. Quædam terminatione & declinatione simul : ut, *materia*, *materia*; & *matieres*, *materiei*, *Matter*. 5. Quædam terminatione & genere simul: ut, *tonitrus* & *tonitru*, *Thunder*. 6. Quædam declinatione & genere: ut, *penus*, *peni* & *penus*, masc. & fem. *penus*, *penoris*, neut. all kind of Provisions. 7. Quædam terminatione, declinatione, & genere: ut, *ather*, *atheris*, & *athra*, *athra*, the Sky. 8. Quædam in eadem declinatione diversos habent casus obliquos: ut, *tigris*, *tigridis* & *tigris*, *tigrides* & *tigres*, a *Tiger*. * Quibus denique addunt nomina quædam, quæ sub eadem significatione diversis numeris efferuntur: ut, *Fidena*, *Fidena*; & *Fidena*, *Fidenarum*, the Name of a City. Hæc ferè omnia sub tribus regulis sequentibus summam sunt comprehensa.

25. Innumeras uno sensu, multiplice fine,
Invenies voces: ut, *mendum*, *mendaque*; *cassis*,
Cassida; *compago*, *compages*; *grusque*, *gruisque*:
Cæteraque auctorum quæ sedula lectio promet,
In quibus haud rarò genus est & flexio discors.

Longè plurima ac penè innumera sunt vocabula, quæ sub eadem significatione diversas nacta sunt terminationes, quæque propterea declinationes & genera haud rarò mutarunt: ut, *menda*, *-da*, primæ fem. *mendum*, *-di*, secundæ neut. an *Error*?; *cassis*, *-idis*, & *cassida*, *-ida*, a *Helmet*, utrumque fem. hoc primæ, illud tertiæ; *compago*, *-ginis*, & *compages*, *-gis*, a *joining together*, utrumque fem. & tertiæ, *grus*, *gruis*; & *gruis*, *gruis*, a *Cran*, hoc fem. illud dub. utrumque tertiæ 91.

L 3

26. Mo-

¶ His subjungit solertissimus Johnsonus, p. 209 & seqq. & Addit. p. 431 syllabum eorum vocabulorum, quæ scriptores, poetæ præsertim, de re una loquentes, aut idem quæ singulari significantes, pluraliter adhibuerunt. Ea autem & idoneis quæque exemplis confirmata hæc recenset: *Alta*, *animi*, *aura*, *carina*, *cervices* (quo primum singulari usus Horrensus, testibus Varro ne L. L. vi & ix, & Quintil. Inst. viii. 3.) *colla*, *coma*, *connubia*, *convictus*, *cor*, *da*, *corpora*, *crepuscula*, *currus*, *exilia*, *frigora*, *gaudia*, *guttur*, *hymenæi*, *jejunia*, *judicia*, *ignes*, *inguina*, *juba*, *limina*, *listora*, *mensæ*, pro *ferculorum missibus*, *nurmina*, *odia*, *ora*, *ora*, *ortus*, *otia*, *pectora*, *riktus*, *roboza*, *silentia*, *sinus*, *tada*, *terga*, *tempora*, *thalami*, *tori*, *via*, *vultus*. An verò ejusmodi omnia suis calculis incluserit vir accuratissimus, atque annon similem in aliis nonnullis usum Analogia permittat, doctorum cura ac judicium esto. ¶ Postremò & singularem pro plurali in vocibus quibusdam, neque sine elegantia, usurpatum, ut *miles*, *eques*, *pedes*, *multus*, *Romanus*, &c. pro *milites*, *equites*, &c. idem p. 213, aliique observarunt.

91. Amplissimum ejusmodi vocabulorum silvam nobis exhibent, Dausquius Orthogr. Tom. I. p. 56. Vossius Anal. i. 35. Nov. Meth. p. 161. Schmid. Hypomn.

26. Mobile, quod *clivus* format, *frenumque*, *bacillum*,
Arma, *jugum*, *limus*, *somnusque animusque*, receptat
 Flexum vel ternum, mutato aut fine secundum.

Nomina quædam adjectiva, ab his substantivis, *clivus*, *frenum*, *ba-
 cillum*, *arma*, *jugum*, *limus*, *somnus* & *animus* composita, exeunt in
is vel *us*, ac proinde vel tertiæ sunt, vel primæ & secundæ declinatio-
 nis: ut, *declivis*, -e, & *declivus*, -a, -um, rising upwards, steep up
 hill; *imbecillis* & *imbecillus*, weak; *semisomnis* & *semisomnus*, half
 sleeping; *exanimis* & *exanimus*, dead 92.

Not. tamen alteram terminationem in aliis vix usitatam, in aliis
 rariorem esse: Sic, *magnanimus*, *flexanimus*, *effrenus*, *levisomnus*,
 dicimus, non *magnanimis*, &c. contra *pusillanimis*, *injugis*, *illimis*,
insomnis, *exsomnis*; non *pusillanimus*, &c. & *semianimis*, *inermis*,
sublimis, *acclivis*, *declivis*, *proclivis*; rariùs *semianimus*, *inermus*,
 &c. & *inanimus*, vix *inanimis*; *bijugus* sæpiùs quàm *bijugis* 93.

27. Nec

Hypomn. p. 144. Dancf. p. 24. Ursinus, p. 296 & seqq. Multa etiam nos
 supra sparsim attingimus. In quibus, ut in aliis omnibus, rariora à frequen-
 tioribus, & optimorum auctorum usu maximè comprobatis, accuratè distin-
 guenda sunt: in primisque tenendum illud Probi Valerii apud Gell. xiii. 20,
 præceptum, Si aut versum pangis, aut orationem solutam struis, non finitiones illas
 præarancidas, neque fatutinas Grammaticas spectaveris, sed aurem tuam interroga, quo
 quid loco conveniat dicere: quod illa suaserit id profectò erit rectissimum.

92. Alii addunt, à *cera*, *sincerus* & *sinceris*; à *nervus*, *enervis* & *enervus*; à
norma, *abnormis*, *denormis*, *enormis*; & *abnormus*, &c. à *lumbus*, *elumbis* & *e-
 lumbus*; ab *annus*, *perennis* & *perennus*: At *sinceris*, aut *abnormus*, &c. *elumbus*,
perennus, nullis veterum exemplis nituntur. Proferunt quidem ex Apuleio
 Met. i. p. 8, *enervam saltationem*, & ex Ovid. Fast. iii. 523 & 654. Macro-
 b. Saturn. i. 12, aliisque *Annam Perennem* Deæ nomen. At pro priore, melio-
 ribus codd. *enervem* invenimus. Posterius peculiare est, neque aliò usquam
 trahendum. * Potiore jure huc retulissent, à *barba*, *imberbis* & *imberbus*. Prius
 quidem longè vulgatius est: at *imberbi juvenes* ex Varrone, *imberbâ juventute*
 ex Cicerone adfert Charisius, col. 74, & ex Lucilio, eodemque Varrone,
imberbi pro imberbes, Nonius viii. 84. *Multibarbus* quoque vel (ut aliter legitur)
illuibarbus Apuleii est Florid. § 3. p. 762, ut taceam *Enobarbum* gentis Do-
 mitiæ ap. Romanos cognomen.

93. Inveniuntur & apud veteres aliz, quàm quibus nunc utimur adjectivo-
 rum terminationes: ut, *hilarus*, pro *hilaris* ap. Plaut. Amph. iii. 3, 6. aliis-
 que in locis, Terent. Adelph. iv. 7, 38, & ap. ipsum Cic. de Fin. v. 30,
vita hilara. * *Acrus*, pro *acer* Cn. Matius ap. Charif. col. 94. Pallad. Aug.
 t. 5; & Plin. Valer. ii. 45. * *Gracila*, pro *Gracilis*, Lucil. ap. Non. viii. 48:
 & *gracila*, pro *graciles*, ap. Terent. Eun. ii. 3, 22. * *Concinnum*, pro *concin-
 nam* Apul. Met. v. p. 159. * *Pronis*, pro *prona*, Varro ap. Non. viii. 94.
 * *Sterila*, pro *sterilia*, Lucret. ii. 844: & *sterilam*, pro *sterilem*, ap. Festum in
 voc. * *Sacra porcum*, pro *sacrus* Fest. in voc. & *sacer porci*, Varro R. R.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 167

27. Nec te prætereat, quibus est & terminus unus,
Nomina per varios flexus quandoque vagari :

Qualia, ne longum faciam, tibi glossa recludet.

Multa sunt nomina, quæ sub una eademque nominativi singularis terminatione, in obliquis suis casibus, nunc hæc, nunc illâ declinatione inflexa reperiuntur 94. Ea autem potissimum sunt quadruplicia.

Nam,
1. Quædam sunt primæ & tertiæ : ut, *Calchas*, *Calcha*, & *Calchas*, *Calchantis*; *Euphrates*, *Euphrata* & *Euphratis* 95.
2. Quædam

L 4

ii. 1 & 4. Plaut. Menech. ii. 2, 16. & Rud. iv. 6, 4. * Notat quoque idem Nonius viii. 41 & 60, *vulgaria*, pro *vulgaris*, & *singularia*, pro *singulari* antiquitus dicta: quos etiam veterum verborum sectatores, Gellius & Apuleius imitari non dubitarunt. Confer Macrob. Saturn. i. 4, & Daufq. Orthogr. Vol. i. p. 78 & 79. ¶ Diximus superius cap. i. reg. 14. n. 74, adjectivorum in ER tertiæ, secundam terminationem IS masculinis interdum junctam reperi. ii. Exemplis autem ibi memoratis addere possis, *Vir alacris* Terent. Eun. ii. 3, 12. *Campestris ager* Colum. iii. 14. *Campestris situs* Id. vii. 2. *Celebris locus* Aug. ad Herenn. ii. 4. *Celebris vir* Tac. Annal. ii. 88, extr. *Pons celebris* Id. Ann. xiii. 47, 2. *Servilius foro celebris* Id. Ann. xiv. 19, 2. *Poeta celebris* Gell. xvii. 21. *Palustris ager* Colum. viii. 14. *Silvestris ager* Id. viii. 11, & xi. 2. *Silvestris tumulus* Liv. xxvii. 26. *Salubris annus* Cic. Divin. i. 57. *Salubris spiritus* Senec. Controv. v. 5. *Salubris locus* Cels. i. 3, prope init. *Ventus salubris* Id. ii. 1. *Salubris effectus* Id. iii. 6. Addit Johnson. ex Liv. iii. 7, *Equestris tumultus*: at frustrantibus numeris verba non reperio. *Celeris* quoque de viro dictum, ex Catone & Cæcilio adducit Priscianus, col. 760. * Quod verò *acris* masculino legi neget Rhenius, p. 15, Vossiumque *acris censor* Anal. i. 26, extr. dicentem eo nomine reprehendat Johnsonus Addit. p. 44, utrumque reprobant *acris sapor* ap. Columellam xii. 17, & *acris vomitus* ap. Celsum viii. 4, prop. fin. ut omittam *acris somnus*, quod ex Ennio profert Priscianus, col. 647. * Affirmat porro idem Rhenius ibid. *celeber* & *saluber* raro aut vix unquam inveniri. At prius Ovidii est Fast. iv. 391. Tibull. ii. 1, 33, & iv. 4, 23. Livii xxv. 12, extr. Curtii vii. 4, 8, & viii. 9, 9. Plin. xxiv. 17, & xxxv. 10. Posterius etiam Ovid. Remed. 7. 704, & Plin. xviii. 34. ¶ Quin & apud vetustiores terminationem ER communis generis fuisse ostendit Priscianus, col. 647 & 760, ut, *acer fames* ap. Nævium, *acer hyems* ap. Ennium, & *celer hasta* ap. Liv. Andronicum. Neque dubium est, quin ap. Lucret. iv. 161, rectè legatur, Ut merito *celer* his rebus dicatur origo; nec audiendi sint, qui *celer* his in *celeris* volunt mutatum.

94. Alii hæc VARIANTIUM nomine comprehendendi volunt.

95. Sic *Ganges*, *Orontes*: item multa virorum nomina; ut, *Astyages*, *Cambyses*, *Dares*, *Orestes*, *Hippocrates*, *Socrates*, & similia. In quibus tamen videndum quid usus ferat. Nam in plerisque genitivus primæ in *a* exolevit, quamvis accusativus ejusdem declinationis in *en*, & vocativus in *e* vel *a* in usu remanserint. Vid. supra cap. ii. reg. 46. n. 48. Vossius his adjicit *Æacides*, quod & tertiæ esse probat hoc 7. Senecæ Troad. 45, *Ipsasque ad aras majus*

168 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

2. Quædam sunt secundæ & tertiæ: ut, *Iber*, *Iberi*, & *Iberis* 96; *sequester*, *sequestri* & *sequestris*. a *Mediato*? 92 *Umpire* 97. Sic *OE*: *dipus*, *OEdipi* & *OEdipodis* 98.

3. Quædam in *US* sunt secundæ simul & quartæ: ut, *domus*, a *House* 99; *colus*, a *Distaff* 100. Sic quarundum arborum nomina: ut,

admissum scelus Acidis armis. --- Sed ibi omninò cum Scaligero & Gronovio *Ajacis* legendum. ¶ Porro in *MA* nomina, quæ nunc tertiæ sunt, olim & primæ fuerunt: ut, *dogma*, *dogma*; *glaucoma*, *glaucoma*; pro *dogmatis*, *glaucoma*. Vid. supra cap. ii. reg. 64. n. 38.

96. Vid. cap. ii. reg. 15. n. 42.

97. Sic *Mulciber*, *Mulciberi* & *Mulciberis*; *vesper*, *vesperi* & *vesperis*; *cancer*, *cancris* & *canceris*, quo posteriore usus Lucret. v. 616, *gibber*, *gibberi* & *gibberis*. Vid. cap. ii. reg. 16. n. 37, 38 & 41.

98. Sic *Melampus*; -i, & -odis. At *tripus*, *Antipus*, *tripodis*, *Antipodis* tantum dicuntur; *polypus* tantum *polypi*, V. cap. ii. reg. 37. n. 26. * De nominibus in *EUS* vel *EUS* alibi diximus eod. cap. ii. reg. 15. n. 32, & reg. 23. n. 71, & reg. 48. n. 63, de *glomus*, *glomeris* & *glomi*, reg. 36. n. 23.

99. De hujus vocis declinatione tritus habetur ille versiculus, Tolle *ME*, *MI*, *MU*, *MIS*, si declinare *DOMUS vis*. Caterum genitivo urimur & adificium quod ex parietibus constat & tecto; ut, *partem domus demolitus sum*: hoc verò, locum ubi quis manet, ut, *Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi*, Cic. Offic. i. 22. Dicimus & *domi mea*, *tua*, *sua*, *nostra*, *vestra*, *aliena*. V. Charif. col. 101, & Vallam Eleg. iii. 15. Ciceronis etiam est Verr. v. 42, *Hospes tuus, cujus tu domi fueras*, pro *in cujus domo*: & pro Quint. c. 5, *Qui istius domi erat educatus*: item ad Attic. i. 12, *Clodius deprehensus domi Caesaris*: at ad Attic. ii. 7, *Qui [Clodius] cum in domo Caesaris quondam unus vir fuerit. Domi autem, pro domus*, usus videtur Terent. Eun. iv. 7, 45, *Domus focique fac vi-* *cissim ut meminere*. Contra *domo*, pro *domi*, invenimus: ut Apul. Apol. p. 541, *Domo adservantur*; Virg. Geo. iii. 96, *Abde domo*: & Sueton. Jul. 20, *Bibu-* *lum ait, quoad potestate abiret, domo abditum*. Senec. verò ad Martiam. c. 14, *Toto* *anno domi latuisse*. * *Domo* in dativo (quod Urfinus, p. 220, non agnoscit) ha- *bet non tantum Cato R. R. c. 134, 139 & 141, sed etiam Horatius Epist. i.* *10, 13. * Domu in ablat. utitur Plautus Mil. i. 1, 48. Verba etiam sunt* *Prætoris in l. i. § 10. ff. de inspic. ventre, MULIER IN DOMU HONET-* *STISSIMÆ FOEMINÆ PARIAT: & id creberrimum in libris juris* *notat Brissionius τὰ πέφυ. n. 122. ap. Gruterum quoque Inscript. DXCIX. 8.* *domu legimus. Adfert & R. Stephan. in Lexic. ex Trajani ad Plin. Epist.* *lib. 10. n. 76, area cum domu collapsa: at in meis domo invenio. Confer supra* *cap. ii. reg. 67. n. 46.*

100. *Colo* Virg. Æn. viii. 409. Tibull. i. 3, 86. Propert. iv. 1, 74, & Ovid. Art. i. 702. Plin. viii. 48, & Apul. de Mund. p. 755 utuntur: *colu* Statius Theb. vi. 380. (confirmante Prisciano, col. 719.) Cic. de Orat. ii. 68, extr. & Plin. xxi. 15. Ap. Propert. iv. 9, 48, variant codd. aliis *colo*, aliis *colu*, le- genibus. Vossius Anal. ii. 20, extra hunc & genitivum ejusdem numeri ca- lum, quartæ ait semper videri, nec se hæc coli dicere ausurum. Ego potius Ser- yium & Despauterium, secundam præferentes, sequendos puto. Optimi cer- te auctores *color* (ac proinde *coli*) dixerunt: ut Ovid. Fast. iii. 817. Marriat.

De Irreg. Nom. Declinatione, CAP. III. 169

ut, *ficus*, the Fig-tree; *pinus*, the Pine; *laurus*, the Laurel;
cornus, the Cornel-tree; *quercus* ¹, the Oak-tree ².

4. Quædam

vii. 47, & ix. 18. Juven. xiv. 249. Senec. Herc. fur. v. 559. Stat. Theb. v. 150, & Sylv. i. 4, 64, & iii. 1, 172, & Achill. i. 582 & 635, & Claudian. ix. 389, tametsi idem Stat. Theb. iii. 242, & ix. 839, in nom. & idem x. 643, & Val. Flacc. vi. 445 & 645, in accus. ejus numeri, & genitivo etiam sing. Flaccus ii. 148, *colus* extulerint; quos Servius ad Virg. loc. cit. haud imitandos pronunciat.

1. *Ficus* pro arbore tam secundæ est quàm quartæ, pro fructu sæpius secundæ (V. Johnson. App. p. 36.) an & pro ulcere ambiguum videtur. *Ficui* autem, *ficuum*, *ficubus* aut *ficibus*, nusquam, credo, reperiuntur. * *Pinus* in ablativo enuntiârunt, Virg. Ecl. vii. 24. Geo. ii. 389. Æn. ix. 72, & x. 206. Horat. Car. ii. 11, 14. Propert. ii. 15, 19. Stat. Theb. viii. 538, & Sylv. v. 3, 143. Lucan. vi. 351. Ovid. Met. i. 699, & xiv. 248. Fast. v. 382, & Heroid. v. 137. Claudian. iii. 252, & xviii. 279, & Val. Flacc. i. 457. Ut mirum sit Fabrum in Lexico id ap. Vitruv. ii. 9, med. tanquam peculiare notasse. *Pinus* quoque in plurali dixere Virg. Ecl. i. 39. Æn. ix. 116. Æn. x. 230, & xi. 136. Catull. lxii. 1. Lucan. iii. 531 & 553, & vii. 450. V. Flacc. i. 123. Martial. x. 92. Ovid. Fast. i. 519, & iv. 493. Met. v. 442, & vii. 442. Stat. Theb. iii. 518. x. 166. Sylv. ii. 3, 52, & vi. 28, & Achill. ii. 347, & Claud. xxxvi. 359. At *pino* in dativo sing. Plin. xvi. 24, ablat. xxiii. 8. *pinorum* Id. xvi. 33, & xxiii. 2. *pinis* Id. xvi. 20, & xxxvii. 3. *pinos* Ennius ap. Gell. xiii. 20. Cato R. R. 28, & Virg. Geo. iv. 112. Ut credam Historicos & Oratores secundam, Poetas verò quartam, sed in quibusdam tantum casibus, prætulisse: *pinui* autem, *pinuum*, & *pinibus* à nemine dictum. * *Laurus* per secundam melius quàm per quartam declinari docet Servius ad Virg. Ecl. ii. 54. *laurui* quoque & *lauribus* negat idem in usu esse ad Æn. x. 689. *Lauru* tamen in ablat. habet Horat. Car. ii. 7, 19. Tibull. iii. 4, 23. Tacit. Annal. xv. 71, 1, & Hist. ii. 55, 2. Colum. iv. 26. Plin. xv. 30. § 39. Gell. v. 6, init. *Laurus* in plurali agnoscit Charis. in illo Virg. Ecl. viii. 13, *Inter viatrices hederam tibi serpere laurus*: & Æn. iii. 91, *Limina, laurusque Dei*: quam posteriore loco *laurus* singulari sit an plurali positum dubitet Servius: & priore nunc ferè *lauras* legatur. Utcunque est, *Laurus* plur. habet Tibull. ii. 5, 121. Stat. Theb. vii. 707 & 784, & alibi sæpius, V. Flacc. i. 209. Lucan. i. 287, & vi. 409: & Colum. v. 7, *Laurus* etiam in genitivo sing. usus Martial. vi. 6, ult. Nec *lauruum* refugiebat Plinius, teste Charisio loc. cit. At omnibus casibus frequentior secunda. * *Quercorum* ex Cicerone profert Priscian. col. 717: at idem ad Attic. xiii. 28, aliique, quod nōrim, omnes in quarta utuntur. * Id. Priscianus, eod. loc. citat ex Statio, *Cornu depressus Achivâ* Theb. vii. 647, pro *hasta* ex eâ arbore. Sic Ovid. Heroid. x. 107, *Non poterant figi præcordia ferrea cornu*. Silii quoque est, iv. 552, *Hinc pila, hinc Libycæ certant subtexere cornus Densâ nube polum*. Apud eundem vulgò etiam legitur x. 37, *penetrante per ilia cornu*, & v. 122, *transfigit pectora cornu*; at *cornu* ex membranis suis utrobique legunt præferuntque Heinsius & Drakenburgius, sed & in secunda non tantum *cornu* extulit Serenus, ii. 4, sed *corni* & *cornis* Plinius xxiii. 8. § 79. & xv. 26, init. * *Cupressus* sæpius secundæ: Columella tamen *cupressu* dixit iv. 26, & Horatius Epod. v. 18, *cupressus funebres*. * *Fagus* pro *fagos*, juxta nonnullos, usus est Maro Geo. ii. 71, & ap. eund. in Culice v. 139, *umbrosa fagus*; & v. 123, *aëria platani*: & ap. Catull. lxii.

170 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

4. Quædam denique tertiæ & quintæ sunt : ut, *plebes*, (contractæ *plebs*) *plebis* & *plebei*, seu *plebi*, the Commons; *fames*, *famis*, *fami* vel *fami* 3, Hunger; *requies*, *requietis* & *requiei* 4, Rest 5.

CAP.

29, *Quales Eurota progignunt flumina myrtus*, legunt Jos. Scaliger, & Fr. Taubmannus.

2. Hid adde, * *Fastus* plurale vel *fasti*. Priore utitur Colum. ix. 14. Varro ap. Priscian. col. 711. Claudian. xviii. 472. *fastibus* quoque (licet id reprehendit Servius ad Virg. Æn. iii. 326.) Lucan. x. 187. Apud Horat. verò Car. iii. 17, 4, etiam suâ atate duplicem se in codicibus invenisse scripturam & *fastos* & *fastus* testatur Priscianus, loc. proximè laudato. In secunda tamen usitatus esse omnes agnoscunt : unde *Fasti Consulares* dicimus, non *Fastus* : & Ovidius inscripsit *Fastorum*, non *Fastuum* libros. * *Arquus*, sive *arcus*, pro *iride*, genitivo *arqui*, Lucret. vi. 525, & Cic. Nat. Deor. iii. 20, declinant. Addit Ursinus, p. 220, nescio quibus auctoribus dat. & ablat. plur. *arquis*. At nominativo & accus. ejus numeri *arcus* solum invenimus, * *Angiportus* ab *angiportus* utitur Horat. Car. i. 25, 10. *angiportus omnes* Cic. Divin. i. 32. *angiportuum* Vitruv. i. 6, init. at *angiporto* Auct. ad Heren. iv. 51. *angiportorum* Id. Vitruv. eod. cap. ter habet, & *angiportis* Ibid. init. & cap. seq. init. item Cic. Verr. ii. 57, & Catull. lvi. 4, nisi hæc potius sint à neutro *angiportum*, quo usus Terent. Adel. iv. 2, 39, & Eun. v. 2, 6, & in melioribus, Phorm. v. 7, 3, & Varro L. L. iv. 12, & v. 5, extr. *Angiporta* quoque ex Plaut. Mostell. & ex Cic. de Divin. eopte in loco (ait Manutius) ubi nunc *angiportus* legimus, profert Nonius iii. 1. ¶ Obsoleta, quales hi genitivi Terentiani, *fructi*, *ornati*, *tumulti* ; apud alios *quasti*, *senati*, *versi*, &c. item Plautini *cibis*, *lectis*, nec non ablativi *humu*, *vulgu*, *sonu*, *somnu*, pro *humo*, *vulga*, &c. à nobis superius cap. ii. reg. 67. n. 46, notata, prætereo. *Succum* quoque Apuleio remittimus, *succorum* nobis servamus.

3. *Fame* in ablativo, ultimâ productâ, Poeta semper efferunt, quod indicio est illud olim quintæ fuisse.

4. Vid. supra cap. ii. reg. 31. n. 100.

5. Addunt & his, quinto loco, nomina quædam in U S, quæ tertiæ simul sunt & quartæ declinationis ; ut, *acus*, *aceris* & *acûs*, pro *palea*. Vid. cap. i. reg. 34. n. 48. *penus*, *penoris* & *penûs* ; *specus*, *specoris* & *specûs*, unde ablativi sunt *penu*, *specu*. At *specus* tertiæ nusquam extra nominativum & accus. sing. reperiri supra notavimus h. cap. reg. ii. n. 69. *penoris* verò vel *peni* dicturum se negat Charisius, p. 57, utpote quem sequatur auctorem non habens. *Penora* tamen Columella xii. 4. *penori* Ulpianus l. 3. § 5. ff. de penu legat. & *penore* Cæsar Strabo ap. Priscian. col. 713, dixere. Cæterum hæc minus accuratè huc referri videntur, quòd cum declinatione genus etiam immutent. ¶ Hic autem in fine duo notanda sunt, I. Certos esse nominum quorundam casus ad aliam formam, quàm quâ vulgò solent inflexos, sed ab alio themate oriundos, quod jam non exstat amplius : cujusmodi sunt genitivi singulares, *Achilli*, *Ulyssi*, *Oronti*, contracti ex *Achillei*, *Ulyssæi*, *Orontæi* &c. non sanè ab usitatis rectis *Achilles*, *Ulysses*, &c. sed ab inusitatis in E U S vel U S, *Achillens*, *Ulyssens*, vel *Achillus*, *Ulyssus*, &c. Sic poematis, schematis, & similes dativi & ablativi plurales, à nominativis poematum, schematum, quæ nusquam jam inveniantur, fluxerunt. II. Nequaquam esse existimandum in his

CO
ficatio
GRA
perlativ
Pos
signific
Con
durior,
SUP
maxim

& simili
auctori
G. ex
vel Ac
matus
tis usu
ablativ

I. N
vel fef
singul
lus, qu
2, 28, e
trissim
perfidus
qui ma
nor, p
& gar
Marcu
philosop
Mil. c
mo ejus
R. R.
malo v

2. I
comp
mus, c
matio
pon

C A P. IV.

De Nominum Comparatione.

COMPARATIO est Nominis per gradus variatio.

Comparantur nomina tantum adjectiva¹, eaque quorum significatio augeri potest vel minui².

GRADUS comparationis sunt tres, *Positivus*, *Comparativus* & *Superlativus*.

POSITIVUS est, prima vox adjectivi rem absolute & simpliciter significans: ut, *durus*, *hard*; *mollis*, *soft*.

COMPARATIVUS est, qui supra Positivum significat *magis*: ut, *durior*, *harder*; *mollior*, *softer*, i. e. *magis durus*, *magis mollis*.

SUPERLATIVUS est, qui supra Positivum significat *valde* vel *maximè*: ut, *durissimus*, *hardest*, or *most hard*; *mollissimus*, *softest*,
est,

& similibus licere pro lubitu alios etiam casus ad formam eorum quos firmat auctoritas, cuique fingere. Itaque Barbarismi culpam haud effugerit, qui, E. G. ex eo quod *Achilli* vel *Achillei* in genitivo sing. inveniatur, dativum *Achillo* vel *Achilleo*, aut accus. *Achillum* vel *Achilleum*, ad analogiam secundæ formatos usurpavit. Nec quia dativum ablativumque pluralem poematis, schematis usu recipimus, idem jus erit genitivo sing. poemati, schemati, aut dativo & ablativo poemato, schemato, quos consuetudo jam repudiavit.

1. Nullum substantivum propriè comparari potest: interdum tamen joci vel festivitatis causâ, comparata inveniuntur, quatenus sciz. adjectiva esse finguntur, & qualitas quædam, non essentia, in iis significatur. Sic, ab oculis, quasi adjectivum esset, i. e. *dilectus* tanquam *oculus*, ap. Plautum, Curc. i. 2, 28, est *oculissimus*. Sic à *patruus*, quasi *affectus patrum habens*, ap. eundem est *patruissimus*, Pœn. v. 4, 24. Sic *Pamior* idem dixit. Ibid. v. 2, 31, i. e. *magis perfidus*, vel potius, ut Cl. Perizonius in Sanct. Minerv. i. 11, interpretatur, *qui magis habeat omnia requisita ad Pœnum constituendum*. Sic Jul. Scaliger *Neronior*, pro *Nerone savior*, Buchananus noster *fraterrimi*, pro *valde improbi*, *inepti* & *garruli*, quales *Fratres* sive *Monachos Franciscanos* ipse describit, utuntur. Sic Marcus Aurelius Imp. in l. 12, extr. Cod. de Repud. & Novell. xx. c. 19, *philosophissimus* appellatur. Huc referri possunt *inimicissimus* suus ap. Cic. pro Mil. c. 9, & *Nepot. xxii. 12.* pro *maximo suo inimico*; *meritissimo* ejus, pro *summo ejus merito* ap. Plautum, Aſin. iii. 3, 147: & *peſſimo* publico ap. Varronem R. R. i. 13, & Liv. ii. 1: & (ut suspicatur Gronovius) iv. 4, pro *maximo Reip. malo vel damno*. Vid. Urſin. p. 333, & Majorem de variand. orat. p. 114.

2. Interdum adjectiva, quorum significatio, nec intendi, nec minui potest, comparata invenimus, qualia sunt Plantina illa *geminissimus*, *parissimus*, *ipſiſſimus*, *occiſſimus*, *excluſiſſimus*: in quibus Superlativus non rei gradum, sed affirmationem addit. Huc pertinent *verior*, *falsior*, *rectior*, & similia; in quibus non rei incrementum, sed perspicuitas & evidentia consideratur.

est, ut *berg* soft, i. e. *valde vel maxime durus*; *valde vel maxime mollis* 3.

Comparatio est triplex, *Analogæ*, *Anomalæ* & *Ellipticæ*.

ANALOGA, seu *Regularis*, est quæ communem aliquam formationis suæ regulam sequitur. *ANOMALA*, seu *Irregularis*, est quæ ab hac regula deflectit. *ELLIPTICA* denique, seu *Defectiva* est, quæ uno aliquo vel duobus gradibus caret.

I. COMPARATIO ANALOGA, seu REGULARIS,

COMPARATIVI formatio.

1. Primus in *i* casus Positivi, syllaba cui fit

Or subnexa gradum medium formabit. At ortum

A ficus atque *dicus*, *volus* & *loquus* *entior* optat;

Junior hinc *juvenisque*, *sinisteriorque sinister*.

COMPARATIVUS formatur à proximo casu Positivi in *i*, addendo syllabam *or*, ut, *durus*, genitivo *duri*, *durior*; *mollis*, dativo *moli*, *mollior*.

Exc. 1. Adjectiva pleraque in *ficus*, *dicus*, *volus* & *loquus*, à verbis *facio*, *dico*, *volo* & *loquor* derivata, habent *entior*, ab antiquis Positivis in *ens*: ut, *munificus*, *liberal*, *munificentior*; *maledicus*, *railling*, *maledicentior*; *benevolus*, *benevolent*, *benevolentior*; *multiloquus*, *that speaks much*, *multiloquentior* 4.

Exc. 2. *Juvenis*, *poung*, *junior* 5 facit; *sinister*, *lest*, *sinisterior*.

SUPERLATIVI formatio.

2. ER recti superadde RIMUS, gradus inde supremus Surget. At, ER dempto, *dexter*, *citer* atque *sinister* Dant *imas*, ac *exter*, quod & *extremus* quoque format.

SUPERLATIVUS gradus dupliciter formatur.

I. Si Positivi nominativus desinat in ER, Superlativus fit adjiciendo RIMUS: ut, *niger*, *black*, *nigerrimus*; *celer*, *swift*, *celerrimus* 6.

Exc.

3. An Superlativus ultimum excessum significet, Vid. in primis Perizon. p. m. 226 & 232, & Urfin. p. 337.

4. Ita ejusmodi nomina à *loquor* composita comparari jubent plerique Grammaticorum; at præter veterum auctoritatem, ut Vossius monet, qui propterea satius censet talibus abstinere. Certè Plautus Trin. i. 2, 163 & 164, *mendaciloquius* dixit & *confidentiloquius*; nisi & hæc sint licenter, more illius, conficta.

5. Contractè pro *juvenior*, quo usus Apuleius Met. viii. p. 252.

6. *Celerissimus*, à *celeris*, antiquitus dixere, Cn. Manlius in Iliade, & Ennius in Annal. teste Prisciano, col. 760, *Quemadmodum* & *creberrimus* utitur Gellius,

De Nominum Comparatione, CAP. IV. 173

Exc. Hæc quatuor, *dexter*, right; *citer* 7, near; *sinister*, left; *exter* 8, foreign, delendo *er*, & addendo *rimus* faciunt Superlativum, *extimus* 9, *citimus*, *sinistimus*, *extimus*, & sæpius *extremus*.

3. In reliquis S atque SIMUS sibi subdere gaudet Qui fit in *i* casus Positivi proximus. Atqui Dant LIMUS, IS dempto, *facilis*, *similis*que, *humilis*que,

Cui *gracilis* formæ, simul *imbecillis* adhærent. *Posterus* at *postremus* habet, *superus*que *supremus*, Et *summus*; priscum quoque & *interus* *intimus* edit. *Infimus* atque *imus* capit *inferus*. A *ficus* ortis Et *volus* & *dicus* est ENTISSIMUS: inde sed aufer *Mirificus*. Petiêre RIMUS *nuperus*que, *vetus*que, *Maturus*que, SIMUS capiens aliquando: creari Vultque gradus *nequam*, recto quasi *nequus* haberet.

II. Si Positivus non desinat in ER, Superlativus formatur à proximo casu in I addendo S & SIMUS: ut, *dûrus*, *dûri*, *durissimus*; *mollis*, *mollis*, *mollissimus*.

Exc. I. Hæc quinque, *facilis*, *easy*; *similis*, *like*; *humilis*, *low*; *gracilis*, *lean*; *imbecillis*, *weak*; abjecto IS & addito LIMUS faciunt Superlativum 10, *facillimus*, *simillimus*, *humillimus*, *gracillimus* 11, *imbecillimus* 12.

Exc.

Gellius, ii. ult. pro *creberrimus*, & in l. 4. C. de incest. & inut. nupt. *acerrimus* pro *acerrimus*, à quibusdam legitur, à *crebrus*, *acris* aut *acrus*. Vid. cap. iii. reg. 26. n. 93.

7. Positivo *citer* usi sunt Cato & Afranius ap. Priscian. c. 599 & 607.

8. *Exter* Statii est Theb. xi. 429, [ita citante Prisciano, col. 599, quamvis aliter vulgò editum] item Paullini ad Cyther. v. 507, & Papiniani l. 84. ff. de acquir. vel omitt. hered. & aliorum. *Exterus* autem dixêre Arcadius & Honorius Impp. l. 9. C. de Judæis & coelic. Addit Vossius ex Cic. Catil. ii. 29, *exterus hostis* & *longinquus*. Sed ibi *extero hoste* legitur, ut nescias an ab *exter*, an ab *externus* deflexum: non magis quam in *ter* *exterâs nationes* ap. eund. pro leg. Manil. c. 16, aut *extera regna* ap. Virg. Æn. iv. 350. Cæterum Priscianus, col. 598, Superlativos hosce *citimus*, *extimus*; ut & *supremus*, *infimus*, *intimus*, *ultimus* & *postremus*; à Præpositionibus *cis* vel *citra*, *extra*, *supra*, *infra*, *intra*, *ultra* & *post*, deductos existimat. Ejus sententiam (in plerisque saltem) refellit Vossius, Anal. ii. 25, de nonnullis tamen dubitat Ursinus, p. 347.

9. *Dextimus* & *sinistimus* eidem Vossio Positivi sunt, nullâ ratione, ut judicat Cl. Perizon. ad Sanct. i. 11. An autem cum summi nominis viro P. Burmanno Præfat. ad Vell. Paterc. p. 13, *dexterrima solertia* dicere liceat, cum exemplum non inveniam, fateor me nescire.

10. Vulgò

174 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

Exc. 2. *Posterus*, behind, habet *postremus* ¹³; *superus*, above ¹⁴, *supremus* & *summus*; *interus*, inward, Positivo vix usitatum ¹⁵, *intimus*; *inferus*, below, *infernus* & *imus*.

Exc. 3. Composita cum *ficus*, *dicus* & *volus* faciunt ENTISSIMUS, ab antiquis, uti diximus, Positivis in *ens* ¹⁶: ut, *munificus*, *munificentissimus*; *maledicus*, *maledicentissimus*; *benevolus*, *benevolentissimus* ¹⁷. ✕ At *mirificus*, wonderful, regulariter Superlativum facit *mirificissimus* ¹⁸.

Exc. 4. Hæc tria, *nuperus*, late or new; *vetus*, old; *maturus*, ripe, Superlativos formant in RIMUS, *nuperrimus* ¹⁹: *veterrimus*, *matur-*

10. Vulgò præcipiunt Superlativos hosce unico L in prosa scribendos: ac Poetis tantum geminare licere. At melioribus libris duplex LL præferri monet Urfinus, p. 342.

11. De *gracillimus* dubitat Vossius: at *gracillimis cruribus* dixit Sueton. in Nerone c. 51.

12. *Imbecillimus* habet Seneca Epist. 85, sed & *imbecillissimus* ap. Celsum legitur ii. 18. Schmidius autem, hypomn. p. 61, hæc ita distinguit, ut hoc ab *imbecillus*, illud ab *imbecillis* sit formatum. ¶ Addunt vulgò ex Prisciano, col. 609, *agillimus* ab *agilis*, & Valla Eleg. vi. 26, *docillimus* à *docilis*. Sed potior auctoritas nobilis Grammatici Sosipatri Charisii, qui col. 162, diserte hæc nomina Superlativo S geminare & *agillissimus*, *docillissimus* efficere tradit. *Utilissimus*, quod ex Cassiodoro affertur, barbariæ ejus seculi relinquimus.

13. Item & *postumus*, ubi u pro i remansit usu veteri: nam cum antea scriberent *optumus*, *peffumus*, *maxumus*, &c. primus Jul. Cæsar per i talia enuncia-
vit teste Quintiliano, Inst. i. 7. Caterum de voce *postumus* legi merentur, quæ notat Cl. Perizon. ad Sanct. i. 11, 2.

14. *Superus* & *inferus* dixit Liv. Andronicus ap. Priscian. c. 606. Cato R. 149, *Super inferque vicinus*. Cicero Tusc. i. 26, *Supera inferaque omnia*. *Mare Superum & inferum* obvia sunt.

15. *Interus* sive *inter* jam exolevit: quanquam Scaliger credat Corn. Severum in Ætna, v. 209, dixisse --- *Vertit vasa intera vortice sævo*: ubi in vet. libris *vasa vitrea*, in aliis *vasa omnia* legitur.

16. *Munificentior*, & *munificentissimus*; *beneficentior*, & *beneficentissimus*, & similia, ab antiquis participiis *munificiens*, *beneficiens*, extrita per Syncopen teritiâ vocali, deducit Vossius Anal. ii. 25. Neque obstat (uti Carmichael noster existimavit, Etym. p. 47.) quod purioris ævi analogia *munificiens* potiùs ac *beneficiens* deponat.

17. A vocibus in *loquus* (quas *entissimus* quoque habere docent) Superlativi vix inveniuntur.

18. *Mirificissimus* utitur Terent. Phorm. v. 6, 30. At D. Augustin. de Civ. Dei xviii. 42, princ. *mirificentissimam potentiam* dixit. * Sed & alia hujusmodi nomina veteres regulariter comparabant, ut, *beneficissimus* ap. Catonem, *magnificissimus* ap. Accium, teste Prisciano, p. 603. Eodem modo & Catonem *magnificior*, & *munificior* extulisse auctor est Festus in voce.

19. *Nuperum hominem* dixit Plautus Capt. iii. 5, 60: *nupera notitia* etiam ex Terent. Heaut. i. 1, 1, profertur: at meliores *nuper* habent. Superlativus autem *nuperrimus* nunc quidem non reperitur; at antiquos eo usos testatur non modo Priscianus, col. 606, sed adverbium *nuperrime* ap. Cic. de Invent. i. 17,

De Nominum Comparatione, CAP. IV. 175

maturrimus 20, vel etiam *maturissimus* 21, ab antiquis nominativis *nuper* 22, *veter* 23, *matur* 24.

Exc. 5. *Nequam*, indeclinabile, *nequior* & *nequissimus* facit, tanquam à recto *nequus* vel *nequis*.

II. COMPARATIO ANOMALA, seu IRREGULARIS.

4. Longius à dictis normis nonnulla recedunt :

Nam *bonus* & *melior* dat & *optimus* ; & *malus* optat *Pessimus* & *pejor* ; *parvus* minor ac *minimus* vult ; *Maximus* & *major* *magnus* : *multus*que poposcit *Plurimus*, & neutrum numero dans *plus* modò primo.

Irregulariter comparantur hæc nomina 25 :

Bonus, good, *melior*, *optimus* 26.

Malus, bad, *pejor*, *pessimus* 27.

Parvus, little, minor, *minimus* 28.

Magnus, great, *major*, *maximus* 29.

Multus

20. *Maturrimus* utitur Tacit. Annal. xii. 65, 5 : *maturissimus* Auct. ad Herenn. iv. 26, & Colum. iv. 29, & xi. 3. Ab hoc est adverbium *maturissimè* ap. Catonem, ab illo *maturrimè* ap. eund. & Sallust. teste Charisio, p. 184. & Cels. B. G. i. 33. Utrumque adhibuit Cic. pro Cæcin. 2, extr. & de Orat. iii. 20.

21. Addit post Bad. Ascensum Despauterius *saturrimus* vel *saturissimus* à *satur*, nullo veterum exemplo. * *Austerrimus* tamen dixit Messalla Corv. p. 4, pro *austerissimus*, ab antiquo, uti videtur *auster*, pro *austerus*.

22. Unde adverbium *nuper* : at nomen positivum in *us* desinere Capro ap. Priscianum, col. 606, videtur.

23. Quâ voce Ennium & Accium usos testatur idem Priscianus, col. 607 & 716.

24. Ita Priscianus, col. 606 : at Vossius à *maturissimus* contractum opinatur.

25. Irregulariter comparatis accenseri etiam possunt multa à nobis superius tradita : quia tamen in illis Positivi analogia quædam retinetur ; hæc verò ab eo longissimè recedunt, in diversa ea classe collocanda videbantur.

26. *Melior* ex *mavelior* factum (ab antiquo *mavelis* pro *mavis*) per Syncope ; vel ab *ἀμείων* Tarentino, pro *ἀμείων*, n in l conversâ. *Optimus* est ab *opto*, quasi *optatissimus*. Vid. Ursin. p. 345, & Voss. Anal. ii. 24.

27. Forte à *pessum*, quasi *pejor*. Voss. in Etym. voc. *pessum*.

28. Vel à *μείων* inserto n, vel potius à *μινύω*, ut Atticè dictum, pro *μικρός*. Dixere tamen & *parvissimus* Lucretius i. 609 & 615, & iii. 200. Varro ap. Nonium vi. 43, & Festus in voc. *Spava* : item è junioribus Vegetius i. 8. Boetius Musicæ prolog. Cels. Aurelianus Tard. i. 1, 5, & alii. Vid. Voss. ii. 24, & Despaut. p. 124.

29. *Major* quasi *magior* (unde *magis* adverbium) pro *magnior*, extirpa liquida :

Multus, mann, plurimus; multa plurima; multum, plus, plurimum 30. Nam *plus* in singulari est quasi substantivum, & neutri tantum generis; in plurali adjectivum & omnis generis, ut supra docuimus 31.

III. COMPARATIO ELLIPTICA, seu DEFECTIVA.

I. POSITIVO carentia.

5. Hæc viduata gradu sunt pauca sequentia primo;
Ultimus, ulterior; prior, & primus; propiorque,
Proximus; ocyor atque ocyssimus adjiciantur:
Deterior jungi quibus & *deterrimus* ambit.

Positivo carent nomina sequentia: *ulterior, farther, ultimus* 32; *prior, former, primus* 33; *propior, nearer, proximus* 34; *ocyor, swifter, ocyssimus* 35; *deterior* 36, *worse, deterrimus* 37.

2. COM-

δᾶ: vel (quod Vossio maximè arridet) à *μεῖζων*. *Maximus* è *magnissimus* κατὰ συγκρίπην factum videtur.

30. *Plus* à *πλέον*, *n* in *s* conversâ. Ab hoc ductum *plurimus* verustum, pro quo deinde *plurimus* dictum. Adferunt quidam ex Cic. ad Attic. xi. 2, Superlativum *multissimus*; at eo loco non ex *multissimis* & *miserrimis* curis, quod vitiose legebatur, sed ex *multis* meis & *miserrimis* curis, legi debere docti jamdudum ostenderunt. Pars autem *multesima* ap. Lucretium vi. 651, eumque imitatum Buchananum de Sphær. i. 653, eâdem ratione dicitur quâ pars *millesima*.

31. Vid. cap. iii. reg. 16. n. 11.

32. Ab antiquo *ulter*: Priscianus & alii à Præpositione *ultra* deductum volunt.

33. A *pris* inusitato, unde & *pridem* & *pridie*.

34. Ab antiquo *propis*; alii à Præpositione *prope*.

35. Ab *ῥαῦς*, cujus Comparativus cum *ῥαῖων* sit per *i*, idè Gifanius, Dausquius, Vossius, *ocior* (non ut, vulgo, *ocyor*) scribendum putant. Alii tamen dissentiunt, atque ad Positivum *ῥαῦς*, aliosque gradus *ῥαῦτερος* & *ῥαῦτατος* provocant.

36. Ab obsoleto *deter*: alii Priscianum, col. 597, secuti, à verbo *detero*.

37. Quibus, nec immeritò, addit Ursinus, p. 358, & ante eum Varro L. vii. 39, *pejor, pessimus, minor, minimus*, (quibus adjungas, *plus, plurimum*) utpote proprio Positivo destituta. Pejor enim & *pessimus* non magis à *malus* nascuntur, quàm quæ illi Comparativum & Superlativum tribuit Charisius, col. 182, *nequior & nequissimus*. * Addit porro Verepæus *frugalior, frugalissimus*, & *antiquior, antiquissimus*, pro *potior* vel *carior*, -issimus. Prius, credo, quia Quintiliano Inst. i. 6, displicet *frugalis*, pro quo *frugi* vult dicendum. At num Positivum tantum, an verò & *frugalior* etiam & *frugalissimus* (quod Turnebo videtur) Quintilianus rejiciat, meritò dubites. Omnia certè repetiri apud bonos auctores, aiunt ejus Scriptoris interpretes. Nec antiquior ob

2. COMPARATIVO carentia.

6. Orba gradu medio *nuperus*, *meritusque*, *novusque*,
Par, *sacer*, *invictus*, *persuasus* & *inclutus* adde.

Comparativo privantur: *nuperus*, *nuperrimus*, late; *meritus*, *meritissimus*, *deserving*; *novus*, *new*, *novissimus*, mutata paulum significatione, pro *ultimus*, last³⁸; *par*, *parissimus*³⁹, *equal*; *sacer*, *sacerrimus*, *holy*; *invictus*, *invictissimus*, *invincible*; *persuasus*, *persuadissimus*, *persuaded*; *inclutus*, *inclutissimus*, *renowned*⁴⁰.

M

3. Su.

tralatitiam vocis significationem Positivo orbandum videtur. * Adjiciunt alii *potior* & *potissimus*: at hæc à *potis*, *pote*, proveniunt, immutata nonnihil primaria verbi notione. * Quidam hæc referunt *habitor*, *habitisissimus*, pro *pinguior*, *pinguissimus*: at Positivo *habitus* eodem significato utitur Gellius iv. 20. * *Penitior* & *penitissimus* Positivo privat Farnabius: sed ex *penitis* faucibus dixit Plaurus Asin. i. 1, 28. * Antiquos denique *sapior* & *sapissimus*, absque Positivo, protulisse memorat Priscianus, col. 602, & 1016. At hæc ab inusitato *sapio* Sanctius, *sapis* Perizonius (non ab Adverbis *sæpe*, *-ius*, *-issime*; quod facit Priscianus) deducunt, Minerv. i. 11, 3.

38. Ab hac voce, tanquam non Latinâ, abstinuisse Ciceronem docet Gellius, i. 21, idemque de senibus quibusdam suâ aetate testatur Varro L. L. 5. § 7. At de Cicerone falli Gellium jamdudum ostenderunt D. Gothofredus, And. Schottus, Carmichael noster, alique, qui tria minimum indicant Ciceronis loca, in quibus *novissimus* pro extremo accipitur.

39. *Parissimus* non tantum Plauti est Curc. iv. 2, 20, sed etiam Gellii, xx. 1.

40. Perperam his adjiciunt Methodi auctor, Annotatores Oxonienses & alii, *apricus*, *bellus*, *comis*, *consultus*, *diversus*, *fidus*, *invisus*, *invitus*. Nam *apricior* usus est Columella ii. 3. *Bellior* ex Varrone citat Nonius ii. 74. *Comior* Ciceronis est, pro *Murena*, c. 31. *Consultius* dixit Imp. Decius l. 3. C. de acq. & retin. poss. *Inconsultius* Cæsar B. Civ. i. 45. Liv. xli. 7. Sallust. Jug. c. 35. & Plin. in Paneg. c. 83. *Indivisor* Cic. Offic. ii. 9. Tacit. Annal. vi. 4, 5, & Hist. i. 12, 3. Sueton. Tiber. 13, 1. V. Max. iii. 8, & iv. 7. Plin. xxii. 13, pr. Senec. de Ira ii. 35. & de Clem. i. 13. Martial. vi. 21. *Invitus* Cic. de Orat. ii. 89. ¶ Huc autem referri possunt, (1.) *Decorus*, *decorissimus* Apul. Apol. p. 406. *putus*, *putissimus* Cic. ad Attic. ii. 9, & ex usu communi *Christianus*, *Christianissimus*. A Pronomine quoque ipse, vel *ipsus*, est *ipsissimus* ap. Plautum Trin. iv. 2, 146. At *tuisissimus* à *tuis* Neotericorum signatum est. (2.) In his Comparativum non agnoscit Johnsonus, *germanissimus*, *gnarissimus*, *ignarissimus*, *opiniossimus*, *pedidissimus*, *pashicissimus*: ut praterream quosdam à Plauto confictos, nec facile in exemplum trahendos Superlativos, *exclusissimus*, *geminissimus*, *occississimus*, *oculissimus*, *patruiissimus*, *ridiculissimus*, *sacrilegissimus*, *spissigradissimus*, *taciturnissimus*, *verberabilissimus*. Cujus farinae etiam videntur quædam ex præcedentibus: ut & *infandissimus* Varii ap. Quintilianum iii. 8. & *nefandissimus* ap. Pseudo-Quintil. Decl. xviii. 11. & Justin. xviii. 7, 10. * Male autem his addit, App. p. 241, *vocalissimus*, & Addit. p. 46, *secundissimus*. *Vocalior* enim habet non modo (quod ipse fateretur Addit. p. 47.) Quintil. viii. 3, sed Seneca etiam Nat. Q. ii. 29. & Gell. xiii. 19. *Secundior* vero Cæsar B. G. ii. 2. & Sueton. Jul. ii. 2. (3.) Ab antiquioribus denique Gram.

3. SUPERLATIVO carentia.

7. Hæc Superante carent: *satur*, & *diuturnus*, & *ingens*.
Atque *senex*, *juvenis*, *adolescens*, *pronus*, *opimus*;
Et finita BILIS prope cuncta, vel ILIS & ALIS.
Cum multis aliis quæ nunc perscribere longum est.

Multa carent Superlativo: ut, *satur*, *saturior*, full 41; *diuturnus*, *diuturnior*, lasting; *ingens*, *ingentior*, great; *pronus*, *pronior*, inclined, stooping downward 42; *opimus*, *opimior*, rich, full; item hæc ætatum nomina, *adolescens*, *adolescensior*; *juvenis*, *junior*; *senex*, *senior*.

Superlativo etiam deficiunt:

1. Pleraque Verbalia in BILIS: ut, *tolerabilis*, *tolerabilior*, that may be endured; *flebilis*, *flebilior*, lamentable 43.

2. In ILIS finita penultimâ longâ: ut, *juvenilis*, *juvenilior*.

pouth

Grammaticis Comparativo privantur *caesus*, *vetus* & *falsus*. Varro enim L. L. vii. 39, *caesus* tantum & *caesissimus* ait dici. Idem v. 7, à *vetus* non *vetior*, sed *vetustior*, declinat. Et Festus *falsior* & *falsius* negat in consuetudine esse. *Vetior* tamen protulit Plautus Bacchid. v. 2, 31, uti Prisciano notatum col. 607. *Falsius* quoque dixit Petron. c. 132, ut *falsior* ap. D. Augustinum aliosque omittam. *Falsissimus* autem, quod aversantur nonnulli, habet Columella i. 6. med. *Caesus* ad nomina in US purum exeuntia magis proprie spectat. (4.) De reliquis (præter jam dicta) Participiis, quæ Comparativo deficere existimantur, commodius sub reg. 9 dicemus.

41. Vid. paulò ante n. 21.

42. At *rotæ ingentissima* dixit Vegetius de re mil. iv. 8, & *promissimus ad indulgentias* Capitolinus in Pio, c. 10.

43. Nomina in *bilis* Comparativum admittentia hæc enumerat Johnsonus, p. 120, eumque secutus Lowæus, *admirabilis*, *aquab.* *affab.* *alib.* *amab.* *cognob.* *commendab.* *conducib.* *contemptib.* *desiderab.* *detestab.* *exsecrab.* *exorab.* *favorab.* *hab.* *horrib.* *ignorab.* *imitab.* *immob.* *impetrab.* *incredib.* *insatiab.* *intestab.* *intolerab.* *irrevocab.* *laudab.* *memorab.* *mirab.* *miserab.* *mob.* *notab.* *optab.* *placab.* *præstab.* *probab.* *sanab.* *stab.* *terrib.* *tolerab.* *tractab.* *vendib.* *venerab.* &c, quod vix huius loci est, *debilis*. Quibus adde *adspectabilior*, Apul. Apol. p. 423. *delectabilior*, Id. Florid. 17. p. 808. *excusabilior*, V. Max. viii. 11, 4. *inamabilior*, Senec. Controv. 20. *implacabilis*, Tacit. Annal. i. 13, 5, & Hist. iii. 53, 5. *instabilior*, Aur. Victor in Galb. c. 6. *mutabilior*, Val. Maxim. vi. 9, 14. *penetrabilior*, Macrob. Sat. vii. 12: item *credibilis* Lactant. Inst. ii. 9. *inseparabilior* August. de Trin. xv. 23. *portabilis* Id. Epist. 34. & *rationabilior* l. 37. ff. de stipul. serv. & l. 34. pr. ff. de oblig. & act. Adferunt quoque ex Petronio *formidabilior*, quod non reperio. ¶ Hæc autem ideo Superlativis privari, quod ipsâ vocum vastitate delicatas veterum aures raderent, notat Ursinus, p. 359. Inveniuntur tamen *affabilissime*, *amabilissimus*, *habilissimus*, *mirabilissimus*, *mobilissimus*, *mutabilissimus*, *stabilissimus*, *verberabilissimus*, &c, quæ usu satis frequentia sunt, nobilissimus & ignobilissimus.

De Nominum Comparatione; CAP. IV. 179

mouthful; *civilis, civilior* 44, *civil, courteous*; *exilis, exilior* 45, small 46.

3. Definientia in ALIS: ut, *capitalis, capitalior, chief, deadly*; *regalis, regaliior, like a King* 47.

4. Multa alia promiscue terminationis: ut, *arcanus, arcanior, secret*; *declivis, declivior, bending downward*; *proclivis, proclivior, prone, easy*; *longinquus, longinquior, far-off*; *propinquus, propinquior, near* 48.

M 2

4 Po

44. *Civilissimus* tamen dixit Spartianus de Hadr. c. 20, & Eutropius in Ner-
va, viii. 1.

45. Ex his multa vix comparantur: ut, *anilis, hostilis, puerilis, scurrilis, senilis, servilis, virilis*. At *puerilius* utitur Horat. Sat. ii. 3, 250. *viriliores* Lam-
pid. in Elagab. c. 8, extr. *virilius* Senec. de Brev. vit. c. 6. * *Vilis* autem
& *subtilis* utroque & Comparativo & Superlativo satis crebra sunt.

46. Pleraque etiam in ILIS penultima brevi, à verbis ut plurimum deri-
vata, comparationem vix recipiunt: ut, *altilis, coctilis, ductilis, fictilis, fissilis, fossilis, fusilis, futilis, insensilis, missilis, nexilis, pensilis, plicatilis, rasilis, scissilis, sculptilis, sectilis, sensilis, sutilis, textilis, tortilis, trusatilis, versatilis, volatilis, &c.*
Item, *aquarilis, dapsilis, fluviatilis, parilis, disparilis, saxatilis, umbratilis*. At
comparantur *fragilis, fertilis, sterilis*: & (de quibus dictum supra) *agilis, docilis, facilis, gracilis, humilis, similis, utilis, &c.* eorum composita. *Dapsilius* quo-
que habet Lucilius ap. Nonium iv. 232.

47. Sic *penetratior* Lucrēt. ii. 382. *mortalis* Plin. xxvi. 15. * At integrè
comparantur, *hospitilis* Flor. i. 16, princ. Cic. Verr. i. 26; *liberalis* Liv. xxii.
26, pr. Cic. pro Q. Rosc. c. 8: item *vocalis* & *frugalis* de quibus supra: &
qualior ex Quintil. iii. 8, profert Johnson. p. 220, absque Superlativo, at
qualissimus dici posse comprobatur non tam Tertulliani auctoritas de Anim. c.
17, quàm compositum *inaqualissimus* ap. Sueton. Aug. lxxv. 3. ¶ Cetera in
ALIS vix comparata inveniuntur, *artificialis, australis, exitialis, fatalis, furia-
lis, generalis, glacialis, lethalis, maritalis, medicinalis, naturalis, nivalis, nugalis,
occidentalis, orientalis, pacalis, pernicialis, pluvialis, principalis, rationalis, septen-
trionalis, socialis, specialis, trivialis, venalis, vitalis, universalis, &c.* A *feralis*
autem *feratior* extulit Pacatus in Paneg. Theod. c. 46, & *feralissimus* Salvian.
de gubern. Dei, c. 1. Nec dubito quin ex prædictis aliqua, si se occasio de-
derit, Comparativo possint & fortassis etiam Superlativo adhiberi, ut, *austra-
lior, exitialior, fatalior & fatalissimus, venaliior & venalissimus, &c.* quanquam
nusquam forte jam exempla occurrant.

48. His adduntur, (i.) Ab Ursino, p. 360. *eternus, eternior*, Plin. xiv. 1. pr.
salutaris, salutarior, Cic. Nat. Deor. iii. 9. *silvester, silvestrior*, Plin. xvi. 27:
item hæc Participia & Participiiformia, *improvisus, improvisior*, Tac. Annal. ii.
47, 1. *intactus, intactior*, Juven. vi. 162. *infinitus, infinitior*, Cic. Top. c. 8.
& (de quo n. 52.) *alsus, alsior*. (2.) A
Carmichael, p. 49. *adultior*, Plin. x. 33. *barbarior*, Ovid. Trist. v. 1, 72, &
de Pont. iii. 2, 78. *citior*, Plaut. ap. Fest. Ovid. Pont. ii. 4, 25. [al. citius.] con-
ductior, Hygin. Poet. Astron. iv. 14. *conductior*, Plaut. Poen. iii. 2, 4. [rectius
conductior,] *confossior*, Plaut. Bacch. iv. 8, 48. *contentior*, i. e. magis contentus, Id.
Poen. ii. 1, 15. *divisior*, Lucr. iv. 958. *impunitior*, Liv. iii. 50. Pers. v. 130.
omif-

4. POSITIVO & SUPERLATIVO carentia.

8. *Anterior* solum, *sequior*, *satior*que leguntur.

Hæc tria, *anterior* 49, *sequior* 50, *satior* 51, *betior*, in solo Comparativo inveniuntur 52.

5. Com-

omissior, Terent. Adelph. v. 3, 45. *remissior*, Cic. pro Muren. c. 26. Cæf. B. G. v. 12, &c. *solicitor*, Planc. Ciceroni, Fam. x. 18. Tac. Hist. iv. 58, i. Quintil. Inst. vii. 2. * Inveniuntur tamen *citissimus*, Quintil. Inst. vi. 4. *remississimus*, Sueton. Aug. xcvi. 2. (3.) A Johnsono App. p. 237 & sequ. & Addit. p. 46. *Actuosior*, *agrestior*, *alacrior* [quod & Superlativum habere negat Charisius, col. 88.] *austerior*, *conciuior*, *corpulentior*, *exitiosus*, *fluxior*, *glabrior*, *horridior*, *ignitius*, *illecebrosus*, *incolumior*, *informis*, *insubidius*, *languidior*, *luculentius*, *mediocrius*, *meracior*, *miseritordior*, *obliquior*, *perennius*, *popularior*, *prolixius*, *protervior*, *peculiarior*, *rubundior*, *rufior*, *scabrior*, *squalidius*, *stomachosior*, *sublimior*, *surdior*, *vicinior*, *valgius*, *unguiniosior*; à Positivis *actuosus*, *agrestis*, &c. * Male autem Superlativo carentibus idem adnumerat, *Albidior*, *communior*, *crudior*, *dirior*, *divitior*, *glutinosior*, *hebetior*, *oculatio*, *obstinatio*, *portuosior*, *pudicior*, *rubrior*, *seignior*, *serior*, *sincerior*, *turbidior*, *vegetior*, *vidior*. *Albidissimus* enim dixit Celsus v. 26. § 20. *communissimus* legit Casaubonus in Sueton. Vesp. c. 22, pro quo alii *comissimus*. *Crudissimus* habet idem Sueton. Aug. c. 4. *dirissimus* Varro ap. Nonium ii. 247. *divitissimus* Cic. Divin. i. 36, & Nepos xix. 1. *glutinosissimus* Colum. iii. 11, extr. *hebetissimus* Plin. ix. 30. *oculatissimus* Id. xxxiv. 6. *obstinatissimus* Senec. Ep. 71. *portuosissimus* Plin. iv. 12. *pudicissimus* Id. vii. 35. *seignissimus* Apul. Apol. p. 495. *serissimus* Plin. xv. 15. Vel. Paterc. ii. 131, extr. *sincerissimus* Senec. Epist. 66 & 108. Gell. xv. 1, & xx. 6. *turbidissimus* Cic. Fam. vi. 15. Quintil. i. 10. Tac. Hist. iii. 49, 3. *vividissimus* Festus (ita enim legendum videtur) pro quo alii *vivissimus*. *Ruberrimus* denique & *vegetissimus* (quæ ipse in Addit. agnoscit) Celsus v. 18. § 31. Plin. xviii. 26. * Mirro *austerissimus* ap. Scrib. Larg. Compos. 142, & ap. Scriptores Ecclesiasticos aut inferioris ætatis *exitiosissimus*, *sublimissimus*, *surdissimus*, *miseritordissimus*, *protervissimè*, *vicinissimè*. (4.) His fortè addi possunt, *Ater*, *devexus*, *effætus*, *jejunus*, *rancidus*, *terrus*, *vulgaris*: item plurima in *osus*, *actuosus*, *cariosus*, *cænosus*, *compendiosus*, *callosus*, *contentiosus*, *dolosus*, *ebriosus*, *foliosus*, *frondosus*, *glebosus*, *jocosus*, *lanuginosus*, *lapidosus*, *lignosus*, *medicamentosus*, *morbosus*, *nebulosus*, *nervosus*, *onerosus*, *pilosus*, *prodigiosus*, *rugosus*, *spumosus*, *strigosus*, *succosus*, *tortuosus*, *torosus*: & in *entus*, *esculentus*, *luculentus*, *temulentus*: quorum Comparativi *atrior*, *devexior*, *effætor*, *actuosior*, &c. inveniuntur; at non item quod sciam, Superlativi, nisi apud Scriptores deterioris ætatis. Vid. tamen quæ post dicenda sunt Append. 2. (5.) De omissis Participiorum postea dicetur reg. 9. Append. 1.

49. Ab antiquo *anter*, vel *anterior*; vel, ut alii volunt, à præpositione *ante*. Scioppius *anterior* barbarè dici ait: at vocis usum tuentur Borrichius Cogit. p. 47, & Perizon. ad Sanct. iv. 4, 95, non ex Sulpitio Severo tantum, Symmacho & Sidonio, sed ex ipso Cæsare, B. Civ. iii. 63.

50. Sive à verbo *sequor*, seu adverbio *secus*.

51. Ab adverbio *satius*. Vix alio autem genere quàm neutro utimur, *satius*: ut Cic. Attic. vii. 1, *Vincere satius est quàm vinci*. Multo *satius est*, Lucret. v. 1126. *Satius ducere*, Nepos xvi. 1. Legitur quidem vulgò ap. Plin. xvii. 5, *Terra optima & operi satior*. At in Harduina editione & *satius* habetur, i. e. *frugibus*.

52. His

De Nominum Comparatione, CAP. IV. 181

5. COMPARATIVO & SUPERLATIVO carentia.

9. Hæc proprio genuere gradus de corpore nullos Nomina, vel raros: à verbis, nominibusque Quæ composita fluunt; in DUS quoque Participans, & (INUS, Dant quibus US purum fines, ICUS, IVUS & Aut IMUS aut ORUS: cum Deminuentibus adde Plurima, quæ versu promptum comprehendere non est, Nullos vel rariores ex sese gradus emittunt nomina sequentia 53:

1. Adjectiva cum nominibus aut verbis composita: ut, *versicolor*, *of divers Colours*; *tardigradus*, *slow-paced*; *degener*, *degenerating*; *consonus*, *of like Sound*, *agreeable* 54; *fractifragus*, *a Co-venant*

M 3

52. His adde *melior*, neque Positivum, neque Superlativum ejusdem originis agnoscens. ¶ Addunt alii *licentior*: verum Positivus *licens* est, non inusitatus optimis etiam auctoribus: ut, Propert. iv. 1, 26. Stat. Silv. i. ult. 93, & Martial. iv. 8. * Adjiciunt Despauterius alique *temperior*, i. e. *tempestivior*: at hoc non nisi adverbialiter *temperius* vel *tempori* reperitur, [Vid. Cic. Fam. ix. 16, & Ovid. Met. iv. 198.] ab antiquo ablativo *tempori*, vel, ut olim loquebantur, *temperi*: unde verbum *tempero*; ut à *pignus*, *pignoris*, olim *pigneris*, unde *pignero*. Vid. Manut. ad Cic. loc. cit. ¶ Rectius huc referri potest Comparativus *alsior*, vel *alsius*, quo utitur Cic. ad Attic. iv. 8, & ad Q. Frat. iii. 1. c. 2, nusquam enim *alsus* aut *alissimus* invenimus: quamvis *alsia* corpora dixerit Lucret. v. 1014. ¶ Eodem ferè pacto reperitur *applicior* ap. Apul. Met. x. p. 842, solo Comparativo, & ap. Gell. x. 12. *exequentiissimus*: solo Superlativo; *applex* enim aut *applicissimus*; & *exequens*, aut *exequentior* frustra quaesiveris. * *Novissimus* iridem primo secundoque gradu privant Charif. col. 130, Donatus, 1745, & Consentius, 2022. At vid. supra reg. 6.

53. In nominibus autem ejusmodi, Comparativus & Superlativus supplentur per adverbia *magis*, & *valde* vel *maximè*: quæ circumlocutio in comparabilibus quandoque locum habet: ut, Ovid. Art. i. 475, *Quid magis est saxo durum*; *quid mollius undâ*? Cic. Div. iv. 3, *Homo valde studiosus & diligens*, Terent. Andr. v. 1, 16, *Quibus id maximè utile est*.

54. Talia plerumque sunt, à nominibus *color*, *genus*, *gradus*, *lex*, *modus*, *sonus*, &c. composita. Cui etiam classi referenda sunt hæc à Johnsono observata, *exanimus*, *magnanimus*, *inermis*, *imbellis*, *rebellis*, *anceps*, *præceps*, *discors*, *excors*, *infamis*, *multiformis*; *affinis*, *confinis*, *enervus*, *inops*, *expers*, *exsanguis*, *exsors*, *exspes*, à nominibus *animus*, *arma*, *bellum*, *caput*, *car*, *fama*, *forma*, *finis*, *nervus*, *opis*, *pars*, *sanguis*, *sors* & *spes*, composita. ¶ Inveniuntur tamen perenniior, Horat. Car. iii. 30, 1. *sublimior*, Juven. xi. 24. (& ap. Symmach. Epist. vi. 56, *sublimissimus*,) *concordior*, Plaut. Aul. iii. 5, 7, & *concordissimus*, Cic. pro Ligar. c. 2. *fecordior*, Sidon. Epist. v. 7. *fecordissimus*, Apul. Apol. p. 444. *vecordior*, Aut. Viâ, de Cæf. xl. 17. *vecordissimus*, Cic. pro dom. c. 55.

mis

182 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

venant-breaker; *lucifugus*, that flies from the Light; *pestifer*, pestilent, poisonous 55.

2. Participia in DUS: ut, *amandus*, to be loved; *legendus*, to be bewailed 56. Item Verbalia in BUNDUS: ut, *errabundus*, wandering; *pudibundus*, bashful 57.

3. Nomina in US pûrum, sive præeunte vocali, desinentia: ut, *dubius*, doubtful; *cœruleus*, blue; *vacuus*, empty 58.

4. Finita in ICUS penultimâ brevi: ut, *famelicus*, hungry; *modicus*, small, moderate 59.

5. Finita

misericordior, Plaut. Rud. i. 5, 23, & ap. Augustin. & Salvian. -*dissimus*. Item *deformior*, Martial. iv. 79, & -*missimus*, Gell. iv. 11. *versipellis*, *versipellior*, Porcius Latro, Declam. in Catil. c. 9. *amēnior*, Suet. Aug. c. 65. *amētiſſimus*, Cic. Phil. v. 23. *dementior*, Id. in Pis. c. 20. *dementiſſimus*, Id. de Arusp. resp. c. 27. *spissiſſimūſ* Plautinum est Poen. iii. 1, 3, nec temere imitandam.

55. Incomparabilia porro sunt, quæ à verbis hisce sunt composita, *bibo*, *frango*, *fugio*, *fero*, *gero*, *lego*, *vomo*, *voro*, &c. De comparatione compositorum ex dico, facio, volo & loquor, superius dictum. Sed ex his etiam haud pauca comparationem non recipere notat Johnsonus, p. 229: ut, *blandidicus*, *falsidicus*, *veridicus*: & *castificus*, *horrificus*, *laxificus*, *luctificus*, *mellificus*, *mæstificus*, *monstrificus*, *pacificus*, *tabificus*, & *taratloguus*. * *Sacrilegiſſimus* tamen usus est Plautus Rud. iii. 4, 1.

56. *Infandiſſimus* tamen & *nefandiſſimus*, ut supra notatum, adhibuerunt Quintilianus & Justinus. * *Admirandiſſimus*, *colendiſſimus*, *metuendiſſimus* posteriorum sunt temporum. At *reverendiſſimus*, quatenus dignitatis est titulus, ab ipsa necessitate & usu commendatur. ¶ Participia in RUS, quæ huc quidam adjiciunt, incrementum nec proinde comparationem recipiunt.

57. *A tremebundus* tamen est *tremebundior*, ap. Colum. x. 396.

58. At inveniuntur *arduior* & *arduſſimus*, Cato ap. Prisc. col. 600. *assiduior*, Varro R. R. ii. 9. *assiduiſſimus* & *assiduiſſimè*, Sueton. Aug. lxxi. 3. Cic. de clar. orat. c. 91. *egregior*, Juven. xi. 12. Lucret. iv. 469. *egregiſſimus*, Pacuv. ap. Prisc. l. cit. Gell. xiv. 5. *exiguior*, Ulpian. l. 75, de legat. 3. *exiguiſſimus*, Ovid. Heroid. xiv. 115. *industrior*, Plaut. Most. i. 2, 71. Gracch. ap. Prisc. p. 601. Cato ap. Charis. p. 181. Cic. pro dom. c. 11. *innoxior*, Cato ap. Prisc. l. c. *idoniior*, vel *idonetior*, Paulus l. 2. ff. de popul. act. *luxurior*, Val. Max. ix. 1. *noxior* & *noxiiſſimus*, Senec. de Clement. i. 13 & 26. [pro quibus Lipsius *obnoxior*, & *noxiosſimus* legit.] *perpetuior* & *perpetuiſſimus*, Cato ap. Prisc. l. c. *prissiſſimus*, (quanquam id Cic. in Antonio reprehendit Philipp. xiii. 19.) Tacit. Agric. xliii. 7. Florus iv. 7, 15. Curtius ix. 6, 17: ut utrumque Senecam, Pseudo-Quintilianum, Aufonium, & innumeras Inscriptiones veteres omittam. *Srenuiior*, Plaut. Epid. iii. 4, 10. *strenuiſſimus*, Cato R. R. procem. Sallust. Catil. c. 60. Tacit. Hist. iv. 69, 1. Plin. xviii. 5. *vacuiſſimus*, Ovid. Pont. iii. 1, 141. Mitto *castiſſimus*, pro *castiſſimus*, à *castus*, absque Comparativo, juxta Varronem, L. L. vii. 39, & *necessariior*, ap. Tertullian. de Patient. c. 11. ¶ Quidam comparationis legi eximunt & *tenuis*: at *tenuior* & *tenuiſſimus* optimis auctoribus sunt frequentata.

59. *Rusticiior* tamen dixit Seneca Epist. 88, & Gell. xvii. 2. *rusticius*, Horat. Sat. i. 3, 31. *pathetiſſimus*, Martialis xii. 96. * Huc quoque referri possunt

De Nominum Comparatione, CAP. IV. 183

5. Finita in IVUS : ut, *fugitivus*, that flieth away; *demonstrativus*, that demonstrateth ⁶⁰.

6. Finita in INUS : ut, *matutinus*, early; *internecinus*, deadly ⁶¹.

7. Finita in IMUS : ut, *legitimus*, lawful; *limus*, crooked, atrox ⁶².

8. Finita in ORUS : ut, *canorus*, shrill; *odorus*, sweet-smelling ⁶³.

9. Deminutiva : ut, *tenellus*, somewhat tender; *majusculus*, somewhat big ⁶⁴.

10. Plurima denique variae terminationis : ut, *almus*, gracious;

M 4

mirus,

sunt multa in *cus*, præcedente consonante, non comparata : ut, *coruscus*, *flaccus*, *luscus*, *mancus*, *plancus*, *truncus*, *uncus*, *aduncus* : item, *caducus*, *glaucus*, *raucus*. *Fuscior* tamen utitur Martialis xiv. 62, *mancior* etiam habet Jul. Scalliger de Caul. L. L. vii. 141, an licitè, alii viderint. * De nominibus in *scus* & *dicus* sæpius dictum.

60. *Lascivus* tamen, *festivus*, *tempestivus* & *intempestivus* comparantur : at duo posteriora absque Superlativo. Vid. Ovid. Met. xiii. 792. Sueton. Tiber. c. 43. Cic. Fam. vi. 4. Terent. Adelph. v. 9, 26. Gell. ii. 29. Val. Max. vii. 8, 9. * Multa etiam in VUS, præcedente consonâ, incomparabilia sunt : ut, *calvus*, *curvus*, *fulvus*, *furvus*, *gilvus*, *helvus*, *servus* : item *cavus*, *flavus*, *lævus*, *navus* vel *gnavus*, *rauvus*, *scavus*. *Ignavus* verò (contra quam docet Carmichael, p. 50.) integrè comparatur, *ignavior*, Cic. Verr. ii. 78. *ignavissimus*, Liv. v. 28.

61. Sic *adulterinus*, *belluinus*, *clandestinus*, *facuinus*, *ferinus*, *festinus*, *genuinus*, *inopinus*, *necopinus*, *intestinus*, *peregrinus*, *repentinus*, *resupinus*, *vesperinus*, penultimâ longâ ; & eâdem brevi, *diutinus*, *geminus*, *pristinus*, *serotinus*, & quorum significatio comparationem vix patitur, *adamantinus*, *byssinus*, *crystallinus*, *coccinus*, *glauцинus*, *prasinus*, *smaragdinus*, &c. Reperimus tamen *divinior*, Horat. Sat. i. 4, 43. & *divinissimus*, Cic. de leg. ii. 18. *repentinior*, Apul. de mund. p. 719. *supinior*, Martial. ii. 6. *vicinior*, Plin. xxxiv. 14. Ovid. Fast. vi. 275, & apud Scriptores mediæ ætatis *Latinior* & *Latinissimus*. Augustinus etiam Doctr. Christ. i. 23, *vicinissimè* utitur.

62. Sic *sinuinus*, *maritimus*, *sinus*, *resinus* ; & de quibus ante dictum, *exanimus*, *inanimus*, *magnanimus*, & similia. *Opimior* tamen dixere non tantum Apuleius Met. v. p. 157, & Aufonius in Monosyll. sed etiam Cic. Orat. c. 47, & Gell. v. 14.

63. Sic *honorus*, *inhonorus*, *indecorus*, *inodorus*, *sonorus*, *soporosus* ; at *decorissimus* Apul.

64. Ex his multa sunt à Comparativis ipsis derivata ; ut, *grandiusculus*, *minusculus*, *plusculus*. Cætera verò ; ut, *candidulus*, *floridulus*, *vaguinus*, *blandulus*, *aureolus*, *nasutulus*, *misellus*, *nigellus*, *pulchellus*, *glabellus*, &c. significationis incrementum vix recipiunt. Invenitur tamen *bellior* (de quo supra n. 40.) & *bellissimus* ap. Cic. ad Attic. vi. 4. *Pumilior* quoque extulit Apuleius, Met. v. p. 149. An verò & id ipsum Deminutivum statuendum sit, nondum liquido exploratum habeo. Cæterum multa sunt in LUS (præter Deminutiva) quæ comparationem vix admittunt : qualia sunt, *amulus*, *anhelus*, *cæculus*, *credulus*, *deridiculus*, *edentulus*, *frivolidus*, *garrulus*, *incredulus*, *innubilus*, *masculus*, *mutulus*, *nubilus*, *patulus*, *pendulus*, *pullus*, *querulus*, *ridiculus*, *retulus*, *sedulus*, *stridulus*, *subdolus*, *timulus*, *tremulus*, *vernaculus*, *verulus*.

mirus, wonderful⁶⁵; *egenus*, needy; *lacer*, torn; *memor*, mindful; *sospes*, safe⁶⁶, &c.

65. *Mirior* tamen utitur Titinnius ap. Festum, & *mirius* Varro ap. Nonium ii. 515.

66. His adjiciunt, (1.) Quæ incrementum non recipiunt; qualia sunt Gentilia; ut, *Romanus*, *Spartanus*: Possessiva; ut, *patrius*, *Evandrius*: Numeralia; ut, *primus*, *decimus*: Materialia; ut, *aureus*, *aëneus*: Interrogativa; ut, *quas*, *quantus*: Temporis significativa; ut, *hesternus*, *crastinus*: Executiva in plex; ut, *duplex*, *triplex*. Excipe *simplex*, *multiplex*; at posterius absque Superlativo. Voss. Anal. ii. 27. (2.) His annumerat Lancilottus, & ex eo Carmichael, p. 50, quamvis augmenti capacia, *campester*, *pedester*, *paluster*, *volucer*, *uber*, *agrestis*, *vulgaris*. At *uberius* & *uberrimus* frequentia sunt: *agrestior* quoque Ciceronis est, *Tusc.* v. 27. *vulgarior* Livii xxv. 17. Confer supra n. 48. (3.) Incomparabilibus præterea accensentur à Vossio, Danesio, Farnabio aliisque, *balbus*, *cannus*, *cicur*, *claudus*, *compos*, *crispus*, *dispar*, *exos*, *hodiernus*, *impos*, *jejunus*, *mediocris*, *mutus*, *optimus*, *praditus*, *sylvestris*. Verum *crispior* utitur Plin. xxii. 22, & alibi sæpius, *crispissimus* Colum. xi. 3. *jejunior* Cic. de Clar. orat. c. 12, & multis aliis locis, *mediocrius* Id. Attic. i. 20, & xii. 46. *optimior* Cicero aliique, ut supra monitum; *sylvestrior* Plin. xvi. 27, & xxii. 24. § 71. Confer & Johnson. p. 218. (4.) At longè omnes vicit Johnsoni diligentia, qui, præter ea quæ à nobis supra exposita ac in capita quædam digesta sunt, hanc insuper adjungit adjectivorum solitæ comparationis expertium feriem, p. 219. *Acclinis*, *accommodus*, *agrotus*, *albus*; *Cacus*, *catus*, *creperus*; *Ferus*, *fluidus*, *fænebris*, *funebis*, *fortuitus*, *fulgidus*; *Gibber* & *gibbus*, *gracilentus*, *gravidus*; *Herbidus*, *hirtus*, *hispidus*; *Indigus*, *infernus*, *insidus*, *inhospitus*, *insons*, *intempestus*, *invidus*, *irritus*, *jugis*; *Ludicrus* vel *ludicer*, *luridus*, *lutulentus*; *Macilentus*, *marcidus*, *madidus*, *medicus*, *memor*, *merus*, *montanus*, *morbidus*, *morus*, *mucidus*; *Nudus*, *nuperus*; *Obliviosus*, *obstipus*, *olidus*, *orbis*; *Pandus*, *peculiaris*, *perfidus*, *preposterus*, *privus*, *prodigus*, *properus*, *providus*; *Rabidus*, *reclinis*, *regularis*, *rependus*, *retorridus*, *roscidus*, *rudis*, *rusticanus*; *Sanguinolentus*, *scabiosus*, *sipiosus*, *sons*, *sudus*, *supernus*; *Tabidus*, *temulentus*, *trux*, *turgidus*; *Vagus*, *vidus*, *ventriosus*, *vesanus*, *vescus*, *victrix*, *vietus*, *vividus*, *vultuosus*: Item hæc Participiorum naturam imitantia, *Albatus*, *auratus*, *calamistratus*, *cinnatus*, *crinitus*, *decrepitus*, *fucatus*, *gradatus*, *insolitus*, *lassus*, *nefastus*, *viscatus*. *Delirus* autem, *deses*, *dilabidus*, *profanus* & *refes*, quæ his interserit, ad ea pertinent quæ notis § 4 & § 5 memoravimus: utpotè à nominibus *lira* & *fanum*, verbisque *labore* & *sedeo* composita. Ex his tamen nonnulla comparata inveniuntur: *Cacior* enim habet Horat. Sat. i. 2, 91, *hirtior* Apul. de herb. c. 71, *olidissimus* Petron. c. 21, *sinuosus* Gell. xii. 5, *temulentior* Sidon. Epist. iii. 13. Et *fucatus*, *lutulentius*, *madidior*, ipse postea ap. Auson. Idyll. iv. Præfat. [addere potuit & ex Gell. xiii. 26, *fucator*] Plaut. Poen. i. 1, 30, & Plin. xxvii. 5, observat, Addit. p. 45. Porro *insons* & *trux* integrè comparat Rhemn. Palæmon, col. 1369, *memorior* quoque habet Priscianus, col. 699: & (de quo supra diximus) *nuperrimus*, col. 606. Lactantii etiam est Inst. iii. 18, *delirius*. * Immerito autem, meâ sententiâ, Lilius Johnsonus exagitat, App. p. 225, quod de Comparativi formatione agens, adferat exempli loco *albior*, quod nuspiam (ait ille) apud idoneum auctorem reperitur. Varro enim, Romanorum doctissimus, de hac ipsa re loquens, L. L. vii. § 29 & 39, à voce *album*, *albius* & *albissimum* declinat. ¶ Caterum, quamvis mirificam sanè maximèque laudandam hac in re diligentiam Johnsonus posuerit, neutiquam tamen ei vel

cuiquam

cuiquam
rabilibus
arque hin
pronuncia
in quibus
spicilegiu
Convexus
pidus, joci
gularis, j
hæc in
vernusos,
sus; Fac
mosus, le
musculosu
sus, pedic
sus, rubig
sus, setos
vermicul
bucculent
lentus, p
emax, n
INUS,
rima al
materia
observa

De I
ratissim
sapius
paratû
& seque
mus, c
à nobis

I.
SENT
Confid
gens, i
iens, i
Nocen
pracell
gnific
PR
curatu
tus;
fitus,
ruptu
dilut
effusu
exerc
tus;
derat

De Nominum Comparatione, CAP. IV. 189

eniquam fere mortalium sperandum fuit, ut voces comparabiles ab incomparabilibus ita suis finibus disceras exhiberet, quin alia postea aliis observanda; etque hinc aut illinc collocanda superessent. Quam verè autem hoc à me sit pronunciatum, ostendet hocce satis latum nomen à Johnsono omissorum (in quibus extra positivum vel nulli vel rarissimi gradus jam conspiciuntur) spicilegium. *Acclivis, ales, i. e. velox, artifex, i. e. artificiosus, assus; Blasus; Convexus, curtus; Dadalus; Fumidus; Galbus, gnarus; Impavidus, index, intrepidus, jocularis; Lassus, lippus; Mutus; Perpes, putridus, putris; Ravidus; Singularis, subitus; Terrestris, torpidus, torridus, trepidus; Vapidus, varus.* Item hæc in OSUS, *Æruginosus, argillosus, arundinosus; Biliosus; Calculosus, cavernosus, cerebrosus, clamosus, clivosus, confragosus, contagiosus, cretosus; Dumosus; Facetosus, fastosus, fragosus, fucosus; Globosus, graminosus, granosus; Lacrimosus, lentiginosus, limosus, lutosus; Maculosus, meticulosus, montosus, mulosus, musculosus; Nemorosus, nimbosus, nivosus, nummosus; Paludosus, palmosus, pannosus, pediculosus, petrosus, piscosus, plagosus, pluviosus, pruinosus; Rabiosus, racemosus, rubiginosus, rixosus, ruinosus; Sabulosus, saxosus, scabiosus, scelerosus, scopulosus, setosus, siticulosus, somniculosus, squamosus, strumosus, sylvosus; Verminosus, vermiculosus, verrucosus, & alia plura.* Item hæc in ENTUS, *amarulentus, bucculentus, florulentus, frustulentus, jurulentus, mustulentus, porulentus, pulverulentus, purulentus, rorulentus, vinolentus, virulentus.* Item hæc in AX, *libax, emax, nugax, pellax, vendax.* Ut taceam nomina in ILIS, ALIS, ICUS, INUS, &c. à nobis superius commemorata. Neque dubium est, quin plurima alia id sedulo agentes sint deprehensuri. ¶ Superest priusquam hanc materiam absolvam, ut de Participiis, aliisque de Comparatione in genere observandis, duplicem hæc in calce Appendicem subnectam.

APP. I. De Comparatione PARTICIPIORUM.

DE PARTICIPIORUM aut Participiiformium Comparatione omnium accuratissime egerunt duo insignes Grammatici M. Elias Major Vratislaviensis, & sapius à nobis laudatus laudandusque Rich. Johnsonus, hic sub finem sui Apparatus, & Additt. p. 59, ille in libro postumo de varianda oratione, p. 116 & seqq. Nos autem (omissis quæ supra attigimus) ea primum recenserebimus, quæ uterque apud Auctores comparata ostenderunt: ac deinde illa quæ à nobis præterea observata sunt, adjiciemus.

I. A JOHNSONO INTEGRE COMPARATA inveniuntur, *PRÆSENTIS* temporis, *Abstineus, abundans, affluens, amans, appetens, ardens; Confidens, consignans, constans, continens, conveniens; Decens, diligens; Eogens, eminens, evidens, exultans; Fervens, flagrans, florens, fulgens; Impotens, indecens, indulgens, infans, innocens, insolens, instans, intolerans; Libens; Nocens; Obediens, observans, obsequens; Patens, patiens, perseverans, polleus, præcellens, præsens, præstans, providens, pudens; Revereus; Sapiens, sciens, significans; Torrens; Valens, vigilans.*

PRÆTERITI, *Abiectus, abruptus, absolutus, acceptus, accommodatus, accuratus, acutus, apertus, apparatus, arctus, attentus, aversus, auspiciatus; Beatus; Cautus, celebratus, circumspiciatus, citatus, cognitus, commendatus, compositus, concitatus, confertus, confusus, conjunctus, consideratus, contemptus, corruptus, cultus, cumulatus; Demissus, depressus, desertus, desperatus, dilectus, dilutus, disjunctus, dissolutus, distortus, distractus, doctus; Editus, efferatus, effusus, electus, emendatus, enixus, eruditus, exactus, excitatus, excusatus, exercitatus, exoptatus, expectatus, expeditus, exploratus, exquisitus, extensus; Honoratus; Ignotus, impeditus, impensus, inauspicatus, incitatus, inconsideratus, incorruptus, inquinatus, inscitus, insperatus, instructus, intentus, iratus,*

juv.

innatus; Laudatus, lectus; Mansuetus, medicatus, minutus, moderatus, modulatus, munitus; Neglectus, notus; Oclusus, occultus, occupatus, odoratus, optatus, ornatus; Pacatus, paratus, perditus, perfectus, perturbatus, pervagatus, perversus, placatus, politus, praeptus, probatus, productus, projectus, promptus, purgatus; Quasitus, quietus; Receptus, resertus, remotus, restrictus; Sacratu, sceleratus, secretus, sedatus, solutus, spectatus, subjectus, suspectus; Tectus, temperatus, tritus.

2. Absque SUPERLATIVO, Albicantius, arrogantior, asseverantius, audentior; Consonantior, copulantiu, cunctantius; Diffidentius, dolentius, dominantior; Excellentius, extantior, exuperantior; Festinantius, fidentius, furentior; Factantior, ignoscentior, indiligentior, intemperantior; Latentius, lubentius; Metuentior, moderantius; Negligentior, mitentior; Profluentius, promimentior, properantius, pugnantius; Reticentior; Simulantior, sonantior, stagnantior; Temperantior, trepidantius: Et, Abductius, abscisor, abstrusior, accinctior, addictius, adductior, adjunctior, adminiculatior, adstrictior, affixius, affectatus, afflictior, agitator, altior ab alio, appositior, arrectior, assuetior, attrahior, attritior, auctior; Cavillatior, circumscriptior, coactius, coarctius, coctior, cohibitor, collectior, coloratior, comitator, commotior, compertius, compressior, comptius, conciliatior, concretius, conditor, à condio, condoctior, confirmatior, conspectior, constrictius, contentius à contendo, contatius, contortius, contractior, conturbatior, correctior, culpatus, cunctatior, cuneatior, curatius; Damnator, decoctius, deductior, deliberatius, descriptius, devexior, devinctior, diffusius, directior, disruptior, dispositius, distinctius, districtior, distributius; Effrenatius, elatius, elutius, enarratius, enodatius, erectius, evirator, exacutior, exaggeratius, expectatior, explanatius, explicatius, explicitius, expolitior, expressior, exsuctior; Festinatius, fluxior, fractior, fusior; Glomeratius; Imminutior, immoderatus, imperceptor, improvisior, incautior, incensior, inclinatior, incomptior, inconsultius, incultius, induratus, inflatior, inoffensus, insignitius, intortius, irritatior; Laxatior, libratior, limatius; Obligator, obsoletior, obtusior, offensior, affirmatior, ordinatior; Pensior, perquisitius, pictius, pollutior, porrectior, praefractior, pressius, propensior, properatius, protectior, provectior; Reconditor, reductior, refulsius, requietior, resolutior, retractatius, retractus; Saturatior, seductior, separatius, scitius, simulatius, spoliatus, sparsior, strictior, sublatius, succinctior, summissus, suppressus; Tacitius, tersior, testatior, turbatior; Venenatior, veneratior, vibratior, unctior.

3. Absque COMPARATIVO, Candentissimus, conscientissimus, cupientissimus; Discrepantissimus; Eloquentissimus, experientissimus; Impudentissimus, indignantissimus; Persequentissimus; Rigentissimus; Servantissimus, superantissimus: Et, Affectissimus, affirmatissime, argutissimus, armatissimus, attenuatissimus; Conceptissimus, conquistissimus, consociatissimus, consuetissimus, consummatissimus, contaminatissimus; Deditissimus, defamatissimus, defectissimus, deformatissimus, desideratissimus, despectissimus, despiciatissimus, devotissimus, distentissimus à distineo, divulgatissimus, dotatissimus; Effeminatissimus, effertissimus, excelsissimus, excogitatissimus, excussissimus, expertissimus, execratissimus, extenuatissimus; Fundatissimus; Immansuetissimus, implicatissimus, inculpatissimus, inordinatissimus, inquietissimus, insulsi, intemperatissimus, involutissimus, jurisconsultissimus; Mixtissimus; Nominatissimus, notatissimus; Perspectissimus, perungatissimus, profligatissimus, profusissimus; Receptissimus; Stercoratissimus, suspensissimus; Temperatissimus; Vulgatissimus.

His adde, ex EL. MAJORE: PRÆSENTIS, Efferventior, micantior, superantior: Et, audentissimus, exsuperantissimus, retinentissimus. PRÆTERITI, Conspiratius, constructior, delectatior, effectius, exercitior, -issimus, inquisitius, lavatior, repulsior, substrictior, vestitior, -issimus: Et, castigatissimus,

De Nominum Comparatione, CAP. IV. 187

contentissimus, dispositissimus, expolitissimus, extructissimus, memoratissimus, ordinatissimus, sublatissimus. Item hæc Participiis similia, aquatior, capillatior, lanatior: & gypsatissimus. Et hæc inferioris ævi, cogentior, differentior; congruentissimus, dignantissimus, evigilantissime: & colligatior, impressior, multiplicatior; conciliatissimus, dicatissimus, enucleatissimus, inexpeditissimus, opinatissimus; & ap. Terullian. sulphuratio.

Utriusque industriam effugerunt, PRÆS. Candentior, cupientior, impudentior, insipientior, -issimus, petulantior, -issimè, tolerantior, -issimus, utentior; arrogantissimus, consonantissimè, excellentissimus, fragrantissimus, inscientissimè, intemperantissimus, temperantissimus. PRÆTER. Abditior, -issimus, argutior, coloratior, correptior, deditior, defectior, detectior, devotior, dissentior à distendo, effeminatior, eliminatior, excelsior, fundatior, immanusuetior, infensor, infractior, inonoratior, insulsius, intemperatior, literatior, -issimus, notatior, oratior, perplexior, pervulgatior, profusior, protentior, recessior, recisior, reconditor, falsior, -issimè, suspensior, tensior, vulgator; appositissimè, consceleratissimus, curatissimus, effrenatissimus, exornatissimus, illigatissimus, illiteratissimus, immoderatissimus, imparatissimus, improbatissimus, inopinatissimus, mellitissimus, obsoletissimus, pollutissimus, propensissimus, perpolitissimè, repertissimus, scitissimus, strictissimus, tersissimus. Ut hæc deterioris ætatis præteream, Adulantiior, fragrantior, operantior, -issimus, peccantior, pertinentior, repugnantior; Festinantissimè, fidentissimè, jactantissimè, inconsiderantissimè, negligentissimus, al. neglectissimus, properantissimè, redundantissimus: Et, auratior, cavatior, concisior, destinatior, diminutior, exsertior, -issimè, inauratior, inquietior, insuetior, nominatior, obstrictior, perosior, perpensior, separatior, saginatior, subductior; Comptissimus, devinctissimus, enodatissimè, incautissimus, inconsultissimus, insectatissimus, satiatissimè, testatissimus, venenatissimus, unctissimus.

NOT. verò quod olentior, & repugnatior quæ ex Tibull. iv. 2, 27. & Ovid. Met. xiv. 21, profert Johnsonus: item, precipitatior, elegantissimus, tentissimus, quæ ex Apul. de Mund. p. 719. Gell. i. 7. & Petron. c. 36, profert Major, melioribus codicibus, olentior, expugnator, precipitatio, elegantissimus, lentissimus, legantur.

APP. II. Quædam de COMPARATIONE in genere OBSERVATIONES.

1. Obsoletè comparata non sunt in usum revocanda: ut, mirior ap. Festum, memorior ap. Priscianum, parvissimus ap. Lucretium & alios.

2. Nec iis utendum quæ joci plerumque causâ Plautus confinxit: ut, geminissimus, oculissimus, verberabilissimus, &c.

3. Nec adhibenda promiscuè, quæ non nisi semel, aut cum προδεραπειæ quædam ab Auctoribus sunt usurpata; ut, Plantinissimus ap. Gell. iii. 3. philosophissimus Novell. xx. c. 9. cinadior ap. Catull. x. 24.

4. Poetica quoque à prosæ convenientibus sunt distinguenda: ut, barbarior Ovidii, pathicissimus Martialis.

5. Non minus cavendum à recentioribus. Sic retrofior, enucleatissimus, opinatissimus, unissimus, servilissimus, sæculo suo relinquenda sunt: quanquam duo posteriora Emphasis forè excuset. Multa etiam quæ Apuleium habent Auctorem haud temerè adhibenda putem.

6. Usus & judicium aurium ubique consulenda sunt. Quamvis enim optimorum Auctorum exemplis præcipuè ac ferè unice sermo Latinus innitatur; non tamen in tanta veterum Scriptorum jactura adeo arctandi mihi videntur linguæ Romanæ limites, ut nullis jam adjectivorum gradibus uti liceat, præterquam quos paucissimi illi codices, ex omni antiquitate ad nostra tempora perducti nobis servarunt. Hac igitur in re satis esse opinamur ab iis abstinere.

re, quæ veteres consultò vitasse, quæque ipsâ soni duritie auribus offensionem allatura videntur; in aliis verò, ubi nihil ejusmodi prorsus sentitur, liberum, re sic ferente, nobis usum permittere. Hoc pacto, quamvis eloquentior, præfligatior, malevolentior, & incultissimus, ambitiosissimus, bibacissimus, nusquam forte jam reperiantur; nihil tamen impedire existimem, quo minus, si idonea se occasio cuiquam præbuerit, tutò ea ac legitimè usurpare possit, Eodemque jure in multis aliis standum videtur.

7. Sunt quidam Superlativi ab aliis formati; ut, *Extremior* ap. Apul. Met. l. p. 15. *extremissimus* ap. Tertull. Apol. c. 19, ab *extremus*; *Postremior* ap. eund. Apul. de Deo Socr. p. 670. *postremissimus* in Orat. C. Gracchi ap. Gell. xv. 12, à *postremus*; *Minimissimus* à *minimus* ap. Arnob. lib. v. *Intimior* ab *imimus* ap. recentiorum seculorum Scriptores. At hæc vix jam recipienda videntur. *Proximior* autem, quo non tantum Ulpianus, l. 1. §. 8. ff. unde cognat. & Vegetius de re Mil. i. 20, extr. & Min. Felix, c. 19, sed etiam Seneca Epist. 108, utuntur, potiore auctoritate nititur.

8. Adjectiva denique cum certis Præpositionibus composita, quæ vel augment vel minuunt significationem simplicis, si simplex illud usitatum sit, & extra compositionem comparabile, à comparisonis lege ferè eximuntur. Talia sunt *pradives*, *pradurus*, *præpotens*, *præposterus*: item, *deparcus*, *edurus*, *egelidus*, (quæ duo contrariam notionem suscipiunt) *subhorridus*, *subristis*, *subpallidus*, &c. Excipitur *præclarus*, cujus Comparativus & Superlativus apud optimos auctores reperiuntur. At *præstans*, *præstabilis*, *præcellens*, quæ immediatè à verbis fluunt, comparisonem admittere usus docet. Quibus adde *præsens*, cujus simplex inusitatum: item *præfractus*, -ior, in quo mutata simplicis significatio. * Composita ex *PER*, quæ à verbis derivantur, sequuntur naturam derivatorum à verbis cum præpositione *PRÆ* compositis. Sic *perquisitor*, *pervagatior*, *pervagatissimus*, *perjurior*, *perjurissimus*, reperias, nempe à *perquirere*, *pervagor*, *perjuro*, posterius *pejoro*. At ubi Præpositio *PER* adjectivis comparabilibus intendendi causâ jungitur, eam Positivi propriam esse docet Valla, Eleg. i. 17: ut, in *percarus*, *perdiligens*, *perpulcher*: neque *percarior*, -issimus, &c. dicendum. Atqui Superlativum nonnunquam *PER* etiam recipere voluit Vossius de Construct. c. 17, & Ursinus, p. 353, qui *perpaucissimus* ex Columella R. R. iii. 20. *pertenuissimus* ex Senec. N. Quæst. ii. 10. *peroptimus* ex Plant. Mostell. iii. 1, 143. *perdifficillimus* ex Liv. xl. 21. *perplurimum* ex Plin. ii. 54, proferunt. Verum meliores impressi his locis, *tenuissima*, *optimo*, *perdifficillimum*, *plurimum* habent,

CAP.

S PR
bus, m
DE
I. P
I. I
quis?
2. R
tus, t
3. I
lis, qu
4. C
lus, g
5. I
quæ a

I. D
2. P
bus La
primiti
tur pa
accepe
Aruna
vel inc
3. I
INFI
4. A
tus cu
esse via
5. I
ut, qu
LIA
6.
TITI
neuter
UNI
omnis,
addir
quis,

C A P. V.

De Nominum Specie & Figura.

§ I. De SPECIE.

SPECIES Nominis est duplex, *Primitiva & Derivativa* 1.

PRIMITIVA est, quæ à nulla alia voce ortum habet: ut, *albus, white* 2.

DERIVATIVA est, quæ aliunde formatur: ut, *albedo, whiteness*.

I. *Primitiva Speciei* subjiciuntur ferè hæc sequentia:

1. **INTERROGATIVUM**, quo de re quapiam quærimus: ut, *quis? uter? qualis?* 3?

2. **REDDITIVUM**, quod Interrogativo respondet: ut, *talis, tantus, tot* 4.

3. **RELATIVUM**, quod vocem antecedentem respicit: ut, *qualis, quantus, quot* 5.

4. **COLLECTIVUM**, quod multa in singulari significat: ut, *populus, grex* 6.

5. Innumera denique Nomina, tam Substantiva quàm Adjectiva, quæ ad certas classes reduci nequeunt 7.

II. DE

I. **DERIVATA** potius quàm *Derivativa* vocari debere censet Vossius.

2. Primitiva ea in lingua Latina esse intelligimus, quæ à nullis aliis vocibus Latinis originem ducunt: aliter enim nullæ fortè huic linguae sunt voces primitivæ, utpote ab aliis linguis illâ antiquioribus omnes acceptæ. Hoc igitur pacto ego in lingua Latina primitivum erit, quamvis id à Græcis Latini acceperint: item *Musa*, etsi id à Græcis Latini, ab Hebræis Græci habeant. *Arundo* etiam, *imago*, & similia, primitiva licet statuere, quia eorum origo vel incerta, vel ignota est.

3. Ejusmodi voces, cum interrogationis vim amittunt, **INDEFINITA** seu **INFINITA** appellantur.

4. Adde, Vel cum suis Relativis conjunguntur: ut, *talis cum qualis? tantus cum quantus; tot cum quot*, &c. ut Cic. Offic. ii. 13, *Quales sumus, tales esse videamur*. Ter. Phorm. ii. 4, 14, *Quot homines, tot sententia*.

5. Notandum verò eas voces geminatas, aut adjectionem *cunque* habentes; ut, *qualisqualis*, & *qualiscunque*; *quotquot*, & *quotcunque*, &c. **UNIVERSALIA INFINITA** appellari. Vid. Linacrum, p. II.

6. Huc referri possunt, quamvis pleraque derivativæ speciei, 1. Nomen **PARTITIVUM**, quod multa sigillatim significat: ut, *unusquisque, uterque, uter, neuter*: Vel unum ex multis; ut, *alter, alius, cetera & reliquis*. 2. Nomen **UNIVERSALE**, quod totam naturam ejus, cui additur, verbo subjicit: ut, *omnis, cunctus, nullus*. 3. Nomen **PARTICULARE**, quod appellativi, cui additur, partem aliquam, non totam ejus naturam, verbo subjicit: ut, *aliquis, quidam, nullus*. Vid. Linacr. ibid.

7. *Mulva*

II. DERIVATIVA quintuplicia sunt. Nam quædam derivantur,

1. A Nominibus, quæ vocantur *Denominativa*.
2. A Verbis, quæ *Verbalia*.
3. A Participiis, quæ *Participialia*.
4. Ab Adverbiis, quæ *Adverbialia*.
5. Quædam denique à Præpositionibus orta sunt.

I. De Denominativis.

DENOMINATIVORUM species sunt sex, viz. *Patronymica*, *Genitalia*, *Possessiva*, *Deminutiva*, *Amplificativa*, & *Denominativa* speciatim sic dicta.

PATRONYMICA.

PATRONYMICA propriè dicuntur, quæ à parentum, majorumve nominibus derivata, filium vel filiam, nepotem vel neptem, aliosve eorum posteros significant 8.

1. A patre: ut, *Pelides*, i. e. *Achilles*, *Pelei filius*.
2. A matre: ut, *Philyrides*, i. e. *Chiron*, *Philyra filius*.
3. Ab avo paterno: ut, *Æacides*, i. e. *Achilles*, *Æaci nepos*.
4. Ab avo materno: ut, *Atlantiades*, i. e. *Mercurius*, *Atlantis nepos*.
5. A Regibus gentiumque conditoribus: ut, *Romulida*, i. e. *Romani*, à Rege *Romulo* 9.

TER.

7. Multæ aliæ à quibusdam hîc traduntur nominum distinctiones; veluti, 1. Nomen FICTITIUM, quod à sono fingitur: ut, *sibilus*, *murmur*. 2. SYNONYMU, cum duæ voces diversæ idem significant; ut, *ensis*, *gladius*; *terra*, *tellus*. 3. HOMONYMU, cum eadem vox diversa significat: ut, *populus*, pro turba, & pro arbore; *acies*, pro acumine ferri, pro pupilla oculi, pro exercitu ad pugnam instructo, &c. 4. AMBIGUUM, cum eadem vox modò substantivi, modò adjectivi naturam obtinet: ut, *vigil*, *rex*, *servus*; substantivi, ut Virg. Æn. ii. 266, *Caduntur vigilēs*. Ter. Eun. iii. 1, 18, *Regem elegantem narras*. Juven. ix. 120, *Lingua mali pars pessima servi*. Adjectivi, ut Horat. Car. iii. 8, 14, *Vigiles lucerna*. Virg. Æn. i. 21, *Hinc populum latè regem belloque superbum Venturum excidio Libya*. Horat. Epist. i. 19, 19, *O imitatores servum pecus*. Talia, licet derivativæ formæ, sunt verbalia in *tor* & *trix*. V. Linacr. P. 6.

8. Quædam etiam à fratrum nominibus, sed rariùs, derivantur: ut, *Phoronis*, i. e. *Io*, *Phoronei soror*; *Phaethontias*, i. e. una è sororibus *Phaethontis*. Addit Despauteus, A nominibus maritorum: ut, *Menelais*, i. e. *Helena Menelai uxor*. Item præpostero more, A nominibus filiorum: ut, *Meleagris*, i. e. *Althæa Meleagri mater*. Verùm nulla ejusmodi mihi adhuc dum videre contigit.

9. Sic *Dardanida*, i. e. *Trojani*; *Labdacida*, i. e. *Thebani*; *Arsacida*, i. e. *Parthi*, à Regibus eorum *Dardano*, *Labdaco*, *Arsace*. Sic *Aneada*, à duce *Anea*, qui cum secuti sunt *Trojani* nominantur. A posteris etiam illustribus *Patronymica* nonnunquam derivari notat Vossius: ut, *Ægida*, *Timodemida* ap. *Pindarum*, i. e. *maiores Ægei & Timodemi*.

De Nom. Specie & Figura, CAP. V. 191

TERMINATIONES *Patronymicorum* præcipuæ sunt quatuor 10:
DES, cujus exempla vidimus.

AS: ut, *Thaumantias*, i. e. *Iris*, *Thaumantis filia*.

IS: ut, *Atlantis*, i. e. *Electra*, filia *Atlantis*.

NE: ut, *Nerine*, i. e. *Galatea*, aut alia *Nerei filia*.

Ex his DES masculinum est, AS, IS & NE feminina.

In DES & NE *prima* sunt, in AS & IS *tertia Declinationis* 11.

GEN-

10. Est & quinta terminatio I O N, sed rarissima : ut, *Iapetion*, *OEdipodion*, e. *Iapeti* vel *OEdipodis filius*. Unde alia rursus Patronymica formantur, *Iapetionides*, *OEdipodionides* : quod & in aliis usu venisse videtur ; ut, *Atlantiades*, ab *Atlantis* Patronymico potius, quàm ab *Atlas* derivatum.

II. De nominibus Patronymicis aut quasi Patronymicis, notandum, i. Harum terminationes, ut & voces ipsas plerasque à Græcis esse desumptas.

6. Ea interdum idem valere ac primitiva: ut, *Scipiades*, i. e. *Scipio*, *OEdipodes*.

c. *OEdipus*. 4. Non pauca nomina à regionibus, urbibus, montibus, fontibus, fluviis, aliisque rebus derivari; quæ formam quidem patronymicam

abent, re autem vera Gentilia sunt, aut pro Possessivis aliisque adjectivis nominibus posita: ut, *Maonides*, i. e. *Homerus* à *Maonia* regione; *Cypris*, i. e. *Veneratrix*; Sic *Aenides*, *Pandios*, *Darmos*, &c.

mus, à Cypro intula. Sic Aoniaes, Pieriades, Parnassides, Heliconides, Aganippides, Castalides, &c. Musarum nomina, ab Aonia, Pieria, regionum; Parnasso, He-

muliere ex *Hio*, *Troja*: Et, *Naiades*, *Oreades*, *Dryades*, *Hamadryades*, i. e. *Nym-*

na huminum, montium, sylvarum, a vocibus Græcis *ῥαῖα*, *ῖνο*, *οἶ*, *mons*, *ῖνος*, *quercus*, nominata. Nec ratio horum obscura est, quia patria vel lo-

us educationis instar parentis est. Unde & quidam talia Patronymicis adnu-
merant. At *Ilias* Homeri, *Troades* Senecæ, aliaque Poetarum scripta, ab ar-

Aenea; *Thebais*, *Achilleis* Statii, à *Thebis*, *Achille*, &c. Poeta denique i-

modi nominibus simpliciter pro Gentilibus aut Possessivis non sine eleganti-
ssima Metonymia utuntur : ut, *Asis terra*, *Libyſtis ursa*, *Anſonis ora*, *Sithonis*

Daulia: Et, *Daulias* ales, *Ambra*cias terra, *Najamomas* Harpe, *Atias* Orithyia, *Sithonia* Drepane, &c. pro Asiatica, *Libya*, *Aufsonia*, *Sithonia*; *Daulia*, *Ambra*

IV. 164, & Drakenb. ad Silium ii. 117.

APP. de PATRONYMICORUM FORMATIONE.

I. Finita in DES, à nominibus primæ, mutant æ genitivi in ades: ut, *Æne-*
Æneades; *Hippotes*, *Hippotades*.

EXC. I. In A finita aliquando ipsum *a* mutant in *i*: ut, *Philyra*, *Philyrides*.

Exc. 2. In AS & ES interdum afflument *i* : ut, *Amyntas*, *Amyntiades*, *Anchises*, *Anchisiades*.

II. A nominibus secundæ & tertiæ addunt casui in i syllabam des: ut, Priamus, Priamides; Hector, Hectorides, penultimâ brevi. Ptoducunt tamen penultimam Belides, Lycurgides, Amphiaraidos,

Exc.

GENTILIA.

GENTILIA dicuntur, quæ patriam vel gentem significant ¹²: ut, *Romanus*, *Atheniensis* ¹³, *Macedo*, *Arabs*, *Lacana*, *Troas*, *Theſſalis* ¹⁴.

POSSESSIVA.

POSSESSIVA sunt, quæ possessionem aut proprietatem aliquam significant ¹⁵: ut, *Regius*, à *Rex*; *fraternus*, à *frater*; *Herculeus*, ab *Hercules*.

EX C. 1. Ei genitivi abit in *i* longum: ut, *Peleus*, *Pelides*. At *Otreus*, *Otriades*.

EX C. 2. Si duo *i* concurrunt, posterius mutatur in *ades*: ut, *Menetius*, *Menetiades*.

EX C. 3. In *as* tertiæ, quorum genitivus exit in *antis*, *a* literam ante desinetur: ut, *Abas*, *Abantiades*; *Pæas*, *Pæantiades*; *Atlas*, *Atlantiades* (nisi hæc sint à Patronymicis in *AS* femininis, *Abantias*, *Pæantias*, *Atlantias*.) Eodemque ferè modo formantur, quæ à nominibus fiunt in *on*: ut, *Telamon*, *Telamoniades*; *Amphitryon*, *Amphitryoniades*; *Laomedon*, *Laomedontiades*. A *Scipione* tamen non *Scipioniades*, sed *Scipiades*, imminuto verbo, nascitur.

III. Patronymica feminina, quæ in *AS* & *IS* exeunt, fiunt à masculinis desyllabâ sublatâ: ut, *Theſtiades*, *Thestias*; *Phaethontiades*, *Phaethontias*; *Eolides*, *Eolis*; *Belides*, *Belis*.

NOT. 1. Quædam tum in *as*, tum in *is* exeunt: ut, *Ætias*, Ovid. Met. vii. 9. *Ætis*, Val. Flacc. vi. 481. *Atlantis*, Virg. Æn. viii. 135. *Atlantias*, Sil. xvi. 137. *Sidonis*, Ovid. Met. ii. 840. *Sidoniās*, Sil. xiv. 269. *Heliconiades*, Lucr. iii. 1050. *Heliconides*, Perf. Prol. 4.

NOT. 2. Feminina, quæ à masculinis fiunt penultimâ longâ, in eis desinunt solutâ dipnithongo, atque *e* brevi in longum verso: ut, *Æneides*, *Æneis*; *Achilleides*, *Achilleis*.

IV. NE finita à genitivo fiunt, additâ *ne* syllabâ penult. longâ: ut, *Andrus*, *Adrastine*; *Neptunus*, *Neptunine*. At *Nereus* ei in *i* longum compositus. Quod si primitivum *i* ante *os* habeat, mutabitur *os* in *one* penult. productâ: ut, *Acrisios*, *Acrisione*. Unde & virile finxit Ovidius *Acrisio*.

12. Varias Gentilium terminationes has enumerant Vossius Anal. ii. 29. Ursinus, p. 46. (1.) Masculina; in *A*, ut, *Galata*; *O*, ut, *Saxo*; *AN*, ut, *Acarnan*; *ON*, ut, *Lacon*; *AR*, *ER*, *IR*, *UR*, ut, *Car*, *Afer*, *Trevir*, *Ligur*; *AS*, ut, *Arcas*, *Arpinas*; *ES*, ut, *Cres*; *IS*, ut, *Atheniensis*, *Sarmis*; *US*, ut, *Judaus*, *Egyptius*, *Neapolitanus*, *Corinthiacus*; *BS*, *NS*, *PS*, *RS*, ut, *Arabs*, *Laurens*, *Ethiops*, *Camers*, *Tiburs*; *X*, ut, *Thrax*, *Lelex*, *Cilix*, *Cappadox*, *Phryx*. (2.) Feminina; in *A*, ut, *Lacana*, *Cressa*; *AS*, ut, *Troas*; *IS*, ut, *Colchis*. Ex his autem quæ in *US* & *ENSIS*, itemque quæ in *ER* & *IS* in *AS* contracte pro *atis* desinunt, Adjectiva sunt; reliquæ ferè Substantiva.

13. Inter Gentilia in *US* & *ENSIS* ita distinguunt nonnunquam Scriptores, ut in *US* terminata de loco originis, in *ENSIS* de loco habitationis commorationis aut venditionis usurpent: ut, *Romanus*, *Roma* natus, aut *Romanâ* civitate donatus; *Romanensis*, qui *Roma* degit. Sic Catoni R. R. ult. *Romanensis* sal est, non *Roma* factus, sed qui isthic venit. At perpetuum non esse hanc distinctionem Saturnius prudem monstravit, Merc. maj. v. 14.

De Nom. Specie & Figura, CAP. V. 193

Exponuntur autem *Possessiva* per genitivum sui primitivi, pro quo eleganter poni solent : ut, *domus paterna*, i. e. *domus patris*; *vita humana*, i. e. *vita hominum* 16.

DEMINUTIVA.

DEMINUTIVA sunt, quæ deminutionem sui primitivi significant : ut, *libellula*, *filiola*, *corculum*; à *liber*, *filia*, *cor* : *misellus*, *parvulus*, *duriusculus*; à *miser*, *parvus*, *durior* vel *durius*.

De *Deminutivis* quatuor præcipuè notanda videntur.

1. Eorum pleraque in **LUS**, **LA**, **LUM** desinere 17.
2. Ab uno primitivo gradatim plura descendere *Deminutiva*, majorem subinde deminutionem inferentia : ut, à *puer*, *puerulus*, *puellus*, *puellulus*; à *cista*, *cistula*, *cistella*, *cistellula* 18.
3. *Deminutiva* ferè cum primitivis suis genere convenire : ut, *lapis*, *lapillus*; *pagina*, *pagella*; *os*, *osculum* 19.
4. *Deminutivis* deminutionem addi posse per adjectivum *parvus*, *minutus*, aut simile : ut, *parvi pisciculi*, *parva munuscula*, *minuta interrogatiuncula* 20.

N

A M.

14. De duabus hisce *as* & *is* terminationibus vide quæ paulò antè in *Patronymicis* diximus.

15. *Possessiva* analogicè terminantur in **IS** vel **US**. In **IS** quidem triariam, in *ilis*, *ris* & *sis*; ut, *horilis*, *puellaris*, *castrensis*: In **US** multifariam, præcipuè vero in *eus*, *ius*, *cus*, *nus*, &c. ut, *virginæus*, *Cæsareus*, pen. brevi; *Phœbeus*, *Sophocleus*, pen. longi: *patrius*, *Evandrius*; *civiens*, *Aristotelicus*; *paternus*, *Pompejanus*, *anserinus*, *caballinus*, i. longo; *elephantinus*, *oleaginus*, i. brevi, &c. Confer Voss. loc. cit. & Ursin. p. 48.

16. Interdum eadem vox & ad *Gentilia* & ad *Possessiva* referri potest : ut, *Agro Romanus* gentile est, *ager Romanus* possessivum. Sed in regundis harum finibus (ut Ursino observatum) sæpe diverſi abeunt, interdum & ipsi dissentiunt Grammatici. Ita *castrensis*, *pratenſis*, *Bangius* gentilibus, Vossius possessivis, Ursinus denominativis annumerat. Ipse Vossius *Pompejanus*, quod non malè prius ad possessiva retulerat, paulò post in denominativum serie repetit.

17. Quædam etiam exeunt in **IO**, ut, *homuncio*, *senecio* (ab antiquo genitivo *senecis*) *pusio* à *pusus* : quædam in **EUS**, ut, *equuleus*, *hinnuleus* : quædam in **ASTER**, ut, *surdaster*, *calvaster* : quædam denique more Græco in **ISCUS**, ut, *Syriscus*, *Panniscus*, *calathiscus*. Quæ autem in **ASTER** finiunt, pleraque imitationem cum irrisione quadam significant : ut, *poetaster*, *parasitaster*. Est & in *oleaster* & *pinaster* imitationis aut certè similitudinis quædam nota.

18. Sic à *porcus*, *porculus*, *porcellus*; ab *equus*, *equulus*, *equuleus*; à *vinum*, *vinulum*, *villum*; & forte ab *unus*, *unulus*, *ullus*.

19. In quibusdam tamen hæc regula fallit, vel fallere saltem videtur : ut in *hic aculeus* ab *hæc acus*, *scamillus* à *scammum*, *ranunculus* à *rana*, *panicula* à *pannus*, *ervilla* ab *ervum*, *senaculum* à *senatus*, pro *senaticulum*, *conventiculum* à *conventus*. Sed horum & similium primitiva, apud veteres, vel heteroclita, vel terminatione abundantia fuisse videntur. Vid. Voss. Anal. ii. 29. & Sanctium i. 10 & in cum Petizon.

20. Vid.

AMPLIFICATIVA.

AMPLIFICATIVA sunt, quæ primitivorum suorum significatio-
nem augent seu amplificant ²¹.

Ex his quædam substantiva, quædam adjectiva sunt.

Substantiva in O desinunt: ut, *capito*, i. e. *habens magnum caput*.
Sic *naso*, qui *nasum*; *labeo*, qui *labia*; *bucco*, qui *buccas* solito ma-
jores habet.

Adjectiva desinunt in OSUS vel ENTUS: ut, *vinosus*, *nodosus*,
plumbosus; *corpulentus*, *fraudulentus*, *sanguinolentus* ²². Item quæ-
dam aliter in *tus*; ut, *literatus*, *auritus*, *nasutus* ²³.

DENOMINATIVA *speciatim sic dicta.*

In hanc classẽ DENOMINATIVORUM ea referimus, quæ ad
superiora capita nequeunt reduci: qualia sunt innumera tum substan-
tiva tum adjectiva ab aliis nominibus derivata: ut, *eques*, *lectica*, *ani-
mal*, *lupanar*, *thuribulum*; ab *equus*, *lectus*, *anima*, *lupa*, *thus*:
cordatus, *saluber*, *gravidus*, *aureus*, *cœlestis*, *adamantinus*; à *cor*,
salus, *gravis*, *aurum*, *cœlum*, *adamas* ²⁴.

Ex Substantivis præcipuè memorari debent nomina ABSTRACTA,
i. e. Substantiva ab Adjectivis ²⁵ deducta, rerum qualitates per se
ipsas spectatas significantia: ut, *justitia*, *pietas*, *dulcedo*; à *justus*,
pius, *dulcis* ²⁶.

Adjectivorum variæ admodum sunt significationes, ut certis legibus
comprehendi vix queant. Ex iis tamen potissimum notantur,

1. MATERIALIA: ut, *corporeus*, *chartaceus*, *crystallinus*, *quernus*.
2. LOCALIA: ut, *hortensis*, *agrestis*, *fluvialis*, *marinus*.
3. TEMPORALIA: ut, *solstitialis*, *momentaneus*, *æstivus*, *diurnus*,
annuus ²⁷.

2. De

20. Vid. Sanctium loco modo laudato, qui Vallam contra docentem multis
exemplis refutat.

21. Extra comparationem (de qua supra egimus) hæc intellige.

22. De varia nominum in OSUS & ENTUS significatione, Vid. Ursin.
p. 66 & 67.

23. In hanc classẽ suo modo referri poterunt Verbalia in AX & BUNDUS.

24. Ex Denominativis substantivis quædam appellantur CONTENTIVA,
seu COMPREHENSIVA: ut, *lauretum*, *vinetum*, *esculetum*, *dumetum*, *salic-
etum*, *cavetum*.

25. Adjectiva ipsa, unde hæc Abstracta derivantur, CONCRETA Dialecti-
ci vulgò appellant.

26. Multifarias Denominativorum terminationes Vid. ap. Vossium Anal.
l. 30 & 31. Schmid. p. 162. & Ursin. p. 56, & seqq.

27. Multas alias earum significationes recenset Ursinus, p. 63, &c.

2. De Verbalibus.

VERBALIA sunt quæ à verbis derivantur 28.

Eorum variae sunt terminationes; præcipuè verò;

1. Substantivorum in IO, OR, IX, US & URA: ut, *lectus*, *amator*, *altrix*, *luctus*, *creatura* 29.

2. Adjectivorum in *bilis* vel *ilis*, *bundus*, *ax*, *itius*, *icus*, *idus*, *ivus*: ut, *amabilis*, *docilis*, *ludibundus*, *audax*, *fictitius*, *erraticus*, *fluidus*, *sativus* 30.

3. De Participialibus, Adverbialibus, & à Præpositione ortis.

1. PARTICIPIALIA sunt, quæ ex Participiis in nomina degenerarunt: ut, *sapiens*, *acutus*, *doctus*, *disertus* 31.

Ex his multa Substantivorum naturam induerunt: ut, *adolescens*, *animans*, *rudens*, *serpens*; *advocatus*, *sponsus*, *natus*, *legatus*; *nupta*, *sponsa*, *serta*, sciz. *corona*; *prætexta*, sciz. *vestis*; *debitum*, *detritum*, *præceptum*, *fatum*, *rectum*, *votum*, &c. 32.

2. ADVERBIALIA sunt, quæ derivantur ab Adverbis: ut, *hodiernus*, ab *hodie*; *crastinus*, à *cras*; *binus*, à *bis*.

3. Sunt & à PRÆPOSITIONIBUS ORTA: ut, *contrarius*, à *contra*; *anticus*, ab *ante*; *posticus*, à *post*.

§ 2. De FIGURA NOMINUM.

FIGURA Nominum est duplex, Simplex & Composita 33.

N 2

Nomen

28. Ex his longè plurima à supinis sunt derivata, adeoque, cum ea verè nomina sint, si originem proximam spectes, Denominativa dici debent. Verùm cum primigenium vocum ortum Grammatici hîc respiciant, ac præterea confusio evitetur, non est quod à receptâ VERBALIUM appellatione quæ sunt à Supinis derivata excludamus.

29. Horum (ut diximus) pars maxima à Supinis oriuntur; non tamen omnia: nam *legio*, *regio*, *alluvio*, *opinio*, *religio*, *concio*, *contagio*, *usucapio*, & forsitan alia, à præsentem aut præterito verborum sunt deducta: item, *amor*, *calor*, *fragor*, &c. *sonus*, *gustus*, *mergus*, *figura*, &c.

30. De his aliisque eorum terminationibus Vid. Voss. Anal. ii. 32. Schmidt. p. 171. Urfin. p. 82.

31. Quando Participia naturam suam amittant, postea dicitur Lib. iv.

32. Huc adde *ausa*, *cæpta*, *cogitata*, *conata*, *sensa*, ferè in plurali. Sic *culta*, *serta*, sciz. *arva*.

33. FIGURA DECOMPOSITA est inane quorundam Grammaticorum com-

Nomen **SIMPLEX** est, quod semper unum fuit, neque ex vocibus aut particulis pluribus conficitur: ut, *res, justus, facilis, cor, quantus*.

Nomen **COMPOSITUM** est, quod ex duabus aut pluribus vocibus seu particulis in unum junctis conflatur: ut, *respublica, injustus, difficilis, perdifficilis, vecors, quantuscunque* 34.

¶ Quia voces numerales cum utraque tum specie tum figura nominum participant, ideò quæ de iis dicenda videbantur, in postremum hunc locum rejecimus.

De NUMERALIBUS.

NUMERALIA sunt duplicia, *Simplicia*, sciz. & *Composita*. *Simplicia* rursus vel *primitiva* sunt vel *derivativa*.

Primitiva Cardinalia appellantur, cætera sunt *derivativa*.

CARDINALIA sunt, quæ numerum absolutè significant: ut, *unus, duo, tres, &c.* 35. Hæc respondent ad quæstionem, **QUOT?**

Deri-

34. De Compositis hæc notatu digna sunt, 1. Aliquando partes compositæ sunt integræ; ut, *jusjurandum*; aliquando utraque pars corrupta, ut, *artifex*; aliquando altera integra, altera corrupta; ut, *meridies*. 2. Rarè voces compositæ ex pluribus quàm tribus conjunctis constant. *Perinconsequens* est ap. Gellium, xiv. 1. Alia ejus generis sunt ap. Plantum, sed Comica, more Græco & ex Græcis ferè formata. 3. Voces componuntur ex simplicibus extra compositionem significativis & separabilibus; ut, *prægravis*; vel ex voce una significante, & altera inseparabili, aut syllabica tantum adjectione; ut, *vesanus, tantundem*. 4. Compositæ voces, præsertim integræ, eleganter interdum dirimuntur; ut, *pergratus, per mihi gratum feceris*. Multa contra conglutinantur, alioquin divulsæ; ut, *necopinatus, exinsperato, extempore*. 5. Componuntur nomina, (1.) Cum Nominibus; ut, *magnanimus*. (2.) Cum Pronominibus; ut, *cujusmodi*. (3.) Cum Verbis; ut, *armiger*. (4.) Cum Participiis; ut, *breviloquens*. (5.) Cum Adverbiis; ut, *benedictio*. (6.) Cum Prepositionibus; ut, *internunciis*. Addunt quidam & cum Conjunctione; ut, *plerique*: at quæ hîc potius Syllabica adjectio, quàm Conjunctio videtur. Cæterum *que, ve & ne*, Conjunctiones Encliticæ, quamvis vocum fini adjectæ, non tamen partes earum censendæ sunt. ¶ De Compositorum Declinatione supra diximus.

35. De Cardinalibus, **NOT.** 1. Pro *tredecim, decem & tres*; pro *sedecim, decem & sex* dixit Cicero, pro S. Rosc. c. 6, & pro Cluent. c. 27. **NOT.** 2. Pro dubiis *septemdecim, octodecim, novemdecim, decem & septem, decem & octo, decem & novem*, præeunte Prisciano, De Ponder. col. 1351 dixeris. *Septemdecim* quidem habetur etiam optimis Editionibus ap. Cic. Verr. v. 47. & Liv. xxxviii. 33. *octodecim* quoque legitur, non modò ap. Val. Maxim. iii. 2, 26. Vell. Patere. ii. 41, 2. Epit. Liv. cxxx. Eutrop. vi. 7. Sext. Ruf. c. 15, &c. in nonnullis exemplaribus; sed etiam ap. Plin. xviii. 23, in utroque Parisiensi Jo. Harduini. At suspicatur post El. Vinetum Vossius Librarios hisce in locis numeros integros extulisse, cum primitus notis Romanis scriberentur, xvii, xviii aut xix, quemadmodum & in quibusdam Editionibus invenimus.

Eadem

De Nom. Specie & Figura, CAP. V. 197

Derivativa sunt septuplicia, Ordinalia, Distributiva, Partitiva, Multiplicativa, Proportionalia, Temporalia & Ponderalia.

1. ORDINALIA sunt, quæ ordinem significant : ut, *primus, secundus, tertius, &c.* 36. De his quæritur per QUOTUS?

2. DISTRIBUTIVA sunt, quæ singulis plurium eundem numerum distribuunt : ut, *singuli, bini, terni, &c.* 37. Quæstio de iis fit per QUOTENI?

N 3

3. PAR-

Eadem ferè & doctissimi Cellarii mens est, Cur. poster. p. 134. & Antibarb. p. 134, qui porro nusquam se ait *novemdecim* ap. probatum scriptorem observasse, præterquam in Epit. Livianæ lib. cxix, at Gronovium illic annotare MSS habere *decem* & *novem*, item *decem* & *octo*; Sigonium xix. Frobenium xviii, per notas expressisse. Vid. Cur. post. p. 361. NOT. 3. A *viginti* ad *centum*, si duo numeri copulativâ jungantur, minorem majori præponi, alioquin majorem minori docet Valla, Eleg. iii. 14. Ciceronem tamen *viginti & duos*, Curtium *triginta & duos*, Plinium *quingenta & quatuor* dixisse, notat Ursin. p. 69. In ordinalibus rursus Ciceronem *quingagesimum & sextum*, Senecam in Apocoloc. annus *sexagesimus & quartus*, alios alia id genus extulisse. Verum in his & similibus, dubites (ait Badius Ascens. in dict. Vallæ locum) an conjunctio per Librarium ineptulum sit assuta. NOT. 4. Post *centum* minor numerus vel cum, vel sine copulativa sequitur : ut, *centum & duo*, sive *centum duo*; & *centesimus secundus*, sive *centesimus & secundus*. Interdum tamen & minor numerus præit : ut Plin. vii. 52. Ut tamen in *septimum & quingagesimum* atque *centesimum* vita duraret annum. Confer Linac. p. 171. Voss. de Construct. c. 68. & Nov. Meth. p. 443. NOT. 5. Pro *octodecim*, *novemdecim*, eleganter quoque *duodeviginti*, *undeviginti* dicitur, & sic deinceps usque ad *centum*, hoc etiâ incluso : etiam in ordinalibus & distributivis, itemque in Adverbijs numerandi : ut, *duodevicesimus, undevicesimus, duodevicensi, &c.* *undecentum* Plinius dixit vii. 60, extr. *undecentesimus* Val. Max. viii. 7. extern. 11. *undeceni* id. Plin. xxxvi. 8, extr. Porro & observandum, *duo* in talibus manere indeclinabile ; ut, *duodeviginti horarum spatia* : etiam dividi nonnunquam ; ut in hoc Plinii xxxv. 8, *Duo enim devicesimâ Olympiade interit Candantes.* ¶ De mille vid. supra cap. iii. reg. 3. n. 33.

36. Pro *primus* & *secundus* ante *vicesimus, tricesimus, &c.* sæpius legimus *unus & duo*, & posterius invariabile, usu magis (inquit Linacer. p. 171.) quam ratione probante : ut, Cic. Senect. c. 5, *Plato uno & octogesimo anno scribens mortuus est.* Plin. ii. 23, *Quantas enim dimetiens habeat septimas, tantas habere circulum duo & vicesimas.* Fabius Annal. iv. ap. Gell. iv. 5, *Duo & vicesimo anno, postquam Galli Romam ceperunt.* Sic legio *unaetvicesima*, sive *unetvicesima* ap. Tacit. Annal. i. 45, 1. Hist. ii. 43, 1. & aliis locis : & legio *duaetvicesima* ap. eund. Hist. ii. 100, 2. ¶ Ad Ordinalia suo jure referenda sunt numeralia in ANUS inde deflecta : ut, *primanus, secundanus, tertianus, &c.* i. e. *primi, secundi, tertii ordinis, seu classis.*

37. Ex allata Distributivorum definitione apparet differre has locutiones, *Dedit amobus duos nummos, & Dedit singulis binos nummos.* Qui dedit duos unum singulis dedit : qui binos dedit, singulis dedit duos. Cæterum non Poetæ modo, sed & Oratores distributiva non raro pro Cardinalibus usurpant, etiam

198 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

3. PARTITIVA sunt, quæ partitionem significant, posteriore sui parte ex nomine *pars* composita: ut, *bipartitus*, *tripartitus*, *quadrupartitus*, &c. De quibus Quæstio est QUOT PARTIUM?

4. MULTIPLICATIVA sunt, quæ partium aut specierum rei multiplicationem summam explicant: ut, *simplex*, *duplex*, *triplex*, &c. 38. De his quæritur per QUOTUPLEX 39?

5. PROPORTIONALIA sunt, quæ proportionem seu habitudinem rei ad rem numero exprimunt: ut, *duplus*, *triplus*, *quadruplus*, &c. In his Quæstio fit per QUOTUPLUS?

6. TEMPORALIA & } sunt, quæ numerum certi temporis, pon-

7. PONDERALIA } deris vel aliarum rerum exprimunt: ut, *bimus*, *trimus*, *quadrimus*, &c. 40. Sic composita, *biennis*, *triennis*, &c. *bimestris*, *trimestris*, &c. *biduum*, *triduum*, &c. *binotium*, *trinoctium*, &c. *biennium*, *triennium*, &c. annorum, mensium, dierum & noctium, numerum significantia. Sic etiam *bilibris*, *trilibris*, *quadrilibris*, &c. quæ librarum numero significando inserviunt. At in *arius* à distributivis orta quarumvis rerum numero applicari possunt: ut, *binarius*, *ternarius*, *quaternarius*, &c. Sic *versus* *senarius*, i. e. sex pedum; *denarius nummus*, i. e. decem assium; *octogenarius senex*, i. e. octoginta annorum; *grex centenarius*, i. e. centum capitarum 41, &c. De his quæritur, QUOT ANNORUM, MENSIVM, LIBRARUM, &c.

Liber

etiam iis substantivis juncta, quæ utrumque habent numerum. At iis quæ singulari carent, distributiva sæpe semper junguntur: ut, *bina litera*, *terna castra*, &c.

38. Poetæ Multiplicativis etiam pro Cardinalibus interdum utuntur: ut, Virg. Æn. i. 93, *Duplices tendens ad sidera palmas*, i. e. duas.

39. Interrogativum *quoteni* Ciceronis est: *quotuplex* autem & *quotuplus*, est apud probatum auctorem jam non inveniuntur, necessitas tamen excusare videtur.

40. Unde Deminutiva *bimulus*, *trimulus*, *quadrimulus*, &c. & substantiva *bimatus*, *trimatus*.

41. Hæc in *arius* substantivè accepta, & quædam substantiva in *as* & *io* utrumque in abstracto notant: ut, *unitas*; *binarius*, sive *dyas* Græcū; *ternio*, *ternarius*, & Gr. *trias*; *quaternio*, *quaternarius*; *quinarius*; *senio*, *senarius*; *septenarius*, *octonarius*, *novenarius*, *denarius*. *Unio*, *quinto* & *denio* mediæ ætatis; *duernio*, *quinquernio*, *octernio* barbara sunt.

Liber Secundus,

De PRONOMINE.

PRONOMEN : est pars orationis variabilis, quæ pro nomine posita, personam aut rem aliquam demonstrat ².

Pronominis Accidentia sunt octo, *Figura, Species, Genus, Casus, Numerus, Persona, Motio & Declinatio* ³.

I. FIGURA Pronominum est duplex : alia enim sunt Pronomina *Simplicia*, alia *Composita*.

Pronomina SIMPLICIA sunt decem & octo ⁴; *Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, quis, qui, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras & cujus* ⁵.

N 4

De

1. Sanctius Minerv. i. 2, eumque (ut solet) sequutus Scioppius, acriter contendunt Pronomen non esse partem orationis à nomine distinctam. Et sanè, si rationem in iis Grammaticam spectemus, eadem utriusque natura videatur. Quia tamen in originaria linguarum constitutione ad alium usum nomina, ad alium verò pronomina comparata videntur; nolimus tot seculorum consensu firmata, nec sine ratione primitus inventa harum vocum distinctioni obniti.

2. In hoc præcipuè Pronominis à Nomine differentia constitui videtur, quòd Nomina ad res ipsas primariò & directè significandas sunt inventa : postea verò Pronomina usu introducta sunt quæ Nominum locum supplerent, & res ipsis notatas audientibus quasi committerent : unde & brevitati simul consultum est, & ingrata eorundem Nominum repetitio vitatur. Vid. Perizon. ad Sanct. i. 2. n. 7.

3. Comparatio non accidit Pronominibus, quia eorum significatio gradus non admittit. *Ipsissimus* tamen ab ipse licenter finxit Plautus, ut alibi dictum. Sic & recentiores quidam *tuisissimus* à *tuus*.

4. Quot sint Pronomina, non satis inter Grammaticos convenit. Sanctius & cum eo Scioppius tria tantum Pronomina (i. e. ut illi appellant, *prima Nomina*) numerant, *ego, tu, sui*: Priscianus, Linacer & alii, quindecim, exclusis *quis, qui & cujus*. Probus addit *tantus, quantus, talis, qualis*. Servio, Diomedii, Frischlino Pronomina sunt, *unus, nullus, solus, totus, uter, alter, neuter, alius, reliquus, cæterus, pauci, plerique*, & ab his composita. His porro adjicit Ursinus, *ambo, cunctus, universus, totus*, primà brevi, & omnia interrogativa, *quot, quotus, quoteni, quotuplex, quotuplus*? Vossio denique & Saturnio Pronomina sunt numeralia omnia, *duo, tres, primus, secundus, &c.* Verum cum in eo præcipuè Pronominum essentia consistere videatur, quod nihil ferè rei per se notent, sed res nominibus antea designatas tantum commoneant, haud satis validis inniti rationibus eorum opinionem existimaverim, qui Pronominum numero voces adjiciunt, ab hac earum rem demonstrandi naturâ alienas.

5. His addi potest *cujus, cujus, cujus*; vel, ut antiquius proferebant, *quoniam, quoniam*: quod quavis olim forè omnibus suis casibus integrum fuerit.

De Pronominibus COMPOSITIS postea dicitur.

II. SPECIES Pronominum itidem duplex est, *Primitiva & Derivativa*.

Pronomina PRIMITIVA sunt decem: *Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, quis, qui*.

DERIVATIVA sunt octo: *Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras & cujas*.

¶ *Pronomina* aliter dividuntur in *Demonstrativa, Relativa, Possessiva, Gentilia, Interrogativa & Reciproca*.

1. *Pronomina DEMONSTRATIVA* sunt, quæ rem præsentem, vel tanquam præsentem simpliciter demonstrant ⁶: ut, *ego, tu, hic, iste*; & interdum *ille, is, ipse* ⁷.

2. *RELATIVA* sunt, quæ rem antecedentem in memoriam reducunt: ut, *ille, ipse, is, qui* ⁸, & haud rarò *hic, & iste* ⁹.

3. Pos.

rit, nunc verò tantum reperiuntur, (præter nominativum) accusativus sing. *cujum, cujam, cujum*; ablat. [vulgò] *cujà*; plur. nominat. *cujæ*, & accus. *cujas*. Ipsum quoque *cujus*, nominativo sing. masculino, frequens quidem in ore Grammaticis, auctoritatem desiderat, (Vid. Ursin. p. 395. n. 9.) In illius verò locum, & aliorum etiam generum casuumque, succedere genitivi *cujus*, & pluraliter *quorum* vel *quarum*, à *quis*; quibus longè frequentius optimi quidem Scriptores utuntur; non ita tamen ut alterum illud (quod Vossius ait) sit ævo Augustæo inusitatum. Vid. Borrich. Cogit. p. 77.

6. Communis (ut modò diximus) Pronominum omnium proprietas est, ut rem personamve aliquam demonstrant. Ex iis autem strictiore sensu *DEMONSTRATIVA* appellamus, quæ ad hunc unice finem sunt instituta, ut rem aliquam simpliciter commonstrant, oculoque aut animo quasi præsentem subiciant. *RELATIVA* verò rem quidem demonstrant, sed prius in oratione memoratam; *POSSESSIVA* & *GENTILIA* rem itidem indicant, illæ quidem ut possidentem, hæc ut ad gentem sectamve aliquam digito quæ demonstratam spectantem. *INTERROGATIVA* de re aliqua ignota, reductum ostensa, interrogant, ut illa vel oculis vel intellectui monstretur. *RECIPROCA* denique rem, sed tanquam in se redeuntem vel reflexam, ostendit. In plerisque igitur Pronominibus duplex significationis vis est, una rem demonstrandi, quæ ea Pronomina proprie constituit, altera relationem, possessionem, patriam, &c. significandi, quorum omnium respectu nullum ferè inter ea & nomina intercedit discrimen. Atque, ut exemplo res clarius exponatur; nullà alià re inter se distinguuntur, *paternus, herilis, Hæstorius, & meus, tuus, suus*, quæ utraque ex æquo possessionem significant; quàm quòd hæc digito quasi possessorem ostendant, illa non item. Rursus hæc Gentilia *Arpinas, Privernas*, à Pronominibus *nostras, vestras*, hæc solà re discriminantur, quòd illa patriam simpliciter narrent, vel describant; hæc verò sub oculos ponant.

7. Hic ad primam personam solet referri, *iste* ad secundam, *ille* ad tertiam. Qua de re Valla Eleg. ii. 4. & Saturn. Merc. maj. ii. 4. Habetque hæc differentia locum in Adverbiis ab hisce Pronominibus derivatis. * *Ille* etiam ad laudem, *iste* ad contemptum sapius pertinet. * Hic deinceps ad propinquius refertur, *ille* ad remotius. At hæc distinctiones perpetuæ non sunt.

3. POSSESSIVA sunt, quæ possessionem significant: ut, *meus, tuus, suus, noster & vester* ¹⁰.

4. GENTILIA sunt, quæ gentem vel patriam significant: ut, *nostras, vestras, cujas* ¹¹.

5. INTERROGATIVA ex his appellantur, quibus interrogantes utimur: ut, *quis* ¹²? & *cujas* ¹³?

6. RECIPROCA denique sunt, quæ rem in seipsam reflectunt: ut, *sui & suus* ¹⁴.

III. GENERA Pronominum sunt eadem ferè quæ in Nominibus. Nam eorum tria, *ego, tu, sui*, substantiva sunt & communis generis; masculina cum mares, feminina cum feminas demonstrant ¹⁵. Reliqua verò adjectiva sunt, & proinde generis omnis: *meus, mea, meum; nostras, nostras, nostras* ¹⁶.

IV. CASUS

8. Qui propositioni principali connectit aliam incidentem; semperque inter duos casus nominis substantivi quod refert, locum habet; quorum posterior animo plerumque reticetur: ut Lucan. x. 407, *Nulla fides pietasque viris qui castra sequuntur*; integrè, *qui viri*: interdum uterque exprimitur: ut Cæsar B. G. i. 6, *Diem dicunt quâ die ad ripam Rhodani omnes conveniant*. Sed de hac re fusiùs in Syntaxi.

9. Quando *hic, iste, ille, ipse, is*, demonstrativa sint, quando relativa, sententia orationis facile indicat.

10. Adde & *cujus, cuja, cujum*, de quo supra.

11. Gentilia non solum gentem, patriam aut familiam, sed etiam partes sectamve significant. Vid. Vallam Eleg. ii. 3. Nonnunquam & possessiva pro gentilibus accipiuntur: ut *Buchananus noster*, pro *nostras*, i. e. *Scotus*.

12. Qui non minus ac *quis* ad interrogandum adhibetur: ut Plant. *Qui me est audacior homo?* Cic. *Qui tantus fuit labor?* Liv. *Qui finis erit dissidiorum?* ¹⁷ *Quo qui rectius interdum adhiberi notat Taubmannus ad illud Virgilii Ecl. ii. 12, Nec qui sim quaris, Alexi: quis enim substantiam designat, qui rem accidentem, manifesto exemplo Comici, Eunuch. v. 1, 7. TH. Quis fuit igitur? PY. Iste Charea. TH. Qui Charea?*

13. Hæc, cum interrogandi vim amittunt, INFINITA, sive INDEFINITA, appellantur: ut, *Dic quid velis. Nescio cujas sit. Cujas etiam interdum & relativum est: ut, Socrates Atheniensis erat, cujas & Plato. Cujus contra quandoque interrogativum: ut, Cujum pecus?* Virg.

14. Aliquando & reciprocatio fit in primæ & secundæ Personæ Pronominibus, cum in se reflectuntur: ut, *Ego me consolor; Tu tibi places*. Sed de hac re aliisque ad Reciproca pertinentibus aptior erit in Syntaxi dicendi locus.

15. Proprie loquendo *ego, tu, sui*, nullius esse generis videntur. In his enim, *Ego stultus putavi* Virg. Ecl. i. 20. *Tu miser exclamas* Juven. xiii. 112, & similibus, *stultus & miser*, non cum *ego & tu*, sed cum voce generali *homo* intellecto convenire censendum est.

16. Linacer, p. 20. *nostras & vestras* generis statuit communis duum. At in neutro etiam reperiri ostendit Columella, qui R. R. iv. 33, extr. *nostratis & Gallici arbuti*, dixit. Ciceronis etiam est Fam. ii. 11, princ. *nostratia verba, & Catonis R. R. c. 135, Caria nostratio*, Plinii, xv. 11, *Cotanea nostratia*, & Vi-

IV. CASUS in Pronomine sex; } quemadmodum in Nomine.

V. NUMERI sunt duo;

VI. PERSONÆ Pronominum sunt tres ¹⁷: *Prima*, quæ loquitur: ut, *ego*. *Secunda*, ad quem sermo dirigitur: ut, *tu*. *Tertia*, de quo sermo habetur: ut, *sui*, *ille*, *ipse*, & cætera Pronomina relativa.

VII. MOTIO, quæ Pronominum adjectivorum est propria, sub eorum declinatione comprehenditur.

VIII. DECLINATIO Pronominum ad hunc modum sese habet:

1. Quædam planè sequuntur declinationem nominum: ut, *meus* ¹⁸, *tuus*, *suus*, *nostr* & *vester*, primæ & secundæ; *nostras*, *vestras* & *cujas*, tertiæ.

2. Quædam nulla ex parte sequuntur declinationem Nominum: ut, *ego*, *tu*, *sui*.

3. Quædam habent declinationem mixtam: ut, *ille*, *ipse*, *iste*, *hic*, *is*, *quis*, *qui* ¹⁹.

De

truvii vi. 9, extr. *nostratum operum*. An verò in neutro nominativi aut accus. sing. *nostrate* vel *nostras* dicendum sit, dubitari potest. Prius affirmat Donatus, posterius Vossius Anal. iv. 8. qui Scaligerum patrem *nostrate* vocabulum dicentem damnat. Alicubi tamen (nisi me fallit memoria) sic Plinius loquitur. Eadem nimirum in his ratio est, quæ in aliis Gentilibus in *as*, quæ olim in *atis* & *ate* duabus terminationibus desinebant; ut, *Arpinatis*, *Arpinate*; *Privernatis*, *Privernate*, postea in unam contracta sunt, *Arpinas*, *Privernas*. Ac proinde ut Cicero ad Attic. xvi. 13, *Iter Arpinas*, Livius v. 24. *Bellum Capenas*, & viii. 19. *Bellum Privernas* dixere: ac, ut Columella v. 6. *ulmus nostras*: sic etiam *vinum nostras*, *ericetum vestras*, *vix nostrate* aut *vestrate* dicendum. Confer Priscian. col. 762 & 943.

17. PERSONA duplex est, altera *naturalis*, sive sermonis vulgaris; altera *Grammatica*, sive constructionis. Illa Pronominum est & Nominum res ratione aut oratione præditas significantium: hæc aliorum nominum substantivorum & verborum etiam communis.

18. Olim *mius*, unde remansit vocativus *mi*, pro *mie*; ut, *fili à filius*, pro *filie*.

19. De Declinatione Pronominum hæc observanda sunt, ex Ursino, p. 392, & seqq. plurimum deprompta.

I. (1.) *Ego* in genitivo olim habuit *mis*; & *tu*, *tis*. *Sis* verò, quod apud antiquos invenitur, non pro *sui*, sed *suus*, positum videtur: quomodo & *fos*, *fas*, pro *suos*, *suas*, legimus. (2.) *Mi*, pro *mihi*, non Poetis solum, sed Varroni etiam usitatum. * *Mehe* pro *me* apud antiquos Tragediarum Scriptores inveniri testatur Priscianus. * Etiam *me* pro *mihi* dixisse veteres ex Festo & Plantinis aliisque exemplis constat. (3.) *Nostrum*, *vestrum* per Syncopen dicta sunt, pro *nostrorum*, *vestrorum*, & *nostrarum*, *vestrarum*, quibus eo significatu Plautus & Terentius sæpius utuntur. Confer & Johnson. p. 244.

II. (1.) Pro *ille* veteres *ollus* vel *olle* dixerunt: unde *olli* & *ollis* apud Virgilium adhuc supersunt. (2.) *Ipsus* pro *ipse* ap. Plautum & Terentium hæc raro inveniuntur. (3.) *Istes* pro *istos* ap. eund. Plaut. occurrit. (4.) *Is* in accus. sing. *im*, nonnunquam & *em* apud veteres facit (Vid. Johnson. p. 246.)

De PRONOMINIBUS COMPOSITIS.

Pronomina componuntur septem modis.

I. Cum Nomine: ut, *aliquis, unusquisque*: item genitivi *hujusmodi, cujusmodi, ejusmodi* &c.

II. Cum

in dativo *ei* vel *ei* pro *ei*, & plur. eodem & ablativo casu, *ibus* & *eabus* pro *ibi*. (5.) Huic dativus factus ex *huic*, pro quo primum *hui* dictum. Haec etiam in neutro plurali, ut *qua*, dictum censet Vossius; unde deinde factum *haec*, & abjecta vocali *haec*, ut differret à feminino *ha*. Sanè olim in feminino plurali *haec*, & per Apocopen *hac*; item *istae* & *istae* pro *ha*, *ista*, exemplis Plauti & Terentii constat. Etiam *hic* pro *hi*, & *hisc* pro *hice*, vel *hi*, priscos usurpasse ostendunt Bangius, p. 448. & Johnsonus, p. 245. *Hibus* denique pro *his* utitur Plautus. (6.) *Ille, ipse, iste, is* & *qui*, vulgari aliorum adjectivorum more, genitivum & dativum olim formabant. Sic *illa*, pro *illius* & *illi*; *ipsa*, pro *ipsius*; *ista*, pro *isti*; *qua*, pro *cujus*, apud Plautum; Lucretium & Varro nem inveniuntur. Vid. Johnson, p. 245 & 246.

III. (1.) *Quis* olim feminino genere adhibebant; itemque *quisquis* & *quisquam*. Vid. Voss. Anal. iv. 8. & Johnson. p. 250. Scioppius & Methodius auctor, neutrum quoque existimant in hoc Plauti Poen. Prolog. v. 17, *Scortum exoletum ne quis in proscenio sedeat*. Sed (ut Ursinus observat) *ne quis scortum* per Appositionem hic dictum accipi potest. (2.) *Quous* & *quoui*, pro *cujus* & *cui*, olim dicebant: quorum exempla in vetustioribus optimorum auctorum codicibus passim reperias. (3.) *Quo* (quod vulgò pro Adverbio accipiunt) antiquus dativus esse videtur. Potest etiam dici *quo* pro neutro plurali *qua*, esse positum per Ellipsin Propositionis ad: ut in illo Ciceronis Verr. v. 30, *extr. Est certus locus, certa lex, certum tribunal, quo hoc reseruetur*, i. e. ad *qua*. Vid. Voss. Anal. iv. 6. & Nov. Meth. p. 453. (4.) Accus. etiam in neutro *quom* vel *quum* videtur fuisse: unde *quum* & *cum*, Adverbia seu Conjunctiones, Scioppius facta existimat. (5.) *Qui* ablativus, pro *quo*, *quâ*, *quo*, omni in genere reperitur, à *quis* eodem pacto, quo *mihi* à *mitis*, descendens. Et, quod magis mirum, in plurali etiam invenitur, pro *quibus*. Inde *quicum*, pro *cum* *quo*, *cum* *qua*, & *cum* *quibus* seu *quibuscum*. Hæc multis exemplis ex Plauto & Terentio confirmata vid. ap. Johnson. p. 247. & adde ex Cic. ad Attic. xi. 11, *Ut sit qui utamur*, & Ibid. xiii. 23, *habere qui utat*, & C. Nepos iii. 3, *Us qui efferretur vix reliquerit*. * *Quivis* eadem ratione pro *quovis*, Terentius, A. del. ii. 3, 1, *quiquam*, pro *quoquam*; *aliqui*, pro *aliquo*; *quicunvis*, pro *quocunvis*, Plautus Afin. i. 3, 23. Aul. Prol. 24. & Stich. iv. 2, 47 dixerunt. *Qui* autem, pro *quomodo* (quod vulgò Adverbium statuitur) frequentissimum est. (6.) Pluralis nominativus erat olim *ques*, Festo & Charisio testibus, unde dativus & ablat. *quibus*, ut à *qui*, *queis* vel *quis*. (7.) Accus. plur. gen. neutri, non solum erat *qua*, sed etiam *qua* & *quo*. A *qua* remansit etiamnum *quapropter*, pro *propter* *qua*, sive *qua*, sc. *negotia*. *Quo* existat in *quoad*, *quocirca*, *quousque*. * Sic eò & *illò* (quæ vulgò Adverbiis accensentur) antiqui accusativi fuerint, pro *ad ea* vel *illa* *negotia*, *loca*, &c. Nisi malis ad dativum *sing.* hæc referre.

IV. Pro vocativo sing. *mi*, labascente Romani sermonis puritate *meus* dixeret, non solum formâ Hellenismi, quâ vocativus pro nominativo non raro ponitur: ut ap. Virg. Æn. vi. 336, *Proice tela manu, sanguis meus*: sed etiam juncto ei alio nominis substantivi vocativo: ut, *domine meus*, quomodo locuti Silius, Salvianus & alii. Vid. Voss. Anal. iv. 8. Reperias & in reliquis

204 ETYMOLOGIÆ LIB. II.

II. Cum Pronomine: ut, *isthic*, *illic* ²¹; ab *iste*, *ille*, & *hic* ²².

III. Cum Verbo: ut, *quivis*, ex *qui* & *vis*; *quilibet*, ex *qui* & *libet*.

IV. Cum Adverbio: ut, *nequis*, *numquis*; à *ne*, *num* & *quis* ²³: *ecum*, *ecam*; *eccos*, *eccas* ²⁴; ab *ecce* & *is*: *ellum*, *ellam*; *ellos*, *ellas* ²⁵; ab *ecce* & *ille*.

V. Cum Prepositione *cum*: ut, *mecum*, *tecum*, *secum*, *nobiscum*, *vobiscum*, *quicum* & *quibuscum* ²⁶.

VI. Cum Coniunctione: ut, *ecquis*, *siquis* ²⁷: ab *et*, *si*, & *quis*.

VII. Cum syllabica adiectione, cæque variâ:

I. MET

duobus generibus: ut, *mi parens*, *mi conjux*, pro *mea mater*, *mea uxor*, ap. Apuleium Met. 4 & 8. *mi fidus*, pro *meum*, ap. eund. Apol. p. 417. *Teslor mi Pasilla* ap. Hieron. *Mi domina* ap. Salvianum, & *Filia mi* ap. vet. Interpr. Ruth. ii. 3. [Scaliger etiam ap. Tibull. i. 7, 69, *Vive diu, mi dulcis anus*, legendum voluit: at non ita locutos Augustâ atate ostendit Brouckhusius, qui *mihî* ex melioribus tam scriptis quàm cûs codicibus restituit.] Imò & eodem in plurali casu vocandi sunt usi. Hinc, *Mi homines*, *mi spectatores* Plauti Cist. iv. 2, 8. *O mi hospites* Petronii, c. 116. Sed hoc ex *mei*, (vel, ut antiquè dicebant, *mit*) videtur contractum, quomodo *sis* pro *suis*, *fos* pro *suos*, &c. apud vetustiores legi supra monuimus. ¶ De Pronominibus vocativo carentibus dictum lib. I. c. 3. r. 15.

20. Tales genitivi sunt, *illiusmodi*, *istiusmodi*, *aliusmodi*, & interjectâ syllabâ, *ejusmodi*, *hujusmodi*, &c. item *cuiusmodi* & *cuiusmodi* ap. Cic. & Gell. Vid. lib. I. c. 3. r. 8. n. 27. & r. 10. n. 55. * Huc pertinet *reapse* ap. Cic. Divin. i. 37. de Fin. v. 10. Fam. ix. 15. & Plaut. Truc. iv. 3, 41, pro *re ipsâ*: item *reque capse benè meritis* dixit Scipio Africanus ap. Fest. in voc.

21. Huc refertur *quisquis*: sed hoc geminatum potius quàm compositum dici debet, cum utrobique sit idem Pronomen. Par ratio in *ipsissus*, quo utitur Plautus Cist. ii. 3, 58, pro *is ipse*.

22. *Isthic*, *illic*, non declinantur, nisi casibus in *c* desinentibus, i. e. nom. accus. & voc. sing. per omnia genera; & plur. nom. & accus. neutr. gen. Dativus quoque sing. non est in usu. * Pro *isthac* Cato dixit *istace* R. R. c. 132.

23. Sic ab *ubi* & *quisque* est *ubiquisque*, quod Virg. usurpavit Æn. vii. 40, *matres audite ubiqueque Latina*.

24. Invenias & *ecca* ap. Plaut. Menach. i. 2, 66.

25. Adde ex Plauto pleniora *eccilla*, *eccillum*, *eccillam*, Stich. iv. 1, 30. Pers. ii. 2, 65. Mil. iii. 1, 194: item *eccista*, *eccistam*, Cure. v. 2, 17.

26. *Quicum* ablativum generi omni, utrique & numero inservire supra diximus. Imò Douza Barbarismum credit, si quis dicat *quibuscum*, quod tamen ap. Ciceronem & alios non semel legitur: ut Offic. i. 17, *Quibuscum communis plerumque fortuna est*. Ibid. c. 35, *Ut probeamur iis quibuscum & apud quos vivamus*, & c. 40, *Ad eorum approbationem quibuscum vivimus*: & Philipp. ii. c. 46, *Quibus ortus sis, non quibuscum vivas, considera*. Quocum etiam & quâcum idem Cic. de Orat. ii. 1. pro Sext. c. 17. pro Dejot. c. 5. Phil. ii. 3. & Terent. Eun. i. 2, 39. & iii. 5, 36. aliique dixere. Vid. Maj. de var. orat. p. 651. & Priscian. p. 998: *quicum* tamen longè frequentius est.

27. Notandum de compositis hisce à *quis* posteriore parte, ea femininum nominativi sing. & neutrum nominativi & accusativi plur. in *a* mittere: ut, *aliqua*, *nequa*, *numqua*, *signa*, *equa*.

1. **ME** componitur cum *ego*, *tu* 28, *sui*, per omnes casus: *egomet*, *meimet*, *mihimet*, &c. *tutemet* 29, *tuimet*, *tibimet*, &c. *suimet*, *sibimet*, &c. 30.

2. **TE**, cum solo nominativo vocis *tu*: ut, *tute* 31.

3. **CE**, cum Pronomine *hic*, & genitivis *eius*, *cujus*: ut, *hicce*, *hacce*, *hocce*; *hujusce*, *hiscce*, *hoscce* 32; *ejusce*, *cujusce*: unde *ejuscemodi*, *cujuscemodi* 33.

4. **CINE** additur Pronomini *hic*, sed iis duntaxat casibus qui in c terminantur: ut, *hiccine*, *haccine*, *hoccine*, *huncce* 34, &c.

5. **PT** componitur cum ablativis *meâ*, *tuâ*, *suâ*, *nostrâ*, *vestrâ*: ut, *meapte*, *tuapte*, *suapte*, &c. Et interdum cum *meo*, *tuo*, *suo*, &c. ut, *meopte*, *tuopte*, *suopte* 35.

6. **PIAM**, cum *quis*: ut, *quispiam*, *quempiam*, *aliquispiam* 36.

7. **DAM**, cum *qui*, per omnes casus, genera & numeros 37.

8. **DEM**, cum *is* in *idem* (pro *isdem*) per omnes casus 38.

9. **CUMQUE**, seu **CUNQUE**, cum *qui* per omnes casus 39.

10. **QUE** in *quisque*,

11. **NAM** in *quisnam*,

12. **QUAM** in *quisquam*,

} Syllabicæ potiùs adjectiones 40, quàm hoc Adverbium, illa Conjunctiones esse videntur 41.

Liber

28. *Tumet* in recto non dicitur, sed interjectâ syllabâ *tutemet*.

29. Interdum, ut Emphasis intendatur, additur insuper & *ipse*: ut *egomet ipse*, *tutemet ipse*, *vosmet ipsi*, & apud Liv. lib. ix. *suismet ipsi præsidiis*.

30. Apud Senecam Tragicum, ut observat Vossius, *met*, amissâ vi suâ, aliquoties redundat. Quod & recentioribus Poetis nimis frequens.

31. Malè addit Vossius accusativum *tete*; quod potiùs per geminationem factum videtur, ut *meme*, *sefe*, cum ultima sit longa.

32. *Horunce*, *harunce*, & per Apocopen, *horunc*, *harunc*, antiqua sunt.

33. Legas & *isthicce*, *illicce*, ex compositis *isthic*, *illic*. De *hiscce*, pro *hicce* ap. Plautum supra diximus.

34. *Illancine* quoque utitur Terentius, Heaut. iv. 5, 3.

35. *Mihipte* etiam dixit Cato ap. Festum, & *mepte* Plautus Menæchm. v. 8, 10.

36. Originem voculæ *piam* nescire se ait Festus. Sed Dacierius, in eum, docet Oscos *piam* dixisse pro *quam*, quomodo *pitpit* dicebant pro *quicquid*: unde sint *quispiam*, & *quisquam*; *uspiam*, & *usquam*.

37. In casibus Pronominum *qui* & *is* per *m* terminatis composita *quidam* & *idem m* in *n*, mollioris soni gratiâ, commutant, *quendam*, *quandam*, *quorundam*, &c. pro *quemdam*, *quamdam*, &c. eundem pro *eundem*, &c.

38. Quidam ab Adverbio *demum* hoc compositum volunt: at eos falli Vossius ostendit ex eo, quod similiter dicamus *tantundem*, *totidem*, *pridem*: in quibus omnibus nulla Adverbii *demum* significatio percipitur. Porro *idem* masculinum dicitur pro *isdem*, *idem* neutrum pro *iddem*: in hoc correpta, in illo producta prima est syllaba.

39. Sic *qualiscunque*, *quantuscunque*, *quotcunque*, quæ Vossius aliique Pronominibus accensent: item Adverbia, *quandocunque*, *utcunque*, *ubique*, &c.

40. Ne-

Liber Tertius,

De VERBO.

VERBUM est, pars orationis variabilis, aliquid de re aliqua dici seu affirmari significans ¹.

Verbo accidunt octo, *Modus, Tempus, Numerus, Persona, Conjugatio, Genus, Species & Figura*.

MODUS est diversa verbi inflectendi ratio, diversis animi affectionibus indicandis inserviens ².

Modi Verborum sunt quatuor, *Indicativus, Subjunctivus, Imperativus & Infinitivus* ³.

Ex

40. Neque enim in illis *que & nam* sapiunt Conjunctionum naturam, aut in hoc *quam* habet vim Adverbii & Pronominis.

41. Prædictis addit Urfinus *ipse*, quod adjicitur Pronomini *is* in *campse* & *capse* apud Plautum, quasi *eam ipsam, ea ipsa*. At posteriorem in his partem esse Pronomen *ipse*, licet indeclinabile positum, significatio indicat, quomodo *reapse* à *re* & *capse*, i. e. *ea re ipsa* dictum supra ostendimus not. 20. * Alii his addunt syllabam *tim* in *meatim, tuatim, nostratim*, pro *meo, tuo, nostro more*. Sed hæc Adverbia sunt (non Pronomina) quemadmodum *bovatim, canatim, suatim*, pro *more boum, canum, suum*, antiqui dixere.

1. Vulgaris Verbi definitio est, quod sit *pars orationis, quæ agere, pati aut esse significet*. Sed nostra accuratior, magisque ex ipsa verbi cujusvis natura petita videtur. Cæterum *ad affirmari* laxiore hinc sensu accipimus, pro eo quod *prædicari* Dialectici appellant, quo non modo affirmationes strictius sic dictæ, sed negationes etiam interrogationesque includuntur. Confer Johnson. p. 253.

2. *Modorum* in verbis appellationem, non ad significationem referri, ut per eos significetur quomodo quidque quod singulis verbis denotatur factum sit: sed ad rationem variarum terminationum diverso modo diversis elocutionibus & constructionibus aptandarum; ac eodem planè modo se habere *Modos* in verbis, quo *casus* in nominibus, docet Cl. Perizon. in Sanct. i. 13, 1. p. 83.

3. Ab aliis duo alii adduntur Modi, **OPTATIVUS** nimirum & **POTENTIALIS**, à nonnullis etiam & **PERMISSIVUS** sive **CONCESSIVUS**: at hi omnes in *Subjunctivo*, quicum terminatione conveniunt, continentur. Quod si ex varia hominum voluntate, sive animi affectione, per verbi voces adsignificatæ, constituendus sit *Modorum* numerus, is ut in multo plures, quam quos illi comminiscuntur, ampliatur necesse est: hoc enim pacto non *Optativum* modo, *Potentialem* & *Permissivum*, sed *Interrogativum* etiam, *Precativum, Hortativum, Volitivum, Debitivum*, aliosque ejusmodi *modos* habebimus. Huc adde, quod hæc affectionum animi significationes non reverà verbis ipsis inesse, quod Linacer (qui *Potentialem* primus excogitavit) in primis verò Urfinus, p. 562. & Johnsonus, p. 275, & seqq. contendunt; sed ex aliis vocibus vel expressis vel tacitis reperendæ videantur. Sic in *Optativo*, quem vocant, desiderium animi non verbo ipso significari, sed alio quod reticetur,

ipſi

Ex his tres priores FINITI vocantur, quia certam personam ac numerum definiunt: quartus verò INFINITUS appellatur, quòd nulla in eo sit personæ numerive differentia.

INDICATIVUS est, quo simpliciter affirmamus, negamus, aut interrogamus 4: ut, *amat, non amat, amatne* 5?

SUBJUNCTIVUS est, qui alteri verbo subijcitur, nec per se sententiam absolvit: ut, *Orat ut ad se venias; Quid faciam prorsus ignoro* 6.

IMPERATIVUS est, quo imperamus, oramus, hortamur, aut permittimus: ut, *Scribe puer; Miserere laborum; Pelle moras; Isequere Italiam ventis, pete regna per undas*, Virg. 7.

INFINITIVUS est, qui generalem verbi significationem absque certæ personæ numerive discrimine exprimit: ut, *Nescio fallere; Dignus amari* 8.

Tempus

ipsi fatentur: ut illud Virg. Æn. ii. 110, *Fecissentque utinam*, integrè sit, *Opto ut, vel uti fecissent*: nam enim in *utinam*, particula est voci adjecta, ut in *quianam, undenam, ubinam*. Sic in illo Quintilianii Inst. ii. 12, *Frangas citius quam aristas quæ in prævum induruerunt*, quod modi *Potentialis*; & in illo Terentii Adelph. i. 2, 54, *Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet*, quod *Concessivi* esse volunt; hinc, *Esto ut, illic Res ita est, Fieri potest, Necessè est ut, vel simile* quid intellige. Vid. Mariangeli (sive Scioppii) Auctar. Epist. v. Voss. Anal. iii. 8. ac præcipuè Perizon. in Sanct. loc. sup. cit.

4. Sequentes *Modorum ac Temporum Definitiones*, five *Descriptiones* dicere mavis, ex eorum usu frequentiori, non tamen perpetuo, sunt petitz.

5. Indicativi futurum loco Imperativi interdum adhibetur: ut Cic. Fam. vii. 20, *Sed val. bis, meaque negotia videbis, meque expectabis*, pro *vale, vide, expecta*. Interdum optandi vim habet: ut Ter. Heaut. iii. 1, 54, *Sic me Dii amabunt, ut tuarum miserium est fortunarum*: pro, *Sic me Dii ament*. Neque tamen in his naturam suam exuit Indicativus: intelligitur enim, *sicut spero & opto*. Vid. Perizon. l. cit. n. 2.

6. Subjunctivo pro Imperativo frequentissimè utimur: ut Ter. Hecyr. v. 3, 12, *Tua quod nil refert, percontari desinas*, pro *desine*. Cic. Attic. vii. 8, *Nihil incommodo valetudinis tue feceris*, pro *facito*.

7. Quidam ex Personis Imperativi in *to, tote & nto*; itidemque ex passivis *tor & ntor*, diversum modum constituunt, quem *Mandativum* appellant, utpote in legibus mandandis præcipuè usitatum. Hunc etiam futuri, illum præsentis temporis esse volunt. At nullam esse utramque hanc distinctionem docet Ursinus, p. 554. & ante eum Vossius Anal. iii. 14. quamvis Perizonio, p. 104. prior forma ad præsens futurum, seu statim faciendum, posterior ad remotius & postea futurum, nonnunquam referri videatur: ut in illo Virg. Phylida mitte mihi, *mèus est natalis, Iola: Quum faciam vitulâ pro frugibus, ipse venito*.

8. Infinitivum numero *Modorum* excludunt Jul. Scaliger de caus. L. L. v. 114. & Voss. Anal. iii. 8. sub fin. quibuscum consentit & Perizonius, i. 14, 2. qui illasce voces non verba infiniti modi, sed simpliciter & directè verba infinita jubet appellari. Verbi nomina à quibusdam vocitata testis est Priscianus, col. 808. ac verè nomina non verba esse contendunt Johnsonus, p. 341 aliique. Qua de re fusiùs in Syntaxi dicetur.

208 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

TEMPUS est, differentia verbi ex consignificatione præsentis, præteriti & futuri.

Tempora verborum sunt quinque, *Præsens, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum plusquamperfectum, & Futurum.*

Ex Temporibus tria SIMPLICIA five *absoluta* sunt, *Præsens, Præteritum perfectum, & Futurum*; duo autem COMPOSITA, *Præteritum imperfectum, & Præteritum plusquamperfectum* 9.

PRÆSENS est, quod aliquid nunc fieri significat 10: ut, *scribo, doceor.*

PRÆTERITUM PERFECTUM est, quod rem notat jam perfectam & completam; ut, *scripsi.*

FUTURUM est, quod aliquid ex voluntate aut necessitate fore promittit; ut, *scribam.*

PRÆTERITUM IMPERFECTUM est, quod tempus aliquod præteritum respicit, indicatque rem tum præsentem, sed nondum absolutam fuisse; ut, *scribebam.*

PRÆTERITUM PLUSQUAMPERFECTUM est, quod tempus aliquod præteritum respicit, ac rem tum præteritam atque perfectam notat; ut, *scripseram* 11.

NUMERI } Verborum nihil aliud sunt, quàm diversæ eorum
& } terminationes, numeris & personis Nominum five
PERSONÆ } Pronominum convenientes.

Numeri igitur sunt duo, *Singularis*, ut *amo*. *Pluralis*, ut *amamus*.

Personæ 12 tres, *Prima*, ut *amo*; *Secunda*, ut *amas*; *Tertia*, ut *amat*.

CON-

9. Est & tertium tempus compositum, *futurum* nempe *Subjunctivi, Perfectum*, five *exactum*, idèò nominatum, quod non, ut *futurum Indicativi*, rem simpliciter futuram notet; sed ita insuper futuram, ut rem aliam itidem futuram tempore antecedit. Aliud enim est, *Cum cænabo pecuniam tradam*: aliud, *Cum cænavero*. Hoc enim cænâ peractâ, illo inter cæmandum, pecuniam traditum in significatur. * Aliter à Varrone dividuntur Tempora in INFECTA & PERFECTA. INFECTA sunt *Præsens, Præteritum imperfectum, & Futurum simplex*. PERFECTA sunt *Præteritum simplex, Præteritum plusquamperfectum, & Futurum exactum*. Vid. Voss. Anal. iii. 13. & Rudim. nostra, p. 45.

10. *Præsens* hic non rigide ac sensu Philosophico pro unico momento & puncto temporis, sed pro longiore quadam morâ ac temporis continuatione usu vulgari accipiendum est: unde etiam haud raro pro præterito aut futuro auctores utuntur; ut Plaut. Casin. ii. 3, 9, *Postquam amo Casinam*. Cic. Attic. ii. 5, *Cupio & jampridem cupio Alexandriam reliquamque Egyptum visere*; pro *amavi, cupivi*, aut *amabam, cupiebam*. Plaut. Casin. ii. 6, 53, *Compressam palmâ, an porrectâ, ferio*, respondente altero, *Age ut vis*. Id. Cist. ii. 3, 86, *Ibo domum, atque ad parentes suos reduco Silenium*, pro *feriam, reducam*. Vid. Urfin. p. 534. & Perizon. i. 13, 4.

11. De vario temporum in omnibus Modis usu Vid. Alvar. p. 23. Urfin. p. 541. Johnson. p. 278, & seqq. fusè differentes.

12. Eodem

CONJUGATIO est variatio verbi per modos, tempora, numeros & personas.

Conjugationes verborum sunt quatuor; Prima, Secunda, Tertia & Quarta.

Ex autem vulgò à se invicem discernuntur vocali quæ præcedit *re* præsentis Infinitivi verbi activi, vel *ris* præsentis Indicativi verbi passivi, hoc modo:

Prima	} habet	} a longum e longum e breve i longum	} ante <i>re</i> vel <i>ris</i> : ut,	} amare, amāris. docere, docēris. legere, legēris. audire, audiris.
Secunda				
Tertia				
Quarta				

Verborum Conjugatio vel est Regularis vel Anomala. Illa communem aliquam conjugandi formam servat: hæc ab eâ formâ desciscit.

In unoquoque verbo regulari & pleno potissimum considerandæ sunt quatuor ejus primariæ partes; viz. *Præsens Indicativi* in *o*, *Præteritum perfectum* ejusdem in *i*, *Supinum prius* in *um*, & *Præsens Infinitivi* in *re*.

Præsens Indicativi in *o* dicitur **THEMA** sive *Radix* verbi, quòd reliquæ verbi partes ab eo, sive immediatè, sive aliis intervenientibus, nascantur.

A *Præterito* perfecto descendunt voces in *ram*, *rim*, *ro*, *ssēm* & *ssē*.

A *Supino* priore, *Supinum* posterius, participia *præteriti* temporis, & *futuri* in *rus*: item pleraque verbalia in *us*, *io*, *or* & *ix*.

Præsens Infinitivi quotæ conjugationis verbum quodque sit ostendit.

¶ In Rudimentis nostris, præter Conjugationum Typos, proposita sunt generalia verborum à thematis suis ducendorum præcepta: superest, ut de *Præteritis* & *Supinis*, quorum formatio latius patet, nec, ut cæterarum partium una ferè & eadem, sed varia & multiplex est, hoc in loco agamus.

* De Verbis anomalis capite secundo; de Genere, Specie & Figura verborum cap. tertio; de Gerundiis & *Supinis* libro de Participiis dicitur.

O

CAP.

12. Eodem se modo habent Personæ in verbis, quo genera in nominibus adjectivis. Propriè autem, nec verba personas, nec adjectiva genera habent; sed terminationes personis aut generibus substantivorum in structura Grammatica convenientes. Vid. Perizoni i. 12, 2 & 3.

C A P. I.

De Præteritis & Supinis Verborum.

REGULÆ GENERALES.

1. **P**Leraque simplicium leges composita sequuntur.
Hinc excepta suo melius post ordine pandam.

Verba composita formant præteritum & supinum juxta regulas simplicium: ut, *amo*, *amavi*, *amatum*; sic *redamo*, *redamavi*, *redamatum*.

Excipiuntur nonnulla quæ suis locis explicabuntur.

2. Cum geminat primam simplex, composita priorem Præteriti amittunt: præter *præcurro*, *repungo*; Quæque sibi gignunt *do*, *sto*, cum *discere posco*.

Quando præteritum simplicis geminat primam syllabam, composita non geminant: ut, *pello*, *pepuli*, *to beat*; *repello*, *repuli*, non *repepuli*, *to beat back*.

Exc. Quædam tamen eam syllabam retinent: ut, *præcurro*, *præcurri*, *to run before* ¹³; *repungo*, *repupugi* ¹⁴, *to prick again*; item composita

13. Alia etiam à *curro* composita geminationem quandoque retinent: ut, *decucurrisse* Cic. Attic. xii. 18. *adcucurrit* Tacit. Hist. iii. 12, 5. Petron. c. 9 & 139. *concucurrisse* Cato ap. Prisc. col. 901. *concucurrit* Flor. iv. 2. *concucurrissent* Hirt. B. Afric. c. 59. *decucurrit* Cæs. B. G. ii. 21. Sueton. Ner. c. 11. 5. Plin. Epist. iii. 7. [al. *decurrit*:] *decucurrerunt* Cæs. B. G. ii. 19. Hirt. B. Hisp. c. 23. Liv. xxii. 4. *decucurrere* Ibid. *decucurrissent* Hirt. B. Alex. c. 31. *discucurrit* Sueton. Cal. xxxii. 6. *excucurrerunt* Liv. i. 15. Hirt. B. Hisp. c. 21. *excucurrisset* Sueton. Galb. xviii. 6. *excucurrissent* Liv. ii. 17. [al. *excucurrissent*] *excucurrerit* Plaut. Most. ii. 1, 12. *excucurrisse* Id. Bacch. ii. 3, 125. *incucurrerunt* Liv. xxviii. 15. *incucurrerat* Id. xxvii. 18. *occucurri* Plaut. Mœc. i. 2, 88. [al. *occurri*] *percucurri* Cic. de Orat. iii. 14. *percucurrit* Petron. c. 52. Sueton. Tiber. ix. 5. & Ner. iii. 2. Flor. iv. 12. *percucurrisset* Cæs. B. G. viii. 46 & 52. *procucurrerunt* Cæs. B. Civ. iii. 93. *procucurrissent* Ibid. & Liv. xxv. 11, lectionem comprobante Prisciano l. c. Verum hæc ipsa reduplicationem sæpius abjiciunt: nam *accurrisse* habet Cic. Off. iii. 31. *concurrerunt* Plin. xi. 83. Hirt. B. Alex. c. 65. Vel. Paterc. ii. 70, 1. *concurrere* Claudian. xx. 29. *concurrerant* Hirt. B. Alex. c. 65. C. Nepos, x. 10. *concurreret* Virg. Æn. vii. 224.

De Præt. & Sup. Verborum, CAP. I. 211

posita à *do, sto, disco & posco* : ut, *addo, addidi, to add* ¹⁵; *asto, astiti, to stand by*; *edisco, edidici, to learn by heart*; *deposco, deposco, to demand* ¹⁶.

3. A præsentis in I mutatum, vult E supino.

Excipe *displiceo, do, go finitaque, quæque*

Progenerant habeo, sapio, salio, statuoque.

Si verbum compositum mutet A simplicis in I, supinum habebit E : ut, *facio, feci, factum, to make*; *perficio, perfeci, perfectum, to perfect*.

Exc. *Placeo, placui, placitum, to please* : at *displiceo, displicui, displicitum, to displease*. Sic finita in *do & go* : ut, *ago, egi, actum, to do, to drive*; *adigo, adégi, adaçtum, to drive to*; *cado, cecidi, casum, to fall*; *recido, recidi, recasum, to fall back*. Item composita ab *habeo, to have*; *sapio, to be wise*; quæ I in supino retinent : ut,

O 2

concurrissent Flor. i. 13. concurrisset Plin. iv. 13. decurrerunt Curt. vii. 6, 1. decurrere Virg. Æn. iv. 153. & xi. 189. decurrerit Tibull. iv. 1, 51. Val. Max. Præf. decurrisset Curt. vi. 7, 27. discurrisset Id. iv. 15, 10. incurrerunt Id. ix. 5, 8. Sallust. Frag. vi. 6. incurristi Cic. Orat. c. 67. incurrisse Id. pro Sent. c. 6. occurrere Id. Catil. iii. 7, extr. occurrerunt Hirt. B. Alex. c. 10 & 32. occurrisset Stat. Theb. vi. 940. Justin. xxiv. 8, 5. percurrisset Curt. iv. 4, 1. percurrissent Id. ix. 1, 3. percurrisset Cic. de Orat. i. 50, extr. Horat. Car. i. 28, 6. Curt. iv. 4, 10. procurrerunt Cæf. B. G. i. 52. procurrerat Id. B. G. v. 34. procurrerant Id. B. Civ. ii. 34. procurrerit Horat. Epod. xvi. 29. Justin. xxv. 4, 9. procurrissent Cæf. B. Civ. ii. 41. Flor. i. 18, &c. quibus adde præcurrit ap. Cic. Orat. 54. & præcurrerunt ap. C. Nep. viii. 1. quod semper geminari Grammatici quidam docent. Cætera à *curro* composita, ut *antecurro, circumcurro, recurro, succurro, transcurro*, reduplicationem vix admittunt. Malè autem his adnumerat Vossius Anal. iii. 19. *accurro, discurro, incurro, occurro*, quæ nonnunquam geminari modò ostendimus.

14. Vid. infra reg. 30.

15. Præterita verborum *do & sto*, syllabâ quidem auctiora sunt; vix tamen (ut Vossius notat) geminata dici merentur : nisi fortè dicas *dedi & steti* per Syncopen facta ex *dedui, stetui*.

16. Olim plura composita simplicium suorum geminationem retinebant. Sic *despondendas & despondisse* adhuc in Plauto legimus, Truci iv. 3, 51. & Trin. iii. 1, 2. Ex ejusdem Aulularia *admemordit* citat Gellius, vii. 9. & ex Ennio *detotondit*, ex Varrone *detotonderat* adfert Priscianus, col. 868. Porro hæc præteriti reduplicatio (ut ab Auctore Methodi notatum, p. 201.) imitatio est augmenti Græcorum : antiqui enim *memordi, peposci, pepugi, spondi*, ita aut locutos : unde & *fefelli à fallo, peperì à pario, tetigi à tango, cecidi à cado*, adhuc utimur : similiterque *tetuli à tollo* ap. Plaut. Amph. ii. 2, 54. Terent. Andr. iv. 5, 13. Lucræ. vi. 672, aliosque, invenimus. Confer Voss. Anal. iii. 19 & 37.

212 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

ut, *prohibeo, prohibitum*, to forbid; *despicio*, (si modò supinum habeat) *desipitum*, to play the fool: Et à *salio*, to leap, & *statuo*, to set up, quæ in supino U habent: ut, *insilio, insultum*, to leap upon; *instituo, institutum* 17, to appoint.

4. Si sit A præsentis, non definit esse supino.

Si verbum in præsentis A habuerit, A quoque in supino habebit, quamvis in præterito mutetur: ut, *capiō, cepi, captum*, to take; *fallo, fefelli, falsum*, to deceive.

5. Præteritis quæcunque carent, spoliabo supinis.

Quæ verba præteritis carent, carent etiam supinis: ut, *polleo, glisco, ferocio*, &c. 18.

Prima Conjugatio.

6. **A VI** præterito capit, **ATUM** prima supino.

Verba primæ Conjugationis habent in præterito A VI, in supino *atum*: ut, *voco, vocavi, vocatum*, to call.

7. *Do dedit* atque *datum* format, compositaque primæ Quæ *venum, circum, pessumque, satisque* creârunt. *Sto stetit & statum* poscit: **STITIT** at sibi proles Exigit atque **STITUM**, multò sed crebrius **ATUM**.

Exc. 1. *Do* facit præterito *dedi*, supino *datum*, to give. Sic composita primæ conjugationis, *venundo*, to sell; *circundo*, to surround; *pessundo*, to overthrow; *satisdo*, to give Surety 19. Cætera ferè sunt tertiæ conjugationis 20; de quibus Reg. 29.

Sto, steti, statum, to stand. Composita **STITI** 21 **STITUM**, & frequentius **STATUM**: ut, *exsto, exstiteri, exstitum* vel *exstatum*,

17. Ita docet Despauteus; propius tamen intuenti composita verbi *statum* apparet i loco *st* a substitutum, in supino etiam retineri: *st* autem penultima supini vocalis, præsentis quoque tam simplicis quàm compositi penultima est.

18. *Creo* quidem habet *-itum*, penultimâ brevi, absque præterito in secunda conjugatione, nam *civi* à *cio* quartæ est. Vid. reg. 17.

19. Hoc verbum *do* ejusque composita primæ conjugationis contra aliorum naturam *da* penultimam aut antepenultimam corripunt, ut *dābam, venundābam, dābamus, venundābamus*, &c.

20. Inveniuntur tamen *interdare* Plaut. Trin. iv. 5, 152. & *cibus interdare* Lucret. iv. 866. *Superdare*, ut Cels. vii. 2, extr. *Glutinantia superdanda*: & vii. 7, 4. *Linamentum superdandum* est, & alibi sæpius. *Introdabat* Cic. pro Cæcio c. 5. al. *intrudebat*. *Condator* autem pro *una dator* in vet. Glossis, & *predator* pro *ante dator* ap. Cæli. Aurelian. Acut. iii. 17. n. 163, &c. imitanda non sunt.

De Præt. & Sup. Verborum, CAP. I. 213

to stand out; *præsto*, *præstiti*, *præstitum* vel *præstatum*, to perform
 22. Sic ad-, con-, in-, ob-, per-, pro-, re- sto 23.

8. A Lavo fit *lavi*, *lautum*, *lotum* atque *lavatum*.

Poto *potatum* vel *potum* flecte: *juvoque*

Dat juvi; at *soboles jutum* propè sola reservat.

Exc. 2. *Lavo* in præterito facit *lavi*, in supino *lotum*, *lautum*, & *lavatum* 24, to wash.

Poto *potavi*, *potum* vel *potatum* 25, to drink.

Juvo, *juvi*, *jutum*, to help. Sic ejus compositum *adjuvo*, *adjuvi*, *adjutum*. Hinc participia *jutus* & *adjutus*; sed hoc longè quàm illud usitatus 26.

O 3

9. Hæc

21. *Circumsto*, *intersto* & *supersto*, e in præterito retinere videntur, *circumsteti* Cic. Attic. i. 16. Virg. Geo. iv. 361. Æn. ii. 559. & viii. 300. Ovid. Met. xi. 505. Tac. Annal. xv. 15, 3, &c. *intersteti* Ammianus, xxii. 27. *supersteti* Sallust. Jug. c. 64. *Circumstiterant* tamen habet idem Tacit. Hist. iii. 31, 3. * *Præstasse* ap. Vegetium, i. 1. è libro vet. impresso, pro *præstitisse*, legit re-
 -ctumque censet Stewechius. *Præstavit* ex Ammiano idem profert; *præstaverit* ex Inst. Justin. Vossius Anal. iii. 20. *Repræstaverit* dixit Paulus, l. 47. ff. de act. empt. & vend. *adstassent*, pro *statuerunt*, Festus. *Restaverit* denique vulgò legebatur ap. Propert. ii. 25. (five ult.) 53. pro quo meliores *restabit*.

22. A supinis in *atum* frequentia sunt Participia in *aturus*; *constaturus* Lucan. i. 17. Plin. xviii. 5. Martial. x. 41. [& id solum Saturnius agnoscit, p. 72.] *exstaturus* Plin. xvii. 22. *obstaturus* Quint. ii. 11, init. Stat. Theb. vii. 247. *instaturus* Liv. x. 36. Frontin. Strat. i. 6. *perstaturus* Liv. viii. 34. *præstaturus* Cic. Fam. i. 8. x. 11. xii. 16. & ad Attic. xiv. 16. Liv. xxx. 15. Vitruv. i. 1, extr. Senec. Controv. lib. 1. præf. Brutus ad Cic. Fam. xi. 9. *Præstatum* quoque ex eodem citat Priscian. col. 863. Et hæc quidem usitatiora videntur. *Adstaturus* tamen profert ex Porcina id. Prisc. d. l. *præstaturus* habet Livius, xxxvii. 25 & 35. & quidam Codd. Cic. Fam. vi. 8. & Bruti Epist. ad Cic. 11. princ. at probatior *præstaturus*. *Exstaturus* ex Ulpiano adfertur.

23. *Disto* præterito supinoque carere docet Urfinus, p. 681. *Disstasse* tamen, pro *disstisse*, apud veterem Irenzi Interpretem, i. 24. legi notat Vossius, l. c. *Antisto* quoque præterito destitutum videtur.

24. *Lavi*, *lautum* & *lotum*, sunt à *Lavo*, *lavis*, *lavere*, tertix, de quo in anomalis. Nempe à perfectò *lavi* factum *lavium*, unde per Syncopen *lautum*, & au in o converso *lotum*. Supino autem *lavatum* utuntur Plautus, Aul. iii. 6, 43. Ter. Eun. iii. 5, 44, & 52. & Horat. Sat. i. 3, 137. & vi. 125. unde & *lavaturus* ap. Ovid. Fast. iii. 12. *Lavavit* quoque legitur ap. Plaut. Truc. i. 2, 95. ubi vett. alixque Editt. habent *lavabat*, minus benè.

25. Supino *potatum* utuntur Plaut. Pseud. v. 2, 28. & Colum. xii. 51, extr. *Potum* Virg. Ecl. vii. 11. & Ecl. ix. 24. ut mirum sit Johnsonum id in suo supinorum syllabo, p. 388, omisisse. Hinc *potus*, *poturus*, *potor* & *potrix*; illinc *potatus*, *potaturus* & *potator*, optimis auctoribus usitata, descendunt. In compositis, *adpotus*, *epotus*, *compotor*; vix *adpotatus*, *epotatus*, *compotator*, invenimus.

9. Hæc per UI per ITUMque, *cubo*, *domo* cum *sono* flectes,

Et *tono*, junge *veto*, simul & *crepo* : *discrepo* normam
Sed potius sequitur : *mico* vult *micuique*, supini
Impatiens : A VI tamen A TUM *dimico* præfert.

Quam tenuit legem *replico* cum *supplico*, & omne
Quod *plico* componit verbum cum nomine junctum.
Cætera sed *soboles* ritu copulantur utroque.

At *frico* vult *fricui*, *frictum* ; *secui*, *seco* *sectum* ;
Interdumque *neco*, *necui* ; quod sæpius A VI

Atque A TUM poscit. *Labo*, *nexo* cum *plico*
nil dant.

Exc. 3. Sex verba quæ sequuntur, faciunt præterito UI, supino ITUM:

Cubo, *cubui*, *cubitum* 27, to lye. Sic composita, tam primæ : ut, *accubo*, to sit nigh; *excubo*, to watch; *recubo*, to lye all along: quàm tertiæ, quæ *m* literam assumunt : ut, *incumbo*, to lye upon; *succumbo*, to yield. Vid. Reg. 25.

Domo, *domui*, *domitum* 28, to tame. Sic *e-*, *per-* *domo*.

Sono, *sonui*, *sonitam* 29, to sound. Sic *af-*, *circum-*, *con-*, *dis-*, *ex-*, *in-*, *per-*, *præ-*, *re-* *sono*.

Tono,

26. *Jutus*, quod Alvarus, Bangius ac Vossius, non nisi in composito adjunctus inveniri putarant, legi in Tacito Annal. xiv. 4, 1. & Pallad. iv. 10. ostendit Methodi auctor. Addit Faber in Lexic. ex Lactantio de Opif. Deï, c. 10, *Lingua juta offensione dentium* : at in meis adjuncta invenio. * *Juvavit* Manilio tribuit Vossius, sed locum non addit. Itaque vereor, cum Urfino, ne deceptus *juvavit* legerit, ubi rectè *juvabit* habetur, l. v. v. 458, --- *Thebana juvabit Dicere bellâ uteri, mixtumque in fratre parentem*. * *Juvaturus* Sallustii est Jug. 51. & Plinii Epist. iv. 15. *adjuvatus* Frontini de Aquæd. lib. 1. *adjuvaturus* Petronii, c. 18. non temerè imitanda, ait Urfinus, p. 682. Ego contrà *juvaturus* libentiùs quàm *juturus* adhibuerim.

27. *Cubasse* tamen ap. Quintil. viii. 2. prope fin. *incubavere* ap. Plin. xi. 16. *supercubasse* ap. Apul. Met. vi. p. 200. invenimus. Addit Vossius *cubatus in fumo* ap. Plin. x. 57. sed *cubitus* illic Harduinus edidit.

28. *Domaverunt* ex Floro citat Vossius : sed eo in loco (viz. iii. 22.) meliores codd. *domuerunt* exhibent. *Domavi* quidem usus est verus Poeta ap. Charis. col. 252 & 253. *domator* Tibull. iv. 1, 116. & Ammian. xxi. 5. *perdomavi* ex Cic. adfert Cledonius, p. 1917.

29. A *sonitum* est verbale *sonitus*. *Sonaturus* tamen dixit Horat. Sat. l. 4. 44. *sonaverint* Tertullian. ad Scap. c. 2. *resonavit* Manilius, v. 566, *classicum personavit* Apul. Met. v. p. 152,

De Præt. & Sup. Verborum, CAP. I. 215

Tono, tonui, tonitum 30, to thunder. Sic at-, circum-, in-, superin-, re- tono.

Veto, vetui, vetitum 31, to forbid.

Crepeo, crepui, crepitum 32, to make a noise. Sic con-, in-, per-, re- crepo. Discrepeo tamen discrepari potius quam discrepui facit 33.

Exc. 4. Mico facit micui sine supino 34, to glitter. Sic inter-, pro- mico. Emico autem emicui habet & emicatum 35, to shine forth: dimico, dimicavi, raro dimicui 36, dimicatum, to fight.

Exc. 5. Plico simplex, to fold, olim plicui vel plicavi. & plicitum vel plicatum, fecisse videtur 37: quorum nullum jam reperitur.

Ab eo composita, five cum nomine, five cum præpositionibus sub & re, AVI tantum & ATUM habent: ut, duplico, -avi, -atum, to double; multiplico, -avi, -atum, to multiply; supplico, -avi, -atum, to intreat humbly; replico, -avi, -atum 38, to unfold, to repla.

Reliqua cum præpositionibus composita, vel faciunt UI, ITUM; vel AVI, ATUM: ut, applico, to join, to apply; implico, to fold in, to intangle, -plicui, -plicitum, & -plicavi, plicatum: complico, -plicavi, -plicatum; vix -plicui & -plicitum, to fold together.

39. Explico, pro expedio, expando, aut simili, explicui sæpius 40 & explicitum:

O 4

30. Intonata legitur ap. Horat. Epod. ii. 51.

31. Vetavit ex Persio profertur, Sat. v. 90. ubi in aliis libris notavit. Vetus quoque ex Statii Theb. iii. 550. adducunt Despauterius, Vossius, alique: at emendationibus vetanti est editum. Vetaveram tamen in optimis Gruteri, Grævii, Gronovii edit. habetur ap. Cic. Fam. x. 23.

32. Increpo, sensu objurgandi, interdum etiam increpari facit, quo non tantum Sulpitius Severus lib. 1. Hist. sacr. utitur: sed etiam Plautus Mostell. iii. 2, 63. licet Vossius & Ursinus ita dixisse veteres negent. Increpat Justin. xi. 3, 5. & Prudent. Cathem. vii. 195. eadem notione utuntur.

33. Discrepavi Ciceronis est, de Orat. iii. 30, Si qua in re discrepavit ab Antonii divisione nostra partitio [ita enim habent meliores libri, quanquam discrepui legerit Nonius, vii. 99.] discrepui Horat. Art. 219.

34. Micavit exstat ap. Solin. c. 56. sed non temere imitandum: nam Quintil. i. 6. reprehendit eos qui emicavit potius quam emicuit, dicebant.

35. Supinum emicatum colligitur ex emicaturus ap. Senec. Consol. ad Helv. c. 11.

36. Dimicuisse legitur ap. Ovid. Amor. ii. 13, ult.

37. Priscianus, col. 860. plicui vel plicavi declinat; Diomedes vero, c. 368. & Phocas, c. 1712. plicui solum agnoscunt. Verum neutrum hodie uspiam legitur. Plicavi tamen potius in usu fuisse, ex plicatio, plicatilis & plicatura, videtur.

38. Replicui solum à replico habet Priscianus, l. c. unde replicata (pro replicata) tunica ap. Stat. Sylv. iv. 9, 29. At replicasset ex Plinii junioris Epistolis profert Stephanus in Thes. L. L. & Vossius Anal. iii. 20. replicatus quoque habet alter Plin. ix. 23. xi. 38. § 73. & xxxiv. 8.

39. Complicui aut complicavi nondum inveni: complicatus Ciceronis est, Offic. iii. 19. complicatus Apuleii, Met. i. p. 27, &c. implicasti ejusd. Apul. Met. iii. p. 90.

plicitum : pro *explano* seu *interpretor*, *explicavi* & *explicatum* ferè semper facit 41.

Exc. 6. *Frico* habet *fricui*, *frictum* 42, to *rub*. Sic *af-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *ef-*, *in-*, *per-*, *re-* *frico*.

Seco, *secui*, *sectum* 43, to *cut*. Ita *circum-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *in-*, *inter-*, *per-*, *pra-*, *re-*, *sub-* *seco*.

Neco, *necavi*, interdum *pecui*, *necatum* 44, to *kill*. *Eneco*, *-avi*, *-atum*, & *enecui*, *enectum* 45, to put to Death; *interneco*, *-avi*, *-atum*, & *-ectum* 46, to put all to the Sword.

Exc. 7. *Hæc tria*, *labo*, to fail or faint 47; *nexo*, to bind 48, & *plico* (de quo prius dictum) præterito ac proinde supino carent 49.

Secunda

p. 90. *implicui* reliquorum. Alia ferè promiscua sunt. *Applico* enim, cum ad navigationem refertur, non solum *applicui* facit, quod docent Alvarus, Verpæus & Schmidius, sed etiam *applicavi*. Ciceronis enim est de Invent. ii. 51, *Navim ad eum applicaverunt*. Alio certè sensu *applicavi* ap. Ciceronem frequentius est.

40. *Explicui* in expediendi significatione usitatus fuisse docet Gellius, i. 7. cuius locum perperam in contrariam sententiam detorserunt Vossius & Methodi Auctor. V. Ursin.

41. Legimus etiam *circumplecisset* ap. Cic. Divin. ii. 62. & *circumplectus* ap. eund. ibid. i. 36. *displectus* ap. Varron. R. R. iii. 16. *perplectus* ap. Lucret. ii. 394.

42. *Refricatura* Ciceronis est ad Attic. xii. 19. *defricatus* Catull. xxxv. 20. Plin. xxviii. 12. Colum. xi. 2, med. *confricatus* Plin. xxviii. 9. § 37. xxix. 2, sub init. & xxxi. 10. § 46. Varr. R. R. i. 60. *infricatus* Plin. xxvi. 8. § 58. & alibi sæpius; *perfricatus* Plin. viii. 27. xxviii. 12. § 51. Petron. c. 132. *Affricatus* ex Apuleio, sed loco non indicato, proferunt. Contra *frictus* habent Cato R. R. 156. Juven. vi. 577. *affricu* Plin. xxxi. 6. § 38. Senec. N. Quæst. v. 14. *defricus* Apul. Met. iii. p. 92. Col. R. R. vi. 13. & vii. 5, med. *infrictus* Marc. Empir. c. 10. item Plin. xx. 13. al. *infractus*, melioribus *infractus*. * *Perfricasti* os ap. Cic. Tusc. iii. 18 legit Victorius, Var. viii. 6, at libb. emendatiores *perfricisti* habent : eodem quoque sensu Plin. i. Præf. *Perfricu faciem*, & Martial. xi. 28. *Perfricuit frontem*, dixere.

43. *Secaturus* legitur ap. Columellam, iv. 9. *præsecatus* ap. Apuleium, Met. i. p. 21.

44. Exolevisse *necui* censent Vossius, alique. Atqui non Ennius modò, cuius testimonium ex Prisciano, col. 681 proferunt, sed Phædrus etiam eo usus est iv. 18. *Nectum*, quamvis in simplici non legitur, est tamen ap. Grammaticos veteres. Vid. Diomed. col. 362. & Priscian. col. 681. qui *necatum* ferro propriè dici, *nectum* aliâ viâ peremptum, tradunt.

45. *Enecavi* usus Calph. Flacc. Declam. 113. *enicasso* pro *enecavero* Plaut. Most. i. 3, 66. *enecui* Sueton. de illust. Gramm. iii. 2. *Enecatus* habet Plin. xi. 29. xviii. 30. & xxx. 12. *Enectus* tamen frequentius est, Ciceroni Divin. ii. 35. Tusc. i. 5. ad Attic. vi. 1, sub init. Horat. Epist. i. 7, 87. Livio xxi. 40. Suetonio Ner. xxxvi. 6. Jul. lxxv. 5. Ovidio Met. iv. 243. Val. Maximo, ix. 12, 3, aliisque usitatum.

Secunda Conjugatio.

10. **A**ltera præterito dat UI, dat ITUMque supino.

Verba Secundæ Conjugationis faciunt præteritum in UI, supinum in ITUM: ut, habeo, habui⁵⁰, habitum, to have; prohibeo, prohibui, prohibitum, to forbid.

11. Dat doceo doctum; à teneo deducito tentum: Mistum vel mixtum dat misceo: censeo, censum; Torreoque & tostum capient; & sorbeo sorptum.

Hæc verba sequentia præteritum juxta regulam, supinum verò contra eam faciunt.

Doceo, docui, doctum, to teach. Sic ad-, con-, de-, e-, per-, sub-doceo.

Teneo, tenui, tentum, to hold. Sic con-, de-, dis-, ob-, re-, sustineo. At attineo, pertineo⁵¹ nullum supinum admittunt; raro etiam abstineo⁵².

Misceo, miscui, mistum vel mixtum⁵³, to mix. Sic ad-, com-, im-, inter-, per-, re- misceo.

Censeo,

46. Internecatus Plaut. Amph. i. 1, 34. internectus Cic. Phil. xiv. 3. Sed hic quidam internectinus, illic internectus legunt.

47. Ita docent Rhenius, Schmidius, Chytræus, Verreus, Vossius, Methodi auctor, Finckius & Helvicus, Farnabius, Deixius, Præteus & Ursinus, quorum auctoritatem nos sumus secuti: at invenitur labasse ap. Plin. xiv. 22.

48. Nexo (quod est frequentativum à necto, de quo reg. 39.) nexui, nexum facere volunt: sed hæc à primitivo venire illic ostendimus.

49. De verbis hisce anomalis in universum notandum, pleraque eorum præterita & supina, non olim modò, sed etiam posterius nonnunquam, ab auctoribus analogicè per avi & atum fuisse formata; præcipuè frequentia in iis esse participia in atus & aturus ex notulis singulorum recensitioni supra adjectis satis constat. Idem probant Verbalia in atus, atio & ator, à supinis in atum deducta: ut, cubatus, accubatio, fricatio, tonatio, domator. Quibus deceptus Valla canonem format universalem Eleg. i. 2. verbalibus primæ a vocalem ante deberi. Sed id perpetuum non esse docent Verreus, p. 232. & Vossius Anal. iii. 20 sub finem: ubi & sectio, frictio & perfrictio dici commonstrant. Addunt iidem cubitio, accubitio, incubitio; quæ non nisi apud Scriptores codiceve minus probatos (sed cubatio, accubatio, incubatio) reperio.

50. Habui vel habui pro habui positum existimant quidam ap. Plant. Afin. iii. 3, 32. & iv. 1, 62.

51. Ne consentiant (opinor) cum supinis ab attendo, pertendo.

52. Abstentus JCtis in usu est.

53. Mistum

218 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

Censeo, censui 54, *censum* 55, to judge or think. Sic *ac-, per-, re-, suc-* *censeo*.

Torreo, torrui, tostum, to roast. Sic *ex-* *torreo*.

Sorbeo, sorbui 56, *sorptum, to sup*. Sic *ab-, ex-, re-* *sorbeo*. Supina tamen *exsorptum* & *resorptum* non exstant.

12. Quod dat UI neutrum, *timeo, fileo*que supina Nulla dabunt. *Valeo, placeo, caret, & licet* aufer, *Paret, item jaceo, caleo, noceo, doleo*que; *Queis coalet, latet* atque *meret* sociabis, *olet*que.

Neutra secundæ conjugationis, quæ præterito faciunt UI, supino carent: ut, *splendeo, splendui, to shine* 57; *madeo, madui, to be moist*. Sic *albeo, areo, calleo, candeo, egeo, indigeo, floreo, frondeo, horreo, niteo, palleo, pateo* 58; *rigeo, sordeo, tepeo, vigeo* 59.

His

53. *Mistum* an *mixtum* sit dicendum vid. disputantem Dausquium, p. 199. & Voss. Anal. iii. 22. Pro hoc veteres libri & Inscriptiones, pro illo Analogia stare videtur.

54. Vel *census sum*; ut in illo Ovid. Fast. v. 25, *Hinc sata Majestas*; hoc est *Dea censa parentes*: & ap. eund. Pont. i. 2, 139, *Hanc probat, & primo dilectam semper ab avo* Est inter comites Marcia censa suas: & ap. Cic. pro Flacc. c. 32, *Census es mancipia Amyntæ*: & mox, *Cum te audisset servos suos esse censum*. At *census* locis hisce omnibus passivè esse interpretandum docent Gronovius Observ. iv. 3. extr. & Perizon. ad Sanct. p. 285.

55. Est & supinum *censitum* à *censio* quartæ, penultimâ productâ: unde *censitus* participium, *censitar* & *censitio*, pro *census*, *censor* & *censio*, in libris juris aliisque non semel occurrunt. Sic *recensitus* utitur Claud. xx. 60. Front. de Colon. p. 332. Prudent. π. 560. xi. 147. & in melioribus libris Sueton. Jul. 41. & Vesp. ix. 2. quanquam quidam MSS. *recensus* habeant; unde ap. eund. ibid. & Liv. Epit. 115, est verbale *recensus*.

56. Vulgò addunt & *sorpsi*, quod, ut & *sorptum*, sunt qui verbo tertiæ *sorbo, sorbis*, tribuunt. At *sorpsi* barbarissimi damnat Val. Probus, col. 1480, Cap. 2240, & Velius Longus, 2233. Agnoscit tamen Charisius, col. 217. *Absorpsit* quoque dixit Lucanus, iv. 100. *Sorbitum* etiam in supino veteres dixisse arguit verbale *sorbitio* ap. Persium, iv. 2. & alios.

57. In his & similibus hoc generaliter tenendum; quibus verbis supina deficiunt, iisdem quoque omnia à supinis formata deficere; qualia sunt Participia in *tus* & *rus*, & Verbalia in *io, or, ix* & *us*.

58. Despauiterius aliique Priscianum secuti, supinum huic verbo dant *passum*. Sed Phocas, col. 1719. Diomedes, col. 373 itemque Gellius, xv. 15. *passus* à *pando* aut *pator* deducunt.

59. Adde, *Aceo, agreo, caneo, clareo, flacceo, fæteo, humeo, liqueo* (unde *liqueo, & deliqueo, delictui* ap. Ovid. Met. iv. 252. & *colliqueo, collicui* ap. Varro-nem, teste Nonio, iv. 275.) *maceo, macreo, madeo, marceo, mineo* (quo usus Lucretius, vi. 562 & 1193.) ejusque composita *emineo, promineo, immineo*: *mu-geo, nigreo, puteo, putreo, rauceo, rubeo, seneo, studeo, stupeo, tabeo, torpeo, tumeo, vigeo*; (unde *vegetus*) *vileo, vireo*.

De Præter. & Sup. Verborum, CAP. I. 219

His adde duo verba activa, *timeo*, *timui*, to fear: unde *per-*, *sub-* *timeo*. Et *sileo*, *silui*, to conceal⁶⁰.

Exc. Hæc autem neutra supinum retinent: *Valeo*, *valui*, *valitum*, to be in Health: & *aqui-*, *con-*, *e-*, *in-*, *pre-* *valeo*. *Placeo*, *-ui*, *-itum*, to please; & *com-*, *per-* *placeo*, *dis-* *pliceo*. *Careo*, *-ui*, *-itum*⁶¹, to want. *Liceo*, *-ui*, *-itum*⁶², to be valued. Sic *Pareo*, to appear, to obey: & *ap-*, *com-* *pareo*. *Faceo*, to Ipe⁶³: & *ad-*, *circum-*, *inter-*, *ob-*, *pre-*, *sub-*, *super-* *jaceo*. *Caleo*, to be warm⁶⁴: & *con-*, *in-*, *ob-*, *per-*, *re-* *caleo*. *Noceo*, to hurt. *Doleo*⁶⁵, to be grieved: & *con-*, *de-*, *in-*, *per-* *doleo*. *Coaleo*, to grow together. *Lateo*⁶⁶, to lurk: unde *de-* *lateo*, *inter-*, *sub-* *lateo*. *Mereo*, to deserve⁶⁷: unde *com-*, *de-*, *e-*, *per-*, *pro-* *mereo*, aut *mereor*. *Oleo*⁶⁸, to smell⁶⁹.

13. *Arceo* quod simplex nescit, dant nata supinum:

Quod retinent *taceo*, *lateo*, sobolique recusant.

Arceo *arceui* facit, supinum vero *arctum* in usu non est⁷⁰, to drive away. Ejus tamen composita supinum retinent: *coerceo*, *-erceui*, *-ercitum*, to restrain; *exerceo*, *-erceui*, *-ercitum*, to exercise.

Contra, *taceo* *tacui* facit & *tacitum*⁷¹, to conceal; *lateo*, *latui* & *latitum*, (ut modò dictum) to lurk. Eorum tamen composita supino carent; *con-*, *ob-*, *re-* *ticeo*: & *de-* *lateo*, &c.

14. Dant

60. *Sileo* sæpissimè neutraliter accipitur, ut in illo Ciceronis pro Mil. c. 4. *Inter arma silent leges*.

61. *Cassus* nomen est, ut *fessus*, *lassus*, *mæstus*: unde nec participia in R U S à talibus deduci possunt. Quod & Priscianus ipse agnoscit, col. 926, quamvis supra verbo *careo* supinum *caritum* & *cassum* tribuerit.

62. De hoc verbo vid. post cap. 3. sub init.

63. Unde *jaciturus* ap. Stat. Theb. vii. 777.

64. Hinc *caliturnus* ap. Ovid. Met. xiii. 590.

65. *Doleo* etiam habet *dolitus sum* in vett. Inscriptis.

66. Hinc *latiturus* & *latito*. Composita autem supinum vix habent, ut mox dicetur.

67. Eodem sensu dicimus & *mereor*, *meritus sum*.

68. De hoc verbo ejusque compositis videas mox reg. 17.

69. Addit Despauterius *Taceo* (de quo reg. seq.) quod activum vetius quàm neutrum videtur. Magis verò mirandum est Auctorem Methodi *præbeo* nectris accensere, quod nusquam nisi activè sumitur, corruptumque est ex *præhibeo*, ut *debeo* ex *dehibeo*.

70. Priscianus tamen supinum ei dat *arctum*, col. 1265. olim etiam per Syncopen *arctum*: unde *arctus* nomen & *arcto* frequentativum sunt derivata.

71. *Tacitus*, inde deductum, interdum nomen est, activè sciz. acceptum; ut, homo *tacitus*, i. e. qui tacet: interdum Participium sensu passivo; ut, *tacita* cogitationes, i. e. quæ tacentur.

14. Dant DI SUM *prandet, videt & sedet*; at
geminabit

S *sessum*: *stridet stridi* facit absque supino.

Prandeo dat *prandi*, *pransum* 72, to dine.

Video, vidi, visum, to see. Sic *in-, per-, pra-, pro-, re-* video.

Sedeo, sedi, sessum, to sit. Sic *as-, con-, de-, dis-, in-, ob-, pos-, pra-, re-, sub-* sideo, *circumsideo* vel *circumsedeo*, *supersedeo* 73. Ex his tamen *desideo, dissideo, persideo, prasideo, resideo, subsideo, supino* cārere videntur.

Strideo, stridi, sine supino 74, to make a Noise 75.

15. DI SUM præterito geminato *mordeo* donat:

Spondeo lege pari, *pendet, tondetque* jugantur.

Hæc quatuor faciunt DI, principio præteriti geminato, & supino SUM:

Mordeo, momordi, morsum, to bite. Sic *ad-, com-, de-, ob-, pra-, re-* mordeo 76.

Pendeo, pependi, pensum, to hang. Sic *de-, im-, pro-, super-* pendeo.

Spondeo, sponendi, sponsum, to promise. Sic *de-, re-* spondeo.

Tondeo, totondi, tonsum, to clip. Sic *at-, circum-, de-* tondeo.

At composita omnium reduplicationem abjiciunt.

16. Ex VEO fit VI, TUM: *faveo* sed dicito *fautum*,

Et *caveo cautum*. Mutilantur neutra supinis:

Ferbuit at *fervet*; VI, XI *conniveo* donat.

Verba activa in VEO terminata, præterito VI, supino TUM accipiunt: ut, *Moveo, movi, motum*, to move: unde *a-, ad-, com-, de-, di-, e-, per-, pro-, re-, se-, sub-, trans-* moveo. *Foveo, fovi, fotum*, to cherish: unde *con-, re-* foveo. *Voveo, vovi, votum*, to vow or wish: unde *de-* voveo.

Duo

72. An & *pransus sum*, vid. post cap. 4.

73. Quanquam in his *e* simplicis in *i* in præsentī mutetur, *e* tamen in præterito & supino servatur: *assideo, assedi, assessum*, &c. Id quod in omnibus aliis, ubi eadem fit mutatio, accidit, præterquam in compositis à *teneo*; ut, *retineo, retinui*, &c.

74. Dicitur etiam *strido, stridis* in tertia.

75. Huc adde *frendeo*, quod præterito *frendui* vel *frendi*, supino *fressum* habuisse videtur: unde *fabā fressa* ap. Martial. iv. 46. *cicera fressa* vel *fresa* ap. Columel. ii. 11, extr. Vid. Fest. in voc.

76. *Momordi, sponendi, peposci, cecurri*, veteres dixisse, & in his *Casarem & Ciceronem* notat Gellius, vii. 2. & *Plautum* in *Trigeminis* *pramorisse*. Vid. supra reg. 2. n. 16.

De Præter. & Sup. Verborum, CAP. I. 42

Duo in supino recipiunt *u* ante TUM, *Faveo*, *favi*, *fautum* 77, *to favour*; *Caveo*, *cavi*, *cantum* 78, *to avoid*, *to beware of*: unde *præ-caveo*.

Neutra in VEO supino carent: ut, *Paveo*, *pavi*, *to be afraid* 79; unde *ex-paveo*.

Ex his *Ferveo*, *to boil*, *ferui* facit 80: unde *de-*, *ex-*, *in-*, *per-*, *re-ferveo*. *Conniveo*, *to wink*, *connivi* & *connixi* 81, sine supino.

17. *Deleo*, nata *pleo*, *flet*, *net*, *ciet*, EVIT & ETUM

Accipiunt, *cioque citum*: *civi* dato quartæ.

Nunc *oleo* per UI dat ITUM: sic pignora patris
Quæ retinent sensum: EVI, ETUM vult cætera
proles.

Fert *abolevit* ITUM: sed dic *adolevit* *adultum*.

Præterito EVI, supino ETUM formant verba sequentia:

Deleo, *delevi*, *deletum* 82, *to blot out*.

Compleo, *complevi*, *completum*, *to fill*. Sic alia composita ab in-
sitato verbo *pleo* 83: ut, *de-*, *ex-*, *in-*, *adim-*, *op-*, *re-*, *sup-* *pleo*.

Fleo, *flevi*, *fletum*, *to weep*. Sic *af-*, *de-* *fleo*.

Neo,

77. Supina horum verborum in *tum* per Syncopen facta sunt ex obsoletis in
itum, ex gr. *fortum* ex *fovitum*, *motum* ex *movitum*. Similiter *fautum* ex *favitum*;
unde *favitor* ap. Plaut. Amph. Prol. 7. 78. *cantum* ex *cavitum*; unde *ca-*
vitio ap. Festum.

78. Forrè etiam *catum* supino dixerunt, unde *catus* pro *prudente* seu *cursu* ap.
Cic. Tusc. i. 9. ex Ennio; & Horat. Car. i. 10, 3. & *catus* pro *solertius* ap.
Plaut. Pœn. i. 1, 3.

79. His adde *languo*, *langui*, sine supino, licet in eo *u* sit vocalis; Sic *re-*
languo, *relangui* ap. Ovid. Met. vi. 291. *oblanguo*, *-gui*, Cic. Fam. xvi. 10.
elanguo, *-gui*, Aur. Victor. in Hannib.

80. *Ferveo*, *ferui* dicendum erat; sed dicitur *ferui*, à *ferbeo*, quod agno-
scit Priscianus, col. 866. *v* consonâ in *b* mutatâ. Dicitur & *ferui* à *feruo* ter-
tiz, quo non tantum Lucilius ap. eund. d. l. sed Virgilius etiam Æn. viii. 677.
Terent. Adel. iv. 1, 17. Propert. ii. 7, 20 utuntur: quod tamen suo ævo
Quintilianus vitiosum putabat Inst. i. 6. Hinc *deservisse* ap. Terent. Adel.
i. 2, 72. *Deservisset* etiam ex Plinii Epistolis citat Vossius Anal. iii. 24. *Esse-*
vere denique penultimâ correptâ Virgilius utitur, Geô. i. 471.

81. *Connixi* à *conniveo* deducunt, *connivi* à *connivo* tertiz: estque hoc usitatus.
Vid. Voss. Anal. iii. 24. Priscian. col. 866. Supinum *connictum* analogiâ fil-
citur 78 *nictus*, à simplice *niveo*; auctoritate autem destituitur.

82. Ab inusitato *leo*: à quo præteritum *levi* ap. Horat. Car. i. 20, 3. ut &
relevi ap. Terent. Heaut. iii. 1, 51. à *releo*, potius quàm à *lino* & *relinô*, sum-
mi Grammatici formata putant.

83. *Plentur* quidem antiquos dixisse notat Festus in voc. Etiam *sanguine*
pleti ap. Lucrer. ii. 631. & *platis* ex *haribus* ap. eund. vi. 1201, legit Gipsa-
sius: at aliter, illic *lati*, hic *plonis* vulgò habetur.

Neo, nevi, netum ⁸⁴, to spin.

Cieo, citum, absque præterito in hac conjugatione: *civi* enim à *cio* est, & quartæ ⁸⁵, to stir up, to rouse. Sic *ac-*, *con-*, *ex-*, *in-*, *per-* *cio*.

Oleo, olui, olitum ⁸⁶ facit; olim etiam *olevi, oletum* ⁸⁷, to smell.

Ejus composita dupliciter formantur. Nam

1. Quæ servant sensum simplicis, five odorem significant, UI habent & ITUM: ut, *oboleo, obolui* ⁸⁸, *obolitum*; *peroleo, -ui, -itum* ⁸⁹, *redoleo, -ui, -itum* ⁹⁰, *suboleo, -ui, -itum* ⁹¹.

2. Quæ verò à simplicis significatione recedunt, faciunt EVI, ETUM: ut, *exoleo, exolevi, exoletum* ⁹², to fade, to grow out of use ⁹³; *obsoleo, obsolevi* ⁹⁴, *obsoletum*, idem; *inoleo, inolevi, inoletum* vel *inolitum* ⁹⁵, to come in use, to grow upon. *Aboleo* tamen *abolevi* ⁹⁶ facit

⁸⁴. Supinum *netum* firmat Vossius ex Corippo Africano de laud. Justin. Aug. i. 15. ubi *neto auro*, non *necto*, ut antea, legendum docet: at antiquior certiorque Ulpiani auctoritas, cujus est *lana neta*, & *linum netum*; l. 70. § 2. & 11. ff. de legat. 3. etiam *pernetus* utitur Sidon. Apoll. Car. xv. 167.

⁸⁵. *Citum* in secunda pen. correptâ, in quarta productâ, effertur. Composita quartam potius quam secundam sequi notat Methodi auctor, p. 225. quod mihi, extra præteritum, haud satis exploratum videtur. Certè Participia *excitus, incitus, concitus, percitus*, mediam sæpius; frequentativa *excito, incito, concito, recito, suscito*; & *excuscito, resuscito*, semper corripiunt.

⁸⁶. Supinum tamen *olitum*, indeque ductum participium *olitus*, nusquam reperiri putem. An *olitor* hinc formatum sit, an ab *olus*, alii viderint.

⁸⁷. *Oletum* supinum, ex nomine *oletum* ap. Pers. i. 112. confirmat Priscianus, col. 872. quod tamen à præsentē *oleo* Vossius deducit Anal. iii. 23.

⁸⁸. *Obolevit* ap. Plant. Casin. iv. 3, ult. exhibent quidam libri: ubi tamen recentiores Edd. *oboluit* præferunt, quo alioquin utitur Plautus Most. i. 1, 38. & Menzsch. ii. 3, 33. & Sueton. Calig. xxiii. 7. & Vespas. viii. 7.

⁸⁹. *Peroluisse* tamen, pro *peroluisse*, dixit Lucilius, teste Prisciano loc. cit.

⁹⁰. *Redolevi* etiam ei tribuit Priscian. d. l. supinum exstare negat Ursinus, p. 696.

⁹¹. Ita declinati Analogia postulat; quanquam neque præteritum neque supinum uspiam jam reperiatur: ut memoriâ lapsus sit magnus Vossius, qui *subolui* Plauto sæpius, ut & Suetonio dictum ait, perperam huc referens quod de *oboleo* prius & verè dixerat.

⁹². *Exoleo* & *obsoleo* utrum à *soleo* sint an ab *oleo* composita disputantem vid. Voss. l. supra laudato.

⁹³. Johnsonus Additt. p. 53. ex Plinio, xxxvii. 5. adfert *exoluerint* [*Carchedonii nescio an in totum exoluerint.*] At id vitio factum est Typographi Genevensis, anno 1631; aliis enim omnibus & melioris notæ Edit. *exoleverint* constanter legitur.

⁹⁴. Pro *exoleo, obsoleo, inoleo*, frequentior est forma *exolesco, obsolesco, inolesco*.

⁹⁵. *Inolevit* utitur Gellius, xii. 5. sed sensu activo, pro *inolefecit*. Supinum *inoletum*, seu *inolitum*, non est in usu, nisi quod *inolitus* apud Patres Ecclesiasticos frequens est; ut, *inolitæ concupiscentiæ vitium*.

⁹⁶. Dicitur

De Prat. & Sup. Verborum, CAP. I. 223

facit & abolitum, to abolish. *Adoleo* 97, *adolevi* 98, *adultum*, to grow up, to burn.

8. Dant SI SUM *suadet, ridet, manet, hæret & ardet, Et terget, mulcet, mulget*: sed & S geminato Vult jubeo *jussi, jussumque*. *Indulgeo* SI TUM, *Torqueo* dat *torsi tortum*. *Viduata* supinis SI capiunt *urget, cum fulget, turget & alget*.

1. Quædam habent SI, SUM: ut,

Suadeo, suasi, suasum, to advise. Sic *dis-, per-* *suadeo*.

Rideo, risi, risum, to laugh. Sic *ar-, de-, ir-, sub-* *rideo*.

Maneo, mansi, mansum, to stay. Sic *per-, re-* *maneo* 99.

Hæreo, hæsi, hæsum, to stick. Sic *ad-, co-, in-, ob-, sub-* *hæreo*.

Ardeo, arsi, arsum, to burn. Sic *ex-, in-, ob-* *ardeo*.

Tergeo, tersi, tersum, to wipe 100. Sic *abf-, circum-, de-, ex-*, *per-* *tergeo*.

Mulceo, mulsi, mulsum 1, to stroak. Sic *ad-, circum-, com-, de-, per-, re-* *mulceo*.

Mulgeo, mulsi, mulsum 2 & *multum* 3, to milk. Sic *e-, im-* *mulgeo*.
Jubeo,

96. Dicitur & *aboleo*, seu *abolesco*, significatione passivâ: ut Liv. iii. 55, *Cujus rei prope jam memoria aboleverat*. Caterum Johnsonus Additt. p. 53. Tacitum *aboluerat* dicentem notat, Hist. ii. 5, 3. Verum & hic quoque mendosa libri editione deceptus est vir alioquin accuratissimus: in meis enim omnibus, Titus prava certamina communi utilitate aboleverat (non *aboluerat*) exhibetur.

97. In præsentè *adolesco* ferè dicimus, pro *creasco*: nonnunquam etiam & pro *incendor*.

98. *Adolui* in significatione *crestendi* dixit Varro, & in *incendendi* etiam Attius Cassius ap. Prisc. col. 872, qui & Valer. Antiatem posteriore hoc sensu *adultum* pro *adoletum* dicentem laudat.

99. Hinc excipiunt non modo Grammaticorum vulgus, sed ipse Vossius Anal. iii. 24, init. *emineo, immineo, promineo*, quæ UI sine supino habent. Sed hæc non à *maneo*, sed *mineo*, composita supra ostendimus reg. 12. n. 59. Vid. Methodi auctor. p. 219. Ursin. p. 692. in primis verò Johnson. Appar. p. 376. & Additt. p. 54.

100. Dicimus & in tertia conjugatione *tergo, tergis*. Sic *abf-, de-, ex-* *tergo*.

1. *Permulsi* utitur Livius, vii. 40, init. & xxxix. 23. Virg. Æn. v. 816. Ovid. Fast. iv. 551. Silius, xiii. 344. Sueton. Ner. i. 2. *Permulsus* Auct. ad Herenn. iii. 12. Cic. in concione Metelli, & Varro in Satyra ap. Priscian. col. 871. *permulsus* Sallust. ap. eund. ibid. & Gellius, i. 11, *demulsi* id Gell. iii. 13, extr.

2. *Mulgeo mulsi*, declinat Phocas, col. 1713. idque præfert Priscianus. col. 870. roboratque auctoritate Ennii Annal. vii. & Virgilii Geor. iii. 400. quibus adde Plinium, x. 40. & Catonem, R. R. c. 150. Diomedes tamen, col. 363. aliique *mulxi* huic verbo præteritum tribuunt, differentiæ (ut Priscianus statuit)

224 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

Jubeo, cum gemino s utrobique, *jussi*, *jussum*, to command. Sic *fide-jubeo*.

2. Duo faciunt SI, TUM:

Indulgeo, *indulsi*, *indultum*⁴, to coddet, to grant.

Torqueo, *torsi*, *tortum*³, to thraw. Sic *con-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *in-*, *ob-*, *re-* *torqueo*.

3. Quatuor præterito SI habent, at supino deficiunt :

Urgeo, *urxi*⁶, to urge or press. Sic *ad-*, *ex-*, *in-*, *per-*, *sub-*, *super-* *urgeo*.

Fulgeo, *fulsi*⁷, to shine. Sic *af-*, *circum-*, *con-*, *ef-*, *inter-*, *præ-*, *re-*, *super-* *fulgeo*.

Turgeo, *turxi*⁸, to swell.

Algeo, *alxi*⁹, to be cold.

19. *Lugeo* XI solum, cum *luceo*, *frigeo*, poscit :

Augeo sic *auxi*, comitabitur inde sed *auctum*.

1. Hæc tria præterito XI faciunt, absque supino :

Lugeo, *luxi*¹⁰, to mourn. Sic *e-*, *pro-*, *sub-* *lugeo*.

Lucoo,

fuit) causâ ; sed testem non adhibent. Apud Lucretium quidem iv. 1203. *mulxit* vel *commulxit* quidam vet. eodd. alii *mulsi* vel *immulsi* habent. Prius Ad. Turnebus, Lambinus & Crechus ; posterior Giphanius, Pareus alii que prætulerunt.

3. Supinum *mulsum* firmat Urfinus, p. 702, loco Varronis, R. R. ii. 11, *A mulgendo atque ortu optimum est id [læ] quod neque emunctum longè abest à mulso, neque à partu continuo est sumptum.* At quidam fortè de hydromelite hîc *mulsum* intellexerint : id autem non à *mulgeo* sed à *melle* deductum ostendit Vossius Anal. iii. 23. Certius *emulsus* ap. Catullum, lxvi. 110, *Siccari emulsâ pingue palude solunt.* Supinum vero *mulctum* tuentur derivata *mulctra*, *mulctrale* & *mulctus*. Vossius & Methodi auctor (ut notat Urfinus) Priscianum incautè sequuti, idem probant composito *permulctus* : id verò ex *permulceo* est.

4. Addit Priscianus, col. 870. *indulsum*, sed testem non profert. *Indultum* verò (quod Alvarus negat) confirmat idem Priscianus illo Marcellini, *Tantum licentiâ crudelitate indultâ.* *Indultus* quoque utitur Sidonius Epist. iv. 24. & *indultor* Tertullian. adv. Marc. iv. 9.

5. *Torsum* etiam antiqui dixerunt, ut *detorsum* ap. Catonem teste Prisciano, col. 871.

6. In antiquis codicibus sæpè legitur *urgueo*.

7. Addit Urfinus ex Prisciano supinum *fulsum* : at deficit auctoritas.

8. An *turxi* usquam dicatur, multum dubito : *obturxi* autem ex Lucilio profert Priscianus, l. c.

9. A supino antiquo Cicero dixit *alsus* ad Attic. viii. 8. Varro & Plinius *alsosus*.

10. Addunt vulgò & supinum *luctum*, ob formatum inde verbale *luctus*. Quia tamen Participia *luctus* & *lucturus* non sunt in usu, ideo nec supinum *luctum* huic verbo tribuendum existimem.

De Præter. & Sup. Verborum, CAP. I. 225

*Luceo, luxi, to give Light. Sic al-, circum-, col-, di-, e-, il-, inter-, per-, vel pel-, pra-, pro-, re-, sub-, trans- luceo*¹¹.

*Frigeo, frixi*¹², to be cold. Sic per-, re- frigeo.

2. *Augeo facit auxi, auctum, to increase or augment. Sic ad-, ex- augeo.*

20. Nil formant *laetetur, livet, scateoque, renidet, Maeret, avet, pollet, flavet, cum denseo, glabret.*

Præterito ac proinde supino carent verba sequentia:

*Lacteo, to suck Milk; liveo, to be black and blue; scateo, to flow out, to abound; renideo, to shine, to smile*¹³; *mæreo*¹⁴, to be sorrowful; *aveo*¹⁵, to desire; *polleo, to be able; flaveo, to be yellow; denseo, to grow thick; glabreo, to be smooth or bare*¹⁶.

Tertia Conjugatio.

C I O.

21. **D**At *facio, feci, factum: jacio quoque jeci*
Accipit; & *jactum: specio lacioque creata*
Dant XI CTUM: verum *elicui dic elicutumque.*

1. *Facio, feci, factum, to make or do. Sic composita, tam ea quæ a retinent: ut, are-, cale-, made-, tepe-, bene-, male, satis- facio, &c. quàm illa quæ a in i mutant: ut, af-, con-, de-, ef-, in-, inter-, of-, per-, pra-, pro-, re-, suff- facio*¹⁷.

P

Facio,

11. Sed *polluceo, quod idem est ac sacrifico, facit polluxi, polluctum.*

12. Perfectum *frigui, & supinum frictum, quæ quidam ex Prisciano adjiciunt, jamdudum exoluerunt.*

13. Simplex *nideo* non est in usu, licet inde *nidor* sit derivatum.

14. Vulgo *flectitur mæreo mæstus sum: at mæstus non participium, sed nomen esse, alibi monstrabitur.*

15. *Ave, vel have, pro salve, verbum defectivum, ut diversam significacionem, ita & originem habere Scaliger, Vossius aliique arbitrantur.*

16. His addi possunt *calveo, ceveo, bebeo, herbeo, lenteo, pubeo, vego, viveo: 2 quorum plerisque deducta inceptiva in S C O magis sunt, quàm ipsa primitiva frequentata. Liqueo quoque huc pertinet: neque enim cum Tertulliano adv. Gnostic. c. 6. Liquuit vel licuit, pro manifestum erat, temerè dixerim. Vid. supra ad reg. 12. n. 57.*

17. Nullum est verbum æquè compositorum ferax, atque hoc verbum *facio*. Proderit autem de iis hæc tria observare, 1. Quæ cum præpositionibus componuntur a in i mutant, ac regulariter passivum formant in *scior*: ut, *af- scio, afficior*. 2. Quæ cum verbis aut adverbis, a semper retinent, ac proinde

*Facio, jeci, jactum, to cast or throw. Sic ab-, ad-, circum-, con-, de-, dis-, e-, in-, inter-, ob-, pro-, re-, sub-, super-, superin-, tra- jicio*¹⁸.

2. *Composita à specio*¹⁹ & *lacio*²⁰ (quæ ipsa obsoleta sunt) faciunt *exi, ectum* : ut, *aspicio, aspexi, aspectum, to behold. Sic circum-, con-, de-, dis-, in-, intro-, per-, pro-, re-, retro-, su- spicio*²¹.

*Allicio, allexi, allectum, to allure. Sic il-, pel- licio*²².

At elicio, elicui, elicium facit, to draw or fetch out.

DIO, GIO, PIO.

22. *Dic fodio, fodi, fossum : fugio dato fugi*

Et fugitum : capio cepi, captumque requirit :

At rapio, rapui, raptum : viduumque supino

Dat sapio, sapui : cupio volet ivit & itum.

1. *Fodio, fodi, fossum*²³, *to dig. Sic ad-, circum-, con-, ef-, in-, inter-, per-, præ-, re-, suf-, trans- fodio.*

2. *Fugio, fugi, fugitum, to fly. Sic au-, (pro ab-,) con-, de-, dis-, ef-, per-, pro-, re-, suf-, subter-, trans- fugio.*

3. *Capio, cepi, captum, to take. Sic ac-, con-, de-, ex-, in-, inter-, oc-, per-, præ-, re-, suf- cipio, & ante- capio.*

4. *Rapio, rapui, raptum, to pull or snatch. Sic ab-, ar-, cor-, de-, di-, e-, præ-, pro-, sur- ripio.*

5. *Sapio,*

de, conjugatione simplicis servatâ, Imperativo activo e abjiciunt ; voce autem passivâ, exeunt in sio, fiebam, fiam, &c. ut, calefacio, calefac (non caleface) calefacto ; benefacio, benefac, beneficio. 3. Cum nominibus composita variant : partim enim facio ejusque inflexionem retinent ; ut, lucrifacio, magnifacio : partim in ficio aut fikor, adeoque in primam conjugationem transeunt ; ut, amplifico, sacrifico ; gratifcor, ludifcor.

18. *Circumjicio invenimus & circumjacio. Vid. Liv. xxxiii. 18. & xxxv. 4. extr. item superjicio & superjacio, & superjactus vel superjactus. Vid. Col. ii. 1, cxi. Tacit. Hist. v. 6, 6. & Horat. Car. i. 2, 11.*

19. *Spicit quidem Plautus Mil. iii. 1, 100. Spexit Ennius, spiciunt Cato ap. Festum dixere. Spectio Ciceronis est Phil. ii. 32. Spectus quoque ex Apuleio Met. iii. sub init. Plin. ii. 54, aliisque profertur : at hæc omnia puriorum scriptorum usus repudiavit, ap. Apul. etiam & Plin. aspectu vel respectu meliores codd. habent : Hinc tamen remansit spectro, spectaculum, spectrum, &c.*

20. *Simplex lacio habet Lucretius, iv. 1200, Quæ lacere in fraudem possent : & Ibid. 1139, Plagas in amoris ne laciamur. Vocem ab antiquo lax, i. e. frans, deducit Festus : unde & laceffo, lacto, delecto, &c.*

21. *A specio etiam sunt conspico, suspico, sed mutatâ conjugatione & genere.*

22. *Leguntur quidem ap. veteriores etiam allicui, illicui, pellicui, verum nunc inusitata. Vid. Prisc. col. 877.*

23. *Fodiri in quarta videtur Colum. xi. 2. & de arborib. c. ult. item ar- cufodiri, v. 9.*

De Prat. & Sup. Verborum, CAP. I. 227

5. *Sapio, sapui* 24, sine *supino*, to *sabour*, to be wise. Sic con-, de-, re- *sipio*.

6. *Cupio, cupivi, cupitum* 25, to desire. Sic con-, dis-, per- *cupio*.

RIO, TIO.

23. *Dat pario peperit, partum, vel ITUM: quatioque Quassum, vix quassi: cussi at cussum bene proles.*

1. *Pario* habet *peperi, paritum*, & contractè *partum* 26, to bring forth a Child. Ejus composita sunt *quartæ, aperio, operio, comperio, reperio*. Vid. Reg. 44.

2. *Quatio*, to shake, *quassi* & *quassum*; at præteritum inusitatum

27. Ejus composita in *cutio* exeunt, faciuntque *cussi, cussum: concutio, concussi, concussum*, to shake altogether. Sic de-, dis-, ex-, in-, per-, re-, reper-, suc- *cutio*.

U O.

24. *Queis UO dat finem, per UI labuntur & UTUM. At fluo vult fluxi, fluxum: struxi, struo, structum. Vultque ruo, ruitum: dat UTUM proles tibi solum. Nulla supina dabunt metuo, pluo, congruo, sicut Annuo, cum fociis; quibus ingruo, respuo junges.*

P 2

I. Verba

24. Vel etiam *sapivi* aut *sapii*. *Sapui* Probo placere, *Aspro sapivi* & *sapii*, secundum Varronem, ait Priscianus, col. 379. Charisius, col. 213, & Diomedes, col. 366, utrumque *sapivi* & *sapui* approbant. *Sapivi* dixit Nævius ap. Prisc. l. c. *sapisti* Martial. ix. 6. *resipisse* Terent. Heaut. iv. 7, [al. 8.] 3. *resipivi* etiam melioribus libris Cic. Attic. iv. 5. & *resipisset*, pro Sext. c. 38, init. pro quibus al. *resipui* & *resipuisset* legitur. *Sapuisset* autem ap. Plaut. Rud. iv. 1, 8. (pro quo vulgò *sapisset*) & *resipui* ap. Afranium legit Priscian. l. c. Nempe hoc verbum, ut & *cupio*, olim quartæ fuisse videtur: *resipire* etiam Diomedes agnoscit. *Supinum* autem *sapitum*, quod ei dat Despauterius, nusquam exstat.

25. *Cupio* olim & quartæ fuit: unde *cupiret* ap. Lucret. i. 72. confirmante lectionem Prisciano, l. c. & Nonio, x. 16.

26. A *paritum* est *pariturus* ap. Cic. de Orat. ii. 66. Ovid. Met. v. 304, & alios. A *partum* est *partus* participium & verbale. * Caterum hoc verbum *pario* olim quartæ fuisse suadent non tantum ejus composita *aperio, operio*, &c. quæ eâ in conjugatione adhuc resisterunt; sed etiam præteritum *parii* pro *parivi*, ap. Caton. R. R. c. 89, *Gallinas teneras quæ primum parierint, concludat*. Nec est quod cum quibusdam *parient* illic legamus. Nam *parire* in quarta dictum etiam confirmant Diomedes, col. 378. & Priscianus, col. 302, & col. 380, illo Ennii, *Ova parire solent genu' pennis condecoratum*.

27. Ita docet post Charis. col. 213. Priscianus, col. 380. *Supinum* tamen *quassum* firmat participium *quassus*, & frequentativum *quasso*; item *quassu*, quo usus Pacuvius ap. Cic. Tuscul. ii. 20,

1. Verba in UO faciunt præteritum in UI, supinum in UTUM: ut, *Arguo*, *argui*, *argutum* 28, to reprove, to reason or argue: unde *co-*, *red-* *arguo*: *Acuo*, *acui*, *acutum*, to sharpen: unde *ex-acuo*. Sic *exuo* 29, to put off cloaths; *induo*, to put them on. *Imbuo*, to moisten or wet. Composita à *lavo*, seu *luo* verbo inusitato 30: *ab-*, *al-*, *circum-*, *col-*, *di-*, *e-*, *inter-*, *per-*, *pol-*, *pro-*, *sub-* *luo*. *Minuo*, to lessen: unde *com-*, *de-*, *di-*, *im-* *minuo*. *Statuo*, to set or place, to ordain: unde *con-*, *de-*, *in-*, *pra-*, *pro-*, *re-*, *sub-* *statuo*. *Suo*, to sow, stitch or tack together: unde *af-*, *circum-*, *con-*, *dis-*, *in-*, *pra-*, *re-* *suo*. *Tribuo*, to give, to divide: unde *at-*, *con-*, *dis-*, *re-* *tribuo* 31.

2. *Fluo*, *fluxi*, *fluxum* 32, to flow. Sic *af-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *ef-*, *in-*, *inter-*, *per-*, *præter-*, *pro-*, *re-*, *subter*, *super-*, *trans-* *fluo*.

3. *Struo*, *struxi*, *structum*, to put in order, to build. Sic *ad-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *ex-*, *in-*, *ob-*, *pra-*, *sub-*, *super-* *struo*.

4. *Ruo*, *rui*, *ruitum* 33, to rush, to fall. Composita in supino faciunt UTUM, penultimâ brevi: ut, *diruo*, *dirui*, *dirutum* 34, to overthrow. Sic *e-*, *ob-*, *pro-*, *sub-* *ruo*. *Corruo* tamen & *irruo* supina, quod sciam, non admittunt.

5. Supino carent verba sequentia: *Metuo*, *metui*, to fear: unde *præmetuo*. *Pluo*, *plui* 35, to rain: unde *ap-*, *com-*, *de-*, *im-*, *per-* *pluo*.

Congruo

28. Olim *argutum*. Ab hoc *arguturus* ap. Sallust. teste Prisciano, col. 882: ab illo *argutus*, *argutor*, *argumentum*.

29. *Exuo* & *induo* à verbo suo deducit Aldus & Faber in Lexico. Rectius Vossius à Græcis ἐνδύειν, ἐξύειν, à simplice δύω, olim fortè Latinis duo.

30. At *luo*, cum dicimus tuere as alienum, delicta, pœnas, à Græco λύω, i. e. solvo, deducit Vossius in Etymol. Vid. tamen Perizon. ad Sanct. p. 281. Præterito *lui* facit (olim *luvi*; sic enim Vossio legitur illud Lucilii ap. Nonium viii. 47. *Tantalus* qui pœnas ob facta nefantia *luvit*: at in meis pro *luvit* pendit habetur.) Supino *luitum*, unde *luiturus* ap. Claudianum; xxviii. 140. & *luitio* ap. Ulpian. l. i. § 4. ff. de suis & legit. hæred. At à *luo*, pro *lavo*, compositis Participia sunt *ablutus*, *dilutus*, *elutus*, *illutus*, *pollutus*, &c.

31. His adde *sternuo*, *sternui*, *sternutum*, unde *sternuto*, quod magis in usu est. Videntur & olim dixisse *delibuo*, *delibui*, *delibutum*; unde remansit *delibutus*.

32. Videtur *fluo* & supinum *fluctum* habuisse: unde Verbale *fluctus*, ut à *fluxum fluxus*.

33. Inde Participium *ruiturus* ap. Lucan. ii. 499. *Ruitum* quoque supino fuisse probant *ruta casa* ap. Jctos.

34. *Diruitus* legitur in antiqua Inscriptione ap. Gruterum; p. 1071. n. 6. *Diruiturus* quoque dici notat Vossius, quamvis supinum *erutum*, participiumque *erutus* usu solum frequententur.

35. Olim *pluvi*, quemadmodum Prisciani ætate aliquot Livii locis legebatur, ubi hodie castigatiores libri *plui* exhibent. Addunt quidam & supinum *plutum*, nixi Participio *complutus* ap. Solinum; c. 10: at is parum probatus Latinitatis auctor.

De Præt. & Sup. Verborum, CAP. I. 229

Congruo ³⁶, *congrui*, to agree: *Ingruo*, *ingrui*, to assail or fall upon with Violence: *Annuo*, *annui*, to consent. Sic alia composita ab inusitato *nua*: *abnuo*, to refuse; *innuo*, to nod or becken with the Head; *renuo*, to deny ³⁷. *Respuo*, *respu* ³⁸, to reject, to slight ³⁹.

B O.

25. **BI BO BITUM**que facit. *Scabo*, *lambo* carento supinis:

Orta *cubo*, ternum quibus *m* dedit indita flexum,
Dant *cubui*, *cubitum*. Vult scribo *nubo*que **P S I,**
P T U M.

1. Verbum definens in **BO** facit in præterito **BI**, in supino **BITUM**: ut,

Bibo, *bibi*, *bibitum*, to drink. Sic *ad-*, *com-*, *e-*, *im-*, *per-*, *pra-* *bibo* ⁴⁰.

2. *Scabo* facit *scabi*, sine supino, to scratch or claw ⁴¹: item,

P 3

Lambo,

³⁶. *Congruo* & *ingruo* ab antiquo *gruo*, & hoc à *gruibus*, veteres deducunt: Vossius à *ruo*, & adscito, derivata existimat.

³⁷. Simplex *nua* non est in usu, licet inde sint *nuius*, *nuto*, & *numen*; quod primum pro *nutu* ipso acceptum, ut in illo Lucretii, ii. 632, *Terrificas capitum quatientes numine cristas*, postea pro *nutu* seu voluntate Divina, vel Deo ipso usurpari consuevit. * *Supina armatum*, *renutum*, memorat quidem Priscianus, col. 882. sed non probat. *Renutus* quidem verbale est ap. Plin. Epist. i. 7. & *renuto* frequentativum ap. Lucret. iv. 601. & Prudent. Hamart. 774. *Abnuturus* in correctissimis Sallustii, Frag. i. 20, exemplaribus legi testatur Dausquius Orthogr. Vol. ii. p. 3. quamvis *nuius* & *nuto*, *abnuturus* postulent. Firmat illud & *abnutio* ap. Festum voc. In. * Apud Ennium vero *annuit* invenitur penultimâ longâ, teste Prisciano, l. c. nisi potius *annuuit* is scripserit, ab *abnuo*.

³⁸. A simplice *spuo*, *spui*, *sputum*: cujus & alia composita supinum vix agnoscunt, *conspuo*, *exspuo*, *inspuo*.

³⁹. Adde *batuo*, *batui*, h. e. percutio, rarioris usus verbum. Addunt Despau- terius & alii *cluo*. Sed hoc, quanquam mediæ & recentioris ætatis Scripto- ribus satis usitatum, apud Classicos illos vix reperitur. Nam quod Auctor Methodi participium *cluentes* proferat ex illo Ciceronis de duobus Cæpionibus loquentis, Brut. c. 25, extr. *Multum cluentes consilio & lingua, plus tamen au- daciæ & gratia sublevabant*: quis non videat *cluentes* hic, ut optimæ quæque Editt. habent, esse legendum?

⁴⁰. Addunt *glubo*, *glubi*, *glubitum*, & compositum *deglubo*, *-bi*, *-bitum*. Sed horum præterita & supina nusquam jam comparent. Sanè *gluba* *gluptum* po- tius quam *glubitum* supino habuisse, indicat *deglupta* Manas ap. Plaut. Poen. v. 5, 33. & *mus degluptus* ap. Marc. Empir. c. 16.

⁴¹. Addit Ursinus *scabitum* nullo auctore. Sed neque firmo satis tibicine nititur & ipsum præteritum *scabi*: *scaberat* enim ap. Lucilius, quo id Priscia- nus probat, col. 884. à *scabeo* deducit Jos. Scaliger. V. Voss. Anal. iii. 25.

Lambo, lambi, to lick 42. Sic *ad-, circum-, de-, præ-* *lambo*.

3. Composita à *cubo*, quæ in hac conjugatione in præsentî assu-
munt, præterito & supino formam simplicis sequuntur : ut, *accum-*
bo, accubui, accubitum, to sit down at Table. Sic *con-, de-, dis-,*
in-, oc-, pro-, re-, suc-, superin- *cumbo* 43.

4. *Scribo, scripsi, scriptum, to write*. Sic *ad-, circum-, con-, de-,*
ex-, in-, inter-, per-, post-, præ-, pro-, re-, sub-, super-, supra-,
tran- *scribo*.

Nubo, nupsi, nuptum, to be married; olim pro velo, to veil 44.
Sic *de-, e-, in-, ob-* *nubo*.

C O.

26. Dant XI, CTUM *dico, duco simul; Nque remotâ*
Vult vinco, vici, victum; geminato peperci
A parco, parsum adjiciens; quod SI dat ITUMque
Rariùs. Ico sibi formavit & icit & ictum.

1. Ex verbis in CO, duo faciunt XI, CTUM.

Dico, dixi, dictum, to say. Sic *ab-, ad-, con-, contra-, e-, in-,*
inter-, præ-, pro- *dico*.

Duco, duxi, ductum, to lead. Sic *ab-, ad-, circum-, con-, de-,*
di-, e-, in-, intro-, ob-, per-, præ-, pro-, re-, se-, sub-, tra- vel trans- *duco*.

2. *Vinco, n. amisso, vici, victum, to overcome*. Sic *con-, de-,*
e-, per-, re- *vinco*.

3. *Parco, peperci* 45, *parsum* 46, *rare parsi, parcitum* 47, *to spare*.
Sic *con-* *parco* 48 vel *con-* *perco*.

4. *Ico, ici, ictum, to strike*.

SCO.

42. Inferioris ætatis Scriptores *lambui & lambivi* dixisse notat Voss. 1. &
* Supinum ei *lambitum* tribuunt nonnulli; præter auctoritatem Vossius ait.
Ab eo tamen verbali *lambitus* utitur Aur. Vict. de orig. gent. Rom. *Lupam*
primo lambitâ pueros deterfisse.

43. Olim dixerunt *cumbo* pro *cubo*, quemadmodum & nunc *jungo*, pro *jugo*,
jugas, frequentius dicimus.

44. Pro *nupsi* etiam *nupta sum* dicimus, sensu quidem eodem, sed modo si-
gnificandi diverso; nam *nupta sum*, passivum est, *nupsi* activum. *Nubere* au-
tem primariâ verbi notione est *nubis instar tegere*; ad conjugium ideò transla-
tum, quod nova *nupta* flammeo *nuberetur* seu *velaretur*.

45. Methodi auctor Cor. Frontonem & Verepzum reprehendit, eo quod
parsi rariùs dicant quàm *peperci* usurpari. Verepzus id quidem & verissime
affirmat: *parsi* enim Plautus *Cure. iii. v. 10. Pœn. v. 2, 33. Trin. ii. 2, 35.*
Pseud. i. 1, 3. Pers. iv. 4, 23. & Truc. ii. 4, 24. Terentius Hec. iii. 1, 2. Suet-
onius de illustr. Gram. 23, 4. & Gellius, v. 14. foli & (præter Plautum)
singularibus ferè locis utuntur; qui omnes & peperci proferunt. Contra Ci-
cero, Virgilius, Horatius, Ovidius, Sallustius, Cæsar, Nepos, Tacitus, Val.
Maximus, Statius, Martialis, Val. Flaccus, Manilius, Phædrus, Claudianus,
Justinus,

SCO.

27. Vertitur in VI, TUM, SCO. *Pasco* dat tibi *pastum*: *Agnosco* sed ITUM capiet *cognosco*que. *Disco* Vult *didici* primam geminans; sic *posco*, *poposci*; *Dispescit*, *compescit* UI dant: cuncta supinis Orba. Nihil *glisco*, nihil inceptiva creârunt.

1. SCO mutatur in VI & TUM: ut,

P 4

Cresco,

Justinus, &c. *peperci* tantum adhibuerunt. Cæterum Methodi auctor male intellexit Frontonis verba; is enim varium pro vario præterito significandi usum committens, *parci* inquit, semel, *peperci* sæpius: ut prius de eo cui unius peccati, posterius cui multorum veniam dedetis, sit dicendum. Ac vanam quidem esse eam distinctionem monet Voss. Anal. iii. 25, ut & alteram Donati, qui *parco* pro *confero*, *parci* pro *veniam do*, *peperci*, facere existimat. Vero propior Servius, qui ad Virg. *Æn.* i. 148. *parci* antiquos, *peperci* recentiores ait dixisse. Sed & vetustissimos *parci* protulisse, ut Nævium in *Quadrigenis*, testatur Nonius, ii. 653. unde supinum fuerit *parcitum*.

46. *Parsurus* à *parsum* dixere Varro ap. Priscian. col. 387, *Parsurus* pecuniis bene *parci*. Livius, xxvi. 13, sub. fin. *Nedum eos Capua parsuros credam*. Id. xxxv. 44, *Nec impensa, nec labori, nec periculo parsurum*. Sueton. Tiber. c. 62, 4, *Ne reliquis quidem nepotibus parsurus creditur*. Id. Ner. xxxvii. 6, *Ne reliquis quidem se parsurum Senatoribus*.

47. Supinum *parcitum* (quod huic verbo etiam tribuunt omnes ferè Grammatici) nusquam jam invenitur. Quidam, & in his Ant. Nebrissenfis, Alvarus & Danesi, probare nituntur illo Plinii, xxiii. 4. § 21, extr. *Italia parcitum est vetere interdicto patrum, ut diximus*. Sed libri emendatiores habent: *Italia parci vetere interdicto patrum diximus*. *Parcitus* quoque ex Apuleii *Metam.* l. viii. profert Lowzius. At nusquam, quod sciam, eà voce (certè non eo libro) Apuleius utitur. Viro eruditissimo imposuisse videtur *parcitus* pro *percitus* (quod semel iterumque eo in libro occurrit) mendoso aliquo codice excusam. Nihilo melius argumentatur Alvarus (quem & Vossius & Methodi auctor incauti sequuntur) qui id supinum stabiliri putat nomine *parcitas* ap. Senec. de Clem. i. 21. *parcitas* enim non à supino, sed à nomine *parcus*, eodem modo quo à *bonus*, *bonitas*, à *clarus*, *claritas*, & infinita ejusmodi, derivatur. V. Ursin. p. 709.

48. Apud Terent. *Phorm.* i. 1, 9. *comparsit* vulgò legitur: Faërnus ex Bernbino codice *comperisit* edidit. *Comperco* etiam utitur Plautus *Pœn.* i. 2, 137, *Comperce, amabo, me attrectare, Agorastocles*: quam vocem & restituendam putat Dacierius ap. eund. Bacch. iii. 3, 59, *Cave malum, & comperce in illum dicere injustè*: vulgò *compesce*. Confirmat quod Festus antiquos ait *comperce* pro *compesce* dixisse: quanquam Ursinus in diversum abiens *comperce* non pro *compesce*, sed pro simplice *parce* dictum contendat. V. eum p. 709. * Porro *imperco* pro *parco* utitur idem Plaut. *Amph.* i. 3, 2. *Casin.* iv. 4, 12: item *reparco* idem Truc. ii. 4, 25. & Lucret. i. 668, sed sensu diverso, hic pro non *parco*, ille pro *visissim parco*.

232 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

Cresco, crevi, cretum, to grow. Sic *con-, de-, ex-* 49 *re-, & sine supino, ac-, in-, per-, pro-, suc-, super- cresco.*

Nosco, novi, notum s^o, to know. Sic *dig-, ig-, inter-, per-, pra-* nosco.

Quiesco, quievi, quietum, to rest. Sic *ac-, con-, inter-, re-* quiesco. *Scisco, scrivi, scitum, to ordain.* Sic *ad-, con-, de-, pra-, re-* scisco. *Suesco, suevi, suetum, to be accustomed.* Sic *af-, con-, de-, in-* suesco.

2. *Pasco, pavi, pastum, to feed.* Sic *com-, de-* pasco.

3. Duo à *nosco* composita faciunt in supino **ITUM**: *Agnosco, agnovi, agnitum s¹, to own or acknowledge; cognosco, cognovi, cognitum, to know.* Sic *recog-* nosco.

4. Duo principium præteriti geminant, supinoque carent.

Disco, didici s², to learn. Sic *ad-, con-, de-, e-, per-, pra-* disco.

Posco, poposci s³, to demand. Sic *ap-, de-, ex-* re- posco.

5. *Compesco, compescui s⁴, to stop or refrain, sine supino.* Sic *Dispesco, dispescui, to separate.*

6. Præterito ac supino carent, *glisco, to grow or increase*: item verba inceptiva: ut, *madesco, to become moist; aresco, to become dry.* Ejusmodi autem verba suorum primitivorum præteritum, & (si quod habeant) supinum assument: ut, *ardesco, arsi, arsum, ab ardeo; abolesco, -evi, -itum, ab aboleo; delitesco, delitui; resipisco, resipui, vel resipivi, revivisco, revixi s⁵, à deliteo, resipio, revivo s⁶.* DO.

49. In illo Virgilii Geo. iii. 398, *Multi jam excretos prohibent à matribus hædos*, Servius, Methodi auctor & alii, *excretos* de hædis validioribus qui jam *excreverint*, accipiunt, ab *exeresco*: Ursinus verò, p. 715, & Ruus de hædis *segregatis* intelligunt, ab *excerno*. Philargyrius inter utrumque ambiguus hæret. Mihi, propter adjectam voculam *jam*, prior placet sententia.

50. Supinum antiquis *noscitum* fuit, unde frequentativum *noscito*, & *ignosciturus* ap. Pisonem Frugi, teste Prisciano, col. 887. At Terent. Adelph. iii. 4, 28, *ignotum* est, pro *ignovimus*, dixit, eodemque sensu Cic. de Harusp. Resp. c. 18, *Nisi forte tibi ignotum putas*: & *ignoturus* ex Ciceronis Cat. maj. & Catonis lib. v. Orig. profert idem Prisc. col. 886.

51. *Agnotus* tamen Pacuvius & *agnaturus* Sallustius ap. Priscian. l. c. dixerunt. Cæterum ab hoc paulo diversum est *adnotus*, pro *valde notus* ap. Sueton. de illustr. Gram. i. 2. ut *ignotus* pro *non notus*.

52. Supinum ei datur à Prisciano *discitum*, cujus rei indicium facit *disciturus* ap. Apuleium, col. 887. Sed levior ejus Scriptoris habetur auctoritas.

53. Priscianus, l. c. huic etiam verbo supinum tribuit *poscitum*: & *exposcitum* caput ap. Senecam memorat Vossius Anal. iii. 25.

54. Id. Priscian. d. l. supina admittit *compescitum, dispescitum*: at col. 921, revocatâ sententiâ, hæc, ut & *disco* & *posco*, supino docet carere. Cæterum *compesco* & *dispesco*, composita sunt à *pasco*: propriè enim *compescere* est pecus iisdem pascuis continere, sive in unum cogere: *dispescere* est gregem separare, ita ut pars seorsum pascat. Ex eodem fonte est *impesco* ap. Festum, 4. e. in aram segetem pascendi gratiâ immittere.

s⁵. Sic

DO.

28. DO finita petunt DI, SUM. Sed *divido, rado, Dant SI, SUM, claudo, plaudo, cum ludere, trudo, Et lædo, rodo, compositaque vado* (quod ipsum Præteritum vix dat,) geminans ac S quoque *cedo. At pando, pandi, passum, pansumque: comedi Estum* sæpe capit; N perdens *fundoque fudi, Et fusum*: sic *scindo, scidi, sic findo fidique, At scissum, fissum*, duplicans S, redde supinis.

1. DO syllabâ terminatâ formant præteritum in DI, supinum in SUM: ut,

Cudo, cudi 57, cusum, to forge 02 stamp. Sic ex-, in-, per-, pro-, re- cudo.

Mando,

55. Sic *adoleſco, adolevi* (rariùs *ni*) *adultum*, ab *adoleo*; *coaleſco, coalui, & coalitus ſum*, à *coaleo*; *concupiſco, -ivi, -itum*, à *cupio*; *convaleſco, -ui, -itum*, à *vaſco*; *edormiſco, obdormiſco, -ivi, -itum*, à *dormio*; *exoleſco, -evi, -atum*, ab *exoleo*; & *ſciſco* ejuſque compoſita (de quibus dictum) *ſcivi, ſcitum*, à *ſcio*; *obſoleſco, -evi, -atum*, ab *obſoleo*; *inveteraſco, -avi, -atum*, ab *invetero*; *ſeneſco, ſenui, ſeneſtum* (unde *ſeneſtus, -utis, ſeneſta* atq. ap. Plaut. Amph. iv. 2, 13. *ſeneſtum* corpus ap. Salluſt. Hiſt. Frag. iv. 1.) Sic & *creſco, crevi, cretum*, à *creo*, per Syncopen, pro *creaſco* [ut *hiſco*, ab *hio* pro *hiaſco*] & ſine ſupino *aceſco, acui, tepeſco, tepui*. Sic *conticeſco, erubeſco, excandeſco, frondeſco, horreſco, ingemiſco, putreſco, refrigeſco, ſtupeſco, tabeſco, &c.* Item à primitivis inuſitatis, *crebeſco, -ui; dulceſco, -ui, & dureſco, macreſco, manſueſco, noteſco & innoteſco, obmuteſco, obſurdeſco, vileſco*. Quibus adde in textu memorata *quieſco* ab inuſitato *quieo*, & *ſueſco* à *ſueo*, quo utitur Lucretius, i. 55, & 302. Item ſine præterito & ſupino, *calveſco, hebeſco, herbeſco, labaeſco, lacteſco, renideſco, & hiſco* ejuſque compoſita *dehiſco, & fatiſco* (quod eſt à *fatim* & *hiſco*) & *integraſco*; quamvis primitiva *hio* & integro utrumque habeant. Sunt quædam denique in ſco à nominibus derivata: ut, *molleſco, miteſco, plumbeſco, ſterileſco, &c.* quibus fortè adde *bruſco & obbruſceſco, crudeſco & recrud-eſco, matureſco, ſaneſco & conſaneſco, vaneſco*; ſive à verbis obſoletis *bruteo, crudeo, matureo, ſaneo, vaneo*; ſive à nominibus, *brutum, crudus, maturus, ſanus, vanus*, proximè exorta. Ex his priora præterito & ſupino; poſteriora ſupino tantum deſciunt.

56. Huc pertinet *conquiniſco*, antiquum verbum, cui præteritum *conquexi* dat Caper, teſte Priſciano, col. 385. Dictum & *ocquiniſco*, ut eſt ap. Nonium, ii. 600. Utrumque inceptivum, atque à *cunio* derivatum videtur. V. Voſſ. Etym. voce *cœnum*.

57. *Cudo, cuſi* declinant Chariſius, Diomedes & Phocas teſte Priſciano, col. 389: ipſe *cudi* probat ex illo Virg. Æn. i. 178, *Ac primum ſilicis ſcintillam excudit Achates, Suſcepitque ignem foliis.* At validiùs rem firmat Voſſius, qui Anal. iii. 26, ex Varrone R. R. (non ut ille habet, Columella) iii. 9. adfert *Ova tollenda, & ſubjicienda aliis qua nondum excuderint*; & ex Colum. viii. 5, med. *Animadvertat an pulli roſtellis ova percuderint.*

Mando, mandī, mansum, to chēm. Sic pra-, re- mando.

Stando, scandi, scansum, to climb. Sic a-, con-, de- 58, e-, ex- in-, tran- scendo.

Prehendo, prehendi, prehensum 59, to take hold of. Sic ap-, com- de-, re- prehendo.

Accendo, accendi, accensum, to kindle. Sic in-, suc- cendo, ab obsoleto cando composita.

Defendo, defendi, defensum, to defend. Sic of- fendo, ab inusitato fendo.

2. Sequentia habent SI, SUM:

Divido, divisi, divisum 60, to divide.

Rado, rasi, rasum, to shave. Sic ab-, circum-, cor-, de-, e-, in- ter-, pra-, sub- rado.

Claudo, clausi, clausum, to close. Sic circum- 61, con-, dis-, ex-, in-, inter-, oc-, pra-, re-, se- cludo, quæ a amittunt 62.

Plaudo, plausi, plausum, to clap hands for Joy. Sic ap-, cir- cum- plaudo: item com-, dis-, ex-, sup- plodo, quæ au mutant in o longum.

Ludo, lusi, lusum, to play. Sic ab-, al-, col-, de-, e-, il-, inter-, ob-, pra-, pro-, re- ludo.

Trudo, trusi, trusum 63, to thrust. Sic abs-, con-, de-, ex-, in-, ob-, pro-, re- trudo.

Lædo, læsi, læsum, to hurt. Sic al-, col-, e-, il- lido, e diph- thongo in i longum mutata.

Rodo, rosi, rosam, to gnaw. Sic ab-, ar-, circum-, cor-, de-, e-, ob-, per-, pra- rodo.

Vado, vasi, vasum, (sed præterito 64 ac supino extra compositio- nem vix usitato) to go. Sic circum-, e-, in-, per-, super- vado.

Cedo,

58. Descendidi veteres dixerunt, teste Gellio, vii. 9.

59. Contractè prendo, preendi, prensum: unde prendidi (quod vulgò legitur ap. Silium, xv. 635, Fert letum cuicumque viro, quem prendidit istus) declinatum vo- lunt Urfinus, p. 718. & Johnsonus, p. 371. At prenderit illic legendum o- stendunt Modius, Heinsius, & alii.

60. Divido, non à dis & vado, ut quidam voluat; sed ab antiquo iduo, i. e. partior, compositum est.

61. Circumclaudo utitur Cæsar B. Civ. iii. 30. Idem tamen B. G. vii. 78. & Plin. xviii. 35, circumeludo.

62. Pro claudo simplice veteres etiam cludo dixerunt: unde clusus ap. Val. Flacc. i. 239. & Janum clusit in veteribus nummis.

63. Trusi vix jam usitatum videtur: trusum tamen confirmat trusus ap. Tac. Hist. v. 25, 5. trusito ap. Phædr. ii. 7, 8. & trusatilis mola ap. Gell. iii. 3.

64. Vasi legitur ap. Tertullian. de Pall. c. 3, Ad illam ex Libya Ammon va- sit. Aldus quoque ap. Martial. xii. 5. & breve vasis opus, edidit; pro quo alii rasi.

De Prat. & Sup. Verborum, CAP. I. 235

Cedo, cessi, cessum, gemino ss utrobique, to pield or gibe place. Sic abs-, at-, ante-, con-, de-, dis-, ex-, in-, inser-, pre-, pro-, re-, retro-, se-, suc- cedo.

3. Pando, pandi, passum, & interdum pansum 65, to open, to spread. Sic dis-, ex-, op-, pra-, re- pando.

4. Comedo, comedi, comesum, nonnunquam comestum, to eat. Sed edo simplex, aliaque ejus composita, ut, ad-, amb-, ex-, per-, sub-, super- edo, regulam generalem sequuntur.

5. Tria n in præterito & supino abjiciunt: Fando, fudi, fustum, to pour forth. Sic af-, circum-, con-, de-, dis-, ef-, in-, inter-, of-, per-, pro-, re-, suf-, super-, superin-, transfundo.

Scindo, scidi 66, scissum, duplici ss in supino, to cut. Sic ab-, circum-, con-, dis-, ex-, inter-, per-, pra-, pro-, re-, tran- scindo.

Findo, fidi, fissum, duplici itidem ss in supino, to cleave. Sic con-, dis-, in- findo 67.

29. Tundo facit tutudi tunsam, compositaque tunsam.

Et cado vult cecidi casum: sed nata supinum (Incido si demas, recido, simul occido) spernunt.

Cædo cecidit habet, cæsum: sic tendo retendi,

Tensum vel tentum; mage tentum sed dato proli:

Vultque pepedit ITUM pedo: pensumque pependi

Pendo capit: DIDIT atque DITUM cum

vendere, credo,

Et propè cuncta sibi quæ DO cum præposituris

Gignit: at abscondo potius DIT quàm DIDIT

effert.

Præterito DI strido, rudo dant, absque supinis,

Sidoque, sed soboli sedeo dat mutuo sedi.

6. Quædam

65. Charisius (si Ursino credimus) verbo pandor tribuit perfectum passus & pansus sum. Pansus autem apud Prudentium contr. Symmach. i. Præf. 7. 48. & alios Scriptores Ecclesiasticos reperitur. Unde & cognomen Pansa, i. e. passos sive latos pedes habens. Vid. Plaut. Merc. iii. 4. 55. Hinc dispansa arbor Plin. ix. 4. dispanjam palmam Sueton. Domit. xix. 5. vestes dispanse Lucret. i. 307. expansa retia Plin. x. 8. & expansa vellera Id. xxi. 6, dixerunt. Servius tamen ad Virg. Æn. i. 484. & Gellius, xv. 15. passus non pansus dicendum præcipiunt. Posterior etiam ex Cæcilio adfert expassum flammum, & ex Plauto Mil. [ii. 4. 7.] dispassis manibus, a literâ in e mutata.

66. Olim

6. Quædam in DO geminant principium præteriti: ut, *Tundo, tutudi* ⁶⁸, *tunsum*, interdum *tusum* ⁶⁹, to *hæap* oꝝ *beat* as in a *Mortar*. Composita *tudi* & *tusum* habent: ut, *contundo, contudi, contusum*, to *hæuise* oꝝ *hæreak* in *Pieces*. Sic *ex-, ob-, per-, re-* *tundo*.

Cado, cecidi, casum, to fall. Sic *incido, incidi, incasum* ⁷⁰, to fall in; *recido, recidi, recasum* ⁷¹, to fall back; *occido, occidi, occasum* ⁷², to fall down, to die. Alia composita supinum non habent; *ac-, con-, de-, ex-, inter-, pro-, suc-* *cido* ⁷³.

Cado, cecidi, casum, to cut, to kill. Composita *e* in; longum mutant; *accido, accidi, accisum*, to cut about. Sic *ab-* ⁷⁴, *con-, circum-, de-, ex-, in-, inter-, oc-, per-, pra-, re-, suc-* *cido*.

Tendo,

66. Olim præteritum habuit *fescidi* vel *sciscidi*. Vid. Priscian. col. 890. unde fortè est quod *scidi* adhuc primam, contra præteritorum dissyllaborum consuetudinem, corripit: neque ineptum est creditu, *fescidi* olim aut *fisidi*, pro *fidi* à *fido*, ob eandem rationem, antiquos dixisse.

67. His addi potest *frendo* (pro quo *frendeo* sæpius dicimus) *frendi, fressum*. Vid. supra reg. 14. n. 75.

68. *Tutudi* agnoscunt Charisius, col. 217. & Priscianus, col. 891: item Diomedes, qui tamen & alterum præteritum ponit *tunfi*, col. 369. Neutrum apud Classicos exstare amplius notat auctor Methodi, p. 256. Verùm, etsi rarum sit *tutudi*, legitur tamen in loco Varronis ap. Gell. ii. 25. Est autem hoc præteritum ab antiquo *tudo*, unde & *tudes* nomen, & frequentativum *tudito* ap. Ennium teste Festo, & Lucretium, iii. 395.

69. A *tunsum* est participium *tunsus* ap. Virg. Geo. iv. 267 & 302: & Æn. i. 485: & Æn. xi. 37. Colum. R. R. vi. 7. Apul. Met. iv. p. 125: & Met. vii. p. 229. Pallad. i. xxvi. 30: & Octob. t. 14, eosque imitantem Buchanannum nostrum Psal. lxxv. 7. à *tusum* vèro *tusus*, quo utuntur Plin. xiv. 20. xx. 2, & pluribus aliis locis, Vitruv. ii. 5. vii. 1 & 3. Pallad. i. 9, extr. & 12, extr. & 35 prin. & Nov. t. 18 pr. & Nov. t. 20 extr. & Pierius ap. Virg. Geo. iii. 133, *Cum graviter tusis gemit area frugibus*, in antiquissimo codice Romano legi testatur. Contrà, quamvis in compositis *tusus* sit usitatus, invenitur tamen *obtusus* ap. Plaut. Casin. v. 1, 8. *retusus* ap. eund. Pseud. i. 2, 26: & ibid. iv. 4, 8: & *detusus* ap. Apul. Met. ii. sub fin. *obtunso* ap. Lamprid. in Commod. c. 10. Et ap. Virg. Geo. i. 262. *vomeris obtunfi*, & Geo. iii. 135. *obtunsi* usus, & Geo. iv. 240. *contunfos animos*, & ap. Gell. xiii. 24. *Quis tam obtunso ingenio est?* in vet. codd. invenisse se tradunt, Pierius d. 1. Pareus in Lexic. Crit. p. 830: & Gifanius Indic. Lucret. voc. *dispendo*: etsi aliter fere hisce in locis jam legatur.

70. Inde *incasurus* ap. Plin. ii. 27.

71. Hinc *recasurus* ap. Cic. Attic. iv. 16, sub fin. Sueton. Aug. xcvi. 4.

72. Inde etiam *occasurus* ap. Cic. pro Mil. 36. & Porc. Latr. Declam. c. 8. & *Sol occasus* ap. Plaut. Epid. i. 2, 41: & Menæchm. v. 7, 33: & Gell. iii. 2, quod & ex legibus xii. rabb. & ex Cl. Quadrigario idem profert xvii. 2.

73. A *succido* etiam *succasum* veteres dixisse videntur: unde *succasu venti* dixit Varro ap. Nonium, vi. 21. Alii tamen hinc *suo casu*, alii *occasu* legunt.

74. Di-

De Prat. & Sup. Verborum, CAP. I. 237

Tendo, tetendi 75, *tensum* vel *tentum* 76, *to* stretch out. In ple-
risque compositorum *tentum* magis est usitatum: ut, *at-*, *con-*, *de-*,
dis-, *ob-*, *pre-*, *pro-* *tendo* 77. *Extentum* vel *extensum* ab *extendo*
promiscue

74. Distinguenda sunt *abscondi*, *conscindi*, penultimâ brevi, ab *abscondi*, *conscindi*, pe-
nultimâ longâ; itemque *abscessum*, *conscissum*, ab *abscessum*, *conscissum*. Illa enim
sunt ab *abscondo*, *conscindo*; hæc ab *abscondo*, *conscindo*. *Abscondit* mediâ productâ ex-
tulere Ovid. Met. xii. 362. Lucan. iv. 503. Martial. iii. 66. Senec. Phœniss.
v. 194. eadem correptâ Virg. Æn. iii. 418. Ovid. Met. i. 22. Val. Flacc. i.
489. Stat. Theb. x. 863, &c. A priore est *abscessus* ap. Cæsar. B. G. iii. 14.
Liv. iv. 19. & *abscessor* Val. Max. vi. 5, 4. à posteriore *abscessus*, passim. Con-
fer Parei Lex. Crit. p. 11, & Gronov. ad Liv. xlv. 5.

75. Invenitur & sine reduplicatione *tendi*. Nam Seneca Herc. fur. v. 538.
Et qua plena rates carbasæ tenderant: & --- nostro tendisti retia lecto Propertius,
iii. 6, 37, dixerunt. Quanquam in posteriore tendisti à recentioribus editori-
bus in *nexisti* mutatum queritur Vossius, Anal. iii. 26. Broukhusius quidem
omnibus libris scriptis *tendisti* exaratum faretur: alterum tamen illud *nexisti*,
auctoritate adductus Grammaticorum veterum, præsertim Prisciani, col. 903,
& Diomedis, col. 366, præferendum existimat.

76. A *tentum* est; *Pingui tentus omaso*, *tenta ubera*, *tenta præcordia*, ap. Horat.
Sat. ii. 5, 40. Epod. xvi. 50: & Epod. xvii. 26. *tentum cornu* ap. Ovid. Met.
vi. 243. *tento poplite* ap. Val. Flacc. i. 185; *tenta tympana*; & *tenta frons* ap.
Lucret. ii. 618: & vi. 1193, ut *sileam spurcum nec castis nominandum vocis*
usum. A *tensum* rursus est *tensio archi*, *tensio poplite*, *tensa penna* ap. Stat. Sylv.
iii. 1, 51. Theb. ix. 473: & Sylv. iv. 3, 38. *tensis rudentibus*, & *tensis lacertis*
ap. Lucan. ii. 683: & vii. 469. *tensum jecur*, & *tensio folle* ap. Juven. vii. 117:
& xiv. 281: & *tensus cucumis* ap. Pallad. Mart. t. 9. Addit Vossius *tensio aëre*
ap. Lucan. i. 526, pro quo omnes quos viderim *impressi densio*. Confirmat
tamen Vossii lectionem Priscianus, col. 892.

77. Ab *attendo* & *contendo*, *attentus* & *contentus* nunc solum leguntur [ap.
Lucret. tamen ii. 99. *contento conciliatu editum est à Gifanio, vulgò condensio*.]
item ab *intendo*, pro *operam do*, *intentus*. *Intendo* verò, cum contrarium est
verbo *remitto*; *intensio* & *intentus* habet, & hoc paulo frequentius. Sic ex Cic.
Nat. Deor. i. 19, *Mentem in imagines intensam*: & Orat. c. 36, *Principia vere-*
cunda, non elatis intensa verbis, proferunt: at meliores illic *intentam*, hic *incensa*
habent. Seneca autem de Ira, ii. 35, *intensior impetus*; Nazar. in Paneg. Con-
stant. c. 23, *modicè intensior*; & D. Augustin. Epist. 56, *intensissimam autem*
præbere; P. Syrus, *Arcum intensio frangit, animum remissio*; Seneca N. Quæst. ii.
6, 8, 9, *intensio aeris, intensio spiritus, intensio aqua*, dixerunt. At contra Cic.
de Orat. iii. 57, *chorda intentæ*; Ovid. de Pont. i. 5, 60, *intentus labor*; Plin.
viii. 8, *intentus arcus*; Tacit. Hist. i. 89, 1, *intentis alimentorum pretiis*. Sic in-
tentior sermo ap. Cic. de Orat. i. 60; *intentissima cura* ap. Liv. xxv. 22; *inten-*
tio vocis Quintil. i. 17. * A *distendo* sæpius *distentus*, nonnunquam etiam *dis-*
stensus, ut ap. Hirt. B. Alex. c. 45. * Ab *extendo*, *extensus* usitatus est:
extensis tamen *digitis* Cicero dixit Acad. Q. iv. 47; *extensis cruribus* Plin. x.
64; *extensum corpus* Id. xxxvii. 5; *extensior manus* Quintil. xi. 3; *extensissima*
castra Liv. xxi. 32. * *Detensus* à *deiendo* tantum invenitur, Cæf. B. C. iii. 85.
* *Præsentus*, *prosentus* & *subsentus* ferè solum sunt usitata. * A *portendo* quo-
que est substantivum *portentum*, * *Retensus* reperitur à *retendo* ap. Phædr. iii.
14, 5; *retentus* ap. Ovid. Met. iii. 166.

238 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

promiscuè dicitur. *Ostensum* verò ab *ostendo*, magis in usu est quàm *ostentum* 78.

Pedo, *pepedi*, *peditum* 79, to break Wind backwards. Sic *op- pedo*.

Pendo, *pependi* 80, *pensum*, to hang or weigh. Sic *ap-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *im-*, *per-*, *re-*, *sus-* *pendo*.

7. Composita à verbo *Do* cum præpositionibus, sunt omnia ferè ter-
tiz 81 conjugationis, præter *circundo*, faciuntque præterito *didī*, supino
ditum: ut, *abdo*, *abdidi*, *abditum*, to hide. Sic *ad-*, *con-*, *de-*, *di-*,
e-, *in-*, *ob-*, *per-*, *pro-*, *red-*, *sub-*, *tra-* *do*: item *decon-*, *recon-* *do*;
& *coad-*, *superad-* *do*; & *deper-*, *disper-* *do*. Quibus adde *credo*,
credidi, *creditum* 82, to believe; *vendo*, *vendidi*, *venditum* 83, to
sell. *Abscondo* tamen *abscondi* (rariùs *abscondidi* 84,) *absconditum* 85
facit, to hide.

8. Tria

78. *Ostentui*, ab *ostendo*, non tantum ab antiquioribus, Pacuvio ap. Festum,
Catone R. R. c. 6. Varrone R. R. i. 24 & 25: sed etiam Plin. xiv. 4. usur-
patur; *ostenturus* ab eod. Catone ap. Priscian. col. 892: & Diomed. col. 372.
[Vid. Voss. Anal. iii. 26.] *Ostensus* verò frequentius est, Terentio Phorm. v.
4. 7. Lucano, ii. 192. Statio Achill. ii. 53. Claudian. xviii. 511. Apul. A-
pol. p. 477: & de Mund. p. 711. Pallad. Mart. t. 14. Boetio lib. iii. Prof.
9. Porc. Laconi Declam. c. 7; *ostensurus* Suetonio Ner. xiii. 2. Et ex Varro-
ne *ostensus Sol*, & ex Apulcio in Phædone, Et causam gignendi *ostensurum*, pro-
fert Priscianus, l. c. Ab *ostentum* tamen est *ostentare*, & dativus *ostentui*, ut
ostentui esse, & neutrum *ostentum*. Cæterum ab *ostendo*, quod est ab *obs* (pro
ob dicto, ut *abs* pro *ab*) & *tendo* confiatum, diversam significationem habet
obtendo: unde *obtentus*, -a, -um, ap. Virg. Geo. i. 248: & Val. Flacc. iii. 718:
& verbale *obtentus*, ut *obtentu frondis* ap. eund. Virg. Æn. xi. 66; *obtentu toga*
ap. Gell. xi. 18; *obtentui esse* ap. Sallust. de Rep. ord. ii. 19.

79. Supinum *peditum*, quod multi Grammaticorum non agnoscunt, firmat
verbale *peditum* ap. Catull. lii. 3.

80. *Pendo* præterito quandoque *pendi* facere docet Alexander: quod & Al-
varus, eumque incautiùs sequentes Vossius, Methodi auctor, Ursinus, Johnso-
nus, Præteus, Lowæus & alii, firmarum eunt illo Livii, xlv. 29, *Vedtigal exer-*
centibus dimidium ejus impositum quod pendissent Regi. At omnibus quas mihi vi-
dere contigit Editionibus, Mich. Vascosani 1543, Veneta P. Manutii 1566,
Jani Gruteri 1625, Gronoviorum 1645 & 1679, Delphinensi 1679, Tho.
Hearnii 1708, ut alias inferioris notæ omittam, *pependissent* constanter legitur:
ut & initio ejusdem capitis *Tributum dimidium ejus quod pependissent Regibus*.

81. Vid. supra reg. 7. n. 20.

82. Inter varias de origine verbi *credo* opiniones, mihi maximè probatur
Prisciani sententia, qui col. 890, à *cretum*, (i. e. *decretum* vel *certum*) & *do* com-
positum purat.

83. A nomine *venum* & *do* compositum: at *venundo* plenè prolatum primæ
est, ut reg. 7. docuimus.

84. *Abscondidi* (quod probat Priscianus, col. 890.) soli quod sciam Plautus
Merc. ii. 3, 25: [& in Carbon. teste eod. Prisciano, l. c.] & Silius, viii. 192
utuntur: addit Vossius Ovidium, quod non invenio. *Abscondi* cæteri omnes
habent,

De Præter. & Sup. Verborum. CAP. II. 239

3. Tria carent supino, præteritum verò juxta regulam formant:
Strido, stridi 86, to crash or creak.
Rudo, rudi, to bray as an ass 87.
Sido, sidi 88, to sink down. Ejus composita præteritum & supinum mutantur à *sedeo*: ut, *confido, confedi, confessum* 89, to settle or sit down. Sic *as-, circum-, de-, in-, ob-, per-, re-, sub-* *sida*.

GO, GUO.

30. GO vel GUO XI CTUMque facit. Cum *furgere pergo*

Accipit at REXI, RECTUM. Sed & ista supinis
 N tria deperdunt, *tingo*, cum *pingere, fringo*.

Dat *frango, fregi, fractum*; sicut *egit & actum*

Vult *ago*: sed soboles, *fatago*, cum *prodigo, dego*.

Nulla supina dabunt; caret *ambigo* præteritoque.

Tango facit *tetigi, tactum*; *legi, lego, lectum*:

Negligo sed poscunt, *intelligo, diligo, XI, CTUM*.

Pungo capit *pupugi punctum*, sed pignora *panxi*:

Præteritum sed utrumque petit sibi ritè *repungo*.

Vult *pango, panxi, pactum*; *pepigique* vetustum.

Dat *pago*, quod *pegi* genitis de *pango* reservat.

I. Verbum

habent, Tacit. Hist. iii. 68, 2. Curtius, iv. 14, 14: & vi. 6, 30. Lucan. x. 113. Senec. de Benef. iii. 25. Florus, i. 13: & iv. 2. Claudian. xxxvi. 140. Gellius, xvii. 9.

85. A supino *absconditum* frequentissimum est *absconditus*; & *absconditè* adverbium ap. Cicero de Invent. ii. 23 pr. Addunt & aliud supinum *absconsus* (quod tamen rejicit Servius ad Virg. Geo. i. 135: & Caper, col. 2240.) unde *absconsus* ap. Fulgent. Mythol. i. 21. Hilarius in Psal. 54. Gennadius in Catal. Ven. Fortunat. de part. Virgin. v. 98. Ver. Interp. Eccles. i. 39: & iv. 21; *absconsè* ap. Jul. Firmic. Astron. ii. 2; *absconsor* ap. eund. notant Munckerus ad Hygin. Fab. 184, & Vossius Anal. iii. 26. Addit & Vossius *absconsio* ap. Plin. viii. 16, ubi olim quidem legebatur, Idem [leo] ubi *virgulta silvasque penetraverit, acerrimo cursu fertur, velut deputans absconsione turpitudinem*: at libris emendatis, Idem, u. v. f. q. penetravit a. c. f. velut abscondente turpitudinem loco. Rectius cum Johnsono adjecissent ex Pseudo-Quintiliano Declam. xvii. 15, *Venenum quod tibi pararetur invenisses absconsus*. Sed hæc omnia labentis ætatis esse, nec temerè imitanda existimem.

86. Frequentius est *strideo, stridi*, secundæ, de quo supra reg. 14.

87. *Rudiri* utitur Apuleius Met. vii. p. 218, à *rudio* quartæ, unde *ruditus* ap. eund. Met. viii. ut *hinnitus*.

88. *Sido*

240 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

I. Verbum in GO vel GUO definens facit XI in præterito, & CTUM in supino: ut,

Cingo, cinxi, cinctum, to gird, to surround. Sic *ac-, dis-, circum-, in-, præ-, re-, sub- cingo*.

Fligo, flixi, flitum 90, to dash or beat upon. Sic *af-, con-, in-, pro- fligo* 91.

Jungo, junxi, junctum, to join. Sic *ab-, ad-, con-, de-, dis-, in-, inter-, se-, sub- jungo*.

Lingo, linxi, linctum, to lick. Sic *de-, e-, pol- lingo*.

Mungo, munxi, munctum 92, to wipe or clean the nose. Sic *e- mungo*.

Plango, planxi, planctum, to beat, to lament.

Rego, texi, rectum, to govern. Sic *ar-, cor-, di-, e-, por- 93, sur- rigo* 94.

Stinguo vel stingo, stinxi, stinctum 95, to dash out, to extinguish. Sic *di-, ex-, in-, inter-, præ-, re- stinguo*.

Tego, texi, tectum, to cover. Sic *circum-, con-, de-, in-, ob-, per-, præ-, pro-, re-, sub-, super- tego*.

Tingo vel tinguo 96, *tinxi* 97, *tinctum*, to dip or dye. Sic *con- 98, in- tingo*.

Ungo

88. *Sido* præterito *carere* aiunt Despauterius, Deixius, Kirkwodus; Priscianus quoque col. 893, negat in usu esse. Atqui Columella id diserte adhibuit xii. 24, *Deinde patiemur picem considerare, & cum fiderit, aquam eliquabimus*.

89. Vide supra reg. 14. ubi *desessum, peressum, resessum*, aut voces ab eis formatas, vix inveniri notavimus.

90. Longè usitatiores sunt composita: simplice tamen utitur Lucret. ii. 85, *Obvia cum siliere* --- ut taceam Livium Andron. & Accium ap. Nonium, ii. 328; & *siliu* ap. Virg. Æn. ix. 667, & Silium, ix. 322.

91. Unde *profligatus* ap. Gell. xv. 5, *Res profligata & perdita*: usu tamen longè receptius est *profligo, profligavi*, primæ conjug.

92. Præteritum & supinum simplicis vix usitata. Ab hoc tamen est *munctio* ap. Arnob. lib. 3.

93. Invenitur & *porgeo, ri* per Syncopen extrito: ut Virg. Æn. viii. 274, *porcite pocula dextris*; Silius, ix. 458, *porgebat protinus enses*. Sic Terent. Adelph. v. 3, 53, *exporge frontem, pro exporrigere*.

94. A *surrigo*, vel *subrigo*, quo Virg. Æn. iv. 183, & Plinius pluribus locis utuntur, significatione diversum est *surgo* (de quo mox:) quanquam utrumque sit à *sub* (sive quod alii volunt, à *susum* vel *sursum*) & *rego* compositum.

95. Simplice bis utitur Lucretius, i. 667, & ii. 827: totiesque Cicero in Atticis ap. Priscian. col. 882.

96. *Tinguo* habent plerique codd. antiqui, quod & Grammatici veteres etiam approbant, qui tamen *urgeo* & *unguo*, (quemadmodum in libris nonnullis, pro *urgeo, ungo* scribuntur) non admittunt; ut apud Velium Longum, col. 2223 invenimus; quamvis idem in *unguen* & *unguentum* ita insertum agnoscat, ut evelli non possit.

97. Nisus;

De Præt & Sup. Verborum, CAP. I. 241

Ungo vel unguo, unxi 98, unctum, to anoint. Sic ex-, in-, per-, super- ungo.

2. Duo formant REXI & RECTUM;

Surgo, surrexi, surrectum, to rise. Sic af-, circum-, con-, de-, ex-, in-, re- surgo.

Pergo, perrexī, perrectum 99, to go forward.

3. Tria n in supino amittunt;

Stringo, strinxi, strictum, to bind, to strain. Sic ad-, con-, de-, dif-, ob-, per-, pra-, re-, sub- stringo.

Fingo, finxi, fictum, to feign. Sic af-, con-, ef-, re- fingo.

Pingo, pinxi, pictum, to paint. Sic ap-, de- pingo 100.

4. Frango, fregi, fractum, to break. Sic con-, de-, dif-, ef-, in-, per-, pra-, re-, suf- fringo.

Ago, egi, actum, to do, to drive. Sic ab-, ad-, ex-, red-, sub-, trans-, transad- ago: & circum-, per- ago; cogo pro coago.

Tria ab ago composita carent supino: Satago, sategi 1, to be busy about a thing; Prodigio 2, prodegi, to lavish or spend riotously; Dego (pro deago) degi, to live or dwell. Unum præterito etiam caret, Ambigo 3, to doubt.

5. Tango, tetigi, tactum, to touch. Sic at-, con-, ob-, per- tingo.

6. Lego, legi, lectum, to gather, to read. Sic al-, per-, pra-, re-, sub- lego, quæ e retinent: item col-, de-, e-, recol-, se- ligo, quæ mutant in i.

Tria à lego composita habent EXI, ECTUM; Diligo, dilexi, dilectum, to love; Intellego, intellexi, intellectum, to understand 4; Negligo, neglexi, neglectum 5, to neglect.

Q

7. Pungo,

97. Sic, Contingunt mellis dulci flavoque liquore Lucretius, iv. 12: & Tristi contingunt corpus amurcâ Virgilius Geo. iii. 448 dixere. Aliam verò notionem habet contingo à tango compositum.

98. Nisus, Papyrianus & Probus ap. Priscianum, col. 381, huic verbo unxi & ungui præteritum tribuunt, at Charisius unxi tantum.

99. Pergo pro perrigo dictum, à per & rego (quod tum ratio Grammatica, tum præteriti & supini formatio ostendit) non pro perago, quod Scioppius existimavit. Vid. Perizon. ad Sanct. iii. 3. n. 105.

100. Addit Priscianus, col. 395, & ex eo Grammaticorum vulgus, ringo, rictum. Id autem hodiè nusquam legitur, sed ringor, quod deponens est, ut & ejus compositum subringor. Vid. Voss. Anal. iii. 27.

1. Sategi agnoscunt Despauterius, Saturnius, &c. at id vix inveniri notat Vossius.

2. Prodegeris utitur Plautus, Aul. ii. 9, 10. Sed & prodaetus habet Tertulian. de Pud. c. 8, vix imitandus.

3. Legimus quidem ambactus, pro servo qui ad domini voluntatem circumageretur, à propria notione verbi ambigere, quæ est utrinque agere vel circumagere: sed alioquin usus præteriti & supini hujus verbi exolevit.

4. Eiusdem

7. *Pungo*, *pupugi*⁶, *punctum*, to *pzičk*. Composita *punxi* faciunt: ut, *Compungo*, *compunxi*, *compunctum*. Sic *dis-*, *ex-*, *inter-* *pungo*. *Repungo* verò *repupugi* habet & *repunxi*⁷, to *pzičk* again.

8. *Pango*, *panxi*, *paſtum*⁸, to *ſit*, to *drive in*, to *compose*.

Ab obſoleto *pago* (pro quo nunc *pacifcor* dicimus⁹) eſt *pepigi*, *paſtum*, to *bargain*, olim *pegi*¹⁰.

Compoſita à *pango*, ea præſertim quæ *a* in *i* mutant, præterito *pegi* ſervant, ab antiquo verbo *pago*: ut, *compingo*, *compegi*, *compactum*, to *compact* or *put together*. Sic *impingo*, *oppango*, ſeu *oppingo*, *repango*, *ſuppingo*¹¹.

31. Dant

4. Ejuſdem compoſitionis, ſed ſenſus diverſi, eſt *interlego*: ut *Pallad. Feb. t. 25*, *Si ſpiſſa poma ramos onerabunt, interlegenda ſunt quaque vitioſa; i. e. hinc inde decerpenda*.

5. *Intellexerit* pro *intellexerit* non ſemel dixiſſe *Ulpianum* notat *Voffius*, d. l. *Neglegi* etiam, pro *neglexi*, ex *Æmilio Macro* proferunt *Diomedes*, col. 366, & *Priſcianus*, col. 895: & ita legenda vult *Janus Gulielmius* [*Veriſim. ii. 11.*] verba *M. Antonii ap. Cicer. Phil. xiii. 16*, *Theopompum nudum, expulſum à Trebonio, conſugere Alexandriam neglegiſti*.

6. *Punxi*, quod ex *Priſciano* addunt *Deſpauterius*, *Kirkwodus*, &c. extra compoſita ægrè invenies.

7. Hæc ita diſtinguit *Caper ap. Priſcian. col. 894*: cum notat viciffim *pungo*, *repupui* facit: cum verò ad rationes reſertur, *repunxi*. Neutrum tamen apud *Clafſicos* nunc conſpicitur.

8. *Pango* fuit prius *paco*, à quo *pacifcor*, poſterioriùs *pago*, quod ex lege *xii. Tabb.* oſtendit *Quinſtil. i. 6*. *Pago* autem retinuit Auctor ad *Herenn. ii. 13*, *Rem ubi pagunt, oratione pagunt*: quemadmodum & à *Priſciano* locus citatur, col. 894, quanquam in quibuſdam MSS. & primitus cuſis *pangunt* invenerat *Gruterus*: ipſe autem, *Rem ubi pagunt, orato, ni pagunt, in comitio, &c. edidit*. Ab eo certè eſt præteritum, *pepigi*, uſu vocis ad fœdera, inducias, conventa & ſimilia, per translationem inflexo. At *pegi*, tanquam eſſet à *pango*, ut *fregi* à *frango* (antiquis *pago* & *frago*) pro *panxi* (quo utitur *Colum. xi. 2.*) olim dictum; quod præteritum in compoſitis reſtitit. Videtur & ſupino habuiſſe *panctum*: unde *radices panctæ ap. Pallad. Jan. t. 14*; & *pancturus ap. eund. Feb. t. 9*; & *panctio* in lemmate *Octob. t. 3*.

9. Vid. poſt reg. 49.

10. Ab antiquo *pago*, pro *deſigo* (quæ primaria vocis ſignificatio eſt, utpote à *Dorico* *πάγω*, pro *πύγω*, unde *πυγνύω*, ſeu *πύγνυμι*, *oriz*) *Cicero* *pegi* utitur de *Leg. i. 21*, *Requiri placere terminos, quos Socrates pegerit, niſque parere*. Id. in *Piſon. c. 16*, *Obrinuiſti provinciam conſularem finibus iis, quos lex cupiditatis tuæ, non quos lex generi tui pegerat*. Ita ex MSS. priorem locum reſtituit *Turnebus*, & poſteriore etiam (probante, ſi ipſi credendum ſit, *Priſciano*) *Paræus Lex. Crit. p. 880*, qui addit & illud *Pacuvii in Medo ap. Feſtum* in voc. *Tonſilla*; & *Priſcian. col. 894*, *Acceſſi ad eam, & tonſillam pegi lato [al. lævo] in littore*.

11. Compoſita à *pango*, quæ *a* retinent, *panxi* facere vult *Urſinus*, p. 729, ſit *circumpango*, *depango*, *oppango*, *repango*. Vellem autem ut id exemplis veterum confirmàſſet: mihi ſane nulla adhuc dum ſunt ejuſmodi conſpecta. Pro *circumpango*, quod è *Plinii, xvii. 12*. *Lexica vulgaria adducunt, Trajeſtis per*

vaſa

31. Dant SI, SUM *spargo, mergo, tergo*que. Requirit At XI, XUM *figo cum frigere*: nec malè *frictum* Invenies quandoque datum. Nil *vergo* capeffit. XI *clango, ningo* dat & *ango*, *supinaque* nulla.

9. Tria formant SI, SUM;

Spargo, sparsi, sparsum, to spread. Sic *ad-, circum-, con-, di-, in-, inter-, per-, pro-, re-* *spargo*.

Mergo, merfi, merfum, to dip or plunge. Sic *de-, e-, im-, sub-* *mergo*.

Tergo, tersi, tersum ¹², *to wipe or clean*. Sic *abs-, de-, ex-, per-* *tergo*.

10. Duo faciunt XI, XUM;

Figo, fixi, fixum ¹³, *to fix or fasten*. Sic *af-, con-, de-, in-, of-, per-, præ-, re-, suf-, trans-* *figo*.

Fribo, frixi, frixum & frictum ¹⁴, *to fry*.

11. *Vergo, to incline or lie toward*, caret præterito & supino ¹⁵. Sic *in-, de-, e-* *vergo* ¹⁶.

12. Tria præterito XI habent, supino autem deficiunt;

Clango, clangi, to sound a Trumpet ¹⁷.

Q 2

Ningo

vasa fictilia vel qualos ramis, terræque circumpactis; circumfartis cum MSS. omnibus legendum monet Harduinus. *Oppegi* verò ab *oppango* extulit Plaut. *Curc.* i. 1, 60.

12. Dicitur & *tergeo* in secunda, sed rariùs. Vid. reg. 18. *Tertus* autem præteritus veteres dixisse testis est Nonius, ii. 847.

13. *Fictum* etiam supinum est ap. Diomedem, col. 373, qui id probat ex hoc Scauri, *Sagittis confictus*. Idem auctoritate Ciceronis, Varronis & Lucretii confirmare nititur Gifanius in Indice Lucret. voc. *fictus*. Et navis *inficta*, pro *infixa* dixit Callistratus l. 7. ff. de incendio, ruina, naufragio, &c. Vid. Voss. Anal. iii. 27.

14. A *frixum* est res *frixa* ap. Celsum, ii. 18. A *frictum* est cicer *frictum* ap. Horat. Art. 249; *frixta nuges* ap. Plaut. Pœn. i. 2, 113; *tritricum frictum* ap. Varron. R. R. ii. 4; *sal frictum* ap. Colum. vii. 5; *fabâ fricta* ap. Plin. xxii. 25. § 69, & *ova fricta* ap. eund. xxix. 3: adeò ut *frictum* non modo usu receptum (quod Kirkwodus & alii negant) sed magis quàm *frixum* frequentaturn videatur.

15. Diomedes, col. 366, præteritum ei *verxi* tribuit: *versi* autem magis analogum videtur (ut à *mergo, merfi*;) quemadmodum & legendum statuit accuratissimus Heinsius in illo Ovidii Pont. i. 9, 52, --- *in gelidos versit amoma sinus*: pro quo *fudit* vulgò habetur.

16. *Sugo* etiam & *lingo* supinis privat Despauterius: at hoc *linctum* habere ostendit ablativus *linctu* ap. Plin. xxxi. 9, & xxxvi. 17 extr. & *linctum sulphur* ap. eund. xxxv. 15. illud vero *suctum*, itidem confirmat participium *suctus* ap. Pallad. Febr. t. 26: & verbale ap. Varron. (referente Nonio, ii. 767.) & Plin. x. 40. xxviii. 3, & multis aliis locis.

17. A *clango clangi* minùs probatè dixit vulgatus Interprês Numer. x. 4.

244 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

Ningo (vel *ninguo*) *ninxi*, to snow.

Ango, *anxi* ¹⁸, to vex or torment.

HO, JO.

32. Postulat HO, XI, CTUM. *Minxi*, *miſtum*
cape *mejo*.

1. Duo verba in HO faciunt XI & CTUM:

Traho, *traxi*, *tractum*, to draw. Sic *abſ-*, *at-*, *circum-*, *con-*,
de-, *diſ-*, *ex-*, *per-*, *pro-*, *re-*, *sub-* *traho*.

Veho, *vexi*, *veſtum*, to carry. Sic *a-*, *ad-*, *circum-*, *con-*, *de-*,
e-, *in-*, *per-*, *præ-*, *præter-*, *pro-*, *re-*, *sub-*, *super-*, *trans-* *veho*.

2. Unicum in JO verbum, priore conſonante,

Mejo ¹⁹ facit *minxi* ²⁰, *miſtum*, to piſſ. Sic *im-* *mejo*.

LO.

33. LO, LUIT efformat: *colo*, *conſulit*, *occultit*,
ULTUM:

At *alo* dic *altum*, vel ITUM: *molitum molo* donat.

Nulla ſupina manent genitis de *cello*: ſed unum

Excipe *percello*, quod *perculit* optat & ULSUM.

Pello facit *pepuli pulſum*; *falloque feſelli*,

Et *falſum*. *Velli* vel *vulſi*, *vello* repoſcit,

Inde petens *vulſum*: *ſallo*, *ſalli*, quoque *ſalſum*.

At *pfallo*, *pfalli* tantum: pariterque ſupinis

Deficiunt *malo*, *volo*, *nolo*, junde *refello*.

More ſed inſolito dat *tollo ſuſtulit*, atque

Sublatum: *attollo* proles ſed nil ſibi quærit.

I. Verba

18. Ab *ango* Diomedes ap. Voſſ. Anal. iii. 27, format ſupinum *anxum*,
Priſcianus, col. 895, *anctum*: ſed neutrum apud Clafficos jam invenitur. Su-
pino autem carere innuunt Charifius, col. 221, & Diomedes, col. 376, qui
paſſivo *angor* mutuatitium dant præteritum *anxius ſum*, non *anxus* aut *anctus*.

19. *Minxi* eſt à *mingo*, quod quamvis minus uſitatum, haud rectè tamen
barbaris anumeratur; cum eo non tantum Vopiſcus in Bonofio, c. 14, extr.
Ammianus Marcellinus, xxiii. 6. p. 383. Vegetius Mulo-medicin. iii. 12 & 15,
vergentis Latinitatis auctores, utantur; ſed puriſſimus, & Auguſtao ævo
proximus ſcriptor, Cor. Celfus, iv. 20. § 2, *Cum urina ſuper potionum modum*
mingitur. Vid. Borrichii Cogit. adverſus Voſſium, p. 165 & ſeqq. & Gunthe-
rum Latin. reſtit. Tom. I. p. 383. *Mingo* porro agnoſcunt veteres Gram-
matici, Diomedes, col. 366; Priſcianus, col. 875, & Eutycheſ, col. 2177.

20. Diomedes, l. c. & Probus, col. 1483; *mixi* vel *mexi*, & in prima *meio*,
meiavi, huic verbo attribuant, ſed nullum horum in uſu eſt.

De Prat. & Sup. Verborum, CAP. I. 245

1. Verba in LO finita, præterito LUI faciunt, supino variant, hoc modo:

Colo, colui, cultum, to adorn, to inhabit, to honour, to till.
Sic *ac-, circum-, ex-, in-, per-, pra-, re-* colo ²¹: item, *Occulo* (o in u mutato) *occului, occultum, to hide* ²².

Consulo, consului, consultum, to advise, to consult.

Alō, alui, alitum, & per Syncopen altum ²³, *to nourish.*

Molo, molui, molitum, to grind. Sic *com-, e-, per-* molo.

2. Cello simplex non est in usu. Ejus autem composita sic conjugantur:

Antecello, antecellui; excello ²⁴, *excellui; praello, praellui, to excel* ²⁵ *or surpass; hæc tria sine supino* ²⁵.

Percello, perculi, percussus ²⁶, *to overthrow, to astonish* ²⁷.

Recello, to bend back (parum usitatum verbum) nullum præteritum aut supinum habere invenitur.

3. Duo principium præteriti geminant:

Q 3

Pello,

21. Ab *accipio* tamen & *circumcolo*, nulla supina exstare putem. *Incultus* quoque non ab *incolo* est, cui contrariam habet significationem, sed à participio *cultus*; ut, *indoctus, interritus* à *doctus, territus*; neque enim *indoceo, interreo* dicimus.

22. Val. tamen Flaccus *occulerat* dixit, ii. 280.

23. *Alitum* ad ambiguitatem vitandam præfert Diomedes, col. 371: unde *alitus* ap. Liv. xxx. 28. Curt. viii. 10, 8. V. Max. vii. ii. 7, extern. & iii. 4, 4. & *alitura* ap. Gell. xii. 1, sub fin. Frequentius tamen *altus*, quo Cic. de Nat. Deor. ii. 46; de Clar. Orat. c. 10, init. Epist. Fam. vi. 1, sub fin. & Varro, ap. Nonium, iv. 8, utuntur; undeque *altor, altrix* & *altis* sunt deducta. In illo autem Ciceronis pro Planc. c. 33, *Locus ubi altus est*, variant tam ipsius quàm Prisciani, col. 897, codices, aliis *altus*, aliis *alitus* exhibentibus. Profert & Diomedes, col. 371, illud Sallustii, Jug. 63, *Arpini altus*: sed & ibi *alitus* quoque in libris nonnullis se invenisse restatur Priscianus, l. c. Nequeo tamen assentiri Cl. Dacierio, qui ap. Horat. Car. iii. 4, 37, *Cæsarem altum, non excelsum, sed alumnum* interpretatur.

24. Dictum & *praello, excello*: unde ex Prisciani sententia l. c. venit præteritum *excellui*, cum *excello* alioqui debuisset facere *exculi*, ut *percello, perculi*. Sed neutrum horum mihi adhuc videre contigit, multoque minus *excellivi*, quod Probum præferre aiunt Vossius & Ursinus. Vellem autem Probi locum indicassent. Aliter certè eum scripsisse invenio, col. 1487. LO, inquit, tertia correpta facient aut LUI, ut, *excello, excellis, excellui*: aut LI, ut *tollo, &c.*

25. *Celsus, excelsus, praelusus*, nomina sunt, non participia.

26. Sunt qui verbo *percello* addunt præteritum *percussi*. Sed ubique hoc legi obtinent, docti substituunt *percussi*. Vid. Voss. Anal. iii. 28.

27. Sic declinari *procello* (unde *procellam* deducit Servius) pro *percello*, à Plinio juniore in Paneg. c. 66, notat Ursinus & alii: sed & ibi in melioribus libris, *perculerat, non proculerat, invenimus*.

246 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

Pello, *populi* 28, *pulsum*, to thrust. Sic *ap-*, *as-*, *com-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *im-*, *per-*, *pro-*, *re-* pello.

Fallo, *fefelli*, *falsum*, to deceive. At *refello*, *refelli*, to disprove or confute, sine supino.

4. Vello, *velli*, vel *vulsi* 29, *valsum*, to pull or pinch. Sic *a-*, *con-*, *e-*, *inter-*, *pra-*, *re-* vello. In reliquis verò, *de-*, *di-*, *per-* vello, terminatione *ELLI* rectius uteris.

5. Sallo, *salli*, *salsum* 30, to salt.

6. Psallo, *psalli* 31, sine supino, to play on a Musical Instrument.

7. Supino etiam carent hæc verba alioquin irregularia; *volo*, *volui*, to will; *malo*, *malui*, to will rather; *nolo*, *nolui*, to be unwilling 32.

8. Tolio, modo inusitato & sibi peculiari, *sustuli* 33 & *sublatum* facit,

28. *Pulsi* etiam dictum fuisse colligitur ex loco Ulpiani, l. 1. § 18. ff. de aqua quotid. & æstiv. Si quis plura pecora adpulserit. Sic enim in Pandectis Florentinis melioribusque editionibus legitur. Imo & *PELLI* usitatum evincit locus Terentii Heaut. i. 1, 113, Qui illum ad laborem impellerim. Ita enim optimi codices, nec aliter metrum constat.

29. *Vellit* Virg. Ecl. vi. 4; *vellerat* Cic. in Verr. iv. 24; *vulsi* Lucan. vi. 546 & 562; *vulserat* Id. iv. 414. Prudent. contra Symmach. Præf. ii. 5; *avellit* Plin. ii. 28. Claudian. xxxvi. 150; *avellerat* Curt. v. 6, 5; *avulsi* Lucan. ix. 768; *convellisti* Cic. pro dom. c. 21; *convellit* Id. Ibid. c. 56, extr. & de Harusp. Resp. c. 19; *convellimus* Virg. Æn. ii. 464; *convellerunt* Cic. ad Attic. viii. 15; *convellerit* Eumen. in Paneg. Constant. c. 6, extr. *convulsi* Plaut. Amph. iv. 4, 1; *evellit* Curt. iv. 6, 17; *evellerat* Phadr. ii. 2, 9; *evellisset* Cic. de Orat. i. 53. Plin. viii. 42; *evellisse* Cic. pro Sext. c. 28, *evulsi* Flor. iv. 12; *evulsimus* Quintil. Decl. xii. 8; *intervelli* Plaut. Amph. i. 1, 170; *intervulseris* Colum. R. R. v. 10; *prævulserat* Laberius ap. Diomed. col. 369; *revelli* Virg. Æn. iv. 427 & 545; *revellit* Id. Æn. xii. 787, Ovid. Amor. iii. 10, 14, Met. ix. 86, & Met. xii. 300, &c. A. Gell. v. 14, Cic. Verr. iv. 56; *revellistis* Id. Ibid. c. 11; *revulsi* Prudent. *περί seq.* x. 7; *revulserat* Ibid. 761; *revulsi* etiam & *revulsi* habent quidam codices ap. Ovid. Met. viii. 584, & Heroid. vi. 104, at meliores (ut notat Heinsius) *revelli* & *revellit*; * *divellisse* Plaut. Poen. iv. 2, 50; *divellit* Hirt. B. Afric. c. 88, Gell. xv. 16; *pervellit* Cic. de Orat. i. 62, extr. V. Max. i. 5, 8; *pervellerit* Cic. Tusc. ii. 19.

30. Dicitur & in quarta *salio*, *salivi*, *salium*, *salire*, vel l geminato *sallio*, &c. Vid. Voss. Anal. iii. 35. Ab hoc est *salitus* ap. Col. vi. 32. Pallad. Octob. t. 10, itemque ap. Severum & Fabianum, teste Diomede, col. 372, & *sallitus* ap. Cor. Severum, & *salliturus* ap. Nævium, referente Prisciano, col. 9fo, ab illo *salsus* quod satis frequens, & *salsurus* quod ex Mummio adfert idem Priscianus, l. d.

31. Præteritum *psalli* confirmat Priscianus, col. 897, versu Bassi, ii. Lyric. *Calliope princeps sapienti psallerat ore.*

32. De his vid. lib. seq.

33. *Sustuli* & *sublatum* propriè sunt à *sustollo*, sive (ut olim loquebantur) *sustolo*. Antiqui enim simplex *tolo* (postea *tollo*) idem significans quod *tolero*, *tenuli* declinabant. Unde & ipsi *tollo* præteritum *tenuli* tribuit Charisius, col.

De Prat. & Sup. Verborum, CAP. I. 247

facit, to lift up or take away. Compositum attollo, to take up, nullum præteritum aut supinum habet 34.

MO.

34. MO per UI dat ITUM. Tremo flectitur absque supino.

Dant PSI, PTUM, demo, promo, cum sumere, como:

Emi, emptum sed emo capiet; pressi, premo, pressum.

1. In MO terminata præterito UI, supino ITUM habent: ut, Fremo, fremui, fremitum, to rage or roar. Sic af-, circum-, con-, in-, per- fremo.

Gemo, gemui, genitum, to groan. Sic ag-, circum-, con-, in-, re- gemo.

2. Tremo, tremui facit, absque supino, to tremble. Sic at-, circum-, con-, in- tremo.

3. Quatuor PSI, PTUM 35, vel SI, TUM habent:

Demo, dempsi, demptum, to take away 36.

Promo, prompsi, promptum, to bring out. Sic de-, ex- promo.

Sumo, sumpsi, sumptum, to take. Sic ab-, af-, con-, de-, in-, pra-, re-, tran- sumo.

Como, compsi, comptum, to deck or dress.

4. Emo, emi, emptum, to buy. Sic adimo 37, to take away; dirimo, to break off, to sunder or part; eximo, to take out; interimo & perimo, to kill; redimo, to ransom; coëmo, to buy up.

Q 4

1. Premo,

222. At ab eo potius esset retolli, ut probè ab Auctore Methodi animadversum, velut à fallo, fefelli. Videtur tamen habuisse etiam tolli, unde tollisse ap. Ulpianum, referente Scaligero ad Varron. R. R. 1, ult. Vid. inferius reg. 37, & confer Voss. Anal. iii. 37. Quod autem Priscianus, col. 817, eumque secutus Bangius & Methodi auctor, idem præteritum sustuli tribus verbis tollo, sustollo & suffero attribuant, de postremo falsi videntur. Nusquam enim suffero pro aufero, submoveo, attollo (sive, ut Methodi auctor, p. 291, Gallicè reddit, ôter, enlever, élever) acceptum invenitur: neque sustuli patiendi aut sustinendi (Gallicè endurer) notionem habet. In illo enim Cicer. pro Rosc. Amer. c. 4. Plus oneris sustuli, quam ferre possum, quod huc referunt, sustuli non ad suffero, sed ad tollo vel sustollo pertinet. V. Ursin. p. 741 & 743.

34. Attuli enim & allatum transierunt in significationem verbi affero, cui & tribuuntur. Extollo verò & effero, cum eandem ferè significationem habeant, extuli & elatum utrique ex æquo convenire possunt.

35. An p in hisce servanda sit, vel abjicienda, acriter contendunt orthographæ emendationis magistri. Hinc stant Victorinus, Sanctius, Lambinus, Dausquius, Methodi auctor & alii: illinc Priscianus, Probus, Lipsius, Jos. Castalio, Bangius, Cluverius, Ursinus & pleraque marmora antiqua.

36. Demo, quamvis præterito variet, pro deemo tamen dictum, adeoque ab emo compositum videtur: itidemque promo, pro proemo.

37. Olim

248 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

5. *Premo, pressi, pressum, duplice ss, to press.* Sic *ap-, com-, de-, ex-, im-, op-, per-, re-, sup-* primo.

NO.

35. Pono facit *posui, positum*: *genui, genitumque*
Gigno creat: cecini cantum cano poscit; habeto
 Sed **CINUI, CENTUM** proles. Propè nil sibi
 fervans, (sprevi,
Temno dedit nato PSI, PTUM. Vult spernoque
Et spretum; sterno, stravi, stratum; sino, sivi,
Atque situm: livi, levive, litum, lino; cerno
Dat crevi, cretumque, magis quæ nata frequentant.

Verba in NO præteritum & supinum variè formant:

1. Pono, *posui* 38, *positum*, to put or place. Sic *ap-, ante-, circum-, com-, de-, dis-, ex-, im-, inter-, op- post, pra-, pro-, re-, se-, sup-, super-, superim-, trans-* pono.

2. Gigno, *genui, genitum* 39, to beget. Sic *con-, e-, in-, per-, pro-, re-* gigno.

3. Cano, *cecini, cantum*, to sing. At composita **CINUI & CENTUM** faciunt: ut, *accino, accinui, accentum*, to sing in Conso-
 sort. Sic *con-, in-, pra-, suc-* cino; *oc-* cino & *oc-* cano 40, *re-* cino
 & *re-* cano 41.

Temno,

37. Olim *posui*, quod ex Plauti Vidular. & Apuleio in primo Hermag. probat Priscian. col. 898. Addit Vossius *reposui* ex eod. Plaut. Afm. iii. 1, 16; *deposui* Curc. iv. 3, 4. & Catull. xxxii. 8; *exposui* Plaut. Calin. iv. 27. Sic *imposui* ap. eund. Rud. ii. 3, 27. Hinc etiam per Syncopen dixisse videntur *posui*: unde *imposuisse* ap. Plaut. Most. ii. 2, 4, & *deposuisse* ap. Maronem in Paroedia: quemadmodum post Scaligerum legit Vossius,

38. *Adimo* non est, quod quidam existimant, à *demo* compositum; repugnat enim non tam præteriti quàm penultimæ syllabæ disparilitas.

39. *Genui & genitum*, sunt à *geno*, quod quamvis nunc antiquatum, non tamen refugerunt Lucretius, Varro, Severus in Ætna, Apuleius, Censorinus de die Nat. ut & J C^{ri} Paulus, Ulpianus alique, docente Vossio Anal. iii. 29.

40. Tacit. Annal. ii. 81, 2, *Sentius occanere cornua tubasque jussit*: unde *occinui* dixit Sallust. 1. Hist. ap. Priscianum, col. 898, *Jussu Metelli cornicines occinuerunt*. Servius etiam, qui ad Virg. Geo. ii. 384, *canui olim pro cecini* notat dictum, ex eod. Sallustio adducit, *Cornua occinuerunt*. Contra *alites occinentes* ex Catull. xxiii. 5, citat Stephanus in Thes. L. L. at in libris melioribus *aves oscitantes* reperio. Livii autem est, vi. 41, *Si occinuerit avis*: Unde *occentus* ap. V. Max. i. 1, 5; & *occento* ap. Plaut. Merc. ii. 3, 73; & *occentassint* ap. Fest. in voc. Sed & more simplicis *occini* facere voluit Diomedes, col. 370, & Probus ap. Priscian. l. 6.

41. *Recine*

De Præt. & Sup. Verborum, CAP. I. 249

4. *Temno* olim *tempsi* & *temptum*, quæ jam vix in usu sunt 42 præterquam in composito *contemno*, *contempsi*, *contemptum*, to despise.

5. Sequentia præteritum formant in VI, supinum in TUM:

Sperno, *sprevi*, *spretum*, to disdain or slight. Sic *de-sperno* 43.

Sterno, *stravi*, *stratum*, to lay flat, to strow. Sic *ad-*, *con-* 44, *in-*, *pra-*, *pro-*, *sub-* *sterno*.

Sino, *sivi*, vel *sii* 45, *situm* 46, to permit. Sic *desino*, *desivi* (sæpius *desii*) *desitum*, to leave off.

Lino, *livi* 47, vel *levi*, *litum* 48, to anoint or daub. Sic *al-*, *circum-*, *col-*, *de-*, *il-*, *inter-*, *ob-*, *per-*, *pra-*, *re-*, *sub-*, *subter-*, *super-*, *superil-* *lino*.

Cerno,

41. *Recino* habet Horat. Car. iii. 28, 11; & Epist. i. 1, 55. *Recano* Plin. x. 33. In Virgilli etiam Culice, v. 13 & 71; *recanente* ex antiquo MS^{to} repouendum, pro quo vulgò *recinente*, monet Scaliger. *Pracano* quoque pro *pracino* utitur Tertullianus adv. Judæos, c. 10, *Moses pracanebat*.

42. Inde est *temptor* ap. Senec. Agam. v. 605, al. *contemptor*.

43. *Aspernor* autem, mutato & genere & conjugatione, deponens est & primæ.

44. *Consterno*, cum ad animum refertur, in primam conjugationem transit, ut & *exsterno*.

45. Sic Terent. Andr. i. 2, 17, *Sivi animum ut expleret suum*. Plaut. Mil. iv. 2, 8, *Sivisti exorare à te*: Et Terent. Adelph. i. 2, 24, *Non sit egestas*. Varro Epistol. Quæst. vi. ap. Diomed. col. 371, *Ad mortem perducere non sui*. Confer & Priscian. col. 907. Hinc *siris* pro *sieris* Ennius ap. Cic. Tusc. i. 44; *srit* pro *sierit* Liv. xxviii. 28, & xxxiv. 24; *sissent* pro *süssent* vel *sivissent* Cic. pro Sext. c. 19, extr. Liv. iii. 18, & xxvii. 6 dixere. Sed & *fini* quoque præterito veteres usurpasse probat Diomedes, l. c. illo P. Rutilli, *Quod si me invitum abire sinisset*; item hoc Æmil. Sauri, *Pralium non fini fieri*. Idem tamen *sii* melius ait dici.

46. Hinc *situs*, pro *permissus*, ap. Cic. pro Sext. c. 44, *Accusare eum per Senatûs auctoritatem non est situs*: & *siturus* ap. eund. ad Quint. Fr. Epist. ii. 6, sub fin. *Cato concionatus est, comitia haberi non siturum*. Ab eodem etiam *situs* pro *positus*, manare vult Vossius in Etym.

47. *Livi* confirmatur hoc Columella, xii. 50, *Dolia vel series crassâ gummi liverunt*.

48. *Levi* habet Horat. Car. i. 20, 3; & *relevis* Terent. Heaut. iii. 1, 51, nisi hæc ab antiquis *leo* & *releo* potius fuerint. Vid. supra reg. 17. Addunt porro & præteritum *lini* ex Quintiliani Declamatione Cæci, c. 15, *Ne quid impio sceleri deesset, mariti tui cruore linisti*. Verum in optimâ P. Burmanni editione *lufisti* legitur, quemadmodum & Colinaus aliique antea exhibuerant: ut non opus sit cum Ursino, p. 745, *linisti* ex *livisti* (quod quidem disertè præfert Editio Vascosani A. 1538) corruptum, vel ex *linivisti* contractum esse existimare. Cæterum & illud ipsum *linio*, *linivi*, seu *linii*, quartæ conjugationis (quod ex Varrone, Columella, Propertio, profertur) veteribus illis incognitum, atque pro *lenio* vel *lino*, vel alio quoquam non multum dissimilis scripturæ, ab indoctis Librariis substitutum, indeque ab inferioris ævi Scriptoribus acceptum, haud spernendis rationibus adductus, existimat accuratissimus Burmannus ad Quintil. Declam. xiii. 5, ubi pro *linivit* flores maleficis succis, idem Burmannus *livit* reposuit,

250 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

Cerno, crevi, cretum, to see, to decree, to enter upon an inheritance. Sic de-, dis-, ex-, in-, se- cerno 49. Supinum autem simplicis, cretum, vix in usu est 50, rarius etiam præteritum crevi, nisi cum pro adoundâ hereditate accipitur 51.

PO, QUO.

36. PO, PSI, PTUMque facit. *Strepo vult strepui, strepitumque:*

At rumpo, rupi, ruptum. Coquo flectito XI, CTUM. Linquo tenet liqui tantum, compostaque lictum.

1. In PO finita faciunt PSI & PTUM: ut,

Carpo, carpsi, carptum, to pluck. Sic con-, de-, dis-, ex-, præcorpo.

Clepo, clepsi 52, cleptum, to steal.

Repo, repsi, reptum, to creep. Sic ad-, cor-, de-, di-, e-, tr-, intro-, ob-, per-, pro-, sub-repo.

Scalpo, scalpsi, sculptum, to scratch, to engrave. Sic circum-, ex-scalpo.

Sculpo, sculpsi, sculptum, to grave or carve. Sic ex-, in-sculpo.

2. *Strepo, strepui, strepitum facit, to make a noise 53. Sic ad-, circum-, in-, inter-, ob-, per-strepo.*

3. *Rumpo,*

49. *Compositum concerno, pro συνθεσπῶν, seu simul video, memorant veteres Glossæ: pro cribro secerno utitur Augustinus Confess. v. 10. At concerni rem, pro attinet ad rem, quæ trita hodiè & vulgaris notio est, auctoritate veterum destituitur. V. Cellar. cur. poster. p. 350, & Voss. de vit. serm. iv. 4. * Incerno præterito & supino vix usitatum videtur. * Cæterum de verbi cerno origine, variisque ipsius & compositorum significationibus, acutissime, ut solet, disputantem vid. Cl. Perizonium, p. 770 & seqq.*

50. *Ab hoc tamen est per metathesin frequentativum certo, pro creto: item adjectivum certus, pro indubitatus, manifestus: Cretus quoque participio usos veteres probat Vossius illo Plauti Cistell. ii. 1, 33, Satin' tibi isthuc in corde cretum est: ita enim ille legendum vult pro decretum. At certum meis omnibus illic invenio. Apertius, sed diversâ significatione, Palladius, Novemb. t. 22, Cineris bene creti quantum utraque manus gestabit, i. e. cribrati. Unde fursures incretos, i. e. non cribratos, dixit Apuleius Met. vii. p. 220.*

51. *Priscianus, col. 898, duo profert antiquorum loca, in quibus crevi videndi significatione accipitur, unum Titinnii in Geminis, Simul ut pueras has noctu suspirare crevi, i. e. vidi: alterum Plauti Cistell. i. 1, 1, Cum ego antithac te amavi, & mihi amicam esse crevi, i. e. vidi, inquit Priscianus; sed potior Varionis sententia videtur, qui L. L. vi. 5, crevi illic constiitni interpretatur: quo utrique sensu manifestè utitur Cicero de Leg. xiii. 3, Quodcumque Senatus creverit, agunto: Et, Quotcumque Senatus creverit, populusque jusserit, tot sunt. Crevi autem hereditatem, pro eam adiri, solennis est auctoribus, præsertim J. C. formula: unde verbale cretio Cic. Attic. xi. 12, extr. Galeonis hereditatem crevi: peto enim cretionem s. licem fuisse.*

52. *Clepsi*

3. *Rumpo, rupi, ruptum, to break.* Sic *ab-, cor-, di-, e-, inter-, intro-, ir-, ob-, per-, pra-, pro-* rumpo.

4. Duo sunt in QUO verba desinentia; quorum *Coquo, coxi, coctum facit, to boyl.* Sic *con-, de-, dis-, ex-, in-, per-, re-* coquo.

Linquo, liqui, to leave. Supinum *lictum* in simplice inusitatum, in compositis satis frequens: ut, *relinquo, reliqui, relictum, to forsake.* Sic *de- & dere-* linquo.

R O.

37. *Quæro, quæsi, quæsitum dat; tero, trivi, Et tritum: verro, verri, versumque* requirit: *Uro, ussi ac ustum: cursum vult curro, cucurri: Flecte gero, gessi, gestum: latumque tulique* Dat *fero: præteritum nullum furo, fuffero, nōrunt.* A *fero* fit *sevi*que *satum: sic EVIT ITUMque* Dant composita quibus plantandi significatus Inditur; at *SERUI, SERTUM* vult cætera proles.

Verba in R O varia habent præterita & supina:

1. *Quæro facit quæsi, quæsitum, to seek.* Sic *ac-, an-, con-, dis-, ex-, in-, per-, re-* quæro.

2. *Tero, trivi* 54, *tritum, to wear, to bruse.* Sic *at-, con-, de-, dis-, ex-, in-, ob-, per-, pro-, sub-* tero.

3. *Verro, verri* 55, *versum, to sweep, brush or make clean.* Sic *a-, con-, de-, e-, pra-, re-* verro.

4. *Uro,*

52. *Clepsi* est ap. Liv. xxii. 10, *Si quis clepsit, ne populo scetus esto, neve cui cleptum fuerit: & Manil. i. 26, Quis enim condementibus illum Clepsisset furto mundum? & Cic. Tusc. ii. 9, Ignem clepsisse dolo.* Antiquè *clepi* dictum probant nonnulli ex Cic. de Leg. ii. 9, *Qui cleperit, rasperique, parricida esto, quemadmodum* Turnebus & Scaliger ex vet. codd. legunt, pro quo vulgati *clepsit*.

53. Addit Despauterius *crepo*, quod nusquam extra primam jam invenitur.

54. A *tero* esse etiam *terii*, juxta Apuleium, ait Charisius, col. 220, vel ut Vossius Anal. iii. 30, ibi legendum existimat, *terui: & ita scriptum idem contendit* ap. Plaut. Pseud. iii. 2, 29, *Præquam ternerunt [sinapium sciz.] oculi ut exstillent facit, vulgò triverunt.* Apud Tibullum quoque optimis tam editis quam scriptis codicibus habetur, i. 4. 40, *Aut opere insuetas adteruisse manus.* Et ap. eund. i. 7, 70, --- *Proprios ego tecum, Sit modò fas, annos centaruisse velim,* præcunte Nic. Heinsio, emendat Broukhuius, pro vulgato *contribuisse.* *Terni* etiam (quamvis *trivi* longè præferat) agnoscit Vel. Longus de Orthogr. col. 2234. Sed & *teritum* supino dictum fuisse, confirmat atteritis opibus, pro *at-* tritis ap. Tac. i. 10, 2, quemadmodum ex præstantissimo codice Vaticano Lipsius, ex Florentino Pichena, eosque secuti Berneggerus, Gronovius aliique edidère,

55. *Verro,*

4. Uro, ussi, ustum, to burn. Sic ad-, amb-, comb-, de-, ex-, in-, per-, sub- uro.

5. Curro, cucurri, cursum⁵⁶, to run. Sic ac-, con-, de-, dis-, ex-, in-, oc-, per-, pra-, pro- curro, quæ reduplicationem simplicis nonnunquam admittunt, nonnunquam abjiciunt, accurri vel accucurri, &c. item circum-, re-, suc-, trans- curro, quæ principium rarò aut nunquam geminant⁵⁷.

6. Gero, gessi, gestum, to carry. Sic ag-, con-, di-, in-, pro-, re-, sug- gero.

7. Fero, tuli, latum⁵⁸, to bear, to bring, to suffer⁵⁹. Sic as-, ante-, au-, circum-, con-, de-, dis-, ef-, in-, intro-, of-, per-, post-, pra-, prater-, pro-, re-, super-, trans- fero.

Suffero autem præterito & supino caret⁶⁰.

8. Furo⁶¹, to be mad, nullum præteritum⁶² aut supinum habet⁶³.

9. Sero, sevi, satum, to sow⁶⁴.

Ejus

55. Verro, secundum Servium, teste Prisciano, col. 909, *verxi* facit, secundum Charisium autem, *verri*; quod & usus, ut idem addit, comprobatur. Licinius enim Macer (eodem citante) *Hiscæ etiam reliquias averrerunt*: & Publius in Muro Mutone, *Cellas servorum converri*. Quibus adde ap. Plaut. Stich. ii. 2, 64, *Reverram hercle hoc, quod converri modò*. Supinum *versum* confirmat participium *versus* ap. Plautum & Senecam, referente Diomede, col. 375, qui & col. 373, in illo Virgillii *Æn.* i. 482, --- *Versâ pulvis inscribitur hastâ*; *versa* melius, ait, *tracta* intellige, quàm *inversa*, quæ & Servii interpretatio est. Ap. eund. verò Virg. *Æn.* v. 141, --- *Adductis spumant freta versa lacertis*; *versa* à *verro* dici fidem ferè facit simile loquendi genus ap. Catull. Ixii, 7, *Carula verrentes abiognis aquora palmis*. Ab eodem denique verbo sunt *conversus* ap. Caton. R. R. c. 143, & *eversus* ap. Cicer. Verr. ii. 21, fin. Quin & *verritum* supinum fuisse, haud veri ab simile credit Vossius, ex verbali *converritor* quo usus Apuleius in *Apol.* p. 409.

56. *Curristi*, pro *cucurristi*, ap. Tertullianum de *Fug.* c. 12, imitandum non est.

57. De hujus verbi compositis vid. supra reg. 2.

58. Præteritum *tuli* est ex antiquo *tolo*, seu *tulo*, pro quo dictum & *tetuli*: supinum *latum* est ex *tolatum*. Vid. Vossium *Anal.* iii. 37, & confer Priscian. col. 896, & supra reg. 2. n. 16, & reg. 33. n. 27.

59. Hoc verbum inter anomala refertur. Vid. huj. lib. cap. ii. reg. 1.

60. Vid. supra reg. 33. n. 27.

61. *Furo* primæ personæ insolens esse docent Diomedes, col. 375 & alii: usus tamen eâ Varro, teste Prisciano, col. 817.

62. Præteritum *furni*, quod huic verbo dant Servius, Sedulius, Philolphus, & cum iis Kirkwodus noster, neutiquam probandum videtur. Vid. Diomed. col. 376, & Priscian. l. cit. (qui ei mutuatitium dant præteritum *insanivi* ab *insanio*) in primis verò Voss. *Anal.* iii. 30, extr.

63. Præterito itidem ac supino destituitur antiquum verbum *caro*, *carere*, i. e. *lanam per pollicem trahendo purgare*. Plaut. *Menæch.* v. 2, 49, *Inter ancillas sedere jubeas, lanam carere*. Vid. Voss. *Etym.* in *voc.*

64. Fluctuat Vossius (eumque, ut ferè solet, secutus Methodi auctor,) circa significationes hujus verbi. Modò enim tres ei diversas, atque à tribus diversis

De Præt. & Sup. Verborum, CAP. I. 253

Ejus composita, quæ seminandi seu plantandi significationem habent, sciunt SEVI & SITUM: ut, assero, assevi, assitum, to sow or plant near by; consero, consevi, consitum, to plant together. Sic circum-, de-, dis-, in-, inter-, pro- & re-, sub-, tran- sero.

Quæ verò ordinandi seu nectendi significationem sunt adepta, SERUI habent & SERTUM: ut, assero, asserui, assertum, to claim or challenge. Sic con-, de-, dis-, edis-, ex-, in-, inter- sero.

S O.

8. S O, SIVI, SITUMque capit: sed trunca supinis S I viso, incesso retinent: at depso reposcit Depsuit & depstum. Pinso dat pinsuit atque Pinsit, & hinc pinsum, pistum, formabit ITUMque.

I. In

Ejus

diversis capitibus oriundas notiones tribuit; ut primò significarit necto, ordino, ab ἐπιρῶ ejusdem significationis, futuro ἐπῶ; deinde dico, ab ἐπῶ, unde sero; ac tandem semino à σπείρω, fut. σπείρω: modò primam ac tertiam significationem conjungit, quoniam & σπείρω Græcis nectendi vim habuisse videatur: modo omnes tres ad unum caput revocat, ut significatio seminandi sit propria, reliquæ translata. Vid. eum Anal. iii. 30, & Etymol. in voc. Urino verò, p. 751, nectendi seu jungendi significatio huic verbo sero propria videtur, reliquæ omnes inde tractatæ: quod ex ea præsertim evinci existimat, quod à sero, quæ semino notat, non sevi modò, sed servi etiam dixisse veteres Ennii testimonio probat Priscianus, col. 900. Sic desertus stipes, pro desitus, dixit Tibullus, i. 1, 15, notante ipso Vossio; transsectos ramos Statius, Sylv. ii. 1, 101. Addere potuit & illud Livii x. 24, Quam arborem conseruisset, sub illa legere alium fructum, indignum esse. Item Columellæ, iii. 4, Cum sit incertum an is qui conseruerit ea [vitium femina] diligenter exploratum probatumque genus surculi deposuerit. Et paulò post, Non minore curâ vitem conserat, & cum seruerit, summâ sedulitate cultura serviat. Et Cato ii. Origin. ap. Priscian. col. 903, Seruit ibi hordeum. * A sero autem nectendi significatione est sertum vel sarta, pro corona è floribus, substantivè positum. Lucanus etiam x. 164, adjectivè & pleonè, Accipiunt sertas nardo florente coronas, extulit.

65. A nonnullis excipiuntur resero, persero, prosero, subsero, quæ a simplicis in supino retineant, resatum, persatum, prosatum, subsatum. Persero nusquam invenio; resero quoque hoc significatu in præsentè aut præterito rarò, in supino nunquam, quod sciam, occurrit. Prosatus quidem apud Solinum in Pontico, Nemesianum Ecl. iii. 63. Prudent. περὶ σεφ. vi. 46. Aufon. Idyll. vii. 1. In Solini quoque Polyhist. & Tertullian. de Anim. consatus legas. Addit porrò Sol. Lowæus, Stephan. ex Colum. iii. 11, resatus; Burles. ex Colum. iv. 15, subsatus proferre. Sed quæ illi de verbis resero, & subsero testimonia in genere adhibuerunt, de participiis dicta vir doctissimus accepisse videtur. Iis enim locis, Si referere velimus: & Vineam tuam subseri; non verò resatus aut subsatus invenio. Quare purioris styli amatoribus rectius hisce omnibus abstinendum puto.

1. In SO exeuntia faciunt SIVI & SITUM 66: ut,
Arcesso, arcessivi, arcessitum, to call or send for.
Capesso, capessivi, capessitum, to take, or go about to take.
Lacesso, lacessivi, lacessitum, to provoke.
Facecco, facecivi, faceciturum, to do, to go away 67.
2. Duo supinis carentia præterito SI habent:
Viso, visi 68, to go to see, to visit. Sic in-, re- viso.
Incesso, incesi 69, to attack.
3. Depso, depsoi, depsoitum 70, to knead. Sic con-, per- depso.
4. Pinso, pinsui, vel pinsi, pinsum, pistum, vel pinsitum 71, to bake

66. Hæc verba *arcesso, capesso, &c.* olim quartæ fuisse, ostendunt non præteritum modo & supinum in *ivi* & *itum*, sed *arcessivi* etiam ap. Cæsar. B. G. v. 11, & Hygin. Fab. 88: & *lacessivi* ap. Columell. ix. 8 & 15.

67. Veteres Grammatici quidam, quos & plerique recentiorum incauti sequuntur, duplex his verbis præteritum tribuunt SIVI & SI: quæ in multum falluntur. Quamvis enim in secundis tertiisque personis inveniamur *lacessere, facecivi, capessivi, per* Syncopen; itemque *lacessisset, capessisset, facecisset*, eodem pacto quo *cupiere, petiere, perit*; & *cupisset, petisset, perisset*, dicimus: non tamen inde *facecivi, capessivi, lacessi* exsculperis, aut *facecivimus, capessivimus, lacessivimus*, magis quam *cupi, peti, peri*; aut *cupenim, petenim, perenim*. Confer hac de re Ursin. p. 753, & Priscian. col. 902. Unus profertur locus Ciceronis ex Divin. in Q. Cæcil. c. 14, *Ipse profectò metueret incipies, ne innovaret periculum facecivis*. Verum jam suo tempore in quibusdam codicibus *facecivis* invenit Priscianus: quàm & veram lectionem cum Ursino existimem. At *arcessi*, quod à quibusdam obtruditur, ne veteres quidem Grammatici meminissent.

68. Malè Despauterius, Kirkwodus & alii huic verbo supinum tribuunt *visum*: id enim à *video* est, unde & ipsum *viso*, ut à *pulsum, pulso*, derivatur.

69. Vossius eandem rationem putat esse hujus verbi *incesso*, quæ prior est *arcesso, capesso, &c.* & ita quidem antiquitus fuisse non abnueri: at *incessivi* nunc non legitur, nisi ap. Gell. i. 2, dubiâ lectione; ubi enim recentiores *incessivis*, vet. editiones *incessivis* habent. Contrà *arcessi, capessi, facecivi, lacessi* nusquam adhuc inveniuntur, neque (ut diximus) *arcesseram, arcesserim, &c.* *incessi* autem & *incesseram, incessem* frequentia sunt.

70. Auctor Methodi ex Varrone adjicit præteritum *depsi*, sed vellem locum indicasset. In illo certè Varronis ap. Nonium, ii. 234, *Sed tibi fortasse alium molis & depsoi*, manifestum est non præteriti, sed præsentis esse. *Depsoi* autem confirmant, *depsueris* ap. Caton. R. R. c. 76; *perdepsi* ap. Catull. lxii. 3, & *condepsi* quod è Pomponio citat Nonius, i. 181. Supinum etiam *depsitum* (quod ei adimit Ursinus) suffulcit participium *depsitus* ap. eund. Caton. c. 44 & 135. Antiquius *depsitum* (quod ei supinum faciunt Kirkwodus & alii) videtur habuisse: unde *depsitum panem* idem Cato dixit, c. 74.

71. *Pinsui* utitur Pomponius ap. Probum, referente Prisciano, col. 902, & ap. Diomedem, col. 370, *Neque molis molui, neque pilis pinsui*. *Pinsi* dixit Persius, i. 58; (ita enim jam legimus, quamvis idem Diomedes, d. I. ambiguum esse scribat *pisat* an *pisit* sit legendum) *pinserunt* Varro R. R. iii. 16. Ex *pinsi* est *pinsus* ap. Columell. ii. 9. vi. 6. viii. 4. ix. 13. xi. 3. xii. 27, & pluribus aliis locis. A *pinsum* est *pinsus*, quo utitur Plaut. Merc. ii. 3, 81, &

Vitr.

39. *Flecto* XI, XUM vult: sic *plecto*, *necto*que, *pecto*:
Quæ XUIT & pariter formant. *Meto* sed ge-
minans S

Messuit & *messum*; *peto* suscipit IVIT & ITUM:

At *mitto*, *missi*, *missum* dat; *verto*que *verti*

Et *versum*: *sterto* vult *stertuit* absque supino.

Sisto *stitique* *statum* dat agens: neutrale sequetur

Sto verbum, unde STITI, atque STITUM com-
posita tulerunt.

Verba in T O diversimodè præteritum & supinum formant:

1. *Flecto*, *flexi*, *flexum*, to boni. Sic *circum-*, *de-*, *in-*, *re-*, *retro-*
fecto.

2. *Plecto*, *plexi*, & *plexui* 72, *plexum*, to plait. Sic *im-* *plecto* 73.
Necto, *nexi*, & *nexui* 74, *nexum* 75, to tpe p2 knit. Sic *an-*, *con-*,
circum-, *in-*, *sub-* *necto*.

Pecto,

Vitr. vii. 1. A *pistum* denique est *pistus* ap. Plin. xviii. 10, & xx. 5, extr.
unde *pistor*, *pistura*, *pistrinum*, &c. Veteres sine n dixerunt *piso*, *pisas*, & *piso*,
pis, quod & Plinius retinuit. Vid. cum xviii. 10, § 23, 28 & 29.

72. *Plecto* *plexi* antiquè dici Priscianus observat, col. 903, quod non de præ-
terito solo accipere debuerat Vossius. Nam & de præsentis intellectum id vo-
luisse Priscianum evincunt verba ejus quæ sequuntur: *Nunc enim plector & am-*
plector dicitur. Sed plector passivum esse Terentius offendit in Phor. Ego plectar
videns. Sane plecto in implicandi seu necendi significatione activè raro usurpa-
tum invenitur: pro punio nunquam [nam pro Ne plectas pugnis, & Plecte pugnis,
quæ à Lexicographis nonnullis è Plauti Pœn. i. 2, 145, & Menæchm. v. 7,
28 adferuntur, pectas & pecte habent emendatiores:] Plector autem passivum
pro punior frequentissimum est: ut hæc quidem ex parte non de nihilo videat-
ur Prisciani observatio. Cæterum in implicandi sensu, plexi præteritum ex Le-
vii 6. Erotopægn. laudat Priscianus: pro quo plexui dixit Hieronymus, sive
vet. Interpres Judic. xvi. 15, Si septem crines capitis mei licio plexueris: antiquior
enim testis non existat: ut mirandum planè sit Methodi auctorem præteritis
plexui & plexi utramque significationem implicandi simul & puniendi tribuere,
illudque hoc multò usitatus affirmare. Vid. Ursin. p. 756.

73. Activè vix reperitur: sed ab eo est *implector* ap. Apuleium, Apol. p.
412, & *imexus* ap. Lucret. iii. 332, Virg. Geor. iv. 482 & alios. Ab inusi-
tato *perplecto* aut *perplector* frequentissimum est *perplexus*. Eiusdem quoque o-
riginis sunt *amplector* & *complector*, quæ nunc quidem activè, primitus verò
passivè pro *brachiis circumplector*, aut *complector*, accepta videntur.

74. *Nexui* habet Sallust. i. Hist. ap. Priscian. col. 903; *innexui* Virg. loco
prox memorando; *nexi* vero Lucil. in v. & Propert. ap. eund. ibid. & Dio-
med. col. 366.

75. Pro

256 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

Pecto, pexi & pexui 76, *pexum* 77, *to dress or comb*. Sic *de-, ex-, re- pecto*.

3. *Meto, messui* 78, *messum*, *to reap, mow or cut down*. Sic *de-, e-, pra- meto*.

4. *Peto, petivi, petiturum*, *to seek, to pursue*. Sic *ap-, com-, ex-, im-, op-, re-, sup- peto* 79.

5. *Mitto, misi, missum*, *to send*. Sic *a-, ad-, com-, circum-, de-, di-, e-, im-, inter-, intro-, o-, per-, pra-, prater-, pro-, re-, sub-, super-, trans- mitto*.

6. *Verto, verti, versum*, *to turn*. Sic *a-, ad-, animad-, ante-, circum-, con-, de-, di-, e-, in-, inter-, ob-, per-, pra-, prater-, re-, sub-, trans- verto* 80.

7. *Sterto*,

75. Pro *nexum* olim etiam *nectum* dicebant : unde *connectus* ap. Lucret. ii. 100, quemadmodum ex vet. cod. edidit Gifanius : ut & ap. eund. iii. 555, *connectus*, pro quibus vulg. *connexus* & *conjunctus*. A *nexum* autem est frequentativum *nexo*, quo (quanquam apud probatum auctorem id invenisse se neget Goclenius Probl. Gramm. iv. 32.) utitur Lucretius, ii. 98, ut & participio *nexans* Virg. *Æn.* v. 279. Veteres etiam *nexere* dixisse docet idem Priscianus, col. 904, qui huic æquè ac verbo *necto* præteritum *nexui* tribuit, quomodo à *texo* est *texui*, sententiam suam confirmans illo Livii Andron. *Nexebant multa inter se flexu nodorum dubio*. [Ita enim legendum, cum antiquissima Edit. Veneta Boneti Locatelli Anno 1496, non ut in Ascensiana & Putschiana *nexabant*, ostendit idem locus ab eodem antea adductus, col. 861.] Item, illo Accii in Deiphobo, *Nos continuo ferrum eripimus, omnibus manicas neximus*. At hæc vetusta & jam inusitata sunt. Nam quod porro addit illud Virg. *Æn.* v. 425, *Et paribus palmas amborum innexuit armis*, nihil impedit, quo minus, ut à *pecto* est *pexui* & *pexi*, sic à *necto* sit *nexui* & *nexi* : id quod disertè tradit Diomedes, col. 366 : nec aliter ferè ipse Priscianus, col. 861 & 903.

76. Hujus verbi præteritum vix jam invenitur. De eo sic Priscianus, col. 902. *Pecto*, cujus præteritum plerique *pexui*, Asper tamen *pectivi*, Charisius *pexi* protulerunt. Mæcenas in Octavia, *Pexisti capillum natura muneribus gratum*.

77. Supinum *pexum* stabilitur participio *pexus* : ut *pexa tunica* ap. Horat. Epist. i. 1, 95 ; *pexæ vestes* ap. Plin. viii. 48. Sed & *pectiturum* quoque in usu fuisse argumento est participium *pectitus* : ut *pectita tellus* ap. Colum. x. 94, & *pectita lanæ* ap. eund. xii. 3. Fortasse & *pectum* dixerunt : unde est *circumpectus*, quod habent duo Codd. MSS. ap. Petron. c. 112, teste J. Boscio, al. *circumspectus* aut *circumscrip-tus*. Ab eodem est *impectare*, prout in vet. codd. legi scribit Victorius ap. Varron. R. R. iii. 16, paulò post init. Itaque *impectantes à se ejiciunt fucos*. Confer Gifan. Ind. Lucret. voc. *connectus*, & Voss. Anal. iii. 31.

78. Hoc verbum præterito privat Diomedes, col. 375 : itemque Charisius, col. 222, qui circumlocutione usus, *messum feci, messum feceram*, &c. declinat. At *messui* ei restituit Priscianus, col. 903, auctoribus Catone, & Cassio Hemina. Ex illo enim profert, *In campo Tiburti ubi hordeum demessuit* : &, *In montibus servit ibi hordeum ; idem iterum messuit*. Ex hoc verò, *In campo Tiburti, ubi hordeum demessuerunt*. Supinum *messum* confirmant *messus*, *messis*, *messor*, *messorius*, *demessus*, &c.

79. De hujus verbi origine, variaque ipsius & compositorum significatione acutissimè disputantem vid. Perizon. ad Sanct. iv. 4, 46.

80. De *diverter*, *prævertor* & *revertor*, Vid. post reg. 51,

De Præt. & Sup. Verborum, CAP. I. 257

7. Sterto, stertui⁸¹, absque supino, to snore. Sic de- sterto.

8. Sisto activum facit stiri⁸², statum⁸³, to stop, to sist. At sisto neutrum, to stand still, præterito & supino caret⁸⁴. Composita verò stiri & stitum habent: ut, assisto, astiti, astitum, to stand by. Sic circum-, con-, de-, ex-, in-, inter-, ob-, per-, re-, sub- sisto. Sed ab sisto supino destituitur⁸⁵, nec cætera facillè illud admittunt.

VO, XO.

40. Dat vivo XI, CTUM: solvo VI format & UTUM, Ut volvo. Texo vult texuit, indeque textum.

Tria in VO verba hoc pacto conjugantur:

1. Vivo, vixi, victum, to live. Sic ad-, con-, per-, pro-, re-, super- vivo.

2. Solvo, solvi, solutum, to loose. Sic ab-, dis-, ex-, per-, re- solvo. Volvo, volvi, volutum, to roll. Sic ad-, circum-, con-, de-, e-, in-, ob-, per-, pro-, re-, sub- volvo⁸⁶.

R

3. Unicum

81. Veteres Grammatici, Charisius, col. 217; Priscianus, c. 903; Probus, c. 1487; eoque secuta tota ferè recentiorum cohors, Despaucerus, Alvarus, Verrepæus, Vossius, &c. nullum aliud hujus verbi præteritum, præter stertui, agnoscunt; quod & composito destertui ap. Pers. vi. 10 suffulciunt. Schmidius quidem, & Methodi auctor, meminere & præteriti sterti: at nullo id auctore stabiliant. Ursinus quoque disertè rejicit. Sed (quod omnes fugisse videtur) locupletissimum hujus præteriti exemplum suppeditat Ovid. Heroid. viii. 21, Si fœcer ignavus vidua stertisset in aula; Nupta foret Paridi mater, ut antè fuit. Eodemque tempore dictum accipio illud ejusdem Persii, iii. 3, Stertimus indomitum quod despumare falernum Sufficiat.

82. Id non modò ex Gellio, ii. 14 discimus, qui falsos illos & audaces emendatores reprehendit, qui stitisses ap. Catonem in stetisses mutarant; sed ex JCTis etiam, qui stiri & statum à sisto sapius utuntur. Vid. Voss. Anal. iii. 31.

83. Statum à sisto primam semper corripere, adversus Priscianum, col. 863; Alvarum, p. 462, Vossium Art. Gram. ii. 22, aliosque (qui eam syllabam aut longam faciunt aut communem) ostendit doctissimus Jo. Petr. Titius in Comment. 2. Manuductioni suæ ad excerpendum subnexo, p. 164 & seqq. Ab eo autem est Jupiter Stator, & statim dies, statim tempora, sacrificia, &c.

84. Sive (ut alii volunt) à sto, steti & statum mutuatur: ut, Antea illic steti, nunc hic sistit. Sed neque hinc stetit, pro stetit, dicere se dubitaturum ait Vossius Gram. min. p. 122.

85. Notat Priscianus, col. 862, eumque secutus idem Vossius Anal. iii. 31; Gifanius in Ind. Lucret. & alii, in illo Ovid. Met. xi. 473, --- Renovat letusque locusque Halcyones lacrymas, & quæ pars admonet abstir, abstir per Syncope pro abstint dictum. At Nic. Heinsius (quanquam fateatur in pluribus codd. ita exaratum) id ineptum pronunciat, ac præter veterum exemplum, veramque esse lectionem vulgò receptam --- Et quæ pars admonet, abstir.

86. Adde ferveo, fervi, sine supino: at ferveo, fervui in secundâ longè usitatius dici supra notavimus ad reg. 16. Adjiciunt vulgò calvo, calvi, itidem sine supino: quod quidem ap. Priscianum existat, col. 883, sed & illud non nisi formâ in or tanquam commune legitur, & hæc ipsa deinde exolevit. Ursin. p. 757.

3. Unicum in XO verbum *texo* facit *texui*, *textum* ⁸⁷, to *weathe*. Sic *at-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *in-*, *inter-*, *ob-*, *per-*, *præ-*, *pro-*, *re-*, *sub-* *texo*.

Quarta Conjugatio.

41. **IVI** præterito dat, & **ITUM** quarta supino.

Verba Quartæ Conjugationis faciunt præterito **IVI**, supino **ITUM**, penultimâ longâ ⁸⁸: ut,

Munio, *munivi*, *munitum*, to fortifie, to defend.

Polio, *polivi*, *politum*, to polish.

Vestio, *vestivi*, *vestitum*, to clothe.

42. *Singultit* vult *singultum*, *sepelitque sepultum*:

Dat *venio*, *veni*, *ventum*: sed *veneo* solum

Veniit efficiet: *salio*, *salui*, *salique*,

Extulit, & *saltum*: capiunt at pignora *sultum*.

1. Hæc duo præteritum juxta regulam, supinum verò in **ULTUM** faciunt:

Singultio, *singultivi*, *singultum* ⁸⁹, to per oz sob.

Sepelio, *sepelivi*, *sepultum* ⁹⁰, to bury.

2. *Venio*, facit *veni*, *ventum*, to come. Sic *ad-*, *ante-*, *circum-*, *con-*, *contra-*, *de-*, *e-*, *in-*, *inter-*, *intro-*, *ob-*, *per-*, *post-*, *præ-*, *pro-*, *re-*, *sub-*, *super-* *venio*.

3. *Veneo*, *venii*, sine supino ⁹¹, to be sold.

4. *Salio*

⁸⁷. His vulgò addunt, auctoribus Probo, col. 1487, & Prisciano, col. 904, *nexo*, *nexis*, *nexui*, *nexum*, *nexere*. At *nexo* hac conjugatione antiquatum. Vid. paulò ante reg. 39, n. 68: & confer Alvar. p. 236 & 251.

⁸⁸. Duo tamen verba anomala, *eo* & *queo*, cum suis compositis, **ITUM**, in supino corripunt: *eo*, *ivi*, *itum*; *queo*, *quivi*, *quitum*. Sic *abeo*, *abivi*, vel *abii*, *abitum*; *nequeo*, *nequivi*, vel *nequii*, *nequitum*. At *ambio* (quod *e* in *i* mutat) regulare est: unde participium *ambitus*, *-a*, *-um*, penultimâ productâ; licet *ambitus* substantivum eandem corripiat.

⁸⁹. Non satis convenit, an supinum sit *singultum*, an *singultitum*: illud tamen præfertur ob verbale *singultus*, adverbium *singultim*, & frequentativum *singulto*. Interim hæc omnia per Syncopen facta, pro *singultitum*, *singultitui*, *singultitum* & *singultito*.

⁹⁰. *Sepultum* quoque per Syncopen dictum est pro *sepelitum*, quod veteribus in usu fuisse testatur Priscianus, col. 909.

⁹¹. Verbo *veneo* vulgò assignant supinum *venum*: at hoc nomen esse, non supinum, docet Vossius, Anal. iii. 33, unde & ipsum *veneo*, i. e. *venum* [sive *ad venum*] *eo*, & *venundo*, i. e. *venum do*, contracte *vendo*, deducta sunt. Supina autem fiunt à verbis, non verba à supinis. Idem porro ostendit dativus *veno* ap. Tac. Annal. xiv. 5, 2, *Posita veno irritamenta luxus*: & ablativus ap. eund. Annal. xxi. 51, 5, *Milibus immunitas servaretur, nisi in iis qua veno exercebatur*.

4. *Salio* 92, *salui*, & *salii*, *saltum* 93, to leap. Ejus composita præterito sæpius quidem *silui*, interdum *filii*, veteribus etiam *silivi*, supino autem *sultum* ceperunt: ut, *transilio*, *transilui*, *transilii*, & *transilivi*, *transultum*, to leap over. Sic *ab-*, *af-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *in-*, *pro-*, *re-*, *su-*, *super-* *silio*. Supinorum *absultum*, *circumsultum* & *profsultum* auctoritas desideratur.

R 2

43. Vult

serent. Venni autem pro *veno* usus Apuleius Met. ix, Venni subjiciunt; & Met. viii, *Haberetne venui lac*. Confer supra lib. i, c. 3, reg. 10, n. 55. Sciopp. Gram. Philosoph. p. m. 42, & Perizon. ad Sanct. iii. 3, 139. * Participium *venitus* ap. Sedul. Hym. i. 21, tanquam à supino *venitum*, imitandum non est.

92. Ab hoc diversum est *salio*, pro *sale condio*, quod regulariter *salvi* & *silitum* format. Vid. supra reg. 33, n. 30.

93. *Salui* ex variis Virgiliis, Ciceronis & Livii locis probat Diomedes, col. 371: utrumque *salui* & *salii* agnoscit Priscianus, col. 905. Ac prius præteritum probat ex loco Ovid. Fast. iv. 805, *Per flammæ saluisse pecus, saluisse colonos*. In illo autem Maronis Geo. ii. 384, *Mollibus in pratis nictos saluere per utres* (sive, ut alii, *salere*) variam jam suo ævo scripturam obtinuisse idem testatur. Læctioni *saluere* hoc loco favet, præter Diomedem, d. l. & Cledonium, col. 1918, Servius; ne quis hîc Pierio credat aliter docenti, qui & Vossium in errorem induxit. *Saliit* autem protulit Claudian. vi. 3: *saliunt* Stat. Theb. ix. 132, & Sylv. i. 2, 210: *saliere* Propert. iv. 5, 52, & Stat. Theb. vi. 502. In compositis *silui* quàm *filii* paulò usitatius est. Sic *assiluit* Ovid. Met. xi. 526, Senec. Thyest. 706: *assilvere* Tac. Hist. iv. 77, 1, *Desiluit* Plaut. Rud. i. 2, 84; Virg. x. 453, & Æn. xi. 500: Ovid. Met. iii. 681, &c. Val. Flacc. iv. 355, Lucan. ii. 156, Stat. Theb. i. 309, &c. Curt. ix. 3, 18, & x. 2, 30; Prudent. Psych. 824, Claudian. v. 339: *desiluerunt* Plaut. Rud. Prol. 75: *desiluisset* Cic. Mil. c. 10: *desiluisse* Propert. iii. 15, 26; Ovid. Heroid. xv. 172, & Fast. vi. 422. *Diffiluit* Lucr. iv. 609, Virg. Æn. xii. 741, Horat. Epist. i. 18, 42; Ovid. Met. v. 173, &c. Claudian. xxxv. 183: *diffilvere* Lucret. i. 392, Stat. Theb. vii. 69: *diffiluisse* Lucret. vi. 122, Virg. Æn. iii. 416, Propert. i. 13, 50; Stat. Theb. viii. 19, Apul. de Mund. p. 747. *Exsilui* Cic. Fam. xvi. 16: *exsiluisti* Id. in Verr. v. 29, pr. *exsiluit* Id. ibid. c. 64, pr. Ovid. Met. v. 35, &c. Suet. Aug. xcvi. 5, Lucan. v. 791, Plaut. Cas. iii. 5, 8; Plin. jun. Epist. iii. 16, Stat. Th. i. 93, &c. Apul. Met. v & ix: *exsiluissis* Ovid. Fast. v. 16: *exsilvere* Id. Met. iii. 670, &c. Catull. lx. 8, 9; Stat. Th. vii. 122: *exsiluisset* Liv. xlii. 6: *exsiluisse* Stat. Th. vi. 597. *Insilui* Martial. iv. 22: *insiluit* Liv. viii. 9, Horat. Art. 466, Ovid. Met. viii. 367, Lucan. iii. 626, & ix. 252; Stat. Achill. ii. 306, V. Flacc. ii. 513, Claudian. iii. 349, Eumen. Paneg. Constant. c. 7: *insiluiimus* Plaut. Rud. ii. 3, 36: *insilvere* Stat. Th. ix. 230: *insiluerit* Justin. xxv. 4, 8. *Profsilui* Plaut. Trin. i. 2, 179: *profsiluit* Liv. xxviii. 14, Horat. Epist. i. 19, 8, Ovid. Met. xii. 390, Val. Max. i. 7, 10 extern. Curt. viii. 1, 43; Sueton. Jul. xxxii. 1, &c. Stat. Theb. xi. 227, & Achill. i. 28; Val. Flacc. i. 310; Justin. xi. 5, 10; Prudent. Apos. 499: *profsiluerunt* Cic. pro Cœl. c. 26: *profsilvere* Virg. Æn. v. 140, Prudent. π. 560. xiii. 83: *profsiluisset* Liv. ii. 12: *profsiluissent* Hirt. B. Afr. c. 58: *profsiluisse* Cic. pro Cœl. c. 26; Ovid. Fast. iii. 452, &c. *Resiluerunt* Flor. iii. 6. *Transilui* Ovid. Fast. iv. 727: *transiluit* Id. Fast. iv. 843: *transilvere* Flor. iii. 3: *transiluisse* Liv. i. 7, Ovid. Trist. iv. 3, 8, Pont. i. 5, 76. * Contra

De-

43. Vult *amicit* vel UI, vel XI, CTUM : *vincio* XI, CTUM.

Sancio jungatur, quod & IVI format & ITUM.

1. *Amicio* facit *amicui*, rarius *amixi* 94, *amictum*, to cover or clothe.
2. *Vincio*, *vinxi*, *vinctum*, to tye. Sic *circum-*, *de-*, *e-*, *re-* *vincio*.
3. *Sancio*, *sanxi* & *sancivi*, *sanctum* & *sancitum* 95, to establish or ratify.

44. *Cambio* vult PSI, PSUM : sed *sepsi*, *seprio*, *septum* : *Haurio* SI, STUM dat ; SUM rarius effer. Habebit *Sentio* sed *sensi*, *sensum* : sic *raucio*, *rausi*, Et *rausum* : *sarcit*, *farcit*, cum *fulcio*, SI, TUM. At PERUI, PERTUMque sibi composita iugârunt Ex pario ternæ : RI *comperit* & *reperit* vult.

I. Cambio

Defiliit habet Curt. v. 6, 14, & vi. 5, 26 : *defiliêrunt* Cæf. B. G. iv. 12 & 25 : *defiliêre* Curt. iv. 3, 3 : *defiliêrant* Id. iv. 3, 4 : *defiliêrunt* Justin. i. 10, 9. *Exfilii* Ter. Heaut. iv. 1, 44, al. *exfilui* : *exfilii* Manil. i. 166, Plin. ix. 16, pr. Martial. Spectac. 12. *exfilii* Lucan. i. 483. *Profiliit* Ovid. Met. vi. 658, Petron. c. 106. Claudian. iii. 129, & xxviii. 359. *Refiliit* Quadrigar. ap. Priscian. col. 906. *Transfilii* Hirt. B. Hisp. c. 19, Senec. Epist. 93, Flor. iv. 2. * *Inveniuntur* & *Profilivii* ap. Curt. vii. 4, 19, & Hygin. Fab. 88. *Transfilivii* ap. Plaut. Truc. ii. 1, 38 ; Plin. xxix. 1, § 5 ; Sueton. Jul. c. 68, extr. Plin. Jun. Paneg. c. 66, pr. Aur. Vict. orig. gent. Rom. item in Proca, & Gell. v. 6, al. *transfiluit*. Addit Johnsonus, p. 374 *defilivii* ap. Plaut. Rud. i. 2, 84, at ibi libri meliores *defiluit* habent.

94. *Amicui* ex Bruti laudatione App. Claudii, *amixi* ex Varronis Cinothetore profert Diomedes, col. 364. Addunt quidam *amicivi*, sed non probant.

95. *Sancivi*, seu *sancii*, ex Pomponii loco adfert Priscianus, col. 904. *Sanxi* alii (quod sciam) omnes utuntur ; Cic. Tusc. ii. 13 ; Liv. x. 9 ; Tac. Annal. xv. 32, 2 ; Cæf. B. G. i. 30 ; C. Nep. xxiv. 19 ; Plin. xiv. 12 ; Suet. Jul. 42 ; Curt. viii. 14, 12 ; Propert. iv. 9, 73 ; Stat. Theb. xi. 344, &c. *Sancitum* confirmat participium *sancitus*, quo usi Cassius Severus, & Lucret. i. 581, testibus Diomede, col. 368, & Prisciano, col. 907. Addere poterant, nec uno in loco, Ciceronem : ut, pro Sext. c. 30, de Harusp. resp. c. 14, extr. pro Balb. c. 15, extr. Offic. iii. 17, & Auâ. ad Herenn. ii. 10 ; Liv. xlv. 23, quos imitatus est Boeth. de Cons. Phil. i. Prof. 5. Ab hoc *κατὰ συγκοπήν* est participium *sanctus* : ut Cæf. B. G. vi. 19, *Habent legibus sanctum*. Liv. x. 9, *Legem tulit diligentius sanctam* : & Quintil. Inst. ii. 13, *Neque enim rogaionibus plebisve scitis sancta sunt hæc præcepta*. Apud Cic. quoque Offic. iii. 13, *Quod Athenis exsecrationibus publicis sanctum est*, in quinque MSS. invenit Manutius, quomodo & Grævius edendum voluit : quanquam Gruterus Gronoviusque *sancitum* prætulert. *Sanctus* autem & *sanciturus* Cledonius in Arte, col. 1928, magis probat, quam *sancitus* & *sanciturus* : & *sanctor*, *sanctio* dicitur, non *sancior*, *sancitio*. Denique *sanctus* nomen, pro religioso, sacro, moribus incorrupto : ut, *vir sanctus*, *sancta domus*, *sanctum concilium*, &c. usus solum admittat,

De Præt. & Sup. Verborum, CAP. I. 261

1. Cambio habet *campsi*, *campsum* 96, to change Money.
2. Sepio, *sepsi*, *septum* 97, to hedge or inclose. Sic *circum-*, *dis-*, *inter-*, *ob-*, *præ-* *sepio*.
3. Haurio, *hausi* 98, *haustum*, raro *hausum* 99, to draw out, to empty. Sic *de-*, *ex-* *haurio*.
4. Sentio, *sensi*, *sensum*, to feel or perceive. Sic *af-* 100, *con-*, *dis-*, *per-*, *præ-*, *sub-* *sentio*.
Raucio, *rausi*, *rausum* 1, to be hoarse.
5. Hæc tria faciunt SI, TUM:
Sarcio, *sarsi*, *sartum*, to mend or repair. Sic *ex-*, *re-*, *sarcio*.
Farcio, *farsi*, *fartum* 2, to cram. Sic *con-* *fercio*, *ef-* *fercio* vel *ef-* *farcio*, *in-* *fercio* vel *in-* *farcio*, *re-* *fercio*.
Fulcio, *fulsi* 3, *fultum*, to stay or uphold. Sic *con-*, *ef-*, *in-*, *per-*, *sub-* *fulcio*.

R 3

6. Com-

96. Hoc verbum ex Charisio citat Priscianus, col. 906, cujus præfente quidem utitur Apuleius in Apol. p. 430, *An ipse mutuaras operas cum vicinis tuis cambias, neque scio, neque laboro*. Præteriti verò *campsi*, quod ei tribuit Charisius, col. 219, exemplum non existat. Supinum *campsum* quomocunque fulcitur verbo frequentativo *campso*, quod ex Ennio adfert idem Priscianus, d. l. unde & *campso* recentiores formârunt.

97. *Sepissent* tamen Livium, xlv. 39, & *sepivit* vulg. Interpretem Esa. v. 3 dixisse, notant Alvarus & Vossius, & ita quidem libris plerisque editum. At posterioris villior auctoritas; apud priorem & *sepissent* legendum conjicit Gro-novius.

98. *Haurii* etiam ap. Varronem legi notat Priscianus, col. 905, unde *hauritus*, & *hauritu* utitur Apuleius Met. 2, 3 & 6, *hauriturus* Juvenus Hist. E-vang. ii. 253.

99. Unde *hausurus* ap. Virg. Æn. iv. 383, Silium xvi. 11, Stat. Achill. i. 667, & Claudian. xxxvi. 267: at *hausturus* Cic. Fam. vi. 6, utitur.

100. Magis usitatum est deponens *assentior*.

1. Ita hoc verbum inflectit Priscianus, col. 904 & 907, confirmatque ex Lucilio in xix, *Rausuro tragicus qui carmina perdit Oreste*: & ex Cicerone de Orat. i. 61, *Æsopum, si paulum irrauserit, explodi*. Ita enim ille legit, ubi nunc meliores libri irraucuerit habent; ut sit à *rauceo* secundæ, unde *raucesco*.

2. *Fartum* est ex *farctum*: unde ap. Cicer. Verr. v. 11, *Pulvinus Melitensis rosâ farctus*; ut est in emendationibus. *Farctum* vero contractum est ex *farcitum*. In Hygino, Apicio & Petronii fragmento legere est & *farsum*, unde *farsura* & *farsilis*. Vid. Borrich. Analecæta in *farsura*, & Muncker. ad Hygin. Fab. 126. Cæterum *fartus* utitur Cic. Tusc. ii. 9, Plin. xxix. 4, Martial. viii. 44, Plin. jun. Epist. x. 48; *fartor* Terent. Eun. ii. 2, 26, & Cic. Offic. i. 42: *fartura* vel *farctura* Columella, viii. 7, extr. & Vitruv. ii. 3: *fartilis* Plin. x. 22: *circumfartus* Id. xvii. 15, extr. *Confertus*, *differtus*, *effertus*, *refertus*, satis frequentia sunt.

3. Hoc præteritum *fulsi* commune habent duo verba *fulcio* & *fulgeo*. Hujus exempla suppeditant Cic. Divin. ii. 72, Virg. Æn. iv. 167, Ovid. Art. iii. 563 illius idem Cic. pro Rabir. Post. c. 16; Ovid. Epist. Heroid. ix. 12, & Plin. xxxviii. 12, & alij.

6. Composita à *pario* tertiæ conjugationis 4 præteritum formant in *PERUI*, supinum in *PERTUM*: ut, *Aperio*, *aperui*, *apertum* 5, to open; *operio*, *operui*, *opertum*, to shut, to cover.

Ex his tamen duo præterito *RI* faciunt, *Comperio*, *comperi*, *compertum* 6, to know a thing for certain; *reperio*, *reperi*, *repertum*, to find 7.

45. *Ajo* præterito careat, pariterque supino:

Cum *ferio* junges meditantia verba: sed inde

Parturio, *esurio*, cum *nupturio* volo tolli.

Præterito, ac proinde supino, carent verba sequentia:

1. *Aio*, to say, verbum aliis etiam partibus deficiens 8.

Ferio, to strike 9.

2. Item verba meditativa seu desiderativa: ut, *cœnaturio*, to desire to sup; *scripturio*, to have an Itch of writing.

✱ Ex his tamen tria excipiuntur; *Parturio*, *parturivi*, to be in travail; *esurio*, *esurivi*, *esuriturum*, to be hungry; *nupturio*, *nupturivi*, to desire to be married 10.

46. *Cæcutit*,

4. *Pario* quartæ olim fuisse suprà ostendimus reg. 23, n. 26.

5. Notatum à Johnsono est Addit. p. 56, inveniri etiam participium *aperitus*; ut, *Aperitis foribus* ap. Plin. xv. 19, quod quidem habet Editio, qua ille utebatur, Genevensis Anni 1631; sed manifesto typothetarum errore: aliis enim omnibus quas ultra sedecim lustravi, *aperitis*, Harduini autem *adaperitis*, illic legitur.

6. Verbum *comperio* (fortè etiam & *reperio*) non à *pario* ducendum, sed ab antiquo verbo *perio*, seu *perior*, unde *peritus*, *periculum*, *experior*, existimat, nec præter rationem, Ursinus, p. 526. Dicimus etiam eadem significatione *comperior*, quamvis præterito tantum sit *comperi*, non *compertus sum*.

7. Notant hic quidam Grammatici, verbum *sarrio* duplex habere præteritum, *sarrivi*, & *sarrui* vel *sarui*. Prioris quidem exemplum habet Columella, xi. 2, *Fabam sarrivisse nimium teneram non expedit*. Pro posteriore adferunt illud Catonis R. R. c. 161, *Ne ante sarueris, quam asparagus natus erit*. At in meis *sarrieris* invenio. Cæterum ab hoc verbo supinum formasse videntur *sarriturum* & *sartum*: ab illo est *sarritura* ap. eund. Colum. d. l. ab hoc *sartura* ap. Plin. xviii. 27.

8. De quo postea cap. ii. reg. 6.

9. *Ferit* tamen & *feriturum* legas ap. Charisium, col. 222: unde *feriturum* inflexit Servius ad Virg. *Æn.* vii. Diomedes vero, col. 376, & Priscianus, 317, præteritum habere negant. Et idem voluit Varro qui de L. L. viii. 55, mutuatitum dat ei præteritum *perussi*. Quin & ipse Charisius, l. c. passivè *ferior*, *ictus sum*, declinat. Non igitur imitandi Perrarcha, Mantuanus, Turnebus & alii, qui *ferii* & *feritus* utuntur. Vid. Voss. Anal. iii. 33.

10. *Nupturisse* utitur Apuleius in *Apol.* p. 516: *esuriturus* Terent. *Heaut.* v. 2, 28. De *parturivi*: exemplum apud Classicos nondum inveni: quanquam *parturivit* Buchananus noster *Psal.* vii. 15, adhibeat.

De Præt. & Sup. Verborum, CAP. I. 263

46. *Cacutit, gestit, glocit, & dementit, ineptit,*
Nulla supina dabunt, cum profilit atque ferocit.

Hæc verba præteritum quidem habent, at supino deficiunt;

Cacutio, cacutivi, to be dim-sighted. Gestio, gestivi, to shew one's Anger by the Gesture of his Body. Glocio, glocivi, to cluck or keckle as a Hen. Ineptio, ineptivi, to play the Fool. Profilio, profilui, to leap forth¹¹. Ferocio, ferocivi, to be fierce,

De Verbis DEPONENTIBUS & COMMUNIBUS.

47. Præteritum verbis ut in OR residentibus aptum
 Efficias, voces activas fingere oportet:

Ut, vereor, vereo, veritum; fuit hinc veritus sum.

Verborum deponentium ac communium præterita hoc modo formabis. Finge primùm vocem activam: deinde ex præceptis supra traditis præteritum ac supinum ei tribue: postremo UM supini in US verito, adjuugeque verbum substantivum *sum, fui, &c.* Exempli gratiâ, ex verbo *lato, to be glad, finge lato*; inde fiet *latavi, latatum, & ex hoc latatus sum*. Sic ex *vereor, to fear, secundæ conjugationis, vereo, verui, veritum, & veritus sum*. Ex *fungor* tertiæ, *to discharge an Office, fungo, funxi, functum, & functus sum*. Ex *potior* quartæ, *to enjoy, to have in Possession, potio, potivi, potitum, & potitus sum*¹².

48. Hac de lege tamen deflectunt pauca secundæ:

Nam ratus à reor est: misereri vultque misertus;
Et fateor fassus: FESSUS sed reddito proli.

1. Excipiuntur in secunda conjugatione,

Reor, ratus sum, to think.

*Misereor, misertus sum*¹³, *to pity.*

R 4

Fateor,

11. Cui adde *subsilio, & circumsilio*, ut supra ad reg. 42 monitum.

12. Hôc verbum in tertia conjugatione nonnunquam reperitur; ut ap. Virg. *Æn. iii. 55, — auro Vi potitur. Quid non mortalia pectora cogis Auri sacra fœces?* Et V. Flacc. vii. 54, *Scilicet Æolia pecudis poteretur ut auro.* Ovid. *Met. xiii. 130, Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille: & Propert. ii. 7, 64, Quam capite hoc Stygia jam poterentur aqua.* Ita enim his locis, non, ut vulgo, *poteremur, potiremur, potirentur* legendum, monuit Cl. Burmannus.

13. Contracte, pro *miseritus sum*, quo utuntur Livius, xxii. 55, & Gellius, xx. 6; ut, *miseritum est* Plaut. *Trin. ii. 4, 29, & Terent. Heaut. iii. 1, 54* impersonaliter à *miseret*.

Fateor, fassus sum, to confess.

Composita autem, quia *a* in *i* mutant, præterito e¹⁴ habent: ut, *profiteor, professus sum, to declare openly, to profess; confiteor, confessus sum, to own or acknowledge*¹⁵.

49. Insuper à *labor lapsus* sibi tertia format:

Ultus ab *ulciscor* manat, venit *usus* ab *utor*;

Vult **UTUS** loquor atque sequor; queror accipe questus,

Nisus vel *nixus nitor, pactusque paciscor*;

Dat *gradior gressus; proficiscor funde profectus*;

Nanciscor nactus, patior passusque requirit;

Aptus apiscor habet, commentus comqueminiscor

Accipit: at *fructus* pariter *fruitusque* jugari

Vult *fruor: oblitus* sed & *obliviscor* adoptat;

Et *expergiscor* cupit *experrectus* habere.

Mortuus àque *mori* est, *natus nasci, ortus oriri*:

Queis tribus extremis per **ITURUS** flecte futurum.

2. Excipiuntur in tertia conjugatione,

*Labor, lapsus sum*¹⁶, to slide. Sic *al-, col-, de-, di-, e-, il-, inter-, per-, præter-, pro-, re-, sub-, subter-, super-, trans-* labor.

Ulciscor, ultus sum, to revenge.

Utor, usus sum, to use. Sic *ab-, de-* utor.

Loquor, loquutus vel locutus sum, to speak. Sic *al-, col-, circum-, e-, inter-, ob-, præ-, pro-* loquor.

Sequor, sequutus vel secutus sum, to follow. Sic *af-, con-, ex-, in-, ob-, per-, pro-, re-, sub-* sequor.

Queror, questus sum, to complain. Sic *con-, inter-, præ-* queror.

Nitor, nisus vel nixus sum, to endeavour, to lean upon. *Connitor, innitor, obnitor, renitor, subnitor*, sæpius **XUS** quàm **SUS** habent.

¹⁴ Servatâ nimirum analogiâ reg. 3. *Diffiteor* autem præterito caret, ut mox dicitur.

¹⁵ His addit Despanterius *tueor, tutus vel tuitus sum*. At *tutus* (quod nomen potius quàm participium videtur) est ab antiquo *tuor* tertiæ, unde *continor, contui; intuer, intui*: [Vid. Plaut. *Perf.* ii. 2, 26; *Afin.* i. 1, 111, & *Mostell.* iii. 2, 148, & *Terent. Heaut.* ii. 4, 23:] *tuitus* vero à *tueor* secundæ, quo solo nunc utimur. In utroque igitur retinetur regulæ generalis analogia.

¹⁶ Vel *labfus*, quomodo in optimæ notæ Virgillii codd. invenit Pierius, e-dendumque curavit Nic. Heinsius.

De Præf. & Sup. Verborum, CAP. I. 265

bent. *Annitor, annixus vel annisus*, absque discrimine. *Enitor, enixa sum*, de partu; *enisus sum* de alio conatu dicitur 17.

Paciscor, pactus sum, to bargain. Sic de- *paciscor*.

Gradior, gressus sum 18, to go. Sic *ag-*, *ante-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *di-*, *e-*, *in-*, *intro-*, *pra-*, *præter-*, *pro-*, *re-*, *retro-*, *sug-*, *super-*, *trans-* *gredior*.

Proficiscor, profectus sum, to go a Journey.

Nanciscor, nactus sum 19, to get.

Patior, passus sum, to suffer. Sic *per-* *petior*.

Apiscor, aptus sum 20, to get. Sic *adipiscor, adeptus sum* 21, & *indipiscor, indeptus sum* 22.

Comminiscor, commentus sum, to devise or invent.

Fruor, fruitus vel fructus sum 23, to enjoy. Sic *per-* *fruur*.

Obliviscor, oblitus sum, to forget.

Expergiscor, experrectus sum 24, to awake.

Morior,

17. Hoc tamen discrimen perpetuum non esse ostendit Vossius Anal. iii. 37, extr. Confer & Drakenborchium ad Sil. Ital. ii. 123.

18. Olim *grassus sum*: unde frequentativum *grassor*.

19. Etiam *nactus sum*, ab antiquo *nancio*, teste Prisciano, col. 883. Itaque ap. Livium multis in locis, veluti xxiii. 2, xxiv. 31 & 36, xxv. 30, xxviii. 28, & xxviii. 31, in optima Gronov. Edit. Amstel. 1679, legimus.

20. Hoc verbo utuntur, non tantum Sisenna, Accius & Lucilius ap. Nonium, ii. 2, & iv. 3: sed Lucretius etiam i. 449, Catullus, lxii. 145, & Tacitus Annal. iv. 1, 5, vi. 3, 1, &c. Quin & ipsi Ciceroni ad Attic. viii. 14, conjuncte aequali Serv. Sulpitio ap. eund. Fam. iv. 5, extr. vindicant Victorius, Gnterus, Grævius. Præterito usus & Plautus Capt. iv. 1, 8, *Hereditatem suam aptus effertissimam*. Est autem ab antiquo *apio*, seu *apo*, i. e. *alligō*, sive *vinctū* comprehendendo (ut docet Festus voc. *apex*;) unde *aptus* pro *conjunctus*, *connexus*, quā significatione adhibuit Cicero in Oratore, c. ult. *Facilius est apta dissolvere, quam dissipata connectere*: & Virg. Æn. iv. 481, -- *Ubi maximus Atlas Axem humero torquet stellis ardentibus aptum*. Hinc petita translatione, *aptus* pro *convenienti* ponitur, vulgatiore vocis usu; cui contrarium est *ineptus*. Vid. omnino Voss. Etym. voc. *apio*.

21. Ex analogia sciz. reg. 3.

22. Apud Plautum in Trin. iv. 3, 15, legitur & *redipiscā*.

23. *Fructus sum* habet Lucret. ii. 953: item duæ vet. Inscriptiones ap. Gnterum, p. 204, & p. 500, unde verbale *fructus*: *perfructus* quoque utitur Cicer. in Horrenio teste Prisciano, col. 883, ut & Lucret. iii. 969. At *fruitus sum* Senec. Epist. 93, Vell. Paterc. ii. 104, 4, [al. *fructus*.] Ulpian. l. 27, pr. ff. quib. mod. ususfr. vel usus amitt. *fruiturus* Cic. Tusc. iii. 17, & Apul. Apol. p. 519, dixere. Olim *fruiscor* vel *fruniscor*, *frunitus sum*, eadem significatione, utebantur. Vid. Nonium, ii. 343, Gell. xvii. 2, & Festum in voc. *Perottus* in suo Cornucop. huic verbo *fruur* tertium præteritum tribuit *fræus*: at hoc, ut diversæ notionis, ita & originis esse ostendit Vossius Anal. iii. 32, in fin.

24. Hoc verbum naturā passivum videtur, i. e. *excitor*, nam forte ex a-
tivo *expergisco*, posito pro *expergescio* (quo sensu ap. Plin. xxii. 13, *Urtica la-
thargicos*

266 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

Morior, mortuus sum 25, to die. Sic *com-, de-, e-, im-, inter-, pra-* morior.

Nascor, natus sum 26, to be born. Sic *ad-, circum-, de-, in-, inter-, re-, sub-* nascor.

Orior, ortus sum, oriri 27, to rise. Sic *ab-, ad-, co-, ex-, ob-, sub-* orior.

* Hæc tria proximè memorata participia futuri temporis in ITURUS faciunt, *moriturus, nasciturus, oriturus* 28.

50. *Metior* in quarta *mensus* dabit, *ordior orsus*; *Experior PERTUS*, simul *opperior*que tenebunt.

3. Excipiuntur in quarta conjugatione, *Metior, mensus sum* 29, to measure. Sic *ad-, com-, di-, e-, pra-, re-* metior.

Ordior,

Unguiculis expersis, legit Perottus, quamvis aliter meliores libri) aut *expergo*, quo Accius & Santra ap. Nonium, li. 278; & Gell. vi. 10 utuntur: unde *expersitus*, pro *somno excitus*, apud veteres, Lucilium, teste Diomede, col. 372, Lucretium, iii. 943, Apul. Met. ii. & iv, aliosque invenimus. Cæterum hæc voces ita distinguit Diomedes, l. c. ut *expersitus* sit qui somno satiatus sponte evigilat; *experrectus* autem à quiete impeditus; *expergescit*, denique qui per alium somno excitatur. Contra Festo *expersitus* est qui per alium, *experrectus* qui per se vigilare coepit. Verùm hæc omnia indiscriminatim apud auctores accipi crediderim.

25. *Morior* olim & quarta fuit, unde infinitivus *moriri* ap. Plaut. *Asin.* i. 1, 108, & Ovid. Met. xiv. 214: *morimur* ap. Ennium, penult. longâ, referente Prisciano, col. 880; & *emoriri* ap. Terent. Eun. iii. 1, 42.

26. *Nascor* verè passivum esse significatione arguit, quamvis ipsius vox activa exoleverit.

27. *Orior* etiam quarta fuit, unde remansit infinitivus *oriri* (quod solum in usu est) interdumque *oriris, oritur*, penult. productâ; ut in illo Lucilii ap. Priscian. col. 880, *Conturbare animam potis est, quicumque adoritur*; in illo item Lucretii, iii. 514, *Commutare animum quicumque adoritur, & insit*. Nunc tamen longè frequentius, si non unicè, *oreris, oritur, orimur, adoritur, exoritur*, &c. penultimâ correptâ dicimus. In subjunctivo autem, *oriretur, adoriretur, exoriretur*, &c. non *oreretur, adoreretur*, &c. in quarta conjugatione hæsisse videtur. Davissius quidem ap. Cicer. Tusc. v. 4, *orerentur*, (an casu, anne consilio, incertum) edidit; alii verò *orirentur* habent. * Sunt qui pro *abortus, adortus, aborsus* etiam & *adorsus* dici putant; hoc ex Ovidio Pont. ii. 2, 16, & Gell. ix. 2, illud ex Paulo Sentent. iv. tit. 9; § 6 confirmantes. Verùm hisce omnibus in locis per t litteram legi debere rectè statuere videtur Methodi auctor, cum *orsus* ab *ordior* sit, non ab *orior*.

28. *Oriturus* Horat. Epist. ii. i. 17: *nasciturus* Palladius R. R. Jun. t. 7, sub fin. & Porcius Latro Declam. contr. Catil. c. 8 utuntur. *Moriturus* satis crebrò occurrit.

29. Sunt qui huic verbo *metius* participium tribuunt, leguntque ex Cicero-ne Nat. Deor. ii. 43, *dimetita* signa; & ibid. c. 63, *dimetitursus*. Verùm hæc

De Præt. & Sup. Verborum, CAP. I. 267

Ordior, orsus sum³⁰, to begin. Sic *ex-*, *red-* *ordior*.

Experior, expertus sum, to try or attempt³¹.

Opperior, oppertus sum³², to wait or tarry for one.

51. Nil formant *vescor*, *liquor*, *medeor*, *reminiscor*,
Irascor, *ringor*, *prævertor*, *diffiteor*que :

Queis demum adjungas *divertor*, *dequesetiscor*.

4. Nullum præteriti temporis participium habent verba sequentia :
Vescor, *vesci*³³, to feed. *Liquor*, *liqui*³⁴, to melt or be dissolved.
Medeor, *mederi*, to heal. *Reminiscor*, *reminisci*, to remember or
call to mind. *Irascor*, *irasci*³⁵, to be angry. *Ringor*, *ringi*³⁶, to
gripe

dimetari, illic *demetata* meliores codices exhibent, à *meto*, *metavi*. *Metitus* qui-
dem usi sunt inferioris ætatis scriptores : ut Paulinus ad Gestidium, p. m. 2,
Qua sunt parva modo, magno metitus amore. Et Ulpian. l. 52, § 1, ff. de legat. 3,
Qua quis ingenio suo metitus est. Addunt quidam illud Lactantii Div. Inst.
vii. 14, *Qua in usum hominis metitus est Deus*, sed ibi *molitus est* libris castigatio-
ribus legitur. Confer Voss. de Vit. Serm. i. 24, extr. & Goclen. Probl. Gram.
ii. 2, qui Scaligerum patrem *metitus* pro *mensus* non semel adhibuisse observant.
30. *Orditus* Diomedis (quo in præfatione usus est) aliorumque recentiorum,
Sidonii Epist. ii. 9, *Fortunati* lib. i, vulg. Interp. Esa. xxv. 7, *cave imiteris*.
Certè Diomedes ipse col. 372, non nisi *orsus sum* huic verbo tribuit. Confer
Vossium Vir. Serm. i. 24, extr. & Goclen. Probl. Gram. ii. 2, qui Jul. Sea-
ligerum & Bap. Mantuanum *orditus* usurpantes merito reprehendunt.

31. *Experior* (ut & *comperio* vel *comperior*) ab antiquo *perio* vel *perior*, unde
peritus & *periculum*, omniaque à Gr. *πείρω*, i. e. *tento*, non sine magna veri
similitudine deducit Ursinus, p. 526. Quod si *experior* & *opperior* cum Prisci-
ano aliisque à *pario*, (quod olim quæstæ fuit) derivari censenda sunt, analogiam
sequuntur reg. 49.)

32. *Oppertus sum* utitur Terent. Phorm. iii. 2, 30 : *opperitus sum* Plaut. Most.
iii. 2, 101.

33. *Vescor* naturâ passivum, ut *pascor*, videtur; à quo mutuo acceptum *pastus*
sum, quidam huic verbo præteritum tribuunt.

34. Eiusdem originis sunt *liquo*, *liqueo* & *liquor*. Primum activum est &
primæ conjugationis, i. e. *liquidum facere*; alterum neutrum & secundæ, i. e.
liquidum esse (unde *liquet* impersonale, propriè *defecatum est*, figuratè *manifestum*
est, significans :) postremum denique deponens, vel potius passivum, & tertiæ,
pro *liqueſcere*, seu *liquidum fieri*. Diversa tamen in his est primæ syllabæ men-
sura : *liquo* enim & *liqueo*, unde nomina *liquor* & *liquidus*, &c. eâ correptâ; *li-*
quor vero verbum productâ efferrî solet. Ab utroque autem *liqueo* & *liquor*
est participium *liquens*; ut *vina liquentia* ap. Virg. Æn. v. 238 & 776, prima
brevis; & *liquentia mella*, *liquentia flumina*, ap. eund. Æn. i. 436, & Æn. ix.
679, primâ longâ. Cæterum verbum *liquor* extra præsens indicativi & sub-
junctivi vix jam invenitur. Confer Vossium Etym. voc. *liquo*, qui hæc om-
nia à *lix* sive *liquis*, quod veteri lingua *aquam* significat, derivata arbitratur.

35. *Iratus*, quod huic verbo participium vulgo assignant, cum nullam ha-
beat temporis adsignificationem, nomen esse, non participium, Ursinus con-
tra Bangium evincit, p. 763.

grin like a Dog: sic sub- ringor. Prævertor, præverti 37, to get be- fore, to out-run. Diffiteor, diffiteri, to deny. Divertor, diverti 39, to turn aside, to take lodging. Defetiscor, defetisci 39, to be weary or faint.

C A P. II.

De Verbis Irregularibus.

VERBA IRREGULARIA triplicia sunt, *Anomala*, *Defectiva* & *Abundantia*.

I. Verba ANOMALA.

Verba *Anomala* sunt, quæ non sequuntur analogiam quatuor superiorum Conjugationum.

1. A soliti flexûs normis hæc verba recedunt:

Sum, volo, fio, queo, fero, queis eo nataque junge.

Hæc verba, cum eorum compositis, contra receptam in quatuor conjugationibus formam partes suas inflexerunt, *Sum, volo, fero, fio, queo*: quorum conjugatio è Rudimentis petenda est.

2. Voce

36. Olim *ringo*, unde verbale *ritus*. Vid. supra ad reg. 30.

37. Hoc verbum verè passivum est, ab activo *prævertor, præverti*, satis frequenter usitato: at *præversus sum* non dicimus. Contrà (ut hoc quoque obiter notemus) in præteriti *revertor, crebris, revertere* rarius, & apud vetustos auctores, Lucretium, iii. 1074, & v. 1152, Pomponium in Majali ap. Nonium, vii. 68, (nam Apuleium, Symmachum & similes sequioris ætatis eo usos non moramur) usurpatum invenimus. At in perfecto æquè *reverti* ac *reversus sum* legitur; illud quidem longè frequentius; sed non tamen ut hoc sit cum Vossio dammandum, à cujus censura id vindicavit Cl. Borrichius, p. 223, Adde Cellarii Cur. poster. p. 166, & ejusd. Antibar. p. 151, & duo Hirtii loca B. Hisp. c. 13 & 18, ab illis omissa.

38. *Divertor* itidem passivum est, cum quo activâ significatione convenit *diverto*; quia actio & passio in eo, ut in *prævertor, revertor*, reciproca est. Quamvis autem præterito non *diversus sum*, sed *diverti* dicamus, ap. Cæsarem tamen B. G. ii. 24, *diversos* legimus, pro *distractos*, sive in aliam aliamque partem *versos*.

39. A *fatisco*, vel *fatiscor*, & *defetiscor*, participia format Priscianus, col. 825 & 888, *fessus* & *defessus*: quæ rectius à Diomede, col. 372, nominibus accensentur.

I. IRREGULARIA verba hic intelligimus, non ea tantum quæ contra aliorum morem inflectuntur; sed laxiore vocis usu ea etiam, quibus, partium suarum respectu, aliquid vel deficit vel redundat.

2. Addunt

2. Voce sub activa passivum præteritum dant
Hæc: *soleo, solitus; gavisus, gaudeo; factus*
Fio petens; *ausus* sic *audeo, fido*que *fisus*.

Hæc verba, *soleo, gaudeo, audeo, fido*, quæ vulgò *neutro-passiva* appellantur; item *fio*, quod inter *neutralia passiva* numeratur, præteritum formant quasi in OR desinerent, hoc modo;

Soleo, solitus sum 3, to use, to be accustomed.

Gaudeo, gavisus sum 4, to rejoice.

Audeo, ausus sum, to dare.

Fido, fisus sum, to trust 5.

Fio, factus sum, to be made, to become 6.

3. Imperitantis habet *dic, duc*, persona secunda;
Fer, fac adde: tamen *fice*, non *fic*, dicitur aptè.

Hæc quatuor verba, *dico, duco, fero, facio*, in secunda persona imperativi e abjiciunt 7. Dicimus enim, *dic, duc, fer, fac*; non *dice, duce, fere, face*.

Sic eorum composita, *prædic, edic* 8; *abduc, adduc* 9; *adfer, aufer*; *benefac, calefac* 10, &c.

At composita à *facio*, quæ a in i mutant, e retinent: ut, *affice, infice, perfice*; non *affic, infic, perfic*.

2. Verba DEFECTIVA.

Verba Defectiva sunt, quæ certis temporibus numeris & personis deficiunt 11.

4. Hæc

2. Addunt vulgò & verbum *edo*, pro *manduco*, quod nos potius inter abundantia referendum duximus.

3. *Soluerat* utitur Sallust. ap. Priscian. col. 372.

4. *Gavisi* pro *gavisus sum*, & *ausi* pro *ausus sum* veteres dixisse, notat Priscianus, col. 368.

5. Sic *confido, confisus sum; diffido, diffisus sum*. At *confidi* usus est Livius, xlv. 13, *Agnos etiam considerunt se à populationibus tueri posse*. Item *diffidi* Quintil. Declam. 287, *Cum causæ patris diffidisset vir fortis*. Vid. Borrich. advers. Sciopp. p. 288.

6. Addunt vulgò *mæreo, mæstus sum*: at *mæstus* nomen, non participium esse, ostendit Vossius Anal. iii. 24, & ante eum Priscianus, qui hoc verbum præteritum habere negat, col. 817. Vid. supra huj. lib. cap. 1, reg. 20.

7. *Dice, duce*, tamen apud Comicos reperias: *face* & apud alios Poetas; item C. Nepot. iv. 2, 4, *Certum hominem ad eum mittas face*. Carullus contra *inger* pro *ingere* dixit, xxv. 2.

8. At Virg. Æn. xi. 463, *edice* utitur; *addice* & *indice* Plaut. Poen. ii. 50, & Pseud. i. 5, 133; atque haud scio an rectius quam *edis, addic, indic*.

4. Hæc præfente carent, *odi, cæpi, meminique*, Partibus ac illo genitis, sub præteritiva Voce tamen (*cæpi* dempto) fignantia tempus Præteritum præfensque fimul: fic *novit* utrumque Significat, pleno licet ufu *nofco* remanfit. Imperitante modo *memini* TO TOTEque fervat.

Hæc tria verba *odi, cæpi, memini*, carent præfenti temporibusque ab eo formatis: ex his tamen duo, *odi* & *memini*, sub voce præteriti non illius modò, fed præfentis etiam temporis fignificationem habent hoc modo:

Odi 12, *I hate* 02 *have hated, oderam, oderim, odiffem, odero* 13 *odiffe*. Partic. *ofurus*.

Cæpi 14, *I have begun, cæperam, -erim, -iffem, -ero, -iffe*. Sup. pin. *cæptu*. Partic. *cæptus, cæpturus*.

Memini 15, *I remember* 02 *have remembered, memineram, -erim, -iffem, -ero, -iffe*: & imperativo, *memento, mementote*.

9. *Abduce* & *adduce* habet Plautus Poen. v. 3, 54; Afîn. ii. 2, 88, & multis aliis locis: alibi autem *abduc, adduc*, ut Menæch. ii. 3, 81; Pseud. i. 3, 155, &c.

10. Frequentiora funt *benefacito, calefacito, &c* fimilia.

11. DEFECTIVA funt triplicia, 1. Quæ deftituuntur vel præterito & fupino vel fupino folo, & temporibus aliifque inde formatis; qualia multa in fingulis conjugationibus memoravimus, 2. Quibus defunt primæ fecundæque perfona, atque hinc dicuntur IMPERSONALIA; de quibus paulò poft videbimus. 3. Quæ certis modis, temporibus, &c. deficiunt, nec tamen ad duos superiores claffes pertinent; cujufmodi funt ea quæ mox tradentur.

12. Dicimus etiam & *ofus fum*, unde *exofus* & *perofus*, quibus folis, non vero *exodi, perodi*, utimur. Antiquos odio, *odis*, dixiffe notat Feftus: quorum imitatione *odiet, odient, odivi, odite, odientes, &c*. utitur vulgatus Interpres, dicitur Tertullianus, *odiari* Seneca, *odiendi* Apuleius. Vid. Voffium Anal. iii. 39. Idem ap. Petronium, c. 132, *odientes* vult legendum, pro quo vulgò *audientes*, quod tamen retinendum cenfet Burmannus. Sed & *odivit* dixit Antonius ap. Cic. Philipp. xiii. 19: at hæc omnia confuetudo melior abolevit.

13. Hoc futuro fubjunctivi pro futuro etiam indicativi utimur: parque ratio in *cæpero* & *meminero*. *Oderit* quoque & *oderint* imperativi interdum locum fupplent: ut in illo tyranni ap. Cic. Offic. i. 28, & Senec. de Ira, i. 16, *Oderint, dum metuant*.

14. Ab antiquo *cæpio*, quo utitur Plautus Menæch. v. 5, 57, *Neque pugna neque ego lites cæpio*: & Terent. Adelph. iii. 3, 43, *Præfens olfeciffem, quam illud quidquam cæperet*. Porro à *cæpi* eft *occæpi*; ut in illis, Plaut. Amph. ii. 2, 92, *Animo fi malè effe occæperit*; Ter. Andr. iii. 2, 24, *Si quid tibi narrare occæperit*; Tacit. Hift. ii. 16, 4, *Ubi delectum agere Pacarius occæpit*; ita enim libris emendationibus fcriptum: at ap. Terent. Eun. i. 2, 45, *Qui me amare occæperat*, fimplice, ut fit ab *occipio*, quo Lucret. v. 887, Liv. iii. 19, Tac. Annal. i. 38, 3, aliique utuntur; nempe à *cæpio* compositum. ut *incipio*, cujus præteritum *incepi*, non *incæpi*.

De Verbis Irregularibus, CAP. II. 271

His addi potest *novi*, quod significationem habet utriusque temporis, *I know* ¹⁶, or *I have known*: quamvis & *nosco*; *noscebam*, &c. usu frequentia sunt ¹⁷.

5. *Dor, furo, for, der, fer*, vix unquam suscipit usus.

Furo, to be mad, in prima persona vix dicitur, sed *furis, furit*, &c. ¹⁸

Dor, to be given, & *for*, to speak, in usu non sunt, sed *daris, faris, datur, fatur*, &c. Nec in subjunctivo dicimus, *der* aut *fer* ¹⁹.

In compositione tamen usitata sunt *addor, condor, reddor*, &c. *Effor* verò & *affor* ²⁰ vix utimur ²¹.

6. Hæc quoque truncatis videas deformia membris:

Ausim, quæso, forem, faxim, cedo, capsis, & inquam,

Atque apage, salve, sodes, sis, sultis & ajo:

Infit, ave, desit, confit socientur, *ovatque*.

Multis magnisque sui partibus destituuntur verba sequentia:

1. *Aio* ²², *I speak; inquam* ²³, *I say; quæso* ²⁴, *I pray; con-*
fir

15. A *prisco meno*, per reduplicationem: quanquam & *memino* veteres dixisse colligi possit ex participio antiquo *meminens*, quo non *Plantus* modò ap. *Sergium* in *Donati Edit.* ii. col. 1853, & *Liv. Andron.* ap. *Priscian.* col. 922, sed & recentiores, *Ausonius de Profess.* *Burdig.* i. 40, & *Sidonius Epist.* ii. 20, *iv.* 3, &c. *Vid. Voss. Anal.* iii. 39.

16. Cæteras ferè hujus verbi partes longè frequentius per *Syncopen* efferimus, *nôsti, nôstis, nôrunt, nôram, nôrim, nôsses, nôsse*. Imò & *nômus* pro *novimus* dixisse veteres, auctor est *Diomedes*, col. 382.

17. Addit *Phocas*, col. 1720, & *Despauterius* p. 173, *pepi*; ab antiquo *verbo pago*, de quo cap. superiore reg. 30: at præsentis significatione nusquam illud acceptum legitur.

18. Primâ tamen personâ usus *Varro*, teste *Prisciano*.

19. *Deris* quoque & *demur* rarioris sunt usûs: quanquam prius adhibuit *Castellio* in versione *Matth.* v. 25. Et cæteræ partes verbi *faris* (præter *fatur* Indicativi, *fare* Imperativi, Participia *fans, fatus & fandus*, & Gerundia *fandi & fando*) exolevisse videntur: nusquam enim *famur, famini, fantur, fâbar, fâbaris*, &c. *feris, fêtur*, &c. *farer, fareris*, &c. legisse me memini. *Fabor* tamen *16, Od.* *Virgil. Æn.* i. 261.

20. *Effor* tamen ex *Caio* profert *Diomedes*, col. 375.

21. Multæ sunt & aliorum verborum partes, quas fortè jam tutò haud liceat usurpare: cujuscmodi sunt *sci* à *scio*, *cupe* à *cupio*, *polle* à *polleo*. Sic *roro* in usu vix esse notat *Diomedes*, col. 375: *solebo* à *soleo* ipsa verbi significatio excludit. Idem de multis passivis existimandum, quorum ea est natura, ut primam aut secundam personam non admittant; ut *aror, nator*, &c. nisi personarum fitione terra aut aqua de se loquentes inducantur, aut figuratè ad eas sermo dirigatur.

22. De hoc aliisque ejuscmodi verbis vid. *Rudim.* p. 59, *Aiebamur* tamen excludit *Alvarus*, ut & totum perfectum; quanquam *ai, aisti, agnoscat Pro-*
bus,

272 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

fit 25, it is done; *desit* 26, it is wanting; *insit* 27, he begins, he saith; *ovet* 28, he rejoiceth; modi ferè indicativi.

2. *Apagē* 29, away with; *ave* 30, good-morrow; *salve* 31, God save you; *cedo* 32, give me, tell me; modi plerumque imperativi.

3. *Ausim*

bus, col. 1482, & *ajerunt* Tertullianus dixerit de Fuga, c. 6. Veteres etiam *aitis*, *aitē* & alia quædam usurpasse putat Vossius Gramm. min. p. 132.

23. *Inquo* dici negant Diomedes, col. 375, & Phocas, col. 1718. Quod autem ex Cicerone de Orat. ii. 63, *Attendere & aucupari verba oportebit, inquo*, Priscianus, col. 876; ex Catullo, x. 27, *Mane inquo puella*, alii proferant; non est quod eorum testimonio satis fidamus, cum optimis codicibus, illic in quo, hic inquit legatur. Vid. Voss. Anal. iii. 40: item Urfin. p. 796, qui inquit, quod recentiores nonnunquam usurpant, auctoritate destitui notat. Cæterum ipsum *inquam* ex *inquebam* per Syncopen factum, præteriti imperfecti primitus fuisse censet Vossius, l. c. quod & Urfinus confirmat ex eo, quod hoc verbo in repetitione ejus quod dictum erat, & orationis cœptæ continuatione, tantum utamur.

24. Priscianus, col. 902, primitivum hujus verbi facit *quero*. Melius Gruterus ad Plaut. Menachm. v. 1, 36, cumque secutus Vossius remansisse id conjiciunt ex veteri lingua, quæ pro *r* usurpabat, atque adeo idem esse *quæso* quod *quero*; unde & præteritum restat *quæsi*. Sanè *quæsit* pro invocatur utitur Lucretius, v. 1228: *quæsero* pro rogare Plautus Bacch. ii. 2, 1: *quæsens* pro implorans Apuleius Mæ. iv. p. 113: *quæsiit* pro rogavit Sallust. ap. Priscian. l. c. *quæsuere* Deos, pro invocavere, Manilius, l. 413. Vid. Voss. Anal. iii. 41, & Urfin. p. 798.

25. Sic *confieret* & *confieri*. Adde etiam *effieri* ap. Plaut. Pers. v. 1, 9: *interfiat* & *interfieri* ap. Lucret. iii. 885, & Plaut. Trin. ii. 4, 131, *Superfi*, & *superfiat*, *superfieri* ap. Aufon. Epigr. 81, Plaut. Stich. iv. 2, 12, & Colum. iii. 1.

26. Item *desiet* & *desiat*, & *desieri*.

27. *Infio*, quo Varro usus ap. Priscian. col. 843, exolevit.

28. Phocas, col. 1718, hanc solam personam & participium *ovans* agnoscit: at *ovas* quoque Diomedes, col. 375; qui nec primam personam omnino repudiat, sed raro tantum reperiri affirmat. *Ovet* autem habet Statius Sylv. iv. 1, 8: *ovaret* idem Theb. i. 153: ut præteream participium *ovatus* ap. Pers. ii. 55, & gerundium *ovandi* ap. Sueton. Claud. i. 5.

29. Ex Græco ἀπαγε. Addunt quidam & plurale *apagete* ex Cicerone, Plauto, Terentio & Apuleio: sed in his editiones variant, in quibus sæpius divisim *apage* te legitur. Vid. Urfin. p. 799.

30. Hoc significatu *ave*, *aveto* & *avete* tantum dicimus. *Aveo* autem pro *cupio* plura habet tempora: quo etiam pro *salvus sum* utitur Mamertinus in Paneg. Juliani, c. 29, *Cum hic avere jubeat, qui jam fecit ut averem*.

31. *Salve*, *salveto*, *salvete* & *salvere*, nunc ferè utimur. *Salvebis* etiam Cic. ad Attic. vi. 2, extr. sed & *salveo* Plautus Truc. ii. 2, 4. Cæterum duobus hisce *ave* & *salve* tertium *vale* adjungunt Schmidius alique: præter rationem, cum eadem quæ in *valeo*, *vales*, *valebis*, &c. in imperativo *vale*, *valeto* & *valete*, maneat significatio. Vid. Urfin. p. 800.

32. Hoc verbum non uni tantum, sed & pluribus etiam dicitur, ut in hoc Ciceronis de Senect. c. 6, *Cedo qui tempus, tantam amisistis tam cito*. Quod idem

3. modi finiti 4. vultu

7. H S T N E P P Q C es A C

& verb. var. or. de mul. nio &

33. hoc ab. Vid. V

34. facero, jexo, respexer. Frischl

35. re itide. tempor. cavit: misit.

36. ducere. quam i. lisse V. 37.

De Verbis Irregularibus, CAP. II. 273

3. *Ausim* 33, *I dare; faxim & faxo, I'll do it, or see to it* 34, modi subjunctivi: ut & *forem* 35, *I might or should be, cujus infinitivus fore.*

4. Cum conjunctione *si* composita, *sis, sultis, sodes; pro si vis, si vultis, si audes* 36: item, præmissio alio verbo, *capsis* 37, pro *cape si vis* 38.

De Verbis IMPERSONALIBUS.

7. His super expositis IMPERSONALIA junge, Sola quibus primi numeri persona remansit
Tertia: nempe *decet*, cum *pœnitet*, adde & *oportet*:
Nactaque præteritum duplex, *miseretque, pigetque*,
Et *pudet*, atque *licet*; *libet* aut *lubet*, adjice *tædet*,
Præteritumque *liquet* spernens. Imitantur & horum
Plurima, permaneant aliàs licet integra, sensum.
Qualia, *delectat, placet, evenit, accidit & fit*,
Conducit, patet, atque *juvat, stat, sufficit, inter-*
est, vacat, & *prodest, refert, constatque, fugitque*,
Attinet, & restat, spectat, cum *pertinet* adde,
Cum multis aliis quæ sit mora longa referre.

S

Verbum

& verbo *age* evenit, quod pluralibus sæpè accommodari ostendit Major de var. orat. p. 372, & ante eum Valla Eleg. ii. 16, quamvis longè frequentius de multis *agite* pluraliter dicatur. Vetustiores etiam *cette* pro *cedite*, ut ex Ennio & Plauto observat Nonius, ii. 122, utebantur.

33. *Ausim, ausis, ausit*, plur. *ausim*, per Syncopen ex obsoleto *anserim*, & hoc ab *ausi*, quod olim pro *ausus sum*, ut *soleo solui* pro *solitus sum*, usurpatum. Vid. Voss. Anal. iii. 41.

34. Similiter *faxim & faxo* supersunt ex conjugatione prisca, pro *facirim; facero*, sive, ut nunc loquimur, *fecirim, fecero*. Ita enim & olim *axo, taxo; injexo, respexo*, pro *agero, tagero*, sive (ut nunc efferimus) *egero, tetigero, injecero; respexero*. Cæterum *faxis, faxit*, &c. non à *faxo* sed *faxim* declinant Alvarus, Frischlinus & Giesfenses.

35. *Forem* est ex *fuercm*, ab obsoleto *fuo*; unde *fui & futurus* supersunt: *fore* itidem ex *fuere* contractum. Est autem in ratione Grammatica præsentis temporis, quamvis usus dicendi arbiter ad futuri significationem id ferè revocavit: quo solo tempore ejus composita, *abfore, affore, defore, profore*, usus admisit.

36. Intègre protulit Plautus Aulul. ii. 1; 48, *Dic mihi, si audes, quæ est quæ ducere vis uxorem*. Ita enim legit, id docens, vet. Schol. Persi. iii. 89; quam in vulgatis, pro *si audes, quæso* scriptum sit, quod ex glossemate irrepisse Vossius putat, Anal. iv. 286.

37. Vid. Cic. Orat. c. 45.

38. Sic

Verbum IMPERSONALE vulgò dicitur, cui nominativus certæ personæ præponi non potest 39: aut, ut alii definiunt, quod duabus primis & primariis personis destituitur.

IMPERSONALIA activæ vocis in *t* exeunt, suntque hæc decem: *Decet*, it becometh; *pœnitet*, it repenteth; *oportet*, it behobeth; *miseret*, it pities; *piget*, it irketh; *pudet*, it is a shame; *licet*, it is lawful; *libet* vel *lubet* 40, it is one's pleasure; *tadet*, it wearieeth; *liquet*, it appears.

Impersonalia vocis passivæ desinunt in *tur*. Eorum maximus est numerus: veniunt enim ab activis omnibus, multisque etiam neutris 41; ut à *lego*, *legitur*; à *curro*, *curritur*.

Conjugantur autem Impersonalia per tertias omnium ferè modorum & temporum personas singulares 42: ut, *decet*, *decebat*, *decurrit*, &c. *curritur*, *currebatur*, *cursum est vel fuit*, &c.

Porro ex decem illis quæ vocis activæ sunt, tria regulariter præteritum formant; *Decet*, *decurrit*; *pœnitet*, *pœnituit*; *oportet*, *oportuit*. Sex duplex habent præteritum, alterum activæ, alterum passivæ vocis:

38. Sic & alia, *abisis*, *videfis*, *cavefis*, *apagesis*. Cæterum hisce omnibus *sis* adjunctum, ad imperativi rigorem molliendum.

39. Intellige juxta vulgi opinionem & communem loquendi consuetudinem: re enim verâ in plerisque hujus generis verbis, personæ sive suppositi vicem sustinet infinita locutio, vel oratio integra: ut in illis Ciceronis, *Oratorem iustici non decet*. Ex rerum cognitione efflorescat & redundet oratio oportet. In his vero, *Pœnitet me peccati*; *Miseret me tui*; *negotium, respectus*, aut simile quid intelligitur. Cæterum impersonalibus passivis, *statuitur*, *curritur*, *legitur*, &c. quibus simplex verbi actio absque ulla Ellipsi denotatur, optime hæc definitio convenire videtur. Vid. Perizon. i. 12, 7.

40. Nempe hæc non aliter differunt, quàm *optimus* & *optumus*, *faciendus* & *faciundus*.

41. Interdum etiam à deponentibus, sed rarò & passivo ferè sensu: ut *Plant. Afin. i. 1, 62, Volo amoris obsecutum illius*. *Sallust. Jug. c. 27, Summâ ope cursum est*. *Terent. Adel. iii. 4, 62, Utinam hic sit modo defunctum*. *Cæf. B. G. vii. 61, Hostibus nunciatur in castris Romanorum tumultuari*. *Apul. Met. iv. p. 137, Mæretur, fletur, lamentatur diebus plusculis*. At sensu activo, *Quos non est veritum in voluptate summum bonum ponere*, dixit Cicero de *Fin. ii. 13*, Confer & *Gell. xv. 13*. Nimirum quia olim, ut Nonius testatur, ix. 3, *veretur te*, pro *vereris*, dicebant.

42. Nonnunquam etiam in tertia plurali, sed personaliter inveniuntur, 1. Activæ vocis: ut *Horat. Epist. i. 7, 44, Parvum parva decent*. *Sueton. Jul. xx. 8, Cætera item qua cuique libuissent*. *Catull. lix. 147, Marito ista non eadem dicent*. *Terent. iv. 7, 36, Non te hac pudet*. *Lucan. viii. 495, Semper metuet, quem sæva pudebunt*. *Val. Flacc. ii. 92, Acclinem scopulo inveniunt, miserentque foventque*. *Gell. i. 2, Cum omnes verbis ejus defatigati pertadussent*. *Ter. Heaut. iii. 2, 25, Hæc facta ab illo oportebant*, al. *oportebat*. 2. Passivæ vocis: ut, *Martial. iv. 30, Sacris piscibus hæc natantur undæ*. *Cic. Offic. i. 10, Quo in genere multa peccantur*. *Tacit. Hist. i. 16, 7, In cæteris gentibus qua regnantur*. *Ovid. Heroid. xii. 169, Noctes vigilantur amare*.

De Verbis Irregularibus, CAP. II. 253

cis: *Miseret, miseruit* 43 & *miseritum est* 44; *piger, piguit, vel pigitum est*; *pudet, puduit, vel puditum est*; *licet, licuit, vel licitum est*; *libet, libuit, vel libitum est*; *tadet, taduit* 45, vel *pertasum est* 46. At *liquet* in præterito vix reperitur 47.

Impersonalia carent imperativo: sed pro eo utimur præsentis sub-
iunctivi: ut, *pœniteat, pugnetur* 48.

Nec in supinis, participiis aut gerundiis inveniuntur, paucis ex-
ceptis 49.

Participia autem, per quæ circumloquimur præterita passiva, non
hic variantur per genera, ut fit in personalibus; sed quia substantivè
ponuntur, semper sunt generis neutri: ut, *pugnatum est, miseritum est* 50.

S 2

¶ Imi.

43. *Miseruit* vix usquam jam legitur.

44. Olim *miseritum*, Vid. supra huj. lib. c. 1, reg. 47, n. 13.

45. *Taduit* aut *tasum est* vix usquam occurrunt.

46. *Pertasum est* utitur Cic. ad Q. Fratr. l. 2; Virg. *Æn.* iv. 18, & alii. Pro
eo *pertisum* veteres dixisse notat Festus. At id non probare consuetudinem
Cicero ait Orat. c. 48. Est autem à composito *pertadet*, quo impersonaliter
Gellius, xv. 20, personaliter verò, ut modo diximus, i, 2, idem utitur.

47. A præterito tamen *liqui* vel *liquui*, personaliter dixit Cic. Nat. Deor. l.
42, *Ego ne Protagoram quidem, cui neutrum liquerit*, sive, ut Lambinus legit *Li-
quuerit*, aut etiam *licuerit*. Sic enim à *deliqueo* *delicui* format Ovid. Met. iv.
253, & vii. 381; & à *colliqueo*, *collicui*, Varro ap. Non. iv. 275. Sed & im-
personaliter usus Tertullian. adv. Gnosticos, c. 6, *Liquuit Africa*.

48. Invenitur tamen imperativus *liceto*, in nobilissimâ Inscriptione, ipsâ Tul-
lii ætate tabulæ æneæ incisâ, ap. Aldum in Orthograph. p. 407 & seqq. ac-
curatè descriptâ: è qua & hæc apponere visum est. QVAE. THERMENSIVM.
MAIORVM. PISIDARVM. PVBLICA. PREIVATAVE. PRAETER. LOCA. AGROS.
AEDIFICIA. SVNT. FVERVNTVE. ANTE. BELLVM. MITRIDATIS: QVOD.
PREIMVM. FACTVM. EST. QVODQVE. EARVM. IEL. ANTEA. HA-
BERVNT. POSSEDERVNT. VSEI. FRVCTEIVE. SVNT. QVOD. EIVS. IPSEI.
SVA. VOLVNTATE. AB. SE. NON. ABALIENARVNT. EA. OMNIA. THERMEN-
SIVM. MAIORVM. PISIDARVM. VTI. SVNT. FVERVNTVE. ITA. SVNTO. ITI-
DEMQVE. IEIS. EA. OMNIA. HABERE. POSSIDERE. VTEI. FRVEIQVE. LICETO.

49. Ut, *pœnitendi causa*, ap. Cic. Fin. ii. 32. *Corrigere errorem pœnitendo* Id.
Acad. iii. in Fragm. *Pœnitendum puto* Id. Attic. vii. 3. *Non pudendo* Id. de
Orat. i. 26. *Inducitur ad pudendum, ad pigendum*, Id. de Clar. c. 50. *Magis of-
fendit pudendum* Id. Tusc. ii. 5. *Cum puderet vivos, tanquam puditurum esset extin-
ctos* Plin. xxxvi. 15. *Neminem eorum per Italiam ire licitum* Liv. xlii. 36.
Pœniturus etiam (sive, ut legendum vult Voss. Anal. iv. 13, *pœnititurus*) dixit Sal-
lustius, pro *pœnitentiam acturus*, (teste Quintil. ix. 3,) & ante eum Accius, quod
jam exolevit. *Pœnitens* usitatum est; item *pertasus*, quod activè significat; &
pudendus, pigendus, pœnitendus. *Libens, pudens, decens*, nomina potius quam
participia videntur.

50. Atque ab huiusmodi participiis impersonaliter acceptis venire videntur
ablativi, qui sine substantivo absolute positi vulgò dicuntur: ut Tac. Ann. iv.
36, 3, *Absolvitur, comperto facta in eum crimina*. Interdum & nominativi, ut
Liv. vii. 8, *Diu non perlitatus tenerat Dictatorem: Est l. 53, Ni degeneratum id*

¶ Impersonalibus vulgò accensentur multa verba personalia, quia ad modum impersonalium absolutè inveniuntur in tertia persona singulari, absque nominativo, sequente mox infinitivo 51.

Hujusmodi è prima conjugatione sunt, *Delectat, juvat, spectat, vacat, stat*; cum compositis, *constat, prestat, restat*.

E secunda conjugatione, *Apparet, attinet, pertinet, debet, dolet, nocet, latet, patet, placet, displicet, sedet, solet, assolet* 52.

E tertia, *Accidit, contingit, cœpit, incipit, conducit, desinit, excidit, fugit, offeît, sufficit, succurrit, suppetit*.

E quarta, *Convenit, evenit, expedit*.

Ex anomalis, *Est* 53, cum compositis, *obest, prodest, potest* 54, *interest, superest*; *fit, praterit, nequit, subit, confert, refert* 55.

¶ Ad

aliis huic quoque decori offecisset. Item & accusativi: ut Liv. xxviii. 12, *Post Asdrubalis exercitum deletum, cedendoque in angulum Brutium, ceterâ Italiâ concessum, cui non videatur mirabile?* Vid. Perizon. ad Sanct. p. 439.

51. HÆC IMPERSONALIA PER ACCIDENS vocat Ursinus, p. 815. Cæterum & decem illa Impersonalia, quæ per se talia appellat, olim & personalia fuisse docet ex Capro Priscianus, col. 922. Sic Lucret. iii. 894, *Ipse sui miseret*. Plaut. Amph. ii. 2, 188, *Isthuc facinus; quod tu insimulas, nostro generi non decet*. Ovid. Amor. i. 8, 35, *Decet albâ quidem pudor ora*. Plaut. Stich. i. 1, 50, *Ene quidem hæc conditio nunc non pœnitet*. Id. Casin. v. 2, 3, *Ita nunc pudeo, atque ita nunc paveo*. Ennius in Hecuba ap. Non. vii. 58, *Miserete mei annis*. Stat. Th. x. 334, *Si non dedecui tua jussa*. Præeunte autem voce generali, id, quid, quod, nihil, quicquam, & similibus, apud optimos etiam auctores sæpè personaliter accipiuntur: ut, Ovid. Heroid. iv. 154, *Quid deceat non videt ullus amans*. Cic. Tusc. v. 18, *Sequitur ut nihil pœniteat, nihil desit, nihil obset*. Id. de Orat. ii. 4, *Sin tibi id minus libebit, non te urgebo*. Ovid. Am. ii. 19, 3, *Quod licet ingratum est, quod non licet acrius urit*. Cic. pro Cæcin. c. 11, *Cum quid liqueret, non habuisset*. Ter. Phorm. iii. 3, 21, *Ne quid plus minusve faxit, quod nos post pigeat*. Plaut. Pseud. i. 3, 47, *Nimio id quod pudet facilius fertur, quam illud quod piget*. Martialis. iv. 12, *Nulli; Thai; negas: sed si te non pudet istud, Hoc saltem pudeat, Thai; negare nihil*. Ter. Adelph. i. 2, 4, *Quem neque pudet quicquam, nec metuit quendam*. Cic. pro Corn. Balbo, c. 3, *Est enim aliquid quod non oporteat, etiam si tibi et: Quicquid verò non licet, certè non oportet*. Plaut. Pseud. i. 3, 74, *Nihilne te mei miseret?* [Nisi forte postremis hæc exemplis, quicquam, quod & nihil in accusativum potius resolvenda sunt: qua de re fusiùs in Syntaxi dicetur.] * Idem in passivis: ut Ovid. Met. xii. 188, *Jam tertia vivitur atas*. Martial. vi. 43, *Canaque sulphureis nymphâ natatur aquis*: & Id. xiii. 59, *Tota mihi dormitur hœrens*. Confer Voss. Anal. iii. 1 & 42; Sanct. iii. 1, p. 266 & 267, & iii. 3, p. 371 & 374; Ursin. p. 812; Johnson. App. p. 260 & seqq. & Addit. p. 47, &c. & adde pluralia supra memorata Not. 42.

52. An *assoleo* dicatur, & an *assolet* semper sit impersonale, disquirentem videtur utramque partem Goclen. Probl. Gram. v. 7.

53. Ut, *cernere est, videre est*. Virg. Ecl. x. 46, *Nec fit mihi credere*. Vid. Perizon. ad Sanct. iv. 4, n. 52. Huc referunt & has locutiones *certum est, a-*

quam est, par est, &c.

54. Ex

VER
quæ
gurat
vesper

54.
capi, in
rum q
nem in
Saturn
medio p
tere.
domina
ii. 33.
Cic. a
(quod
exil. c
que est
verbis
termin
subire
Divin.
is tem
que leg
queat.
xx. 1.
tur.
factum
nequitu
ap. Di
men ex
lum ge
id præ
iii. 36.
55.
fero de
ne loc
care o
ob sig
huic p
censue
56.
cum h
rum,
pediat
fulmin
Deum

De Verbis Irregularibus CAP. II. 277

¶ Ad Impersonalium denique naturam quodammodo accedunt VERBA EXEMPTÆ ACTIONIS, hoc est, actionem significantia, quæ ut fiat, vel ne fiat, neutiquam sit humanæ potestatis: ut, *Fulgurat, fulminat, tonat, grandinat, gelat, pluit, ningit, lucefcit, advesperascit, noctescit* &c, & similia.

S 3

3. Verba

54. Ex his octo FAMULARIA appellantur, sciz. *Possim, queo, nequeo, capi, incipio, desino, debeo, soleo*: sic dicta, quod pro natura verborum infinitorum quibus ancillantur, nunc personalem, nunc impersonalem significationem induant. Et impersonaliter quidem acceptorum hæc exempla suggerit Saturnius, Merc. maj. iii. 27; Plin. jun. Epist. iv. 13, *Huic vitio occurri uno remedio potest.* Cic. de Harusp. resp. c. 21, *Cujus auctoritatis neminem posset pœnitere.* Justin. xii. 6, 5, *Pigere eum facti cœpit.* Ovid. Remed. v. 710, *Incipiet domina quæque pudere sua.* Senec. Epist. 40, *Si te pudere desierit.* Cæs. B. G. ii. 33, *Pugnatum ab hostibus ita acriter est, ut a viris fortibus pugnari debuit.* Cic. ad Attic. viii. 5, *Etsi solet eum, cum aliquid furiosè fecit, pœnitere.* De quo (quod Saturnius intactum præterit) exemplum sit illud Cic. Anteq. iet in exil. c. 2, *Ut iis sine magna sollicitudine, industria, virtute non queat resisti.* Parque est verbi *nequeo* ratio. ¶ Observat porro idem Saturnius, iii. 28. ex his verbis tria esse, nimirum *capi, desino* & *queo*, quæ juncta cum infinitis passivæ terminationis, possunt arbitratu nostro & vocem servare activam, aut formam subire passivam: ut Liv. ii. 21, *Plebi injuria a primoribus fieri cœpere.* Cic. de Divin. ii. 2, extr. *De repub. consuli cœpti sumus.* Plin. ii. 55, extr. *Turres bellis temporibus desinere fieri.* Cic. de clar. c. 32, *Veteres orationes post nostras a plerisque legi sunt desita.* Tac. Annal. xiii. 17, 2, *Ut jam non præmatura mors videri queat.* Terent. Hec. iv. 1, 57, *Forma in tenebris nosci non quita est*: item Gell. xx. 1, extr. *Sævitia contemni non quita est.* Lucrēt. i. 1044, *Suppleri summa queatur.* Sic Sallust. Jug. c. 34, *Quicquid sine sanguine civium ulcisci nequitur, jure factum sit*: & Apul. Apol. p. 547, *Sola virginitas, cum semel accepta est, reddi nequitur.* * Quod verò verbo *possim* similiter usi sint vetustiores: ut Ennius ap. Diomed. col. 381, *Nec retrahi potestur imperiis.* Lucrēt. iii. 1023, *Quod tamen expleri nulla ratione potestur.* Cælius ap. Non. x. 33, *Cum sine periculo bellum geri poteratur*: & Quadrigarius ap. eund. x. 30, *Cum non possetur decerni*: id prærancidæ antiquitati renunciandum idem statuit. Confer & Voss. Anal. iii. 36, & Ursin. p. 437 & seqq.

55. Refert impersonale primâ longâ plerumque enunciatur: unde à *res* & *fero* deductum vulgò creditur. At Cl. Perizonius, non à *res*, sed à præpositione loquelari *re* compositum, & primariâ sui notione unum idemque significare ostendit, sive personale, sive impersonale intelligatur: quamvis Romani ob significationem in speciem diversam, diversa tandem ea verba credentes, huic productam, illi corâptam *re* syllabam, discriminis gratiâ tribuendam censuerint. Vid. eum iii. 5, n. 3.

56. In his verbis, Scaligeri observatio de Causis L. L. v. 110, p. 284, locum habet, quod nimirum primis duabus personis ea careant, non tam ipso- rum, quàm rerum quibus applicari possunt, defectu. Alioquin sane nihil impediât quo minus, si per Protopopœiam Deus loquens introducatur, *tono, fulmino*; si cœlum, sive aër, *pluo, ningo*: aut si per Apostrophem ad ipsum Deum dirigatur oratio, *tonas, fulminas*; ad cœlum, *pluis, ningis*, dicatur. A-

3. Verba ABUNDANTIA.

Verba *Abundantia* sunt, quæ variè ab auctoribus usurpantur. Eorum autem triplex est differentia: 1. Enim, quædam *Genus*, 2. Quædam *Terminationem*, 3. Quædam denique *Conjugationem*, variam seu multiplicem habent.

DE VERBIS GENERE ABUNDANTIBUS.

GENERE abundant Verba duplicia:

1. Quæ interdum *NEUTRA*, interdum *ACTIVA* sunt: ut, *aboleo*, *duro*, *maneo*, &c. 57. Sic Liv. iii. 55, *Cujus rei prope jam memoria aboleverat* 58. Velleius, ii. 58, 2, *Abolere testamentum*. Plaut. Amph. iii. 2, 1, *Durare nequeo in adibus*. Ovid. ad Liv. x. 198, *Duravit animum*. Cic. Nat. Deor. i. 12, *Nihil semper suo statu manet*. Virg. Æn. vii. 596, *Te triste manebit supplicium*.

2. Quæ *COMMUNIA*, i. e. quæ modò *activa*, modò *passiva* sunt: ut, *adipiscor*, *criminator*, *dignor*, &c. 59. Sic Cic. Epist. Fam. xii. 22, *Maximam laudem adeptus esses*. Plaut. Trin. ii. 2, 88, *Non atate veram ingenio adipiscitur sapientia*. Terent. Eun. v. 2, 16, *Hanc metui, ne me criminaretur tibi*. Cic. contr. Rull. iii. 4, *Sullanæ res defendere criminator*, i. e. *accusor*. Ovid. Trist. iii. 14, 51, *Veniâ dignare libellum*. Cic. de Invent. ii. 53, *Homines cultu quodam & honore dignantur*, i. e. *digni existimantur*.

DE VERBIS TERMINATIONE ABUNDANTIBUS.

Talia sunt, *Assentio & assentior*; *fabrico*, *fabricor*; *impertio*, *impertior*; *lacrymo*, *lacrymor*; *merea*, *mereor*; *munero*, *muneror*, &c. 60, eadem significatione 61. Sic, *comperio*, *punio*, *luxurio*; rariùs *comperior*, *punior*, *luxurior* 62: & *populo*, *comitor*; raro *populo* 63, *convito* 64.

DE

Iñ in his nominativum cognatæ significationis latere volunt; ut *fulmen fulminat*, *pluvia pluit*, &c. alii (quod mihi præcipue probatur) nihil his aliud quàm actionem sive rem ipsam significari existimant; ut *grandinat*, *lucescit*, sit idem quod *grando est*, *lux est*.

57. Satis amplam ejusmodi verborum sylvam exhibent Voss. Anal. iii. 4. Methodi auct. p. 459, Gram. Oxon. p. 43, Ursin. p. 443. Videtis etiam doctissimum Perizon. ad Sanct. iii. 3, de iis acutissime, ut solet, dissertantem.

58. At hoc potius est ab *abolesco*. Vid. supra lib. iii. r. 17, n. 96.

59. De his vid. postea, cap. iii.

60. Sic Cic. Offic. i. 6, *Nè his temere assentiamus*. Id. Fam. i. 1, *Huic assentiuntur reliqui consulares*. Horat. Sat. i. 3, 102, *Quæ post fabricaverat usus*. Cic. Offic. i. 41, *Pictores & ii qui signa fabricantur*. Id. in Verr. ii. 34, *Dolorum summa nemini impertiebat*. Id. ad Brut. Epist. 12, *Ut misericordiam liberis ejus impertiamur*.

De Verbis Irregularibus, CAP. II. 279

DE VERBIS CONJUGATIONE ABUNDANTIBUS.

CONJUGATIONEM variant verba triplicia :

1. Quædam usitatè PRIMÆ, & rarò TERTIÆ: ut,
Lavo, lavas, lavare : &, Lavo, lavis, lavere⁶⁵.

S 4

2. Quædam

impertiamur. Ovid. Amor. i. 8, 83, Discant oculi lacrymare coacti. Cic. in Verr. v. 46, pr. Equis fuit, quin lacrymaretur? Ovid. Heroid. xiv. 84, Hæc meruit pietas premia. Cic. de Leg. iii. 14, Perniciose de rep. merentur vitiosi Principes, Senec. Epist. 119, Inani me lance munerat. Cic. ad Attic. vii. 2, Opipare me muneratus est.

61. Nempe activâ. Quamvis & horum quædam, præsertim in participiis perfectis, passivè accepta leguntur: ut Cic. Acad. iv. 31, Sapiens multa sequitur probabilia, non comprehensa, neque assensa. Virg. Æn. ii. 46, Fabricata est machina. Sueton. Claud. iv. 13, Nullo honore impertitus. Ovid. Fast. i. 339, Lacrymata cortice myrrha. Id. Ibid. iv. 239, Meritas dem sanguine pœnas. Spartian. in Hadr. c. 3, Locupletissime muneratus.

62. Sic Sallust. Jug. 45, pr. Sapientem virum fuisse comperior. Cic. pro Mil. c. 13, Cujus inimicissimum punitus es. Colum. de arbor. c. 11, Cacumina virgarum, ne luxurientur, demutillato. Adde Quintil. ix. 3, & Non. vii. 27 & 109.

63. Sic Virg. Æn. xii. 262, Littora vestra Vi popular. Propert. ii. 6, 15, Quod mea si tenera comitarent castra puella: & ita sæpius Ovidius. * Sed & horum participia haud rarò passivè accipiuntur: ut Sallust. Catil. c. 37, Hæc ubi Romæ comperta sunt. Tac. Annal. xiv. 24, 3, Convicti & puniti sunt; [& extra participium Ovid. Met. ix. 778, Quod non ego punior ipsa.] Cic. in Verr. iii. 52, extr. Populata provincia. Virg. Æn. i. 312, Uno graditur comitatus Achate; [& extra participium Ovid. Trist. iii. 7, 47, Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque.]

64. His adde, adulo, auguro, cachinno, demolio, frustra, jacio, insidio, medico, meto, palpo, pario, stabulo, velifico; pro quibus (quamvis probis ferè auctoribus usitatis) frequentiora sunt, adulator, auguror, cachinnor, &c. * Et contra, Bellor, communicor, elucubror, fœneror, pro fœnori exponere, mulcor, nutrior, oscitor, pascor & depascor, peragror, quiritor, suppeditor, significatione activâ bonis inidem auctoribus usurpata; licet bello, communico, &c. usitatus dicantur.

* Fluctuo autem & fluctuor; frutico, fruticor, natrico, nutricor; nicto, nictor; ructo, ructor; vermino, verminor; pari ferè auctoritate nituntur. * Mitto hæc vetustissimis scriptoribus in o terminata, Abomino, adipisco & indipisco, adminiculo, aggredio, congreddio, progredio, alterco, amplecto, complecto, arbitro, aucupo, auspico, commento, consolo, contemplo, convivo, -are, crimino, cuncto, digno, exsecro, horto, cohorto, imito, insecto, intermino, joco, irasce, largio, lucto, delucto, ludifico, mentio, mino, minto, miro, misero, misereo, modero, madulo, molio, demolio, morio, moro, mutuo, pro mutuum accipio, omino, opino, opitulo, osculo, pacisco, patio, percontio, polliceo, prado, pralio, prestolo, pravario, preco, refrago, suffrago, revereo, rhetoricor, rimo, ringo, rixo, scruto, perscruto, secto, sequo, sortio, suavia, suspico, testio, tumultuo, tuto, vago, velito, venero, ulcisco, vocifero, uo, Gellio, xviii. 12, Nonio, cap. vii. de contrar. gen. verb. Diomedii lib. i. col. 394, Prisciano lib. viii. col. 797 & seqq. Vossio Anal. iii. 7, Ursino, p. 470, &c. observata: quorum omnium loco terminationem in or usus meliorum recepit.

* Item hæc in or, Adjutor, affector, caleor, caveor, desperor, dilapidor, dispensor,

2. Quædam usitatè SECUNDÆ, & rarò TERTIÆ: ut,

Ferveo, ferves:	} & }	Fervo, fervis 66.
Fulgeo, fulges:		Fulgo, fulgis 67.
Strideo, strides:		Strido, stridis 68.
Tueor, tuëris 69:		Tuor, tuëris 70.

* Sed utrâque conjugatione frequentatur *tergeo, terges*; & *tergo, tergis*: ut & composita, *detergeo, & detergo*; *abstergeo, & abstergo* 71.

3. Quædam TERTIÆ usitatius, ac rariùs QUARTÆ: ut,

Fodio, fodis, fodere:	} & }	Fodio, fodis, fodire 72.
Salto, fallis, fallere 73:		Sallio, fallis, fallire 74.
Morior, moreris, mori:		Morior, moriris, moriri 75.

Sic orior, oreris; & orior, oriris 76.

Petior, poteris; & potior, potiris 77.

¶ E

excalcaor, focillor, fatiscor, gliscor, ignescor, labascor, lustror, manducor, mendicor, pacificor, perficor, pigneror, PRO pignori dare, prasagior, quaritor, sacrificor, sciscor, significor, spector, spoliator, uxor, urinator: pro quibus verba in o purior ætas duntaxat admisit.

65. Olim etiam & *boere* pro *baare*, *sonere* pro *sonare*, *tonere* pro *tonare*, *crepere* pro *crepare*, dixerunt. Poterunt & his addi, *convivere* & *convivari*, *dissecare* & *difficere*, *educare* & *educere*, *nectare* & *nectere*, in quibus eadem est, aut non multum diversa significatio. Huc referunt & priscum *nexere* pro *nexare*: at illud pro *nectere* potius usitatum, hoc frequentativum esse, supra ostendimus, cap. i. reg. 9, n. 48; & reg. 39, n. 75.

66. Vid. cap. i. reg. 16, n. 80.

67. *Fulgo* & *effulgo* in tertia dixere non solum Lucilius, Pomponius, Lucretius ap. Non. x. 12: sed ipsæ Virg. Æn. vi. 827, & viii. 677. Confer Senec. N. Quæst. ii. 56.

68. *Stridunt* pro *strident*, utitur Plin. jun. Epist. ix. 26: *stridit* pro *strido* Virg. Geo. iv. 262: *stridere*, pro *stridere*, Horat. Sat. ii. 8, 78.

69. Sic composita *contueor, contuor*; *intueor, intuar*; *obtueor, obtuor*; unde verbale *obtus*, ut à simplice *tuor* participium *tutus*, quod amissâ temporis adsignificatione in nomen degeneravit. Vid. supra c. i. r. 48, n. 15.

70. Sic *abnuo, angeo, congruo, excelleo, scabeo, fugeo, &c.* pro *abnuo, ango, &c.* veteres dixerunt. Et pro *connivere, olere, ridere, scatere, respondere*, penultimâ productâ, *connivere, olere, ridere, scatere, respondere*, penultimâ correptâ. Vid. Popmam de usu antiq. locut. i. 11, Voss. Anal. iii. 35, Ursin. p. 775 & seqq.

71. Vid. supra cap. i. reg. 18 & 31.

72. De quo vid. ibid. reg. 22, n. 23.

73. Vid. ibid. reg. 33, n. 30.

74. Olim etiam *cupire, parire, sapire*, pro *cupere, parere, sapere*, dicebant. Addunt vulgò *lino, linere*; & *linio, linire*: at posteriùs meritò rejicit Burmannus, ut supra monitum ad c. i. r. 35, n. 48.

75. De quo dictum reg. 49, n. 25.

76. Vid. supra eod. cap. i. 49, n. 27. Inveniuntur & *aggrediri* & *progredi* ap. Plaut. Truc. ii. 5, 7, & Cas. v. i. 9.

77. Sed

De Verbis Irregularibus, CAP. II. 28

¶ Est & verbum quod usitatus sit SECUNDA, rarius QUARTA; nempe *cio, cies, ciere*; & *cio, cis, cire* 78, unde *accire* & *accitus* 79.

¶ Huc etiam referri potest verbum *edo*, tñ *eat*, quod nonnullas sui partes dupliciter format, hoc modo:

Ind. Præs. *Edo, edis* vel *es*; *edit* vel *est* — *editis* vel *estis* —

Imp. *Ede* vel *es*; *edito* vel *esto*; *edite* vel *este*; *editote* vel *estote*.

Subj. Imperf. *Ederem* vel *essem*; *edères* vel *esses*, &c.

Inf. Præs. *Edere* vel *esse*.

Passiv. Ind. Præs. *Editur* vel *estur* 80.

APPENDIX I.

De Verbis quæ sub eadem voce significationem variant.

INTER Abundantia 81 à quibusdam recensentur Verba haud pauca, quæ in nonnullis sui partibus vocem quidem eandem, significationem verò, plerumque & conjugationem, diversam habent. Eorum triplex est differentia;

I. Quædam

77. Sed hæc in infinitivo semper sunt quartæ, *oriri, potiri*; non *ori, poti*. In indicativo autem *orior* nunc quidem semper tertiæ, in imperfecto subjunctivi semper quartæ est: *potior* verò in utraque conjugatione apud Poetas invenitur: sed ita ut *potitur* in tertia iis sit usitatus. Confer supra c. i. r. 47, n. 12.

78. Veteres etiam pro *consere*, dicebant *consire*, unde *consirus* & *consitor* (ut supra animadversum ad reg. II, n. 55.) Sic & *raucere*, unde *raucui*; & *raucire*, unde *raufi, rausum*: item *vire* & *vire*, unde *vitior* ap. Plant. Rud. iv. 3, 51, pro *vietor*, quomodo in MSS. & vetustioribus editt. invenit Taubmannus.

79. Sunt & quædam PRIMÆ & SECUNDÆ, ut *denso, densas*; & *densco, denses*, quo Lucretius, i. 662 & alibi, & ipse Maro Æn. xi. 650, utuntur. * In prima quoque & quarta olim variatum: ut *unare* (unde *adunare*,) pro *unire*; *bullare*, pro *bullire*. Sic *artire* ex Catone; *dementire* ex Lucretio, *dolitus* ex Varrone ap. Non. *impetritus* ex Plauto; pro *artare, dementare, dolatus, impetratus* probat Auf. Popma, l. supra laudato. Quædam trium simul conjugationum fuere, primæ, tertiæ & quartæ: *fodare, fodere, fodire*; *pinsare, pinsere, pinsire*: secundæ, tertiæ & quartæ, *clandere, claudere, claudire*, pro *claudicare*. Vid. eund.

80. Quo non solum Plaut. Most. i. 3, 78, & Apul. Met. iv: sed Cels. ii. 25 med. & iv. 19 sub fin. Ovid. Pont. i. 1, 69, & Senec. de Ira, iii. 15, utuntur. * Apud eund. etiam Plaut. Most. iv. 2, 42 & 43, *essi* & *bibi*, pro *edi* & *bibi*, in infinit. passivo, legit Lambinus, pro quo vulgò *esse*. * *Ambens* quoque pro *ambedens* utitur Lucretius, v. 397.

81. Impropiè hæc verba abundare dicuntur: quamvis enim in iis soni si-ve syllabæ consentiant, (quod fortuitò accidisse censendum est;) diversa tamen significatio, quæ voces à se invicem potissimum distinguuntur, diversa ea prorsus verba constituit.

262 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

1. Quædam *themate* seu PRÆSENTE congruunt: ut,
Aggero, -as, to heap up. *Aggero, -is, to bring together* ⁸².
Appello, -as, to call. *Apello, -is, to arrive.*
Compello, -as, to address. *Compello, -is, to drive.*
Colligo, -as ⁸³, *to bind.* *Colligo, -is, to gather together.*
Consterno, -as, to astonish. *Consterno, -is, to fire.*
Effero, -as, to enrage. *Effero, -fers, to bring out.*
Fundo, -as, to found. *Fundo, -is, to pour out.*
Mando, -as, to command. *Mando, -is, to chew.*
Obsero, -as ⁸⁴, *to lock.* *Obsero, -is, to beset.*
Volo, -as, to fly. *Volo, vis, to will.*

* Ex his quædam, simul cum conjugatione & significatione, mutant etiam accentum:

- Colo, -as, to strain.* *Côlo, -is, to till.*
Dico, -as ⁸⁵, *to dedicate.* *Dico, -is, to say.*
Educo, -as ⁸⁶, *to train up.* *Educo, -is, to lead forth.*
Lêgo, -as ⁸⁷, *to send.* *Lêgo, -is, to read.*
Vado, -as, to wade. *Vado, -is, to go* ⁸⁸.

2. Quædam PRÆTERITO consentiunt: ut,
Aceo, acui, to be sour. *Acuo, acui, to sharpen.*
Cresco, crevi, to grow. *Cerno, crevi, to see.*
Frigeo, frixi, to be cold. *Frigo, frixi, to fry.*
Fulgeo, fulsi, to shine. *Fulcio, fulsi, to prop.*
Luceo, luxi, to glister. *Lugeo, luxi, to mourn.*
Paveo, pavi, to be afraid. *Pasco, pavi, to feed.*
Pendeo, pependi, to hang. *Pendo, pependi, to weigh* ⁸⁹.

3. Quædam

82. Hoc ab *ad* & *gero*, illud ab *agger* compositum.
83. Sic *deligo, -as*; & *deligo, -is*: alia autem à *ligo* & *lego* composita diversâ quam retinent vocali internoscuntur; ut *alligo*, & *allego*; *interligo*, & *interlego*; *præligo*, & *prælego*; *reliquo*, & *relego*.
84. Sic *refero, -as*, & *refero, -is*: hoc à verbo *fero*, illud à nomine *fera*, compositum.
85. Sic alia à *dico, -as*, & *dico, -is*, composita: ut, *abdico, -as*, & *abdico, -is*; *indico, -as*, & *indico, -is*; *prædico, -as*, & *prædico, -is*.
86. Interdum *edūco* idem significat quod *edūco*, eoque nomine verè abundans est.
87. Sic alia horum verborum composita: ut, *allego, -as*, & *allego, -is*; *relego, -as*, & *relego, -is*.
88. Adde *pedo, -as*, primâ brevi à *pes*; & *pedo, -is*, primâ longâ.
89. Huc adde composita à *sisto* & *sisto*: ut, *consto, constiti*; *confisto, confiti*; *insto, institi*; *insisto, institi*, &c. Adjiciunt alii composita à *fero* & *tollo*: ut, *confero, contuli*; *contollo, contuli*: *effero, extuli*; *extollo, extuli*: *profero, protuli*; *protollo, protuli*. Sed hæc omnia ad *fero* potius quàm ad *tollo* referenda videntur. *Sustuli* verò, quod à *suffero* etiam ductum volunt, tantum à *tollo* vel *sustollo* est, ut alibi ostensum cap. i. r. 33, n. 33.

De Verbis Irregularibus, CAP. II. 283

3. Quædam denique idem habent SUPINUM: ut,	
<i>Cresco, cretum, to grow.</i>	<i>Cerno, cretum, to behold.</i>
<i>Maneo, mansum, to stay.</i>	<i>Mando, mansum, to cheto.</i>
<i>Sto, statum, to stand.</i>	<i>Sisto, statum, to stop.</i>
<i>Succenséo, -ensum, to be angry.</i>	<i>Succendo, -ensum, to kindle.</i>
<i>Teneo, tentum, to hold.</i>	<i>Tendo, tentum, to stretch out.</i>
<i>Verro, versum, to sweep.</i>	<i>Verto, versum, to turn.</i>
<i>Vinco, victum, to overcome.</i>	<i>Vivo, victum, to live 90.</i>

APPENDIX II.

De Conjugatione prisca sive obsoleta.

1. **I**mperfecta quartæ olim in IBAM, citra vocalem e, terminabantur: ut, *audibam, scibam, lenibam*; pro *audiebam, sciebam, leniebam*: qualia etiam apud Poetas optimi ævi nonnunquam reperire est 91.

2. Futurum quartæ, activæ formæ in IBO, passivæ in IBOR 92 veteres finiebant: ut, *dormibo, esuribo, scibo*; pro *dormiam, esuriam,*

90. Huc etiam pertinent *pando, passum, & patior, passus sum*: *pango, pactum, & paciscor, pactus sum.*

91. Sic *sevivat, scibat* habet Lucretius, v. 1001 & 932: *audibant, custodibant*, Catullus, lxxxiii. 8, & lxii. 319: *insignibat, lenibat, lenibant, nutribat, nutribant, polibat, redimibat, vestibat*, Virgilius *Æn.* vii. 790, vi. 468, iv. 528, xi. 572, vii. 485, viii. 436, x. 538, & viii. 160: *largibar, operibar*, Propertius, i. 3, 25, & iii. 11, 35: *audibam, audibat*, Ovidius *Heroid.* xiv. 36, & *Fast.* iii. 508: *parturibat* Phædrus, iv. 22, 1. Vid. Charis. col. 157, Auf. Popmam de usu antiq. locut. i. 12, Voss. Anal. iii. 34, & Ursin. p. 673, qui postremus licitam docet esse in carmine hanc formam, non item in prosa; nisi quis cum Apuleio, Fulgentio aut Capella præter rem ἀρχαίῳ velit.

92. Sic *aperibo, convenibo, dormibo, subvenibo*, utitur Plautus *Truc.* iv. 2, 50; *Casin.* iii. 2, 18; *Terent.* iii. 2, 100, & *Menzch.* v. 7, 20: *audibo* Ennius, *esuribo* Pomponius, *expedibo* Pacuvius, *obedibo* Afranius, *paribit* rursus Pomponius alique ap. Non. vii. 90, & x. 5, 11, 24, &c. *scibo, scibis, scibit*, Terentius *Adelph.* iii. 3, 8; *Andr.* iv. 7, 35; *Phor.* v. 1, ult. *servibo* Id. *Hec.* iii. 5, 45, ipse etiam Horatius *Car.* iii. 23, 21, *mollibit*, & *Pallad.* Feb. t. 31, *linibis*. Similiter *amācibor, custodibitur, demolibor, largibere, mentibitur, opperibor, reperibitur*; idem Plautus *Perf.* ii. 5, 6; *Capt.* iii. 5, 71; *Bacch.* iii. 1, 16; *Ibid.* iv. 7, 39; *Mil.* i. 1, 35; *Pseud.* i. 3, 89, & *Epid.* i. 2, 48: *experibere* Terent. *Heaut.* iv. 6, 20. Confer Popmam, Vossium & Ursinum locc. citr. ¶ Hanc imperfecti & futuri formam retinuerunt *eo & quo* (quæ quartæ etiam sunt) eorumque composita. Reperitur tamen in iis nonnunquam forma in *iam, transiam, præteriam, -ies, -iet, &c.* Sic *Tibull.* i. 4, 23, *At si tardus eris, errabis, transiet atas*; & *Cicero* contra *Rull.* ii. 25, extr. *Iniectur ratio quæstus* (pro *transibit, inibitur.*)

riam, sciam; & amicibor, demolibor, opperibor; pro amiciar, demo-
liar, opperiar 93.

3. Subiunctivi præsens olim in IM terminatum: ut, edim pro edam,
duim pro dem, perduim pro perdam 94.

4. In-

inibitur.) Prius quidem in transit mutavit Broukhufius: pro posteriore inibitur
repositus Manutius, inuenitur Lambinus: at reclamantibus melioribus libris;
ut hinc doctissimus Grævius, illinc Ach. Stenius, Canterus, alique observant.
Porro exiet pro exhibit habet vetus interpret Matth. ii. 6, & ita Tertullianum
aliosque ejus ætatis locutos notat Vossius Anal. iii. 38. * Ambio regulariter
habere ambiebam & ambiam; venio verò veniebam & venibo, docet Ursinus, p.
788 & 789: sed altera utrinque forma æquè ferè in usu esse videtur: nam ut
ambiebat habet Curt. iv. 2, 9: ambiebant Apul. Met. iv. p. 107: ambiebat Tac.
Hist. v. 12, 1: sic ambibat Ovid. Met. v. 361, & id. Tac. Annal. ii. 19, 2:
ambibunt Plin. viii. 35. Et, ut veniebat Plin. ix. 39: veniebunt Cic. Attic. xii. 38.
Sic, Singulis veniebant immunitates id. Cic. Phil. ii. 36, sub fin. &, Veniet sub
præcone tota Præpontiæ atque Hellepontus (citante ex orat. de leg. Agrar. Aquila)
Fragm. p. m. 4201 dixere. Apud eund. verò Cic. ad Attic. v. 20, med. va-
riant codd. quibusdam Mancipia veniebant, aliis veniebant exhibentibus. Neque
morari nos debet hic Plauti auctoritas, qui sui ævi consuetudinem secutus,
venibis, venibit & venibunt adhibuit Pers. iii. 1, 8, & Menæch. v. 9, 96, 97 &
98, eodem pacto sciz. quo venibo à venio, utitur Pomponius ap. Non. x. 33.

93. Nec tantum verba quartæ futurum in B O antiquè finiebant: sed & in
verbis tertiæ idem nonnunquam usitatum deprehendimus; ut reddibo & reddi-
bitur ap. Plaut. Casin. i. 41, Menæch. v. 7, 49, & Epid. i. 1, 22, pro red-
dam, reddetur: nisi mavis cum Scioppio Suspect. lect. iv. 13, reddebo & redde-
bitur illis in locis esse legendum: quomodo fidebo, fugebo, vivebo, similiaque
dixere, ab antiquis fideo, fugeo, viveo in secunda tum conjugatione inflexis.
Confer & Voss. Anal. iii. 34. Ursinus autem p. 674, reddibo & reddibitur reti-
nenda censet, conjicitque reddere olim ἐτεροκλίτως, ut alia tertiæ simul &
quartæ, apud veteres dictum. ¶ Observat porro idem Vossius d. l. recentio-
ris ævi scriptores verba secunda, quæ per B O exeunt, interdum extulisse per
A M: ut ap. Symmach. Epist. i. 90, Studium quod scribendis orationibus exhibeam,
pro exhibebo: & Sidon. Carm. v. 277, Mortem mandare valebo Infantis? taceam
nostri, pro tacebo: & ita aliis in locis. Addit Vossius idem fortasse factum in
conjugatione prima: ut ap. eund. Sidon. Carm. xiii. 12, Quod si contuleris tuo
poeta, Mandem perpetuis legenda fastis; pro mandabo. At mihi hisce in locis ex-
hibeam, taceam, mandem, non futuri indicativi, quamvis illius significationem
præ se ferant, sed præsentis subiunctivi esse, videntur. Nec est quod hoc lo-
quendi genus tanquam illuviem sequioris ævi cum Vossio damnemus, quum
eo optimi nonnunquam scriptores utantur: ut Cic. de Senect. c. 23, Si quis
Deus mihi largiatur, ut ex hac ætate repuerascam, & in cunis vagiam; valde recusem.
Ovid. Met. iii. 465, Quid faciam? roger, anne rogem? quid deinde rogabo? Ho-
rat. Car. i. 24, 13, Quod si Threicio blandius Orpheo Auditam moderere arboribus
fidem, Non vana redeat sanguis imagini. Terent. Eun. i. 1, 1, Quid faciam? non
eam, ne nunc quidem Cum accersor ultro? an potius ita me comparem Non perpeti me-
ritricum contumelias: nec audiendus Cledonius, qui col. 1914 eam hic futuri in-
dicativi esse somniavit. Sunt enim hæc omnia præsentis subiunctivi, atque
per oportet ut, necesse est ut, fieri debet vel potest ut, aut alia his similia, inter-
pretanda.

94. Edim

De Verbis Irregularibus, CAP. II. 285

4. Inveniuntur apud veteres perfecta subjunctivi in SSIM: ut, *fortunassim*, *negassim*; pro *fortunaverim*, *negaverim* 95.

5. Frequentiora apud eosdem sunt futura subjunctivi in SSO: ut, *levasso*, *prohibesso*; pro *levavero*, *prohibuero* 96.

6. Ab

94. *Edim* pro *edam* habet non tantum Plautus Aul. iii. 2, 16, & Trin. ii. 4, 73, 74; Cæcilius, Novius & Pomponius ap. Non. x. 18: sed etiam, melioribus libris, Horat. Epod. iii. 3. *Duim* autem & *perduim* apud Comicos illos frequentissima sunt. Similiter *carint*, pro *careant*, ab antiquo *cavo*; *effodint*, pro *effodiant*: *sinir*, pro *sinat*; *temperint*, pro *temperent*, utitur idem Plaut. Most. iv. 1, 1; Capt. iii. 5, 66; Pœn. iii. 4, 12, & Truc. i. 1, 41. Ab hac denique forma nobis restiterunt *velim*, *nolim*. Pro *velim* autem *volim* antiquos protulisse testis est Priscianus, col. 848, adducto in eam rem illo Cic. Nat. Deor. ii. 32, *Quo facilis id quod docere volumus, intelligi possit*: pro quo tamen nunc volumus constanter legitur.

95. *Negassim* utitur Plaut. Asin. ii. 4, ult. Sic *ne agrotassim* ap. Cic. Tusc. iii. 6, legunt Victorius, Gronovius & Davifius.

96. Sic *levasso* dixit Ennius ap. Cic. de Senect. c. 1, *amasso*, *abjurasso*, *carnasso*, *curasso*, *invitasso*, *irritasso*, *mutasso*, *orasso*, *servasso*, &c. Plautus, *excantasso* Leg. 12 tabb. *adclarrassis* Liv. i. 18: *cooptassint* Id. iii. 64: *creassit*, *imperassit*, *inrogassit*, *judicassit*, *locassint*, *migrassit*, *rogassit*, Cic. de Leg. iii. 3, 4: *licessit* Plaut. Asin. iii. 3, 13: *prohibessis* Cato R. R. c. 141, Plaut. Aul. iv. 2, 4: *prohibessit* Id. Pseud. i. 1, 12, & Cic. de Leg. iii. 3: *cohibessit* Lucrēt. iii. 445. Huc referunt & *jusso*, pro *jussero*, in illo Virgillii, xi. 467, *Cætera, quæ jusso, mecum manus inferat arma*: quod imitatur Silius, xii. 175, *Ast ubi jusso*; ad quem vid. Drakenborchium. Inveniuntur & passivè, *jussitur* ap. Caton. R. R. c. 14 pr. & *turbassitur* ap. Cic. de Leg. iii. 4, pro *jussus* & *turbatus* fuerit. * Exempla autem tertiæ in SSIM vel SSO rarissima sunt; ut ap. Plaut. Bacch. v. 2, 70, *Cave culpâ tuâ amissis*, pro *amiseris*: & Casin. ii. 5, 39, *Non emissim titivillitio*, pro *emerim*; sed hic alii *emsim*, sive *empsim*, substituunt, Festus hunc Plauti locum in voc. *titivillitium* proferens, *empsitem* legit. Cæterum in hac conjugatione veteribus frequentiores erant terminationes PSIM & PSO, vel XIM & XO: ut, *adempsit*, pro *ademerit*; *capso*, *capsit*, *capsimus*; pro *cepero*, *ceperit*, *ceperimus*; *occepso*, pro *ocepero*, ap. Plaut. Epid. iii. 2, 27; Bacch. iv. 4, 61; Pseud. iv. 3, 6; Rud. ii. 1, 15, & Amph. ii. 2, 41: sic *apsit*, *clepsit*; pro *rapuerit*, *clepsit* ap. Cic. de Leg. ii. 9, legit Turnebus. Porro & *axim*, pro *egerim*, Pacuvius ap. Non. x. 7: *adaxint*, *dixis*, *effexis*, *injaxit*, *objaxim*; pro *adegerint*: *dixeris*, *effeceris*, *injecerit*, *objecerim*, Plaut. Aul. i. 1, 11; Mil. iii. 2, 29; Cas. iii. 5, 63; Pers. i. 2, 18; Pœn. i. 3, 37: *taxis*, pro *tetigeris*, Varr. ap. Non. ii. 856. Ab hac forma adhuc restiterunt *ausim*, pro *auferim*, sive *ausus* fuerim; & *faxim*, *faxo*, pro *fecerim*, *fecero*. His affinia sunt præterita plusquamperfecta Subjunctivi in XEM vel SEM: item præterita Infinitivi in XE vel SE, à præteritis Indicativi in XI vel SI, per Syncopen decurtata: ut *faxem*, pro *fecissem*, ap. Plaut. Pseud. i. 5, 84: *recesset*, pro *recessisset* ap. eund. Merc. Prol. 73: *illexe*, pro *illexisse*, Ibid. Prol. 53: *advexe*, pro *advexisse*, Ibid. ii. 2, 61: *fluxe*, pro *fluxisse*, Varr. R. R. ii. 11, pr. *produxo*, pro *produxisse*, Terent. Adelph. iv. 2, 22. Sic *adduxe*, *dixe*, ap. Plaut. Rud. iv. 4, 3; & Amph. iii. 3, 8: *subduxe* ap. Varr. R. R. ii. 1: *clepse* ap. Cic. Tusc. ii. 9, legit Daufiquius Orthog. Vol. i. p. 129 & seqq. pro quibus in vulgg. *adduxisse*, *dixisse*, *subduxisse*, *clepsisse*, *reperimus*.

6. Ab eodem futuro subjunctivi veteres formârunt futurum infinitivi in ASSERE : ut, *expugnassere, impetrassere*; pro *expugnaturum esse, impetraturum esse* 97.

7. In imperativis passivæ formæ veteres secundam singularem in MINO, secundam pluralem in MINOR, interdum terminabant: ut, *attestamino, famino*; pro *attestare, fare*; *arbitraminor, progrediminor*; pro *arbitramini, progredimini* 98.

8. Præsens infinitivi passivi recipit additionem syllabæ ER, non solum apud Plautum, & Terentium 99; sed etiam apud melioris ætatis

rianius. Sed & hæc forma nonnunquam usi sunt poetæ præstantissima ætatis; ut, *extinxem, vixet*, Virg. Æn. xi. 118, & Æn. iv. 606; pro *extinxissem, vixisset*: *abscessim* Sil. viii. 109; pro *abscessissem*: *affixet* Id. xiv. 536; pro *affixisset*: *traxe* Virg. Æn. v. 786; pro *traxisse*: *surrexe* Horat. Sat. i. 9, 73; pro *surrexisse*: *promisse* Catull. cvii. 5; pro *promississe*: eorumque imitatione Auson. in Lud. Sapient. *scripse & dixe*; pro *scripsisse, dixisse*.

97. Hujusmodi futura existant ap. Plautum: *expugnassere* Amph. i. 1, 55; *impetrassere* Aul. iv. 7, 6; Cal. ii. 3, 53, & Stich. i. 2, 23: *reconciliassere* Capt. i. 2, 65. * Cæterum de harum terminationum in ASSIM, ASSO, & ASSERE apud antiquos origine non adeo inter se Grammatici consentiunt. Vossius enim Anal. iii. 41, *impetrasso, levasso* format ex *impetravero, levavero*, unde fuerint *impetravesso, levavesso*, & hinc extritâ syllabâ, & ad compensationem ejus geminatâ consonâ, *impetrasso, levasso*. Eademque ejus de præteritis in ASSIM sententia est. At superius Anal. iii. 15, hanc derivandi rationem instituerat, *impetravero, impetraro, impetrasso*, &c. quæ antiquissimi simplici, posteriores eo geminato extulerint. Quod ad terminationes XIM vel XO attinget, idem Vossius Anal. iii. 41, init. Latinos existimat Græcorum hæc in re consuetudinem secutos. Nam ut illi dixerint, *ἄγω, ἄξω; πλέω, πλέω*: sic hos dixisse *facio, fallo, faxo*; *ago, alto, axo*. Addit enim, Latinos videri hanc terminationem in folis usurpasse frequentativis. Mihi magis arridet Urfini horum omnium derivandorum ratio: is autem p. 675, ea arcessit à perfectis antiquis, quæ simpliciter à præsentibus suis formabantur. Hinc igitur à *facio* fuit olim *faci*, & inde *faceo* pro *facero*, hinc *facso, faxo*; *facefim, facsim, faxim*: *capio, capi, capefim, capefo, capsim, capso*, &c. Quod si mea quoque conjecturæ in his sit locus, ego hæc omnia à præsentibus Indicativi deduxerim: ut, *amo, amas, amassim, amasso, amassere*; *prohibeo, prohibes, prohibesfim, prohibesso*; *emo, emis, emissim, emissio*; *capio, capis, capissim, capisso*, & per Syncopen, *capsim, capso*; *injicio, injicis, injicissim, injicisso*, & vocali mutata, *injecsim, injecso, aut injexim, injexo*.

98. Rara admodum sunt harum terminationum exempla. *Famino*, pro *dico*, notat Festus: *præfamino* utitur Cato R. R. 135 & 140: *attestamino* in legg. 12 tabb. ap. Porphyriionem legit Rutgerius. Rurfus Plauti est Epid. v. 2, 30, *Fallo opere arbitraminor*: & Pseud. iii. 2, 70, *Pariter progrediminor*, sive ut in MS. Camerarii habetur, *progredimino*. Vid. Voss. Anal. iii. 14, & Sol. Lowæum in Notis, p. 11.

99. Talia sunt, *adversarier, aggredirier, argutarier, credier, contemplarier, curarier, funditarier, impingier, opperier, parasitarier, proscarier, reperier, sectarier, stipularier, suspicarier, tradier, versarier, viderier*, ap. Plautum. *Auxiliarier, arcessier,*

De Verbis Irregularibus, CAP. II. 287

tis Poetas nonnunquam: ut, *fariet, immisceriet*, ap. Virgilium; *scitarier*, ap. Ovidium; *dicier*, ap. Persium, pro *fari, immisceri, scitari, dici*.

9. Olim denique Participia præterita passiva, itemque futura activa, quæ in circumlocutione infinitivi cum verbo *esse* adhibentur, habita erant pro indeclinabilibus, & proinde nominibus substantivis cuiuscunque numeri ac generis promiscuè juncta: ut, C. Gracchus, *Credo ego inimicos meos hoc dicturum*. Cic. Verr. v. 65, *Hanc sibi rem præsidio sperant futuram*, supple *esse* ¹⁰⁰. Et Plaut. Amph. Prolog. §. 33, *Iustam rem & facilem esse oratum à vobis volo*. Cic. ad Attic. viii. 12, *Ut cohortes ad me missum facias* ¹.

CAP.

cessier, claudier, convivier, deludier, experier, fabularier, immutariet, labefactariet, laudariet, mirariet, pervenieret, sollicitariet, ap. Terent. *Accendier, converter, corrupier, cunctariet, densariet, expleriet, gignier, jactariet, impellier, labiet, largier, miserier, mittier, moderariet, nitier, obnitiert, pulsariet, secernier, vertier*, ap. Lucret. *fateriet, avellier, spargier*, ap. Horat. Epist. ii. 2, 148; Sat. i. 2, 104, & Car. iv. 11, 8: *adjungier* ap. V. Flacc. ii. 421: *defendier* ap. Juv. xv. 157, &c. Et ita olim prosa loquutos ostendit solennis illa, totiesque à Cicerone repetita fiducia formula, *Inter bonos bene agier*, Offic. iii. 15 & 17; Epist. Fam. vii. 12, & Topic. c. 17: & *viderier* ap. Catonem in Orig. referente Gellio, iii. 7. Vatinius quoque ap. Cic. Fam. v. 9, pr. *Qui pro se causam dicier vult*, ἀρχαίῳ, pro *dici*, adhibuit. Ut omittam *figier, gnoscier*, in vet. Inscrip. à Gronovio Historiæ Ciceronianæ præmissâ, &c.

100. Ejusmodi sunt hæc ab A. Gellio, i. 7, allata: ex Cl. Quadrigario, *Dum ii conciderentur, hostium copias ibi occupatas futurum*: ex eod. *Est quod speremus Deos bonis bene facturum*: ex Valerio Antiate, *Haruspices dixerunt omnia ex sententia processurum esse*: ex Plauto, de puella loquente, *Casina* iii. 5, 50, *Etiamine habet Casina gladium? Habet, sed duos, Quibus altero te occisurum ait, altero vulticum*: ex Laberio, *Non putavi hoc eam facturum*. Item à Prisciano lib. x. col. 864: ex Catone, *Illi polliciti se facturum omnia*: ex Lucilio, *Nupturum te nupta negas, quod vivere Ulysses speras*: ex Sylla, *Ad summam perniciem rempublicam perventurum esse*. Adde Cic. Fam. xiv. 1, *Quod ad me, mea Terensia, scribis, te vicum venditurum*. Scioppius quoque ad Sanctii Minerv. iii. 11, sub fin. adfert hoc Varronis R. R. i. 68, *Pensilia, ut uvæ, mala & sorba, si non dempseris ad edendum, ad abjiciendum se descensurum minitantur*: at in meis omnibus descensura invenio. Cæterum de hac locutione vid. Gellium & Priscianum locc. citr. Voss. Anal. iii. 16, in primis vero Cl. Perizon. ad Sanct. i. 14, 1, & iii. 11, 1.

1. In his *oratum & missum* supina esse voluit Saturnius Merc. maj. viii. 7; at Goclenius Probl. Gram. i. 52, nec supina, nec participia, sed singularia esse, & quasi pro uno verbo usurpata, tanquam dictum esset *missifacias*: uterque præter rationem. Rectius Ursinus, p. 599, & Perizonius ad Sanct. i. 15, p. 125, item p. 448 & 462, qui vera participia hæc esse ostendunt: & Perizonius quidem per Ellipsin vocis negotium sententiam explicat, hoc pacto, *Volo oratum esse à vobis negotium quod ad justam rem & facilem attinet*: &, *Facias negotium, quod ad cohortes attinet, ad me missum esse*. Ursinus verò incuriæ ac negligentia veterum tribuit, qui in passiva hac perfecti infinitivi circumlocutione *amatum esse, oratum esse*, &c. *amatum & oratum* pro indeclinabilibus acceperunt; quod in illis futuri activi, *Credo inimicos meos hoc dicturum, Hostium copias ibi occupatas futurum*, &c. ipse Perizonius evenisse agnoscit.

C A P. III.

De Genere, Specie & Figura Verborum.

SUPER SUNT tria verbi Accidentia, GENUS, SPECIES & FIGURA: de quibus hoc capite & sigillatim agemus.

§ I. DE GENERIBUS VERBORUM.

GENERA Verborum vulgò recensentur quinque, *Activum, Passivum, Neutrum, Deponens & Commune.*

1. **ACTIVUM** est quod in O² desinens, actionem transeuntem notat, & accepto R fit passivum: ut, *amo, doceo* 3.

2. **PASSIVUM** est quod in R desinens 4, passionem significat, & R abjecto fit rursus activum 1: ut, *amor, doceor*.

3. **NEU-**

1. Displicet hæc appellatio Vossio, qui FORMAS potius dicendas mavult. At cum hæc quoque ambigua vox sit, non est quod à recepto Grammaticis ferè omnibus nomine discedamus. Cæterum in hac verborum divisione, non significationis modò, sed terminationis etiam ratio habetur. Aliter enim, si significatio tantum respicitur, tria solum verborum sunt genera; **ACTIVUM**, quod ante se nominativum agentem; post se accusativum patientem recipit, ut *amo, veneror*: **PASSIVUM**, quod ante se nominativum patientem, post se ablativum agentem habet, ut *amor, fio*: & **NEUTRUM**, quod nominativi sui existentiam, ut *sum*: vel statum sive conditionem; ut, *jaceo, moror*: aut actionem in se ortam & absolutam; ut, *curro, nugo*; vel passionem denique internam & in se manentem, ut *malesco, morior, denotar*.

2. Intellige, si integrum sit: secus enim impersonalia quadam verè activa sunt; ut *pœnitent, decet, tadet*; quamvis non terminentur in O, utpote primâ secundâque personâ destituta.

3. Interdum accusativus, sive objectum in quod transit actio, omittitur: nimirum ubi simpliciter actio ipsa significatur; & objectum ejus, quod nôsse nihil refert, in incerto relinquitur; sic tamen ut esse aliquod ex ipsa verbi natura colligere liceat: ut cum Ovidius canit Rem. 7: 7, *Sape tepent alii juvenes, ego semper amavi*: Et si quid faciam nunc quoque queris, *amo*. Simile & illud Livii, i. 36, *Hoc exterritus viso, statuit mittere Delphos*.

4. Nimirum in OR, si omnibus suis personis perfectum sit, ut *amor*: in UR si tertiam modò agnoscat, sive utramque, ut *ager aratur, agri arantur*, vel singularem tantum, ut *impersonalia, statur, valetur*.

5. Nullum esse verbum activum, quod non habeat passivum, & contrâ, vulgò statuunt; ita ut accusativus à verbo activo rectus, in nominativum mutatus fiat verbi passivi suppositum; & è converso ablativus cum præpositione à tergo verbi passivi positus, in nominativum mutatus suppositum fiat verbi activi: ut, *Virgilius laudat Casarem, Casar laudatur à Virgilio; Legati à rege mis-*

De Gen. Spec. & Fig. Verbor. CAP. III. 289

3. NEUTRUM est, quod in O vel M desinens, rei existentiam vel statum, vel actionem aut passionem immanentem notat, nec R admittit ut fiat passivum: ut, *sum, valeo, ambulo, caleſco*.

Ex his, quatuor, quia simpliciter rem esse significant, SUBSTANTIVA à Grammaticis vocantur, *sum, forem, fio, exsisto*;

Quædam appellantur NEUTRO-PASSIVA, quæ cum in O desinant, præteritum formant more passivorum: ut, *audeo, ausus sum; gaudeo, gavisus sum, &c.* de quibus suprà cap. ii. reg. 2.

Quædam NEUTRALIA PASSIVA, quæ in O finita significationem & casum passivorum habent: qualia sunt hæc tria, *vapulo, I am beaten* 6; *veneo, I am sold; fio, I am made* 7.

Reliqua ferè ABSOLUTA, seu INTRANSITIVA vocantur: sive accidentalem rei statum significant: ut, *albeo, I am white; sedeo, I sit; valeo, I am in health* 8: sive in se absolutam rei actionem: ut, *surgo, I rise; eo, I go* 9: seu passionem in subjecto immanentem: ut, *ardeo, I burn; pereo, I perish; senescò, I become old* 10, &c. 11.

T

4. DE

ſunt, Rex miſit legatos. Id tamen perpetuum non est: nam *pœnitet, decet* & *cadet*, verba impersonalia, verè (uti diximus) activa sunt; non tamen, ut *pœnitet me*, sic *pœnitetur à me*, dicere liceat. Rursus *nascor* & *lato* verè passiva sunt, quamvis *nasco* & *lato* in usu non sint. Sic multis aliis, quæ deponentia vulgò habentur, passivam significationem asseruit acutissimus Perizonius, p. 280 & seqq. Huc adde & verba quædam neutra, quæ accusativum non à se propriè rectum, sed per Ellipsin præpositionis appositum habent: ut, *Dormio totam hiemem; vigilo noctem; nato aquam; navigo mare*: quæ tamen auditorès per *κατάχρησιν* quandam, tanquam suapte naturâ accusativum verè regerent, in verba passiva, accusativosque adeò in nominativos converterunt: ut, *Tota mihi dormitur hiems; Noctes vigilantur amara; Natantur aqua; Navigantur maria.* Vid. eund. p. 297 & 308; & Ursin. p. 413, & confer infra, p. 302.

6. Negat Sanctius, i. 2, & iii. 3, Latine dici, *Vapulo à præceptore*: at contrarium monstrârunt Perizon. ibid. & Ursin. Tom. ii. p. 318.

7. His addunt & alia tria, *exulo, nubio & liceo*. Sed hæc non admittunt ablativum causæ efficientis cum præpositione *à* vel *ab*. Porro & *nubio* manifestè activum est, idem significans quod *têgo, vèlo*. *Exulo* quoque & *liceo* statum potius rei accidentalem, quam passionem notare existimat Ursin. p. 422. De priore non contenderim: at de posteriore haud paulò obscurior res est, cum *liceo* verbum sit incertæ originis, & (quod magis mirum) sub terminatione activâ passivè, sub passivâ activè significet. Caterum & alia verba neutra, quæ & passionem significant, & passivorum more cum ablativo construuntur, *neutralia* iidem passiva appellare possis: ut, *ardeo, ferveo; intereo, madesco, &c.* Sic Ovid. Met. viii. 514, *Invitis correptus ab ignibus arsit.* Id. Met. ii. 602, *Animus tumida fervebat ab ira.* Lucret. iii. 708, *Interiisse à morbo.* Ovid. Met. i. 66, *Pluvio madescit ab Austro.*

8. Quò pertinent & *cesso, quiesco, ſto, sedeo, jaceo, cubo, maneo, dorô*: item, *ſordeo, squaleo, stupeo, torpeo, vigeo*, & id genus alia.

9. Talia sunt, *Clamo, erro, hio, litigo, maneo, migro, moro, murmuro; pecco;*

4. **DEPONENS** est, quod sub terminatione passiva significationem habet activam: ut, *loquor*, *I speak*; vel neutralem: ut, *glorior*, *I brag* *or boast* ¹².

5. **COMMUNE** ¹³ denique est quod in **OR** finitum, modò activè, modò passivè significat: qualia sunt, *adipiscor*, *I get*, *or I am got*; *aspernor*, *I slight*, *or am slighted*; *criminor*, *I accuse*, *or am accused*; *dignor*, *I vouchsafe*, *or am vouchsafed*; *fateor*, *I confess*, *or am confessed*; *sektor*, *I follow*, *or am followed*; *stipulor*, *I demand a thing to be done*, *or I am demanded*; *tueor*, *I defend*, *or am defended* ¹⁴. Verùm in his passiva significatio rarissima est.

¶ Com-

purpo, *titubo*, *luceo*, *niteo*, *nocco*, *prandeo*, *studeo*, *cedo*, *repto*, *serpo*, *vado*, *vergo*, *servio*, *salio*, *venio*, & similia. Hæc autem **NEUTRO-ACTIVA** quidam appellant, Græcis *ἀλoενεργητικά*, seu *αὐτοενεργητικά*.

10. Hujusmodi sunt & *Agroto*, *astuo*, *flagro*, *algeo*, *cado*, *esurio*, *sitio*, & plurima inceptiva in *sco*; ut, *adoleſco*, *aresco*, *candesco*, *claresco*, *calesco*, *innotesco*, *languesco*, *liquesco*, *macresco*, *obtorpesco*, *pallesco*, *rubesco*, *surdesco*, *tepesco*, *vanesco*, &c. Hæc autem *αὐτοπαθητικά* Græcis nominantur.

11. Sunt & quadam mixta ex actione immanente & passione interna: ut, *gaudeo*, *doleo*, *horreo*, *mereo*, *paveo*.

12. De origine ac fonte verborum deponentium disputantes vid. Perizon. p. 280, & Ursin. p. 426.

13. Sunt qui hoc genus verborum ex Grammatica totum proscribunt: at eos probè refellit Vossius Anal. iii. 6, qui non apud cæcos modò, sed optimi quoque ævi scriptores sic usurpata inveniri, proindeque & rectè **COMMUNIA** appellari docet.

14. Hæc recenset, & bonorum auctorum exemplis confirmat Johnsonus, p. 269. Quibus postea adjecit Addit. p. 48, *Aggredior*, *antestor*, *arbitror*, *assequor*, *consequor*, *consolor*, *periclitor*; *polliceor*, *fatir*, *ulciscor*. His interferit *dominor* & *hortor*. At utrumque vetusto nimis tibiçine fultum videtur: nam quod de posteriore adfert illud Taciti Annal. xii. 9, 1, *Pollionem inducunt sententiam expromere, quâ hortaretur Claudiuſ despondere Octaviam Domitio*, castigatioribus oraretur est editum. Idem addit, *Potiri hostium passivè de eo qui ab hostibus capitur*, acceptum; quod fortè & etiamnum dicere liceat; at id non tam exemplo Plauti Capt. i. 2, 41, & iii. 5, 104, quod allegat Johnsonus (is enim & *potio*, *potivi*, voce activâ utitur) quàm *Jctorum* Tryphonini, Papiniani, Juliani & Ulpiani ita sapiùs loquentium. Nec dissimilia, *potiri mortis* ap. Lucret. iv. 770: *potiri quid meli* ap. Terent. Phorm. iii. 1, 5; & *potiri letho* ap. Cic. Tusc. i. 48. Confer Parei Lexic. Crit. p. 960, & Voss. l. supra cit. Minus tamen rectè ab eodem Johnsono inter Communia recenseri videntur *comitor* & *dispartior*, cum utrumquæ activum habeat satis frequens *comito* & *dispartio*, hoc Ciceroni Offic. ii. 11; C. Nepoti, xiv. 10, 2; Livio, xxix. 1; Lactantio de Opif. Dei, c. 11, sub init. illud Propertio, ii. 6, 15, & Ovid. de Pont. ii. 3, 43, & alibi sapiùs, usitatum. Ab his autem activis passivâ significatione restiterunt *comitor* & *dispartior*. Priore utitur, non Justinus modò xxx. 2, 4, *Jam in publico visuntur, jam saluantur, jam comitantur*, quod Johnsono no-

tatum,

De Gen. Spec. & Fig. Verbor. CAP. III. 291

¶ Communia olim fuerunt, *Amplector, adulator, blandior, complector, consolor, frustror, experior, hortor, interpretor, largior, machinator, meditor, mentior, moderor, modulator, obliviscor, osculator, testor, veneror, vereor*, & cetera ferè omnia quæ nunc sunt deponentia: quorum participia nonnulla præteriti temporis, passivam significatio-

T 2

nem

tatum, sed etiam, ut supra monuimus, ipse Ovid. Trist. iii. 7, 47, *Ingenio tamen ipse me comitorque fruorque*. Pro posteriore adfert Johnsonus illud Lucret. iii. 762, *Dispartitur enim per caulas corporis omnes, sciz. anima*. Adde C. Nep. xviii. 2, 1, *Cum regna singulis familiaribus dispartirentur*: & (ut ego conjicio) ipsum Cic. Catil. iv. 4, *Municipiis dispartiri jubet*. Quanquam non ignoro comitor longè frequentius deponens esse: ut, Virg. Æn. iv. 543, *Nantas comitabor ovantes*: quomodo nonnunquam & dispartior accipitur: ut, Cic. de Leg. ii. 9, *Jurisconsulti quod positum est in una cognitione, id in infinita dispartiuntur*, sive, ut in melioribus legitur, *dispartiuntur*: & Liv. iii. 10, *Consules belli administrationem inter se dispartiri jussi*. Unde & Bangius (ut id obiter moneam) qui dispartior pro dispartio dici affirmarat, à censurâ Ursini, id exemplo carere dicentis, vindicatur. ¶ Ceterum Communibus adjiciunt, veterumque auctoritate confirmant, Priscianus, col. 791, & seqq. Gellius, xv. 13, Ramus Schol. Gram. p. 255, &c. Vossius Anal. iii. 6, Methodi Auctor. p. 462, & Ursinus, p. 430, *Abominor, adminiculator, admiror, adulator, amplector, affector, auguror, calumnior, complector, confector, conspicio, contestor, demolior, depeculator, delargior, despicor, detestor, dominor, exsequor, frustror, intuator, largior, meditor, metior, molior, moror, osculator, polliceor, precor, queror, remoror, reor, solor, vador, venor, vereor, vociferor, uxor*: Item, *Abutor, adhortor, adorior, architector, argumentor, auxilior, blandior, cavillor, cohortor, commentor, confiteor, dilargior, ementior, exhortor, enitor, exsecror, exorior, experior, furor, jaculor, immolior, machinor, metor, moderor, modulator, nanciscor, obliviscor, ordior, paciscor, percontor, testor, veliscor*: quorum priora, extra participia præteriti temporis, non nisi apud antiquissimos aut minus probatos scriptores; posteriora solis participiis passivè usurpata inveniuntur. Atqui ex passivo participii præteriti usu, non validè satis & passivus verbi ipsius usus adstruitur. Neque enim si Virgilius Ecl. ix. 53, *Nunc oblita mihi tot carmina dixerit*; *Carmina mihi obliviscuntur dicere ausim*. Multoque minus ex participiis in D U S, quod à Prisciano nonnusquam factum, id colligas; cum ea semper passiva sint: ut, *gloriandus, sequendus, fruendus*, &c. formenturque interdum etiam à verbis in O: ut, *pereunda puppis, placenda dos*, ap. Plaut. Epid. i. i, 70; Trin. v. 2, 35: *vir carendus, pœna dolenda*, ap. Ovid. Heroid. i. 50, & v. 8. * Porro deponentibus passivè acceptis adnumerant Methodista & Ursinus verbum *imitor*, probantque illo Ciceronis, *Si natura non feret, ut quadam imitari possint*: sed locum non ostendunt. Loquor quoque in illo Cælii ad Cic. Fam. viii. 8, *De damnatione ferventer loqui est ceptum*, passivè itidem, sed ἀρχαῖως, adhibitum notat post P. Manutium Vossius. * *Remetior* denique passivè, sed impersonaliter, accipit vulg. Interp. Matth. vii. 2, *Qua mensurâ mensi fueritis, remetietur vobis*: quod etiam in Latinissimâ suâ versione retinuit Seb. Castellio. Ipsum quoque simplex *metior*, non Arnobius tantum, cujus testimonium adducit Vossius, sed purioris styli auctor Lactant. de mort. Persec. xxiii. 2, *Agri glebatim metiebantur*, passivè adhibuit,

nem adhuc interdum retinent : ut, *expertus, meditatus, mentitus, modulatus, oblitus, testatus, veneratus* ¹⁵.

§ 2. DE SPECIE VERBORUM.

SPECIES Verborum est duplex, PRIMITIVA, ut, *lego, video*; DERIVATIVA, ut, *lectito, viso*.

Derivantur ferè verba, vel à *nominibus*, vel ab aliis *verbis* ¹⁶.

1. A *nominibus* derivantur verba duplicia ¹⁷, *Imitativa* & *Denominativa*.

IMITATIVA vocantur, quæ imitationem significant: ut, *patrizzo* ¹⁸, *Gracor, vulpinor, cornicor*, i. e. *imitor patrem, Gracum, vulpem, cornicem*.

DENOMINATIVA ¹⁹ dicuntur, quæ à nominibus veniunt; & propriam appellationem non habent: ut, *cœno, calco, frumentor, lignor*, &c. à *cœna, calx, frumentum, lignum*.

2. Ab aliis *verbis* derivantur præcipuè verba quadruplicia, *Frequentativa, Inceptiva, Desiderativa, & Deminutiva* ²⁰.

De his autem, quod latius pateat eorum usus, paulò accuratius est nobis agendum.

FREQUENTATIVA.

i. Sic Iterativum formes: ITO fiat ab ATU:

U per O mutabunt benè cætera verba supini.

Si fuit OR, manet OR. Sunt cuncta frequentia primæ.

Prætereunt legem, *nato, quærito, fundito, scitor, Sciscitor* atque *agito, sector, loquitor, pavitoque*.

Perscrutando libros doctorum plura notabis.

Verba

15. De his vid. post in Participio.

16. Pauca excipiuntur; ut *satio*, ab adverbio *satis*; *supero, intro* à præpositionibus *super* & *intra*, derivata.

17. Varias verborum à nominibus derivatorum classes videtis ap. Ursinum, p. 477 & seqq.

18. Terminatione in ISSO; quæ Græcis debetur, minus delectantur Latini: ideoque pro *Gracizzo, rhetorizzo*, &c. *Gracor, rhetoricor* potius dicunt.

19. *Denominativa* hic strictius accipimus, prout diversam constituunt speciem ab *Imitativis*, & nonnullis etiam *Inchoativis*, imò & *desiderativis* (quorum quædam à nominibus etiam descendere mox ostendetur:) aliter enim vox latiore sensu omnia verba à nominibus venientia complectitur.

20. Sunt & alia à verbis derivata, quæ ad has species revocari nequeunt; qualia sunt *blatero*, à *blatio*; *genero, tolero*, ab obsoletis *geno, tolo*; *recipero* seu *recupero*, à *recipio*; *farcino*, à *farcio*; *lucror*, à *lucro*, &c. in primis verò ver-

De Gen. Spec. & Fig. Verbor. CAP. III. 293

Verba FREQUENTATIVA, quæ ITERATIVA etiam vocantur, sunt quæ frequentem actionem significant ²¹.

Definunt in TO, SO, XO, &, à verbis deponentibus, in OR : ut, *clamito, pulso, nexo, minitor* ²².

Formantur à supino posteriore, idque bifariam : à verbis primæ conjugationis, mutando ATU in ITO ; ut, *volo, volatu, volito* : à verbis aliarum conjugationum, mutando U tantum in O : ut, *terreo, territu, territo* ; *verto, versu, verso* ; *dormio, dormitu, dormito*.

EXCIPIUNTUR, No, *natu, nato* ; scio, *scitu, scitor*, & crebrius *sciscitor*. Sic *pavito*, à *paveo* ; *sector*, à *sequor* ; *loquitor*, à *loquor* ; tanquam supina haberent *pavitu, sectu, loquitu*. Item, *quarito, fundito, agito* ; quæ formantur à secunda persona præsentis indicativi, *quaris, fundis, agis* ²³.

Quædam à supino posteriore formari videntur, mutando U in ITO : ut, ab *actu, actito* ; *hæsu, hæsito* ; *lectu, lectito* ; *missu, missito* ; *scriptu, scriptito* ; *victu, victito* ²⁴.

A Frequentativis formantur & alia frequentativa : ut, *cano, canto, cantito* ; *capio, capto, captito* ; *curro, curso, cursito* ; *defendo, defenso, defensito* ;

T 3

ba à se invicem deducta, in E R E secundæ, & A R E primæ, & E R E tertiæ : quorum illa statum vel qualitatem, hæc actionem sive effectum notant : ut, *candeo, candere* ; *cando, candere* obsoletum, (unde *accendo, incendio*) ; *pendeo, pendere*, & *pendo, pendere* ; *placeo, placere*, & *placo, placare*. Sic *clareo, & claro* ; *rigeo, & rigo* ; *sedeo, & sedo* : item *fugio, fugere*, & *fugo, fugare* ; *vivo, vivere*, & *vivo, vivare*, (unde *vivatus* ap. Lucret. iii. 410, 557 & 680 : & *convivor, convivari*) ; *jaceo, jacere*, & *jacio, jacere*. Huc etiam refert Peirzonius ad Sanct. p. 317 : *careo, & caro* ; *caveo, & cavo* ; *luceo, & obsoletum luco*, (unde *colluco, & subluco*) ; *maneo, & mano*. Vid. eund. iii. 3, n. 18, 20, 21, 86.

21. In multis tamen hæc significatio non invenitur, 1. Enim quædam emphasin, sive vehementiam, copiam aut dignitatem notant, adeoque intensiva potius aut amplificativa, quàm frequentativa dici possunt : ut, *advento, dicto, domito, factito, grassor, imperito, presso, quasso, raptio, territo*. 2. Quædam idem ferè quod primitiva sua significant, plenioris tantum soni, aut metri gratiâ adhibita : qualia, apud vetustiores præsertim, Plautum, Terentium, Lucretium, horumque imitatore Gellium, innumera reperias. Neque Cicero prorsus abstinuit, qui *Arctè & graviter dormire cepit*, Divin. i. 28 : item *defensitare, devotare, observitare, prasagitare* ; pro *dormire, defendere, devovere, observare, prasagire*, dixit. 3. Quædam à primitivorum sensu longius recesserunt : ut, *vexo, capto, ostento, jacto, & jactito, noto, habito, cogito, tento, tracto, vendito, &c.* quanquam & in his frequentia quædam actionis significetur.

22. Addunt quidam & terminationem CO : ut, *fodico, vellico* ; item *albico, candico, nigrico*. At, ut duobus prioribus crebrum quasi fodiendi vellendique conatum significari concesserim ; certè alia illa non frequentiam sed inchoationem & apparentiam quandam coloris designant, unde nec malè à quibusdam verba APPARITIVA vocantur.

23. Adde *fluito, à fluo, fluis*.

24. Nisi malis hæc ab aliis frequentativis, quæ jam exoleverunt, esse formata : ut ab *acto, actito* ; *hæso, hæsito* ; *lecto, scripto*, (quibus utitur Horat. Sat. i. 6, 122,) *lectito, scriptito*. Sic *sumptito*, ab obsoleto *sumpto* ; *unctito*, ab *uncto*.

*defensito; dico, dicto, dictito; duco, ducto, ductito; pello, pulso, pul-
sito, & per Syncopen pulto* ²⁵.

Frequentativa sunt omnia conjugationis primæ ²⁶.

INCEPTIVA.

2. Præsentis primique modi CO jungit secundæ
Personæ, si vis verba Inceptiva creare.

Sic *ferves fervesco* facit. Sed tollitur *hisco*.

Verba INCEPTIVA seu INCHOATIVA sunt quæ rei initium vel
assiduum incrementum notant ²⁷.

Definunt in SCO: ut, *calesco, frigescio* ²⁸.

Dupliciter derivantur; vel à *nominibus*, vel à *verbis*.

A *nominibus* derivata ultimam genitivi vocalem in ASCO, sed lon-
gè usitatius in ESCO commutant: ut, *puerasco* ²⁹, *puellasco* ³⁰, *igne-
sco, lapidesco*; à substantivis *puer, puella, ignis lapis*; *dulcesco, juve-
nesco, vanesco, ditiesco*, ab adjectivis, *dulcis, juvenis, vanus, & dis* ³¹.

A

25. Sic *gero, gesto, gestito; jacio, jacto, jactito; pendo, penso, pensito; respondeo,
responso, responsito; salio, salto, saltito; veho, vecto, vectito; venio, vento, ventito;
mutio, musso, (irregulariter pro mutito,) mussito*. Porro perpauca sunt, quæ à
præsentis simul & supino, ac geminum adeo formant frequentativum: ut, ab
ago, agis, agito, & actus, actito; à *nosco, noscis, noscito, & à notus, noto*. Sic à
legis legito format Priscianus, pro quo frequentius *lectito*.

26. Præter *viso*, quod tertiæ est: nisi velis potius hoc verbum cum Priscia-
no desiderativum appellare, aut cum aliis Inchoativum itionis: qualia ferè
vocantur verba in SSO, *facecco, capecco, lacecco, incecco*; quæ quibusdam inter
frequentativa referuntur. At vid. post p. 296.

27. Unde & quibusdam AUGMENTATIVA dicuntur.

28. Et, à verbis deponentibus, in OR: ut à *fruor, fruiscor*. Sic *irascor* est
ab inusitato *iro, iras*, unde *iratus*; *paciscor* ab antiquo *pago* vel *paco*, olim *pa-
eisco; expersiscor*, ab *expurgo, expurgis*, olim *expersisco*. Sic ab *apio, apiscor*, unde
adipiscor & indipiscor; à *nancio, nanciscor*; à *gnare*, pro *genare*, *nascor*, prius *gna-
scor*; à *minere*, vel potius *menere*, *meniscor*, unde *reminiscor* Vossius, deducit.

* A verbis etiam impersonalibus fiunt inceptiva in ESCIT: ut, *diuiescit, ni-
vescit, noctescit, lúcescit, silevescit*. Sic *miserescit* utitur Terent. Heaut. v. 4, 3,
Inopis te nunc miserescat mei: Virgilius verò personaliter, Æn. ii. 145, *Miseresci-
mus ultro*; quia nimirum *miserco* antiquitus, teste Prisciano, col. 797, dicebant.

29. Quo utitur Sueton. Calig. vii. 1: unde *repuerasco* ap. Cic. de Senect. c.
23, & Plaut. Merc. ii. 2, 25.

30. Quo usus Varro ap. Nonium, ii. 657.

31. Sunt qui hæc & similia non à nominibus, sed à verbis jam inusitatis
derivare malunt, v. g. *brutesco*, à *bruteo*; *ditiesco*, à *diteo*; *mauresco*, à *maureo*;
repuerasco, à *repuero*; *senesco*, à *seneo*; *vanesco*, à *vaneo*; *sanesco*, à *saneo*; *canesco*,
à *canéo*; *calvesco*, à *calveo*; *crudesco*, à *crudeo*. Et quidem, *bruteo, crudeo, matu-
reo, sanco, vaneo*, olim in usu fuisse credere liceat: quoniam *obbrutui, crudui,
maturnui, consanui, evanui*, adhuc legimus: *calveo* quoque utitur Plinius, xi. 37,
§ 47: *canéo* Virgil. Geo. iii. 325; *seneo* Catull. iv. 26: unde propterea *calve-*

De Gen. Spec. & Fig. Verbor. CAP. III. 295

A verbis derivata formantur à secunda persona præsentis indicativi, addendo CO, idque in quavis conjugatione: ut, *labasco*, à *labas*; *fervesco*, à *ferves*; *tremisco*, à *tremis*; *obdormisco*, ab *obdormis*. Sed per Syncopen dicitur, *hisco*, pro *hiasco*, ab *hias* 32.

Omnia *Inceptiva* sunt neutra 33 & tertiæ conjugationis.

Quæ à nominibus derivantur, præteritis adeoque & supinis omninò carent: quæ à verbis veniunt, præterita à primitivis suis mutantur: ut, *coalesco*, *coalui*; *resipisco*, *resipui* 34.

DESIDERATIVA.

3. In meditativis quod in U fit, junge supino
(U semper brevians) RIO: sic dabit *esurit esu*.

Verba DESIDERATIVA seu MEDITATIVA sunt quæ desiderium, studium aut conatum rei alicujus faciendæ significant 35.

Definunt in RIO: ut, *cœnaturio*.

Formantur à supino posteriore 36, correptâ U, & adjecto RIO: ut, *edo*, *esu*, *esurio*, *esuris*; *pario*, *partu*, *parturio*, *parturis* 37.

T 4

Sunt

sco, *canesco*, *senesco*, rectiùs quàm à *calvus*, *canus*, *senex*, derivari censenda sunt. At in multis aliter se res habere videtur: nusquam enim *ditui*, *ignui*, *lapidui*, *juvenui*, *dulcui*, &c. dicta inveniuntur; itec Romanos sic unquam locutos crediderim: multòque minus sententiæ subscripserim Cl. Daumii, qui in libello de causis amissis quarundum L. L. radicum, non ea modò, sed & nomina ipsa universa à verbis primitivis orta contendit, vocesque adèò nobis confingit, non solum antiquis omnibus incognitas, sed cunctarum ferè linguarum genio repugnantes: qualia sunt, *arbere*, *culmare*, *germare*, *laurare*, *mammare*, *talere*, *tergere*, *vitrare*, &c. unde *arbor*, *culmus*, *germen*, *laurus*, *mamma*, *talus*, *tergum*, *vitrum*, &c. vult esse derivata.

32. Integro *hiasco* usus est Cato R. R. c. 17. A *fatim* autem & *hisco* descendere videtur *fatisco*. Cæterùm *cresco* (quod primæ vocalis elisione, pro *creasco*, à *creo* deductum volunt) vix inter inceptiva censerì jam debet, uti nec *nosco*, *pasco*, *quiesco*, quæ ab antiquis *noëre*, *paëre*, *quiere* quidam deducunt, unde præterita *novi*, *pavi* & *quievi*.

33. Et à neutris plerumque secundæ conjugationis orta: quanquam nonnulla sunt à verbis activis & aliarum conjugationum: ut, *amasco*, ab *amo*, ap. Diomed. col. 334: *cupisco*, *concupisco*, à *cupio*; *sensisco*, à *sentio*, unde *persensisco* & *presensisco*; *edormisco*, ab *edormio*.

34. Rarissimè tamen (ut notat Vossius) in ejusmodi præteritis inchoandi significatio invenitur.

35. Non enim sola & otiosa his verbis cupiditas, sed efficax & ad consequendam rem cupitam impellens ferè significatur. Sic *cœnaturio* non modò *cupio cœnare*, sed etiam *paro* vel *conor cœnare* notat: *dicturio*, *facturio*, *lecturio*, *proscripturio*; i. e. *dicere*, *facere*, *legere*, *proscribere*, *molior*, *studeo*, vel *paro*. A cupiditate igitur, tanquam causâ, DESIDERATIVA; à conatu & studio, tanquam effectû, MEDITATIVA, nec malè, hæc verba dicuntur. Vid. Saturn. Merc. maj. iv. 19,

36. Sunt

Sunt omnia conjugationis quartæ, carentque præterito & supino, præter hæc tria, *esurio*, *parturio* & *nupturio* 38.

DEMINUTIVA.

DEMINUTIVA sunt, quæ deminutionem sui primitivi significant 39.

Definunt in LLO: ut, *cantillo*, *sorbillo*, i. e. *parum canto*, vel *sorbeo* 40.

Suntque conjugationis primæ 41.

¶ Sunt denique quædam verba in SSO, ab aliis verbis derivata, de quorum vi significandique natura haud satis inter Grammaticos convenit; qualia sunt, *capeſſo*, *faceſſo*, *peteſſo*, *arceſſo*, *inceſſo*, *laceſſo*.

Ex his duo priora, *capeſſo* & *faceſſo*, vulgò INCHOATIVA ITIONIS appellantur; tanquam idem ferè ea significarent, quod *eo ad capiendum*, *eo ad faciendum*: quibus addunt & *viſo*, i. e. *eo ad videndum*. Rectius tamen cum Urſino ea INTENSIVA dixeris; ut, *capeſſo*, *faceſſo*, idem ferè ſint quod *ſtudioſe* & *cum effectu aliquid capio* vel *facio* 42. Sic etiam *peteſſo* vel *petiſſo*, i. e. *valde peto*.

Inceſſo autem & *laceſſo* 43, eidem frequentativa cum emphasi exiſtunt.

Arceſſo, *incipiſſo*, *vibriſſo*, idem penè quod primitiva ſua ſignificant 44.

§ 3.

36. Sunt & quædam à nominibus derivata ad horum formam conſicta: ut, *adoleſcenturio* ap. Laberium citante Nonio, ii. 46. *Syllaturio* ap. Ciceronem ad Attic. ix. 10.

37. *Ligurio* igitur, *ſcaturio*, *prurio*, *cucurio*, & ſi quæ ſint ſimilia, Deſiderativa non ſunt, non tantum ex eo, quòd neque horum ſignificationem, neque formandi rationem ſequantur, ſed etiam quòd ñ antepenultimæ productæ efferant.

38. Vid. ſupra cap. i. reg. 45.

39. Non imminutionem tantum, ſed etiam cum ea frequentationem ſive iterationem actûs his verbis ſignificari exiſtimant Voſſius Anal. iii. 45; & Urſinus, p. 516.

40. Huc quoque refert Urſinus dict. loc. verba in CO, *albico*, *candico*, *nigricō*; in primis verò *ſodico* & *vellico*, de quibus ſupra not. 22.

41. Pauciſſima ſunt hujus formæ verba: neque enim alia, præter dicta, quàm *murmurillo*, *ocillo*, ap. Plaut. in *Rudent*. referente Nonio, ii. 572, & in *Amphit*. i. r. 28, à *murmuro*, *occo*: *conſcribillo* ap. Catull. xxiii. 11, & Varron. ex Non. ii. 108: à *conſcribo*: *ſatullo* ap. eund. Varr. ex Non. ii. 786, à *ſaturo*; à Grammaticis obſervata reperio. Ad eorum ſimilitudinem *haubiſſo* ab *haurio* conſinxit Jov. Pontanus in *Ægidio*, fol. 155. De *focillo*, *refocillo*, *ſugillo* & *vacillo*, an huc pertineant dubitatur. *Oſcillo* autem, i. e. *per funem me jacto*, ab *oſcillo*, lûſûs genere, in quo fune altrinſecus de tigno arboreve religato, in aère quis libratus ſubveſtatur, inter denominativa referendum eſt.

42. Vid. Urſin. p. 511.

43. *Laceſſo* eſt ab inuſitato *laeio*. *Inceſſo* vulgò formant ab *inceſſum* ſupino verbi *incedo*: Urſinus verò ab *incio*; ut *arceſſo* eſt ab antiquo *arcio*, pro *accio*.

44. Pi-

§ 3. DE FIGURA VERBORUM.

FIGURA verborum duplex est, SIMPLEX, ut, *lego, linquo*; COMPOSITA, ut, *relego, relinquo, derelinquo* 45.

1. Componuntur autem verba, 1. Cum nominibus: ut, *adisco, abades & facio*. 2. Cum verbis: ut, *patefacio, ex pateo & facio*. 3. Cum adverbis: ut, *introduco, ab intro & duco*. 4. Cum præpositionibus: ut, *perdoceo, edisco, consolor* 46.

2. Quædam sunt composita à simplicibus inusitatis: ut, *accendo, incendo, à cando; defendo, offendo, à fendo; inspecio, conspecio, à specio, &c.* 47.

3. Partes componentes interdum integræ manent: ut, *lego, perlego*. Interdum litera additur; ut, *prodeo, redeo; pro proeo, reeo: vel detrahitur;*

44. *Pitisso* quidam fortè huc retulerint, tanquam à *poto* derivatum, pro *pitisso*: at illud à Græco est *πιτίζω*, i. e. *de gustando bibo*, vel, ut, alii volunt, *πυτίζω*, i. e. *sputo*. Vid. Voss. Etym. & Ursin. p. 519.

45. Sic *adinvenio, repercutio, superintono, &c.* ex tribus vocibus conflata. Neque tamen propterea est, ut cum quibusdam Grammaticis figuram Decompositam comminiscamur.

46. Sunt porro & verba composita ex præpositione & nomine in verbi notionem terminationemque inflexo: ut, *procraftino, decollo, contemplor, &c.* Neque enim *craftino, collo, templor* dicitur, aut uspiam dictum invenitur. Denique secundæ singulari imperativi activi in *a* vel *e*, jungitur Emphaseos causâ, haud rarò, præsertim apud Comicos, particula *dum*: ut, *iteradum, memoradum, manedum, agedum*. Sic *adesdum* ap. Ter. Andr. i. 1, 2: *dicdum, facdum, assisdum*, ap. Plaut. Truc. v. 49, Rud. iv. 3, 84, & Stich. i. 1, 9, vel disjunctis vocibus, *mane dum, age dum, dic dum, fac dum, &c.* Confer Parei Lex. Crit. p. 392, & Mantiss. ejusd. p. 66.

47. Sic *renideo, à nideo; experior, comperio, vel comperior, à perio, seu perior; compello, appello, -as, à pello, pellas; refragor, suffragor, à frago vel fragor; confuto, refuto, à futo; congruo, ingruo, à gruo; compleo, repleo, &c. à pleo*. Sic *excello, antecello, percello, recello, à cello; induo, exuo, à duo; instigo, à stigo; compilo, à pilo, priore productâ: vel à Gr. κέλλω, δύω, σιγῶ, πιλῶ*. Sic *obliviscor, à liviscor* (vel ut alii malunt, *oblino*), *attamino, contamino, à tamino; divido, à di, five dis, & Hetrusco verbo iduo, i. e. partior, unde & Idus, docente Vossio*. *Impedio, expedio, præpedio*, an ab inusitato *pedio* sint, an ab antiquis, *impes, expes, præpes*, ambigitur. *Promulgo, irritio, prorito, incertæ originis sunt*. Sunt & quædam quorum simplicia, quanquam rarissima, adhuc tamen inveniuntur: ut, *clinare* (unde *inclino, declino*) quo utitur Lucretius, ii. 243, & Cic. in Arat. v. 259. *Fligere* (unde *affligo, conflagro, &c.*) quod non solum Liv. Andronicus & Attius ap. Non. ii. 328: sed etiam Lucretius retinuit, ii. 85, ut verbale *stictus* usurpavit Virgilius Æn. ix. 667. *Mineo* (unde *emineo, immineo, &c.*) ap. eund. Lucret. vi. 562, habetur. *Lacio* (unde *allicio, elicio, &c.*) idem adhibuit iv. 1200. *Sagire* (unde *prasagio*) Cic. de Divin. i. 31, acutè sentire interpretatur. *Solare* (unde *desolo*) pro *desertum facere*, Stat. Theb. v. 149. *Stinguere* (unde *distinguo, exstinguo, &c.*) Lucret. i. 667, & Cic. in Arat. ap. Priscian. col. 882, utuntur.

hitur; ut, *asporto, omitto, trado*; pro *asporto, obmitto, transdo* 48. Sæpissimè autem vocalis vel diphthongus verbi simplicis mutatur. 1. A in E: ut, *damno, condemno*; *arceo, coerceo*; *carpo, decerpo*; *gradior, congregior*; *partio vel partior, impertio vel impertior*. 2. A in I: ut, *habeo, prohibeo*; *cado, occido*; *salio, insilio*; *fateor, confiteor*. 3. A in U: ut, *calco, conculco*; *quatio, concutio*. 4. E in I: ut, *teneo, contineo*; *premo, comprimo*. 5. Æ in I: ut, *lato, collido*; *quaro, acquiro*. 6. AU in E: ut, *audio, obedio*. 7. AU in O: ut, *plaudo, disploodo*. 8. AU in U: ut, *claudio, concludo*.

4. Ultima præpositionis consonans in primam verbi simplicis frequentissimè convertitur: ut, *accipio, assero, agglomerio, allido, appello, arripio, assigno, attero*; *collaudo, commuto, corrodo*; *illino, immorior, irrigo*; *intelligo, occino, oppeto, pellicio, &c.* pro *adacipio, adfero, adglomerio, adlido, adpello, adripio, adsigno, adtero*; *conlaudo, commuto, conrodo*; *inlino, immorior, inrigo*; *interligo, obcano, obpeto, perlicio, &c.* 49. Nonnunquam & soni gratiâ in aliam literam mutatur: ut, *aufero, imbibo, implico, &c.* pro *abfero, inbibo, inplico, &c.* 50.

Liber

48. Sic *pejoro*, pro *perjuro*; *pergo*, pro *perrego*: item *debeo*, pro *dehibeo*; *præbeo*, pro *prahibeo*; *dego*, pro *deago*; ab *habeo*, & *ago*: & *demo, promo, sumo, ex de, pro, sub, & emo*, quatenus hoc olim pro *cipio* aut *tollo* accipiebatur; quæ significatio in aliis compositis, *dirimo, perimo, interimo*, adhuc restat.

49. Verùm hæc literarum permutationes inferiorum ætatum consuetudine magnâ ex parte invecæ sunt. Augusteo enim sæculo præpositiones plerumque integras (id quod ex Inscriptionibus, nummis, vetustioribusque membranis constat) scribebant, hoc pacto, *adcreſco, adſtigo, adgredior, adlabor, adpello, adripio, adſurgo, conloco, committo, inluſtro, inmiſceo, inrigo, perluceo, &c.* non *accreſco, aſſtigo, &c.* quam normam Heinſius in Virgilio ſuo, Bentlejus in Horatio, Daviſius in Cicerone, alii in aliis ſecuti ſunt.

50. De verbis compositis hæc præterea notanda ſunt, 1. Interdum composita mutant genus aut conjugationem simplicis. Genus, ut *sacro, exsecror*; *ſentio, aſſentior*; *verto, revertor*. Conjugationem verò, ut *facere, adificare*; *ſtigere, proſtigare*; *capere, occupare, ſternere, conſternare*. Sic composita à *do*, cum præpositione, *dare, abdere, condere*: & à *cubo*, cum recipiunt *m*, *cubare, accumbere & incumbere*. Quædam ſimul genus & conjugationem: ut, à *facio, gratiſcor, veliſcor*; à *fero, vociferor*; à *gero, morigeror*; à *ſpecio, ſuſpicor*; à *ſperno, aſpernor*. 2. Quædam composita à ſimplicium ſignificatione longè recedere videntur: ut, *do, condo, perdo*; *paro, impero*; *patro, impetro*; *habeo, prohibeo, &c.* 3. Quorundam compositorum præterita & ſupina in uſu ſunt, quæ in ſimplicibus ſerè exoleverunt: ut, *applicuit, evaſit, concuſſit, detruſit, emunxit, delicuit*: *plicuit* verò, *vaſit, quaſſit, truſit, munxit, licuit*, à *liqueo*, vix dicimus. Sic *ad-jutum, evaſum, detruſum, contemptum, reliſtum, enectus, internectus*, conſuetudo *admiſit*: at, *jutum, vaſum, truſum, temptum, liſtum, neſtus*, raro aut nunquam inveniuntur. 4. Contra quædam composita præterita aut ſupina amiſerunt, quæ in ſimplicibus ſunt ſatis uſitata. Sic *ſteti*, à *ſto*; *ſefelli*, à *ſallo*: non autem

diſtiti

Liber Quartus,

DE PARTICIPIO.

PARTICIPIUM est pars orationis, à verbo derivata, variabilis per casus, ac rem cum tempore significans ¹.

I. *Participium* ita vocatur, quia partem capit à nomine, partem à verbo: nam, ut nomen, variatur per genera, & declinatur per casus: atque, ut verbum (unde derivatur) cum tempore significat actionem ², passionem, existentiam sive statum rei; pro natura verbi unde descendit.

1. A verbis *activis* veniunt duo participia; *Præsens*, & *Futurum* in RUS: ut, *amans*, & *amaturus*, ab *amo*.

2. A *passivis* veniunt duo participia; *Præteritum*, & *Futurum* in DUS: ut, *amatus*, & *amandus*, ab *amor*.

3. A *neutris* veniunt item duo participia, ut ab *activis*; *Præsens*, & *Futurum* in RUS: ut, *stans*, & *staturus*, à *sto*.

¶ A *neutris* sæpè etiam veniunt participia *præteriti* temporis in TUS vel SUS: ut, *erratus*, *festinatus*, *juratus*, *laboratus*, *vigilatus* ⁴.

Quædam

distiti aut *refelli* dicimus. Sic *tacitum* & *taciturnus*; non autem *reticitum* & *reticurnus* usurpantur. 5. Simplicia interdum pro compositis, & contrà composita pro simplicibus adhibentur. Priorum exempla sunt, *Ferre* conditionem *alieni*, pro *offerre*; *Mitte curam*, pro *omne*; *Risi hominem*, pro *irrisi* vel *derisi*; *Quærere divitias*, pro *acquirere*. Posteriorum, *Retine me*, pro *tene*; *conficere flagitium*, pro *facere*: sic *denego*, *deputo*, ap. Terent. Heaut. iii. 1, 78, & ibid. i. 1, 83, pro *nego*, *puto*; *deprecor* ap. Val. Max. iv. 3, & Gell. vi. 16, pro *precor*: item, *adbibo*, *apposco*, *collaudo*, *commemini*, *commereor*, *conduplico*, & plurimà alia; in quibus præpositio nihil verbo addit.

1. Hoc est, propriæ suæ significationi temporis adsignificationem superaddens. Vid. supra lib. i. p. 2, n. 8. An autem hæc temporis adsignificatio, quæ solâ à nomine participium distinguitur, idonea satis causa habenda sit, cur hoc diversa ab illo orationis pars constitui debeat, Grammaticis disceptandum relinquo.

2. Participium à verbo quidem accipit significationem, vel *activam*, vel *passivam*, vel *absolutam*: at eâ ex parte non distinguitur à nomine: nam & nomina verbalia *activam*, *passivam* vel *absolutam* significandi vim à verbis suis capiunt: ex gr. *amator* agentem, *amatio* actionem, *amabilis* passionem notant.

3. Eaque partim *active* sive *absolutè*, partim *passivè* accepta. De his vid. not. seq. de illis not. 8.

4. Sic Virg. Æn. iii. 690, *Errata littora*. Lucan. viii. 24, *Festinati honores*. Ovid. Heroid. ii. 23, *Jurata numina*. Virg. Æn. i. 639, *Arte laborata vestes*. Ovid. Art. Am. i. 735, *Vigilate noctes*. Omnia sensu passivo. Similiterque *certatus*, *cessatus*, *clamatus*, *conclamatus*, *ovatus*, *sudatus*, *triumphatus*, *ululatus*: ut,

300 ETYMOLOGIÆ LIB. IV.

Quædam etiam futuri in DUS: ut, *jurandus, vigilandus, regnandus, dormiendus, erubescendus* 5.

4. A *deponentibus* activæ quidem significationis quatuor veniunt participia: ut, *sequens, secutus, secuturus, sequendus, à sequor*. A *deponentibus* autem neutralis significationis tria plerumque participia descendunt: ut, *labens, lapsus, lapsurus, à labor*: rariùs verò futuri in DUS; ut, *gloriandus, fruendus* 6; à *glorior, fruor*.

5. A *communibus* denique veniunt quatuor plerumque participia: ut, *dignans, dignatus, dignaturus, dignandus*; à *dignor* 7.

II. Par-

ut, Ovid. Met. xiii. 713, *Vident certatam lite Deorum Ambraciam*. Id. Fast. iv. 617, *Largaque provenit cessatis messis in arvis*. Id. Met. vi. 525, *Frustra clamato sæpè parente*. Lucan. ii. 22, *Corpora nondum Conclamata jacent*. Pers. ii. 55, *Ornatum aurum*. Virg. Æn. iii. 14, *Terra --- quondam regnata Lycurgo*. Id. Geo. iii. 33, *Triumphatas utroque ab littore gentes*. Quintil. ii. 3, *In sudatâ veste durandum*. Stat. Theb. x. 561, *Atria femineis trepidant ululata querelis*. Eâdemque significatione dicta existimem, *cœnatus, pransus, potus*: de quibus an participia, & activæ an passivæ sint, disputantes vide Voss. Anal. iii. 21, & de vit. ferm. i. 34; Sciopp. advers. eund. p. m. 28; Borrich. defens. Voss. p. 279; Methodi auct. p. 505, in primis vero Urfin. p. 651.

5. Ut, Horat. Epist. ii. 1, 16, *Jurandasque tuum per nūmen ponimus aras*. Tibull. i. 1, 64, *Quum fletu nox vigilanda venit*. Virg. Æn. vi. 770, *Si unquam regnandam acceperit Albam*. Catull. v. 6, *Nox est perpetua una dormienda*. Horat. Car. i. 27, 15, *Non erubescendis adurit ignibus*. Sic *adolescendus, inolescendus, desinendus, exeundus, hiandus, horrendus, laborandus, navigandus, reviviscendus, senescendus, supersedendus, tremendus, ululandus*: ut, Gell. iii. 10, *Modum esse dicit summum adolescendi humani corporis septem pedes*. Id. xii. 1, *In moribus inolescendis*. Id. ii. 10, *Ad desinendam seditionem*. Tac. Annal. xi. 25, 3, *Ius exeundi ordinis*. Pers. v. 3, *Fabula seu mæsto ponatur hianda tragædo*. Virg. Æn. ii. 222, *Horrendi clamores*: & alii passim. Tertull. adv. Marcion. ii. 2, *In ergastulum laboranda terra [homo] relegatus*. Ulpian. l. 1. § 2. ff. de exercit. act. *Qui navis naviganda causa in nave sunt*. Plin. vii. 55, *Similis de asservandis corporibus hominibus, ac reviviscendis promissa à Democrito vanitas*. Varr. de L. L. v. 2, *Seculum longissimum spatium senescendorum hominum*. Auct. ad Herenn. ii. 17, *Hæc causa non visa est supersedenda*. Ovid. Met. iii. 575, *Oculi quos ira tremendos fecerat*; & ap. alios passim. Prudent. π. 560. iii. 119, *Flebiliterque ululanda tuis, In cineres resoluta flues*. Adde (de quibus supra lib. iii. cap. 3. n. 14, in fin.) *pereundus, placendus, carendus, dolendus*. Vid. Voss. Anal. iv. 13, extr. & Urfin. p. 895, & seqq.

6. Hæc fiunt à *deponentibus*, quæ neutralis significationis videntur, quia dativo vel ablativo nunc junguntur; qualia observantur hæc pauca, *fruendus, fungendus, gloriandus, medendus, potiundus, vescendus, utendus*. Nempe olim hæc accusativum adsciverunt, primitivèque activa, vel pro activis saltem habitæ, fuerunt.

7. Porro à verbis neutro-passivis veniunt participia tria: ut, *gaudens, gavisus & gavisurus; audens, ausus & ausurus, à gaudeo & audeo, retentâ ferè suorum verborum significatione*. A *fidō* autem *fidens & fisus*; à *soleo, solens & solitus*, tantum dicimus; non verò *fisurus* vel *soliturus*: *solens* etiam nomen potius quàm participium esse videtur, ut *insolens*. Invenitur & *ausus* passivè acceptum: ut ap. Tacit. Annal. iii. 67, 5, *Ausus ad Casarem codicillis*: unde

ausum

II. Participia plerumque imitantur significationem verborum unde descendunt: hoc est, quæ ab activis, activè; quæ à passivis, passivè; quæ à neutralibus, neutraliter; & ita deinceps, significant.

¶ At Participia in DUS, undecunque veniant, passivè semper accipiuntur: ut, *amandus, vigilandus, loquendus, criminandus*.

* Multa etiam præteriti temporis participia, à verbis deponentibus, quæ olim communia fuerunt, orta, communem, i. e. activam & passivam significationem retinuerunt: qualia sunt, *abominatus, adortus, amplexus, blanditus, largitus, mentitus, oblitus, testatus, veneratus*, &c. 8.

III. Par-

ausum & *ausa*, ut ap. Virg. *Æn.* vi. 624, *Ausi omnes immane nefas, ausoque potiti*; & Ovid. *Met.* ii. 328, *Magnis excidit ausis*. Participio etiam in DUS utitur Livius, xxxv. 35, *Agenda res est, juvenes, audendaque*: eadem ratione sciz. quâ C. Nepos, i. 4, 5, *auderi* passivè adhibuit. ¶ A *vapulo* est *vapulans* & *vapulaturus* passivâ notione: *vapulatus* & *vapulandus* barbara sunt. A *sio* agnoscit Diomedes, col. 377, *fiens*; at id nulli idoneo scriptori usitatum puto: factus autem & faciendus sunt ab antiquo *facior*. A *veneo* nulla sunt participia; nam *venitus*, quo utitur Sedulius Hymn. i. 21, imitandum non est. * De participiis verborum impersonalium dictum superius pag. 275.

8. Inveniuntur & quædam participia præterita à verbis neutris venientia, activâ (sive neutrali,) saltem in speciem, significatione accepta: ut; *adultus, coactus, concretus, conflagratus, deflagratus, conspiratus, dolitus, defectus, emersus, exitus, exoletus, interitus, juratus, obsoletus, obitus, occasus, penetratus, placitus, complacitus, præteritus, rebellatus, redundatus, requietus, senectus, suetus, assuetus, consuetus, titubatus*. Sic Liv. xxvi. 50, *adulta virgo*, i. e. quæ adolevit. Gell. xii. 1, *Interest cujus ex sanguine concretus homo atque coactus sit*, i. e. conoreverit atque coaluerit. Auct. ad Herenn. iv. 8, *Urbs conflagrata*. Cic. *Tusc.* iii. 19, *Fana flammâ deflagrata*, i. e. quæ conflagravit, quæ deflagrârunt. [quidam tamen hæc passivè pro combusta dici volunt.] Sueton. *Jul.* lxxxii. 1, *Conspirati circumsteterunt*, i. e. qui conspiravêre. *Dolitus* est in vet. Inscript. pro *doluit*. Martial. xiii. 77, *Defectâ lingua*, i. e. deficiente. Plin. xxii. 22, *Defecta corpora*, i. e. macie consumpta. Aliter & sæpius ablativo jungitur: ut, Quintil. iii. 8, *Defectus cibo*; Senec. *Hippol.* v. 375, *Defecta viribus*. Verbo autem utentes, *Deficit animus, consilium, ratio*; & *deficio* vel *deficior* animo, *consilio, ratione*, dicimus. Vid. Horat. *Ep.* i. 11, ult. Cic. *pro Rosc. Amer.* c. 4, & *pro Cluent.* c. 65. Cic. *in Vatin.* c. 7, *Emersus è cæno*, i. e. qui emerfit. Festus, *Ad exitam ætatem*, i. e. quæ exiit. Liv. xxvii. 15, *Exoleta exempla*, i. e. quæ exoleverunt. Quadrig. ap. Prisc. col. 869, *Multis utrinque interitis*, i. e. cum multi interissent. Cicero & alii passim *furatus*, pro qui juravit: item Plaut. *Perf.* iii. 2, 2, *furatus est mihi*, pro juravit mihi: at contra passivè, id. Cic. *Offic.* iii. 29, *Quod juratum est*, & Ovid. (ut supra notatum) *Heroid.* ii. 23, *furata numina*; quomodo & Statius *Th.* vii. 103, *jurabere dixit*, pro, per te homines jurabunt. Sic Curt. vi. 9, 25, *Obsoletum amiculum*, i. e. quod obsolevit. Apul. de *Mund.* p. 736, *Obitum loco*, i. e. qui obiit: aliter tamen *Morte obitâ* Lucr. i. 136, Virg. *Æn.* x. 641, Cic. *pro Sext.* c. 38, & Gell. xv. 20, sensu passivo dixere. Plaut. *Epid.* i. 2, 41, *Ante solem occasum*, i. e. antequam occiderit. Tibull. ii. 5, 101, *Potus juvenis*, i. e. qui multum potavit: at passivè Ovid. *Fast.* i. 216, *potæ aqua*; & Cic.

302 ETYMOLOGIÆ LIB. IV.

III. Participio accidunt octo; Genus, casus, numerus, declinatio, motio, comparatio, tempus & figura 9.

I. Omnia

Cic. de clar. orat. c. II, tauri sanguine poto. Lucret. iv. 674, Corpora penetrata, pro, quæ penetrant: aliter tamen passivè; ut, Vell. Pat. ii. 5, i, Penetratis gentibus: & Stat. Sylv. iv. 6, 104, Penetrata limina mortis. Ovid. Heroid. xvii. 98, Placita bona, i. e. quæ placuerunt. Terent. Heaur. iv. 5, 25, Forma complacita est, i. e. complacuit. Gell. i. 21, Cum ei displicita esset insolentia illius, pro displicuisset. Virg. Æn. viii. 560, Præteriti anni, i. e. qui præterierunt. Val. Max. ix. 10, Quod eorum consilio Veliternos Privernatesque rebellatos diceret: ita enim legunt post Vorstium Perizonius, p. 136, & Ursinus, p. 1126: pro quo vulg. rebellaturos. Ovid. Trist. iii. 10, 52, Redundata aqua, i. e. quæ redundarunt. Colum. ii. 9, Aruum requietum, i. e. quod requievit. Sallust. Hist. iv, Senectio corpore, i. e. quod senuit. Tacit. Annal. ii. 52, 1, Suetus latrocinii. Colum. i. 3, pr. Consuetus otio. Liv. x. 17, Assuetus præda miles. Id. ibid. 48, Ita à pueris insueti, pro qui suevit, consuevit, &c. at eadem passivè usurpantur: ut, Tacit. xv. 12, 2, Præter alia sueta bello. Ter. i. 1, 108, Consuetus amor. Ulpian. l. 15, § 2. ff. de locat. Solis fervor non adsuetus: item, sed contrariâ significatione, insuetus; ut, labor insuetus, onus insuetum, &c. pro insolitus, &c. Virg. Æn. v. 332, Titubata vestigia, i. e. quæ titubaverant. Confer Major. de var. orat. p. 448 & seqq. Ursin. p. 891, & (qui alia quædam addit) Voss. Anal. iv. 3. Malè autem his annexit evasus, confirmans illo Livii, xxii. 56, Exercitum casum, evasumque se esse: in melioribus enim, Exercitum casum, sese Causæ esse, habetur. Cæterum (quod probè ab Ursino hîc monitum) cavendum ne recensitis promiscuè utamur. Distinguendæ enim auctoritates; nec quæ semel, vel à Poetis dicta, temerè ad imitationem traducenda sunt.

¶ Quod ad participiorum ejusmodi, siue præteriti, siue futuri in D U S, originem attinet, tres diversas invenio Grammaticorum sententias. Vossius enim ea deducit ab impersonalibus in T U R; ut, erratus, festinatus, laboratus, triumphatus, &c. sint ab erratur, festinatur, laboratur, triumphatur; jurandus, dormiendus, regnandus; à juratur, dormitur, regnatur, &c. Aliqua tamen occurrere is agnoscit, quorum impersonalia non sunt in usu; ut, adultus, concretus, emersus, carendus, senescendus: neque enim, adolescitur, concrescitur, emergitur, caretur, senescitur, legi existimat. Ursinus autem p. 897, horum participiorum passivè significantium originem ex eo repetendam putat, quod hæc verba neutra, mutatâ paulum significatione, in activa migraverint; vel quod per Cæschresin, ob accusativum sibi junctum (qui tamen non ab ipsis, sed à suppressa quadam præpositione pendet,) pro talibus haberentur. Ex. gr. Hianda fabula dicitur à Persio, v. 3, eâ significatione, quâ hiare est hiando agere vel pronunciare; Laborata vestes, à laborare pro elaborare, seu laborando efficere. Nox est dormienda eadem ratione Catullo dicitur, qua tota mihi dormitur hiems Marciali; quamvis dormire hyemem sit dictum, pro per hyemem. Par ratio horum vigilatus, vigilandus, desitus, desinendus, regnatus, regnandus, &c. quia Ovid. dixit, Heroid. xii. 169, Noctes vigilantur amara. Cic. Fam. vii. 1, Artem desinerem. Tac. Annal. xiii. 54, 1, Germani regnantur. Idem porro Ursinus, p. 891 & seqq. adultus, coalitus, concretus, cæteraque quæ activè usurpari modò docuimus, vel ab antiquatis deponentibus formata, vel ex actionis passionisve reciprocatione (ut emersus, penetratus, à se, sciz. pro, qui emerfit, penetravit) vel aliquâ anomaliâ contra regulas artis usurpata existimat. Accuratissimus denique Perizonius hujus rei inde causam arcessit, quod participia in tus, sus &

1. Omnia participia sunt adjectiva, adeoque & GÉNÉRIS *omnis* 10. Quæ in NS desinunt, unâ efferuntur nominativi singularis terminatione: ut, *hic, hæc, hoc amans*: cætera omnia tribus; ut, *amatus, -a, -um; amaturus, -a, -um; amandus, -a, -um*.

2. Participiorum CASUS sunt sex, quemadmodum nominum: Nominativus, Genitivus, &c. 11.

3. Nu-

us exeuntia. olim utramque significationem & activam & passivam habebant; licet in singulis verbis jam non sint utrobique in usu, cum in quibusdam nunc activæ duntaxat vel neutrius sint significationis, in quibusdam passivæ, in aliis utriusque. Vid. eum p. 134 & seqq.

¶ Prædictis participiis activè significantibus addi itidem possunt, *Cautus, circumspectus, consideratus, desperatus, effusus, profusus, tacitus, consultus, promptus, argutus, disertus, notus, qui novit, ignotus, qui ignorat*: item, *fluxus, falsus, sciens, unde inscitus*, quæ in nominum naturam transiisse putantur.

¶ Sunt denique nonnulla in ns. participia terminata, quæ passionem significare videntur: qualia sunt *vehens*, pro eo qui vehitur; *vertens*, pro eo qui vertitur; *volvens*, pro eo qui volvitur: ut, Cic. de clar. orat. c. 97, *Quadrigris vehens*: & Buchanan. Psal. xviii. 11, *Ille vehens curru volucris, pro volans*. Ovid. Fast. i. 141, *Ora vides Hecates in tres vertentia partes*, i. e. versa, al. *vergentia*: & annus *vertens* ap. Cic. pro Quinct. c. 12, & Nepot. xvii. 4, & alios, pro *versus*, sive plenè *circumactus*. Virg. Æn. i. 234, *Volventibus annis*, i. e. dum *volvuntur*. Sic *Pascentes capellæ* ap. eund. Ecl. iii. 96, i. e. quæ *pascuntur*; & Æn. vi. 351, *Præcipitans traxi mecum*, i. e. dum *præcipitor*: & Æn. iii. 607, *Genusque volutans hærebat*, i. e. dum *volvitur*. In quibus, Pronomina *me* & *se*, ut in verbis à quibus hæc participia descendunt, intelliguntur, Vid. Voss. Anal. iv. 14, & Ursin. p. 887, & confer eund. p. 443, &c.

9. Species non est participii accidens, cum ex ejus naturâ, sive (ut cum Philosophis loquar) essentiâ sit, ut à verbo sit derivatum. Perperam autem, meâ sententiâ, inter participii accidentia *personam* recenset Ursinus; utpote quæ non participiis ipsis, sed substantivis insit nominibus, quibuscum cohererent.

10. Sunt quædam, ut nomina adjectiva, ita participia, quæ cum uni, vel paucissimis certè substantivis applicari possint, propterea masculini tantum aut feminini generis esse videantur: qualia sunt *latrans, rugiens, hinniens, grunniens*, &c. Atqui hoc non ex ratione Grammaticâ, sed peculiari vocum significatione oritur. Cæterum nihil impedit, quo minus ut *leo* vel *leona*, ita *animal rugiens* dicamus. Quin & ea per tropum vel aliter, pluribus etiam substantivis, & omnium quidem generum, apposita invenimus. Sic *rudentem voram* Virg. Æn. iii. 561: *latrantem stomachum* Horat. Sat. ii. 2, 18: *latrantibus monstris* Virg. Ecl. vi. 75: *latrantia colla* Propert. iii. 16, 23: *latrantibus bellis* Claudianus, xx. 486, dixerunt. * Hic tamen observandum, participia præterita neutra verborum impersonalium neutrum ferè tantum genus admittere; ut, *itum est, ventum erat, persuasum esse*, &c. Vid. supra lib. iii. cap. 2. reg. 7. n. 50.

11. Participia neutra verborum impersonalium passivæ vocis, tres tantum habent casus, nominativum, accusativum & ablativum, adeoque triptota sunt: ut, *statum est, statum esse dicit, opus est stato*. Vid. reg. modò cit. n. ead.

3. NUMERI itidem, ut in nomine, sunt duo: *Singularis*, ut, *amans*; *Pluralis*, ut, *amantes* ¹².

4. Participia in NS sunt tertiæ DECLINATIONIS; cætera omnia primæ & secundæ: ut, *amans*, *amantis*; *amatus*, -a, -um; *amati*, -e, -i, &c.

5. Quæ in US desinunt, MOBILIA sunt; quæ in NS Immobilia. Hæc in omni genere eandem servant nominativi singularis terminationem; illa cum genere terminationem immutant ¹³.

6. Participia præsentis & præteriti temporis COMPARATIONEM admittunt: ut, *amans*, *amantior*, *amantissimus*; *paratus*, *paratior*, *paratissimus*: futuri verò in RUS & DUS rarò vel nunquam comparata inveniuntur ¹⁴.

7. TEMPORA participiorum sunt tria, *Præsens*, *Præteritum* & *Futurum* ¹⁵. *Præsentis* temporis sunt, quæ desinunt in NS ¹⁶. *Præteriti*, quæ in TUS, SUS, XUS ¹⁷. *Futuri*, quæ in RUS & DUS ¹⁸.

8. FIGURA participiorum est duplex, *Simplex*; ut, *spirans*, *dictus*: *Composita*; ut, *respirans*, *addictus*.

Multa

12. Præteritis hisce neutris à verbis impersonalibus passivæ vocis, deest itidem torus pluralis.

13. Non ignoramus omnia adjectiva laxiore sensu *Mobilia* dici, quatenus sciz. de genere in genus moventur. At strictius loquendo ea tantum *mobilia* sunt, quæ simul cum genere terminationem variant.

14. De his vid. supra in comparatione nominum reg. 9.

15. Sanctius & Scioppius, eosque secutus Methodi auctor, p. 496 & seqq. Participia omnium esse temporum contendunt. At contra disputantes, & propria quibusque tempora asserentes, Vid. Voss. Anal. iv. 10, Perizon. p. 130 & seqq. & Ursin. p. 847.

16. Interdum participia in NS præteriti aut futuri temporis significationem habere videntur: ut, Martial. x. 73, *Vilior hac nobis, alio mittente, fuisset*; pro, *si alius misisset*. Terent. And. i. 1, 49, *Postquam amans accessit, pretium pollicens*; pro, & *pollicitus est*. Plaut. Bacch. ii. 3, 127, *Credo hercle adveniens nomen mutabit mihi*; pro, *cum advenerit*. At in hisce & similibus animadvertendum est, duo diversa tempora significari, alterum verbo, alterum participio connotatum. Ubique autem participium, suum, i. e. præsens tempus, retinet: nam in re præterita præsens fuit, & in futura item præsens erit. Idemque de aliis aliorum temporum participiis existimandum, ut Perizon. l. cit. ostendit.

17. Quibus unum adde in UUS; putà *mortuus*: quod nonnulli nomen esse malunt.

18. De hoc in DUS participio, non levis est inter doctos controversia, aliis omnium, aliis nullius temporis esse, aliis futuri, aliis præsentis, affirmantibus. Quorum tam diversas sententias cum nec otii nostri, nec instituti sit, sigillatim persequi, petat qui velit apud Priscian. lib. xi. p. 927; Vallam Eleg. i. 27; Linac. p. 26, 27; Voss. Anal. iv. 11; Sanct. i. 15; Perizon. ad eum ibid. Nov. Meth. p. 499; Ursin. p. 873 & seqq. Id sanè inter omnes ferè convenire videtur, Participiis hisce, non tam aliquod tempus, quam officium aut necessitatem significari.

Multa sunt participia, cum præpositione IN, negandi vim habente 19, composita; quorum verba talem compositionem non admittunt: ut, *illæsus, inauditus, impransus, incustoditus* 20, *insciens* 21, *intolerandus* 22, &c. 23.

U

Sunt

19. Quædam sunt cum IN composita, quæ affirmative pariter ac negative sumuntur: ut, *indictus, infectus, infrenatus, insuetus, impensus, inquisitus, invocatus, immutatus, inhumatus, intentatus, intritus*. Sic Cic. Offic. I. II, *Indictum bellum*, i. e. denunciatum. Id. pro Rabir. c. 4, *Indictâ causâ condemnari*, i. e. non dictâ. Stat. Theb. ix. 187, *Infecta sanguine tela*, i. e. tincta. Id. Th. iii. 430, *Facta, infecta loqui*, i. e. non facta. Liv. xxxvii. 20, *Non stratos, non infrenatos magna pars habebant equos*, i. e. frenatos. Id. xxi. 44, pr. *Video generosissimarum gentium equites frenatos & infrenatos*, i. e. non frenatos. [De *insuetus* vid. paulo ante nor. 8.] Cic. in Verr. v. 19, pr. *Quod tu de tua pecunia dicis impensum*, i. e. collatum. Et Festus in voc. *Impensam stipem* memorat, i. e. non pensam. Liv. x. 40, *Rem inquisitam ad consulem detulit*, i. e. compertam. Plaut. Amph. ii. 2, 217, *Istam rem inquisitam certum est non amittere*, i. e. inexploratam. Justin. xviii. 6, 5, *Viri nomine diu invocato*, i. e. vocato. Plaut. Capt. i. 1, 2, *Invocatus in convivio*, i. e. non vocatus. Cic. Fam. i. 9, *Bonorum voluntatibus immutatis*, i. e. mutatis. Terent. And. i. 5, 7, *Id mutavit, quia me immutatum videt*, i. e. non mutatum. *Inhumare tales* Plinius dixit, xvii. 18, pro *humare*; unde *inhumatus*, pro *terrâ conditus*, dici possit. At Virg. Æn. vi. 325, *Inhumata turba*, i. e. non humata. Liv. ix. 27, *Gladii plerisque intentati*, i. e. stricti & in pectora obversi. Senec. ad Marciam. c. 18, *Nihil humana audacia intentatum*, i. e. non tentatum. Varro, R. R. ii. 9, *Panis in lacte intritus*, i. e. tritus seu infriatus. Cæsar. B. G. iii. 26, *Cohortes quæ intrita ab labore*, i. e. non trita: ita enim ex Andinis Florentinisque membranis legit Gronovius ad Liv. xxii. 39, pr. Confer Ursin. p. 853. * Recentiores etiam, *immistus, infractus, infucatus*, sensu negativo; at vetustiores solo affirmativo usi sunt. Sic Virg. Æn. ii. 396, *Vadimus immisti Danaïs*, i. e. mixti. Auson. Epig. xx. 12, *Potare immixtum merum*, i. e. non mixtum. Virg. Æn. ix. 499, *Torpent infracta ad prælia vires*, i. e. valde fractæ. Symmach. Epist. i. 3, *Fractæ opes infractos animos repererunt*. Servius quoque, ad illud Virg. Æn. xii. 1, *Infractos adverso Marte Latinos, non fractos, sive invictos interpretatur*: sed aliis potior videtur Donati auctoritas, qui sensu affirmativo exponit. [Vid. Vorst. de Latin. merito suspecta, p. 40; Cellarii cur. poster. p. 246.] Cic. de Orat. iii. 25, extr. *Infucata viria*, i. e. valde fucata vel simulata. Arnob. ii. p. 75, *Si infucata vultis audire*, i. e. non fucata, sive vera.

20. Sic *illaboratus, immetatus, impunitus, incastigatus, incensus* (pro non censeo,) *incænatus, incommittatus, incomptus, incontentus* (pro non contento,) *inconsultus, indemnatuſ, indotatus, insalutatus, invisus* (pro non viso, nam aliud ab invideo est) *invisitatus, &c.* item, *incommendatus, inconcussus, inconsumptus, incorruptus, indefensus, ineditus, inexercitatus, inobservatus, &c.* * Alia porro sunt, quæ cum facultatem sive potentiam rei faciendæ negant, temporis aded adsignificatione amissâ, nomina facta sunt: ut, *illaudatus*, pro *illaudabili*; *immensus*, pro *immensurabili*; *immoſus*, pro *immoſibili*: item, *indomitus, inexhaustus, invictus*: pro eo quod domari, exhaustiri, vinci, non possit. Sic *immutatus* in illo Terentii supra cit. *immutabilis* interpretatur Anna Tanaquilli Fabri filia, quam vide.

21. Ut, Cic. Fam. iii. 12, *Me insciente*. Terent. Andr. iii. 4. 24, *Inſperante Pamphilo*. Liv. xxii. 39, pr. *Etiam me indiciente, pro non dicente*. Varro R. R.

Sunt quædam ex duabus præpositionibus conflata: ut, *imperterritus*, *incompositus*, *superanteactus*, &c.

Quædam composita passivè capiuntur, quorum simplicia activam ferè sive neutralem significationem habent: ut, *inausus*, *inopinatus*, *inultus*. *Inexpertus* utroque sensu, activo simul & passivo, legitur 24.

IV. De Participiis hæc observanda sunt:

1. Participia præsentis temporis formantur à præterito imperfecto: ut, *amans*, ab *amabam*²⁵: præteriti, à supino posteriore: ut, *amatus*, ab *amatu*²⁶: futuri in RUS ab eodem supino²⁷: ut, *amaturus*, ab *amatu*: futuri in DUS à participio præsentis; ut, *amandus*, ab *amans*²⁸.

2. Circumlocutio per verbum SUM, non tantum cum participio præteriti temporis, sed etiam cum aliis locum habet: ut, Cic. *Socrates est apud Platonem loquens*, pro *loquitur*. Plaut. *Fui te carens*, pro *carui*²⁹. Sic *amaturus* & *amandus sum*, *eram*, *fui*, *fueram*, *ero*³⁰, &c.

ii. 16, de apibus, *Neque ipsa sunt inscientes, nec non oderunt inertes*; pro, *nihil facientes*. Vid. omnino Gronov. ad modò cit. Livii locum. Sic *immerens*, *inopinans*, pro quo dicimus & *necopinans*, &c. item, *incogitans*, *innocens*, *intemperans*, quæ in nomina migrarunt.

22. Sic *inemerandus*, *insandus*, quod & *nesandus*: pro non temerando, non fando.

23. Nulla sunt ejusmodi participia in RUS, negandi sensu accepta.

24. Ut, Horat. Epist. i. 13, 86, *Dulcis inexpertis cultura potentis amici*: *Expertus metuit*, i. e. iis qui periculum non fecerunt Curt. iii. 5, 15, *Inexperta remedia*, i. e. non tentata.

25. At *iens* ab *ibam*, assumit *e*, quod in obliquis, ut alibi dictum, habet *euntis*, *evatis*, &c.

26. Alii à supino priore; Perizonius verò, p. 137, à præterito activo deducit, veluti *amatus* ab *amavi*, quasi *amavitus*, & sic in cæteris.

27. Quædam tamen non sequuntur analogiam: ut, *sonaturus*, *pariturus*, *eruitur*, *nascurus*, *moriturus*, *oriturus*.

28. Ejiciendus, faciendus, gerendus, recipiendus, fugiendus, eripiendus; & similia per Antithesin dicuntur, pro ejiciendus, faciendus, gerendus, &c. Sic tria illæ ap. Jurisconsultos loquendi formulæ, *Finium regundorum*, *Familia herciscanda*, [ab herciscor, i. e. divido,] *Communī dividundo*. In hujusmodi autem participiis & gerundiis videndum est quid usus ferat. Itaque dicam repetenda verba, lectio: at crimen repetundarum, & postulare aliquem repetundis; & Carmina sum dicenda: at juri dicundo potius, quàm dicendo. Sic egrediundi, accipiundo, referendo Ratio veri reperiundi, In aegritudine leniunda, Ad conspiciundas voluptates. Et, Numidia potiunda, Rei experiunda causa, Facultatem perficiundi, &c. cum Cicerone & Livio; vel cum aliis, egrediendi, accipiendi, referendo, &c. promiscuè utar. Tollendus verò, fallundus, spargundus; ludundo, bibundo, cadundo, &c. quamvis antiquiores ita locuti sunt, vix jam adhibuerim. Ab eo tamen ejusque compositionis perpetuum est: ut, eundum, abeundum, prætereundus, adeundus, &c. præterquam in ambiendus ab ambio. Etiam ab orior solum dicitur oriundus: at id non habet futuri, sed præteriti potius significationem.

29. Sic Terent. And. iii. 2, 28, *Ut sis sciens*. Ovid. Pont. iv. 3, 35, *Omnis sunt hominum tenui pendencia filo*, pro, ut scias, *Omnia pendens*.

30. Negan

3. Participia fiunt nomina, (1.) *Amissione temporis*: ut, *sapiens, serpens; sponsa, nata; dictum, votum, &c.* cum substantivè sumuntur ³¹. Sic, *doctus, indoctus*, pro *homine doctrinâ prædito velexperte, &c.* ³². (2.) *Mutatâ constructione*, seu *regimine verbi*: ut, *amans pecuniam, patiens frigoris* ³³: nam constructio verbi exigeret, *amans pecuniam, patiens frigus*.

4. Multæ sunt voces in *ATUS, ITUS & UTUS* definentes, quæ quamvis participiorum speciem præ se ferre videantur; quia tamen à nominibus potius, quàm à verbis sunt derivatæ, ex numero eorum meritò excluduntur: ut, *cordatus, caudatus, cristatus; auritus, pellicus, turritus; astutus, cornutus, nasutus, &c.* ³⁴.

U 2

Appen.

30. Negant nonnulli, & in his Laur. Valla Eleg. i. 26, & Barth. Advers. xlv. 15, verbum futurum, *ero & fuero*, vel *forem & fore*, cum participio futuro jungi posse. At Ciceronis est ad Attic. xii. 35, *Ipsa die, quo ad Sicam venturus ero*. Martial. xiv. 181, *Mergite me, fluctus, cum rediturus ero*. Ovid. Met. ix. 256, *Si quis tamen Hercule, si quis Fortè Deo doliturus erit*. Id. Art. Am. ii. 56, *Ensigner Orion conspiciendus erit*. Id. Remed. 7. 630, *Alter, si possis, orbis habendus erit*. * Item Cic. ad Attic. v. 21, *Deinde addis, si quid secus, te ad me fore venturum*. Gell. xii. 11, *Ignoraturi forent*. Liv. x. 14, *Qua venturum bellum foret*. Id. xxxv. 13, *Si quid adversi casurum foret*. Id. xxxvii. 10, *Naves quas subducturus certamini foret*. Id. xxxvii. 15, *Utrum liberâ suâ classe abscessuri inde forent*. Id. Ibid. c. 51, *Sub pellibus habendos milites fore*. Id. xlv. 7, *Incertus quid agendum foret*. Propert. i. 10, 19, *Cynthia me docuit semper quacunque petenda, Quæque cavenda forent*. Ovid. Fast. vi. 221, --- *Tempora tadis Aptæ requitebam, quæque cavenda forent*. At dicat hic quis pro Valla, hæc nomina potius esse quàm participia; aut cum Aug. Saturnio, iv. 14, hinc colligat fore præsentis, non futuri esse temporis. Verùm (ut Vossius docet Anal. iii. 16, extr.) nulla ratio prohibet, quo minus futura copulentur futuris; quum & præteritis etiam misceantur: ut, Cic. de Divin. ii. 68, *An tu censes ullam animum tam deliram futuram fuisse*. Et Fam. xi. 8, extr. *Quos spero brevi tempore societate victoria tecum copulatos fore*. Cæf. B. Civ. iii. 101, *Existimabant plerique futurum fuisse, ut oppidum amitteretur*. Cic. de Orat. ii. 56, *Videmur quieturi fuisse, nisi essemus lacessiti*. Confer Alvar. p. 359, Linac. p. 483, Sanct. p. 114 & 469, Gifanii Observ. in L. L. p. 98, Nov. Meth. p. 472, Danefii Paralip. p. 83, Ursin. p. 604, Goclen. Probl. Gramm. v. 19.

31. Sic, *Adolescens, animans, consonans, continens, confluent, oriens, occidens, ruens, torrens, &c.* *Advocatus, præfectus, sponsus, legatus; & delictum, erratum, peccatum, debitum, fatum, pactum, propositum, scriptum, tectum, tributum, &c.* & pluralia, *Ansa, cæpta, cogitata, conata, &c.*

32. Sic, *Abditus, occultus, secretus, apertus, aptus, arctus, citus, subitus, cultus, politus, tersus, consultus, contentus, lautus, obtusus, promptus, rectus, sanctus, tritus, vulgaris, &c.* Item, *potens, iratus, maestus, cassus, fessus, argutus, salus, propens, &c.* Vid. Ursin. p. 90 & 853.

33. Præter necessitatem à Vossio addi *amissionem constructionis* censet Ursinus, p. 90, hoc enim consequens potius & signum esse, quod participia in nomina jam degenerârent, quàm rationem & causam ob quam degenerent. Cæterum

Appendix de GERUNDIIS & SUPINIS.

I. GERUNDIUM³⁵ est nomen participiale³⁶ neutrum, singularis tantum numeri, instar substantivi per omnes casus, præter vocativum, declinabile³⁷: ut, nom. *amandum*, gen. *amandi*, dat. *amando*, accus. *amandum*, abl. *amando*.

Veniunt

& duas alias causas vulgò adjiciunt, ob quas participia transeant in nomina, *Compositionem* sciz. & *Comparisonem*: sed utramque confutatam vid. ap. Vossium Anal. iv. 10.

34. Sunt tamen ejusmodi quædam à verbis fortè derivata: ut, *auratus*, *argatus*, *argentatus*, *ferratus*, *plumbatus*, *gypsatus*; nam *auro* & *æro* agnoscit Priscianus, col. 828: *gypsare* Apicii est i. 17: *plumbare* Catonis R. R. c. 21: participiaque forsitan ratione *ferro*, *argento*, antiquitus dixerint. Sic *bullare* Catonis est, c. 105, & Plinii, xviii. 35, med. *calceare* Suetonii Vesp. c. 21, 2, & Plinii, xxxvi. 5: *clypeare* Pacuvii ap. Non. ii. 145: *cuneare* Melæ, iii. 6, & Quintilii, iv. 3: *galeare* Hirt. B. Afr. c. 12. & Cinnæ ap. Non. ii. 145: *loricare* Plinii, viii. 24, & Varr. R. R. i. 24: *lunare* Ovid. Amor. i. 1, 23: *lymphari* Plinii, xxiv. 17: *palliare* Apuleii; *purpurare* Colum. x. 101, & Gellii, xviii. 11: *tunicare* Varr. ap. Non. ii. 873: indeque *bullatus*, *calceatus*, *clypeatus*, *cuneatus*, *galeatus*, *loricatus*, *lunatus*, *lymphatus*, *palliat*, *purpuratus*, *tunicatus*, participia rectè accensentur. Nec malè *crinitus* à *crinire*, quo utitur Stat. Th. iv. 217, & *ignitus* ab *ignio*, quo Prudent. *π. seq.* x. 1077, & *peritus* ab obsoleto *perio*, deduxeris. Eademque fortè & aliorum quorundam ratio est. Non tamen propterea Daumio accesserim, qui ejusmodi omnia à verbis deducit, vocesque adeo, vel vetustissimis prorsus incognitas, ad hypothesein suam firmandam, ingeniosè magis quàm verè comminiscitur: quales sunt, *Alare*, *barbare*, *braccare*, *crepidare*, *finbriare*, *lanare*, *larvare*, *laureare*, *laurare*, *nimbare*, *paludare*, *stolare*, *viitare*, &c. item *aurire*, *mellire*, *pellire*, *turrare*, &c. ¶ De *comans*, *flamman*, *inciens*, *lactens*, *nigrans*, *pregnans*, *quadrupedans*, *viridans*, (quæ usu quidem nomina, olim & participia fuisse videntur,) à verbis jam exoletis, aut parum usitatis deductis, Vid. Ursin. p. 848: ubi etiam de *decrepitis*, *fretus*, *præditus*, *assus*, *elixus*, *laxus*, *lassus* (quorum nonnulla haud certæ originis esse videntur) agit.

35. *Gerundia* ita dicuntur quod rei *gerendæ* sive administrandæ significationem habeant.

36. De *Gerundiorum* propriâ indole, quæque in orationis partibus eis sedes assignanda esset, mirum in modum Grammatici certârunt. Vetustiores *sextum* ea verbi *modum* constituunt, optativo nempe pro peculiari modo connumerato; nam potentialis tum incognitus, utpote à Linacro primum excogitatus. Recentiores plerique, & in his Alvarus, ad *verba modi infinitivi* ea referunt. Prisciano *nomina* sunt *participialia*, col. 808: Vossio Anal. iii. 9, (quem sequitur Methodi auctor, p. 486,) *nomina verbalia*, immèdiatè à verbis descendunt. Saturnius Merc. maj. vii. 4, *peculiarem* ea, ut & *supina*, *orationis* partem facit. Scaligero denique de *Caus. L. L.* vii. 143, Scioppio Gram. Philos. p. 16, & veterum nonnullis, *verba participia* sunt *passivæ significationis*: quæ

Veniunt à verbis activis, neutris & deponentibus, eorumque significationem ferè semper sequuntur : ut, *docendum, currendum, loquendum* 38; à *doceo, curro, loquor* 39.

II. SUPINUM est nomen verbale substantivum, singularis numeri, quartæ declinationis, in UM & U desinens, atque adeo accusativi aut ablativi casus 40: ut, accus. *petitum*, abl. *petitu*. Illud *Supinum* prius, hoc *Supinum* posterius, vulgò appellatur.

Veniunt itidem à verbis activis, neutris & deponentibus. Et *Supinum* quidem prius activè, posterius verò passivè plerumque significat 41:

U 3

ut,

Cl. Perizonii sententia est, quamvis diversâ, sed & ingeniosissimâ, ratione rem explicat, p. 448 & seqq. Caterùm quamvis primigeniam Gerundiorum naturam & constitutionem fuisse verè passivam, non invitus agnoscam: quia tamen in casum suorum verborum plerumque feruntur, & genitivum (pluralem certè) post se nonnunquam recipiant, mihi verò admodum simile videtur, optimos quosque Latinæ linguæ auctores, ea quasi substantiva ac agendi vi prædita generaliter existimâsse. Vid. Saturn. vii. 6, Schmid. Gram. p. 126, Nov. Meth. p. 487.

37. Adeoque inter *Pentaptota*, ut alibi notatum, Gerundia referenda sunt.

38. Gerundia plerumque activè exponenda esse vulgò Grammatici docent: ut, Lucret. i. 112, *Aternas quoniam pœnas in morte timendum*, i. e. *est cur timeant*. Liv. xxix. 2, extr. *Quia equos conscendendi equitibus spatium non fuerat*, i. e. *ut conscenderent*. Plaut. Pœn. i. 2, 13, *Ea nos lavando operam dederunt*, i. e. *ut lavarent*. Liv. ii. 20, *Ipse inter spoliandum corpus hostis veruto percussus*, i. e. *dum spoliabat*. Virg. Æn. ii. 6, *Quis talia fando Temperet à lacrymis*, i. e. *dum fatur*. Passivè autem accipi in his & similibus volunt: ut, Justin. xvii. 3, 11, *Athenas erudiendi gratia missus*, i. e. *ut erudiretur*. Plin. xiii. 12, *Charta emporetica inutilis scribendo*, i. e. *ut in ea scribatur*. Cic. ad Attic. ix. 9, *Res ad judicandum difficilis*, i. e. *qua difficulter judicatur*. Virg. Geo. iii. 454, *Alitur vitium, vivitque tegendo*, i. e. *dum tegitur*. Sed hæc omnia activè possis interpretari; vel (cum Urfino, p. 627) per infinitivum activum, cum vel sine præpositione: ut, *Athenas erudiendi gratia missus sit, gratiâ T8 erudire: inutilis scribendo sit inutilis T8 scribere*, &c. vel (cum Erasmo Schmidio hypomn. p. 211) per verbum finitum & pronomen relativum, vel particulam: ut, *Athenas erudiendi gratiâ missus sit, ut eam aliquis erudiat; inutilis scribendo sit, in qua quis scribat: vel denique (cum Methodi auctore, p. 489) per verbalia in io vel us, ut erudiendi gratiâ sit, gratiâ eruditionis; inutilis scribendo, inutilis scriptioni; tempus abeundi, tempus abitionis, vel abitus, &c. Confer Saturn. vii. 7, Voss. Anal. iii. 9, Urfin. p. 626, &c.*

39. De Gerundiorum in GERUNDIVA quæ vocant, sive participia in DUS, mutatione, aliisque ad hanc rem spectantibus, convenientior erit in Syntaxi dicendi locus.

40. Quæ *Supina* appellamus, verè sunt nomina verbalia quartæ declinationis; inveniunturque in aliis casibus præter accus. & abl. (V. Voss. Anal. iii. 11, & Urfin. p. 626) interdum & in plurali. At ea tum tantum *Supina* esse Grammatici volunt, cum prius verbo motus, posterius nomini adjectivo subicitur.

41. Supinum in UM nonnunquam, licet rarissimè, passivè; in U verò (præsertim à verbis neutris & deponentibus) activè accipi, observâunt Satur-

nius,

310 ETYMOLOGIÆ LIB. IV.

ut, *lectum, lectu*; *cubitum, cubitu*; *deprecatum, deprecatu*; à *lego, cubo, deprecor*.

¶ Sunt denique adjectiva quædam in BUNDUS, ab imperfecto indicativi derivata: ut, *errabundus, gemebundus*; & e in i converso: ut, *ridibundus, ludibundus*; vel sublato: ut, *moribundus, lascivibundus*, &c. 42 quæ quoniam à participiis præsentibus & significatione & constructione

nus, viii. 8, Vossius Anal. iii. 12, Urfin. p. 683. Priorum exempla sunt Plaut. Aul. iii. 3, 9; *Coctum ego, non vapulatum dudum conductus fui*, i. e. ut vapularem, sive verberarer. Gell. iii. 2, *Mulier quæ usurpatum isset*, i. e. quæ usurpata fuisset. Addit Saturnius & tertium ex Martial. xi. 8, sed quia vox ibi obscœna est, eam silentio involvendam censuit. Exempla posteriorum sunt, Liv. i. Præf. *Fædum inceptu, fædum exitu*: id est, cum incipit, cum exit. Plin. xiv. 3, *Forenses nunc celeres proventu*, i. e. celeriter proveniunt. Tac. Annal. xv. 53, 1, *Quia Caesar rarus egressu*, i. e. raro egrediebatur, &c. Verum cum supina ejusdem planè naturæ sunt, cujus sunt verbalia in io, ac utraque quidem, si penitiùs spectes, agendi potiùs quam patiendi notione prædita, possunt tamen & hæc & illa vel activè, vel passivè exponi. Sic illud Plin. vii. 53, *Athletas malunt ambulatione cibos perficere*, interpreteris, dum ambulat, vel dum ab illis ambulatur: & illud ejusd. xxiii. 1, *Decoctum eorum cœliacos juvat potione*, i. e. si potent, vel si potetur. Et pari modo oratum, *ὁρὸς τὸ ὀρακαλεῖν, καὶ ὁρὸς τὸ ὀρακαλεῖσθαι*; oratu, *ὅπῃ τὸ ὀρακαλεῖν, καὶ ὅπῃ τὸ ὀρακαλεῖσθαι*, interpretatur Priscianus, col. 811. Sic auctor dignus lectu, dignus lectione, dignus legi, dignus quem legas, & dignus qui legatur, promiscuè dicuntur: & eâ ratione Plin. xxviii. 1, *Difficilia inventu*. Id. xix. 4, *Facilia concoqui*. Cic. ad Brut. Epist. 4, *Facile est existimare*. Lucret. ii. 1026, *Res difficilis ad credendum*. Plin. vii. 1, *Parvum dictu, sed immensum æstimatione*, protulerunt. Et hinc est quod, pro *Misi ei nunciatum*, *Misi ei nunciari*: & pro *Non est difficile cognitu*, *Non est difficile cognoscere*, dixisse ipsum Ciceronem notat Urfinus, p. 638. Hæc igitur cum ita sint, non satis ex merito Priscianum oscitantia damnat Vossius l. cit. quod supinis in U M utramque significationem, i. e. activam & passivam ex a quo assignet.

42. De horum significatione, quatuorplex est doctorum sententia. Nam (1.) Similitudinem quandam ea denotare vult Priscianus, col. 636, à quo non multum abit Scaurus ap. Gell. xi. 15, qui imitationem iis quandam aut simulationem tribuit: ut, *vitabundus, errabundus, ludibundus*, sit, qui vitantem, vel errantem, vel ludentem agit, vel simulat. (2.) Eandem quæ participiorum præsentium in N S est, significationem iis adscribit Cæsellius Vindex ap. Gell. l. cit. & Servius ad Virg. Ecl. vi. 58, nec alienus ab hac sententia ipse Vossius, Anal. ii. 33. (3.) Vim & copiam, & quasi abundantiam rei, cujus id verbum esset, illis demonstrari vult Sulp. Apollinaris ap. Gell. l. c. cui favet ipse Gellius. (4.) In rebus voluntate præditis, ostentationem, sive professionem, & si voce uti liceat, satagentiam quandam iis significari docet Scaliger de caus. L. L. iv. 98, p. 244. (5.) Denique eandem ea quam frequentativorum participia significationem habere statuit Laur. Valla Eleg. i. 9, ut *ludibundus, ridibundus*, &c. idem sint, quod *lufitans, rufitans*; & quando hæc deficiunt, ad illa decurri: ut, *populabundus, errabundus*; pro *populitans, erritans*. Cum eo autem consentire videtur Frischlinus, qui in Paralip. p. 305. continuationem actionis

structione nihil ferè distant, Charisius Participiis annumerat, Donatus quasi participia, alii Participialia appellant 43.

Liber Quintus,

De PARTIBUS ORATIONIS INDECLINABILIBUS.

CAP. I.

De Adverbio.

ADVERBIUM est pars orationis invariabilis, quæ verbo vel aliis vocibus¹ adjicitur, ad earum circumstantiam quandam explicandam².

U 4

¶ De

actionis iis assignat. Cæterum, quod ab Ursino observatum est, p. 84, parum inter se differunt secunda, tertia & quinta sententia : facile etiam conciliari possunt prima & quarta. Et quamvis primam Valla d. loc. repudiat, in nonnullis tamen eam aliquid ex vero trahere ostendit illud Cic. Verr. iii. 67, *Si Vultejum habebis, omnia ludibundus conficies*, i. e. ludenti similis, seu quasi per lusus; & *moribunda* ap. Virg. Æn. x. 341, *morienti similis* Servius interpretatur.

43. Hanc eorum ex auctoribus sylulam collegit Guntherus Lat. rest. part. ii. p. 38 & seqq. *Auxiliabundus, bacchabundus, certabundus, cogitabundus, comestabundus, concionabundus, cunctabundus, deliberabundus, deprecabundus, dissertabundus, errabundus, excusabundus, festinabundus, fremebundus, furibundus, gemebundus, gloriabundus, gratulabundus, hastabundus, iactabundus, imaginabundus, indignabundus, jocabundus, lacrymabundus, lapsabundus, lascivibundus, ludibundus, mendicabundus, minitabundus, mirabundus, moribundus, munerabundus, nauseabundus, nitibundus, noctuabundus, noscitabundus, nutabundus, osculabundus, peregrinabundus, periclitabundus, populabundus, pradabundus, pudibundus, reptabundus, speculabundus, stomachabundus, tentabundus, venerabundus, vitabundus, undabundus, volutabundus. Amora bundus* quoque ex Laberio profert Gellius l. cit. ab inusitato amoror; & Priscianus his accenset *rubicundus*, b in c alternitatis causâ converso, pro *rubibundus*. Addere possis *cantabundus*, quo Petron. c. 62. *Latabundus* & *saltabundus*, quibus Gell. l. cit. & xx. 3 : *astuabundus*, quo Pallad. Octob. t. 17 : *fluctuabundus*, quo Sidon. *ridibundus*, quo Plaut. Epid. iii. 3, 32 : *vagabundus*, quo Solinus, c. 11 : *cruciabundus*, quo Cyprianus Epist. lv. 4, utuntur. Fortè & alia his similia effingere liceat : ut, *adorabundus, concitabundus, contemplabundus, propugnabundus, ructabundus, spectabundus, territabundus, venabundus, &c.* Tutius tamen his abstinere : *monibundus*, autem *legibundus, audibundus*, nisi præeunte probo auctore, non adhibuerim.

1. *Adverbium* ut plurimum & præcipuè adjungitur verbo, unde & nomen traxit : at non ei solum adjicitur, sed aliis etiam orationis partibus : & quidem nominibus ; ut, *insigniter doctus, admodum puer* : pronominibus ; ut, *plane noster* : participiis ; ut, *Latine loquens* : aliis denique adverbis ; ut, *sat citè, tam negligenter*.

2. Cir-

¶ De variis Adverbiorum significationibus, quoad tyronibus necessarium videbatur, in Rudimentis nostris alibi dictum est.

Adverbio accidunt tria, *Species, Figura & Comparatio.*

I. *Primitiva SPECIEI* Adverbia pauca sunt: ut, *cras, jam, ubi, temerè, &c.* *Derivativa* verò cætera ferè omnia.

Adverbia autem derivantur, vel,

1. A nomine: ut, *viritim, à vir; doctè, à doctus* 3.
2. A pronomine: ut. *hic, eò, quì; ab hic, is & quis* 4.
3. A verbo: ut, *casim, punctim; à cado, pungo* 5.

4. A

2. *Circumstantie* vocabulo, laxiore quàm Logicis solet sensu accepto, continentur etiam modi quicunque sive qualitates ad rem declarandam adjectæ.

3. Quæ à nominibus derivantur adverbia, longè plurima in E vel ER, multa in O, quædam in IM, UM, ITUS & A exeunt: ut, *benè, fortiter, tutè, oppidatim, solùm, radicitus, unà, &c.* Numeralia autem, à quatuor, in IES: ut, *quingies, centies, &c.* Quæ ab adjectivis primæ & secundæ veniunt, pleraque in E desinunt, ut, *liberè, plenè*: nonnulla in O, UM & TER; ut, *falsè, tantum, gnaviter*: pauca in A, ITUS & IM; ut, *recta, antiquitus, summam, Quædam bitariam efferuntur; ut, primùm, primò; purè, puriter; cautè, cautim.* Ab adjectivis tertiæ ferè in TER, rarius in E terminantur: ut, *fortiter, eleganter; facilè, repente*: unum in ò, ut *omniò*. A substantivis deducta exeunt pleraque omnia in IM vel ITUS: ut, *ostiatim, generatim; funditus, medullitus.* Singularia sunt, *Pol, foris & foras, diu, noctu, fors & fortè, alternis, gratis, ingratis.* Sed hæc & plurima alia, quæ vulgò adverbia existimantur, verè nomina sunt. Sic, 1. Plurima in UM & O: ut, *primum, primò, secundum, secundò, paulum, paulò, tantum, quantum, plurimum, commodum, æternum, mutuo, crebri, perpetuo, rarè, secreto, subito, falsò, meritè, &c.* nomina sunt adjectiva accusativi vel ablativi casus, quibus *ad* vel *in*, cum substantivo aliquo, intelligitur. 2. Omnia adverbia comparativi gradus; ut, *amplius, melius, minus, plus, &c.* vera adjectiva sunt accusativi casus, in quibus *ad*, & *negotium, tempus, spatium*, aut simile quid, reticetur. 3. Sic *partim* est antiquus accusativus a *pars*; *tempori* (unde comparativus *temporius*) *luci, vesperi, antiqui ablativi, pro tempore, luce, vespere*: rite ablativus, pro *ritu*; ut, *impete, pro impetu.* Sic *diu, noctu, pro die, nocte*, ab antiquis nominativis *dius, noctus.* *Foris ablat. foras accus.* ab antiquo *fora, -a*, pro quo nunc *foris, -is* dicimus. *Gratis, ingratis ablat.* per Syncopen pro *gratiis, ingratiis.* *Fors nom. forte ablat. Alternis ablat. supple vicibus. Alias accus. supple res. Unà ablat. supple operâ. Recta ablat. supple viâ, &c.*

4. A Pronomine derivata desinunt ferè in C, A, vel O: ut, *hic, huc, hinc, hâc, eâ, quâ, eò, quò.* Sed ex his multa verè pronomina esse supra ostendimus, lib. ii. p. 203.

5. Hæc fere omnia in IM desinunt: proximè autem à supinis veniunt vel participiis. *Abundè, propere, peregrè*, quæ quidam à verbis formant, *abundo, propero, peragro*, potius sunt ab *abundus* (quo utitur Gellius, i. 2;) *properus*, quod Catulli est, lxi. 34, & aliorum; & antiquo *pereger* seu *peregris*. *Mordicus* fortè à *mordeo* est per Syncopen pro *mordicitus*. Mox à *moveo* deducit Vossius. * Verba *age & cedo*, cum ad plures dicuntur, in adverbiorum naturam migrare videntur; ut in illo Val. Flacc. iii. 311, *Vos, age, funereas ad littora*

volunt

4. A participio: ut, *amanter, simulatè*; ab *amans, simulatus* 6.

5. A præpositione: ut, *intro, citro, ultro, clanculum*; ab *intra, citra, ultra, clam* 7.

II. Plurima sunt adverbia FIGURÆ, tum *Simplicis*: ut, *hinc, sapienter, benè, magis, &c.* tum *Composita*: ut, *quare, videlicet, quòvis, &c.*

Componuntur autem adverbia variis modis:

1. Ex nomine præeunte: & sequente (1.) Vel alio nomine; ut *post-ridie* 8, ex postero die. (2.) Vel verbo; ut *pedetentim*, quasi *pedem tendendo*. (3.) Vel adverbio; ut *dextrorsum*, ex *dexter* & *versus* 9.

(4.) Vel syllabicâ adiectione; ut *parumper*, ex *parum* & *per*.

2. Ex pronomine: addito (1.) Vel nomine; ut *hodie*, pro *hoc die* 10. (2.) Vel adverbio; ut, *quin*, pro *quâ ne*. (3.) Vel præpositione; ut, *hactenus*, pro *hac [fine] tenus*. (4.) Vel conjunctione; ut, *quasi*, ex *quis* & *si*. (5.) Vel syllabicâ adiectione; ut, *tuatim*, i. e. *tuo more*, ex *tuus* & *tim*.

3. Ex duobus verbis; ut, *ilicet, scilicet, videlicet*; ex *ire, scire, videre, & licet*.

4. Ex participio & nomine; ut, *perendie*, quasi *perempto die*.

5. Ex adverbio: sequente (1.) Vel nomine; ut, *nimirum*, ex *ne* (pro *non*) *mirum*; *edepol, ecastor, mecastor, mehercule*, ex *e* five *me* 11
jurandi

voluite filvas: & in isthoc Ciceronis de Senect. c. 6, *Cedo, qui vestram rempub- tantam amisistis tam citò*. *Amabo* autem (quod futurum est verbi *amo*) malè adverbii adnumeratur: dicitur enim *amabo te*; & cum absolute ponitur, hic casus necessariò intelligitur. Vid. Voss. Anal. i. 2.

6. Quæ à præsentibus veniunt, exeunt in TER; ut, *properanter, dubitanter, à properans, dubitans*: quæ à præteritis verò, in E; ut, *distinctè, emendatè, à distinctus, emendatus*: interdum in O; ut, *meritò, sortitò, inopinatò, à meritus, sortitus, inopinatus*. Sed hæc (ut modò diximus) veri ablativi sunt, intellectâ præpositione *ex*; sæpè etiam expressâ: ut ap. Ovid. Heroid. v. 7, *Leniter ex merito quicquid patiare ferendum est*; & ap. Cic. de Nat. Deor. ii. 48, *Araneola ex inopinato observant*.

7. Sic retrò à *re*, intus ab *in*, subtus à *sub*, juxtim à *juxta*.

8. Sic *magnopere, maximopere, summopere, tantopere*, pro *magno, maximo, summo, tanto, opere*; *multimodis, omnimodis*, pro *multis modis, omnibus modis*.

9. Item aliubi, alicubi, ex *alius, aliquis* & *ubi*; *aliunde, alicunde*, ex *iusdem* & *unde*; *alioqui, cateroqui*, ex *alius, ceterus*, & adverbio *quì*.

10. Sic *quare, quomodo*, pro *divis, qua re, quo modo*; *cur contractè*, pro *cui rei*.

11. Perperam vulgò scribunt *adepol* & *acastor*, quasi sint ab *ade* Pollucis vel *Castoris*: cum *me* & *e* sint ex Græco *μὲ* & *ὦ*. Ut similia sint, *mecastor, ecastor, epol*, vel etiam *edepol*, quasi *me Deus Castor vel Pollux, five per Castorem aut Pollucem*. Similia his sunt, *ejuno, equirine, ecere*; pro, *per Junonem, per Quirinum, per Cererem*; & *mediusfidius*, quod est *me δῖος*, i. e. *Jovis, fidius*, hoc est *filius*. Magis hæc placent, quàm ut *me* sit accusativus, & ellipticè intelligatur *amet* vel *adiuver*. Vid. Voss. Gram. min. p. 356, & Etym. in voc. *mediusfidius*, & Ursin. p. 963.

jurandi vocula, & Pollux, Castor, & Hercules. (2.) Vel verbo; ut, ubivis, quovis, undelibet¹². (3.) Vel alio adverbio; ut, quousque, si-
cuti, tantummodo¹³. (4.) Vel præpositione; ut, quoad, quorsum, ex
quò versum. (5.) Vel conjunctione; ut, etiam, ex & jam. (6.)
Vel syllabicâ adjectione; ut, sicine, ubicunque, ibidem, nondum, un-
dique, ubinam.

6. Ex præpositione: sequente (1.) Vel nomine; ut, admodum; co-
minus, ex cum vel con & manus; eminus, ex è & manus; denuò, ex
de novo; illicò, ex in loco¹⁴. (2.) Vel prænominem; ut, antea, adeò, in-
terea, postea, praterea, posthac. (3.) Vel adverbio; ut, affabrè, ap-
primè, dehinc, perinde, praequam, praterquam, inibi, interibi¹⁵. (4.)
Vel aliâ præpositione; ut, desuper, propalam, praterpropter¹⁶.

7. Ex conjunctione & alio adverbio; ut, etiamnum, ex etiam nunc;
sicubi, ex si alicubi; siquando, ex si aliquando¹⁷; velut, veluti, ex
vel & ut, utri.

8. Ex

12. Sic deinceps, quasi dein capiendò.

13. His adde quàm, adverbii intendendi ἐμπατικῶς junctum, ut admo-
dumquam, nimisquam, oppidoquam, sanequam.

14. Sic adamussim, examussim, extemplò, interdum, obiter, obviam, præfiscini (ex
pra & fascinum) profectò (ex pro & factò.) Quæ pleraque, nomina potius cum
præpositione constructa, quàm adverbia sunt. * Vocem impresentiarum, sive
divisim, in presentiarum, tanquam prorsus lutulentam rejicit Sciopp. de Styl.
Hist. p. 59; Chr. Cellarius quoque in Proleg. ad cur. poster. p. 11, de boni-
tate ejus dubitat: at genuinam judicat Perizon. ad Sanct. p. 171, utpote non
Fannio tantum ap. Priscian. lib. 13, & Catoni R. R. 144, sed Nepoti, xxiii.
6, 2, Tacit. Annal. iv. 59, 4, & Apuleio, pluribus locis, usitatam; ut fileam
Mintium, Symmachum, Cyprianum & alios. Vossius de vit. ferm. i. 25,
ex in presentia rerum corruptam putat: rectius Ursinus, qui p. 923, tempore in-
telligit, ut presentia pluraliter, pro presentibus rebus sit dictum, pari modo quo
fortitudo ap. Cic. Offic. i. 22, pro fortibus factis, proindeque in tempore presen-
tiarum idem sit quod in tempore rerum presentium. Eâdemque ratione depresen-
tiarum, quo utitur Petronius, c. 58 & 74 exponendum.

15. Sic deorsum (ex de & vorsum) insimul, interdum, persapè, praut, prout,
pronuper, proporro. * Præpositiones autem separatim adverbii adjici non de-
bere præcipiunt Donatus, Edit. secund. col. 1761, & in eum Servius, c. 1794,
& Sergius, col. 1852, itemque D. Augustinus de Gramm. col. 2011, ut de
serò, de modò, de trans Tiberim venio. Invenitur tamen ap. Vitruv. v. 7, extr.
à peregre; & ap. Plin. xvii. 24, med. à foris. Quibus exemplis defendi quo-
modocunque eos posse, qui cum vulgato Interp. aliisque ejus seculi, à modò,
ex nunc, ab extra, ad intra, de longè, dicunt, existimat Ursinus, p. 1009.

16. Sic exin, dein, proin: nisi in his posterior pars sit inde per Apocopen de-
curtatum. Cæterum hæ præpositiones compositæ ideò in adverbiorum natu-
ram migrarunt, quòd casu suo destituantur. Secus se res habet in exante, in-
ante, exadversum; de quibus vid. cap. seq. not. 13.

17. Necubi, pro ne alicubi; necunde, pro ne alicunde; nequando, pro ne aliquan-
do; ex duobus potius adverbii, ne sciz. pro non, & ubi, unde & quando, vi-
dentur conflata.

8. Ex pluribus vocibus promiscuè conjunctis; ut, *quamobrem, quemadmodum, nudiustertius, identidem*; pro divisis, ob quam rem, ad quem modum, nunc dies tertius, idem & idem.

III. COMPARANTUR ferè omnia adverbia, à nominibus comparabilibus derivata: ut, *doctè, doctius, doctissimè; feliciter, felicius, felicissimè* 18.

Positivus eorum gradus exit plerumque in E vel TER 19; ut, *durè, facile, acriter*: Comparativus in IUS; ut, *durius, facilius, acrius*: Superlativus in IME; ut, *durissimè, facillimè, acerrimè*.

Quæ à nominibus anomalè comparatis derivantur, comparisonem & ipsa anomalam habent: ut, *benè, melius, optimè; malè, pejùs, pessimè; parùm, minùs, minimè, & minimum; multùm, plùs, plurimum; propè, propius, proximè*.

Positivo carent, *magis* 20, *maximè; ocyùs, ocyssimè; priùs, primè vel primum* 21; *potius, potissimùm* 22.

Comparativo carent, *penè, panissimè* 23; *nuper, nuperrimè* 24; *novè & noviter, novissimè; meritò, meritissimè*.

Superlativo carent, *excusatè, excusatiùs; tempori, temporius; satis, satius; secus, secius* 25.

CAP.

18. Inveniuntur & adverbia comparata, quorum primitiva exoleverunt: ut, *sapè, sapiùs, sapissimè; propè, propius, proximè; penitùs, penitiùs, penitissimè; satis, satiùs, secius, secius*: ab antiquis *sapis, propis, satis, penitus, sequus* [vel hoc postremum, ut alii volunt, à verbo *sequor*] unde & *propior, proximus; penitior, penitissimus; item sequior, sequius, & in neutro satius, in usu perstiterunt; & apud verustiores sapior, sapissimus*. Vid. lib. i. cap. 4. n. 34, 37, 50 & 51. * *Diutius* verò, *diutissimè*, pro *longius, longissimè*; & *temporius, pro tempestivius*, ab ablativis *diu* (pro die) & *tempori* (pro tempore) in adverbiorum naturam usu mutatis, per *κατάχρησιν* quandam sunt formata. * *Panissimè* verò à *panè* ap. Apuleium, Met. viii. p. 238, suo more confictum videtur.

19. Interdum in O: ut, *tutò, tutius, tutissimè*; & unum in U S, *penitùs, penitiùs, penitissimè*.

20. *Magis*, & (quo Poetæ interdum utuntur) *magè* quamvis comparativæ significationis, origine tamen suâ nomen adjectivum esse positivi gradus, ut *potis, pote*, indèque compar. *major*, & superl. *maximus*, pro *magior & magissimus*, per contractionem formata, ostendit Perizon. ad Sanct. ii. 10, 1.

21. Sed hæc in O vel U M, item comparativa ferè omnia, nomina potius quàm adverbia, ut supra diximus n. 3, censenda sunt.

22. Cicero etiam pro Muræn. c. 2, & Celsus, lli. 6, med. *potissimè* utuntur.

23. De quo modò dictum, n. 18.

24. Addunt aliqui comparativum *nuperius*, at ejus non magis exemplum suppetit, quam nominis adjectivi *nuperior*.

25. Et ea ferè omnia, quorum primitivis, sive nominibus, sive participiis, deest hic gradus.

CAP. II.

De Præpositione.

PRÆPOSITIO¹ est pars orationis invariabilis, unius substantivi ad alterum relationem significans².

Præpositiones sunt vel *Separabiles* vel *Inseparabiles*.

SEPARABILES dicuntur, quæ separatim, sive extra compositionem, usurpantur.

INSEPARABILES, quæ in compositione tantum inveniuntur.

Præpositioni accidunt tria, *Casuum rectio*³, *Species & Figura*.

I. Præpositionum separabilium alia **ACCUSATIVUM**, alia **ABLATIVUM**, alia *utrumque casum* **REGUNT**.

1. *Accusativum* regunt Præpositiones viginti & octo; *Ad, apud, ante, adversus vel adversum, cis, citra, circum vel circa, contra, erga, extra, inter, intra, infra, iuxta, ob, per, prater, propter, post, penes, pone, secus, secundum, supra, trans, ultra* 4.

2. *Abla-*

1. *Præpositiones* ita dicuntur, quod aliis ut plurimum vocibus præponantur; vel *appositione*, ut, *ad patrem*; vel *compositione*, ut, *admoneo*. At id perpetuum non est: nam *tenuis* semper postponitur, ut, *mento tenuis*: interdum & *cum*, ut, *mecum, tecum, secum*. Alia etiam præpositiones inverso ordine positæ haud raro inveniuntur: ut, Cic. ad Attic. vi. 1, *Diem statuo satis laxam, quam ante si solverint, dico me centesimas ducturum*. Tac. Annal. iv. 5, *Misenum apud & Ravennam*. Cæf. B. G. vii. 33, *Quos inter controversia esset*. Tac. Annal. iii. 75, 4, *Illi, quod præturam intra stetit, commendatio ex injuria oriebatur*. Quintil. ix. 3, *Neminem posse alteri dare matrimonium, nisi quem penes sit patrimonium*. Flor. Procem. *Ut si quis magnitudinem imperii cum annis conferat, ætatem ultra putet*. Sueton. Ner. xxxiii. 7, *Coegitque se coram venenum quam posset velocissimum coquere*. Cic. de Invent. i. 19, *Delectatio non aliena ab eo negotio quo de agitur*. Apud Poetas verò hæc quam **ANASTROPHEN** vocant, frequentissima est: ut, Virg. Æn. i. 32, *Maria omnia circum*. Val. Flacc. i. 44, *Hospita vina inter*. Plaut. Amph. ii. 2, 21, *Omnia assunt bona quem penes est virtus*. Virg. Geo. iii. 42, *Te sine nil altum mens inchoat*. Id. Æn. ii. 792, *Ter conatus ibi collo dare brachia circum, pro circundare*. Cui non multum absimile illud Ciceronis pro Sulla, c. 3, *Gaudeat suo generi me meum ante non ponere*. * Præpositionibus, quæ casibus suis plerumque postponuntur, vulgò accensent usque & versus: at hæc verè adverbia, non Præpositiones esse, docti jamdudum ostenderunt. Vid. not. 4.

2. Alii definiunt, *Præpositio est vox invariabilis, quæ vel appositione vel compositione aliis vocibus præponitur, ad motum vel quietem significandam*. Alii, *Vox invariabilis naturâ suâ casum regens*. Alii denique, *Pars orationis invariabilis, verbo nomen certo quem regit casu adiungens, ad significandam quandam circumstantiam*.

3. Eodem jure præpositionibus accidit *Casuum rectio*, quo nominibus *motio*: nam, ut hoc nominum ferè adjectivorum; ita & illud præpositionum duntaxat separabilium accidens est.

4. *Accusa-*

2. *Ablativum* postulant Præpositiones quindecim, *A, ab, absque, cum, clam, coram, de, e, ex, pro, præ, palam, sine, tenus* 6.

3. *Accusativum* vel *Ablativum* regunt Præpositiones quatuor, *In, sub, super, & subter* 7.

¶ Præpositiones, cum casum suum amittunt, *Adverbia* fieri vulgò existimantur: ut, *Longo post tempore venit* 8.

II. Re-

4. *Accusativum* regentibus vulgò adjiunt, *Circa, prope, usque & versus*: verum cum non ab his ipsis, sed à præpositione *ad*, sapius quidem intellectâ, nonnunquam & expressâ, accusativus regatur; merito inter adverbia ea rejiciuntur. Eodem quoque ordine Perizon. ad Sanct. i. 16, 1 & 9, habenda censet, *adversus, juxta, propter, secus, secundum*. At quanquam hæc primariâ sui notione (quod Perizonius contendit) adverbiorum naturam habuerint; cum tamen alia nusquam præpositio iis adjuncta jam legatur; non est, (ut Ursini sententiam p. 1047, meam faciam) quod præpositionum tribu ea moveamus, quæ adverbiorum, si quam habuerint, naturam jampridem deposuerunt. *Juxta* quidem, cum *pro æquè aut similiter, & secus, cum pro aliter*, accipiuntur, adverbia sunt.

5. *Clam* interdum cum accusativo junctum invenitur: ut, Plaut. Amph. Prol. 107, *Is amare occæpit Alcumenam clam virum*. Ter. Hec. iii. 3, 36, *Ut clam eveniat partus patrem*: unde & à quibusdam inter præpositiones utrique casui servientes numeratur. Id. Plaut. Mil. iii. 3, 9, cum dativo adhibuit, *Mihi clam est*. Priscianus lib. xiv. col. 988, *clam* censet magis adverbium esse quam præpositionem; cujus & suæ opinionis tres adfert rationes: Primam, quod nec localem habeat aliquam significationem, quam plerumque præpositiones possident. Secundam, quod qualitatem demonstrat, quæ in adverbis inveniri solet, & diminuatur, quod nulli præpositioni accidit, ut *clanculum*. Tertiam, quod possit absque casu proferri: ut, *bona aperte facit, mala autem clam*. Sed hoc postremum cum multis aliis præpositionibus habet commune.

6. Addunt vulgò *procul*, quod verè adverbium esse ostendit sapius adjecta præpositio *a* vel *ab*: ut, Virg. Ecl. x. 46, *Procul à patria*. Cic. Tusc. v. 14, *Procul ab omni metu*: & ita ferè Ciceronem loqui, notat Gifanius Observ. L. L. p. 290. Accusativo quandoque junctum, probatum eunt Despauteus, p. 289, Linacer, p. 318, & Sanctius, p. 155, his exemplis; Curtii, v. 5, 5, *Procul urbem*. Livii lib. xxxi, *Locus procul muros satis æquus agendis vineis fuit*. Plinii, ix. 53, *Villa est Campaniæ haud procul Neapolim*. At (quod Vossio Anal. iv. 22, Scioppioque ad Sanct. d. l. observatum) melioribus libris, *urbe, muro, Neapoli*, leguntur. Ejusdem quoque fidei est, quod è Curtio, iv. 13, 35, quidam obijciunt, *Impedimenta haud procul aciem in edito colle constituit*: pluribus enim & emendationibus codd. *acie* illic habetur.

7. Quibus addi potest & *clam*, ut modò diximus.

8. Hoc fit in hisce præpositionibus, *Ante, circa, clam, coram, contra, infra, intra, juxta, palam, pone, post, propter, secus, subter, super, supra, ultra*. Atqui cum casus his debitus in sensu ferè lateat, qui & aptè fati exprimi possit, verius est existimare eas etiam casu destitutas præpositionum naturam retinere. Sic illud Virg. Ecl. i. 30, *Longo post tempore venit*, integrum erit, *post illud tempus*. Sic in illo Cic. Offic. i. 15, *Quod contra fit à plerisque*, supple *hoc* vel *illud negotium*. Nonnunquam tamen verè adverbialiscere, cum nullus his casus intelligi potest, docet Ursinus, p. 1050: ut Plaut. Amph. ii. 2, *Si huic eam ad-*
versum,

II. Respectu SPECIEI, aliæ Præpositiones sunt *primitivæ*: ut, *ad*, *apud*, *ante*, *à*, *e*, *pro*, *in*, &c. aliæ *derivativæ*: ut, *adversus*, *secundum*, ab adjectivis *adversus*, *-a*, *-um*¹⁰; *secundus*, *-a*, *-um*; *circa*, *à* *circus*; *juxta*, *à* *jungo*; *propter*, *à* *propè*, quasi *propiter*¹¹.

III. Respectu FIGURÆ Præpositiones aliæ sunt *simplices*: ut, *ad*, *ante*, *abs*: aliæ *compositæ*: ut, *exadversum*¹², *inante*, *exante*¹³, *absque*¹⁴.

¶ Præpositiones cum aliis vocibus compositæ significationem suam plerumque retinent: ut, *abeo*, *adeo*, *insum*, *præpono*.

Excipe 1. *IN*, cum nominibus & participiis per se compositum, privationem plerumque significat: ut, *infidus*, *indoctus*, *inauditus*.

2. *IN*, cum verbo plerumque augeat: ut, *infringo*, *induro*, i. e. *valde frango*, *valde duro*: atque eam quoque in participio significationem retinet, *infractus*¹⁵ *induratus*, pro *admodum fractus*, vel *duratus*.

* Interdum in participiis contrariam significationem habet: ut, *invocatus*, *infrenatus*, *immutatus*; sæpius affirmativo verborum *invoco*, *infreno*, *immuto*; nonnunquam & negativo, pro, *non vocatus*, *non frenatus*, *non mutatus*, sensu accepta¹⁶. 3. *IN* etiam aliquando cum

versum. Id. Mil. iii. 3, 9, *Mihi clam est*. Sallust. Jug. 93, *Plebi patribusque juxta carus*. Ter. Eun. iv. 7, 24, *Qua mihi ante oculos coram amatorem adduxti tuum*. Cic. Verr. v. 26, *Palam ante oculos omnium*. Sallust. Catil. 36, *Ceteræ multitudini diem statuit, antequam liceret sine fraude ab armis discedere, præter rerum capitalium condemnatis, pro præterquam*. Vid. eund. Ursin. p. 1088 & seqq.

9. Ex his multæ sunt à Græcis derivatæ: ut, *ab*, ex ἀπὸ; *ante*, ab ἀντί; *ex*, ab ἐκ vel ἐξ; *in*, ab ἐν; *per*, à περὶ; *præ*, à πρὶ vel πρίν; *sub*, ab ὑπὸ; *super*, ab ὑπέρ.

10. Ita Ursinus, p. 1086: at Perizonius, p. 150, & ante eum Vossius Anal. iv. 22, ex *ad* & adverbio *versus* compositam volunt.

11. Item *citra*, *extra*, *infra*, *intra*, *supra*, *ultra*, ab antiquis adjectivis, *citer*, *exter*, *infer*, *inter*, *super*, *ulter*; in quorum nonnullis, nempe in *exterus*, *inferus*, *superus*, terminatio *us* prævaluit.

12. Sic Cic. Divin. i. 45, *Ara exadversus eum locum consecrata est*: & C. Nep. ii. 3, 4, *Ut exadversum Athenas apud Salamina classem suam constituerent*, cum accusativo construunt.

13. De *inante*, *exante*, ambigi possit, an non divisim rectius scribantur: ut ap. Cic. Phil. iii. 8, *In ante diem quartum Kalendarum Decembris distulit*, h. e. *usque in eum diem*. Item Liv. xlv. 2, *Supplicatio indicta est ex ante diem quintum Idus Octob.* i. e. *ab eo die*. Et Plin. xi. 16, *init. Gignitur id maxime Arcturi exortu, ex ante pridie Idus Septembris*, i. e. *eo die, qui pridie Idus est*. ¶ Porro præpositiones inter se compositæ, adverbia vel conjunctiones plerumque evadunt: ut, *insuper*, *desuper*, *propalam*, *protinus*, *circumcirca*, *præterpropter*. Sic *circumsecus* ap. Apuleium Met. ii, qui & *incoram* sui Met. ix, pro *in præsentia* sui dixit.

14. *Absque* ex *abs* & conjunctione *que*, nisi major cum Vossio Gram. min. p. 163, *que* syllabicam hic adjectionem statuere.

15. Vid. suprà p. 305.

16. Vid. suprà ibid. n. 19.

cum nomine auget : ut, *incanus, incurvus*. 4. PER sæpius auget : ut, *percarus, perdifficilis, perfero, perfruo*. Interdum privat : ut, *perfidus, perjurus*. 5. PRÆ interdum auget : ut, *præclarus, prædixes, prævaleo, præpolleo*. 6. SUB quandoque minuit : ut, *subtristis, subirascor*. 7. DE sæpè deorsum significat : ut, *decido, decurro*. Interdum auget : ut, *deamo, demiror*. Interdum privat : ut, *demens, decolor, deformis, deartuo, depilo, denaso*. 8. EX itidem interdum incrementum : ut, *exclamo, exaggero* : interdum privationem ; ut, *exsanguis, exanimus*, significat.

DE PRÆPOSITIONIBUS INSEPARABILIBUS.

Præpositiones INSEPARABILES 17 sunt sex ; *Am* 18, *dis* 19, *re* 20, *se* 21, *con* 22, *ve* 23 : ut, *amburo, distrabo, repono, sejungo, convello, vesanus* 24.

CAP.

17. Eas LOQUELARES appellat Probus, col. 1427, eo quod loquelis in compositione inserviant : confer & Charis. col. 204, & Diomed. col. 404. Cæterum Præpositiones propriè non sunt, sed solum ita nominantur, quod instar verarum, i. e. separabilium præpositionum in compositione præpositæ certam significandi vim vocibus quibus præponuntur, ut illæ, adjiciant. Vid. Ursin. p. 1051.

18. AM, AN, integrè ambe vel ambi, circum notat, ex Gr. ἀμφι : ut, *ambages, ambedo, ambigo*. Sic anquiro, undique quero, amicio, circumjacio ; *am sancti vallis* ap. Virg. Æn. vii. 565, i. e. loci ex omni parte sancti, ut Servius interpretatur. Olim & extra compositionem utebantur, ut Cato in Orig. *Am terminum*, i. e. circa, ap. Macrobi. Saturn. i. 14, unde & Cominianus ap. Charis. col. 204, inter eas reponit quæ casum regunt, exemplumque addit, *am segetes*,

19. DIS five DI, ex Gr. δις, bis, vel potius διὰ, per, divisionem vel distinctionem notat : ut, *disjungo, dijudico*. Interdum negat vel privat : ut, *disfido*, i. e. minus fido. Interdum auget : ut, *discupio*, i. e. valde cupio. Porro DIS (ut ait Priscianus, col. 1002,) præponitur, cum sequuntur c, f, j, p, s, t : ut, *discumbo, differo* (s in f converso) *disjicio, displiceo, dissecō, distineo*. DI vero, cum aliæ consonantes : ut, *diduco, digero, diluo, dimitto, dinumero, dirno, divello*. Sequentæ vocali DI vel DIS vix reperies.

20. RE sæpius iterationem significat, ut *relego, rebibo* ; vel reciprocationem, ut *redamo* ; vel idem quod retro, ut *respicio, revertor*. Interdum privationem notat : ut, *retego, recingo, retero, revelo, recludo* ; vel repugnantiam, ut *reclamo, reluctor, renitor* ; vel respectum ad rem vel terminum unde, ut *refringere, resticare*, i. e. aliunde frangere, secare : sic *resolvere, revellere*. Interdum contrarias significationes habet : ut, *recantare* est vel iterum cantare, vel quod prius cantatum est alio carmine contrario delere : *recondere* vulgò idem quod simplex *condere* vel *abscondere* ; pro *promere* autem Propertius utitur, li. 23, 50. Sic *retegere* plerumque est idem quod *detegere* : at *retectis pedibus* ap. Sueton. Aug. 78, est bene & diligenter tectis, ut Casaubonus interpretatur. Sic *resigere* plerumque id quod prius fixum est rescindere vel educere significat ; ut ap. Virg. Æn. vi. 621,

Fixis

CAP. III.

De Interjectione.

INTERJECTIO est pars orationis invariabilis, motum aliquem animi significans, sententiamque per se perficiens ¹.

Præcipuas interjectionum significationes in Rudimentis nostris recensuimus.

Interjectioni accidunt duo, *Species & Figura*.

I. *Derivativa* sunt, *evax*, ab *Evan* ²; *bombax* ³, à *bombus* ⁴. *Primitiva*, ceteræ ferè omnes: ut, *o*, *heu*, *vah*, *papa* ⁵, &c.

II. *Rur-*

Fixit leges pretio atque refixit: ap. eund. verò Geo. iv. 202, *Aulasque & cerea tellæ refingunt*, RE *παρελκεῖν* Servius putat, *reficiunt* interpretatur Taubmanus, at Pierius *refingunt* legit. Confer Urfin. p. 1083, & Broekhusium ad Propert. l. cit.

21. SE vel SED, pro *sine*, veteres dixerunt, teste Festo. Privandi vim habet: ut, *securus*, *sine cura*; *segnis*, *sine igne*; *sedulò*, *sine dolo*: aut (quod eodem ferè redit) separationem significat: ut, *secubo*, *seduco*, *sevoco*, i. e. *seorsum*, *cubo*, *duco*, *voco*. Interdum *e* in *o* mutatur: ut, *sobrius*, *socors*, i. e. *se*, vel *sine bria*, *sine corde*. Aliquando SE in compositis corruptum est à *semis*, ut in *se-libra*, *semodius*; pro *semilibra*, *semimodius*.

22. CON in compositis pro *cum* dictum clarioris soni gratiâ videtur: quia tamen Quintilianus, i. 5, prop. fin. & Gellius, ii. 17, ea pro diversis habent, nec *cum* unquam in compositione invenimus, ideo CON suum locum, quem Grammaticorum plerique ei dederunt, inter *Loquelares* tenere volumus. Ceterum CON ante vocalem *n* amittit; ut, *coalesco*, *cohibeo*, *cogo*, *cohereo*: consonis præpositum in eas sæpe transit; ut, *collido*, *committo*, *corrado*: interdum *b* adsciscit, ut, *comburo*.

23. VE in compositione minuit vel vitiat notionem simplicis: ut, *vegrandis*, *male grandis*; *vesanus*, *male sanus*; *vecors*, *malo* seu *perverso corde* five *animo præditus*; *Vejovis*, *malus Jupiter*; quem alii pro Plutone, Orco, seu Jove Stygio accipiunt, ut Martianus Capella, & Papias in Gloss. Alii de Jove puero vel adolescente; ut, Ovid. Fast. iii. 445, & Festus in *Vesculi*, intelligunt. Confer & Gell. v. 12, cujus de his paulò diversa opinio est.

24. Addunt quidam præpositionibus inseparabilibus AN, DI & NE. Sed AN & DI non magis differunt ab AM & DIS quam CO aut COM à CON [vel *cum*:] NE autem adverbium est, quod in compositione interdum producitur; ut, *nequaquam*, *nequicquam*: interdum corripitur; ut, *nefas*, *nefastus*: item, *nego* à *ne*, pro *non*, & *ago*, & *negotium*, à *ne*, & *otium*, g interjecto.

1. An Interjectio pars orationis dici mereatur, an distincta ab adverbio, an denique opus sit eam tradere in Grammatica disputantes Vid. Sanct. i. 2; Frischlin. in Præf. Gram. Lat. Voss. Anal. iv. 28; Urfin. p. 1102.

2. *Evax* exultantis interjectio ap. Plaut. Curc. i. 2, 3, &c, ab *Evan* nomine Bacchi,

3. Ap,

II. Rursus *Simplices* sunt pleræque : ut, *hei, hui, phy, proh, &c.* *Composita* nonnullæ : ut, *ehodum, eugepa*⁶.

¶ OBS. Quædam nomina & verba usque aded naturam interjectionum induerunt, ut penè interjectiones videantur : qualia sunt, *malum! turpe! nefas! sodes, amabo, quaso, & alia nonnulla* 7: ut, Plaut. *Quæ hæc, malum! impudentia est?* Virg. *Sequiturque, nefas!* *Ægyptia conjunx.* Horat. *Corrige, sodes, hoc, aiebat, & hoc.*

CAP. IV.

De Coniunctione.

CONIUNCTIO est pars orationis invariabilis, quæ connectit & ordinat sententias¹.

X

Præcipuæ

3. Ap. eund. Plaut. Pseud. i. 3, 131.

4. Vel à Gr. *βόμβη*, voce à sono confictâ. Similiterque *pax!* interjectio silentium sibi vel alteri imponentis, ut ap. Ter. Heaut. iv. 3, 38, *Pax!* nihil amplius, non est à nomine *pax, pacis*; sed ab interjectione Græcâ *πάξ*. Vid. Priscian. col. 980, in primis verò Voss. loco proximè laudato.

5. In Latina lingua intellige : aliter enim *papa* est à Gr. *παπά*, vel, ut Lucianus habet, *παπαί*. Sic *euohe*, vel *euoe*, aut *eua*, vox Bacchantium est, à Gr. *εὐοή* : & *pax* (ut modo dictum) à Gr. *πάξ*.

6. Ap. Plaut. Amph. iv. 1, 10. & alibi sæpè.

7. In his autem voces aliquæ ad sensum perficiendum desunt : ut, *malum!* integrè sit, *malum tibi, ei vel iis sit*; *sodes, si tu audes*; *amabo, pro amabo te* : & sic in aliis.

I. Coniunctione non singulas voces (quæ vulgata est Grammaticorum opinio) sed sententias tantummodò conjungi contendunt (post Scaligerum de caus. L. L. xi. 165, & Sanctium, l. 18,) Vossius Anal. iv. 25, Methodi auctor. p. 516, & Ursinus, p. 1010. At contrà accuratissimus Perizonius ad Sanct. l. c. & iii. 14, 1, mihi ostendisse videtur nonnunquam & singula solum vocabula iis conjungi. In his enim & similibus, *Emi equum centum aureis & pluris*; *Saulus & Paulus sunt idem*; non duplex, sed unica est oratio. Eandemque rationem esse existimo harum locutionum, *Inter os & ossam* ap. Gell. xiii. 17. *Ira sunt inter Glycerium & gnatum* ap. Terent. Andr. iii. 3, 20. *Est Judeam inter Syriamque Carmelus* ap. Tac. Hist. ii. 78, 4. Non ignoro INTER quandoque in his geminari : ut ap. Horat. Sat. i. 7, 11, *Inter Hæctora Priamiden animosum atque inter Achillem Ira fuit capitalis* : & Epist. i. 2, 11, *Nestor componere lites Inter Peliden festinat & inter Atriden*, Cic. contr. Rull. ii. 33, pr. *Videte quantum intervallum si interjectum inter majorum nostrorum consilia, & inter istorum hominum dementiam*. Videtis hac de re inter se digladiantes, hinc Bentleium ad Horat. l. cit. illinc Cuningamium nostrum Animadv. p. 244 & seqq. & Johnson. Aristarch. Anti-Rosel, part. 2, p. 81, & p. 114 : qui tamen

Præcipuæ Conjunctionum significationes ² in Rudimentis per suas quæque classes distributæ enumerantur.

Conjunctioni accidunt tria, *Species, Figura & ordo.*

I. Pleræque Conjunctiones *Primitivæ SPECIEI* sunt : ut, *Et, ac, sed, at, nam, si, seu, vel, nec, &c.* 3.

Quædam etiam *derivativæ* : ut, *quòd, à quis; verùm & verò, à verus; modò, à modus; tamen, à tam; autem, ab aut, &c.*

II. Quædam *FIGURÆ Simplicis* sunt : ut, *at, nam, &c.*

Quædam *compositæ* : ut, *atque, namque, &c.*

Com-

men omnes mihi nonnihil à rationis tramite deerrasse videntur : Bentleius, quòd hanc loquendi formam, optimis etiam auctoribus usitatam, vitiosam atque Horatio [præsertim] indignam putet. Cuningamius, quòd exempla adferat pleraque ineptæ, nec adversus Bentleium hilum facientia; qualia sunt illa, Virg. *Æn.* ix. 556, *At pedibus longè melior Lycus, inter & hostes, Inter & arma;* Tibull. ii. 1, 67, *Ipse interque greges, interque armenta Cupido Natus :* & V. Flacci, v. 13, *Ecce inter lacrymas interque extrema virorum Munera, &c.* Neque enim in his, præpositio *inter* duos hinc & hinc terminos (quod Bentleius requirebat) vi suâ & notione designat : sed contrà *hostes & arma, greges & armenta, lacryma & extrema virorum munera,* amplificatione, non Poetis modò, sed scriptoribus aliis omnibus frequentissimâ, pro una eademque re sunt posita. Errat denique, ut mihi quidem videtur, Rich. Johnsonus, qui in hoc Horatii, *Inter Hectora Priamidem, &c.* duas diversas sententias statuit, hoc modo; *Ira fuit capitalis inter Hectora, & ira fuit capitalis inter Achillem.* Non enim (ut reponit Bentleius) *inter Hectorem fuit ira, atque iterum inter Achillem :* sed *semel & simul inter utrumque.* Restat igitur ut in his talibus præpositionem *inter* *πλεοναξέειν* quidem, at non propterea vitiosè positam esse dicamus.

2. Id tantum in genere de iis notandum, multas conjunctiones, sive pro diversa significatione, sive diverso quo eas accipimus respectu, Adverbiis ; aut contrà Adverbia conjunctionibus posse adnumerari : Sic *ac, atque* conjunctiones plerumque copulativæ, post voces comparativas, *aquæ, juxta, perinde;* item post *idem, alius, aliter, contra, secus,* Adverbia comparandi sunt : ut, Virg. *Æn.* iii. 236, *Haud secus ac jussi faciunt.* Nepos, xxiii. 2, 2, *Alia atque antea sentire.* Sic *cum* nunc conjunctio causalis est : ut, Ter. Phor. i. 4, 24, *Isthæ cum ita sint :* nunc adverbium temporis ; ut, Cic. de Orat. iii. 22, *Cum omnes gradus ætatis recordor tuæ.* Sic *dum* conjunctio conditionalis ; ut, Cic. Divin. ii. 37, *Virtus, quæ vetat spectare fortunam, dum præstetur fides,* pro *dummodo :* & adverbium itidem temporis ; ut, Virg. *Æn.* ii. 22, *Priami dum regna manebant, pro quando vel quamdiu.* Et similis multarum aliarum ejusmodi vocum ratio ; de quibus consuli possunt Urfinus, p. 1087 : item Tursellinus, Stewechius alique, qui de particulis linguæ Latinæ ex professo scripsere. Porro *an, anne,* pro diverso respectu quo considerantur, vel conjunctiones suspensivæ sunt, vel adverbia interrogandi : deinde, *denique, ceterum,* vel conjunctiones ordinativas, vel adverbia ordinis ; nempe, *nimirum, scilicet,* vel conjunctiones declarativas, vel adverbia explanandi appellare possis.

3. Nonnulli *Speciem* ab conjunctionum accidentibus excludunt : quippe qui derivativas nullas esse volunt : si quæ autem videntur, non conjunctionibus eas, sed aliis orationis partibus annumerandas : ut, *quòd, quid, quæ, quam, licet, mi, &c.*

324 ETYMOLOGIÆ LIB. V.

3. *Communis* denique, quæ vel primo vel secundo loco indifferenter poni possunt : ut, *Etiam, equidem, licet, quamvis, quanquam, tamen, attamen, namque, quod, quia, quoniam, quippe, utpote, ut, uti, ergo, ideo, igitur* ¹⁰, *idcirco, itaque, proinde, propterea, si, ni, nisi* ¹¹.

A P P E N.

tendos fore legatos. Lucret. ii. 1146, *Omnia debet enim cibus integrare novando. Nonnunquam & quarto* : ut ap. eund. Lucret. iii. 236, *Rara quod ejus enim constat natura.* Vid. Gifan. Ind. Lucret. in voc.

7. *Quamvis enim* præpositum Solœcismi incuset Quintilianus Inst. i. 5, non minus quàm *autem & quoque* ; invenitur tamen passim ap. Plautum, Terentium, Lucretium, nonnunquam & ap. Ciceronem & Livium, sed sensu fere adverbativo pro *at enim* acceptum : ut, Plaut. Epid. v. 2, 36, *Enim isthac captio est.* Id. Trin. v. 2, 10, *Enim me nominat.* Ter. Phorm. v. 8, 91, *Enim solus neque.* Id. Hec. ii. 1, 42, *Enim lassam oppidò tum esse aiebant.* Lucret. vi. 1275, *Enim præsens dolor exsuperabat.* Cic. Attic. iv. 12, *Enim auctionem Larini video.* Liv. xxxiv. 32, *Enim ut jam ita sint hæc, quid ad vos Romani?* Vid. Gifan. Ind. Lucret. Parei Lex. Crit. p. 415, Voss. Anal. iv. 26, in primis verò Gronovium utrumque ad Livii & Ciceronis locc. citt. In illo autem Taciti Hist. iv. 11, 7, *Asiaticus (enim is libertus) malam potentiam servili supplicio expiavit ; enim pro autem positum videtur.*

8. Verò etiam, sed quatenus asseverandi adverbium est, præposuerunt Terent. Adelph. iii. 4, 23. DE. *An quicquam est etiam amplius?* HE. Verò, amplius. Id. Eun. iii. 1, 12. GN. *Rex te ergo in oculis gestare.* TH. Verò : credere omnem exercitum, consilia [al. verum.] & Cic. Div. i. 46, *Verò, mea puella, tibi concedo meas sedes.* Id. Tusc. ii. 11, M. *Fuisti sæpè credo in Scholis philosophorum.* A. Verò, ac libenter quidem : & ita alibi, notante Gebhardo.

9. *Que* interdum alteri voci jungitur, quàm nativus sententiæ ordo exigebat, ut, V. Flacc. i. 100, *Omnis avet, quæ jam bellis spectataque famâ Turba ducum ; pro spectata bellis famâque.* Horat. Car. ii. 19, ult. *Ore pedes tetigitque crura ; pro tetigit pedes cruraque.* Sic Id. car. sec. 7. 22, *Ut cantus referatque ludos : Et Art. 7. 178, Semper in adjunctis, avoque morabimur aptis : & Tibull. i. 3, 56, Messalam terrâ dum sequiturque mari.* At id prorsus ineptum, cum Enclitica priori vocum per copulam jungendarum, nullâ aliâ interveniente, apponitur ; ut in hoc Alexandri, *Dant duo bos, impos, compos, custosque, sacerdos, pro custos, sacerdosque : & si quis de Deo sic scripserit, Martequè morte potest domuisse ducesque monarchas ; pro Marte morteque, duces monarchasque.* Confer Voss. Anal. iv. 26, sub fin. Major, de var. orat. p. 568 ; Laur. Vall. de recipr. sui & suis c. 6, & in eum Bad. Ascensum. Idem porro Vossius tanquam insolens notat illud Plauti Capt. ii. 2, 63, *Est profectò Deus, qui quæ nos gerimus, auditque & videt.*

10. *Quamvis, quanquam, quod, quia, ut, uti, si, ni, nisi,* primo loco ; tamen & igitur secundo, frequentius ponuntur. Et quidem de *IGITUR* dubitari possit ait Quintilianus, loc. suprâ laudato, an semper postponendum sit : cum apud alios, addit, sit etiam frequens, apud alios nunquam reperiatur.

11. Poetæ nonnunquam præpositivas etiam, *Et, atque, nec, neque, sed, siquidem, vel, &* alias fortè, postponunt : ut, Virg. Æn. ix. 403, *Suspiciens altam*

Lunam

A P P E N D I X.

DE

FIGURIS DICTIONIS.

FIGURA DICTIONIS generali voce METAPLASMUS nominatur.

Est autem *Metaplasmus* literæ vel syllabæ in voce additio, detractio vel immutatio.

Ejus species sunt decem : *Prosthesis*, *Epenthesis*, *Paragoge*, *Diarexis* ; *Apharesis*, *Syncope*, *Apocope*, *Crasis* ; *Metathesis* & *Antithesis*.

Ex his quatuor vocem augment, *Prosthesis*, *Epenthesis*, *Paragoge* & *Diarexis* : quatuor imminuunt, *Apharesis*, *Syncope*, *Apocope* & *Crasis* : duæ denique immutant, *Metathesis* & *Antithesis*.

1. **PROSTHESIS** est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis : ut, *gnavus*, pro *navus* ; *tetuli*, pro *tuli* ¹.

2. **EPENTHESIS** est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis : ut, *alituum*, pro *alitur* ; *relligio*, pro *religio* ; *induperator*, pro *imperator* ².

3. **PARA-**

Lunam & sic voce precatur. Horat. Sat. i. 4, 107, *Cum me hortaretur, parçè, frugaliter atque Viverem uti, contentus eo quod mi ipse parasset.* Virg. Ecl. iv. ult. *Nec Deus hunc mensâ, Dea nec dignata cubili est.* Id. Æn. i. 353, *Ipsa sed in somnis inhumati venit imago Conjugis.* Id. Geo. ii. 321, *Prima vel autumnii sub frigora.* Stat. Sylv. iii. 3, 151, *Hunc siquidem amplexu semper revocante tenebas.* Confer Priscian. col. 1034, & Ursin. p. 1043. **ATQUE** etiam prosæ scriptoribus interdum postponi notat Lipsius, Elect. ii. 19 : ut Flor. ii. 6, *Nec præter quod in bullis, singulis atque annulis erat, quicquam sibi auri reliquere : ita enim legendum vult ille, non, ut vulgò, cingulis.* Gell. i. 2, *Aquis undique, canoris atque avibus, personante, sciz. villâ.* Id. xix. 19, *Nihil de periculo, de savitia atque remissum.* At vid. Gronovium, hæc omnia aliter aut legentem aut explicantem.

1. Dubitatur priusne fuerit *gnavus* an *navus*. Ursino part. post. Append. E, p. 283 aliisque, placet *gnavus* à Græco esse *γναφεύς*, i. e. *fullo*, proindeque *navus* per *Apharesin* primæ literæ dictum : contra Vossius, qui à *navis* cursu vocem deducit, g literam *κατὰ πρόθεσιν* hîc adscitam agnoscit. * Neque satis firmum exemplum videtur *tetuli* : fieri enim potest, ut prius *tetuli* quàm *tuli* antiqui dixerint. * Magis in rem apposita sunt *stlata*, navigii genus, pro *lata* ; item *stlitem*, *stlocus*, *stritavus*, quæ antiqui, pro *litem*, *locus*, *tritus*, dicebant, teste Festo.

2. In

3. PARAGOGE est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *med*, pro *me* 3; *dicier*, pro *dici* 4.

4. DIÆRESIS est divisio unius syllabæ in duas: ut, *aulai*, pro *aulæ*; *dissoluisse*, pro *dissolvissse* 5.

5. APHÆRESIS est literæ vel syllabæ à principio vocis ablatio: ut, *natus*, pro *gnatus* 6; *conia*, pro *ciconia* 7, Prænestinorum linguâ 8.

6. SYNCOPE est ablatio literæ vel syllabæ è medio vocis: ut, *cal-dus*, pro *calidus*; *aspris*, pro *asperis*; *carectum*, pro *caricetum*; *lamna*, pro *lamina*; *puertia*, pro *pueritia*; *porge*, pro *porrige*; *surpuerat*, pro *surripuerat*: item, *periculum*, *vinculum*, *poclum*, *seclum*, *circlos*, &c. pro *periculum*, *vinculum*, &c.

¶ Hujus

2. In voce *induperator*; ut & in *indugredi*, *indupedita*, sive, ut aliter & rectius scribitur, *endogredi*, *endopedita*, ap. Lucret. i. 83, vi. 1008, &c. nulla proprie Epenthesis est: antiquis enim *indu*, vel potius *endo*, præpositio est, pro *in*; ut Enn. ap. Gell. xii. 4, *Endo foro lato sanctoque senatu*. Id. ap. Macrobian. Saturn. vi. 2, *Endo mari magno*. Lucret. ii. 1094, *Quis habere profundi Endo manu validas potis est moderanter habenas*: & ita passim in legg. 12 tabb. ut, SEI, EN-DO. IOVS, VOCET, ATQVE, EAT, SEI, CALVITVR, PEDEMVE, STRVIT, MANOM, ENDOIACITOD. i. e. *Si in jus vocet, atque [h. e. statim] eat. Si calvitur [h. e. frustratur, sive moras nectit,] pedemve fruit [vel aufugit,] manum injicit*. Confer Gifan. Ind. Lucret. * In vocibus *religio*, *retulit*, *reliquias*, & similibus, nullâ consonantis geminatione ad syllabam producendam opus esse docet Vossius Art. Gramm. ii. 19, & Urfin. Tom. ii. Append. p. 151 & 284, multoque minus ut *Juppiter*, quattuor scribamus, in quibus prima nunquam brevis invenitur.

3. Hæc literæ D ad finem vocis adjectio apud priscos frequentissima erat: ut in legg. 12 tabb. IOVRED. CEISOS. ESTOD. i. e. *jure casus esto*. SED. FRAVDED. ESTOD. i. e. *se [sive sine] fraude esto*: & in columna Duilii, IN ALTOD. MARID. i. e. *in alto mari*. NAVALED. PRAEDAD. POPLOM. ROMANOM. DONAVET. i. e. *Navale [vel navali] prædâ populum Romanum donavit*, &c.

4. Malè huc referunt Despaunterius & alii *potestur*, pro *potest*: UR enim non otiosa syllabæ adjectio, sed passiva verbi terminatio est, eodem modo quo *poteratur*, *possetur*, pro *poterat*, *posset*, antiquiores dicebant. Vid. suprâ p. 277. n. 54.

5. In *dissolvissse*, pro *dissolvissse* & similibus, item in *silvæ* ap. Horat. Car. i. 23, 4. pro *silvæ*, V consonain U vocalem per Antistœchon sive Antithesin mutata dici potest. Sic *jam* ap. Plaut. Prol. Afin. pr. *Hoc agite sultis, spectatores, nunc iam*: J in I converso duarum syllabarum fit. Atque hinc esse, quod etiam conjunctio, ab *et* & *jam* composita, trissyllaba fit, existimat magnus Vossius, Anal. iv. 27.

6. Est enim ab antiquo *geno*, & hoc à Gr. *γενουαι*. Non igitur *gnatus*, pro *natus*, per Prosthesin, ut quidam volunt; sed contrâ, *natus*, pro *gnatus*, per Aphæresin dictum est.

7. Plaut. Truc. iii. 2, 23. Sic *rhabo*, pro *arrhabo*, ap. eund. ibid. v. 20 *sparagi*, pro *asparagi*, ap. Nonium, xvii. 1, ex Varrone.

8. Huc etiam vulgò referunt, *mitte*, pro *omitte*; *pone*, pro *depone*; *temnere*, pro *contemnere*. Sed potius dicendum hic simplex pro composito accipi.

¶ Hujus figuræ usus latissimè patet, præsertim in genitivis pluralibus nominum: ut, *Æneadum, cœlicolum, Deum, liberum, serpentum, cladum, currum, nurum*, &c. pro *Æneadarum, Deorum, serpentium, curruum*, &c. 9. Item in præteritis verborum in VI, temporibusque ab eo formatis: ut, *amâsti, amâram, amâssem, amâro, amâsse; implêsti, implêrunt; petiisti, petiisti & petisti; petiisset & petisset; audieram, audiisse & audiisse*¹⁰: idque non in carmine modò, sed solutâ etiam oratione. Ab eo autem composita longè frequentius per Syncopen, quàm aliter, efferuntur: ut, *abii, perii, redii*, &c. rarò vel nunquam, *abivi, perivi, redivi*.

NOT. 1. Præterita dissyllaba¹¹ (præter hæc quatuor, *scisti, nôsti, flêsti*

9. Vid. suprà lib. i. cap. 2. reg. 5 & 63.

10. De his, NOT. 1. In præteritis primæ conjugationis Syncopen non admittit prima persona singularis numeri. An verò & tertia singularis, aut prima pluralis eam recipiat, meritò dubitatur: in illo enim Virgilii *Æn. iii. 2, Ceciditque superbum Ilium, & omnis humo fumat Neptunia Troja*, rectius cum Servio fumat præsentis temporis, quàm cum Probo præteriti, pro fumavit, statueris. Vel enim, quod Servius addit, Enallage temporis est, ut in illo ejusdem *Æn. ii. 12, Quaquam animus meminisse horret, luctuque refugit*, ubi pro præsentis præteritum ponitur; vel rei continuatio significatur: nam ruina fit brevi, fumus verò longo permanet tempore. Idemque fortè existimandum de illo Terentii, *Adelph. iii. 3, 10, Omnem rem modo seni, Quo pacto haberet, enarramus ordine*: in quo quidem enarramus, pro enarravimus, per Syncopen dictum vult Donatus: at præter necessitatem, inquit Ursinus, part. i. p. 662: ut & in aliis quæ ad eum Terentii loc. congeffit Guyetus. NOT. 2. In verbis in VI usitatis longè in secundis personis, itemque plusquamperfecto subjunctivi & perfectio infinitivi, i alterum tollitur, quàm geminatur: ita frequentius dicitur, *audisti, audissem, audisse*; quàm *audiisti, audissem, audiisse*, &c. In aliquibus usu planè abjicitur geminatio. Non enim temere reperias, ex. gr. *scisti, scissem, scuisse*; sed *scisti, scissem, scisse*. NOT. 3. Sunt contrà, quibus plenis lubentius quàm imminutis utuntur oratores: ut, *audivi, munivi, nutrivì, quæsi*. NOT. 4. Usus optimus dicendi magister, in his, ut in aliis omnibus, in consilium adhibendus. Sic *arimus & aritis*, quæ aliis paulò insolentiora sunt, pro *averimus & averitis*, frequenter utitur Livius: ut, *maturârimus, vindicârimus, necârîmus, oppugnârîmus*: ii. 38, xxi. 44, xxvi. 13, *creârîtis, honorârîtis, existimârîtis, comprobârîtis*: i. 17, x. 7, xxi. 43, xxxvii. 54. Ejusdem sunt *decreffet, decreffe, quiesse, assuesse, consuesstis, delesse, desisse, concisse, sirit, sissent*, &c. quæ aliis prosæ scriptoribus integra plerumque proferuntur: *repudiârîtis* tamen & *siris* usus & Cicero pro Dejot. c. 11, & Tusc. i. 44.

11. Ea præsertim quorum præsentibus (ut docet Priscianus lib. x. col. 885.) inest v consonans: ut, *lavo, faveo, solvo, volvo*; neque enim *lasti, fasti, solsti, volsti*, patitur Latini sermonis mundities. His eum & moveo adjungere ait Ursinus, part. i. p. 661, at falsò: continuò enim subjicit Priscianus se *submôsses*, & *commôrît* ap. Horatium per concisionem dicta invenire. Addere poterat non apud Poetas modo, Virg. *Æn. iv. 367, admôrunt*; Silium, xvii. 224, *amôrîm*; Terent. Phor. i. 2, 51, *commôrât*: sed ipsum Ciceronem, *commôssem, commôsset, commôsset*. Vid. eum pro Planc. c. 37, extr. in Verr. iii. 18, pr. & Fam.

328 ETYMOLOGIÆ LIB. V.

*flēsti*¹², *flāsti*) Syncopen vix admittunt. Neque enim, *mōsti*, *nāsti*, *īsti*, *trāsti*, pro *movisti*, *navisti*, *ivisti*, *trivisti*, extra compositionem¹³ usquam legimus.

NOT. 2. Apud Poetas à præteritis etiam in SI aut XI terminatis, Syncope haud rarò invenitur: ut, *evāsti*, *percūsti*, *surrexe*, apud Horatium; *extinxti*, *extinxem*, *vixet*, apud Virgilium, &c. pro *evastisti*, *percussisti*, *surrexisset*, *extinxisti*, *extinxissem*, *vixisset*¹⁴.

7. APOCOPE est ablatio literæ vel syllabæ à fine vocis: ut, *ingē*¹⁵, *peculū*, pro *ingenii*, *peculii*; *inger*¹⁶, pro *ingerē*; *famul*, pro *famulus*¹⁷; *volup*¹⁸, pro *volupe*; *tanton*¹⁹, *men*¹⁹, pro *tantone*, *mene*²⁰.

8. CRASIS,

Fam. vii. 13, sub fin. & viii. 15, pr. *Admōsse* etiam ap. Livium, sed loco non indicato, notat sive Bangius sive Ursinus: & *emōstis* ap. eund. xxxvii. 55, ex vet. codd. restituit Gronovius.

12. *Flāsti*, pro *flavisti*, meminit Despauterius, p. 172; & *nāsti*, pro *navisti*, Priscianus l. cit. sed utriusque exemplum desidero.

13. At in horum compositis plerisque Syncope haud rarò invenitur: ut, *renārint* ap. Horat. Epod. xvi. 25: *obtrisset*, *consuefistis*, *deleffis*, *consciffis*, *desciffis*, *decreffis*, & alia de quibus diximus not. 21, ap. Livium. *Abisti*, *redisti*, *peristi*; vel *abiisti*, *rediisti*, *periisti*, &c. ferè semper utimur, vix aut rarissimè, *abivisti*, *redivisti*, *perivisti*. De compositis verbi *moveo* jam animadvertum.

14. Talia sunt, *dixti*, *intellecti*, ap. Comicos: *directi* ap. Virg. *Æn.* vi. 57: *consumpti* ap. Propert. i. 3, 37: *luxti* ap. Catull. lxiv. 21: *surrexti* ap. Martial. v. 80: *advexti* Plaut. Merc. ii. 3, 56: *emunxti* Id. Most. v. 1, 60: *occlusti* Plaut. Trin. i. 2, 151: *immisti* Sil. xvii. 354: *protraxti* Id. xvi. 84, &c. Sunt & alia minùs usitata: ut, *jusso*, pro *jussero*; *dixis*, pro *dixeris*: item *recesset*, *abscessem*, *affixet*, *traxe*, *fluxe*, *illexe*, *produxe*, *promisse*, &c. pro *recessisset*, *abscessisset*, &c. de quibus vid. suprà lib. iii. cap. 2. n. 96, & confer Dausquium Orthogr. To. i. p. 129; Voss. Anal. iii. 42; Ursin. To. i. p. 661. Singulare est *disceisset*, pro *discidisset*, ap. Silium, xi. 458. Tum *Deus* ut *liquidi disceisset stagna profundi*; quem ad locum vid. Drakenb.

15. In his Crasin potius quam Apocopen agnoscit Ursinus To. ii. Append. p. 286.

16. Apud Catull. xxv. 2.

17. Sic *famul optimus* Ennius ap. Non. ii. 322: *famul infimus* Lucretius, iii. 1048, dixere.

18. *Volup*, pro *volupe*, usus non tantum Ennius ap. Gell. xii. 4, & Plaut. *Afin.* Prol. i. Menach. iv. 3, 3, & Mil. iii. 1, 130: sed Terentius etiam Hec. v. 4, 17, *Bene factum & volup est*: nisi potius scriptum fuerit *volup est*, aut *volupest*, e per Synalœpham extrito.

19. Hæc vulgo APOSTROPHUS dicitur, quæ nota est rejectæ vocalis. Nonnunquam autem cum Syncope concurrit: ut, *viden*, *vin*, *dixin*; pro *videsne*, *visne*, *dixitne*. Huc etiam revocari potest literæ s apud veteres poetas abjectio, metri gratiâ facta: ut in illo Ennii ap. Gell. xx. 10, *Spernitur orator bonus, horridus miles amatur*, pro *horridus*.

20. At planè insolentes sunt Apocopæ istæ ap. eundem Ennium, quæ memorat Ausonius in Monosyll. *Replet te letificum gau*, pro *gaudium*: *Divum domus altisorum cæl*, pro *cælum*, & *Endo suam do*, pro *dormum*. Cujus generis & plura suppeditat Dausquius Orthogr. To. i. p. 131.

8. CRASIS, quæ & SYNÆRESIS vocatur ²¹, est duarum vocalium, ad diversas syllabas pertinentium, in unam syllabam contractio: ut, *Thesei*, aureis dissyllaba, pro *Thesei*, aureis trissyllabis; *vemens*, *prendo*; pro *vehemens*, *prehendo*; *Phathon*, pro *Phaethon* ²².

9. METATHESIS est literæ vel syllabæ transpositio: ut, *pistris*, pro *pristis*; *Lybia*, pro *Libya* ²³.

10. ANTITHESIS est literæ pro litera positio: ut, *faciundum*, pro *faciendum*; *optumus*, pro *optimus*, & apud antiquiores *olli*, pro *illi*; *vorto*, *voster*, *volnus*, *voltis*; pro *verto*, *vester*, *vulnus*, *vultis*.

Hæ Figuræ istis versiculis continentur:

PROSTHESIS apponit capiti, sed APHÆRESIS aufert.

SYNCOPE de medio tollit, sed EPENTHESIS addit.

Abstrahit APOCOPE fini, sed dat PARAGOGE.

Constringit CRASIS, distracta DIÆRESIS effert.

Litera si legitur transposita, METATHESIS exit.

ANTITHESIN dices tibi litera si varietur.

21. Quidam Synæresin à Crasi distinguunt, ut hæc duarum vocalium sit in unam collisio: ut, *Corus*, pro *Caurus*; *Plotus*, pro *Plautus*; *proles*, pro *prooles*; *tibicen*, pro *tibiicen*; *cludo*, pro *claudo*, &c. illa duarum vocalium in diphthongum contractio: ut, *Oilei*, *Persei*; pro *Oilei*. *Persei*.

22. In his, *abiete*, pro *abiete*; *tenuia*, pro *tenuia*, & similibus apud Poetas, in quibus *i* & *u* vocales in consonantes *j* & *v* mutantur, tam Crasis quàm Antithesis est.

23. Non recentiores modò, sed antiquiores etiam, Charisius, col. 249, & Diomedes, col. 437, pro Metatheseos exemplo adferunt, *Thymbre*, pro *Thymber*; *Evandre*, pro *Evander*: sed illi vocativi sunt à nominativis in *US*, *Thymbrus*, *Evandrus*. Vid. lib. I. c. 2. reg. 20. n. 54.

ETYMOLOGIÆ, sive primæ partis Grammaticæ,

F I N I S.

Dei Gratia

1. Grant, que de singulis...
2. Aliter...
3. Aliter...
4. Aliter...
5. Aliter...
6. Aliter...
7. Aliter...
8. Aliter...
9. Aliter...
10. Aliter...

11. Aliter...
12. Aliter...
13. Aliter...
14. Aliter...
15. Aliter...
16. Aliter...
17. Aliter...
18. Aliter...
19. Aliter...
20. Aliter...

21. Aliter...
22. Aliter...
23. Aliter...
24. Aliter...
25. Aliter...
26. Aliter...
27. Aliter...
28. Aliter...
29. Aliter...
30. Aliter...

31. Aliter...
32. Aliter...
33. Aliter...
34. Aliter...
35. Aliter...

36. Aliter...
37. Aliter...
38. Aliter...
39. Aliter...
40. Aliter...